

שלמה בניזרי

סדר הדורות הקצר

סדר הדורות הקצר

שלמה בניזרי

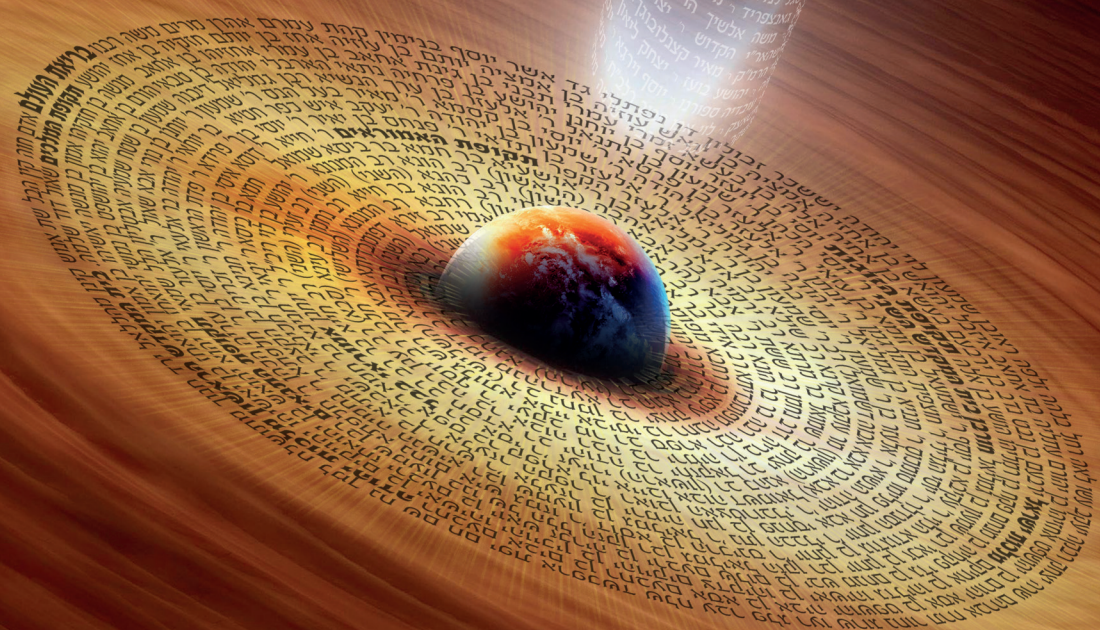
סדר הדורות מאדם הראשון ועד ימינו, תהפוכות במלוכה והיסטוריה מפוארת של האומה היהודית, מובאים בספר זה אשר פורש באופן בהיר את קורות האירועים ברצף כרונולוגי מבריאת העולם ועד היום.

תקציר מיוחד על חיי האמוראים, סבוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים.

טבלאות להתמצאות בכל פרקי התלמוד הבבלי והירושלמי, אינדקס למציאת הלכות הרמב"ם והשולחן ערוך, טבלאות להשוואת מידות ועוד...

מדריך חשוב ומקיף להתמצאות בין כל הררי הקודש של ההיסטוריה היהודית.

ספר חובה בכל בית!

סדר הדורות הקצר

ובו סקירה כללית מבריאת העולם עד ימינו

כמו כן נלווים לספר באורים נרחבים

על

המשנה והתלמוד

כללי פסיקה

שיעורי תורה

ועוד

מהדורה חדשה מורחבת ומתוקנת

אלול ה'תשע"ה

חיברתיו בחסדי ה' עלי

שלמה בניזרי ס"ט

ספרי זה מוקדש לעילוי נשמת

מו"ר אבי

מימון בן שמואל ועישה ז"ל
נלב"ע י"א מנחם אב התשע"ה

מרת אמי

עישה אליס בת רוחמה ע"ה
נלב"ע כ"ב כסלו התשע"ג

מר אחי הבכור

יצחק בן מימון ועישה אליס ז"ל
נלב"ע ו' טבת התשע"ד

כל הזכויות שמורות

כל הזכויות על ספר זה שמורות למחבר על פי דין תורה ואין להעתיק או להדפיס או לצלם
ספר זה או חלק ממנו בלי אישור בכתב מהמחבר.

ניתן לשלוח הערות לכתובת: שד' גולדה מאיר 5 ירושלים, 9722169.
פקס: 02-5375073, מייל - shlomob1961@gmail.com

להשגת הספר ניתן להתקשר לנתנאל - 054-3111103

עיצוב ובצוע גרפי: ישראל אלי

מונטאז' ממוחשב ולוחות "לאור" בע"מ

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

ירושלים י"ח אדר תשס"ד
JERUSALEM _____
והישיבה הגדולה של בני אפרת

הפסקה

הודאנו לפנינו גיליונו, ספר הפרוות הקב"ה, זיוון לטוב טעם ודעת מאגידיו חנך סייבא וספרה
משכיל נבון וחכם. מצפה מרשיג. חכו ממעיקי וכו'ו ממאפיק. תהלת קבל חסידים. צק וזר פשעו.
חיהם כפי גאוס בניצוי גליליא.

זענוג בין כפיו כאמט הכפוי, ונחתי מסיפוכו הנכון. אמזן ירוש' הקורא כו. זר כו תילג כמה

למחרי תועיה. כי הוא מוטל האמזניג אג חאכוכה. אייגר תועה לאורויקתו.

הנני מדק אג חאמט חיק, שיצק לדרך א חאמט קרנד יאמ. ויצב להפ' מיינומו מולת
להקדיל תועה להאמפוכה, כדמג תועה. גרם זר כקן וידה. כדויאמטוסה וכן תועה
מזיא, ויל אשר יזעח יל'יה.

כדמט יאדיל תועה ואפיר

זענוג יוסף

לשכת הרב

בס"ד

רח' עזרא 1 ת"ד 5512 ירושלים 91054 טל': 02-5000455, פקס': 02-5000502

אדר התשס"ד

מכתב ברכה והערכה

לכבוד

ידיד נפשי ליש ולביא

דיתוב בתוונא דלבאי

הרה"ג רבי שלמה בניזרי שליט"א

ישמחו החכמים ויגילו התלמידים, בראות פרי קודש הלולים ספר הדרכה ללמוד וללמד "סדר הדורות הקצר" מעשה ידי אמן, השוקד באהלה של תורה. לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה הרה"ג רבי **שלמה בניזרי** שליט"א.

נעים הליכות וברוך הכשרונות, האיר זרח אורו בישיבה הקדושה "אור החיים" ירושלים, בהגדת שיעורים ושיחות, יקרים מפנינים בפני התלמידים, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם, מוסיף והולך עולה ומתעלה, ואסף איש טהור כעמיר גרנה חיפוש מחיפוש מספרי הראשונים והאחרונים כמלאכים, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, להעיר ולהאיר עיני הלומד והמלמד דברים אשר כל קורא ימצא בהם עניין ועזר רב להרבות חכמה ודעת.

וכעת הניף ידו בשנית ביתר שאת באר והרחיב הדברים קילורין לעיניים בסדר מופתי.

והנני לברכו ברכה נאמנה מעומקא דליבא שיפוצו מעיינותיו חוצה יאיר עיני ישראל מחכמתו ותורתו לגאון ולתפארת בישראל.

מוקירו מכבדו כערכו הרם

ראובן אלבז

הקדמה

"אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו", שזיכני להוציא לאור מהדורה חדשה ומורחבת של ספרי "סדר הדורות הקצר". מזה זמן רב שחשקתי להוציאו במתכונת חדשה אך טרדוטי הרבות מנעוני, וכבר אמרו: מה שהלב חושק הפנאי עושק. אך לאור הביקוש הרב החלטתי ש"עת לעשות לה' הפרו תורתך", וממילא גם טרדוטיך.

מדוע חיברתי את ספרי זה לראשונה? כאשר עסקתי בהוראה בישיבת אור החיים, נתקלתי בתופעה מדאיגה והיא, שתלמידים רבים ואפילו אברכים ותיקים, אינם מודעים כלל לתולדות העם היהודי ולסדר דורותיו. הבלבול אצלם הוא כה רב עד שאין הם יודעים להבחין בין תנאים לאמוראים, בין גאונים לראשונים, וביניהם לאחרונים, מושגים שונים משמשים אצלם בערבוביה, והכל לוטה בערפל כבד. ההיסטוריה של העם היהודי מתועדת בספרים רבים, היא ברורה ומסודרת, ושונה מעמים אחרים אשר אצל רבים מהם שולט אי סדר וחוסר ידיעה מוחלט לגבי עברם, ולכן חשיבותו של ספר זה רבה עוד יותר.

לאור עובדה מצערת זו, החלטתי להעלות על הכתב את "סדר הדורות הקצר", לנסות להשליט "סדר" בהיסטוריה היהודית לאנשים רבים, ולהגיש לקורא את תולדות העם היהודי באופן בהיר, בלשון צחה וברצף כרונולוגי.

דרך כתיבת הספר מתאפיינת בקיצור הדברים, מכיוון שמטרת חיבורי היא להציג באופן בהיר את ההיסטוריה היהודית בת ה - 5775 (התשע"ה) שנה באופן קצר, ברור ופשוט המתאים לכל קורא בכל רמה, ומסיבה זו קראתי לספרי "סדר הדורות הקצר" (אין קשר לספר "סדר הדורות" לרבי יחיאל הלפרין זצ"ל).

בסקירת הרבנים, צוינו בקורות חייהם ספריהם המפורסמים ביותר, אולם בהחלט ייתכן כי כתבו ספרים נוספים אשר אותם לא ציינתי בתוך קורות חייהם.

במהדורה זו הרחבתי בהוספת שמות רבים של רבנים אשר היו מפורסמים בספריהם או מנהיגים בדורם. כמו כן, גם הרבנים וספריהם שהוזכרו בעבר במהדורות הקודמות הוספתי עליהם פרטים נוספים, כגון: תאריך לידה או פטירה שלא היה ידוע לי קודם לכן, וכן ספרים נוספים שחיברו ועוד.

סדר הראשונים והאחרונים הובא לפי סדר פטירתם. לגבי תאריכי לידת ופטירת הרבנים לא תמיד מצאתי, וגם מה שנכתב לא תמיד זה מדויק, ולפעמים ישנן מספר דעות סותרות, אך הייתי חייב לבחור תאריך אחד שהיה נראה לי לאחר בדיקה מעמיקה, אך במידה ויש נפקא מינא יש לבדוק יותר לעומק.

ספר זה הוא כלי עזר ללומד ואינו מהווה אנציקלופדיה, ולכן לא נכללו בו

כל הרבנים בכל התקופות, אלא רק אותם רבנים, מחברי ספרים ופוסקים מפורסמים הנצרכים ללומד.

לתועלת הקוראים הרחבתי גם במהדורה זו: הגדרת מונחי יסוד בגמרא, תקציר כללים, הסברים נרחבים על הסיבות לחתימת המשנה, התלמוד הירושלמי והתלמוד הבבלי, שיעורי תורה הכוללים מידות נפח, מידות אורך, מידות זמן, ערכי מטבעות ועוד. כמו כן הכנסתי טבלאות ובהן מופיעים כל פרקי הש"ס הבבלי והירושלמי לפי סדר המסכתות ולפי סדר הא' ב', כל ספרי היד החזקה להרמב"ם, וספרי השולחן ערוך לפי סדר הספרים, והנושאים לפי סדר הא' ב'. אני תקווה כי הטבלאות ישמשו את הקוראים, ויאפשרו להם למצוא כל נושא שיחפצו בזמן קצר.

במהדורה זו הוכנסו גם התאריך הלוועזי של כל מאורע, זאת בעקבות פניות רבות שקיבלתי מקוראים שאינם מתמצאים בתאריך העברי. בגוף הספר התאריכים מסודרים בצורה הבאה: משמאל תאריך לוועזי, מימין תאריך עברי, ובאמצע תאריך עברי במספרים. הפוסקים דנו בעניין השימוש בתאריך לוועזי, ומרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל העלה בספרו יביע אומר (חלק ג' חיו"ד סימן מ') שמכיוון שהמשתמש בתאריך הלוועזי אינו מתכוין ללידתו של אותו האיש אלא רק לתאריך המפורסם והידוע שכולם משתמשים בו, וכן שבכלל לא ברור שתאריך זה הוא אכן תאריך לידתו באמת, לפיכך יש מקום להקל ולהשתמש בו ביומיום, פרט לרישום על גבי מצבה בבית העלמין, ששם יש איסור חמור להשתמש בו.

בסוף הספר הבאתי מפתח של כל האמוראים, גם אלו שאינם רשומים בגוף הספר בסקירת האמוראים, ובמפתח זה ציינתי מספר פרטים הנוגעים לחייו של כל אמורא.

כמו כן ערכתי אינדקס מפורט בסוף הספר, ובו כל השמות המופיעים בספר לפי השם הפרטי, וכן כינויי הרבנים ושמות הספרים.

את החומר ליקטתי מתוך הש"ס הבבלי והירושלמי, מדרשי חז"ל, סדר עולם רבה לרבי יוסף חלפתא, סדר עולם זוטא לרבי יוסף טוב עלם, אגרת רב שרירא גאון, הרמב"ם, סדר הדורות, שם הגדולים, אטלס עץ חיים, אבות הדורות, מבוא התלמוד, דור דור ודורשיו, אנציקלופדיה הלכתית, גדולי הדורות, בנתיב האמוראים, תכנת "אוצר החכמה", "פרוייקט השו"ת בר אילן", ספרי מרן הרשל"צ רבינו עובדיה יוסף, ועוד ספרים רבים.

בתוך הספר לא הוכנסו מקורות (למעט מספר מקומות קטן), וזאת על מנת לא לפגוע ברצף הקריאה ולא להכביד על הקורא, אך המעוניין להרחיב את לימודו יפנה אל המקורות הנזכרים.

כל הנתונים שהובאו בספר הם לצורך למידה ואין להסיק מהם הלכה למעשה,

בכל עניין שהקורא ירצה להסיק הלכה עליו לפנות למורה הוראה מוסמך, ולהציג לפניו כל מקרה לגופו.

תודתי נתונה בראש ובראשונה להורי היקרים ז"ל, שטרחו רבות בגידולי ובחינוכי לתורה, מצוות ומעשים טובים. יהי רצון שזכות התורה וזיכוי הרבים תגן בעדם, אמן.

כמו כן, תודתי לחמי וחמותי היקרים, המסייעים לנו רבות בגידול וחינוך ילדינו לתורה ולמע"ט, יהי רצון שיזכו לאריכות ימים בבריאות איתנה.

וכן, ברכתי נתונה לרעייתי היקרה "מנשים באהל תבורך" מרת יפה שתחי', על כל עזרתה ותמיכתה בי לאורך כל השנים, אשר דוחפת ומעודדת אותי ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הקדושה, יהי רצון שנזכה לראות את כל ילדינו ונכדינו גדולים בתורה וביראת שמיים טהורה, בבריאות איתנה, אמן.

לאחי היקר הרה"ג רבי דוד בניזרי שליט"א רב מושב "שדות מיכה" וראש כולל "אור החיים" בית שמש, שלוחה תודתי על שהגיה את כל החומר, ועל עזרתו בליקוט כל החומר בספר זה ובספרי האחרים.

ברכת אב לבני יקירי אלחנן הי"ו, ולחברו הבחור החשוב מרדכי בן יהודע הי"ו, תלמידי ישיבת "תורת משה" שסייעו רבות בהשגת חומרים חדשים וחשובים למהדורה זו. עליכם נאמר: "בני! אם חכם לבך, ישמח לבי גם אני".

ברכה ותודה מיוחדת, למורנו ורבנו עטרת ראשנו, נשיא מועצת החכמים, הראשל"צ רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, על שהואיל בטובו לעבור על ספרי, להעיר ולהאיר את הערותיו. כל הערותיו והארותיו הונסו בגוף הספר, עפ"י המלצת הרב זצוק"ל.

תודה מיוחדת לגרפיקאי ר' ישראל אלי הי"ו, שטרח ועמל רבות כדי להוציא עבודה מתוקנת ומשובחת תחת ידו.

ברכות לראש משביר

לידידי היקר,
אוהב התורה ולומדיה, רודף צדקה וחסד

מר **יהודה גואטה** הי"ו
ורעייתו היקרה מנשים באוהל תבורך
מרת **אילנה** תחי'

אשר סייע בהוצאת ספר זה
בעין יפה וברוח נדיבה

להצלחת כל משפחת גואטה

ולעילוי נשמת ההורים היקרים
מסעוד בן מסעודה גואטה ז"ל
כ"ג כסלו התשס"ב

ויולה בת מרים גואטה ז"ל
י"א אייר התשס"ו

יהי רצון שתזכה לשפע ברכה והצלחה
ברוחניות ובגשמיות לעבודתו יתברך, אמן.

ברכות לראש משביר

לידיד נפשי ותלמידי היקר
אוהב התורה ולומדיה, רודף צדקה וחסד

מר **יהודה ברוכאל** הי"ו

ורעייתו היקרה מנשים באוהל תבורך

מרת **ענת** תחי'

אשר סייע בהוצאת ספר זה בעין יפה וברוח נדיבה

להצלחת כל משפחת ברוכאל

ולעילוי נשמת

בשי בן מורוורי ז"ל, **חנום בת תותי** ז"ל

זלדה בת סטלה ז"ל

לרפואת

שמרית בת ענת, ענבל רות בת אורלי

אדוה אסתר בת לירון

יהי רצון שתזכה לשפע ברכה והצלחה
ברוחניות ובגשמיות לעבודתו יתברך, אמן.
ונחת מכל יוצאי חלציק, אמן.

ברכות מאליפות

לידידי היקר והנעלה

רודף צדקה וחסד

מר **משה חדיף** הי"ו

יהי רצון שיזכה להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה
בבריאות איתנה ונהורא מעליא, אמן.

לעילוי נשמת

הרב יוסף חדיף זצ"ל

ערב פסח התשל"ט

ג'ברה (מסעודה) בת מרים ז"ל

י"ב שבט התשס"ו

סוזן בת אסתר אוחיון ז"ל

ב' אדר ב'

ברכות מאליפות

לידידי היקרים והנעלים
אנשי חסד ואמת

מר **עזרא חממי** הי"ו

ורעייתו היקרה

מרת **חמדה** תחי'

יהי רצון שתזכו לאריכות
ימים ושנים בבריאות איתנה,
תרוו נחת מכל יוצאי חלציכם,
ותראו ברכה בעמלכם, אמן.

להצלחה בגשמיות וברוחניות

למשפחת **כהן** מאזור

יהי רצון שירוו נחת מכל יוצ"ח
וזכות המצוה תגן בעדם, אמן.

לעילוי נשמת
יצחק בן שרגא ז"ל
יעקב בן יעיש ז"ל
עליה בת מרדכי ז"ל
ניסים בן יעקב ז"ל
שבה בת יעקב ז"ל

להצלחת
ר' מרדכי חיון הי"ו
ורעייתו מרת חנה תחי'

לעילוי נשמת
אבי מורי דוד בן שמחה ז"ל
רוחמה בת מסעודה ז"ל
שמחה בת יצחק ז"ל
אליהו בן אסתר ז"ל
מסעודה בת שמחה ז"ל
אליהו בן רוחמה ז"ל
מסעוד בן רוחמה ז"ל

תוכן

2	-----	תרשים סדר הדורות
5	-----	פרוט סדר הדורות
5	-----	בריאת העולם - אדם הראשון.
5	-----	פטירת אדם הראשון
5	-----	עשרה דורות מאדם עד נח
6	-----	הולדת נח
6	-----	המבול על הארץ
7	-----	עשרה דורות מנח עד אברהם
7	-----	הולדת אברהם אבינו
8	-----	דור הפלגה
8	-----	הפצת התורה
8	-----	ברית בין הבתרים
8	-----	יציאת אברהם מחרן לארץ ישראל (בגיל 75 - "לך לך")
9	-----	הולדת ישמעאל בן אברהם אבינו - אברהם בגיל 86
9	-----	הפיכת סדום, מילת אברהם, ישמעאל ובני ביתו
9	-----	לידת יצחק
9	-----	עקידת יצחק - מות שרה
9	-----	חתונת יצחק עם רבקה
10	-----	הולדת יעקב ועשו
10	-----	פטירת אברהם אבינו
10	-----	יעקב מקבל את הברכות מיצחק
10	-----	יעקב נטמן בבית מדרשו של עבר 14 שנה
10	-----	"ויצא יעקב"
10	-----	חתונת יעקב עם לאה ולאחר שבוע עם רחל
11	-----	לידת יוסף
11	-----	יעקב עובד בבית לבן עוד 6 שנים בשביל הצאן עד גיל 97
11	-----	בריחת יעקב מלבן - המפגש עם עשו
11	-----	יעקב מגיע לשכם - מעשה דינה
11	-----	פטירת רחל אמנו ע"ה בדרך אפרתה היא בית לחם
11	-----	פטירת רבקה אמנו ע"ה - בת 123, וי"א בת 133
12	-----	מכירת יוסף
12	-----	יהודה ותמר
12	-----	יוסף בבית הסוהר 12 שנים
12	-----	פטירת יצחק אבינו ע"ה בגיל 180
12	-----	פתרון חלומות פרעה ע"י יוסף
12	-----	7 שנות שבע במצרים
12	-----	שנתיים של רעב
13	-----	מפגש יוסף עם אחיו לאחר 22 שנה מהמכירה

13	פטירת יעקב אבינו ע"ה
13	פטירת יוסף
14	לידת משה רבנו ע"ה
14	יציאת מצרים
14	בני ישראל במדבר
15	סדר הארועים במדבר במשך 40 שנה
15	יציאת מצרים ודרכי הנדודים
16	מתן תורה - חטא העגל
16	הקמת המשכן
16	דגלי השבטים
17	החניות
17	קברות התאווה
18	חצרות
18	חטא המרגלים
18	קורח ועדתו
18	פטירת מרים ואהרון
18	מלחמת עוג וסיחון
19	בלק ובלעם
19	פטירת משה רבינו ע"ה
19	הכניסה לארץ ישראל וכיבושה ע"י יהושע
20	חלוקת הארץ לשבטים
21	משכן ה'
21	פטירת יהושע בן נון ע"ה
21	תקופת הזקנים
22	תקופת השופטים (ארכה 365 שנה, ממות יהושע עד שאול המלך)

25	תקופת המלכים
25	שאול המלך
25	דוד המלך
26	סדר הארועים המרכזיים במלכות דוד
26	מעשה בת שבע
26	מעשה אמנון ותמר
26	בריחת אבשלום
26	מרד אבשלום ודיכוי
26	פטירת דוד המלך ע"ה
26	שלמה מלך ישראל
27	בית המקדש הראשון
27	פטירת שלמה ע"ה
27	התפלגות המלוכה לשניים (נמשכה עד חורבן בית שני)
27	מלכות יהודה
28	מלכות ישראל

29 ----- מלכי יהודה

35 ----- מלכי ישראל

- 42----- גלות עשרת השבטים
- 43----- גלות יהויקים - גלות הילדים
- 43----- צדקיהו דוד יהויכין
- 44----- חורבן בית ראשון - גלות בבל
- 44----- גדליה בן אחיקם ושארית הפליטה
- 44----- מות נבוכדנצר
- 44----- מלכות בני נבוכדנצר הרשע
- 45----- מלכות דריוש המדי
- 45----- מלכות פרס - כורש
- 45----- הכרזת כורש
- 45----- מלכות אחשורוש
- 46----- נס פורים
- 46----- מלכות דריוש השני
- 46----- סוף הנבואה
- 47----- נביאי ישראל - (עפ"י הגמרא במס' מגילה דף יב עמ' א)
- 47----- שבע נביאות ישראל (ע"פ גמ' מס' מגילה דף יד עמ' א)
- 47----- נביאי האומות (עפ"י גמ' מס' בבא - בתרא דף טו עמ' ב)
- 48----- ספרי התנ"ך וכותביהם (עפ"י מס' בבא בתרא דף יד - טו עמ' ב)
- 49----- בנין בית שני
- 49----- עליית עזרא הסופר ונחמיה - אנשי כנסת הגדולה
- 49----- שמעון הצדיק
- 50----- מלכות יון בעולם - נס חנוכה
- 50----- סדר מלכי בית חשמונאי וזמניהם
- 52----- סדר מלכי בית הורדוס וזמניהם.
- 52----- תקופת הזוגות
- 52----- 1. יוסי בן יועזר ויוסף בן יוחנן
- 53----- 2. יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי
- 53----- 3. יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח
- 53----- 4. שמעיה ואבטליון
- 53----- 5. הלל ושמאי
- 54----- תקופת התנאים
- 54----- דור ראשון של תנאים
- 54----- רבן שמעון בנו של הלל הזקן
- 55----- רבן גמליאל הזקן
- 55----- רבן יוחנן בן זכאי
- 55----- רבן שמעון בן גמליאל
- 55----- חורבן בית המקדש השני

56	עשרת הרוגי מלכות
57	דור שני של תנאים -
57	תלמידי ריב"ז
58	דור שלישי של תנאים -
59	דור רביעי של תנאים -
60	דור חמישי של תנאים -
61	מחלוקות בהלכה
65	סוף תקופת התנאים
65	דור המעבר (בין תנאים לאמוראים), תחילת תקופת האמוראים
65	תקופת האמוראים

70 אמוראי בבל

70	דור ראשון
70	דור שני
73	דור שלישי
75	דור רביעי
76	דור חמישי
77	דור שישי
79	דור שביעי
80	דור שמיני

81 אמוראי ארץ ישראל

81	דור ראשון
82	דור שני
83	דור שלישי
84	דור רביעי
85	דור חמישי

87 עשרה דורות נשיאים מהלל הזקן עד רבי הלל הנשיא

88 תרשים המראה את חשובי וגדולי התנאים והאמוראים

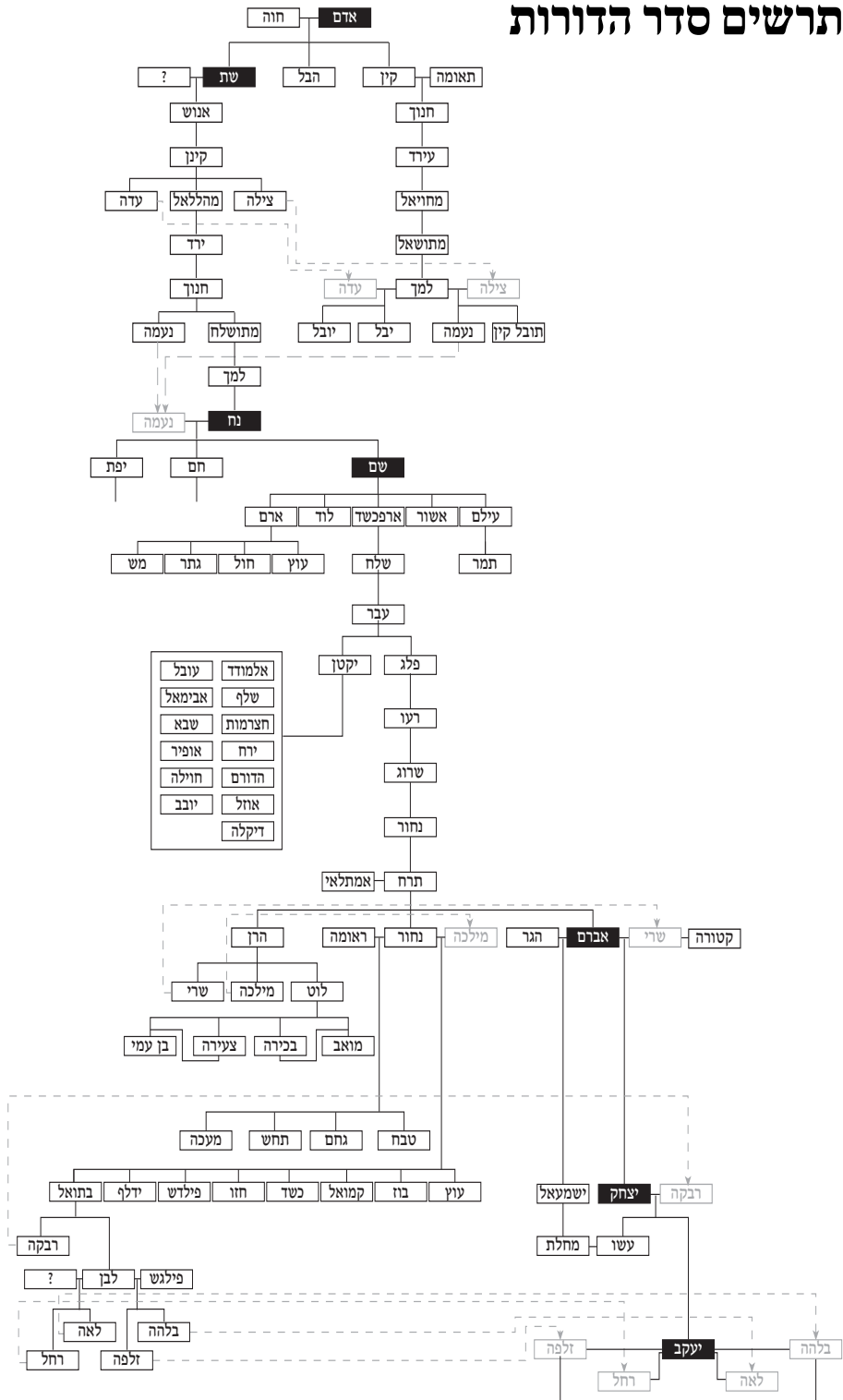
88	חתימת התלמוד הירושלמי
88	חתימת הלוח העברי
89	חתימת התלמוד הבבלי
90	מה מכיל התלמוד
91	כינויי התורה שבע"פ
91	חותמי התלמוד
91	הקשרים בין התלמוד הבבלי והירושלמי
91	חשיבות התלמוד הבבלי, והסיבות לעדיפותו על הירושלמי.
92	סדר התלמוד הבבלי שבידינו הוא
93	סדר התלמוד הירושלמי שבידינו הוא

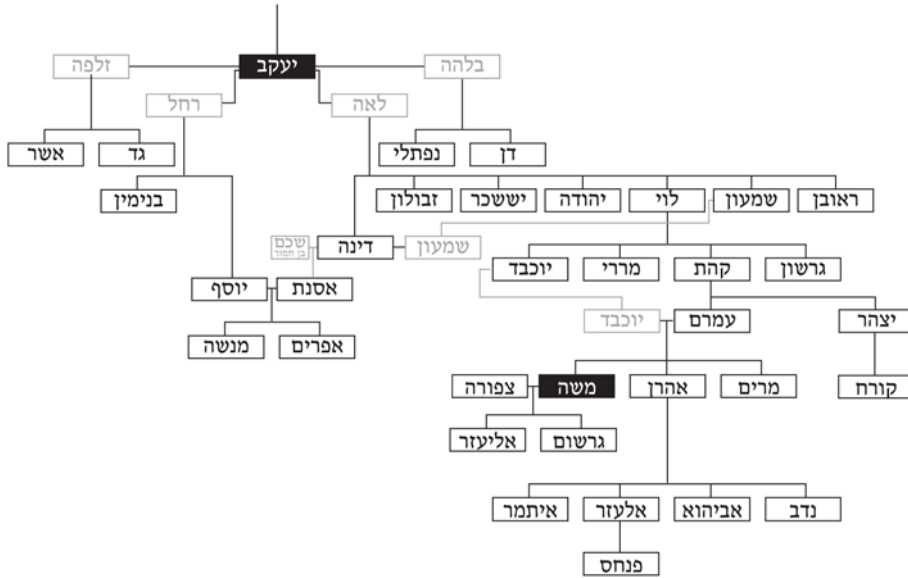
93	-----	הגזירות על התלמוד
96	-----	הגדרת מונחי יסוד
96	-----	המשנה -
96	-----	אמוראים
97	-----	תוספתא
98	-----	ברייתא
98	-----	הגדה
98	-----	מנהג
98	-----	הספרים שהיו קודם מתן תורה
101	-----	חיבורים חשובים שחוברו לפני חתימת המשנה ולאחריה
101	-----	רשימה חלקית של ספרים שאבדו
103	-----	תקציר כללים
104	-----	כללי פסיקת ההלכה במחלוקות התנאים או האמוראים
104	-----	תנאים
105	-----	אמוראים
106	-----	תנאים ואמוראים בעלי שמות זהים
110	-----	תארים, כינויי חכמים
111	-----	סימני זיהוי התנאים והאמוראים
114	-----	כללי הפוסקים הראשונים
115	-----	תקופת הסבוראים
118	-----	מבנה דף גמרא ומפרשיה
119	-----	הסברים לדף הגמרא
120	-----	תקופת הגאונים
121	-----	גאונים
121	-----	גאוני פומבדיתא
127	-----	גאוני סורא
132	-----	ספרי הגאונים
134	-----	תקופת הראשונים
170	-----	תקופת האחרונים
276	-----	שעורי התורה
276	-----	מידות נפח
277	-----	מידות נפח ביבש (קמח)
277	-----	מידות נפח בלח
278	-----	מידות אורך
279	-----	מידות שטח

279	מדות זמן
280	מדות זמן לפי שיטות
280	ערכי מטבעות
281	נוסחה לזכירת הערכים
285	פרקי הש"ס (בבלי) לפי סדר א-ב
294	פרקי הש"ס - תלמוד בבלי, לפי סדר המסכתות והכרכים
301	פרקי התלמוד הירושלמי לפי סדר א' ב'
311	פרקי התלמוד הירושלמי-לפי סדר המסכתות והכרכים
338	אינדקס אמוראים
388	אינדקס כללי

סדר הדורות הקצר

תרשים סדר הדורות

תאריך עברי	מס' שנים לבריאת העולם	המאורע	תאריך לועזי
ב'שס"ח - ב'תפ"ח	2368 - 2488	משה רבנו.	1272 - 1392 לפנה"ס
ב'תמ"ח	2448	יציאת מצרים - מתן תורה.	1312 לפנה"ס
ב'תפ"ח	2488	הכניסה לארץ ישראל.	1272 לפנה"ס
ב'ת"ו - ב'תקט"ז	2406 - 2516	יהושע בן נון.	1244 - 1354 לפנה"ס
ב'תקט"ו - ב'תתפ"א	2516 - 2881	תקופת השופטים (365 שנה).	879 - 1244 לפנה"ס
ב'תתפ"א - ב'תתקס"ד	2881 - 2964	מלכות שאול, דוד ושלמה.	796 - 879 לפנה"ס
ב'תתכ"ח - ג'של"ח	2928 - 3338	בית ראשון (410 שנה).	422 - 832 לפנה"ס
ב'תתקס"ד - ג'של"ח	2964 - 3338	תקופת המלכים.	422 - 796 לפנה"ס
ג'של"ח - ג'ת"ח	3338 - 3408	גלות בבל (70 שנה).	352 - 422 לפנה"ס
ג'ת"ח - ג'תתכ"ח	3408 - 3828	בית שני (420 שנה).	68 לספה"נ - 352 לפנה"ס
ג'ת"ח - ג'תק"ס	3408 - 3560	עזרא הסופר ואנשי כנסת הגדולה.	200 - 352 לפנה"ס
ג'תק"ס - ג'תשס"ח	3560 - 3768	תקופת הזוגות (208 שנה).	8 לספה"נ - 200 לפנה"ס
ג'תשס"ח - ג'תתקמ"ח	3778 - 3948	תקופת התנאים (180 שנה).	188 - 8 לספה"נ
ג'תתכ"ח	3828	חורבן בית שני.	68 לספה"נ
ג'תתקמ"ח - ד'ר"ס	3948 - 4260	תקופת האמוראים (312 שנה).	500 - 188 לספה"נ
ד'ר"ס - ד'שמ"ט	4260 - 4349	תקופת הסבוראים (כ-90 שנה).	589 - 500 לספה"נ
ד'שמ"ט - ד'ת"ת	4349 - 4800	תקופת הגאונים (כ-450 שנה).	1040 - 589 לספה"נ
ד'ת"ת - ה'רנ"ב	4800 - 5252	תקופת הראשונים (כ-450 שנה).	1492 - 1040 לספה"נ
ה'רנ"ב	5252	תקופת האחרונים עד ימינו.	1492 לספה"נ

פרוט סדר הדורות

שבוע ראשון לבריאת העולם

3759 לפנה"ס

בריאת העולם - אדם הראשון.

בכ"ה באדר החלה בריאת העולם (לשיטת רבי יהושע), כלומר יום א' לבריאה, כ"ו באדר היה היום השני לבריאה וכו', בא' בניסן, שהוא היום השישי, נברא אדם וחיה (ולדעת רבי אליעזר ב"א בתשרי). באותו יום בשעה עשירית סרח (וע"פ הזוהר והאר"י בשעה תשיעית), ובשעה ה' 12 נטרד מגן עדן (סנהדרין ל"ח). (לגבי תאריך בריאת העולם עיין בספרי "השמים מספרים").

לאדם נולדו ביומו הראשון ליצירה שני בנים: קין והבל, עם קין נולדה תאומה אחת, ועם הבל שתי תאומות איתן התחתנו ומהם נפוץ העולם. (דבר זה היה מותר מכיון שזה היה לפני מתן תורה).

הבל נרצח ע"י קין לאחר 50 יום מהבריאה, וי"א לאחר 40 שנה, וקין נהרג בגיל 130 "בטעות" על ידי למך (נשותיו של למך בן מתושאל היו עדה וצילה בנות קינן). לאחר חטא האכילה מעץ הדעת פרש אדם הראשון מחוה למשך 130 שנה, וכשקין נהרג ע"י למך שב אליה, ונולד בנם השלישי, שת, כשהם, אדם וחווה היו בגיל 130. כשמלאו לשת 105 שנה נולד בנו אנוש ובן זה החל למרוד בה', ובזמנו החלו לעבוד את הכוכבים והמזלות ולבנות להם היכלות ומקדשים וכדומה. היתה זו תחילת ההדרדרות שהביאה לכפירה בה' שהגיעה לשיאה בדור המבול ולאחר 340 שנה מהמבול בדור הפלגה.

תתק"ל

930 לבריאת העולם

2830 לפנה"ס

פטירת אדם הראשון

א' - א"נ"ו

1056 - 1 לבריאת העולם

3759 - 2704 לפנה"ס

עשרה דורות מאדם עד נח

אדם (צדיק), שת (צדיק), אנוש, קינן, מהללאל, ירד (צדיק), חנוך (צדיק), מתושלח (צדיק), למך, נח (צדיק).

מתושלח בן חנוך, חי בחפיפה עם אדם הראשון במשך 243 שנה. אדם הראשון סיפר לו וללמך, אבי נח, על בריאת העולם וגדולת מעשי הקב"ה, ודברים אלו הועברו מנח לאברהם.

חנוך הצדיק נפטר בגיל 365 בשנת 987 לבריאה (2773 לפנה"ס) ונלקח ע"י הקב"ה לשמים ונהפך למלאך מטט-רון, ושר הפנים.

הולדת נח

שם אשתו נעמה, אחות תובל קין בן למך, ו-3 בנים היו להם: שם (והוא מלכי צדק מלך שלם), חם ויפת, שהיו נשואים ל-3 אחיות שהם נכדות מתושלח, ומהם נפוץ כל העולם. יפת נולד ב-1556 (2204 לפנה"ס), חם ב-1557 (2203 לפנה"ס), ושם ב-1558 (2202 לפנה"ס).

המבול על הארץ

שבוע לפני המבול נפטר מתושלח הצדיק בגיל 969 שנה. כשהחל המבול היה נח (בן למך) בן 600. בניית התיבה ארכה 120 שנה. המבול החל לרדת ב"ז באייר לשיטת ר"י, ולשיטת רבי אליעזר ב"ז בחשון. בתחילה ירדו גשמים במשך 40 יום ו-40 לילה, מ"ז חשון עד כ"ז כסלו, ובמשך עוד 150 יום עד א' בסיון גברו המים ע"י גשמים וכן רעידות אדמה שאיפשרו למי תהום רותחים להתפרץ ולהציף את העולם. כעבור 150 יום בא' בסיון החלה התחסרות המים, בא' באב נראו ראשי ההרים ולאחר 40 יום פתח נח את החלון ושלח את העורב ולאחר מכן את היונה, לבסוף בכ"ז חשון, שנה ואחד עשר יום לאחר שנכנס לתיבה יצא נח מהתיבה.

מאדם עד נח - עשרה דורות

מס' הדור	שם	נולד בשנה לבריאת העולם	בנו נולד בגיל	נפטר בגיל	נפטר בשנה לבריאת העולם
1	אדם	1	130	930	930
2	שת	130	105	912	1042
3	אנוש	235	90	905	1140
4	קינן	325	70	910	1235
5	מהללאל	395	65	895	1290
6	ירד	460	162	962	1422
7	חנוך	622	65	365	987
8	מתושלח	687	187	969	1656
9	למך	874	182	777	1651
10	נח	1056	502	950	2006

א'נ"ו - א'תתקמ"ח 1948 - 1056 לבריאת העולם 1812 - 2704 לפנה"ס

עשרה דורות מנח עד אברהם

נח (צדיק), שם (צדיק), ארפכשד, שלח, עבר (צדיק ונביא גדול, היה מרביץ תורה עם אבי סבו שם), פלג, רעו, שרוג, נחור, תרח (בסוף ימיו חזר בתשובה, ולפי האר"י חזר בגלגול באיוב), אברהם אבינו. נח ואברהם אבינו נפגשו ולמדו יחד. נח נפטר 58 שנה לאחר הולדת אברהם [וסימן: אברהם בן נח כשמת נח (אבן עזרא)].

א'תתקמ"ח 1948 לבריאת העולם 1812 לפנה"ס

הולדת אברהם אבינו

אברהם אבינו נולד לאביו תרח (בגיל 70) ולאמו אמתלאי בת כרנבו שהיו עובדי עבודה זרה. שרה נולדה 10 שנים אחרי אברהם לאחיו מאביו - הרן.

מנח עד אברהם - עשרה דורות

מס' הדור	שם	נולד בשנה לבריאת העולם	בנו נולד בגיל	נפטר בגיל	נפטר בשנה לבריאת העולם
1	שם	1558	100	600	2158
2	ארפכשד	1658	35	438	2096
3	שלח	1693	30	433	2126
4	עבר	1723	34	464	2187
5	פלג	1757	30	239	1996
6	רעו	1787	32	239	2026
7	שרוג	1819	30	230	2049
8	נחור	1849	29	148	1997
9	תרח	1878	70	205	2083
10	אברהם	1948	100	175	2123
11	יצחק	2048	60	180	2228
12	יעקב	2108	84	147	2255

א'תתקצ"ו 1996 לבריאת העולם 1764 לפנה"ס

דור הפלגה

340 שנה אחרי המבול. ("המפלגה הראשונה בהיסטוריה"). בניית מגדל בבל שהגיע לגובה רב כשמטרתם להלחם כביכול נגד הקב"ה היושב בשמים, דבר שגרם להקב"ה להפיצם ולפזרם בכל העולם, ולחורבנו של המגדל.

הארץ נחלקה בימיו של פלג בנו של עבר. עבר קרא לבנו ברוח הקודש פלג, שניבא שבימיו תפלג הארץ, וי"א שנקרא פלג שדורות ראשונים חיו תשע מאות שנה, ובדורו של ארפכשד ירדו ל-400 שנות חיים, ובימיו של פלג ירדו למאתיים שנות חיים.

ב' אלפים 2000 לבריאת העולם 1760 לפנה"ס

הפצת התורה

אברהם ושרה מפיצים את תורת ה' ומגיירים אנשים, שנאמר: "ואת הנפש אשר עשו בחרן" - דשעבידו לאורייתא". אברהם היה בן 52 שנה ושרה בת 42 שנה.

ב'י"ח 2018 לבריאת העולם 1742 לפנה"ס

ברית בין הבתרים

הברית היתה בט"ו בניסן (אברהם בגיל 70). לפי החישובים הברית היתה בחו"ל, אך "סדר עולם רבה" כתב שאברהם בא לארץ-ישראל וכאן נערכה הברית, לאחר מכן שב לארצו, ולאחר 5 שנים עלה שוב לארץ-ישראל, (כיום ידוע לפי מסורת שישנו מקום בארץ-ישראל אשר שם נערכה ברית בין הבתרים), אך יש אומרים שהברית הייתה 5 שנים מאוחר יותר סמוך לזמן שאחרי מלחמת אברהם עם המלכים.

ב'כ"ג 2023 לבריאת העולם 1737 לפנה"ס

יציאת אברהם מחרן לארץ-ישראל (בגיל 75 - "לך לך")

לאחר שהגיע לארץ-ישראל, נאלץ אברהם לרדת באותה שנה למצרים בעקבות הרעב שהיה בארץ. לאחר שהייה של 3 חדשים במצרים, חזר לארץ-ישראל לאלוני ממרא שבחברון ושם שהה 25 שנה. 10 שנים לאחר הגעתו לארץ-ישראל בשנת 2033 (לפנה"ס) לפי בקשתה של שרה נשא את הגר בת פרעה - שפחתו - לאשה.

בשנה זו 2023 (לפנה"ס) ארעה גם מלחמת ארבעת המלכים עם החמישה, והצלת לוט.

ב'ל"ד

2034 לבריאת העולם

1726 לפנה"ס

הולדת ישמעאל בן אברהם אבינו - אברהם בגיל 86

הגר שפחת אברהם ילדה את ישמעאל, מאוחר יותר נשא אברהם אשה נוספת ושמה קטורה (יש אומרים שזו הגר) שילדה לו 6 בנים נוספים. בנים אלו שולחו ע"י אברהם בסוף ימיו לארץ קדם, לאחר שאברהם ציידם במתנות שהיו ממון רב, וי"א שמתנות אלו היו שמות של טומאה.

ב'מ"ז

2047 לבריאת העולם

1713 לפנה"ס

הפיכת סדום, מילת אברהם, ישמעאל ובני ביתו

ההפיכה היתה 52 שנה לאחר שנבנתה, ורק 26 שנים מתוכם חיו בשלוחה והשארו תחת עולו של כדרלעומר ובני בריתו.

מיד לאחר הפיכת סדום אברהם עזב את חברון לארץ פלשתים מפני הבושה, שהתבייש בלוט (אחיינו וגיסו) ושהה שם 26 שנה, ואח"כ חזר שוב לחברון.

אברהם בגיל 99 מל את עצמו ואת בני ביתו ביום י"ג בניסן, וישמעאל היה אז בן 13 שנה. בגיל זה ה' משנה את שמו של אברם לאברהם ואת שרי לשרה. ישמעאל יצא לתרבות רעה כשהיה בן 27, וי"א בן 17.

ב'מ"ח

2048 לבריאת העולם

1712 לפנה"ס

לידת יצחק

אברהם בן 100, שרה בת 90. שלושים שנה אחרי ברית בין הבתרים נולד יצחק והחלה ספירת השנים של גזירת ברית בין הבתרים. 400 שנה נספרו החל מלידת יצחק ועד יציאת מצרים. (מומן הפלגה עד הולדת יצחק חלפו 52 שנה).

ב'פ"ה

2085 לבריאת העולם

1675 לפנה"ס

עקידת יצחק - מות שרה

יצחק היה אז בגיל 37 ואברהם בגיל 137, ובאותו יום מתה שרה אמנו ע"ה, מהצער על עקידת בנה, והיא בת 127. העקידה היתה לאחר 12 שנים שאברהם גר בשנית בחברון.

תרח אבי אברהם נפטר שנתיים קודם, שרה וי"א ביום פטירת שרה.

ב'פ"ח

2088 לבריאת העולם

1672 לפנה"ס

חתונת יצחק עם רבקה

החתונה היתה 3 שנים לאחר מות שרה. יצחק בגיל 40 ורבקה בגיל 3, וי"א בגיל 10, וי"א בגיל 14.

ב'ק"ח 2108 לבריאת העולם 1652 לפנה"ס

הולדת יעקב ועשו

יצחק היה אז בגיל 60. בתחילה שני הבנים היו צדיקים, לאחר שהתבגרו יצא עשו לתרבות רעה (בעת לידתם היה ישמעאל בן 74).

ב'קכ"ג 2123 לבריאת העולם 1637 לפנה"ס

פטירת אברהם אבינו

אברהם נפטר בגיל 175, ובאותו היום היתה מכירת הבכורה ליעקב. יעקב ועשו היו אז בגיל 15.

ב'קע"א 2171 לבריאת העולם 1589 לפנה"ס

יעקב מקבל את הברכות מיצחק

יעקב היה אז בגיל 63, ובאותו יום נולדו התאומות לאה ורחל - בשנה זו נפטר ישמעאל והוא בגיל 137.

ב'קע"א - ב'קפ"ה 2185 - 2171 לבריאת העולם 1589 - 1575 לפנה"ס

יעקב נטמן בבית מדרשו של עבר 14 שנה

עבר, נינו של שם, היה נביא גדול, אך שם עצמו לא חי אז, הוא נפטר בשנת 2158 (1602 לפנה"ס) בגיל 600, כלומר 13 שנה קודם, ו-35 שנה לאחר פטירת אברהם, ואילו עבר נפטר שנתים אחרי עזיבת יעקב, דהיינו כשיעקב היה בן 79.

ב'קפ"ה - ב'קצ"ב 2192 - 2185 לבריאת העולם 1575 - 1568 לפנה"ס

"ויצא יעקב"

יעקב יצא לחרון בגיל 77, שם פגש את רחל ואת אביה לבן והחל לעבוד 7 שנים עבור רחל.

ב'קצ"ב - ב'קצ"ט 2199 - 2192 לבריאת העולם 1568 - 1561 לפנה"ס

חתונת יעקב עם לאה ולאחר שבוע עם רחל

הן היו תאומות, ונשאן בהיותן בגיל 21, ולאה היתה הבכורה. יעקב אז בגיל 84, והוסיף לאחר חתונתו עם לאה ורחל לעבוד עוד 7 שנים עבור רחל. כמו-כן התחתן יעקב עם שתי השפחות שלהן, בלהה וזלפה שהיו אחיות, שגם הן היו בנותיו של לבן מפילגש. בתקופה זו של 7 שנים נולדו כל בניו ובתו דינה, למעט בנימין שנולד בדרך חזרתו לישראל. משך כל הריון היה 7 חודשים עד ללידה. עם כולם נולד זיווגם עמם חוץ מיוסף שאסנת הייתה זיווגו.

סימנן של נשות יעקב הוא - ברזל: בלהה שפחת רחל זלפה שפחת לאה.

ב'קצ"ט 2199 לבריאת העולם 1561 לפנה"ס

לידת יוסף

יוסף נולד לרחל לאחר 7 שנות עקרות בהיותה בת 28, יעקב בגיל 91.

ב'קצ"ט - ב'ר"ה 2199 - 2205 לבריאת העולם 1555 - 1561 לפנה"ס

יעקב עובד בבית לבן עוד 6 שנים בשביל הצאן עד גיל 97

ב'ר"ה 2205 לבריאת העולם 1555 לפנה"ס

בריחת יעקב מלבן - המפגש עם עשו

לאחר המפגש עם עשו, שוהה יעקב שנה וחצי בסוכות, וחצי שנה בבית אל.

ב'ר"ו 2206 לבריאת העולם 1554 לפנה"ס

יעקב מגיע לשכם - מעשה דינה

יעקב היה אז בגיל 98½, דינה בת 7 לערך, ובלידתה את אסנת בתה היתה בת 8. י"א ששמעון אחיה נשאה לאשה (הנישואין היו בהיתר מאחר וזה היה לפני מעמד הר סיני כפי שקין והבל נישאו לאחיותיהם התאומות, וכן יעקב שנישא לשתיה אחיות, וכן עמרם אבי משה שנשא את דודתו). לשמעון ודינה נולד בן ושמו שאול בן הכנענית, והוא זמרי בן סלוא והוא שלומיאל בן צורישדי.

הקב"ה שינה את שמו של יעקב לישראל, ובניו וכל העם נקראו בני ישראל. בשם זה רמוזים כל שמות האבות והאמהות:

י - יצחק יעקב, ש - שרה, ר - רבקה רחל, א - אברהם, ל - לאה

ב'ר"ז 2207 לבריאת העולם 1553 לפנה"ס

פטירת רחל אמנו ע"ה בדרך אפרתה היא בית לחם

נפטרה בגיל 36, בשעת לידתה את בנה בנימין, ואחר 8 שנים, בשנת 2215 (1545 לפנה"ס) נפטרה גם לאה בגיל 45.

ב'ר"ז 2207 לבריאת העולם 1553 לפנה"ס

פטירת רבקה אמנו ע"ה - בת 123, וי"א בת 133

וכן נפטרה באותו פרק זמן דבורה מינקת רבקה לפנייה, ומותה היה לאחר מעשה שמעון ולוי בשכם. יעקב לא זכה, בשובו מחרן, לפגוש את אמו רבקה, אך את אביו יצחק שימש 21 שנה.

ב'רי"ו - ב'רי"ז 2217 - 2216 לבריאת העולם 1543 - 1544 לפנה"ס

מכירת יוסף

יוסף בן 17 נמכר לעבד ע"י אחיו בשל קינאתם בו על אהבתו המיוחדת של אביהם אליו. המכירה הייתה בשכם (שם גם נקבר). יוסף הובא אל בית פוטיפר ועבד שם שנה, בתום השנה הוא הוכנס לבית האסורים בעקבות עלילתה של אשת פוטיפר. יעקב אז בגיל 108, יצחק בגיל 168.

ב'רי"ז - ב'רל"ח 2238 - 2216 לבריאת העולם 1522 - 1544 לפנה"ס

יהודה ותמר

בתקופה זו ירד יהודה מגדולתו, ובגיל 21 נשא את בת שוע. שני בניו: ער ואונן ואשתו נפטרו. תמר כלתו (נכדתו של שם מבנו עילם), נתעברה ממנו ובהיותו בן 33 נולדו פרץ וזרח, לזרח נולדו חצרון וחמול, וכל זה היה בתוך 22 שנה. דבר זה אפשרי רק אם נאמר שהראשונים היו יולדים בגיל 7, שאלמלא כן, לא ניתן הדבר להיאמר.

ב'רי"ז - ב'רכ"ט 2229 - 2217 לבריאת העולם 1531 - 1543 לפנה"ס

יוסף בבית הסוהר 12 שנים

10 שנים עקב עלילת אשת פוטיפר זוליכה, ושנתיים הוסיפו לו משמים על שביקש משר המשקים שיעזור לו בשחרורו ולא בטח בהקב"ה.

ב'רכ"ח 2228 לבריאת העולם 1532 לפנה"ס

פטירת יצחק אבינו ע"ה בגיל 180

פטירתו הייתה 10 שנים לפני התגלות יוסף, ושנה לפני שחרורו מהכלא.

ב'רכ"ט 2229 לבריאת העולם 1531 לפנה"ס

פתרון חלומות פרעה ע"י יוסף

יוסף פותר את חלומות פרעה בגיל 30, ומתמנה למושל מצרים, ומתחתן עם אסנת בת פוטיפר. י"א שאסנת היא בת דינה (שהתעברה משכם בן חמור), ולבסוף אומצה ע"י פוטיפר לאחר שהמלאך הביאה לביתו.

ב'רכ"ט - ב'רל"ז 2236 - 2229 לבריאת העולם 1524 - 1531 לפנה"ס

7 שנות שבע במצרים

כשבמהלכם נולדו שני בנים ליוסף: מנשה ואפרים, שנא' "בטרם תבוא שנת הרעב".

ב'רל"ז - ב'רל"ח 2238 - 2236 לבריאת העולם 1522 - 1524 לפנה"ס

שנתיים של רעב

הרעב היה כבד במצרים, צור וסביבותיה, ערבייא וארץ ישראל.

מפגש יוסף עם אחיו לאחר 22 שנה מהמכירה

יעקב ובניו יורדים למצרים כשהם מונים 70 נפש, יעקב אז בגיל 130 ויוסף בגיל 39. משנת הירידה למצרים מונים את ה-210 שנות השעבוד. יש לציין שעם ירידת יעקב למצרים פוסק הרעב ומתחיל השפע בזכות יעקב אבינו. בזמן הירידה למצרים נולדה יוכבד - בת לוי - אם משה, בין החומות. וכן י"א שנולד אז איוב ונפטר בגיל 210 בדיוק כשיצאו בני ישראל ממצרים. את יסוריו הידועים סבל בגיל 69 והם נמשכו שנה אחת, לאחר מכן חי 140 שנה של אושר. י"א שאיוב לא היה ולא נברא אלא משל היה. את ספר איוב כתב משה רבנו ע"ה.

פטירת יעקב אבינו ע"ה

נפטר בגיל 147, יוסף היה אז בגיל 56. ביום קבורת יעקב נהרג גם עשו הרשע ע"י חושים בן דן.

פטירת יוסף

נפטר בגיל 110, פטירתו הייתה קודם פטירת אחיו, ולאחריו במשך 22 שנה נפטרו כל אחיו. אחרון האחים שנפטר היה לוי שעם פטירתו החל השעבוד במצרים.

גיל פטירה	תאריכים לוועזיים (לפני הספירה)	תאריך פטירה	תאריך לידה	שם האם	שם השבט	סדר לידת השבטים
125	1568 - 1443	יד כסלו 2317	יד כסלו 2192	לאה	ראובן	1
120	1567 - 1447	כח טבת 2313	כח טבת 2193	לאה	שמעון	2
137	1566 - 1429	טז ניסן 2331	טז ניסן 2194	לאה	לוי	3
119	1565 - 1446	טו סיון 2314	טו סיון 2195	לאה	יהודה	4
122	1563 - 1441	י אב 2319	י אב 2197	לאה	יששכר	9
124	1561 - 1437	ד תשרי 2323	ד תשרי 2199	לאה	זבולון	10
125	1565 - 1440	ט אלול 2320	ט אלול 2195	בלהה	דן	5
133	1563 - 1430	ה תשרי 2330	ה תשרי 2197	בלהה	נפתלי	6
125	1563 - 1438	י חשון 2322	י חשון 2197	זלפה	גד	7
123	1562 - 1439	כ שבט 2321	כ שבט 2198	זלפה	אשר	8
110	1561 - 1451	א/כז תמוז 2309	א/כז תמוז 2199	רחל	יוסף	11
111	1553 - 1442	יא חשון 2318	יא חשון 2207	רחל	בנימין	12

מקובלים איש מפי איש שבאותו יום בחודש שנולדו השבטים גם נפטרו, כפי שאומרים חז"ל: "הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום אל יום".

הערה: עקב מספר דעות, יתכן שנוצרו אי התאמות בחישובי תאריכי הלידה והפטירה של השבטים. במידה ויש נפקא מינה לעניין התאריכים על הקורא לעיין במקורות.

לידת משה רבנו ע"ה

הוריו היו: עמרם הצדיק בנו של קהת בן לוי (נפטר בן 137), ויוכבד בת לוי שנולדה ממש בירידת יעקב למצרים והיא הייתה המיילדת 'שפרה' (מלשון שהייתה משפרת את הילדים) ובתה מרים הייתה המיילדת השניה 'פועה' (מלשון שהייתה פועה באשה והוולד יוצא). יוכבד ילדה את משה רבנו כשהייתה בת 130. שנתיים שהה משה בבית אמו, ואח"כ הועבר לבית בת פרעה וגדל שם. בגיל 20 הולבש בגדי מלכות ע"י פרעה ויצא לראות בסבלות אחיו, שם הסתבך בהריגת מצרי, ובעקבות כך נאלץ לברוח למדבר, שם הצטרף לצבאו של ניקנוס - מלך כוש. בגיל 27 הומלך למלך על כוש ומלך במשך 40 שנה, לאחר מכן עזב את כוש והגיע לבית יתרו, יתרו הכניסו לבית הסוהר 10 שנים ואח"כ שחררו, ונתן לו את צפורה שילדה לו את גרשום ואליעזר. בגיל 79 החל לגאול את בני ישראל במצרים במשך שנה עד גיל 80, שהרי המכות היו שנה שלימה, כל מכה ארכה שבוע, ושלושה שבועות לפני המכה היה משה מעיד ומתרה בהם. בראש השנה 6 חודשים לפני גאולתם פסק מהם השיעבוד. אחיו של משה נולדו לפניו: מרים - בשנת 2361 (לפנה"ס), ואהרון - בשנת 2365 (לפנה"ס).

יציאת מצרים

לאחר שהייה של 210 שנה, מתוכן 30 שנה שיעבוד, (מפטירת לוי, שכן כל זמן שלוי חי לא היה שיעבוד, ותקופה זו הייתה 93 שנים מתוך ה-210), ו-87 שנות עינוי (החל מלידת מרים, ושמה נקרא מרים על שמיררו המצרים את חייהם).

בי"ד בניסן יום ד' שחטו את קרבן הפסח, ובליל יום חמישי (יום רביעי בלילה) הייתה מכת בכורות ולאחריה (בבוקר יום חמישי) היציאה ממצרים. ביום הרביעי נודע לפרעה על הבריחה, וביום החמישי והשישי החל לרדוף אחריהם, ובליל יום השביעי, שהוא ליל יום רביעי, כ"א בניסן, התרחש נס קריעת ים סוף וטביעת המצרים (ראשון הקופצים לים סוף היה נחשון בן עמינדב נשיא שבט יהודה אחיה של אלישבע אשת אהרון הכהן), ובשחרית אמרו שירה.

בני ישראל במדבר

בני ישראל שהו במדבר 40 שנה, ובכל אותם שנים הסתובבו במדבר במסעיהם על פי ה'.

42 מסעות עברו בני ישראל במדבר, ומסעות אלו כוללים 3 תקופות: א. התקופה מיציאת מצרים עד גזירת המרגלים, כלומר מט"ו ניסן 2448 (יציאת מצרים) ועד כ"ט סיון 2449 (לפנה"ס) יום שבו יצאו למסע הריגול למשך

40 יום. ב. מכ"ט סיון 2449 (1313 לפנה"ס) החניה בקדש ברנע עד שנת 2487 (1271 לפנה"ס) עד הגעתם לנחל זרד לאחר 38 שנה. ג. התקופה השלישית היא שנת הארבעים לצאתם מארץ מצרים עד הכניסה לארץ ישראל.

סדר הארועים במדבר במשך 40 שנה

ביום שביעי של פסח כ"א בניסן החל המסע מים סוף למרה, בכ"ה בניסן הגיעו למרה ושם שהו 6 ימים. במרה קבלו ישראל 10 מצוות והן: 7 מצוות בני נח, שהם אבר מן החי, ברכת ה', גילוי עריות, שפיכות דמים, עבודה זרה, גזל ודיינים (דהיינו מינוי שופטים שידונו את בן נח שעבר על אחת משבע מצוות אלו) ושלוש נוספות והן: שבת, כיבוד הורים (וי"א פרה אדומה) ודינין.

ממרה נסעו בא' באייר לאלים, ומאלים נסעו בי"א באייר לאלוש (שהוא מדבר סין). לאלוש הגיעו בט"ו באייר וחנו שם 7 ימים. באלוש הם עשו שבת ראשונה וכן שם ירד להם המן (בזכות משה רבנו ע"ה). בכ"ב באייר באו לרפידים הנקרא גם מסה ומריבה, שם היתה מלחמת עמלק ושם ניתנה להם באר המים, בארה של מרים (בזכותה של מרים הנביאה ע"ה) ושם עשו שבת שניה. בחניה זו חנו במשך 8 ימים ולאחר מכן בא' בסיון הגיעו למדבר סיני ומצאו עליו ענני כבוד (בזכותה של אהרון הכהן ע"ה). כל חמשת הימים (עד מעמד הר סיני) היה משה עולה לראש הר סיני ויורד ומגיד לעם את דברי המקום ומשיב דבריהם לפני המקום.

ירידת המן - החל לרדת בט"ו באייר ב'תמ"ח 2448 (1312 לפנה"ס).

בארה של מרים - החלה לנבוע בכ"ב באייר ב'תמ"ח 2448 (1312 לפנה"ס).

ענני כבוד - סיכנו ביום א' בסיון ב'תמ"ח 2448 (1312 לפנה"ס).

שלש המתנות הללו ניתנו לישראל בזכות שלשת הרועים: משה, אהרון ומרים וליוו את ישראל במשך 40 שנות שהייתם במדבר.

מתן תורה - חטא העגל

50 יום לאחר צאתם ממצרים, ביום שבת ו' בסיון ב'תמ"ח 2448 (1312 לפנה"ס), קיבלו את עשרת הדברות במעמד הר סיני, וביום ז' בסיון (ב-12:00 בצהריים) משה עלה להר סיני, שהה שם 40 יום מ'ז' בסיון עד י"ז בתמוז, ביום ט"ז בתמוז חטאו בעגל, (ומה שנאמר: "בשש", וחז"ל דרשו: "בא שש", הכוונה ליום ט"ז בחצות יום) וביום י"ז משה ירד ושבר את הלוחות. למחרת, ביום י"ח בתמוז, ייסר את העם על חטא העגל וציוה להרוג את החוטאים בעגל ואז עלה להר ושהה שם 40 יום אמצעים עד כ"ח באב (י"א שגם ב-40 יום האמצעיים שהה בהר כל הזמן, וי"א שעלה וירד כל יום), ואז ירד משה ופיסל את הלוחות השניים ולאחר מכן עלה שוב בפעם השלישית, ביום כ"ט באב ושהה שם עד י' בתשרי, ואז הודיע לו ה' שנסלה עוון העגל, לכן נקבע יום זה לדורות למחילה וסליחה. ביום זה, ציוהו ה' על בניית המשכן כדי להראות לעולם שמחל לישראל על עוון העגל, והראיה - שכעת ישרה שכינתו בתוכם ע"י המשכן.

הקמת המשכן

הקמת המשכן היתה בשנה השנית לצאתם ממצרים, ב'א' בניסן 2449 (1311 לפנה"ס), אך בנייתו נסתיימה כבר בכ"ה בכסלו לאחר שבנייתו ארכה חודשיים (בצלאל בן אורי בן חור בן כלב בעלה של מרים היה מבוני המשכן וכליו וכן אהליאב בן אחיסמך). ביום חנוכת המשכן מתו שני בני אהרון, נדב ואביהוא.

דגלי השבטים

סימנין היו לכל נשיא ונשיא, מפה וצבע. על כל מפה ומפה כצבע של אבנים טובות שהיו על לבו של אהרון, מהם למדה המלכות להיות עושין מפה, וצבע לכל מפה ומפה. כל שבט ושבט נשיא שלו, צבע מפה שלו דומה לצבע של אבנו (מדרש רבה במדבר ב' ז').

ראובן - אבנו אודם. ומפה שלו צבוע אדום, ומצויר עליו דודאים.

שמעון - פטדה. ומפה שלו צבוע ירוק, ומצויר עליו שכם.

לוי - ברקת. ומפה שלו צבוע שליש לבן ושליש שחור ושליש אדום, ומצויר עליו אורים ותומים.

- יהודה** - נפך. וצבע מפה שלו דמותו כמין שמים, ומצוייר עליו אריה.
- יששכר** - ספיר. ומפה שלו צבוע שחור, דומה לכחול. ומצוייר עליו שמש וירח, על שם: "ומבני יששכר יודעי בינה".
- זבולון** - יהלם. וצבע מפה שלו לבנה. ומצוייר עליו ספינה, על שם: "זבולון לחוף ימים ישכון".
- דן** - לשם. וצבע שלו דומה לספיר. ומצוייר עליו נחש, על שם: "יהי דן נחש".
- נפתלי** - אחלמה. וצבע שלו דומה לייך צלול שאין אדמותו עזה. ומצוייר עליו איילה, על שם: "נפתלי איילה שלוחה".
- גד** - שבו. וצבע מפה שלו לא לבן ולא שחור אלא מעורב שחור ולבן. ומצוייר עליו מחנה, על שם: "גד גדוד".
- אשר** - תרשיש. וצבע מפה שלו דומה לאבן יקרה שמתקשטות בו הנשים. ומצוייר עליו אילן זית, על שם: "מאשר שמנה".
- יוסף** - שוהם. וצבע מפה שלו שחור עד מאד. ומצוייר לשני נשיאים, אפרים ומנשה.
- אפרים** - היה מצוייר שור. על שם: "בכור שורו" זה יהושע, שהיה משבט אפרים.
- מנשה** - היה מצוייר ראם. על שם: "וקרני ראם קרניו", על שם גדעון בן יואש, שהיה משבט מנשה.
- בנימין** - ישפה. וצבע מפה שלו דומה לכל הצבעים, ל"ב הצבעים, ומצוייר עליו זאב, על שם: "בנימין זאב יטרף".

החניות

בני ישראל שהו בהר סיני (הנמצא במדבר סיני) ממתן תורה עד לאחר הקמת המשכן, שנה פחות 10 ימים, ורק ב"כ' באייר שנת 2449 (1311 לפנה"ס) החלו את מסעיהם על-פי הענן שחנה מעל המשכן. מקדש ברנע עד נחל זרד 38 שנה ובסה"כ עשו במדבר 42 מסעות. בחניה בקדש חנו 19 שנה, ו-19 שנה הנותרות הסתובבו את כל מסעיהם במדבר.

קברות התאווה

קברות התאווה (מדבר פארן) - שם חטאו בהתאוותם לבשר, וכן היתה שם נבואת 70 הזקנים, כשבתוכם אלדד ומידד (מיד לאחר נבואתם התרחש חטא מרים שדברה על משה לשון הרע). בחניה זו חנו 30 יום, מכ' באייר עד כ' בסיון, שנה שניה (שנת 2449 לבריאת העולם, 1311 לפנה"ס).

חצרות

שם חטאה מרים בלשון הרע שדברה על משה, ולאחריה היה חטא המרגלים בקדש ברנע הנמצא במדבר פארן. חניה זו היתה במשך 7 ימים מ"כ"א בסיון עד כ"ח בסיון, שנה שנייה (שנת 2449 לבריאת העולם, 1311 לפנה"ס).

חטא המרגלים

היה בערב ט' באב, שנה שניית לצאתם ממצרים, בשנת 2449 (1311 לפנה"ס), ולמסע הריגול יצאו המרגלים 40 יום קודם (מרתמה - מדבר פארן) בתאריך כ"ט בסיון. חטאם היה שהוציאו דיבת הארץ רעה, למעט יהושע בן נון וכלב בן יפונה שדברו טוב על הארץ וקבלו שכר שנכנסו לארץ ישראל. המרגלים מתו במגיפה בי"ז אלול. (כלב היה בעלה של מרים ואביו של חור והוא היה נשיא שבט יהודה. וכן היה בעלה של בתיה בת פרעה ועוד פילגשים).

קורח ועדתו

מחלוקת קורח (שערער על מלכות משה ואהרן) היתה סמוכה לחטא המרגלים ובעקבותיה מתו: קורח ועדתו וכן שני האחים הרשעים משבט ראובן הלא הם דתן ואבירם שונאיו של משה רבינו, ו-250 מראשי הסנהדרין, וכן פרצה לאחר מכן מגפה בעם, שכילתה מהם 14,700 איש, ושנעצרה לבסוף ע"י אהרון שהקטיר קטורת.

פטירת מרים ואהרון

מרים נפטרה בקדש בי' בניסן שנת ה'40 לצאתם ממצרים, דהיינו בשנת 2487 (1273 לפנה"ס) בגיל 127 (בעלה כלב בן יפונה). חטא משה ואהרון במי מריבה (שהכה משה על הסלע פעמיים במקום לדבר אליו), היה ביושבם שבעה על מרים, ועונשם היה שלא זכו להיכנס לארץ ישראל, ובו בזמן שלח משה מלאכים אל מלך אדום. פטירת אהרון היתה בראש חודש אב בשנה האחרונה, דהיינו, שנת 2487 (1273 לפנה"ס), וכן באותו חודש ביום ט' באב פסקו מתי מדבר מלמות. לאחר פטירת אהרן התקיימה מלחמת ישראל בעמלקים שהתחפשו לכנענים. מחליפו בתפקיד הכהן הגדול היה בנו אלעזר אבי פנחס (שם אשת אהרון אלישבע בת עמינדב). לאחר מות אהרון חזרו בני"י לאחוריהם 8 - 7 מסעות והגיעו עד למוסרה ושהו שם 30 יום ימי אבל על אהרון. משם המשיכו לגודגודה ובארה ושם התלוננו על המן והמים ואז ה' נגף אותם, ומשה יצר נחש נחושת והצילם.

מלחמת עוג וסיחון

נצחונות שנחל משה היו לקראת סוף שנת ה'40, ואדמותיהם חולקו לשני השבטים וחצי, ראובן, גד וחצי מנשה.

מלחמת סיחון היתה בחודש אלול 2487 (1273 לפנה"ס) ומלחמת עוג מלך הבשן היתה בכ"ג תשרי 2488 (1272 לפנה"ס).

בלק ובלעם

פרשיה זו היתה גם כן בחניה האחרונה של בני ישראל לפני כניסתם לארץ ישראל, בערבות מואב. מיד לאחר מלחמת עוג וסיחון הגיעו בני ישראל לערבות מואב ואז התעורר פחדו של בלק בן ציפור מלך מואב, שהזעיק את בלעם לקלל את בני ישראל אך לא הצליח. בלעם הציע לבלק להחטיא את בחורי ישראל בעריות, בעקבות כך חטאו בני ישראל בעריות ובעבודה זרה, ולכן מתו שם 24,000 מבחורי ישראל על חטאם בבעל פעור.

1272 לפנה"ס

2488 לבריאת העולם

ב'תמ"ח

פטירת משה רבינו ע"ה

בגיל 120. ביום ז' באדר, י"א שהיה ביום ששי, וי"א שהיה ביום שבת, פטירתו ארעה ביום ובחודש שנוולד. מ"א שבט עד ו' אדר, במשך 36 יום, באר משה את כל התורה לישראל וביום זה אמר ה' למשה: "הן קרבו ימיך למות".

ביום ז' באדר קרא משה לכל שבט ונתן לו ספר תורה שכתב, סה"כ 12 ספרי תורה וספר נוסף (שלושה עשר) הניח לצד ארון הברית. בזמן שנתן להם את ספרי התורה הוכיחן והזהירן על התורה והמצוות.

1264 - 1272 לפנה"ס

2488 - 2496 לבריאת העולם

ב'תמ"ח - ב'תצ"ו

הכניסה לארץ ישראל וכיבושה ע"י יהושע

לאחר פטירת משה רבנו ע"ה בי"ז באדר שנת 2488 (1272 לפנה"ס), התאבלו בני ישראל על משה 30 יום, ובסוף ימי האבל, בי"ו בניסן, נשלחו 2 המרגלים, פינחס וכלב, לרגל את יריחו וחזורו ביום ח' בניסן. ביום ט' בניסן אמר יהושע לעם שיתקדשו. למחרת ביום י' בניסן עברו בני ישראל את הירדן לאחר שיהושע חצה את מי הירדן בדרך נס. ביום י"א ניסן בהיותם בארץ ישראל, מל יהושע את כל העם, ובי"ד בניסן חגגו בני ישראל את הפסח, וממחרת הפסח פסק להם המן, שלמעשה פסק כבר בי"ז באדר (עם פטירת משה), ונשאר בכליהם עד ט"ז בניסן ולא התקלקל, ומ"ט"ז בניסן החלו לאכול מתבואת הארץ. לאחר מכן החל מסע הכיבושים שנמשך 7 שנים.

א. הכיבוש הראשון - כיבוש יריחו, היה מלווה בנס של שקיעת החומה שרוחבה היה כגובהה. הקפת החומה החלה בכ"ב בניסן של אותה שנה, לאחר שהקיפו את העיר 7 ימים (בכל יום פעם אחת וביום השביעי 7 פעמים), נפלה החומה ביום שבת כ"ח בניסן.

ב. הכיבוש השני - כיבוש העי, ומעשה עכן שמעל בחרם. במלחמה זו נהרגו 36 איש, וי"א שרק יאיר בן מנשה נהרג שהוא שקול כרובה של סנהדרין.

ג. הברית עם הגבעונים.

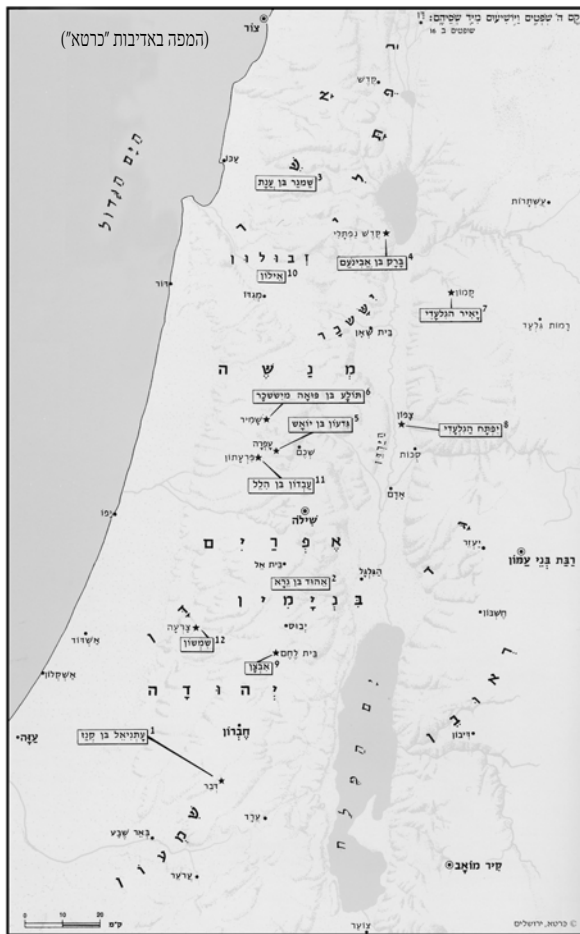
ד. כיבוש מלכי הצפון, ירושלים, חברון, ירמות, לכיש, עגלון ומעשה הנס של

יהושע שעצר את השמש והירח במהלכם במשך 36 שעות. בקרב זה כבש יהושע עוד עמים רבים כמפורט שם ביהושע (פרק י').

אירועי סעיפים ב, ג, ד, היו בתוך השלושה חודשים לכיבוש יריחו, ועצירת השמש ע"י יהושע היתה בדיוק בג' בתמוז. סה"כ הכניע יהושע 31 מלכים, בעלי צבא רב כחול הים שהיו מצויידיים בכמות תחמושת אדירה, וכל זה במשך 7 שנים בלבד, למעט הגבעונים שהשלימו עמו, ואילו הכנענים הם הגרגשי עזבו מרצונם את הארץ וה' נתן להם ארץ חילופית באפריקא, וכן הקיני והקניזי עזבו את הארץ ולא רצו להלחם עם ישראל.

מעשה הכיבוש אמרו רז"ל יכל להיות בזמן מועט יותר, אך בגלל התרשלותו של יהושע בכיבוש, שחשש שאם יודרו לכבוש את הארץ אז לאחזר מכן יפטר מן העולם, לפיכך התארך הכיבוש זמן רב, ועל כך הענישו הקב"ה שקיצר לו 10 שנים מחייו.

ב'תצ"ו - ב'תק"ג 2503 - 2496 לבריאת העולם 1257 - 1264 לפנה"ס

חלוקת הארץ לשבטים

החלוקה ארכה 7 שנים, כשאת החלוקה עשה יהושע עפ"י גורלות. בסוף הכיבוש והחלוקה, שארכו 14 שנה, נתן יהושע רשות לאנשי עבר הירדן המזרחי, שהם: ראובן, גד וחצי המנשה, לחזור לנחלתם, וזאת לאחר שהזהירם לשמור את התורה והמצוות.

משכן ה'

מכניסת בני ישראל לארץ עד לסוף החלוקה, דהיינו 14 שנה, שכן המשכן בגלגל [2502 - 2488 (1272 - 1258 לפנה"ס)]. לאחר החלוקה הועבר לשילה ושכן שם במשך 369 שנה (2871 - 2502, 889 - 1258 לפנה"ס). לאחר פטירת עלי חרב המשכן בשילה ובאו לנב, ובנו שם מקדש שעמד במשך 13 שנה. לאחר פטירת שמואל חרב מקדש נב לאחר שקיבל שאול לשון הרע על אחימלך הכהן ואנשי נב, שנתנו לדוד לחם ואת חרב גוליית הפלישתי, הרג דואג האדומי בפקודת שאול 85 כהנים ואת כל אנשי נב, ואז עברו לגבעון ובנו שם מקדש שעמד 44 שנה. (40 שנות מלכות דוד ו-4 שנות מלכות שלמה עד שנבנה מקדש שלמה). סה"כ ימי מקדש נב וגבעון 57 שנה [2928 - 2871], (832 - 889 לפנה"ס).

אוהל מועד הראשון עמד החל מהשנה השנית לצאתם ממצרים עד כניסתם לארץ ישראל במשך 39 שנה. הוא נע עם בני במדבר ובכל מסע הוא הורכב ופורק יחד עם כליו: השולחן, המנורה, המזבחות, ושאר הכלים. לאחר כניסתם לארץ כנען המשכן היה קצת שונה בחיצוניותו, הוא היה בנוי בנין של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה ולא היתה לו תקרה.

פטירת יהושע בן-נון ע"ה

נפטר בגיל 110 שנה. אשתו היתה רחב הזונה שנתגיירה, והוא נשאה בהיותה בגיל 50, היו להם רק בנות ומהן יצאו 8 נביאים. בחטא המרגלים היה יהושע בגיל 44, כשנכנס לארץ היה בגיל 82 שנה, ומלך על ישראל 28 שנה. (בפרק זמן זה מת גם אלעזר בן אהרון הכהן).

תקופת הזקנים

הזקנים היו: כלב בן יפונה, פנחס בן אלעזר, בני אלדד ומידד וכל 70 הזקנים. ימי הזקנים היו ספורים, והם לא האריכו ימים כדברי הפס' ביהושע (ב', ו'): "ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע" - רש"י פירש שם: "ימים האריכו, שנים לא האריכו, לפי שנתעצלו בהספדו של יהושע". וי"א שהם חיו עוד כ-17 שנה אחר פטירת יהושע.

תקופת השופטים (ארכה 365 שנה, ממות יהושע עד שאול המלך) השופט היה המושל והשליט. בשעת משבר ומצוקה לעם ישראל השופט הושיעם מאויביהם, ובשעת רגיעה שפט והנהיג את העם בדרך התורה. תקופת השופטים התאפיינה בעליות וירידות רוחניות בעם.

כל זמן שהשופט עמד בראש העם - הלכו העם בדרך ה', אך כשלא היה שופט היתה הידרדרות רוחנית שבעקבותיה היה שולח הקב"ה עמים מסביב, שהיו מציקים ומשעבדים את העם, ואילו העם בהיותו בצרה, זעק להקב"ה, ואז היה מעמיד הקב"ה מושיע לעם שיושיעם מאויביהם ויחזירם בתשובה. השופטים היו מכל השבטים, וכמאמר הגמ' בסוכה כ"ז: "אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא העמיד ממנו שופטים". (עי' ברש"י שלא מצא מפורש מכל השבטים).

נפטר בשנת	זמן השפיטה		השופט קורות חייו, אירועים בזמן מלכותו.
	לפי הגר"א	לפי הנ"ך	
2556 (1204 לפנה"ס)	32 שנה	40 שנה	1 עתניאל בן קנז השופט הראשון, היה נשוי לעכסה היפה והצדיקה, בתו של כלב, וקיבל אותה לאחר שלכד את קרית ספר. היה גאון וחרף עצום בתורה, אחד מ-4 שופטים שעליהם התנוססה רוח ה', אחיו החורג של כלב מצד אמו. היה משבט יהודה, גאל את ישראל משעבוד כושן רשעתיים לאחר 8 שנות שעבוד. בזמנו היה פסל מיכה, פלגש בגבעה ומלחמת ישראל בבנימין. מלך החל מ-2516.
2636 (1124 לפנה"ס)	62 שנה	80 שנה	2 אהוד בן גרא משבט בנימין, תלמיד עתניאל בן קנז. רצה את עגלון מלך מואב וכך גאל את ישראל לאחר שיעבוד של 18 שנה. יש אומרים שבתקופה זו אירע מעשה דמגילת רות.
2636 (1124 לפנה"ס)	פחות משנה	פחות משנה	3 שמגר בן ענת היה כהן, שפט בסוף ימיו של אהוד בן גרא, ומת בשנה שמת השופט אהוד.
2676 (1084 לפנה"ס)	20 שנה	40 שנה	4 דבורה הנביאה שופטת, נביאה ומשוררת. שפטת את ישראל על פי הדיבור, ויש אומרים שלא הייתה דנה אלא מלמדת. בעלה לפידות יש אומרים שהוא ברק (משבט נפתלי) סייע לה במלחמה נגד סיסרא. חיברה את שירת דבורה ושיבחה בה את יעל אשת חבר הקיני הצדקת שגם היא שפטת את ישראל. הייתה משבט נפתלי, גאלה את ישראל משעבוד יבין מלך כנען וסיסרא שר צבאו, שעבדו את ישראל במשך 20 שנה.

נפטר בשנת	זמן השפיטה		השופט קורות חייו, אירועים בזמן מלכותו.
	לפי הגר"א	לפי הנ"ך	
2716 (1044 לפנה"ס) לפי הגר"א 2723 (1037 לפנה"ס)	40 שנה	40 שנה	5 גדעון בן יהואש משבט מנשה, כינויו היה ירובעל וגם ירובושת. היו לו 70 בנים שכולם נרצחו ע"י בן פלגשו אבימלך. בית דינו היה חשוב לפני ה' כבית דינו של משה. גאל את ישראל משעבוד מדין שנמשך 7 שנים.
2719 (1041 לפנה"ס) לפי הגר"א 2726 (1034 לפנה"ס)	3 שנים	3 שנים	6 אבימלך בן גדעון משבט מנשה, אנשי שכם מרדו בו, הוא נקם באנשי שכם ולבסוף מת ע"י אשה שהשליכה עליו פלח רכב.
2742 (1018 לפנה"ס) לפי הגר"א 2749 (1011 לפנה"ס)	44 שנה	23 שנה	7 תולע בן פואה משבט יששכר.
2764 (996 לפנה"ס) לפי הגר"א 2771 (989 לפנה"ס)		22 שנה	8 יאיר הגלעדי משבט מנשה.
2787 (973 לפנה"ס) לפי הגר"א 2790 (970 לפנה"ס)	4 שנים	6 שנים	9 יפתח הגלעדי משבט מנשה, גאל את ישראל משעבוד בני עמון ופלשתים שנמשך 18 שנה. נענש קשות על שלא הלך לפנחס להחזיר את נדרו, ולפיכך מת בנישול אברים.
2793 (967 לפנה"ס)	5 שנים	7 שנים	10 אבצן מבית לחם י"א שהיה זה בועז, משבט יהודה, היו לו 30 בנים ו-30 בנות, בעלה של רות המואביה שילדה את עובד שהוליד את ישי אבי דוד. כפי הנראה בתקופה זו התרחש מעשה מגילת רות.
2803 (957 לפנה"ס)	9 שנים	10 שנים	11 אילון הזבולוני משבט זבולון.
2811 (949 לפנה"ס)	7 שנים	8 שנים	12 עבדון בן הלל הפרעטוני משבט אפרים.
2831 (929 לפנה"ס)	19 שנים	20 שנים	13 שמשון בן מנחם וצלפונית משבט דן. גאל את ישראל מהפלשתים, היה חיגר בשתי רגליו, נזיר לה' מלידה. גיבור בעל כוחות על טבעיים, היה ראש להכמי דורו, בית דינו כבית הדין של אהרן. התחתן עם הפלישתית דלילה שהסגירה אותו לפלשתים. התנקם בהם כשהפיל את הבית עליו ועליהם ואלפים רבים מתו.

נפטר בשנת	זמן השפיטה		השופט קורות חייו, אירועים בזמן מלכותו.
	לפי הגר"א	לפי הנ"ך	
2871 (889 לפנה"ס)	39 שנה	40 שנה	14 עלי הכהן משבט לוי, קיבל תורה מפנחס ומבית דינו של שמשון. בניו חפני ופנחס לא הלכו בדרכו ומתו במלחמה עם הפלשתים, ובהגיע הבשורה לאביהם ע"י המודיע שהיה שאול המלך, נפל עלי הכהן ומת והוא בגיל 98. בשנה שהתמנה לכהן גדול היה המעשה עם חנה - אם שמואל.
2884 (876 לפנה"ס)	11 שנה		15 שמואל הנביא בן אלקנה וחנה משבט לוי, השופט האחרון, חי 52 שנה, משח 2 מלכים, היה שקול כמשה ואהרן, נפטר 4 חודשים לפני שאול. שנה לאחר הבטחת עלי נולד שמואל (בשנת 2832 לבריאת העולם) לחנה והיא בת 130 שנה. שני בניו היו יואל ואביה שמונו לשופטים בבאר שבע, שם תחילה חטאו, ולבסוף חזרו בתשובה. לאחר שילדה את שמואל המשיכה חנה וילדה עוד שלושה בנים ושתי בנות, חנה הייתה אחת משבע נביאות. 13 שנה ניבא, 10 שנים שפט לבד ושנה אחת שפט בחפיפה עם שאול, אותו משח למלך, ושנתיים שאול לבד, וכן משח גם את דוד.

סה"כ שנות השופטים ששפטו בהם בפועל את העם לפי פסוקי הנ"ך החל מעתניאל בן קנז עד שמואל הנביא, הם 350 שנה, אך בפועל תקופה זו נמשכה 365 שנה, והפרש זה של 15 השנים נובע, כנראה, מכך שהיו מספר שנים שבהם לא היה שופט כלל לישראל.

להגר"א ישנה שיטת חישוב אחרת, שלפיה תתורץ קושיה זו. הגר"א מוכיח מפורש מהפסוקים, שהשנים הכתובות אצל רוב השופטים, למעט גדעון ואבימלך, כוללות בתוכם גם שנות השיעבוד. לפיכך, לא יחסרו לנו כלל שנים. ומוסיף שם הגר"א ומרחיב: מתחילת שלטון יהושע עד יפתח עברו 300 שנה, כשבתוך החישוב של ה-300 שנה נכללות שנות השיעבוד לכל העמים כפי המספרים המצויינים בנ"ך, ובדיוק כשהגיע זמן שלטונו של יפתח חלפו 300 שנה כמאמר יפתח בעצמו: "כשבת ישראל וכו' 300 שנה וכו'" (שופטים י"א, כ"ו).

מיפתח עד עלי 83 שנה, ובסה"כ מיהושע עד עלי 383 שנה, ואז חרב משכן שילה, כעת יובנו דברי ר"ל, שאמרו, שמשכן שילה עמד 369 שנה, דהיינו, הפחת 14 שנה של המשכן בגלגל מ-383, יצא 369 שנה שהן שנות משכן שילה.

מתחילת שלטון שמואל עד פטירת דוד - 53 שנה, בסה"כ מיהושע עד פטירת דוד 436 שנה, ועליהן הוסף 40 שנה במדבר, סה"כ 476 שנה, ועוד 4 שנים למלכות שלמה - סה"כ 480 שנה, שהן 480 שנה לצאת בניישראל ממצרים, ואז נבנה בית המקדש ככתוב: "ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בניישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחודש זיו הוא החודש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית לה" (מלכים א' ב', כ"ט).

תקופת המלכים

תקופת המלכים החלה בעקבות אי - יציבות בארץ ישראל, שהצריכה מנהיג בעל שעור קומה וסמכותיות כמו מלך שיחזיר את הסדר על כנו, ולא כל איש הישר בעיניו יעשה, כפי שראינו במעשה פילגש בגבעה, וכן שיגן על העם מהאויב החיצוני. יש לציין רק שהדרישה למלך היתה מצד העם ולא מצד הקב"ה.

937 - 876 לפנה"ס

2823 - 2884 לבריאת העולם

ב'תתכ"ג - ב'תתפ"ד

שאול המלך

שאול בן קיש נמשח ע"י שמואל הנביא בשנת 2881 (879 לפנה"ס), בגיל 58 שנה, ומלך על ישראל שנתיים - וזו הדיעה המקובלת. (וי"א 21/2, וי"א 17, וי"א 20 שנה). שאול היה נשוי לאחינועם בת אחימעץ ולהם 6 ילדים: יהונתן, ישוי (איש בושת), מלכישוע, אבינדב מירב ומיכל אשת דוד המלך. שר צבאו היה בן דודו אבנר בן נר.

לאחר נפילת שאול (נהרג 4 חודשים לאחר מות שמואל) ושלושת בניו, במלחמה הקשה עם הפלשתים, מלך איש בושת (רבו של דוד המלך) בנו של שאול, בגיל 40, על ישראל במשך שנתיים (לאחר שאבנר בן נר שר צבאו של אביו המליכו). לאחר רציחת איש בושת ע"י בענא ורכב מלכות ישראל היתה ללא מלך במשך 5 שנים עד שהוכתר דוד לבסוף למלך גם על ישראל.

906 - 836 לפנה"ס

2854 - 2924 לבריאת העולם

ב'תתנ"ד - ב'תתקכ"ד ו' סיון (שבועות)

דוד המלך

דוד נמשח בגיל 29 (שנת 2883, 877 לפנה"ס) ע"י שמואל בסתר, ומלך 40 שנה החל מגיל 30, 7 שנים ו-6 חודשים בחברון על שבט יהודה, ו-33 שנה על כל ישראל. ששת החודשים בהם היה מצורע בעקבות מעשה בת-שבע לא נחשבו במניין שנות מלכותו. שם אביו: ישי בן עובד, בן בועז ורות המואביה, ושם אמו נצבת בת עדאל. הורי דוד וכל 6 אחיו, למעט אחיו אליהו נרצחו ע"י מלך מואב לאחר שדוד בקש ממנו שישמרם אצלו בזמן בריחתו משאול. לדוד היו 18 נשים והמפורסמות שבהן היו: אחינועם הזרעאלית, אביגיל, מעכה, חגית, אביטל, עגלה (היא מיכל) ובת-שבע, (י"א שנקראה בת-שבע לפי שהייתה האשה השביעית של דוד). (לפי הירושלמי נשא דוד את רצפה בת איה פלגש שאול לאשה לאחר מות שאול).

סדר הארועים המרכזיים במלכות דוד

מעשה בתישבע

דוד בגיל 57, ושנה לאחר מכן נולד שלמה מבתישבע, שהיתה אז כבת 8 - 6 שנים (היתה נכדת אחיתופל יועץ דוד המלך שהתאבד בגיל 33, דוד המלך היה אז בן 67).

מעשה אמנון ותמר

דוד בגיל 59, אמנון נרצח ע"י אבשלום (בנו השלישי של דוד) - דוד בגיל 61. (אמנון בנו הבכור של דוד מאשתו אחינועם היזרעאלית).

בריחת אבשלום

ברח אל תלמי - מלך גשור (שהיה אבי אמו מעכה), שהה שם 3 שנים, הוחזר לירושלים ע"י יואב, אך במשך שנתיים סירב דוד אביו לראות פניו, ולאחר שהייה של שנתיים בירושלים - מרד אבשלום באביו דוד.

הכנת המרד נמשכה 4 שנים, והמרד התרחש בשנה ה-36 למלכות דוד ונמשך 6 חודשים.

מרד אבשלום ודיכוי

דוד בגיל 66. אבשלום נהרג ע"י יואב בן צרויה בהיותו בגיל 30. לאחר מרד אבשלום היו 3 שנות רעב ולאחר מכן 11 חודשי שוטטות (הכוונה לחטא דוד שְׁמַנָּה את העם שלא לצורך ובעקבות כך נענש העם ומתו בְּדָבָר 70 אלף איש, מיד לאחר מכן קנה דוד את ירושלים מארונה היבוסית), ובשנה האחרונה סידר דוד את המשמרות. כמו־כן התנשאות אדוניהו למלוך היתה בסוף ימי דוד ואז המליך דוד את שלמה.

פטירת דוד המלך ע"ה

נפטר בגיל 70 ביום שבת בחג השבועות (לפי חז"ל דוד היה אמור לחיות רק 3 שעות ולמות אך נתרמו לכבודו 70 שנות חיים. שנים אלו קבלם מאדם הראשון, וי"א שקבלם מאברהם, יעקב ויוסף. מאברהם 5, מיעקב 28, ומיוסף 37).

3 חטאים היו לו ונמחלו לו: מעשה אוריה ובתישבע, ספירת בני ישראל, וחטא ציבא (שציבא דיבר לשון הרע על מפיבושת ודוד קיבל ממנו).

שלמה מלך ישראל

שלמה הומלך למלך כשהיה בן 12. הוא מלך 40 שנה על ישראל. רבו היה שמעי בן גרא ממשפחת שאול המלך, שרדף אחר דוד המלך וקללו קללה נמרצת (בנוטריקון: נואף מואבי רוצח צורר תועבה) וסקלו, ודוד לא הרגו. לאחר

מות שמעזי בשנה הרביעית למלכות שלמה, ביום שהחלה עבודת בית המקדש נשא שלמה את בת פרעה מלך מצרים, דבר זה העלה את חמת ה', ועקב זאת נתפלגה המלוכה לשניים בזמן בנו רחבעם. חטאו של שלמה היה שלא מיחה בנשותיו שעבדו עבודה זרה, אך הוא עצמו לא עבד עבודה זרה. שלט על כל העולם, על העליונים ועל התחתונים. לשלמה היו 7 שמות: ידידיה, קהלת, בן יקה, אגור, למואל, איתאל.

שלמה הרבה נשים וסוסים, היו לו 700 נשים ו-300 פילגשים. הוא בנה אורוות ל-40 אלף סוסים. בימיו התקיים הפסוק "תחת גפנו ותחת תאנתו" (מלכים א' ה', ה'). שר צבאו היה בניהו בן יהוידע. לעת זקנתו סמוך לפטירתו שרתה עליו רוח - הקודש וכתב את: משלי, שירי השירים וקהלת.

בתתקכ"ח - ג'של"ח 2928 - 3338 לבריאת העולם 422 - 832 לפנה"ס

בית המקדש הראשון

בנייתו החלה ע"י שלמה המלך ע"ה, בשנת 4 למלכותו (בשנת 2928 832 לפנה"ס) שהם 480 שנה לצאת בני ישראל ממצרים), ארכה 7 שנים, ונסתיימה בשנת י"א למלכות שלמה. בבניית המקדש השתתפו 150 אלף איש. המקדש עמד על תילו 410 שנה (מניין ה' 410 שנה מתחיל מיום תחילת הבניה). בסיום בניית בית המקדש החל שלמה לבנות את ביתו שארך 13 שנה עד לסיום בנייתו.

ב'תתקס"ד 2964 לבריאת העולם 796 לפנה"ס

פטירת שלמה ע"ה

שלמה המלך נפטר בגיל 52. יורשו היה בנו רחבעם

בתתקס"ד - ג'של"ח 2964 - 3338 לבריאת העולם 422 - 796 לפנה"ס

התפלגות המלוכה לשניים (נמשכה עד חורבן בית שני)

מלכות יהודה

הפילוג החל בעקבות סירובו של רחבעם המלך (בנם של שלמה ונעמה העמונית) להקל על העם במיסים, והם הלכו והמליכו את יריבו של אביו שלמה, את ירבעם בן נבט למלך על 10 שבטים. התפלגות זו באה למעשה כעונש על מעשי דוד ושלמה שנגזר שמלכותם תתפלג אך לא בימיהם, וכן בשל מעשיו הרעים של רחבעם.

מלכות יהודה התאפיינה בחלקה, במלכים צדיקים, שכולם היו מזרעו של דוד המלך למעט עתליה בת אחאב מלך ישראל, אך חלק מהם היו רשעים, והם: רחבעם, אביה, יהורם, אחזיהו, עתליה, יואש (היה בתחילה צדיק ואח"כ

הרשיע), אחז, מנשה (22 שנה היה רשע, ו־33 השנים האחרונות חזר בתשובה), אמון, יהואחז בן יאשיהו ויהויקים. מלכי יהודה שלטו על שבט יהודה ובנימין, וירושלים היתה נחלת שניהם, ובחלקם היה במשותף בית המקדש ואליו עלו לרגל, וכן בית הסנהדרין.

מלכות ישראל

מלכות זו התאפיינה בד"כ ברשעותם הרבה של מלכיה, והתנכרותם ליהדות ולמצוות, למעט אחד והוא יהוא בן נמשי שניתן את מצבות הבעל, אך השאיר גם הוא את עגלי הזהב ובסוף ימיו עבד אף הוא עבודה זרה.

מלכי ישראל אסרו את העליה לרגל לירושלים החל מהמלך הראשון, ירבעם בן נבט, וצעד זה נמשך כ־223 שנה. הם עשו זאת משום שלא היתה להם זכות ישיבה בעזרה פרט למלכי בית דוד, עקב זאת חששו המלכים, שהעם ישם לב שכך הוא הדבר, ויעביר אותם ממלכותם, ויכיר במלכי בית דוד כמלכים עיקריים, לפיכך העמידו 2 עגלים: בן ובבית אל, ואליהם עלו לרגל. היחסים בין מלכי יהודה למלכי ישראל היו מעורערים ביותר, ברוב הזמן היו ביניהם סכסוכים קשים ומלחמות רבות, אך היו גם לפעמים יחסים טובים ונישואים בין 2 הממלכות.

מלכי יהודה

1. **רחבעם** - אביו שלמה ואמו נעמה העמונית, החל למלוך בגיל 41 ובמשך 17 שנה. עשה הרע בעיני ה'. כשהומלך למלך על ישראל העם ביקשו ממנו הקלות במיסים אך הוא דחה את בקשתם בגסות עפ"י עצת יועציו הצעירים והשיב ברהב: "אבי, יסר אתכם בשוטים ואני איסר אתכם בעקרבים". ראש מתנגדיו ומתנגדי אביו היה ירבעם בן נבט שניצל את התנהגות רחבעם ואז נקרעה הממלכה לשנים, רוב שבטי ישראל הלכו עם ירבעם ורק שבט יהודה הלכו עם רחבעם ובהמשך הצטרפו שבט בנימין ואנשים נוספים משאר השבטים. רחבעם נמנע מלהלחם בפורשים עפ"י אזהרת הנביא שמעיה. היו לו 18 נשים ו-60 פילגשים, 28 בנים ו-60 בנות.
 2. **אבים (או אביה) בן רחבעם** - לא הלך בדרכי ה'. מלך 3 שנים בלבד ובהם לחם נגד ירבעם מלך ישראל ואף נחל מספר נצחונות. היו לו 14 נשים, 22 בנים ו-16 בנות. בנו אסא מלך אחריו.
 3. **אסא בן אביה** - מלך יהודה השלישי. מלך 41 שנה ועשה הישר בעיני ה' וביער את העבודה זרה מן הארץ. בינו ובין מלך ישראל בעשא התנהלה מלחמה מתמדת. בסוף ימיו חלה ברגליו ולאחר 3 שנים נפטר.
 4. **יהושפט בן אסא** - מלך יהודה הרביעי, בן 35 היה במולכו ועשרים וחמש שנה מלך בירושלים. שם אמו עזובה בת שילחי. הלך בדרך אביו ועשה הישר בעיני ה'. חיזק את המלוכה אירגן את הצבא והנהיג סידורים מינהליים חדשים. מינה משלחות שסבבו בערי יהודה ללמד תורה, וטיהר את הארץ מעבודה זרה. כרת ברית עם ישראל וצור והשיא לבנו יהורם את עתליה בת אחאב ואיזבל. יהושפט היה חולק כבוד רב לתלמידי חכמים.
 5. **יהורם בן יהושפט** - מלך יהודה החמישי, הומלך ע"י אביו עוד בחייו בהיותו בן 32 ומלך 8 שנים. בעלותו לשלטון הרג את כל ששת אחיו וחלק משרי ישראל. נשא לאשה את עתליה בת אחאב ואיזבל. אשתו ובית אחאב השפיעו עליו לרעה וכתוצאה מכך הוא הרבה להרשיע, ואליהו הנביא ניבא לו שיענש קשות על חטאיו ועל רצח אחיו, ואכן בסוף ימיו עלו עליו פלשתים וערבים ולקחו בשבי את כל רכושו וכל בני ביתו מלבד בנו הקטן יהואחז. בסוף ימיו מת ממחלה קשה ולא זכה להקבר בקברות המלכים.
 6. **אחזיהו בן יהורם** - מלך יהודה הששי, מלך בגיל 22 שנה במשך שנה אחת בלבד.
- עשה הרע בעיני ה' (היה קודר אזכרות וכותב עכו"ם תחתיהם). בשעת ביקור אצל יהורם מלך ישראל התנקש יהוא בן יהושפט בן נמשי במלך יהורם והרגו ואילו אחזיהו (יהואחז) נפצע קשה ונפטר בביתו במגידו.

בהתנקשות זו נהרגו גם 42 אחיו של אחזיהו, ואמו של אחזיהו עתליה (אחות יהורם מלך ישראל) השלימה את מלאכת ההריגה והרגה את כל זרע הממלכה (שהיו נכדיה וכד'), ורק ילד אחד ניצל והוא יהואש בנו הקטן של המלך אחזיהו שניצל ע"י דודתו יהושבע (יהושבעת) אחות אחזיהו, אשת יהוידע הכהן הגדול, אם זכריה הנביא.

7. **עתליה בת אחאב ואיזבל** - המלכה היחידה שמלכה ביהודה שלא היתה מבית דוד.

אשת יהורם מלך יהודה ואם אחזיה המלך. הטתה את לב בעלה מעבודת ה' לעשות הרע בעיני ה'. אחרי מות בנה אחזיה השתלטה על המלוכה והשמידה את כל בית המלוכה ביהודה ומלכה על יהודה 6 שנים, הוצאה להורג ע"י יהוידע הכהן, שהחביא ביחד עם אשתו יהושבעת, אחות אחזיה את יורש העצר יואש בן אחזיה במשך 6 שנים שהומלך סמוך לפני מות עתליה.

8. **יהואש בן אחזיה** - מלך יהודה השמיני. בן שבע היה במולכו ומלך על יהודה 40 שנה. לאחר מות אביו אחזיה, סבתו עתליה המרשעת בת אחאב רצחה את כל אחיו מזרע המלוכה ונטלה את השלטון במשך 6 שנים. אחותו של אחזיה המלך יהושבע בת יהורם הצדקת, אשת הצדיק יהוידע הכהן הגדול (מת בגיל 130) הצליחה להציל את יהואש בן השנה והחביאה אותו בבית קודש הקודשים בבית המקדש במשך 6 שנים. לאחר 6 שנים בעידודו של יהוידע הכהן פרץ מרד נגד עתליה והיא הומתה ע"י המורדים בהוראת יהוידע הכהן, ואז המליכו את יהואש למלך יהודה. יהואש הושפע מיהוידע וביטל את כל הע"ז והרג את כוהניה. כל ימיו הלך בדרך הישר עד למות יהוידע הכהן ואז סר מדרך ה' ועשה את עצמו לאלוה, וכאשר בן מיטיבו ומצילו (בן דודתו זכריה הכהן, הנביא והדיין בן יהוידע ויהושבע) הטיף כנגד מעשיו הורה יהואש לסקול אותו למוות ביום שבת שחל ביום כיפור. סופו היה שעבדיו קשרו קשר כנגדו והרגוהו.

9. **אמציה בן יואש** - מלך יהודה התשיעי. הומלך בהיותו בן 25 ומלך 14 שנה, עשה הישר בעיני ה'. קשרו עליו קשר בירושלים ואז נמלט ללכיש ושם נרצח. מסורת בידניו שאמוץ (אביו של ישעיה הנביא שגם הוא היה נביא) היה אחיו של אמציה המלך.

10. **עוזיה בן אמציה** - מלך יהודה העשירי הומלך בגיל 16 עוד בחיי אביו, ומלך במשך 52 שנה. שמות נוספים היו לו: עזריה, עזריהו ועוזיהו. עשה הישר בעיני ה'. בימיו הגדיל את הצבא והנחיל נצחונות על הפלישתים, הערבים, והעמונים. לאחר כל הצלחותיו גבה לבו ורצה גם לכהן ככהן גדול ולהקטיר קטורת, דבר שאסור לישראל. למרות אזהרות הכהן הגדול, עזריהו נכנס להקטיר הקטורת ואז לקה בצרעת ונאלץ להכנס לבידוד עד

סוף ימיו, בנו הצדיק יותם החליפו.

11. **יותם בן עוזיה** - מלך יהודה האחד עשר. מלך בגיל 25 שנה ומלך 16 שנה. החל למלוך בחיי אביו המלך עוזיה שנצטרע ונכנס לבידוד. הלך בדרכי אביו ועשה הישר בעיני ה'. היה צדיק גדול ועניו יותר משאר מלכים. ביצר וביסס את הגבולות ואת ירושלים, ניצח את בני עמון וקיבל מהם מס כבד במשך 3 שנים.

12. **אחז בן יותם** - מלך יהודה השנים עשר. מלך במשך 16 שנה. למרות היותו בן צדיק גדול הרבה להרשיע ונקרא שמו אחז "שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות מלעסוק בתורה" (מדרש תהלים מזמור ב'). רצין מלך ארם נלחם בו ואז כדי להנצל שיחד את מלך אשור תגלת פלאסר שיבוא לעזרתו, למרות התנגדות הנביא ישעיהו. ואכן מלך אשור הגיע וכבש את הגלעד והגליל והגלה את התושבים לאשור וזו למעשה היתה תחילת גלות עשרת השבטים. לאחר מותו מלך בנו הצדיק חזקיה שהיה ראוי להיות משיח. חזקיהו לא קבר את אביו בכבוד ובקברי מלכי בית דוד אלא גירר את עצמותיו על מיטה של חבלים כדי לכפר על חטאיו, ולשגר מסר לעם נגד הרשעות שנהג אביו.

13. **חזקיה בן אחז** - מלך יהודה השלשה עשר. מלך 31 שנה, בנו של אחז הרשע, עלה למלוכה לאחר מות אביו אשר לא הביאו לקבורה אלא גירר את עצמותיו לכפר על עוונותיו. בעלותו לשלטון עשה ההיפך מאביו: "נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר: כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו" (סנהדרין צד עמ' ב'). ביער את כל הע"ז והרבה תורה עד שאמרו חז"ל: "בדקו מדן ועד באר - שבע ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה" (סנהדרין צד עמ' ב'). היה ראוי להיות משיח אלא שמידת הדין קטרגה עליו בגלל שלא אמר שירה (הודאה) לפני הקב"ה לאחר מפלת סנחריב שצר על ירושלים עם 185 אלף ראשי גיסות. היה זה בליל הסדר ואז בזמן המצור אמר חזקיה לעם שלא יחששו מדבר ושיחגגו את הסדר וה' ילחם להם. ואכן כך היה שמלאך ה' היכה את כל צבא אשור, מליונים רבים בלילה אחד וכך היתה ישועה גדולה לישראל. ימים מספר לפני אירוע זה חלה חזקיה וישעיהו ניבא לו שימות עקב חטאו שלא נשא אשה. חזקיהו התפלל לה' והתבשר כי ה' מחל לו והוסיף לו 15 שנות חיים על חייו. לאחר הבשורה נשא את בתו של הנביא ישעיה, חפצי-בה, שילדה את מנשה המלך ואחיו רבשקה.

14. **מנשה בן חזקיהו** - מלך יהודה הארבעה עשר. בן 12 שנה היה במולכו ומלך 55 שנה, יותר מכל מלך ממלכי יהודה וישראל. למרות שאביו היה צדיק, הרבה מנשה להרשיע יותר מכל המלכים שקדמו. עבד ע"ז, העמיד

צלם בהיכל וגם הרבה לשפוך דם נקי, רצח את סבו הצדיק ישעיה הנביא ועוד. במשך 22 שנה היה רשע ולאחר מכן שב בתשובה במשך 33 שנה עד סוף ימיו.

15. **אמון בן מנשה** - מלך יהודה החמישה עשר. החל למלוך בגיל 22, ושנתיים מלך על יהודה. הרבה להרשע ולא חזר בתשובה כאביו מנשה. לאחר שנתיים נרצח ע"י עבדיו, ובנו יאשיה הצדיק מלך תחתיו.

16. **יאשיהו בן אמון** - מלך יהודה הששה עשר. הומלך בגיל 8 ומלך במשך 31 שנה. יאשיהו החל למלוך מיד לאחר רצח אביו אמון. היה צדיק גדול וביער את הע"ז והרבה תורה בישראל. אשתו היתה חמוטל בת הנביא ירמיה. חמוטל ילדה את יהואחז וצדקיהו שמלכו מאוחר יותר. נהרג בקרב כנגד מצרים, ומיתתו היוותה עונש על שלא נמלך בנביא ירמיהו לפני היציאה לקרב. בפטירתו אמר עליו חותנו הנביא ירמיה: "רוח אפינו משיח ה'".

17. **יהואחז בן יאשיהו** - מלך יהודה השבעה עשר. בנו של יאשיהו המלך מאשתו חמוטל בתו של ירמיהו, ואחיהם של יהויקים וצדקיהו, בן 23 שנה הומלך ומלך 3 חודשים בלבד. יהואחז הומלך ע"י עם הארץ על אף היותו צעיר מאחיו יהויקים (או בשמו האחר אליקים). עשה הרע בעיני ה', ואז פרעה נכה הדיחו והמליך את יהויקים במקומו, יהואחז הוגלה למצרים על ידי פרעה נכה ושם מת.

18. **יהויקים בן יאשיהו** - מלך יהודה השמונה עשר. הומלך בגיל 25 לאחר שפרעה נכה הדיח ממלכותו את אחיו יהואחז ומינה את אליקים, ואז החליף את שמו ליהויקים. לאחר 3 שנות שעבוד למצרים כשב נבוכדנצר את מצרים ואז עלה נבוכדנצר לירושלים ולקח לבבל מעט מכלי המקדש ומספר ילדים מזרע המלכות, 4 מילדים אלו היו: דניאל, חנניה, מישאל ועזריה. למרות שנבוכדנצר הזהיר את יהויקים לבל ימרוד בו, החליט יהויקים למרוד בנבוכדנצר, בתגובה לכך עלה נבוכדנצר על ירושלים כבשה והרג את יהויקים (שהרבה להרשע בע"ז ובהרג חפים מפשע אשר במו ידיו הרג את אוריה הנביא) במיתה משונה כנבואת הנביא ירמיה שניבא לו שקבורת חמור תהא קבורתו.

19. **יהויכין בן יהויקים** - מלך יהודה התשעה עשר. מלך 3 חודשים בלבד, הומלך ע"י נבוכדנצאר, ואח"כ נמלך נבוכדנצאר ביועציו, ובעצתם עלה שוב לירושלים ולקח את יהויכין הצדיק לבית כלא בבבל, והמליך במקומו את דודו צדקיהו בן יאשיהו. יחד עמו הוגלו השרים והסנהדרין גדולה כשבנייהם יחזקאל הנביא ומרדכי היהודי. יהויכין ישב בכלא במשך 37 שנים, עד מות נבוכדנצאר ואז שוחרר ע"י אויל מרודך בנו של נבוכדנצאר, ובאותה שנה נפטר. מצאצאיו היה זרובבל בן פדיה.

מלכות יהודה

בין השנים 2964-3338 לבריאת העולם (374 שנים)

מס' שנות מלכות	מס' שנות מלכות	תאריכי המלוכה (לבריאת העולם)	תאריכי לועזיים (לפני הספירה)	שם המלך	מס'
17	796 - 779	2964 - 2981	779 - 796	רחבעם	1
3 (מקוטעות)	779 - 777	2981 - 2983	777 - 779	אבים בן רחבעם	2
41	777 - 736	2983 - 3024	736 - 777	אסא בן אבים	3
25 (מקוטעות)	736 - 713	3024 - 3047	713 - 736	יהושפט בן אסא	4
8	713 - 705	3047 - 3055	705 - 713	יהורם בן יהושפט	5
1	705 - 704	3055 - 3056	704 - 705	אחזיהו בן יהורם	6
6 (מקוטעות)	704 - 699	3056 - 3061	699 - 704	עתליה בת אחאב	7
40	699 - 659	3061 - 3101	659 - 699	יואש בן אחזיהו	8
14	659 - 645	3101 - 3115	645 - 659	אמציה בן יואש	9
52	645 - 593	3115 - 3167	593 - 645	עוזיהו בן אמציה	10
16	593 - 577	3167 - 3183	577 - 593	יותם בן עוזיהו	11
16	577 - 561	3183 - 3199	561 - 577	אחז בן יותם	12
29	561 - 532	3199 - 3228	532 - 561	חזקיהו בן אחז	13
55	532 - 477	3228 - 3283	477 - 532	מנשה בן חזקיהו	14
2	477 - 475	3283 - 3285	475 - 477	אמון בן מנשה	15
31	475 - 444	3285 - 3316	444 - 475	יאשיהו בן אמון	16
3 חודשים	444 - 444	3316 - 3316	444 - 444	יהואחז בן יאשיהו	17
11	444 - 433	3316 - 3327	433 - 444	יהויקים בן יאשיהו	18
3 חודשים	433 - 433	3327 - 3327	433 - 433	יהויכין בן יהויקים	19
11	433 - 422	3327 - 3338	422 - 433	צדקיהו דוד יהויכין	20
52 יום	422 - 422	3338 - 3338	422 - 422	גדליה בן אחיקם	21

טבלת מלכי יהודה נערכה על פי פסוקי ה'נך, אך לפי שיטת הגר"א ישנם שינויים קלים.

20. **צדקיהו בן יאשיהו** - מלך יהודה העשרים. מלך בגיל 21 במשך 11 שנים. הומלך ע"י נבוכדנצר שהדיח את יהויכין אחיינו. נשבע לנבוכדנצר אמונים שלא ימרוד בו (וכן נשבע שלא יגלה את סודו שראה אוכל ארנבת חיה, אך צדקיהו עשה התרה לשבועתו וגילה את הסוד וגרם בזיון לנבוכדנצר), אך בעצת יועציו הרעים מרד בנבוכדנצר בניגוד לעצת ירמיהו, ואז עלה עליו נבוכדנצר ב' בטבת בשנה התשיעית למלכותו וצר על ירושלים במשך שנתיים וחצי, עד נפילת החומות ע"י נבוזרדאן שר

הטבחים שנכנס לירושלים וכבשה והגלה את העם לבבל. צדקיהו נתפס במנוסתו והובא בבלה עם בניו אשר נשחטו לנגד עיניו, עיניו נוקרו והוא הושלך לבית הסוהר ושהה שם כמעט עד יום מותו, ובמות נבוכדנצר הוצא מהכלא ובאותה שנה נפטר. צדקיהו היה נכד ירמיהו הנביא מבתו חמוטל אשת יאשיהו המלך, וכשמו כן הוא, צדיק ואהוב על ה' רק שהלך בעצת יועציו שהסיתוהו. שמו בתחילה היה שלום (שהיה שלם במעשיו) וכן שם נוסף היה לו 'מתניה' ונבוכדנצר הסב את שמו לצדקיהו באומרו לו: "יה צדיק עליך את הדין אם תמרוד בי" (רש"י, מלכים ב' כד', יז).

21. **גדליהו בן אחיקם** - הומלך ע"י נבוכדנצר במטרה שינהיג את שארית הפליטה בארץ ישראל, מלך 52 יום בלבד ונרצח ע"י המתנקש ישמעאל בן נתניהו שנשלח ע"י בעליס מלך בני עמון. גדליה הוזהר ע"י יוחנן בן קרח שישמעאל עומד להתנקש בחייו והציע להרוג את ישמעאל, אך גדליה סירב לקבל זאת בטענה שאלו דברי לשון הרע.

מלכי ישראל

1. **ירבעם בן נבט** - המלך הראשון של ישראל לאחר התפלגות המלוכה לשנים, מלכות יהודה ומלכות ישראל. מלך על עשרת השבטים, היה משבט אפרים. 22 שנה מלך על ישראל. בתקופת שלמה המלך היה ראש ומשגיח לגיוס אנשים לעבודת המלך. ניסה למרוד בשלמה וברח למצרים כששלמה רצה להורגו. חזר לארץ־ישראל לאחר מות שלמה ועלית בנו רחבעם לשלטון. רחבעם שלא התנהג כשורה עם העם הביא להמלכתו של ירבעם למלך ישראל. ירבעם היה תלמיד חכם בעל שיעור קומה גבוה שכל חכמי ישראל היו לידו כעשבי השדה, אך בעל מידות מושחתות ובעל גאווה. קללת הנביא אחיה השילוני נתקיימה בזרעו, ובנו וכל זרעו נרצחו ע"י בעשא בן אחיה שר צבאו של בנו.
- ירבעם חטא והחטיא את הרבים ומנע מישראל לעלות לרגל לירושלים והעמיד לשם כך שני עגלים בדרך ובבית־אל וציווה את ישראל שיעלו לרגל לשם במקום לבית המקדש בירושלים. למימוש גזירתו העמיד פרוסדיאות (שומרים) בדרך שמנעו את עם ישראל לעלות לרגל לעבוד את ה' ובמקום זאת עבדו עבודה זרה. גזירתו זו נמשכה למעלה ממאתים שנה, עד למלך ישראל האחרון הושע בן אלה שביטל את הפרוסדיאות.
2. **נדב בן ירבעם** - המלך השני בממלכת ישראל. בנו של ירבעם בן נבט המלך הראשון. מלך פחות משנתיים ונרצח ע"י שר צבאו בעשא בן אחיה בשעת מצור על גבתון.
3. **בעשא בן אחיה** - המלך השלישי בממלכת ישראל, היה משבט יששכר ושר צבאו של נדב בן ירבעם מלך ישראל השני, שבעשא רצחו ומלך תחתיו. היה רשע והלך בדרכי ירבעם בן נבט. מלך 24 שנים ואחריו מלך בנו אלה.
4. **אלה בן בעשא** - המלך הרביעי בממלכת ישראל. מלך אחרי אביו בעשא במשך שנתיים, ושר מחצית הרכב שלו זמרי רצחו ומלך תחתיו 7 ימים בלבד.
5. **זמרי** - המלך החמישי בממלכת ישראל. מלך 7 ימים בלבד לאחר שרצח את מלכו אלה בן בעשא, אך הצבא לא הסכים למלכותו והמליך את שר הצבא עמרי למלך, בעקבות זאת עלה לארמון המלך ושרף את עצמו, ויש אומרים שעמרי שרפו. זמרי בהיותו שר הרבה להרשיע והיה מחטיא את ישראל.
6. **עמרי אביו של אחאב** - המלך השישי בממלכת ישראל, משבט אפרים, היה שר צבאו של אלה בן בעשא מלך ישראל. לאחר שזמרי שר מחצית הרכב רצח את המלך אלה יצא עמרי כנגדו וי"א ששרפו בארמונו, אך אז התעוררה מחלוקת בעם חלק רצו את תבני בן גינת וחלק את עמרי, ורק

לאחר 4 שנות מלחמה גבר עומרי ומלך על כל העם (המפנה בעם לטובת עומרי הגיע לאחר שאסא מלך יהודה השיא את בתו של עומרי ליהושפט בנו). יש אומרים שתבני מת מיתת עצמו, ויש אומרים שהעם הרגוהו. עומרי עשה הרע בעיני ה' יותר מכל המלכים שקדמו לו.

6. **תבני בן גינת** - לאחר מות המלך אלה בן בעשא שנרצח ע"י זמרי שר מחצית הרכב, נאבקו תבני בן גינת ושר הצבא עמרי על המלוכה במשך 4 שנים ומלכו ביחד כשבסוף גבר עומרי ותבני נהרג ומאז מלך עומרי לבד.

7. **אחאב בן עמרי** - המלך השביעי בממלכת ישראל, היה משבט אפרים. מלך החל מגיל 38 במשך 22 שנה. היה נשוי לאיזבל המרשעת בת אתבעל מלך צידונים שהביאה לארץ ישראל עבודה זרה. אחאב היה גדול הרשעים במלכי ישראל, שהעמיד ע"ז על כל תלם ותלם בארץ ישראל. חז"ל מנו אותו בין שלשת המלכים שאין להם חלק לעוה"ב שהם: ירבעם בן נבט, אחאב בן עמרי ומנשה בן חזקיהו. מלך על כל העולם וסופו שהוא נהרג במלחמה נגד ארם. בסוף ימיו עשה תשובה ולכן הרעה לא באה בימיו אלא בימי בניו, כאשר בא יהוא והשמיד את כל זרעו כולל איזבל. אחריו מלכו 2 בניו, אחזיהו מלך שנתיים ויהורם 12 שנים. בתו עתליה נישאה ליהורם מלך יהודה ולאחר מות יהורם הרגה את כל זרע המלוכה מיהודה, למעט התינוק יהואש, והשתלטה על מלכות יהודה במשך 6 שנים. לאחאב היו 70 בנים בשומרון ועוד 70 ביזרעאל. בימיו של אחאב ניסה חברו הטוב חיאל בית האלי לבנות את יריחו וכל בניו מתו כקללת יהושע שאמר שכל מי שיבנה את יריחו או עיר בשם יריחו, בבניית היסודות ימות בכורו ובהצבת הדלתות ימות בנו האחרון. כמו כן נרצח נבות היזרעאלי בן דודו של אחאב בהוראת איזבל לאחר שאחאב חמד את כרם נבות.

8. **אחזיהו בן אחאב** - מלך ישראל השמיני, מלך שנתיים לאחר מות אביו אחאב. הושפע רבות מאמו המרשעת איזבל והיה שטוף בע"ז והרשיע לעשות. כשחלה, לא שלח לנביא ישראל לבקש רפואה אלא לעבודה זרה של בעל זבוב אלוהי עקרן, ואליהו הנביא התנבא עליו שימות ממחלתו. במותו לא השאיר ילדים ולכן ירשו אחיו יהורם.

9. **יהורם בן אחאב** - מלך ישראל התשיעי. מלך במשך 12 שנה אחרי מות אחיו המלך אחזיהו שמלך רק שנתיים ונפטר ללא ילדים, לכן יהורם ירש אותו. גם יהורם עשה הרע בעיני ה' אך לא כאביו אחאב ואמו איזבל. נהרג יחד עם אחזיהו בן יהורם מלך יהודה ע"י יהוא בן נמשי, וזאת כפי הנבואה של אליהו הנביא שהפורענות תבוא על בית אחאב לאחר מות אחאב. (אליהו הנביא מגדולי הנביאים ניבא בזמן אחאב, עשה ניסים כבירים ולחם בנביאי הבעל, באחאב וברשעותו. עלה חי בסערה השמימה ומחליפו היה אלישע הנביא שהיה פי שניים ברוחו מאליהו הנביא).

10. **יהוא בן יהושפט בן נמשי** - מלך ישראל העשירי, מלך 28 שנה על ישראל. שם אביו יהושפט ושם סבו נמשי, אך בכל זאת ברוב המקומות מוזכר דווקא שם סבו. היה שר צבא בחילו של המלך יהורם בן אחאב וקשר עליו קשר והרגו ואת כל בית אחאב, וגם 42 אנשים מבית אחזיהו מלך יהודה. מלך במקום יהורם ונמשח למלך בציווי אליהו הנביא ואלישע הנביא כששליחותו היתה להשמיד את כל בית אחאב ולבער את כל הע"ז מהארץ, ולנקום את מות הנביאים שהרגה איזבל המרשעת. בתחילה היה ירא שמים אך כשעלה לגדולה קילקל במעשיו.
11. **יהואחז בן יהוא** - מלך ישראל האחד עשר. מלך 17 שנה, עשה הרע בעיני ה'. בעקבות החטאים מסרם ה' ביד חזאל מלך ארם, ואחריו בא בן הדד בנו אשר כבש חלקים גדולים של ארץ ישראל. כשצרו חילות בן הדד על שומרון זעק יהואחז אל ה', וה' שמע אליו והושיעם.
12. **יהואש בן יהואחז** - מלך ישראל השנים עשר. מלך כ־16 שנים. עשה הרע בעיני ה'. ביקר את אלישע הנביא בשעת חוליו ואף בכה ואמר: "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו". אלישע לפני מותו הבטיח לו שה' יצליחו במלחמתו נגד ארם 3 פעמים ואכן כך היה, ובמלחמות אלו השיב לארץ ישראל את הערים שנכבשו ע"י ארם. לחם גם נגד אמציה מלך יהודה והכה מיהודה כשלושת אלפים איש ובזז ביזה רבה. כן בזז את אוצרות המלך ובית המקדש ולקח בשבי את אמציה מלך יהודה.
13. **ירבעם בן יואש** - מלך ישראל השלשה עשר. השלישי לשושלת יהוא, מלך 41 שנה ועשה הרע בעיני ה'. בימיו הגיעה מלכות ישראל עד דמשק. נהג כבוד בנביאים והיו לו יחסים טובים עם עוזיה מלך יהודה. בימיו נבאו עמוס הנביא ויונה בן אמיתי. (יונה בן אמיתי היה הנביא ששלח אלישע למשוח את יהוא למלך ברמת גלעד. חי יותר מ־120 שנה. ספר יונה החמישי בתרי עשר הוא ספרו המספר על שליחותו לעיר נינוה).
14. **זכריה בן ירבעם** - המלך הארבעה עשר, היה רביעי ואחרון לשושלת יהוא בן נמשי. מלך ששה חודשים ואז נרצח ע"י שלום בן יבש שמלך במקומו חודש, ואז נרצח אף הוא ע"י מנחם בן גדי.
15. **שלום בן יבש** - מלך ישראל החמישה עשר. מלך חודש אחד בלבד לאחר שרצח את המלך זכריה בן ירבעם, אך נרצח ע"י מנחם בן גדי שמלך תחתיו.
16. **מנחם בן גדי** - מלך ישראל הששה עשר. מלך כעשר שנים. עלה למלכותו בעקבות רצח המלך זכריה בן ירבעם השני (שמלך רק 6 חודשים) ע"י שלום בן יבש, שמלך חודש אחד בלבד, ואז בא מנחם בן גדי והרג את שלום בן יבש והשתלט על המלוכה.
- בזמן מלכותו עשה הרע בעיני ה', ולאחר 10 שנות מלכות נפטר ובנו

פקחיה מלך תחתיו.

17. **פקחיה בן מנחם** - מלך ישראל השבעה עשר. מלך במשך שנתיים לאחר מות אביו. עשה הרע בעיני ה'. גם הוא נרצח ע"י שלישו פקח בן רמליה שמלך תחתיו.

18. **פקח בן רמליהו** - מלך ישראל השמונה עשר. מלך 20 שנה. היה שלישו של פקחיה מלך ישראל. לאחר מכן קשר עליו קשר והרגו ומלך תחתיו. עשה הרע בעיני ה'. כרת ברית עם רצין מלך ארם נגד אחז מלך יהודה ואף עלה על ירושלים. בשנת העשרים לפקח עלה תגלת פלאסר מלך אשור על ישראל, כבש את כל עבר הירדן המזרחי וכן את כל צפון הארץ ואת כל ארץ נפתלי והגלה את תושביה לאשור, וזוהי למעשה גלות ישראל הראשונה שהיא תחילת גלות עשרת השבטים. פקח עצמו נרצח ע"י הושע בן אלה שמלך תחתיו.

19. **הושע בן אלה** - מלך ישראל התשעה עשר. המלך האחרון של מלכות ישראל. גם הוא "זכה" למלוכה לאחר שהוא עצמו התנקש בפקח בן רמליה. מלך במשך 18 שנה. קיבל את מרותו של שלמנאסר מלך אשור אח"כ כרת ברית עם סוא מלך מצרים ובעקבות הברית מרד בשלמנאסר. שלמנאסר מלך אשור הגיע לשומרון, צר עליה 3 שנים עד שנכבשה, והגלה את בני ישראל, וגלות זו נקראת 'גלות עשרת השבטים'. חז"ל מיחסים להושע בן אלה מעשה טוב והוא ביטול הפרוסדיאות, אותם שומרים ששם ירבעם בן נבט בדרכים שמנעו מעם ישראל לעלות לרגל לירושלים, ונאלצו להקריב קרבן בעגלים שהקים ירבעם בן ובכאר־שבע, ביטלם הושע בן אלה ביום ט"ו באב, עם כל זאת הרבה לעשות הרע בעיני ה'.

חז"ל אומרים (מסכת גיטין פ"ח ע"א): "א"ר יהושע בן לוי לא חרבה ארץ־ישראל עד שעבדו בה ז' בתי דינים ע"ז, ואלו הן: ירבעם בן נבט, ובעשא בן אחיה, ואחאב בן עמרי, ויהוא בן נמשי, ופקח בן רמליהו, ומנחם בן גדי, והושע בן אלה.

מלכות ישראל

בין השנים 2964-3205 לבריאת העולם (241 שנים)

מס' מלכות	מס' שנות מלכות	תאריכים לועזיים (לפני הספירה)	תאריכי המלוכה (לבריאת העולם)	שם המלך	מס'
1	22 (מקוטעות)	775 - 796	2964 - 2985	ירבעם בן נבט	1
2	2 (מקוטעות)	774 - 775	2985 - 2986	נדב בן ירבעם	2
3	24 (מקוטעות)	751 - 774	2986 - 3009	בעשא בן אחיה	3
4	2	750 - 751	3009 - 3010	אלה בן בעשא	4
5	7 ימים	750 - 750	3010 - 3010	זמרי שר מחצית הרכב	5
6	5 (מקוטעות)	746 - 750	3010 - 3014	עמרי מלך + תבני בן גינת	6
7	7	739 - 746	3014 - 3021	עמרי מלך (לבד)	7
8	22 (מקוטעות)	719 - 739	3021 - 3041	אחאב בן עמרי	8
9	2 (מקוטעות)	717 - 719	3041 - 3043	אחזיהו בן אחאב	9
10	12	705 - 717	3043 - 3055	יהורם בן אחאב	10
11	28	677 - 705	3055 - 3083	יהוא בן יהושפט בן נמשי	11
12	17 (מקוטעות)	662 - 677	3083 - 3098	יהואחז בן יהוא	12
13	16 מלך בחיי אביו	646 - 662	3098 - 3114	יואש בן יהואחז	13
14	41 מלך בחיי אביו	607 - 646	3114 - 3153	ירבעם (השני) בן יואש	14
15	6 חודשים	607 - 607	3153 - 3153	זכריה בן ירבעם	15
16	1 חודש	607 - 607	3153 - 3153	שלם בן יבש	16
17	10	596 - 606	3154 - 3164	מנחם בן גדי	17
18	2	594 - 595	3165 - 3166	פקחיה בן מנחם	18
19	20	573 - 593	3167 - 3187	פקח בן רמליהו	19
20	18	555 - 573	3187 - 3205	הושע בן אלה	20

טבלת מלכי ישראל נערכה על פי פסוקי ה'נ"ך, אך לפי שיטת הגר"א ישנם שינויים קלים.

הקבלה בין מלכות יהודה למלכות ישראל

מלכות ישראל (241 שנים)		מלכות יהודה (374 שנים)	
שנות מלכות	מניין השנים לבריאת העולם	שנות מלכות	מניין השנים לבריאת העולם
1 22	ירבעם בן נבט - 2964	17 1	רחבעם - 2964
	- 2981	3 2	אבים בן רחבעם - 2981
	- 2983	41 3	אסא בן אבים - 2983
2 2	נדב בן ירבעם - 2985		
3 24	בעשא בן אחיה - 2986		
4 2	אלה בן בעשא - 3009		
5 7 ימים	זמרי שר מחצית הרכב - 3010		
6 5	עמרי מלך + תבני בן גינת - 3010		
7 7	עמרי מלך (לכד) - 3014		
8 22	אחאב בן עמרי - 3021		
	- 3024	25 4	יהושפט בן אסא - 3024
9 2	אחזיהו בן אחאב - 3041		
10 12	יהורם בן אחאב - 3043		
	- 3047	8 5	יהורם בן יהושפט - 3047
11 28	יהוא בן יהושפט בן נמשי - 3055	1 6	אחזיהו בן יהורם - 3055
	- 3056	6 7	עתליה בת אחאב - 3056
	- 3061	40 8	יואש בן אחזיהו - 3061
12 17	יהואחז בן יהוא - 3083		
13 16	יואש בן יהואחז - 3098		
	- 3101	14 9	אמציה בן יואש - 3101
14 41	ירבעם (השני) בן יואש - 3114		
	- 3115	52 10	עוזיהו בן אמציה - 3115
15 6 חודשים	זכריה בן ירבעם - 3153		
16 1 חודש	שלום בן יבש - 3153		
17 10	מנחם בן גדי - 3154		
18 2	פקחיה בן מנחם - 3165		
19 20	פקח בן רמליהו - 3167	16 11	יותם בן עוזיהו - 3167
	- 3183	16 12	אחז בן יותם - 3183
20 18	הושע בן אלה - 3187		
	- 3199	29 13	חזקיהו בן אחז - 3199
	- 3228	55 14	מנשה בן חזקיהו - 3228
	- 3283	2 15	אמון בן מנשה - 3283
	- 3285	31 16	יאשיהו בן אמון - 3285
	- 3316	3 חודשים	יהואחז בן יאשיהו - 3316
	- 3327	11 18	יהויקים בן יאשיהו - 3327
	- 3332	3 חודשים	יהויכין בן יהויקים - 3332
	- 3338	11 20	צדקיהו דוד יהויכין - 3332
	- 3338	52 21	גדליה בן אחיקם - 3338

בשנת 3205 לבריאת העולם יצאה מלכות ישראל לגלות

הנביאים והכהנים בזמן המלכים

שם המלך	מלך	תאריכי המלוכה (לבריאת העולם)	תאריך לועזי (לפני הספירה)	הנביא בתקופתו	כהן גדול
שאול		2881 - 2883	877 - 879	שמואל	
דוד		2883 - 2924	836 - 877	נתן, גר	אביתר, צדוק
שלמה		2924 - 2964	796 - 836	עידו, אחיה השילוני	צדוק
ירבעם בן נבט	ישראל	2964 - 2985	775 - 796	עידו, אחיה השילוני	
רחבעם בן שלמה	יהודה	2964 - 2981	769 - 779	שמעיה, עידו	אחזימעץ
אבים בן רחבעם	יהודה	2981 - 2983	777 - 779	עידו	עזריהו
אסא בן אבים	יהודה	2983 - 3024	736 - 777	חנני הרוואה, עזריהו בן עזוד, יהוא בן חנני	יהורם
נדב בן ירבעם	ישראל	2985 - 2986	774 - 775	עזריהו, חנני	
בעשא בן אחיה	ישראל	2986 - 3009	751 - 774	יהוא בן חנני	
אלה בן בעשא	ישראל	3009 - 3010	750 - 751		
זמרי	ישראל	3010 - 3010	750 - 750		
עמרי	ישראל	3010 - 3021	739 - 750		
אחאב בן עמרי	ישראל	3021 - 3041	719 - 739	אליהו, עובדיה, מיכיהו	
יהושפט בן אסא	יהודה	3024 - 3047	713 - 736	יהוא, עובדיה, מיכיהו, יהואחז, יהואחז בן זכריה, ואלעזר בן דודו	יהואחז
אחזיהו בן אחאב	ישראל	3041 - 3043	717 - 719	אלעזר בן דודו ממרשה	
יהורם בן אחאב	ישראל	3043 - 3055	705 - 717	אלישע, יואל, אליהו	
יהורם בן יהושפט	יהודה	3047 - 3055	705 - 713	אליהו הנביא	יהויריב
אחזיהו בן יהורם	יהודה	3055 - 3056	704 - 705	אלישע	יהושפט
עתליה בת אחאב	יהודה	3056 - 3061	699 - 704		יהוידע
יהוא בן נמשי	ישראל	3055 - 3083	677 - 705	יונה בן אמיתי	
יואש בן אחזיהו	יהודה	3061 - 3101	659 - 699	זכריה בן יהוידע	יהוידע, פדיה
יהואחז בן יהוא	ישראל	3083 - 3098	662 - 677		
יואש בן יהואחז	ישראל	3098 - 3114	646 - 662		
אמציה בן יואש	יהודה	3101 - 3115	645 - 659	אמוץ	צדקיהו
ירבעם (2) בן יואש	ישראל	3114 - 3153	607 - 646	עמוס	
עזריהו בן אמציה	יהודה	3115 - 3167	593 - 645	הושע, ישעיה, עמוס, עזריהו, מיכה המורשתית	יואל
זכריה בן ירבעם	ישראל	3153 - 3153	607 - 607		
שלם בן יבש	ישראל	3153 - 3153	607 - 607		
מנחם בן גדי	ישראל	3154 - 3164	596 - 606		
פקחיה בן מנחם	ישראל	3165 - 3166	594 - 596		
פקח בן רמליהו	ישראל	3167 - 3187	573 - 593		
יותם בן עזריהו	יהודה	3167 - 3183	577 - 593	ישעיה, מיכה המורשתית, הושע, עמוס, עזוד	יותם
אחז בן יותם	יהודה	3183 - 3199	561 - 577	ישעיה, מיכה המורשתית, הושע, עמוס, עזוד	אוריה
הושע בן אלה	ישראל	3187 - 3205	555 - 573		
חזקיהו בן אחז	יהודה	3199 - 3228	532 - 561	ישעיה, הושע, עמוס	נריה
מנשה בן חזקיהו	יהודה	3228 - 3283	477 - 532	יואל, נחום, חבקוק	הושעיה
אמון בן מנשה	יהודה	3283 - 3285	475 - 477	חזוים ונביאים	שלום
יאשיהו בן אמון	יהודה	3285 - 3316	444 - 475	צפניה, ירמיה, חולדה	חלקיהו
יהואחז בן יאשיהו	יהודה	3316 - 3316	444 - 444	ירמיה	חלקיהו
יהויקים בן יאשיהו	יהודה	3316 - 3327	433 - 444	אוריה, ירמיה	עזריה
יהויכין בן יהויקים	יהודה	3327 - 3327	433 - 433	ירמיה	שריה
צדקיהו בן יאשיהו	יהודה	3327 - 3338	422 - 433	ירמיה, חזקאל	יהוצדק (אחי עזרא הסופר)
גדליה בן אחיקם	יהודה	3338 - 3338	422 - 422	ירמיה	

גלות עשרת השבטים

גלות ישראל היתה 133 שנה קודם גלות יהודה, והשבטים הוגלו אשורה, ע"י מלך אשור. 3 גלויות גלו עשרת השבטים:

א. בשנת ג'קפ"ז 3187 (573 לפנה"ס) בשנה ה־20 לפקח מלך ישראל (שנה רביעית לאחז מלך יהודה), בא מלך אשור תגלת פלאסר (היו לו שבעה שמות: סנחריב, פלנאסר, שלמנאסר, פול, סרגון, אסנפר רבא ויקירא) ולקח את כל ארץ נפתלי והגלם אשורה, ומלך ישראל פקח נהרג בידי הושע בן אלה שמלך תחתיו.

ב. בשנת ג'קצ"ה 3195 (565 לפנה"ס) בשנה ה־8 למלכות הושע בן אלה, השנה ה־י"ב למלכות אחז, הוגלו השבטים - ראובן וגד יושבי עבר הירדן המזרחי ע"י מלך אשור, ובזמן זה בוטל היובל. (בזמנו של הושע בן אלה בט"ז באב בוטלו הפרוסדיאות - אלו השומרים שהציב ירבעם לבל יעלו לרגל לירושלים. ואחרי שביטולם הושע, לא עלו ישראל לרגל, נעשה קטרוג על עם ישראל ונענשו בגלות).

ג. בשנת ג'ר"ה 3205 (555 לפנה"ס) שנה רביעית לחזקיה מלך יהודה ושמונה עשרה להושע בן אלה, לכד מלך אשור שלמנאסר (הוא סנחריב), את שומרון לאחר 3 שנות מצור, והגלה את שאר שבטי ישראל לחלה, חבור, נהר גוזן, ולערי מדי ואז נתבטלה מלכות ישראל ונשארה רק מלכות יהודה.

בשנת ג'רי"א 3211 (549 לפנה"ס) הושיב סנחריב בשומרון את הכותים שהיו מכונים בפי רבותינו "גירי אריות", (כאשר הכותים באו לארץ החלו האריות לטרוף אותם, מלך אשור שלח להם כהן שיוורה להם את משפט אלוקי הארץ, והסוף היה שהם היו יראים את ה' אך עבדו את אלוהיהם. סבל רב סבלו ישראל מהם בשובם מהגולה בימי עזרא ונחמיה, וכן בזמן שמעון הצדיק ואלכסנדר מוקדון).

ד. בשנת ג'רי"ג 3213 (547 לפנה"ס) ניסה סנחריב מלך אשור לכבוש גם את יהודה, אך מלכה של יהודה, חזקיהו המלך הצדיק, עמד הוא ועמו בתפלה ובטחו בה', ובאותו לילה, ליל פסח, ליל הסדר היה, הוכה צבאו של סנחריב ע"י מלאך ה'. צבא זה הכיל 260 רבוא חיילים שזה 2 מליון ו־600 אלף ומתוכם 185 אלף ראשי גיסות, שמתוכם נשארו רק חמשה והם: סנחריב ושני בניו אדרמלך ושראצר שהרגו את אביהם ונתגיירו, וכן נבוכדנצר ונבוזראדן (וי"א שהיו 370 מליון). 3 ימים לפני מפלת סנחריב חלה חזקיה את מחלתו, וביום מפלת סנחריב ב־ד בניסן נתרפא חזקיה בצורה ניסית וחמיו לעתיד הנביא ישעיה בישר לו שה' הוסיף לו 15 שנה

לחיות, ובאותו היום היה הנס שהיום התארך בעוד 10 שעות. לאחר כל זה התחתן חזקיה עם בתו של ישעיהו הנביא, ובשנת ג'רט"ז 3216 (544 לפנה"ס) נולד מנשה, שמלך אחר אביו חזקיה בגיל 12.

בשנת ג'רפ"ט 3289 (471 לפנה"ס) הוחזרו חלק מעשרת השבטים לארץ-ישראל ע"י ירמיה הנביא בשנה ה'4 למלכות יאשיהו הצדיק, ואז החלו לנהוג שוב את המצוות התלויות בארץ כגון: שמיטה ויובל וכד'.

433 לפנה"ס

3327 לבריאת העולם

ג'שכ"ז

גלות יהויקים - גלות הילדים

בשנת ג'שט"ז 3316 (444 לפנה"ס) הומלך יהויקים ע"י פרעה נכה. 3 שנים לאחר תחילת כהונתו של יהויקים, מלך נבוכדנצר. בשנה השניה של נבוכדנצר (החמישית של יהויקים) כבש את ירושלים ושם את יהויקים מלך, אולם כעבור 3 שנים מרד בו יהויקים במשך 3 שנים ואז בשנה האחרונה למלכות יהויקים עלה נבוכדנצר והרגו, והמליך את בנו יהויכין במקומו.

מלכות יהויקים ארכה 11 שנה ונבוכדנצר עלה למלחמה נגדו בשנת 8 למולכו. נבוכדנצר הגלה את ירושלים ואת כל השרים, ומבנימין ומשאר שבטים הגלה שבעת אלפים, כולם גיבורים עושי מלחמה.

גלות יהויכין בן יהויקים - גלות החרש והמסגר

בשנת 8 למלכות נבוכדנצר. גלות זו נקראת גלות יכניה שאז הוגלה יהויכין המלך בנו של יהויקים לאחר 3 חודשים בלבד שבהם מלך, ועמו גלו עשרת אלפים איש, שלשת אלפים מיהודה ושבעת אלפים גולים היו משאר שבטי ישראל. בין הגולים היו: יחזקאל הנביא, מרדכי היהודי, דניאל, חנניא, מישאל ועזריה ועוד חכמי ישראל. הכינוי חרש ומסגר הוא כנוי לגדולי התורה, חרש - כאשר האחד פותח הכל שותקין, מסגר - הכל יושבין לפניו ולמדין.

422 - 453 לפנה"ס

3327 - 3338 לבריאת העולם

ג'של"ח - ג'שכ"ז

צדקיהו דוד יהויכין

צדקיהו היה בן יאשיהו המלך ונכד הנביא ירמיה מבתו חמוטל, הוא היה מלך צדיק. בשנה הרביעית לכהונתו המליך אותו נבוכדנצר גם על שאר העמים אדום, מואב, עמון, צור וצידון. מכיון ששמע לעצת עבדיו למרוד בנבוכדנצר בניגוד לעצת ירמיהו הנביא, נענש על כך, וכן בעקבות הפרת השבועה שנשבע לנבוכדנצר שלא יגלה שראהו אוכל ארנבת חיה וחכמי ישראל הפרו לו הנדר, בעקבות מעשיו אלו עלה עליו נבוכדנצר בשנת 19 למלכות נבוכדנצר, החריב את ירושלים ולקחו בשבי. שני בניו נשחטו לנגד עיניו, עיניו נוקרו והוא הושם בכלא עד ליום פטירת נבוכדנצר.

חורבן בית ראשון - גלות בבל.

המצור על ירושלים החל ב'י' בטבת שנת 3336 (424 לפנה"ס), והעיר הובקעה לאחר שנתיים וחצי ביום ט' בתמוז. הבבלים נכנסו ביום ז' באב לבית המקדש, ובית המקדש הוחרב והועלה באש בט' באב לעת ערב. סה"כ מתחילת מלכות שלמה עד החורבן עברו 414 שנה, הפחת מהן 4 שנים עד שנבנה בית המקדש - סה"כ 410 שנה עמד בית המקדש על תילו, ו-850 שנה מכניסת בני"י לארץ ישראל שהם 17 יובלות, (ורמז בדבר "בראשית": ב"ר - בית ראשון, א"ש - עלה באש, י"ת - בשנת ת"י לקיומו). במקדש ראשון שימשו רק 18 כהנים (לעומת בית מקדש השני שבו שמשו למעלה משלוש מאות כהנים (עיינין קושיות תוספות ביומא ט.)).

סה"כ עשרת אלפים יהודים הוגלו לבבל ע"י נבוכדנצר, שלושת אלפים מיהודה ושבעת אלפים מבנימין ושאר השבטים. מנתון זה אנו לומדים כי עם רב נרצח ע"י נבוכדנצר בזמן הכיבוש, וכמובא במסכת גיטין דף נ"ז:

גדליה בן אחיקם ושארית הפליטה

גדליה הומלך ע"י נבוכדנצר במטרה שיהיה ראש על שארית הפליטה. גדליה הצדיק מלך 52 יום בלבד (גדליה בגימטריה = 52) ונרצח ע"י ישמעאל בן נתניה ב'ג' בתשרי (ו'א שנרצח בא' בתשרי שהוא ראש השנה). ברציחתו כתבה הגחלת הנשארת לישראל ויצאו לגלות, ואילולא היה נרצח אזי היה סיכוי שתיבנה שוב מלכות יהודה.

מות נבוכדנצר

מלך בעולם 45 שנה, וביחד עם שלטון בנו ונכדו 70 שנה, וזה כשכר על 3 פסיעות שפסע לכבוד ה'. באותה שנה הוצא צדקיהו ממאסרו לאחר 26 שנות מאסר, ובאותה שנה נפטר צדקיהו.

מלכות בני נבוכדנצר הרשע

אוויל מרודך בנו מלך 23 שנה, ובלשצאר בן אוויל מרודך מלך שנתיים בלבד. בשנה שעלה אוויל מרודך לשלטון, שחרר את יהויכין ממאסרו לאחר 37 שנות מאסר.

בשנת 70 למלכות משפחת נבוכדנצר (45 שנה של נבוכדנצר, 23 שנה של בנו אוויל מרודך, שנתיים של בלשצאר) הוציא בלשצאר במשתה שערך את כלי

בית המקדש והציגם לראווה ואמר, שכיון שעברו 70 שנה וישראל לא נגאלו מנבואת הנביאים יותר לא יגאלו ישראל. אך הוא טעה כי הנביא ניבא 70 שנה לחורבות ירושלים. באותו לילה נהרג בלשצאר ע"י דריוש המדי ובכך הסתיימה מלכות נבוכדנצר ובניו.

ג'שפ"ח 3389 לבריאת העולם 371 לפנה"ס

מלכות דריוש המדי

נמשכה שנה אחת, הוא היה חמיו של כורש ובגיל 62 מלך, דהיינו נולד בזמן שכבש נבוכדנצר את ירושלים בזמן יהויקים. לאחר שנה שמלך הוא ויתר על המלכות לטובת חתנו כורש, וי"א שאחר שנה נפטר וכורש ירשו.

ג'ש"צ 3390 לבריאת העולם 370 לפנה"ס

מלכות פרס - כורש

3 שמות היו לו: ארתחשסתא, דריוש כורש.

ג'ש"צ 3390 לבריאת העולם 370 לפנה"ס

הכרזת כורש

היתה 52 שנה לאחר חורבן הבית ו־70 למלכות נבוכדנצר ובניו. בעקבות הכרזתה החלה שיבת ציון עם זרובבל בן שאלתיאל, יהושע בן יהוצדק, נחמיה, שריה, רעליה, חגי, זכריה, מרדכי היהודי ועוד 42,360 יהודים. מלכותו זו נמשכה 3 שנים מקוטעות, וביחד עם דריוש מלכו שניהם 5 שנים מקוטעות שהן 4 שנים. בתקופה זו הופסקה בניית בית המקדש עקב הלשונות השומרונים, ונתחדשה לאחר 18 שנה. כורש נהרג בקרב והחליפו אחשוורוש.

ג'שצ"ב - ג'ת"ז 3406 - 3392 לבריאת העולם 354 - 368 לפנה"ס

מלכות אחשוורוש

בשנת שלוש למולכו עשה משתה (והוציא גם הוא כבלשצר את כלי המקדש כי חשב שהנבואה שישראל יגאלו לאחר 70 שנה לא התקיימה מכיון שלשיטתו הספירה היא מגלות בבל ולא ממלכות בבל, אך גם הוא טעה מכיון שאת הספירה מונים מחורבן בית המקדש). בעקבות המשתה והשימוש בכלי המקדש בא שטן וריקד ביניהם ואחשוורוש המית את ושתי המורדת, נינת נבוכדנצר. לאחר 4 שנים נשא את אסתר המלכה, שהיתה אשת מרדכי היהודי - דודה (אסתר הוחבאה 4 שנים בבית מרדכי ולבסוף בחודש טבת נמצאה והובאה אל ארמון המלך). מלכותו נמשכה 14 שנה.

נס פורים

5 שנים אחרי הכתרת אסתר למלכה.

מהלך הדברים היה כך: הפלת הפור בשנת 3404 (356 לפנה"ס), 12 למלכות אחשוורוש.

נס פורים (דהיינו הנצחון במלחמה מול כל אומות העולם) בשנת 13 למלכותו, ובשנה זו היתה שמחה ומשתה ליהודים.

חגיגת נס פורים החל משנת 14 למלכותו, דהיינו מקרא מגילה ושאר המצוות. פירוט הדברים: בי"ג בניסן הופל הפור, ובו הוחלט על ההשמדה שתהיה בעוד כ"11 חודש, ביום י"ג אדר, ובאותו יום נכתבו ונשלחו האגרות בדחיפות. עקב כך אסתר והעם צמו ביום י"ד - ט"ו (בפסח) וט"ז. ביום ט"ו עשתה אסתר משתה ראשון למלך והמן, ולמחרת ב"ט בניסן לאחר שהרכיב המן את מרדכי על הסוס ולאחר המשתה השני תלו לעת ערב את המן על העץ, שנאמר: "וישבת המן" ממחרת הפסח". מרדכי כתב ושלח את האיגרות באותה שנה בי"ג בסיון שנת 3405 (355 לפנה"ס), ובהם נכתב שהיהודים יכולים להתגונן בפני כל אויב שיקום עליהם. נפילת המן היתה לאחר חמש שנים שהיה בתפקידו הרם והנעלה. בשנה הבאה ביום י"ג באדר גברו היהודים על אויביהם, והרגו מהם 75,000 וקבעו את יום י"ד באדר לשנה הבאה לחג הפורים לפרזים, ואת יום ט"ו למוקפים חומה מימות יהושע. (ורמז לדבר: "כי יד על כס יה", כי ר"ת כל ישראל, יד דהיינו בי"ד באדר, על כס - ירושלים נחשבת כסאו של הקב"ה, יה כלומר ט"ו באדר).

מלכות דריוש השני

י"א בנה של אסתר המלכה, ומלך אחרי שאחשוורוש נרצח ע"י אחד מעבדיו. דריוש מלך מגיל 7 במשך 36 שנים, לבסוף הובס צבאו בידי אלכסנדר מוקדון שהיה חתנו של דריוש בשנת 342 (318 לפנה"ס) אך דריוש עצמו המשיך למלוך עוד 6 שנים, ואז בשנת 348 (312 לפנה"ס) נרצח ע"י אחד מעבדיו.

סוף הנבואה

בשנה זו (וי"א 3448, 312 לפנה"ס) פסקה הנבואה מישראל משמתו אחרוני הנביאים חגי, זכריה ומלאכי.

נביאי ישראל

(עפ"י הגמרא במס' מגילה דף יב עמ' א')

"ת"ר ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל".

ע"ז הקשתה הגמ': "והלא הרבה נביאים עמדו להם לישראל כפלים כיוצאי מצרים?" תירצה הגמ': "נבואה שהוצרכה לדורות - נכתבה, ונבואה שלא הוצרכה לדורות - לא נכתבה".

1	אברהם	18	אחיה השילוני	33	יואל
2	יצחק	19	חנני הרואה	34	נחום
3	יעקב	20	יהוא בן חנני	35	חבקוק
4	משה	21	עודד	36	צפניה
5	אהרון	22	עזריה בן-עודד	37	אוריה מקרית - יערים
6	יהושע	23	יחזיאל הלוי מזרע	38	ירמיה
7	פנחס		אסף	39	יחזקאל
8	אלקנה	24	אליעזר בן-דודיהו	40	שמעיה
9	עלי הכהן		ממרשה	41	ברוך בן-נריה
10	שמואל	25	הושע	42	נריה
11	גד	26	עמוס	43	שריה
12	נתן	27	מיכה המורשתי	44	מחסיה
13	דוד המלך	28	אמוץ	45	חגי
14	שלמה המלך	29	אליהו	46	זכריה
15	עידו	30	אלישע	47	מלאכי (זה עזרא)
16	מיכיהו בן ימלא	31	יונה בן-אמיתי	48	מרדכי היהודי
17	עובדיה	32	ישעיה		

ועיין שם ברבנו חננאל והגהות הגר"א, שהביאו שיטה אחרת במנין הנביאים. אחרוני הנביאים בישראל היו בתחילת בית שני, והם: חגי זכריה ומלאכי, שהם היו מאנשי כנסת - הגדולה. מתקופה זו ואילך פסקה הנבואה ועל הצדיקים והחסידים שרתה רוח הקודש בלבד, שהיא מדרגה נמוכה ממדרגת הנבואה. ספרי הנביאים נכתבו בנבואה, ואילו הכתובים נכתבו ברוח הקודש.

שבע נביאות ישראל

(עפ"י גמ' מס' מגילה דף יד עמ' א')

1. שרה	2. מרים	3. דבורה	4. חנה	5. אביגיל
6. חולדה	7. אסתר המלכה.			

נביאי האומות

(עפ"י גמ' מס' בבא - בתרא דף טו עמ' ב')

שבעה נביאים נתנבאו להם לאומות העולם, ואלו הם:

1. בעור
2. בלעם
3. איוב
4. אליפז התימני
5. בלדד השוחי
6. צופר הנעמתי
7. אליהו בן ברכאל הבווי. (אליהו היה יהודי ואעפ"כ רוב נבואותיו היו לאומות, לפיכך נמנה בין הנביאים שנתנבאו לגויים).

משנתנה תורה לישראל פסקה רוח הקודש מאומות העולם.

ספרי התנ"ך וכותביהם (עפ"י מס' בנא בתרא דף יד - טו עמ' ב')

שם הספר	שם המסדר/עורך
תורה	
1. בראשית	<p>משה רבנו ע"ה מפי הגבורה. י"א שיהושע כתב שמונה פסוקים אחרונים מ"וימת משה" עד הסוף, וי"א שגם פסוקים אלו נכתבו ע"י משה, והגר"א כתב ששניהם אמת.</p>
2. שמות	
3. ויקרא	
4. במדבר	
5. דברים	
נביאים	
6. יהושע	יהושע
7. שופטים	שמואל הנביא ע"ה.
8. שמואל א' + ב'	שמואל הנביא ע"ה, והחלק שאחרי פטירתו נכתב ע"י נתן הנביא וגד החוזה.
9. מלכים א' + ב'	ירמיה.
10. ירמיה	ירמיה.
11. ישעיה	חזקיה וסיעתו שהם בני דורו שהאריכו ימים אחריו.
12. יחזקאל	אנשי כנסת הגדולה.
13. תרי"ע עשר	אנשי כנסת הגדולה.
כתובים	
14. מגילת רות	שמואל הנביא ע"ה.
15. תהלים	דוד המלך ע"ה. דוד המלך שילב בו דברים שאמרו עשרה זקנים ואלו הם: אדם הראשון, מלכי - צדק, אברהם, משה, הימן, ידותון, אסף ו-3 בני קורח (עיין שם תוס').
16. איוב	משה רבנו ע"ה
17. משלי	חזקיה וסיעתו (אך הדברים נאמרו ע"י שלמה המלך ע"ה).
18. קהלת	חזקיה וסיעתו. (אך הדברים נאמרו ע"י שלמה המלך ע"ה).
19. שיר השירים	חזקיה וסיעתו. (אך הדברים נאמרו ע"י שלמה המלך ע"ה).
20. איכה	ירמיה.
21. דניאל	אנשי כנסת הגדולה.
22. מגילת אסתר	אנשי כנסת הגדולה ובתוכם מרדכי.
23. עזרא ונחמיה	עזרא הסופר.
24. דברי הימים	עזרא הסופר.

בנין בית שני

בנייתו החלה בשנת 3408 לבריאה (352 לספה"נ) בדיוק 70 שנה לאחר חורבן הבית הראשון. בנייתו נמשכה כ־5 שנים, משנתו השניה של דרוש עד השנה השישית. בנין זה עמד על תילו 420 שנה. בנייתו החלה למעשה 18 שנה קודם בזמן כורש, אך הופסקה עקב הלשנות ועלילות הכותים בפני כורש שהפסיק את העבודה.

עליית עזרא הסופר ונחמיה - אנשי כנסת הגדולה

עזרא עלה לארץ־ישראל בשנת 7 לדרוש ועמו עלו כהנים, לויים, משוררים ועוד רבים. תקופת אנשי כנסת הגדולה כשבראשם עזרא הסופר. חלק מהם היו: חגי, זכריה, מלאכי, דניאל, חנניה, מישאל, עזריה, נחמיה, מרדכי (הוא בלשן שידע 70 לשון) וזרובבל ועוד רבים, סה"כ 120. אנשי כנסת הגדולה חיו בתקופה של כ־8 דורות לפחות.

נחמיה עלה לארץ־ישראל כדי לעזור לאחיו בשנת 3426 (334 לפנה"ס), ושהה בארץ 12 שנה ולאחר שסייעם חזר לבבל אל המלך להמשיך לשרתו כשר המשקים, שם נפטר ואחריו עמד בנו משולם.

בבבל נשארו יהודים אשר המשיכו להרביץ תורה. לבניי בבל היה ראש גולה מבית דוד (ראשי הגולה היו מנהיגים עליונים של הקהילה היהודית בעיקר לענייני חול, שהייתה להם סמכות מאת מלך פרס) אך ראשי מתיבתא וסנהדרין לא היו להם אלא רק בארץ־ישראל.

שמעון הצדיק

היה משיירי כנסת הגדולה (י"א אחיו של עזרא הסופר). שימש 40 שנה בתפקיד כהן גדול. תלמידו - אנטיגנוס איש סוכו ובית דינו. מאנטיגנוס יצאו שני תלמידים לתרבות רעה: צדוק ובייתוס, והם שכפרו בתורה שבע"פ ופיתחו את כת הצדוקים והבייתוסים. לאנטיגנוס לא היה לישיבתו בן זוג ומתוך כך לא נפלה מחלוקת בזמנו, וכל דבריו וחכמי דורו היו נמשכין אחריו. בתקופה זו חי גם רבי דוסא בן הרכינס שהאריך ימים עד לדורו של רבי עקיבא, וכן רבי אלעזר בן חרסום ששימש 11 שנה בכהונה גדולה והיה עשיר גדול. המפגש בין שמעון הצדיק לאלכסנדר מוקדון היה בשנת ג'תמ"ב 3442 (318 לפנה"ס) שהיא שנת 34 לבית שני.

מלכות יון בעולם - נס חנוכה

בראשה עמד אלכסנדר מוקדון, שהתחיל במסע כיבושיו בהיותו בגיל 19, בשנת 3442 (318 לפנה"ס). במהלך שנה זו הכניע את דרוש הפרסי, ובשנת 3448 (312 לפנה"ס) אלף שנה בדיוק לאחר יציאת מצרים) בגיל 25 שלט כבר על 22 מדינות ומתאריך זה נמנית התחלת מלכות יוון ואלכסנדר. בסוף ימיו שלט על כל העולם, ובגיל 32 הורעל ומת, ומלכותו חולקה ל-4 שריו. שלטון יון בארץ ישראל היה 180 שנה בפני הבית, דהיינו משנה 34 לבית שני עד שנת 214. היוונים, יורשיו של אלכסנדר מוקדון, המשיכו את שלטונם בארץ ישראל ושלטו בארץ בסה"כ 180 שנה כשבסופם שלט אנטיוכוס אפיפנס הרשע שהרבה להצר לישראל, ובימיו היתה הגזירה הנוראה והקשה ביותר של "כתבו לכם על קרן השור" שנמשכה 52 שנה. לאחר מכן גורשו ע"י החשמונאים שהיו חמשת בניו של מתתיהו הכהן והם: יהודה, יונתן, יוחנן, שמעון ואלעזר שהיו הגיבורים (ושכולם מלכו למעט אלעזר שנהרג בשדה הקרב), שהנחילו ליוונים תבוסה גדולה בעזרת נסי הבורא יתברך. לאחר מכן נטלו בית חשמונאי את רסן השלטון על ישראל במשך 103 שנה.

נס חנוכה התרחש בשנת 3622 (138 לפנה"ס), משנה זו עד 3648 (112 לפנה"ס) במשך 26 שנה לא שלטה אף אומה בישראל אך מלחמות המכבים ביוונים נמשכו. לאחר זמן זה החלו הרומאים להשתלט בהדרגה על הארץ, השתלטות מדורגת זו נמשכה 180 שנה, עד חורבן הבית על ידם וכיבוש הארץ.

סדר מלכי בית חשמונאי וזמניהם

- א. יהודה המכבי - מלך 6 שנים מ'3622-3628 (138-132 לפנה"ס) נהרג בקרב מול בקירס שר צבא מוקדון לאחר שהרג ביוונים 15 אלף חיילים.
- ב. יוחנן המכבי - מלך 6 שנים, מ'3628-3634 (132-126 לפנה"ס).
- ג. שמעון המכבי - מלך 8 שנים, מ'3634-3642 (126-118 לפנה"ס). הוא ואשתו נרצחו ע"י תלמי - מלך מצרים שהיה חתנו, ושני בניו הורקנוס ויוחנן נאסרו בבית אסורים, הורקנוס נהרג ויוחנן ברח מבית האסורים, ומלך תחת אביו.
- ד. יוחנן הורקנוס ינאי מלך תחת אביו שמעון, י"א 26 שנה, וי"א 31 שנה. י"א שהוא אותו יוחנן כהן גדול ששימש 80 שנה ככהן גדול ויצא לתרבות רעה, והרג רבים מחכמי ישראל (היה יוחנן כהן גדול נוסף לאחר שמעון הצדיק).
- ה. אריסטובלוס - בן יוחנן הורקנוס ינאי, מלך תחת אביו בשנת 3668 (92 לפנה"ס) ונפטר בשנת מלכותו השנייה.
- ו. אלכסנדר ינאי בן יוחנן הורקנוס ינאי - מלך תחת אחיו הבכור בשנת 3670 (90 לפנה"ס) במשך 18 שנה, וי"א 27 שנה. היה גיסו של שמעון בן שטח,

וגם הוא לחם נגד הפרושים, והרג את רוב חכמי ישראל.

ז. אלכסנדרה - היא שלומציון המלכה הצדקת, אשת המלך אלכסנדר ינאי, היתה אחות שמעון בן שטח. מלכה משנת 3688 (72 לפנה"ס) במשך 9 שנים והיטיבה מאוד עם הפרושים שהשיבו מלחמה שערה נגד הצדוקים שהרעו להם בזמן ינאי המלך.

ח. אריסטובלוס - מלך בסוף חיי אמו בשנת 3697 (63 לפנה"ס) ואחיו הורקנוס נתמנה לכהן גדול, וזאת ע"י פשרה שעשו ביניהם חכמי ישראל. לאחר סכסוך ממושך בין האחים בא מלך רומי - פומפיוס על-פי דרישת הורקנוס והמליך את הורקנוס, והרג את כל אוהבי אריסטובלוס ואסר את אריסטובלוס. מחלוקתם גרמה שפומפיוס הרומי הציב יד ביהודה וירושלים, ומהם ועל ידם באה לעם ישראל הצרה הזו צרת גלות רומי, ומהעת ההיא היו למס עובד לרומי.

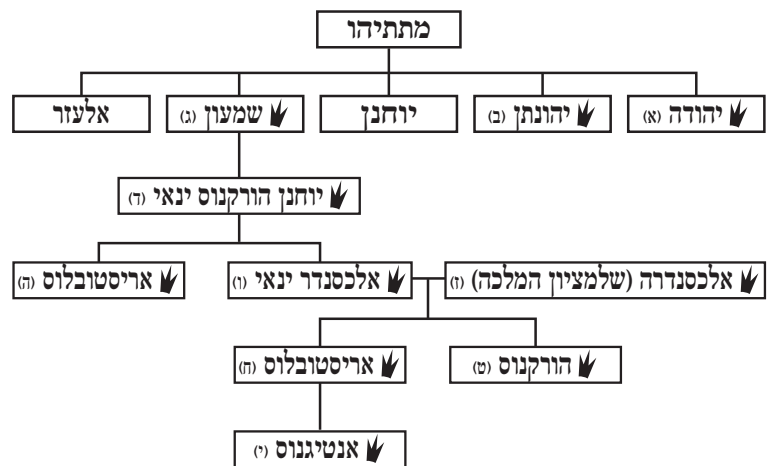
ט. הורקנוס - מלך לאחר שאחיו אריסטובלוס הודח. גם הורקנוס הודח ע"י אחיינו.

י. אנטיגנוס - בנו של אריסטובלוס, מלך לאחר שהדיח את הורקנוס דודו. שלטונו נמשך 3 שנים בלבד, ואז נרצח ע"י הורדוס שמלך במקומו החל משנת 3724 (36 לפנה"ס).

סה"כ שנות מלכות בית חשמונאי - 103 שנה.

לאחר שהשתלט הורדוס על בית חשמונאי, השמיד את כולם ולא נשאר מהם זכר כלל, "וכל האומר מבית חשמונאי אני אינו אלא עבד או ממזר" (ב"ב ד:). עונשם זה בא להם בגלל שתפסו את המלוכה השייכת לבית דוד, נוסף לכהונה שהיתה להם. (רמב"ן עה"ת, ויחי פס' "לא יסור").

סדר מלכי בית חשמונאי

סדר מלכי בית הורדוס וזמניהם.

א. הורדוס בן אנטיפטר - מלך במשך 37 שנה, משנת 3761 - 3724 1) לספירה - 36 לפנה"ס). בשנת 3742 (18 לפנה"ס) החל בשיפוץ בית המקדש שנמשך 8 שנים כתשובה על שרצה את חכמי ישראל. במלכה זכה העבד, הורדוס, לאחר שהשמיד כליל את כל בית חשמונאי. אשתו היתה מרימי (מרים) בת אלכסנדר בן אריסטובלוס ממלכי החשמונאים שילדה לו שני בנים שאת שניהם ציוה הורדוס להרוג. כשמת הורדוס, בו' בכסלו, קבעו את אותו יום ליו"ט בגלל שנאתו לחכמי ישראל.

ב. אריקלוס - מלך 8 שנים.
היה בנו של הורדוס, ואביו המליכו עוד בחייו.

ג. הורדוס אנטיפטר - מלך תחת אחיו במשך 11 שנה.

ד. אגריפס - מלך תחת הורדוס אנטיפטר. הוא היה נכד הורדוס הראשון מבנו אריסטובלוס.

סדר מלכי בית הורדוס

ה. מונבז (אגריפס השני) - מלך אחרי אביו אגריפס עד חרבן בית שני (היה גר צדק, וכן אמו הילני המלכה, היתה גיורת. רש"י (במסכת ב"ב דף יא.) כתב שמונבז בנה של הילני המלכה היה מזרע החשמונאים. מונבז היה צדיק ולתלמידי חכמים בימיו היו ימים טובים ונצחו את הכותים, הצדוקים והבייתוסים. מונבז הירבה בצדקות לעניים.

סה"כ שנות מלכות בית - הורדוס - 103 שנה.

סה"כ כל שנות בית שני 420 שנה.

ג'תשס"ח - ג'תת"י 3768 - 3560 לבריאת העולם 200 לפנה"ס - 8 לספירה

תקופת הזוגות

(ארכה כ־208 שנה). הזוגות נקראו כך משום ששניהם עמדו בראש הסנהדרין וישיבת החכמים. הראשון היה נשיא והשני אב בית דין (למעט יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח שיש מחלוקת מי היה הנשיא ומי היה אב בית דין). בסך הכל היו חמשה זוגות (חגיגה טז) מאנטיגונוס עד רבן יוחנן בן זכאי. (לא כולל את אנטיגונוס וריב"ז).

1. יוסי בן יועזר ויוסף בן יוחנן

שניהם קיבלו מאנטיגונוס תלמיד שמעון הצדיק, וי"א שאולי גם משמעון הצדיק. רבי יוסי נתלה ע"י היוונים הרשעים, ואחינו המתיוון יקום איש צורות שב בתשובה בעקבות דברים שאמר לו לפני מותו.

בשנת 3515 (245 לפנה"ס) כינס תלמי, מלך מצרים (שהתגיר בסוף ימיו), את 70 הזקנים ובקשם לכתוב את התורה, וכולם כיוונו לשנות את אותם דברים בכתבית התורה.

2. יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי

שניהם קבלו מהזוג הקודם יוסי בן יעזר ויוסף בן יוחנן. אותו האיש - יש"ו, י"א שהיה תלמיד רבי יהושע ויצא לתרבות רעה, ויש חולקים. בימיהם היה המלך אלכסנדר ינאי שנעשה צדוקי והרג מחכמי ישראל ורבי יהושע נאלץ לברוח למצרים. לאחר זמן, כשהשלים שמעון בן שטח עם גיסו המלך ינאי, שלח לרבי יהושע שיחזור לארץ, ואכן הוא חזר. בזמנם חי גם רבי יוחנן בן מתתיהו.

3. יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח

חיו בזמן אלכסנדר ינאי המלך שהיה גיסו של שמעון בן שטח, ינאי היה נשוי לאחותו שלומציון המלכה. קיבלו מהזוג הקודם יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי. שמעון בן שטח הסתכסך עם גיסו המלך וברח למצרים, לאחר זמן השלימו ושב לארץ ישראל ומאז היה רבי שמעון בן שטח מנהיג האומה כולה. שמעון בן שטח היה תקיף ולא חת מפני איש, אפילו מהמלך. תלה 80 מכשפות באשקלון. בימיו הייתה ברכה לישראל שירדו להם גשמים בלילי רביעי ובלילי שבתות עד שנעשו חטים ככליות ושעורים כגרגרי זיתים וכו'. לפני מותו צוה ינאי המלך את אשתו להשלים עם הפרושים והזהירה מפני הצבועים בזו הלשון: "אל תתיראי מן הפרושים (האורטודוקסים) ולא ממי שאינם פרושים, אלא מן הצבועים הדומים לפרושים ואינם פרושים, שמעשיהם כזמרי ומבקשים שכר כפנחס" (אוצר המדרשים עמ' תק"ה).

בזמנם חי וישן חוני המעגל וכן אליהו עיני בן הקף.

4. שמעיה ואבטליון

קיבלו מהזוג הקודם יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח. היו מבני גרי צדק ולא גרים ממש, ועליהם נאמר: "מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברבים". וי"א גרים ממש (רמב"ם). בזמנם חיו: אדמון, חנן בן אבישלום, עקביא בן מהללאל ורבי מיאשה.

5. הלל ושמאי

קיבלו משמעיה ואבטליון. היו בתקופת שלטון הורדוס המלך ובאותה תקופה עלתה רומי במזרח בראשות יוליוס קיסר. הלל ושמאי הינם הזוג האחרון ולאחריהם התחילה תקופת התנאים. הלל שימש כנשיא ושמאי כאב בית דין. הלל היה 100 שנה בפני הבית ושימש כנשיא 40 שנה. הלל נולד בבבל בשנת 3648 (112 לפנה"ס) לבריאת העולם, חי 120 שנה ונפטר בשנת 3768.

עלה מבבל בגיל 40, שימש חכמים 40 שנה ושימש את ישראל 40 שנה. 80 תלמידים היו לו להלל, הגדול שבהם יונתן בן עוזיאל והקטן שבהם רבן יוחנן בן זכאי. הלל היה הנשיא וראש שושלת הנשיאים של בית הלל שנמשכה 15 דורות במשך כ-450 שנה. הלל היה סמל הענווה, הסבלנות והשקדנות בלימוד התורה.

שמאי היה חסיד גדול וקפדן. מתלמידיו רבי יוחנן בן החורנית, בבא בן בוטא (תלמיד שמאי שעשה כהלל) ורבן יוחנן בן זכאי.

תלמידיהם של הלל ושמאי מכונים בית הלל ובית שמאי.

בתקופה זו חיו גם: מנחם ויהודה בן בתירה, רבי פפאים, רבי יוחנן בן בג-בג, חנניה בן חזקיה בן גרון, נחוניא בן הקנה, רבי יוחנן בן החורוני, רבן שמעון בן הלל, נחום הלבלר.

ג'תשס"ח - ג'תתקמ"ח 3768 - 3948 לבריאת העולם 188 לספה"נ - 8 לספה"נ

תקופת התנאים

(ארכה כ-160 שנה). התנאים הם חכמי המשנה שחיו בתקופה שאחרי כנסת הגדולה והזוגות. פירוש המילה תנאים הוא "שונים" כלומר לומדים או מלמדים, והכוונה ללימוד התורה שבע"פ. בזמנם עדיין למדו את "המשנה" בעל פה משום שהתורה שבעל פה עוד לא הייתה כתובה. התנאים נקראים בתואר "רבי" למעט הנשיאים שנקראו "רבן" כמו רבן שמעון, רבן יוחנן בן זכאי, אך היו תנאים שנקראו בשמם הפרטי ללא תואר כמו שמעון בן עזאי וכד'. תקופת התנאים מתחלקת ל-5 דורות ודור נוסף הוא דור המעבר מהתנאים לאמוראים. התנאים עסקו בחלקם בפרנסה נוספת למחייתם, וכן בפעילות למען הציבור ובהתקנת תקנות. הרמב"ם כותב שבסוף"כ הוזכרו במשנה 128 תנאים, כש-91 מהם נכתבו בשמם בכל הדינים והקושיות והתקנות והגזירות, ו-37 התנאים האחרים הוזכרו בשביל דבר אשר קרה בזמן אחד מהם, או לימד מוסר כמו המוסר במסכת אבות. כאשר מוזכר בגמרא שחכם פלוני מסר בשם רב פלוני דע שהוא תלמידו ולפיכך קיבל ממנו.

ג'תשס"ח 3768 לבריאת העולם 8 לספה"נ

דור ראשון של תנאים

רבן שמעון בנו של הלל הזקן

היה הנשיא לאחר אביו הלל הזקן. החל את נשיאותו 60 שנה לפני החורבן. הוא היה מהדור הראשון של תנאים לאחר הזוגות והראשון שנקרא 'רבן'. בתקופתו חיו: רבי זכריה בן אבקוליס הכהן, רבי זכריה בן הקצב הכהן, רבי זכריה בן קבוטל, רבי אליעזר בן יעקב הראשון שעל משנתו נאמר קב ונקי, רבי יהושע בן גמלא (היה כהן גדול בזמן בית שני ותיקן תקנה חשובה ששבחוה חכמים).

רבן גמליאל הזקן

תנא בדור הראשון, קיבל מרבן שמעון אביו בנו של הלל וכן יונתן בן עוזיאל - שהיה גדול תלמידי הלל (הקטן שבהם היה ריב"ז). היה אביו של רשב"ג מעשרת הרוגי מלכות. נקרא ר"ג הזקן ע"מ להבדילו מנכדו רבן גמליאל דיבנה. בד"כ סתם ר"ג בש"ס הוא ר"ג דיבנה. נפטר 18 שנה קודם החורבן. התקין תקנות "מפני תיקון העולם". עד ימיו למדו תורה בעמידה ומשמת החלו ללמוד בישיבה.

רבן יוחנן בן זכאי

היחיד שזכה בתואר רבן אף שלא היה ממשפחת הנשיאים. מתלמידי הלל, חי 120 שנה בין השנים 3833 - 3713 (73 לספירה - 47 לפנה"ס), 40 שנה עסק בסחורה, 40 שנה למד ו-40 שנה לימד. כבר 40 שנה לפני החורבן היה מראשי הדור, ולאחר החורבן שימש שנה עד שנתיים כנשיא. בזמן המצור על ירושלים ע"י אספסיאנוס יצא ריב"ז אליו והשיג מספר הישגים חשובים להצלת התורה. מגדולי תלמידיו היו: רבי אליעזר הגדול, רבי יהושע בן חנניה, רבי יוסי הכהן, רבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך.

ריב"ז חי בדור שראו את החורבן ועמו היו רבים מגדולי התנאים בדור הראשון והשני, והם: רבי אליעזר בן יעקב, רבי צדוק, רבי אליעזר בן צדוק, רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, אבא שאול, רבי חנינא סגן הכהנים, רבן גמליאל הזקן, רבן שמעון בנו של רבן גמליאל, רבי חנינא בן אנטיגנוס, רבי חנינא בן דוסא, רבי יוסי בן קסמא, רבי חנינא בן תרדיון, שמואל הקטן, רבי אלעזר בן פרטא, רבי אלעזר בן דמא, רבי חנינא בן חכינאי ורבי יהודה בן בבא.

רבן שמעון בן גמליאל

רשב"ג הראשון (שהיה מעשרת הרוגי מלכות) ורבן יוחנן בן זכאי - חי בזמן החורבן, כשברומי שלטו אספסיאנוס ואח"כ טיטוס. רשב"ג היה הנשיא הרביעי מבית הלל ושימש בנשיאות קודם החורבן. הוא רשב"ג המוזכר כרוקד בשמחת בית השואבה, ובנו הוא רבן גמליאל דיבנה, וכתו היא אמא שלום אשת רבי אליעזר בן הורקנוס.

חורבן בית המקדש השני

חורבן הבית אירע ביום ט' באב לעת ערב, לאחר שלוש וחצי שנים של מצור על ירושלים, מעשרה בטבת עד ט' באב, בידי אספסיאנוס קיסר ומחליפו בנו טיטוס הרשע. נפילת ירושלים באה בעקבות רעב גדול בירושלים שנבע כתוצאה משריפת אוצרות האוכל, העצים והשמן שיכלו להספיק ל-21 שנות מצור, ע"י הבריונים ששלטו אז בירושלים. רבן יוחנן בן זכאי הצליח לצאת

בעורמה מירושלים והציל את יבנה וחכמיה ושושלת רבן גמליאל ע"י בקשה מיוחדת מאספסינוס. ירושלים נפלה בגלל שינאת חינוך שהיתה בה. במהלך כיבוש ירושלים נהרגו מליונים רבים. שני בתי המקדש עמדו ביחד כמניין "כתית", "כת" - 420 בית שני, "ית" - 410 בית ראשון. בבית המקדש השני שימשו יותר משלוש מאות כהנים (בית ראשון רק 18 כהנים) ועל זה אמרו חז"ל: "יראת ה' תוסיף ימים - זהו מקדש ראשון, ושנות רשעים תקצורנה - זהו מקדש שני.

עשרת הרוגי מלכות

שמותם של עשרה הרוגי מלכות סודרו לפי סדר הריגתם (ההרוגים לא היו בזמן אחד, אלא בתקופה של כ-50 שנה בערך):

1. רבן שמעון בן גמליאל (רשב"ג הראשון).
2. רבי חנינא בן חכינאי.
3. רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול. (חברו של רשב"ג).
4. רבי עקיבא בן יוסף.
5. רבי יהודה בן בבא - תלמידו של שמואל הקטן וחברו של רבי עקיבא. הסמיך את רבי מאיר, רבי שמעון, רבי יוסי ורבי אלעזר בן שמוע תלמידי ר"ע.
6. רבי חנינא בן תרדיון - אביה של ברוריה אשת רבי מאיר בעל הנס. גם אשתו נהרגה ובתו הוכנסה לקובה של זונות.
7. רבי חוצפית התורגמן - מתורגמן בסנהדרין בנשיאותו של רבן גמליאל דיבנה. חברם של רבי ישבב הסופר, רבי חלפתא ורבי יוחנן בן נורי. האריך ימים ונפטר בגיל 103, לא ניתן לקבורה.
8. רבי ישבב הסופר - תלמידו של רבי יהושע וחברו המובהק של רבי עקיבא, נהרג בגיל 95.
9. רבי אלעזר בן שמוע (הכהן) - תלמיד רבי עקיבא, נסמך ע"י רבי יהודה בן בבא, חברו של רבי יוחנן הסנדלר, רבי יהודה הנשיא היה מתלמידיו, האריך ימים.
10. רבי יהודה בן דמא (וי"א בן תימא).

לגבי שמות עשרת הרוגי מלכות ישנה הסכמה על שבעה מהם: רשב"ג, רבי ישמעאל בן אלישע, רבי ישבב, רבי חוצפית, רבי יהודה בן בבא, ר"ח בן תרדיון, ורבי עקיבא, אך לגבי השמות האחרים ישנה מחלוקת בין המדרשים. מדרש תהלים מזמור ט' משמיט את רבי חנינא בן חכינאי, רבי אלעזר בן שמוע ורבי יהודה בן דמא וגורס במקומם את: רבי יוסי, רבי יהודה הנחתום ורבי שמעון

בן עזאי. אוצר המדרשים עמ' תל"ג גורס כמדרש תהלים למעט רבי יהודה הנחתום ורבי יוסי, וגורס רבי חנינא סגן הכהנים ורבי אלעזר בן חרסום. ואילו באוצר המדרשים עמ' תל"ט גרס את רבי אלעזר (י"א רבי יהודה בן דמא), רבי חנינא בן חכינאי, רבי אלעזר בן שמוע, והשמיט את רבי יוסי, רבי יהודה הנחתום ורבי שמעון בן עזאי. ובמדרש איכה פרשה ב' גרס שרבי טרפון היה גם מהרוגי מלכות.

דור שני של תנאים -

(שהוא דור ראשון של התנאים לאחר החורבן).

תלמידי ריב"ז:

רבי אליעזר הגדול - מגדולי תלמידי ריב"ז, חתנו של רשב"ג מעשרת הרוגי מלכות, החל ללמוד תורה בגיל 28 (מאוחר יחסית), רבו של רבי עקיבא שלמד אצלו 13 שנה, חברו של רבי יהושע. היה בקי ב־70 לשון, חלק על חכמים ולא הסכים לדעתם ונידוהו עד סוף ימיו ואז התירוהו. גיסו רבן גמליאל מת לפניו בגלל נידוי זה. סתם רבי אליעזר במשנה הוא רבי אליעזר הגדול.

רבי יהושע בן חנניה - סתם רבי יהושע במשנה הוא רבי יהושע בן חנניה. שימש אב בית דין לצידו של רבן גמליאל הנשיא, היה חברו של רבי אליעזר ותלמידו של ריב"ז. נחלק עם רבי אליעזר במחלוקת תנורו של עכנאי וכן נחלק עם רבן גמליאל הנשיא וגרם להדחתו.

רבי יוסי הכהן

רבי שמעון בן נתנאל - חתנו של רבן גמליאל הזקן, ריב"ז אמר עליו "ירא חטא".

רבי אלעזר בן ערך - ריב"ז אמר עליו שהוא "כמעין המתגבר".

וכן חיו אז:

הנשיא רבן גמליאל דיבנה - (בר פלוגתיה דרבי יהושע), בדורו היה החורבן. נתמנה לנשיא החמישי מבית הלל, שנתיים אחר החורבן. לפניו שימש כנשיא ריב"ז ורבן גמליאל היה תלמידו. היה גיסו של רבי אליעזר הגדול ונפטר בעקבות נידויו. רבי עקיבא היה תלמידו.

רבי יוחנן בן נורי - חברו המובהק של רבי עקיבא.

אבא שאול - תלמיד ריב"ז.

רבי אלעזר בן עזריה הכהן - חברו המובהק של רבי עקיבא וכן של רבי ישמעאל, רבי טרפון ורבי יהושע. נתמנה זמנית לנשיא במקום רבן גמליאל בגיל 18.

רבי חלפתא

נחום איש גמזו - רבו המובהק של רבי עקיבא במשך 22 שנה, צדיק גדול ובעל יסורים.

רבי דוסא בן הרכינס - האריך ימים וחי בדור הראשון והשני של התנאים.

רבי יוחנן בן גודגודא הלוי - שימש בבית המקדש כממונה על נעילת שערים.

דור שלישי של תנאים -

(שהוא דור שני של התנאים לאחר החורבן)

רבי עקיבא בן יוסף - רבי עקיבא חי לפני ואחרי החורבן, היה בן גרים ושם אביו יוסף. מגדולי התנאים, תלמידם של רבי אליעזר, רבי יהושע, נחום איש גמזו, רבן גמליאל ורבי טרפון שכולם נהפכו לחבריו. חבריו הנוספים היו: רבי אלעזר בן עזריה, רבי יוחנן בן נורי ורבי ישמעאל. היה עם הארץ עד גיל 40. היו לו במשך חייו 4 נשים שאחת מהן רחל בתו של כלבא שבוע שהאיצה בו ללמוד תורה. באותה תקופה בשנת 3880 (לספירה) היה מרד בר כוכבא שנמשך שנתיים ומחצה, והגר"א אומר 52 שנה, רבי עקיבא תמך בבר-כוכבא וחשבו למשיח ולבסוף התבדה. בתקופה זו שלט אדריינוס קיסר שהיה אכזר ודיכא את המרד באכזריות רבה. בתקופה זו מתו רוב עשרת הרוגי מלכות. רבי עקיבא הוצא להורג ביום כיפור 3880 (לספירה). היה בקי ב־70 לשון. גדולי תלמידיו היו: רבי מאיר, רבי שמעון בר יוחאי, רבי יהודה בר אלעאי, רבי יוסי, ורבי אלעזר בן שמוע.

רבי ישמעאל - היה חברו ובר פלוגתיה דרבי עקיבא, תלמיד רבי נחוניא בן הקנה, רבי אליעזר ורבי יהושע. בעל הברייתות של 13 מידות שהתורה נדרשת, ומכילתא דרבי ישמעאל שהיא פירוש מאלה שמות ועד סוף התורה. סתם רבי ישמעאל בש"ס הוא רבי ישמעאל. מגדולי תלמידיו: רבי מאיר, רבי יונתן, רבי יאשיה ורבי אלעאי.

כמו כן חיו בתקופה זו: רבי טרפון הכהן, רבי יהושע בן קרחה - י"א בנו של רבי עקיבא י"א תלמידו. רבי יאשיה - תלמידו של רבי ישמעאל. אונקלוס הגר (בעל תרגום אונקלוס) אחיין של אדריינוס קיסר, תלמידם של רבי אליעזר, רבי יהושע ורבי עקיבא, חברו של רבן גמליאל, והתרגום שכתב על התורה שמע מרבותיו. רבי יוחנן בן ברוקא - תלמיד רבי יהושע, וחברו רבי אלעזר חסמא. שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא - (שניהם נפטרו צעירים ולא הוסמכו לרבנות לכן נקראו בשמם סתם בלא תואר).

בן זומא - היה תלמידו של רבי יהושע וחברו של רבי עקיבא, היה אחד מארבעה שנכנסו לפרד"ס (פנימיות הסוד) ונטרפה עליו דעתו, היה עשיר גדול ודרשן גדול.

בן עזאי - תלמידו המובהק של רבי עקיבא שנהפך לתלמיד - חבר, גם הוא נכנס לפרד"ס ומת כתוצאה מכך. לא התחתן מעולם, לאחר אירוסיו עם בתו של רבי עקיבא פירש ממנה.

רבי אלעזר בן פרטא - מסר בשם רבי אלעזר המודעי, חברו של רבי חנינא בן תרדיון.

רבי יוסי בן קסמא - רבו של רבי חנינא בן תרדיון, מקורב למלכות רומי.

רבי אלעזר המודעי (דודו של בר-כוכבא שנרצח על ידו), רבי אלעזר בן עזריה, חנינא איש אונו, שמעון בן גנס, רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקא, רבי יוחנן בן גודגודא, רבי יהודה בן תימא.

דור רביעי של תנאים -

(שהוא דור שלישי של תנאים אחרי החורבן)

רבי מאיר בעל הנס - כונה גם נהוראי ושמו העיקרי היה נחמיה, ולאחר שנקנס כונה בגמרא בשם "אחרים". מצאצאיו של נירון קיסר שצר על ירושלים והתגייר, וי"א שהיה בנו. חתנו של רבי חנינא בן תרדיון, בעלה של ברוריה, תלמידו המובהק של רבי עקיבא וגדול תלמידיו. סתם משנה היא ר"מ (רבי מאיר) אליבא דר"ע. למד גם מרבי ישמעאל ואלישע בן אבויה, הוסמך ע"י רבי עקיבא ורבי יהודה בן בבא. חבריו היו: רבי יהודה, רשב"י, רבי יוסי ורבי אלעזר. מתלמידיו היו: סומכוס, רבי שמעון בן אלעזר וכן רבי. (מקובל בציבור לציין את יום י"ד באייר כיום הילולתו, אך אין לזה כל יסוד).

רבי שמעון בר יוחאי - רשב"י. מחבר ספר האדרא, מייסד ספר הזוהר שנתחבר 60 שנה אחרי מותו. חתנו של רבי פנחס בן יאיר וי"א חותנו, מחשובי תלמידי רבי עקיבא, למד אצלו 13 שנה. סתם רבי שמעון במשנה הוא רשב"י. דיבר בגנות הרומאים ורדפוהו, ונאלץ להתחבא במערה יחד עם בנו רבי אלעזר במשך 13 שנה. סתם ספרי רבי שמעון אליבא דר"ע, וכן מכילתא דרשב"י. בנו ורבי יהודה הנשיא היו תלמידיו ועוד. (יום הילולתו בי"ח באייר).

רבי יהודה בר אלעאי - סתם רבי יהודה במשנה הוא רבי יהודה בר אלעאי. בילדותו למד אצל רבי טרפון ורבי ישמעאל. מגדולי תלמידי רבי עקיבא, וכן למד אצל רבי אלעזר בן עזריה. נסמך ע"י רבי יהודה בן בבא עם ארבעת חבריו. ראש המדברים בכל מקום. סתם ספרא רבי יהודה אליבא דר"ע. בכל מחלוקת בינו לבין רבי מאיר או רבי שמעון הלכה כמותו. היה עני מרוד. מתלמידיו היו: רבנו הקדוש ורבי ישמעאל ברבי יוסי.

רבי יוסי בן רבי חלפתא - תלמיד רבי עקיבא, אביו חלפתא ואבטולמוס. הוסמך כחבריו על ידי רבי יהודה בן בבא, היה חברם של רשב"ג ורבי יהודה. בין תלמידיו הרבים רבנו הקדוש. מחבר הספר "סדר עולם" על סדר הדורות

מבריאת העולם עד תקופתו.

רבי אלעזר בן שמוע - סתם רבי אלעזר במשנה או בבבלי הוא ראב"ש, תלמיד רבי עקיבא, נסמך על ידי רבי יהודה בן בבא, חברם של רבי יוחנן הסנדלר, רבי יהודה ורבי מאיר. רבי היה מתלמידיו. האריך ימים. לפי מדרש תהילים (עמ' תל"ט) היה אחד מעשרת הרוגי מלכות.

רבי נחמיה - אחד מששת תלמידי רבי עקיבא. סתם תוספתא רבי נחמיה.

בתקופה זו חיו עוד:

הנשיא רבן שמעון בן גמליאל - (רשב"ג השני) הנשיא השישי מבית הלל, חברם של רבי יהודה בר אלעאי ורבי יוסי בן חלפתא ואביו של רבי יהודה הנשיא, ועמו היה הסיפור עם רבי מאיר ורבי נתן שרצו להכשילו. בכל מקום הלכה כמותו חוץ מערב, צידן וראיה אחרונה.

רבי נתן הבבלי - אביו היה ראש גלות בבל. בהגיעו לארץ ישראל מונה ע"י רשב"ג לאב בי"ד. מסר בשם רבי אליעזר, רבי ישמעאל ור"י הגלילי, היה רבו של רבי, חברו של רבי מאיר ויחד תכננו שניהם להביך את רשב"ג הנשיא ולהורידו מנשיאותו וע"כ נקנס, וכל שמועה שאמר מאז לא הוזכרה בשמו אלא כתוב "יש אומרים", ואילו רבי מאיר נקנס שקראו אותו "אחרים". חיבר את מסכת אבות דרבי נתן.

רבי יוחנן הסנדלר, רבי יוסי הגלילי, רבי חוצפית התורגמן, רבי יונתן, רבי אלעזר בן יהודה, רבי שמעון בן יהודה, רבי יעקב איש כפר חטיא, רבי פרידא, רבי פדת הראשון, רבי זכריה בן הקצב, רבי מתיא בן חרש, רבי אלעזר בן ירמיה, חנן בן פנחסי, אבא חנן, פלימו, סומכוס, רבי חנניא בן גמליאל, רבי יהודה בן גמליאל, רבי אלעזר בן תדאי, רבי פנחס בן יאיר, רבי יוסי בן דוסא, איסי בן יהודה, רבי חנינא בן חכינאי, רבי ישבאב, רבי אלעזר הקפר, רבי ראובן האצטרובלי.

דור חמישי של תנאים -

(שהוא דור רביעי של תנאים לאחר החורבן)

רבי יהודה הנשיא - כונה "רבינו הקדוש" וגם "רבי", היה בנו של רבן שמעון בן גמליאל השני. נולד ביום שנפטר רבי עקיבא. סבו של אביו היה רשב"ג מעשרת הרוגי מלכות. גר בבית שערים ו-17 שנים אחרונות בציפורי, ערך וסידר את המשנה (במסכת ברכות במילה "מאימתי" רמוז שמו, גימטריה של "מאימתי" שווה לגימטריה "אני יהודה קדוש"). קיבל תורה מחמשת תלמידי ר"ע, רבי מאיר, רבי שמעון, רבי יוסי, רבי אלעזר ומרבי יהודה למד בילדותו,

וכן למד קצת מרבי אלעזר בן שמוע וסומכוס. למד יחד עם רבי אלעזר בן רבי שמעון לפני אביו רשב"ג ור"י בן קרח. תלמידי רבי היו רבים ומהם ראשי הדור הראשון לאמוראים כגון: רב, שמואל, רבי יוחנן, לוי, רבי חנינא בר חמא ועוד. במלכות רומי עמד אז אלכסנדר סוורוס ולאחריו בנו אנטונינוס, שלמד תורה בסתר מפי רבי יהודה הנשיא, וי"א שלבסוף התגייר.

רבי אלעזר בן רבי שמעון - בנו ותלמידו של רשב"ג, וכן למד יחד עם רבי אצל רשב"ג ובן קרח. שהה 13 שנה במערה עם אביו. (יום הילולתו בכ"ה באלול).

רבי יוסי ברבי יהודה - בנו של ר"י בר אלעאי, בר פלוגתיה וחברו של רבי. **רבי אלעזר הקפר** - חברים של רבי ורבי ישמעאל ברבי יוסי, ריב"ל היה תלמידו, וי"א שהוא רבי אלעזר בן קפרא.

בזמן רבינו הקדוש היה הראש גלותא (ראש הגולה) בבבל רב הונא (הראשון, בנו של נתן צוציתא) שאף הוא היה מזרע דוד מצד הזכרים ורבינו הקדוש מצד הנקבות. רב הונא נפטר לפני רבינו הקדוש ורבי חייא הגדול. אחריו התמנה מר עוקבא לראש הגולה ושמואל היה עמו.

מחלוקות בהלכה

כפי הידוע, תורת ישראל היא כליל השלימות, כיצד אם כן, ישנן מחלוקות רבות כל כך בש"ס, והלא כשמשה העביר לישראל את התורה שבכתב והתורה שבע"פ, העבירה בדיוק רב ובשלימות עם כל ההסברים? תחילה, עלינו להבהיר שעד תקופת הלל ושמאי לא היו כלל מחלוקות בישראל, אלא בכל הדורות ידעו את כל טעמי התורה בידיעה ברורה, וכן את המשניות בהיותיהן ודיקדוקיהן, וכפי שמעידה הגמ' בב"ב קלד: "תנו רבנן, שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, הקטן שבכולם - ריב"ז, והוא לא הניח: לא מקרא, לא משנה, לא תלמוד, לא הלכות, לא דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלין וחמורים, גזרות שוות, תקופות וגימטראות, משלי כובסים, משלי שועלים, שיחת דקלים, שיחת שדים, שיחת מלאכי השרת, מעשה מרכבה, הויות דאביי ורבא", ומכאן אתה למד שאפילו הויות של אביי ורבא לא היו מדעתם של אביי ורבא, הכל היה ברור ונהיר לראשונים, אלא אביי ורבא שבו וחדשו את זה בפילפולם.

בזמן שבית המקדש היה קיים, היה כל אחד מהגדולים מלמד את תלמידיו את טעמי התורה, המשנה והתלמוד כפי שנאמרו בשעתם בדיוק מילולי, וחכמת התלמידים היתה מרובה כך שלא יצטרכו לטרוח בלימודם. וכן כתב באגרת רב שרירא גאון: "וכן היה הדבר שהראשונים שלא נודעו שמותיהם, אלא שמותם של נשיאים ואבות בית דין בלבד, משום שלא היו מחלוקות ביניהם, אלא כל טעמי התורה היו יודעים אותן ידיעה ברורה, והתלמוד היה גם כן ידוע להם ידיעה ברורה, והויות, ודיקדוקים במשנתם על כל דבר ודבר". א"כ, לא היו מחלוקות

ביניהם כלל, פרט למחלוקת אחת ידועה, בזמן הזוגות, והיא בעניין הסמיכה.

בזמן הלל ושמאי התרחבה המחלוקת קמעה, והם נחלקו בשלושה דברים בלבד, אך לאחר שחרב המקדש בזמן ריב"ז והתפזרו כולם לכל הכיוונים ולא נשארו מרוכזים במקום אחד, וכן מריבוי המהומות, השמדים, והשיבושים שהיו באותו זמן, לא שימשו התלמידים כל צורכם את רבותיהם (הכוונה שלא למדו מספיק את דקדוקי הדינים ותקנות החכמים, ואף נשכחו מספר הלכות), לפיכך רבו המחלוקות, ובעוונות הרבים הגענו למה שהגענו.

וכאן המקום להכניס את דבריו המאירים של הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות וז"ל: "אבל מי שיחשוב שהדינים שחולקים בהם כמו"כ מקובלים מפי משה וחושבים שנפל המחלוקת מדרך טעות ההלכות, או השכחה, או מפני שאחד מהם קיבל קבלת אמת והשני טעה בקבלתו, או שכח או לא שמע מפי רבו כל מה שצריך לשמוע, ויביא ראיה ע"ז ממה שאמרו: משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שימשו כל צרכם, רבתה המחלוקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות - דברים כאלה הם, חי נפשי, דברים מגונים ומכוערים מאד, והנם דברי מי שאין לו ידיעה ואין בידו העיקרים... וכל זה הוא ובטל... אבל כאשר רפתה שקידת התלמידים על החכמה ונחלשה סברתם כנגד סברת הלל ושמאי רבותיהם נפלה מחלוקת ביניהם בעיון על דברים רבים שסברת כל אחד ואחד מהם הייתה לפי שכלו ולפי מה שיש בידו מן העיקרים" וכו'. רב שרירא גאון באגרתו הוסיף, גם כן, שלא נפלה מחלוקת בגלל הפסקה במסורת ח"ז, להיפך היו עדיין חכמים מן הדור הקודם שהיו תלמידים של הלל ושמאי או שלפחות היו מכירים את המסורת שלהם.

חתימת המשנה: מימות משה רבינו ע"ה ועד רבינו הקדוש לא חיברו חיבור שמלמדין אותו ברבים בתורה שבעל פה, אלא בכל דור ודור ראש בית דין או נביא שהיה באותו הדור היה כותב לעצמו את זכרון השמועות ששמע מרבותיו והוא היה מלמד על פה לרבים. וכן כל אחד ואחד היה כותב כפי כוחו מביאור התורה ומהלכותיה כפי ששמע, ומדברים שנתחדשו בכל דור ודור בדינים שלא למדו מפי השמועה אלא במידה משלש עשרה המדות והסכימו עליהם בית דין הגדול. וכך היה הדבר תמיד מדורי דורות, עד שבא רבינו הקדוש (דווקא הוא משום שבימיו נחו החכמים מכל שמד, משום האהבה שהייתה בינו לבין אנטונינוס קיסר רומי) והוא קיבץ את כל השמועות וכל הדינים וכל הביאורים והפירושים ששמעו ממושה רבינו ושלמדו בית דין שבכל דור ודור בכל התורה כולה, וחיבר מהכל את ספר המשנה ושננו לתלמידים ברבים ונגלה לכל ישראל וכתבוהו כולם, ורצו בכל מקום כדי שלא תשתכח תורה שבעל פה מישראל. חתימת המשנה היתה בדיוק 1500 שנה לאחר מתן תורה. (2448 - 3948, 1312 לפנה"ס - 188 לספירה).

ומדוע עשה רבינו הקדוש כך ולא הניח את הדבר כמות שהיה?

לפי שראה רבי שהתלמידים מתמעטים והולכים והצרות מתחדשות ובאות, ומלכות רומי פושטת בעולם ומתגברת, וישראל מתגלגלין והולכין לקצוות, חיבר חיבור אחד להיות ביד כולם, כדי שילמדוהו במהרה ולא ישכח, ולצורך כך ישב כל ימיו הוא ובית דינו ולימדו המשנה ברבים.

מה הטעם שהיה אסור לעלות את התושב"ע על הכתב?

הנה ענין איסור כתיבת תורה שבעל פה אמרינן בגמרא: "דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דריש לקיש, כתיב: "כתוב לך את הדברים האלה", וכתב "כי על פי הדברים האלה", הא כיצד? דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה, דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבם בכתב". מה הטעם? משום שבדברים שבכתב ישנן מילים רבות שנידרשות מתוך הכתב כגון חסרות ויתירות, קרי וכתובי וכדומה, ואם תאמר אותם על פה לא תוכל לדורשם, מאידך גיסא, דברים שבעל פה פירושם הם לדברים שבכתב ואי אפשר לעמוד עליהם אלא מפי מלמד שיבאר הפירוש, ואילו היה נכתב בספר ובדיו אפשר להסתפק בו שלא יבין הדבר על בוריו, לכן נמסר זה בעל פה למשה מסיני.

אם כך, מדוע העלה רבי את התושב"ע על כתב?

משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך", מחמת הגזירות והצרות שלא תשתכח תורה שזהו, "עת לעשות לה' הפרו תורתך", התיירו לכתוב על ספר את התורה שבע"פ. ונחלקו הראשונים האם רבי היה זה המתיר לכתוב את המשניות על ספר או לא? משיטת הרמב"ם נראה שרבי כתבם על ספר, אך משיטת רש"י נראה שרבי אמנם סידר את המשניות אך לא כתבם על ספר, אלא רק היו שניות על פה. (עיין עוד בהרחבה באגרת רב שרירא גאון פרק ג', ובהקדמת הרמב"ם למשנה).

כשרבי ערך את המשניות חילקם ל-6 סדרים (חלקים) שהם: זמ"ן נק"ט (זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות), כשכל סדר כולל בתוכו מספר מסכתות, שבסה"כ עולה מספרם לשישים, ומספר הפרקים 524 שזוהי גימטריה של "תלמוד בבלי".

אמרינן במדרש: "שישים המה מלכות" - אלו שישים סדרי ההלכות, והם שישים מסכתות, ואלו הן:

סדר זרעים כולל:

- א. ברכות ב. פאה ג. דמאי ד. כלאים ה. שביעית
- ו. תרומות ז. מעשרות ח. מעשר שני ט. חלה י. ערלה
- יא. בכורים.

סה"כ י"א מסכתות. (ויש שמנו מעשרות ומעשר שני לאחת ונמצאו י' מסכתות).

סדר מועד כולל:

א. שבת ב. עירובין ג. פסחים ד. שקלים ה. יומא
ו. סוכה ז. ביצה ח. ראש השנה ט. תענית י. מגילה
יא. מועד קטן יב. חגיגה.
סה"כ י"ב מסכתות.

סדר נשים כולל:

א. יבמות ב. כתובות ג. נדרים ד. נזיר ה. סוטה
ו. גיטין ז. קידושין.
סה"כ ז' מסכתות.

סדר נזיקין כולל:

א. בבא קמא ב. בבא מציעא ג. בבא בתרא ד. סנהדרין ה. מכות
ו. שבועות ז. עדויות ח. עבודה זרה ט. אבות י. הוריות.
סה"כ י' מסכתות. (אמנם למאן דאמר כולה נזיקין חדא מסכת וחשיב בבא
קמא, בבא מציעא ובבא בתרא לאחת ונמצאו ח' מסכתות, ויש שכתב שמכות
וסנהדרין אחת היא ונמצאו ז' מסכתות).

סדר קדשים כולל:

א. זבחים ב. מנחות ג. חולין ד. בכורות ה. ערכין
ו. תמורה ז. כריתות ח. מעילה. ט. תמיד י. מדות
יא. קינים.
סה"כ י"א מסכתות.

סדר טהרות כולל:

א. כלים ב. אהלות ג. נגעים ד. פרה ה. טהרות
ו. מקואות ז. נדה ח. מכשירין ט. זבים י. טבול יום
יא. ידים יב. עוקצין.
סה"כ י"ב מסכתות.

סוף תקופת התנאים

בתקופה שבה חתם רבי את המשניות נסתיימה תקופת התנאים שייחודם היה בכך, שהיו שונים הכל בע"פ, ואחריהם החלה תקופת האמוראים שהם היו מפרשי המשנה הכתובה.

רבנו הקדוש - חותם תקופת התנאים - נפטר בגיל 70 בשנת 3950 (190 לספירה).

דור המעבר (בין תנאים לאמוראים), תחילת תקופת האמוראים

דור המעבר הוא דור בין התנאים לאמוראים. תקופה זו אינה מוגדרת בשנים, משום שהם חיו בחפיפה בסוף תקופת התנאים ותחילת האמוראים. רובם היו תלמידי רבינו הקדוש, אשר סייעו בידו בהפצת המשנה במתכונתה החדשה והמצומצמת ואף חיברו חיבורים נוספים, שמטרתם היתה להקל בהבנת לימוד המשנה. תלמידיו היו: שמעון וגמליאל בניו, רבי חייא (תנא ופליג), רבי חנינא בר חמא (תנא ופליג), רבי ינאי (תנא ופליג), רבי יהושע בן לוי (יש שמנו אותו עם התנאים ויש שמנו אותו עם האמוראים), אבוה דשמואל (תנא ופליג), רב (תנא ופליג), שמואל, רבי יוחנן, לוי (והוא רבי לוי בר סוסי המוזכר בתלמוד הירושלמי 3979 - 219 לספ"ה) רבי ביסא, רבי חמא, רבי הושעיה, בר קפרא, רבי אפס, רבי אלעזר הקפר, איסי בן יהודה, רבי יהודה בן תימא.

רב חיבר ספרא וספרי לבאר ולהודיע עיקרי המשנה. רבי חייא חיבר התוספתא לבאר ענייני המשנה. וכן חיברו רבי חייא, רבי הושעיה ובר קפרא ברייתות לבאר דברי המשנה.

188 - 500 לספ"ה

3948 - 4260 לבריאת העולם

ג'תתקמ"ח - ד'ר"ס

תקופת האמוראים

תקופת האמוראים החלה כ־120 שנה לאחר חורבן בית שני ונמשכה כ־312 שנה. האמוראים היו מתרגמי ומפרשי המשנה, והם חיו בשני מקומות, בישראל ובבבל, וקשר רציף היה ביניהם ע"י החכמים שנקראו "נחותי" שעברו ממקום למקום. חכמי ארץ־ישראל כונו בתואר "רבי", ואילו חכמי בבל כונו בתואר "רב". ראשי הגולה שבבבל היו המנהיגים של ישראל. לפעמים היו ראשי המתכתות כפופים תחתיהם, ולפעמים הם היו כפופים לראשי המתכתות סורא ופומבדיתא והשאר. ראשי הגולה היו באי כח של ישראל אל מלכות פרס. לראשי הגולה היו "חכמים" שהם היו המנהיגים הרוחניים של ישראל. תחת ממשלת פרס מצב היהודים היה משתנה, פעם לשבט ופעם לחסד.

נתחיל כעת בסקירת האמוראים, אך תחילה נתמקד בדור המעבר בין תנאים לאמוראים שרובם היו תלמידי רבינו הקדוש, הלא הוא רבי יהודה הנשיא, לאחר מכן נפרט את האמוראים שבארץ־ישראל ובבבל לפי סדר הדורות שחיו.

על מנת לא ליצור קושי ולאות בקריאה ציינתי רק את האמוראים המפורסמים, רשימה כוללת של רוב האמוראים כולל מקום מגוריהם והדור אליו הם משתייכים, ימצא הקורא באינדקס המיוחד לאמוראים בסוף הספר (עמ' 305).

רבי חייא

תנא - אמורא בדור המעבר, נולד בבבל, חי בדורו של רבי והיה תלמיד חבר של רבי. סתם רבי חייא בש"ס הבבלי הוא רבי חייא או רבי חייא רבה, ובירושלמי הוא נקרא רבי חייא רובא או רבי חייא הגדול. עלה לארץ ישראל יחד עם שני בניו יהודה וחזקיה, שהוא והם היו שקולים כאבות. רבי חייא חיבר עם רבי אושעיא את הברייתות. כמו כן חיבר רבי חייא את התוספתא שהיא תוספות על המשנה, ורבי חייא חיבר אותה ביחד עם רבי וכל מה שלא היה ברור לו רבי הבהיר לו, ועל זה אמרו: "אם רבי לא שנאה רבי חייא מנין לו". חבריו היו רבי אלעזר הקפר, בר קפרא, רבי חנינא בר חמא, רבי שמעון ברבי, ריב"ל. היה רבו ודודו של רב.

רבי חמא בר ביסא

מאחרוני התנאים, אביו של האמורא רבי אושעיא רבה מחבר הברייתות, היה בר פלוגתיה של בר קפרא.

רבי ינאי

היה מבית דינו של רבי, תלמידו של רבי חייא, מגדולי האמוראים בארץ ישראל בדור הראשון לאמוראים. מתלמידיו היו: רבי יוחנן, ריש לקיש, רבי אושעיא ורבי שמלאי, גם רבי יהושע בן לוי מסר בשמו.

רבי חנינא בר חמא

תלמידו המובהק של רבי. רבי בשעת פטירתו אמר: "רבי חנינא בר חמא ישב בראש". קיבל מרבי ישמעאל ברבי יוסי, מרבי חייא ומבר קפרא. רבי יוחנן היה מתלמידיו הרבים.

רבי אפס

אמורא בדור הראשון, חי בדורו של רבי והיה סופרו של רבי. לאחר פטירת רבי עמד בראש הישיבה, רבי אושעיא מסר בשמו ולוי היה כפוף לו.

בר קפרא

תנא בדור המעבר, תלמיד רבי, חברם של רבי חייא, חזקיה ויהודה בניו של רבי חייא. רבי אושעיא היה תלמידו וריב"ל מסר בשמו. קיבץ הלכות שנקראו "משנת בר קפרא".

לוי

הוא לוי בר סיסי חברו של רבי חנינא מראשוני אמוראי ארץ-ישראל, למד ביחד עם רב אצל רבי. לאחר מות רבי נתמנה רבי חנינא בר חמא לעמוד בראש הישיבה כצוואת רבי, ולוי ירד לבבל ולמד בחברותא יחד עם אביו של שמואל. שמואל היה מתלמידיו. בכל מקום שנאמר "למדין לפני חכמים" הכוונה ללוי שהיה לומד לפני רבי.

אייבו

אביו של רב וגיסו של רבי חייא (היה נשוי לאחות רבי חייא). וכן היה אייבו אחיו של רבי חייא מן האב. הוא היה אמורא בדור המעבר, גר בארץ-ישראל וקיבל מרבי אליעזר בר צדוק.

אבוה דשמואל (אבא בר אבא אבוה דשמואל)

חי בדור המעבר, אביו של האמורא שמואל שקיבל ממנו וכן רב קיבל ממנו. היה הראש בנהרדעא, למד עם האמורא לוי בבבל, לוי נפטר לפניו.

רב

מגדולי האמוראים, היה תנא ופליג. בנו של אייבו ואחיינו של רבי חייא שהיה גם רבו המובהק לאחר שעלה לארץ-ישראל, בנוסף לרבי שהיה גם רבו המובהק, שאצלו למד עם לוי חברו. שמו היה אבא או אבא אריכא (מפני שהיה גבוה מאד) אך בבבל קראוהו בלשון כבוד רב. נמנה עם בית דינו של רבי. רב ירד לבבל ומשם שלח את שאלותיו לרבי ואחר כך חזר לארץ-ישראל. בשנת 3979 (219 לספה"נ) ירד שוב לבבל והשתקע שם. מתוך כבוד הניח לשמואל להיות הראש בנהרדעא, עבר לסורא וייסד שם ישיבה שהתקיימה 800 שנה עד סוף תקופת הגאונים. היו לו אלפי תלמידים, ומגדולי תלמידיו היו: רב הונא, רב יהודה ורב חננאל. וכן היו לו תלמידים חברים שהם: רבי ירמיה בר אבא, רב כהנא ורב אסי. רב ושמואל נקראו "רבותינו שבבבל". רב היה תנא ופליג, ובכל מקום הלכה נקבעה כמותו באיסורי וכשמואל בממונות. יש אומרים שבכל מקום שנאמר בש"ס: "והאמר מר" הכוונה לרב. רב נפטר 7 שנים לפני שמואל בשנת 4003 לבריאת העולם (243 לספה"נ).

רבי שמעון בן רבי

חי בדור המעבר בין התנאים לאמוראים, בנו הצעיר של רבי אך היה גדול מאחיו גמליאל בחכמה. תלמידו המובהק של אביו. לפני מות אביו מינהו לחכם ומסר לו את סדרי החכמה. למד בחברותא עם בר קפרא, וכן עם רבי חייא.

רבי גמליאל בן רבי

חי בדור המעבר בין התנאים לאמוראים, היה נשיא ישראל לאחר אביו, בנו בכורו של רבי, תלמיד מובהק לאביו. אחיו רבי שמעון היה גדול ממנו בחכמה אך הוא היה גדול ממנו ביראה.

רבי אושעיא בר חמא בר ביסא

תלמיד בר קפרא ורבי חייא, זכה לכינוי "אבי המשנה". הוא חיבר ביחד עם רבי חייא ברייתות שנחשבו למדוייקות ומקובלות ביותר. מגדולי אמוראי ארץ-ישראל בדור הראשון. היה רבו של רבי יוחנן (שמו נכתב גם בה' הושעיה).

שמואל

מגדולי אמוראי בכל בדור הראשון ומספר שמות וכינויים היו לו: "מר שמואל" "שמואל ירחינאה", "שקוד" "שבור מלכא", "ארינך". אביו כונה "אבא דשמואל". היה מתלמידי רבי ועמד בראש הישיבה בנהרדעא. עלה לארץ-ישראל ולמד לפני רבי אך לא נסמך. לוי היה רבו המובהק. חברו המובהק היה רב והם ידועים בכינוי "רבותינו שבבבל", וכן דבריהם ידועים "כהוויות דרב ושמואל". רב היה גדול ממנו אך חלק לו כבוד. תלמידיו היו: רב נחמן בנהרדעא, רב יהודה בפומבדיתא, רב ששת בשילהי, רב יהודה בר נחמן ורבי אבא. היות ורב נפטר 7 שנים לפני שמואל באו תלמידי רב ללמוד אצל שמואל. שמואל סידר תוספתא מתנאים שקדמו לו כמו שסידרו רבי חייא ורבי אושעיא, לפי בקשת תלמידי רב לאחר שרב נפטר. שמואל היה רופא גדול ובא לארץ-ישראל וריפא את רבי. היה אסטרונום גדול, מומחה גדול בדיני ממונות ולכן כל מקום שנחלק עם רב נפסקה הלכה כשמואל בממונות, כמו כן היה בקי גדול בעיניני טריפות. לשמואל היו רק בנות, שתיים מבנותיו נשבו והובאו לארץ-ישראל. כשנפטר שמואל מלך בסורא רב הונא, ורב יהודה ייסד את ישיבת פומבדיתא. שמואל נפטר בשנת 4010 לבריאת העולם (250 לספה"נ).

רבי יהושע בן לוי - ריב"ל

תלמיד רבי, מהדור הראשון של אמוראי ארץ-ישראל. תלמידים גם של רבי אלעזר הקפר ורבי יהודה בן פדיה, מסר הרבה גם בשם בר קפרא. מגדולי חכמי האגדה. מתלמידיו היו: רבי יוחנן, רבי אלעזר, רבי חייא בר אבא. זכה להכנס חי לגן עדן (היה אחד מ־10 שזכו), בעל גילוי אליהו הנביא קבוע, דיבר עם משיח בן דוד.

רבי יוחנן

גדול אמוראי ארץ-ישראל בדור השני. יתום מלידה. כל עשרת בניו נפטרו בחייו. רבותיו היו: חזקיה ברבי חייא, רבי ינאי, רבי חנינא, רבי אושעיא, ריב"ל. בצעירותו למד אצל רבי. את רב החשיב לרבו וכשהיה מתכתב עמו לבבל היה כותב: "לקדם רבותינו שבבבל". יסד ישיבה בטבריה, היה ראש הישיבה 80 שנה. רבי יוחנן החל למלוך אחרי רבי חנינא שמלך אחרי רבי אפס שמלך אחרי רבי. תלמידו המובהק היה גיסו רבי שמעון בן לקיש המכונה ריש לקיש, לאחר מכן נהפך לתלמיד חבר ולחברותא שלו. לאחר ויכוח תלמודי ביניהם

הקפיד ר"י על ריש לקיש והוא נפטר, ובמקומו נבחר תלמידו רבי אלעזר בן פדת להיות החברותא של ר"י, ולאחר מות ר"י החליפו רבי אלעזר כראש המתיבתא. תלמידי רבי יוחנן היו רבים ומהם: רבי אמי, רבי אסי, רבי חייא בר אבא, רבי יוסי בר חנינא, רבי אבהו. בכל מחלוקת בין ר"י לרב הלכה כר"י, מחלוקת בין ר"י לשמואל הלכה כר"י וזאת מרוב גדולתו בתורה. היה מסדר התלמוד הירושלמי.

הבהרה

כאשר כתוב שהיה 'תלמיד רב פלוני' הכוונה שלמד אצלו בצורה ישירה, אך אין להסיק מכך שלא למד בפני רבנים אחרים, שפעמים למד אצלם באופן מסודר ופעמים בצורה מזדמנת. מרבית האמוראים מוזכרים בחיבור זה, אך ישנם אמוראים שפרטיהם היו חסרים ולכן הם לא נכללו בחיבור זה. כל אמורא הוזכר על פי סדר הדורות שאליו הוא משתייך, ולכן אמוראים המשתייכים לשתים תקופות ממוקמים מבחינת פרטיהם לפי התקופה המוקדמת אליה הם שייכים.

אמוראי בבל

דור ראשון*

* בדור ראשון לאמוראי בבל וארץ ישראל לא הכנסתי בד"כ את האמוראים שהוזכרו לעיל בדור המעבר בין התנאים לאמוראים, אך בודאי שהם היו חלק מהדור הראשון.

רב אסי -

(זהו אינו רבי אסי האמורא הארץ-ישראלי בדור הראשון), היה תלמיד חבר לרב. היה חברם של שמואל, רב ירמיה בר רב אבא ורב כהנא. רב הונא וכן רב יהודה היו תלמידיו.

רבי זעירי (הראשון) -

תלמיד רבי חייא, חברם של רב ושמואל ורב אסי. מתלמידיו היו: רב יהודה, רב גידל, רב חסדא, רבי יוחנן.

רב כהנא (הראשון) -

תלמיד חבר של רב, חברו של רב אסי. עלה לארץ-ישראל ונפגש עם גדולי החכמים יהודה חזקיה ורבי שמעון בר רבי ועוד.

מר עוקבא -

ראש הגולה אחרי רב הונא ריש גלותא, מתלמידיו היו: רב חסדא ורבי זירא (הארץ ימים).

קרנא

כנראה היה תלמיד חבר לשמואל, הוא ושמואל מכונים: "דייני הגולה", חיבר ברייתות הקרויות: "נזיקין דבי קרנא".

רב שילא -

היה ריש סידרא בבבל אחרי פטירת רבי, כשרב הגיע לבבל לא הכירו ומינהו להיות האמורא (המתורגמן) שלו, וכשהכירו הפסיקו ואח"כ קיבל מרב תורה, מתלמידיו היה רב חסדא.

דור שני

רב אדא בר אהבה (הראשון) -

תלמידו המובהק של רב, חברו של רב הונא, רב המנונא, רב חסדא ורב נחמן, נולד ביום שמת רבי.

רב הונא -

ראש הגולה, מגדולי האמוראים, תלמידו המובהק של רב, לאחר פטירת רב נתמנה לראש ישיבת סורא ומלך 40 שנה. רבים מתלמידי רב באו ללמוד אצלו לאחר פטירת רב, מהם: רב חלבו, רבי חייא בר אבין, רב גידל בר בנימין. היו לו 800 תלמידים ו-13 אמוראים היו משמיעים את דבריו לתלמידים הרבים שהיו סביבו. רב יוסף היה תלמידו המובהק וכן רבה ורב ששת ובנו רבה בר רב הונא. עוד מתלמידי, היו: רבי אבא בר זבדא, רב אחא בר חנא, רב אחא בר יעקב. רב חסדא היה תלמיד חבר שלו. רב הונא נפטר בשנת 4056 לבריאת העולם (296 לספה"נ), לאחר פטירתו עברו תלמידי לפומבדיתא לרב יהודה, ולאחר שנתיים כשנפטר רב יהודה חזרו לסורא לרב חסדא שמלך 10 שנים.

רב המנונא (השני) -

תלמיד רב, בכל מקום שנאמר "אמרי בי רב" הכוונה היא לרב המנונא, לאחר פטירת רב התמנה לראש ישיבת סורא. רב חסדא, רב יוסף ורבי זירא היו תלמידי.

רב זעירי (השני) -

היה תלמיד רב וחברם של רב הונא, רב יהודה ורב נחמן. בבואו לארץ ישראל למד אצל רבי חנינא בר חמא ורבי יוחנן, לאחר מכן חזר לבבל ולימד את רבה ורב יוסף ועוד.

רב חייא בר רב -

בנו ותלמידו של רב, וגדולי תלמידי רב היו תלמידי והם: רב חייא בר אשי, רב חנן בר רבא (חתנו של רב) ורב יהודה.

רב חסדא -

תלמיד רב, רב ירמיה בר אבא ומר עוקבא, תלמיד חבר של רב הונא. לאחר פטירת רב הונא נתמנה לראש ישיבת סורא במקומו. חברם של רב נחמן ורב ששת. מתלמידי החשובים: רבא ורמי בר חמא שהיו חתניו. (רב חסדא ורב הונא כונו "חסידי דבבל").

רב יהודה בר יחזקאל -

מייסדה של ישיבת פומבדיתא שהתקיימה 800 שנה. נולד ביום פטירת רבי יהודה הנשיא, תלמיד רב ושמואל ורב אסי, לאחר פטירת רב הונא עברו תלמידי אל ישיבת רב יהודה. מגדולי תלמידי: רבה, רב יוסף ורבי זירא. רב יהודה ורב עינא כונו "חריפי דפומבדיתא". היה אחיו של רמי בר יחזקאל, יורשו לאחר מותו היה רבה בר נחמני. נפטר בגיל 108, וי"א בגיל 80 בשנת

4058 לבריאת העולם (298 לספ"ה"נ). לאחר פטירת רב יהודה היו שניים שהיו ראויים להחליפו: רבה ורב יוסף אך שניהם סרבו ובינתיים בשנים ההם מלך רב הונא בר חייא, ורק לאחר כ-10 שנים נתמנה רבה ולאחריו (אחרי 22 שנה) רב יוסף.

רב יצחק בר שמואל בר מרתא -

אביו היה בן דודו של רב, הוא היה תלמידו של רב ולאחר פטירת רב היה תלמיד רב הונא, היה רבו של רבי זירא.

רב ירמיה בר אבא (הראשון) -

תלמיד רב, ולאחר מכן נהפך לתלמיד חבר לרב, וכן היה תלמיד שמואל.

רב כהנא (השני) -

תלמידים של רב ושמואל, עלה לארץ ישראל לאחר שהרג מלשין ונתבקש ע"י רב לא להקשות במשך 7 שנים לרבי יוחנן. לאחר שהקשה לרבי יוחנן חשב רבי יוחנן שצוחק עליו, המיתו, ולאחר שהתבררה טעותו של ר"י החייהו. רב כהנא חזר לבבל ולמד אצל גדולי תלמידי רב, רב הונא ורב יהודה. מתלמידיו רבה ורב יוסף.

רב נחמן -

כל מקום שמופיע רב נחמן הכוונה לרב נחמן בר יעקב ראש הגולה. אביו היה מסופרי הדיינים בבית דינו של שמואל בנהרדעא. תלמידו של רבה בר אבוא וכן של רב ושמואל. מתלמידיו היו: רבה, רב יוסף, ורבי זירא. לאשתו קראו ילתא ולבניו קראו: הון, הונא, מר זוטרא, רב פפא ורבה, לעבדו קראו דרו.

רב עינא (סבא) -

חברו של רב יהודה ושניהם מכונים: "סבי דפומבדיתא".

רב ענן -

תלמיד רב ושמואל, שם אביו רב. אליהו הנביא היה לומד איתו את "סדר אליהו".

רבה בר אבוא -

תלמיד רב, רבו של רב נחמן (בר יעקב).

רבה בר ירמיה -

תלמיד שמואל, רבו של רבי זירא. רבי יונה מסר בשמו.

רבין בריה דרב נחמן -
תלמידו החביב של רב יהודה.

רב ששת -
תלמיד שמואל, רב הונא ורב ירמיה בר אבא, חברו של רב נחמן. מתלמידיו היו:
אביי ורבא. היה עיוור. בקי עצום במשניות וברייתות, ספרא וספרי ותוספתא.
הרביץ תורה בשלחי. היה רגיל אצל הריש גלותא.

דור שלישי

רבי אבא (הראשון) -
תלמיד רב ושמואל ומסר בשמם, תלמיד רב הונא יחד עם חבריו רב גידל, רבי
חלבו ורב ששת, וכן תלמיד רב יהודה. עלה לארץ-ישראל ונהיה תלמידו של
רבי יוחנן וריש לקיש. חברם של רבי אלעזר, רבי אמי, רבי אסי, רבי זירא, רבי
אבהו ועוד. מכונה "רבתינו שבארץ-ישראל".

רב דימי -
תלמידו של רבי יוחנן, חברו של רבין, הוא היה נקרא "נחותי", כלומר מהחכמים
שהיו באים מבבל לארץ-ישראל ומביאים לבבל מתורת ארץ-ישראל, וכן
להיפך.

רב הונא בר חייא -
חתנו ותלמידו של רבי ירמיה בר אבא שהיה תלמיד חבר של רב, היה גם
תלמידם של שמואל, רב הונא ורב יהודה.

רב המנונא (השלישי) -
תלמיד רב יהודה, רב הונא ועולא. תלמיד חבר של רב חסדא.

רבי חלבו -
תלמיד רב הונא, רב חמא בר גוריא, עולא ביראה. חברם של רבי אבא בר זבדא,
רב גידל, רב ששת ורב אחא בר יעקב. עלה לארץ-ישראל ונעשה תלמידם של
רבי שמואל בר נחמני, רבי אמי ורב יצחק נפחא. תלמידו היה רבי ברכיה.

רב יוסף -
תלמיד רב הונא ורב יהודה. חבריו היו: רבי אבא, רב הונא בר חייא, וחברו
המובהק היה רבה. מגדולי תלמידיו: אביי ורבא. היה סגי נהור (עיוור), לאחר
פטירת רבה נתמנה לראש הישיבה ובפטירתו החליפו אביי.

רבי יעקב -

תלמיד רב יהודה ורב חסדא וכשעלה לארץ־ישראל למד אצל רבי יוחנן, היה רבו של רב ירמיה בר תחליפא. מכונה "ההוא מרבנן".

מר -

ישנם מספר חכמים ששמו מר, כמו: מר בר רב אשי, מר בר רב אידי, מר בר אמיר, וכאשר מובא שאביי אמר: "שמיע לי מיניה דמר" או "הכי אמר מר" או כל ביטוי ששמע ממר הכוונה לרבה שהיה דודו ורבו של אביי.

רב ספרא -

חברו של רב נחמן, היה מהרבנן ה"נחותי", ביקר מספר פעמים בארץ־ישראל. בבבל למד מפי רבה, נשא ונתן עם אביי ורבא. בארץ־ישראל היה חברו של רבי אבהו. תלמידו של רבי אמי.

רבה -

מגדולי האמוראים, בנו של נחמני, בר פלוגתיה דרב יוסף, ראש ישיבת פומבדיתא מגיל 18 שנה, במשך 22 שנה, מלך אחרי רב יהודה רבו. מחליפו של רבה היה רב יוסף. נפטר בגיל 40 (וי"א 60) בשנת 4079 לבריאת העולם (319 לספה"נ). רבותיו היו: רב הונא, רב חסדא, רב ששת ורב נחמן. לאחר פטירת רבו, רב הונא, באו תלמידי רב הונא וביניהם רבה לפומבדיתא ולמדו אצל רב יהודה, כשנפטר רב יהודה החליפו רבה. חבריו: רב יוסף ורבי זירא. רבה היו מפולפל, חריף ועוקר הרים. היו לו מאות תלמידים ו־400 מהם היו מאוכלי שולחנו. בחודשים ניסן ותשרי התאספו אליו 12 אלף איש לשמוע את דרשותיו לחגים. ישן כשינת הסוס שיתין נשמין. שניים משלשת אחיו רב חייא ורב אושעיא גרו בארץ־ישראל, ואחיו השלישי כיליל אביו של אביי גר בבבל. רבה היה רבו המובהק של אביי. רבה הוצא להורג בעקבות הלשנה למלך שהוא מבטל שנים עשר אלף איש, המלך גזר עליו שמד דתי.

רבה בר בר הונא -

בנו ותלמידו של רב הונא וכן של רב, תלמיד חבר לרב חסדא ושניהם שמשו יחד כדיינים.

רבה בר רב תנא -

יליד בבל, תלמיד רבי יוחנן, רבי אלעזר, ושמואל, היה מה"נחותי", מאותם אמוראים שהעבירו דברי תורה מבבל לארץ־ישראל ולהיפך. בעל סיפורים מופלאים על מסעותיו וכד'.

רבי (הראשון) -

נולד בבבל, תלמיד רבי יוחנן ורבי אבהו בארץ־ישראל. היה מגדולי וחשובי ה"נחותי" - האמוראים שהעבירו תורה בין בבל לארץ־ישראל.

רחבא דפומבדיתא -

תלמיד רב יהודה, היו לו שני בנים חכמים איפא ואבימי שכונו "חריפי שבפומבדיתא". היה נשוי לחומה נינתו של רב יהודה.

דור רביעי

אבא מרי ריש גלותא -

ראש הגולה בבבל.

אביי -

נולד בשנת 4037, היה יתום מאב ואם מלידה, שמו היה נחמני ע"ש סבו אך דודו רבה בר נחמני שגידלו והיה רבו המובהק, קראו אביי שזהו ר"ת של הפסוק: "אשר בך ירוחם יתום". חי 60 שנה נפטר בשנת 4097 לבריאת העולם (337 לספה"נ) והוא וחברו הצעיר רבא הטביעו חותמם על הש"ס, במה שנקרא "הוויות דאביי ורבא". רבו המובהק הנוסף היה רב יוסף שמאוחר יותר נהפך לתלמיד חבר שלו. רבה ורב יוסף עמדו בראש ישיבת פומבדיתא ולאחר פטירת רב יוסף החליפו אביי במשך 13 שנה ולאחר פטירתו החליפו רבא. היו לו מאות תלמידים.

אבימי בר רחבה מפומבדיתא -

תלמיד רבה, אביו רחבה דפומבדיתא היה תלמיד רב יהודה. הוא ואחיו עיפה נקראו "חריפי דפומבדיתא"

רב אידי בר אבין (הראשון) -

תלמיד רב חסדא, כמו כן קיבל תורה גם מרב יהודה ומרב יצחק בר אשיאן. מתלמידיו היו: רב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע.

רב אמי -

חי בבבל ושם שמעו מפיו רב יוסף ורבא, אחר כך עלה לארץ ישראל (הוא אינו רבי אמי חברו של רבי אסי).

רב זירא (השני) -

תלמיד רב יוסף, חברם של אביי ורבא, וכשעלה לארץ ישראל נהיה לתלמידו המובהק של רבי ירמיה, רבי יוסי ורבי מנא. היה מה"נחותי".

רב כהנא (השלישי) -

תלמיד רבה, חברו של רב ספרא, עלה לארץ ישראל ולמד אצל רבי חייא בר אבא.

רב נחמן בר יצחק -

תלמיד רבה בר אבוה, רב חסדא, רב אחא בר יוסף וכן רב נחמן בר יעקב. רבם של רב הונא בריה דרב נחמן ורב אשי. החוזים בכוכבים נבאו לאמו שיהיה גנב אך דבריהם התבדו והוא היה צדיק וחסיד גדול. חברם של רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע. לאחר פטירת רבא שוב נחלקו ל-2 מתיבתות, רב נחמן מלך בפומבדיתא במשך 4 שנים ונפטר בשנת 4115 לבריאת העולם (355 לספה"ג), ורב פפא בנרש.

עיפא בן רחבא מפומבדיתא -

תלמיד רבא, היה אחיו של אבימי ושניהם כונו: "חריפי דפומבדיתא" או "בני רחבא".

רב פפא בר שמואל -

תלמיד רב ששת ורב חסדא, היה ראש הדיינים בפומבדיתא. "דייני דפומבדיתא - רב פפא בר שמואל", חברו של רבא.

רבא -

מגדולי האמוראים, בנו של האמורא רב יוסף בר חמא, היה ראש ישיבת מחוזא במשך 14 שנה. במותו נחלקה הישיבה לשנים, רב נחמן בר יצחק תלמידו מלך בפומבדיתא ורב פפא תלמידו מלך בנרש. רבא היה תלמידם של רב יוסף, רב חסדא, רב נחמן ורב סחורה. היה חברו של אביי ועל שמם נקראו בש"ס "הוויות דאביי ורבא". מגדולי תלמידיו: רבינא, רב פפא, ובניו רב יוסף ורב משרשיא. רבא נולד כשנפטר רב יהודה, ובמות רבא נולד רב אשי.

דור חמישי**אמימר -**

תלמיד מובהק לרב זביד מנהרדעא וכן רב חמא, רב דימי ורב פפא. רב אשי היה תלמידו ומאוחר יותר היה תלמיד חבר שלו, וכן מר זוטרא, רב יימר, רב גביהא ורב הונא בר נתן.

רב דימי מנהרדעא -

ראש ישיבת פומבדיתא לאחר פטירת רב זביד. מלך במשך שלוש שנים ונפטר בשנת 4135 לבריאת העולם (388 לספה"ג).

רב הונא בריה דרב יהושע -

חברו של רב פפא, ושניהם היו תלמידי אביי ורבא. עוד היו חבריו רב מרי ורב פנחס בני רב חסדא, ורב פנחס בר אמי.

רבי הלל -

היה דור שלשה עשר להלל הזקן. מתקן הלוח העברי (עיי' בהרחבה בספרי "השמים מספרים" על הסיבות לתקנת הלוח העברי).

רב זביד (השני) -

תלמיד רבא ואב"י, חבריו רב פפא, אמימר ורב מרי. לאחר פטירת רב חמא מלך רב זביד בפומבדיתא במשך שנים ונפטר בשנת 4145 לבריאת העולם (385 לספה"ג).

רב חמא -

תלמיד רב חסדא ורבא. כינויו "אמוראי דנהרדעי". לאחר פטירת רבא היה ראש ישיבת פומבדיתא במשך שש שנים, ונפטר בשנת 4137 לבריאת העולם (377 לספה"ג).

רב כהנא (הרביעי) -

תלמיד רבא ורב זביד מנהרדעא, חברו של רב פפא, רבו של רב אשי. עמד בראש ישיבת פומבדיתא במשך 19 שנה לאחר פטירת רפרם. רב כהנא נפטר בשנת 4174 לבריאת העולם (414 לספה"ג).

רב פפא -

תלמידים המובהק של אב"י ורבא, היו לו תלמידים רבים וביניהם מאתיים שהיו מאוכלי שולחנו וזאת מעושרו הרב, מתלמידיו היו רב אשי ורבינא. לאחר פטירת רבא מלך רב פפא בנרש (קרוב לסורא) במשך 19 שנה ונפטר בשנת 4131 לבריאת העולם (371 לספה"ג).

מר קשישא -

בנו של רב חסדא ואחיו של מר ינוקא, לקח חלק בסידור הש"ס עם רב אשי.

רפרם בר פפא (השני) -

כנראה תלמידו של רבא. לאחר פטירת רב דימי מנהרדע בשנת 4148 לבריאת העולם (388 לספה"ג) התמנה לראש ישיבת פומבדיתא.

דור שישי

רבי אבא (השלישי) האחרון -

למד בארץ ישראל וירד לבבל וסייע לרב אשי בעריכת התלמוד הבבלי במוסרו לו מתורת ארץ ישראל.

רב אדא בר אהבה (השלישי) -
תלמיד רב פפא, חי בדורו של רב אשי.

רב אדא בר מניומי -
תלמיד רבינא, עמד בראש בית הדין בנהרדעא, הוא כונה "דייני דנהרדעא".

רב אחא בר רבא -
תלמיד רב כהנא, חברם של רב אשי ורבינא, היה מחותמי התלמוד.

רב אשי -
גדול אמוראי בכל בדור הששי וראש הדור, מגדולי האמוראים. נולד ביום שמת רבא, עמד בראש ישיבת סורא כ-60 שנה. ערך וסידר את התלמוד הבבלי בשתי מהדורות במשך 60 שנה. רב אשי ורבינא סוף הוראה כלומר סוף כל האמוראים. רבותיו המובהקים היו: רבא, אממר, רב כהנא, רב פפא ורב מתנה. תלמידים רבים היו לו וביניהם בנו מר בר רב אשי. נפטר בשנת 4187 לבריאת העולם (427 לספה"נ). אחריו מלך רב יימר בסורא.

רב גביה מבי כתיל -
עמד בראש ישיבת פומבדיתא בדור האחרון, תלמיד רבא, חברם של רב אשי ואממר. ממשיכו היה רפרם מפומבדיתא, הוא נפטר בשנת 4193 לבריאת העולם (433 לפנה"ס).

רב יימר -
תלמיד רב כהנא (הרביעי). נשא ונתן עם רב אשי ומלך אחריו במתא מחסיא, נפטר בשנת 4191 לבריאת העולם (431 לספה"נ). י"א שרב יימר הוא מרימר.

מר בר אממר -
בנו ותלמידו של אממר, וכן תלמיד רב אשי.
היה מהחכמים שסייעו לרב אשי בעריכת התלמוד.

מרימר -
תלמיד רבינא (הראשון) חברו של רב אשי, ומר זוטרא, רבו של רבינא האחרון.

רב מרדכי (השני) -
תלמיד רב אשי ואביו מהגרונאי תלמידו של רבא. נמנה עם עורכי התלמוד עם רב אשי.

רבינא (הראשון) -

מגדולי האמוראים - תלמיד רבא, תלמיד חבר לרב אשי. רב אשי ורבינא היו סוף הוראה ושניהם למעשה החלו לערוך ולסדר את התלמוד שנחתם בשנת 4260. בשנת 4181 נפטר, שבעים שנה אחרי רבא.

רפרם (הראשון) -

חברו של רב אשי, ראש ישיבת פומבדיתא במשך שבע שנים לאחר רב דימי מנהרדעא.

דור שביעי

רב אמימר בר מר ינוקא -

תלמיד רב חייא בריה דרב אוויא, נרצח ע"י המלכות בשנת 4230 לבריאת העולם (470 לספה"נ).

מר בר רב אשי -

מכונה טביומי, בנו ותלמידו של רב אשי. עמד בראש ישיבת סורא, המשיך במלאכת אביו - עריכת התלמוד. מלך אחרי רב נחמן בר רב הונא ונפטר בשנת 4228 לבריאת העולם (468 לספה"נ).

רב משרשיא בר פקוד -

הוא ושלושת חבריו נרצחו ע"י המלכות.

רב נחמן בר רב הונא -

ראש ישיבת סורא אחרי רב אידי בר אבין במשך 3 שנים. נפטר בשנת 4215 לבריאת העולם (455 לספה"נ).

רב סמא בריה דרבא -

היה ראש ישיבת פומבדיתא במשך 30 שנה. בזמנו ביקשו עם ישראל רחמים מאת ה' שיבטל את גזירותיו של מלך פרס הרשע יזגדר ואכן תנין בלעו בשעת משכבו. עוד בזמנו של רב סמא ומר בר רב אשי בשנת 4230 לבריאת העולם (470 לספה"נ) הוצאו להורג ארבעה חכמים: רבנא, אמימר בר מר ינוקא, הונא מארי בנו של ראש הגולה ומשרשיא בר פקוד. רב סמא נפטר בשנת 4236 לבריאת העולם (476 לספה"נ).

רבה תוספאה -

מאחרוני אמוראי בבל, ומעורכי התלמוד הבבלי, היה ראש ישיבת סורא אחרי מר בר רב אשי, תלמידו של רבינא (הראשון), נשא ונתן עם רבינא האחרון. שם זה ניתן לו מכיון שהוא ורבינא השני הוסיפו לתלמוד הערות וציונים שפותחו

בדור השביעי והאחרון של האמוראים, אחרי פטירת רב אשי ורבינא הראשון. הוא נפטר בשנת 4234 לבריאת העולם (474 לספה"נ).

רפרם (השני) -

תלמיד רב אשי, חברו של רבינא האחרון, עמד בראש ישיבת פומבדיתא במשך 10 שנים, אחרי רב גביהה מבי כתי"ל. נפטר בשנת 4203 לבריאת העולם (443 לספה"נ).

רב רחומי -

תלמיד רבינא, עמד בראש ישיבת פומבדיתא במשך 13 שנה לאחר רפרם. נפטר בשנת 4216 לבריאת העולם (456 לספה"נ) בשעת השמד שגזר יזדגר.

דור שמיני

רב משרשיא בר בריה דרב אחא בר רב -

מאחרוני האמוראים ומראשי רבנן סבוראי.

רבינא (השני) -

והוא רבינא בר רב הונא מאחרוני אמוראי בכל, אחיינו של רבינא (הראשון) חברו של רב אשי, חברו של רבה תוספאה. חלק מרבנן סבוראי בדור הראשון היו תלמידיו, רבו היה מרימר. רבינא הוא זה שחתם את התלמוד הבבלי ובמותו בשנת 4235 לבריאת העולם (475 לספה"נ) נסתיימה תקופת האמוראים והחלה תקופת הסבוראים.

אמוראי ארץ ישראל

דור ראשון

הלל -

בנו של רבן גמליאל ונכדו של רבי, אחיו היה רבי יהודה נשיאה הראשון.

חזקיה -

בנו של רבי חייא הגדול דודו של רב, אחיו של רבי יהודה, היה מאוכלי שולחנו של רבי, חבריו היו בר קפרא ורבי ינאי, מתלמידיו היו רבי יוחנן ור"ל.

רבי חנינא בר חמא -

תלמיד רבי, עלה מבבל לארץ ישראל, גדול תלמידיו היה רבי יוחנן.

יהודה בן רבי חייא -

עלה לארץ ישראל מבבל עם אביו ואחיו התאום, נולד בחודש שביעי ואחיו חזקיה בחודש תשיעי ושניהם נקראו "אמוראי דמערבא", היה חתנו של רבי ינאי.

רבי יהודה נשיאה הראשון -

בנו ותלמידו של רבן גמליאל השלישי, דור תשיעי להלל ונכדו של רבי יהודה הנשיא, רבו של ר"ל. חבריו היו: רבי חנינא, רבי הושעיא ורבי יונתן. בית דינו התירו את השמן.

רבי יונתן -

עלה מבבל, תלמיד רבי שמעון בר יוסי בר לקוניא וכן תלמיד רבי חייא. היה חברם של רבי חנינא ורבי"ל, היה רבו המובהק של רבי שמואל בר נחמני.

רבי ינאי -

תלמיד רבי ורבי חייא, מתלמידיו היו: רבי יוחנן, ריש לקיש, רבי אושעיה ורבי שמלאי. (עיין עוד לעיל עמ' 69).

רבה בר חנא -

אחיינו של רבי חייא ובן דודו של רב, הוסמך ע"י רב, יש אומרים שהיה אביו של רבה בר בר חנא מ"הנחותי". מסר בשם רבי יוחנן.

רבי שמעון בן יהוצדק -

חי בדור המעבר, היה רבו של רבי יוחנן.

דור שני

רבי אלעזר בן פדת -

מגדולי האמוראים, תלמיד רבי חנינא בר חמא ורבי יוחנן, ומאוחר יותר היה תלמיד חבר לר"י. כונה "מרא דארעא דישראל". עני מרוד ששנא מתנות. בכל מקום שנאמר "שלחו מתם" הכוונה לרבי אלעזר. סתם רבי אלעזר בגמרא הוא רבי אלעזר בן פדת. לאחר פטירת ר"י מילא את מקומו כראש הישיבה, ובאותה שנה נפטר.

רבי חמא בר חנינא -

מחשובי חכמי האגדה, בנו ותלמידו של רבי חנינא בר חמא, נשא ונתן עם רבי יוחנן וריש לקיש ורבי אושעיה.

רבי יוחנן -

מגדולי האמוראים בדורו, אף חכמי בבל היו כפופים לו. יתום מלידה. בצעירותו למד אצל רבי. רבותיו היו: חזקיה, רבי ינאי, רבי חנינא ורבי אושעיה. החשיב את רב בבבל כרבו וכשהיה כותב לו היה מציין: "לקדם רבותינו שבבבל". יסד ישיבה בטבריה שבראשה עמד 80 שנה (י"א 53) ואחר פטירתו החליפו בראשות הישיבה רבי אלעזר בן פדת. החזיר בתשובה את ריש לקיש שהפך לגיסו ותלמידו ואח"כ נהפך לתלמיד חבר שלו. לבסוף לאחר מחלוקת ביניהם נפטר ריש לקיש ורבי אלעזר בן פדת החליפו בתור חברותא לר"י, אך ר"י לא הסתפק בכך וכתוצאה מצערו נשתבשה דעתו וחכמים התפללו עליו ונפטר, בתקופה זו הוטבע הביטוי "או חברותא או מיתותא". מתלמידיו הרבים היו: רבי אמי, רבי אסי, רבי חייא בר אבא, רבי יוסי בר חנינא, רבי אבהו ועוד רבים אחרים שהיו ראשי הדור וראשי הישיבות אחריו. רבי יוחנן היה בעל כוח גופני גדול, יופיו היה מיוחד, והוא היה עשיר, אך מאידך בעל יסורים - נפטרו לו עשרת בניו. החיה מתים. במחלוקת בינו לרב או שמואל הלכה כמותו. (עיי' עוד לעיל עמ' 71).

רבי יוסי בר חנינא -

מגדולי תלמידי רבי יוחנן, מתלמידיו היו רבי אבהו (שהיה תלמיד רבי יוחנן), רבי אחא ורבי חמא בר עוקבא. כל מקום שכתוב: "מחכו עלה במערבא" הכוונה לר"י בר חנינא.

רבי סימון -

שמו המלא הוא רבי שמעון בן פזי, היה מגדולי בעלי האגדה, תלמיד ריב"ל.

רבי שמעון בן לקיש -

מגדולי האמוראים, גיסו של רבי יוחנן, תלמיד ר"י ולאחר מכן תלמיד - חבר של ר"י. בצעירותו למד אצל רבי ולאחר מכן יצא לתרבות רעה, ר"י החזירו בתשובה. היה חריף ביותר בלימודו, היה גם תלמיד ריב"ל, רבי חנינא ורבי אושעיא, ונקרא "תקיפי ארעא דישראל", נפטר בעקבות קפידא של ר"י.

דור שלישי

רבי אבא בר כהנא -

מסר בשם חכמי ארץ ישראל: רבי יוחנן, רבי אלעזר, ריש לקיש ועוד. מגדולי בעלי האגדה בדורו.

רבי אבהו -

מגדולי הדור, תלמיד רבי יוחנן, רבי אלעזר, ריש לקיש ורבי יוסי בר חנינא. חבריו היו רבי חייא בר אבא, רבי זירא, רבי אמי ורבי אסי. מגדולי תלמידיו היו רבי ירמיה, רבי יונה ורבי יוסי. בניו היו אבימי, רבי חנינא ורבי זעירא.

רבי אלעאי -

תלמיד רב יוחנן, ריש לקיש, רבי אמי ורבי אסי, חברו המובהק של רב ברונא. תלמיד רב וכן חברו של רבי זירא ורבי אבהו, מתלמידיו היו: רבי יונה ורבי יוסי.

רבי אמי -

שם אביו נתן. בבבל היה תלמיד רב הונא. כשעלה לארץ ישראל נהיה לתלמידו המובהק של רבי יוחנן, וכן קיבל מרבי חנינא ומרבי אושעיא. חברו המובהק היה רבי אסי ותמיד הם נזכרים יחד ונסמכו יחד, והם מכוונים: "דייני דארץ ישראל רבי אמי ורבי אסי" וכן "כהני חשיבי דארעא ישראל". רבי אמי עמד בראש ישיבת טבריה לאחר פטירת רבי יוחנן, בין תלמידיו היה ר"ז.

רבי אסי -

תלמיד רבי יוחנן, חברו המובהק של רבי אמי ונסמכו יחד בארץ ישראל. בהיותו בבבל למד אצל רב יהודה. (עיין עוד בערך רבי אמי).

רבי זירא -

מכונה רב זעירא ורב זירא וכשעלה לארץ ישראל ונסמך נקרא רבי זירא. נולד בבבל ולמד אצל רב הונא בסורא, ובפומבדיתא למד אצל רב יהודה. חבריו בבבל היו רבי ירמיה בר אבא, רב חייא בר אשי, רב מתנה, רב חסדא, רב נחמן ועוד. עלה לארץ ישראל וקיבל מרבי יוחנן, מריש לקיש, מר"א, מרבי אמי ומרבי אסי. מתלמידיו: רבי ירמיה.

רבי חייא בר אבא -

תלמיד רבי יוחנן, רבי חנינא וריב"ל, חבריו היו רבי אמי ורבי אסי. מתלמידיו היו ריש לקיש, רבי ירמיה ורבי חמא בר חנינא.

רבי יהודה נשיאה (השני) -

בנו של רבן גמליאל הרביעי, דור אחד עשר להלל, תלמיד רבי יוחנן.

רבי יצחק בר פנחס -

תלמיד רבי יוחנן ורבי אלעזר. כל סתם רבי יצחק באגדתא הוא רבי יצחק בר פנחס.

רבי יצחק בר אחא -

תלמיד רבי יוחנן, רבי שמעון בן לקיש ורבי אלעזר. כל רבי יצחק האמורא המוזכר בש"ס בעניני הלכה הוא רבי יצחק בר אחא.

רבי יצחק בר יוסף -

תלמיד רבי ירמיה ורבי אבהו, היה מה"נחותי" (מעבירי תורת ארץ-ישראל לבבל), מכוונה גם יצחק סומקא.

רבי ירמיה -

עלה מבבל לארץ-ישראל, תלמיד רבי זירא, וכן רבי יוחנן, רבי אבהו ורבי אבא. בכל מקום שאמרו בש"ס "אמרי במערבא" הכוונה לרבי ירמיה. מתלמידיו היו רבי יונה, רבי יוסי, רבי חזקיה, רבי אבין, רבי יצחק בר יוסף ועוד.

עולא -

תלמיד רבי יוחנן, מראשוני וחשובי החכמים שנקראו "רבנן נחותי" (מהחכמים המדלגים בין ישראל לבבל ומעבירים תורה). מתלמידיו היו: רבי אבא ורבה בר בר חנה, רבה, רבי זירא ורבי יוסף.

רבי שמואל בר נחמני -

מבעלי האגדה החשובים, מרבותיו היו: רבי יונתן, רבי"ל, ורבי יוחנן, וכן קיבל גם מרבי אלעזר. מתלמידיו היו: רבי אבהו, רבי אחא, רבי ברכיה' רבי חלבו ועוד.

דור רביעי**רבי אחא -**

מגדולי החכמים בדורו, תלמיד רבי יוסי בר חנינא. חברו של יהודה בן פזי, וחבריו הצעירים רבי יונה ורבי יוסי כינוהו "נר ישראל". ביום שנפטר נראו כוכבים בצהרים.

רבי יונה -

תלמיד רבי אלעאי ורבי זירא וכן קיבל גם מרבי יוחנן ורבי ירמיה, היה חברו של רבי יוסי ושניהם עמדו בראש ישיבת טבריה. רבי יונה כונה "תקיפי דארעא דישראל". היה אביו של רבי מנא מגדולי ישראל בדור החמישי.

רבי יוסי -

חברו של רבי יונה ושניהם היו תלמידי רבי אלעאי, רבי זירא ורבי ירמיה. הם עמדו בראש ישיבת טבריה שהייתה המרכז התורני החשוב ביותר בארץ ישראל בדור זה, ושניהם הטביעו את חותמם על התלמוד הבבלי. מבין תלמידיו רבי מנא בנו של רבי יונה, רבי אבא בר כהן, רבי אלעזר דרומא, רבי יודן קפודקיא.

דור חמישי

רבי חנינא דציפורין -

חברו ובר פלוגתיה של רבי מנא, היה מאחרוני האמוראים בארץ ישראל ומחותמי התלמוד הירושלמי.

רבי יהודה נשיאה (השלישי) -

בנו של רבן גמליאל החמישי (שהיה תלמיד רבי אבהו). דור שלשה עשר להלל, אביו של רבי הלל מייסד הלוח העברי.

רבי יהושע בריה דרבי טימי -

חברו של רבי בורקי, ושניהם כונו ע"י רבי יצחק בן אלעזר "עדה קדושה" משום שהיו מחלקים את יומם לשלשה חלקים, שלישי לתורה, שלישי לתפילה, ושלישי למלאכה.

רבי יוסי בר אבין -

ירד לבבל וחזר לארץ ישראל, ממסדרי התלמוד הירושלמי. תלמיד רבי יוסי דמן יוקרת והוא עזבו והלך ללמוד אצל רב אשי. היה חברם של רבי מנא, רבי אושעיא ברבי שמאי ורבי חייא לוליאני.

רבי מנא (השני) -

בנו ותלמידו של רבי יונה וכן תלמיד רבי יוסי, חברו של רבי חנינא דציפורין ורבי יוסי ברבי בון.

רבין (השני) -

כנראה היה בנו של רבין (הראשון) מה"רבנן נחותי". בר פלוגתיה של רבי מנא.

רבי תנחומא -

מגדולי בעלי ההגדה שבכל הדורות, מחבר מדרש תנחומא. רבותיו היו רבי הונא, רבי יהודה בר שלום, רבי פנחס ועוד.

תאריכי פטירה חשובים של גדולי האמוראים
(לפי סדר פטירתם)

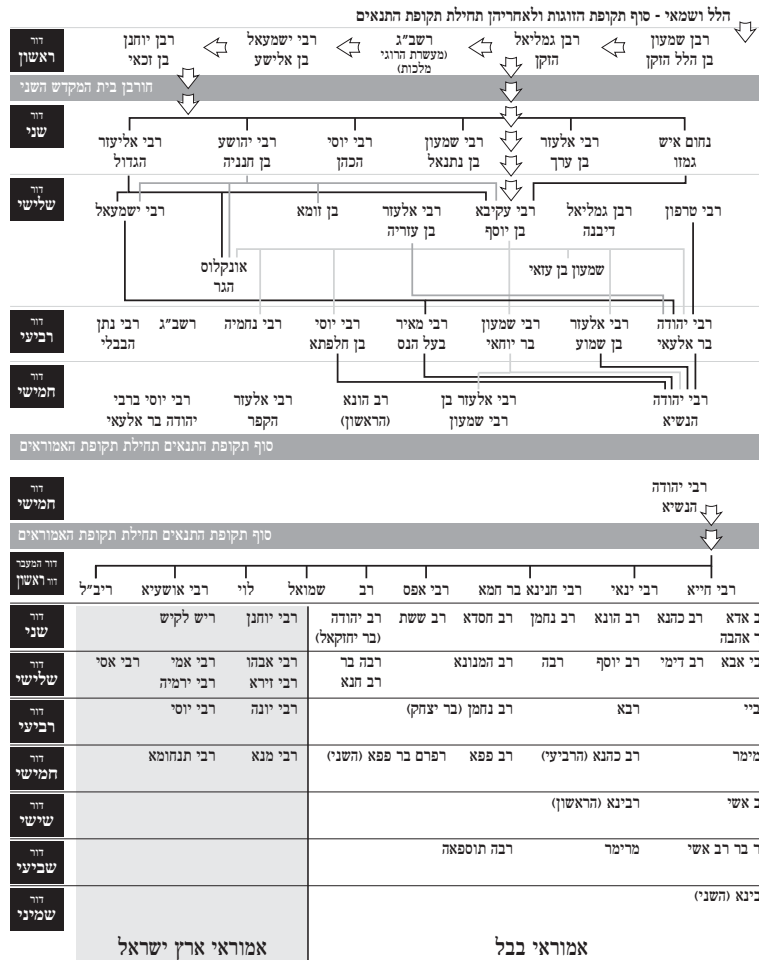
שם	תאריך פטירה עברי	תאריך פטירה לועזי
רב -	ד'ג' 4003	(243 לספה"נ)
שמואל -	ד'י' 4010	(250 לספה"נ)
רבי יוחנן -	ד'ל"ט 4039	(279 לספה"נ)
רב כהנא -	ד'נ' 4050	(290 לספה"נ)
רב הונא -	ד'נ"ו 4056	(296 לספה"נ)
רב יהודה -	ד'נ"ח 4058	(298 לספה"נ) (בגיל 80, וי"א 108)
רב חסדא -	ד'ס"ח 4068	(308 לספה"נ)
רבה -	ד'ע"ט 4079	(319 לספה"נ) (בגיל 40 וי"א 60)
רב יוסף -	ד'פ"ג 4083	(323 לספה"נ)
אבוי -	ד'צ"ז 4097	(337 לספה"נ) (בגיל 60)
רבא -	ד'קי"א 4111	(351 לספה"נ) (י"א בגיל 74, וי"א 40, ולענ"ד 53)
רב נחמן בר יצחק -	ד'קט"ו 4115	(355 לספה"נ)
רב פפא בר חנן -	ד'קל"ה 4135	(375 לספה"נ)
רפרם בר פפא (השני) -	ד'קנ"ד 4154	(394 לספה"נ)
מר זוטר -	ד'קע"ה 4175	(415 לספה"נ)
רבינא (הראשון) -	ד'קפ"א 4181	(421 לספה"נ)
רב אשי -	ד'קפ"ז 4187	(427 לספה"נ)
מרימר -	ד'קצ"א 4191	(431 לספה"נ)
רפרם -	ד'ר"ג 4203	(443 לספה"נ)
רב רחומי (השני) -	ד'רט"ז 4216	(456 לספה"נ)
רבה תוספתא -	ד'רל"ד 4234	(474 לספה"נ)
רבינא (השני) -	ד'ר"ס 4260	(500 לספה"נ)

עשרה דורות נשיאים מהלל הזקן עד רבי הלל הנשיא

מס' הדור	שם הנשיא	מעמדו	החל את נשיאותו	
			לבריאת העולם	לספ"ו
1	הלל הזקן	אחרון הזוגות	3728	-32
2	רבן שמעון בן הלל	תנא	3768	8
3	רבן גמליאל הזקן	תנא	3770	10
4	רבן שמעון בן גמליאל (מעשרת הרוגי מלכות)	תנא	3810	50
5	רבן גמליאל (השני) דיבנה	תנא	3833	73
6	רבן שמעון בן גמליאל השלישי	תנא	3880	120
7	רבי יהודה הנשיא	תנא	3910	150
8	רבן גמליאל השלישי	תנא	3950	190
9	רבי יהודה נשיאה	תנא	3990	230
10	רבי הלל הנשיא	אמורא	4030	270

- א. ארבעת הנשיאים הראשונים כיהנו כנשיאים במשך 100 שנים בזמן בית המקדש עד חורבנו.
- ב. אחרי הוצאתו להורד של רשב"ג ע"י הרומאים (הוא וחברו רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול היו מעשרת הרוגי מלכות) כיהן רבן יוחנן בן זכאי כנשיא עד למינוי רבן גמליאל (השני) דיבנה.
- ג. רבן גמליאל דיבנה הועבר מתפקידו לאחר שלוש תקריות שהיו לו שבהן ציער את רבי יהושע ובמקומו מונה רבי אלעזר בן עזריה, מאוחר יותר הושב רבן גמליאל לתפקידו.

תרשים המראה את חשובי וגדולי התנאים והאמוראים

חתימת התלמוד הירושלמי

מייסדו העיקרי הוא רבי יוחנן האמורא ואחריו המשיכו האמוראים בעריכתו במשך מספר דורות (נחתם כ-100 שנה לפני התלמוד הבבלי).

חתימת הלוח העברי

חתימת הלוח העברי נעשתה ע"י האמורא רבי הלל נשיאה (דור 13 להלל הזקן), ואז נעשה המעבר מקידוש החודש ע"י הראיה ללוח קבוע ומתוקן לכל הדורות, עד ביאת משיח צדקינו. הסיבות לכך הם: שלא היו מצויים עדים להעיד בפני ב"ד, והשליחים לא יכלו לצאת ולהודיע על הקידוש מפני שיבוש הדרכים, ועוד, (עיין עוד בהרחבה בספרי "השמים מספרים" את הטעמים וכד').

חתימת התלמוד הבבלי

תחילת עריכת התלמוד הבבלי נעשתה ע"י רב אשי אשר סידר וערך את התלמוד הבבלי בשתי מהדורות במשך 60 שנה (ב"ב קנ"ז). מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. רב אשי נולד בשנת פטירת רבא - שנת 4111 (לספה"נ). הוא החל בכתיבת כל התלמוד על הסדר וקיבץ את כל הדברים מימות רבי ועד זמנו וחיבר את התלמוד הבבלי 60 מסכתות אבל לא הספיק לסיימו, וסיימוהו בנו ותלמידיו. כמו כן סייע בידו רבינא תלמיד רבא שחי בדורו, ושניהם נשאו ונתנו בכל הש"ס. רבינא ורב אשי, נקראים סוף ההוראה. מרב אשי, חותם התורה שבע"פ, עד משה רבינו ע"ה, מוסר התורה שבע"פ, ארבעים דורות, וכל אחד קיבל מרבו.

זהו סדר הקבלה מהסוף להתחלה:

א. רב אשי מרבא.	יח. שמעון הצדיק מעזרא.
ב. רבא מרבה.	יט. עזרא מברוך.
ג. רבה מרב הונא.	כ. ברוך מירמיה.
ד. רב הונא מרבי יוחנן ורב ושמואל.	כא. ירמיה מצפניה.
ה. רבי יוחנן ורב ושמואל מרבינו הקדוש.	כב. צפניה מחבקוק.
ו. רבינו הקדוש מרבן שמעון אביו.	כג. חבקוק מנחום.
ז. רבן שמעון מרבן גמליאל אביו.	כד. נחום מיואל.
ח. רבן גמליאל מרבן שמעון אביו.	כה. יואל ממיכה.
ט. רבן שמעון מרבן גמליאל הזקן אביו.	כו. מיכה מישעיה.
י. רבן גמליאל מרבן שמעון אביו.	כז. ישעיה מעמוס.
יא. רבן שמעון מהלל אביו ושמאי.	כח. עמוס מהושע.
יב. הלל ושמאי משמעיה ואבטליון.	כט. הושע מזכריה.
יג. שמעיה ואבטליון מיהודה בן טבאי ושמעון בן שטח.	ל. זכריה מיהוידע.
יד. יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח מיהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי.	לא. יהוידע מאלישע.
טו. יהושע ונתאי מיוסי בן יעזר ויוסף בן יוחנן.	לב. אלישע מאליהו.
טז. יוסי בן יעזר ויוסף בן יוחנן מאנטיגונוס.	לג. אליהו מאחיה.
יז. אנטיגונוס משמעון הצדיק.	לד. אחיה מדוד.
	לה. דוד משמואל.
	לו. שמואל מעלי.
	לז. עלי מפנחס.
	לח. פנחס מיהושע.
	לט. יהושע ממשה רבינו.
	מ. משה רבינו מפי הגבורה.

יש לציין רק שאין שרשרת הקבלה מתחילה ממשה אלא הרבה קודם לכן. משה קיבל מאביו עמרם, עמרם מאביו קהת, קהת מאביו לוי, לוי קיבל מיעקב אבינו ע"ה, ויעקב אבינו מאביו יצחק אבינו ע"ה, ויצחק קבל מאביו אברהם אבינו ע"ה שהוא אבי האומה העברית. (יש להדגיש שאין אברהם אבינו המאמין הראשון

ועובד ה' הראשון בעולם, אלא קדמו לו אדם הראשון, שת, חנוך, מתושלח, נח, שם ועבר, אלא שייחודו של אברהם אבינו היה בכך שטרם להפיץ את האמונה בה', באל אחד לכולם ולא השאיר את אמונתו לעצמו בלבד כקודמיו). נמצא שכלם קבלו מה', אלקי ישראל. הסיבה לכך שמנינו את שרשרת הקבלה רק ממשה ולא מאדם הראשון היא, שאף על פי שהעבירו האבות מצוות, ערכים ואמונה בהקב"ה איש מפי איש, אך להשגות וידיעות אלו הגיעו האבות הקדושים מכוח השגתם וקדושתם, וכן מספר היצירה, שמסר הקב"ה לאדם הראשון ובו ישנם ציונים של המצוות, אך במעמד הר סיני, משה קיבל את התורה המקורית, שנכתבה תתקע"ד דורות קודם בריאת העולם, והיא יסוד היהדות, והיא עיקר העיקרים, והיא כוללת בתוכה הכל. לפיכך, התחלנו למנות את סדר הקבלה החל ממשה שקיבל מסיני את התורה שבכתב ותורה שבעל-פה בשלימותם ודיקדוקיהם.

כל אלו החכמים הנזכרים הם גדולי הדורות. מהם ראשי ישיבות ומהם ראשי גלויות ומהם סנהדרין גדולה, ועמהם בכל דור ודור אלפים ורבבות ששמעו מהם ועמהם. רבינא ורב אשי הם סוף חכמי הגמרא. רב אשי הוא שחיבר את הגמרא הבבליית בארץ שנער אחר שחיבר רבי יוחנן את הגמרא הירושלמית כמאה שנה קודם.

מה מכיל התלמוד

ענין שתי הגמרות הוא פירוש דברי המשנה וביאור עומקה, וכן דברים שנתחדשו בכל בית דין ובית דין מימות רבינו הקדוש (רבי יהודה הנשיא) ועד חיבור הגמרא. משתי הגמרות, ומן התוספתות, ומספרא, ומספרי, מכולם יתבאר האסור והמותר, הטמא והטהור, החייב והפטור, הפסול והכשר, כמו שהעתיקו איש מפי איש, מפי משה רבינו מהר סיני.

גם יתבאר מהם דברים שגזרו חכמים ונביאים שבכל דור ודור לעשות סייג לתורה כמו ששמעו ממשה בפירוש, שנאמר: "ושמרתם את משמרת" - עשו משמרת למשמרת. וכן יתבארו מהם המנהגים והתקנות שהתקינו או שנהגו בכל דור ודור כמו שראו בית דין של אותו הדור, לפי שאסור לסור מהם, שנאמר: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל". וכן משפטים ודינים מופלאים שלא קיבלום ממשה ודנו בהם בית דין של אותו הדור במידות שהתורה נדרשת בהן, ופסקו אותם הזקנים וגמרו שהדין כך הוא. הכל חיבר רב אשי בגמרא וכלל בה את הכל מימות משה ועד ימיו. לפי עדותו של רבינא האחרון הכין רב אשי שתי מהדורות של התלמוד הבבלי: מהדורא קמא (ראשונה) ומהדורה בתרא (אחרונה), ורב שרירא גאון והרשב"ם (רבנו שמואל בן מאיר, נכדו של רש"י) הוסיפו פירוש למאמר זה, כי רב אשי חזר על לימודו בשני חדשי הכלה פעמיים, פעם בכל שלוש שנה, ויצאו שתי מהדורות התלמוד. לנו בדרך כלל קשה להבחין בין שתי המהדורות האלה, ובידינו נמצאות רק שלושים ושבע מסכתות מהתלמוד הבבלי ולא ששים.

כינויי התורה שבע"פ

התורה שבעל פה, בעיקר התלמודים, הבבלי והירושלמי, נקראת בתלמוד הבבלי שמונה פעמים בשם "התלמוד", שמונה עשרה פעם בשם "גמרא" וארבע פעמים בשם "ש"ס" (ראה לקמן בפרק "הגזרות על התלמוד" את המקור למילה ש"ס), במדרש רבה היא נקראת תמיד "תלמוד".

חותמי התלמוד

התלמוד הבבלי נחתם על-ידי רב אשי ורבינא בעזרתם הפעילה של חבריהם ותלמידיהם הרבים. הוא נחתם, אבל לא נשלם על ידיהם. השלימוהו הבאים אחריהם: חכמי הישיבות והסבוראים, רבנן סבוראי, שפעלו בין תקופת האמוראים ובין תקופת הגאונים. הם נקראו סבוראים, מפני שלא הוסיפו הוראות והלכות חדשות, אלא הסבירו ופירשו את דברי קודמיהם.

הקשרים בין התלמוד הבבלי והירושלמי

הגדרת היחסים שבין התלמוד הבבלי לתלמוד הירושלמי תהיה נכונה, אם נקח בחשבון שבכל הדורות, וביחוד אחרי חתימת המשנה, היו רבים מבין אמוראי בבל עולים לארץ - ישראל וחוזרים אל ארצם, ורבים מאמוראי ארץ - ישראל יורדים לבבל ומביאים באופן כזה מתורתם אלה לאלה. לכן מצאנו בתלמוד הירושלמי המון מאמרים מאמוראי בבל הראשונים ובתלמוד הבבלי המון מאמרים מחכמי ארץ - ישראל, אפילו מאלה שמעולם לא היו בבבל, כגון רבי יוחנן וריש לקיש. בימי רב אשי ורבינא, כשגברו גזירות ורדיפות השלטונות הנוצריים בארץ-ישראל והישיבות בוטלו, החלה נהירה של אמוראים רבים לבבל שהביאו לשם מתורת אמוראי הארץ ומנהגיה. בין היורדים האלה היו: רבי אבא, שישב עם רב אשי ומסר לו הרבה הלכות ומנהגים מארץ-ישראל. רב אסי, השלישי בשם זה, שהיה חברו של רב אשי. עולא האחרון, שהיה רבו של רב אשי, רבי חנינא מציפורי ועוד.

חשיבות התלמוד הבבלי, והסיבות לעדיפותו על הירושלמי.

התלמוד הבבלי הוא שלם ומסודר יותר מהתלמוד הירושלמי. הסיבה העיקרית לכך היא שמסדריו וחותמיו עלו על אלה הירושלמיים הן במספרם והן בידיעותיהם, ובשעה שסידרו וחתמו את התלמוד הבבלי, כבר היה לפנייהם התלמוד הירושלמי, והם ידעו מה להוסיף ומה לתקן, לכן פסקו רוב הפוסקים, כי במקום שיש הבדלי הלכות בין שני התלמודים, יש לפסוק הלכה כבבלי, מפני שהוא נחתם מאוחר יותר, ואם אין סתירה, או שאין גילוי דעת באותו עניין בבבלי אז ודאי פוסקים כירושלמי. התלמוד הבבלי מכיל גם מאמרי אגדה יותר מהתלמוד הירושלמי, ודאי המדרשים וספרי האגדה המיוחדים הם שהיו הסיבה לכך, כגון: מדרש רבה ותנחומא, מכילתא, ספרא וספרי, שחברו בארץ-ישראל והכילו את אגדותיה.

סדר התלמוד הבבלי שבידינו הוא

- זרעים - מסכת אחת - מסכת ברכות.
- מועד - 11 מסכתות - שבת, עירובין, פסחים, יומא, סוכה, ביצה (יום טוב), ראש השנה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה.
- נשים - 7 מסכתות - יבמות, כתובות, נדרים, נזיר, סוטה, גיטין, קידושין.
- נזיקין - 8 מסכתות - בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, סנהדרין, שבועות, מכות, עבודה זרה, הוריות.
- קדשים - 9 מסכתות - זבחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, תמורה, מעילה, כריתות, תמיד.
- טהרות - מסכת אחת - נדה.

סה"כ 37 מסכתות.

בתלמוד הבבלי שנדפס בשלמותו בפעם הראשונה יש שינויים קלים, (התלמוד הבבלי הראשון הודפס ע"י גוי בשם דניאל בומבירגי מוויניציה בשנת ה'ר"פ - ה'רפ"ג (1500 - 1503 לספה"נ). בהוצאה ראשונה זו אנו מוצאים בפעם הראשונה ציוני דפים במספרים, וציונים אלו נשארו בשינויים קלים קבועים עד היום. קודם היה התלמוד הבבלי מחולק רק לפרקים שבמסכתות ומצויין לפיהם ולא לפי הדפים. מספר הדפים בתלמוד הבבלי, כפי שהוא עכשיו לפנינו, עולה לאלפיים שבע מאות ואחד עשר. מספר המסכתות שבידינו הוא שלושים ושבע. ונשאלת שאלה: מה קרה לעשרים ושלוש המסכתות החסרות? האם רבינא ורב אשי לא חיברו את המסכתות החסרות ולא חתמו אותן? בספר אבות הדורות תירץ שקשה להניח שכך היה, כי רב שרירא גאון כותב בפירושו שבישיבתו של רב אשי נערכו ששים מסכתות, וכן מדובר במדרש על ששים מסכתות (מסכתות), והכוונה שם לא למשניות, כי נאמר מקודם 'ו' ערכי משנה', אלא לגמרא. לא נשאר, איפוא, אלא להניח, שהמסכתות החסרות אבדו במשך מאות השנים שלפני המצאת הדפוס, כשם שאבד התלמוד הירושלמי לסדר קדשים, שהיה עוד בימי הרמב"ם, הרמב"ן ועוד, והוזכר בחיבוריהם, עכ"ל.

אך נראה לי לתרץ אחרת; שבאמת לא חיברו כלל את המסכתות הללו, כי הגמרא בבבא מציעא עמ' קי"ד: מספרת על רבה בר אבא שאמר לאליהו ז"ל שאינו מתמצא בארבעה סדרי משנה, וכל שכן בשישה סדרים שאינו בקי כל כך. ופירש רש"י שם, שזרעים וטהרות אינם נוהגים בחו"ל, ולכן לא היו עוסקים אלא בארבעה סדרים, שהם: מועד, נשים, נזיקין, קדשים. ואף שבית המקדש לא היה קיים, אעפ"כ היו לומדים בסדר קדשים, משום "ונשלמה פרים שפתינו", והיה חיוב עליהם להתעסק בסדר קדשים. ומה שאמר המדרש ששה סדרים ואח"כ ששים מסכתות, זה אינו מדובר על תלמוד, אלא על משניות, אלא שבתחילה מזכיר את מניין הסדרים ואח"כ מנין המסכתות. ומה שכתב

רב שרירא גאון שבישיבתו של רב אשי נערכו ששים מסכתות, אפשר לומר שהמסכתות בזרעים ובטהרות נלמדו לא בדרך של שקלא וטריא, בעומק, באורך וברוחב, בפילפול התלמידים ובדיבוק חברים כמו שבשאר מסכתות, אלא למדו את באור המילים, לפיכך לא היה שייך לחבר עליהם מסכתות תלמוד כמו בשאר המסכתות. שנית, אף אם נאמר שלמדו בדיבוק חברים את המסכתות הללו, אז את השקלא והטריא שלהם הכניסו לתוך שאר מסכתות שבש"ס. וזה יותר מתקבל כיון שרואים הרבה סוגיות בש"ס שעוסקות רק בעינינו טומאה וטהרה וזרעים כמו בפרק העור והרוטב במסכת חולין (עמ' קיח.), וכן במסכת שבת (עמ' כט.), ובפרק אמר רבי עקיבא, והמצניע בסופו ועוד.

רש"י כתב בשם מורו: "דהך משנה מן טהרות, שאין עמה שום גמרא בעולם ולא מפורשת". מכאן ברור, כי כבר בדור שלפני רש"י לא היתה שום גמרא, לא בבליית ולא ירושלמית, על סדר טהרות, פרט למסכת נדה.

סדר התלמוד הירושלמי שבידינו הוא

זרעים א - 4 מסכתות - ברכות, פאה, דמאי, כלאיים.

זרעים ב - 7 מסכתות - שביעית, תרומות, מעשרות, מעשר שני, חלה, ערלה, ביכורים.

מועד א - 3 מסכתות - שבת, עירובין, פסחים.

מועד ב - 9 מסכתות - יומא, שקלים, ראש-השנה, סוכה, ביצה, תענית, מגילה, חגיגה, מועד קטן.

נשים א - 2 מסכתות - יבמות, כתובות.

נזיקין - טהרות - 9 מסכתות - בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, שבועות, מכות, סנהדרין, עבודה-זרה, הוריות, נדה.

קדשים - אין מסכתות.

סה"כ 34 מסכתות.

הגזירות על התלמוד

גזירות שמד רבות חלו על התלמוד מאז חתימתו ועד ימינו, גזירות אשר גרמו כמעט להכחדתו, ולמעשה להכחדת התורה שבע"פ מקרב עם ישראל. אך בעזרתו של הבורא יתברך, ברוב חסדיו, ניצל התלמוד מכל הגזרות הללו.

בספר "עין יעקב" מובא שם בהקדמה על מספר גזירות שהיו על התלמוד, וכן על גזרות הצנזור ומשמעויותיהן על תלמודנו עד לימינו אנו, וז"ל: "ויהי בשנת 5313 לבריאת העולם (1553 לספה"נ) הביאו שלושה מומרים את דיבתם רעה על התלמוד לפני האפיפיור יוליאוס השלישי, והעלילו עליו עלילות שוא לאמר כי הוא מלא גידופים ונאצות נגד דתם. וביום העשירי

לחודש אוגוסט בשנה ההיא ניתן דת לשרוף את כל ספרי התלמוד והאגדה (אחרי שכבר נגזרה הגזרה ההיא בשנת 4999 לבריאת העולם (לספה"נ) ע"י האפיפיור גרעגאר התשיעי, ונשרפו אז ספרי התלמוד לאלפים ולרבבות במדינות צרפת ואיטליה, ונשנית הגזרה אח"כ בשנת 5024 (לספה"נ) מאת האפיפיור קלעמענס הרביעי, אבל נתבטלה אח"כ בשנת 5280 (לספה"נ) שאז הרשה האפיפיור לעא העשירי להדפיס את התלמוד). בראש השנה 5314 (לספה"נ) נשרפו ברומי ואח"כ בוונציה וברוב ערי מדינות איטליה לאלפים ולרבבות מספרי התלמוד והאגדה. ובחודש מאי 5314 (לספה"נ) גזר האפיפיור שכל מי שלא יביא במשך חודש ימים לועד חוקרי הדת (אינקביזיציה) את כל ספרי התלמוד והאגדה שבידו, ונמצא בידו אח"כ אחד מכל אלה, אז ענוש יענש בגופו ובממונו. בשנת 5319 (לספה"נ) נגזרה גזירת "שריפת התלמוד" גם במדינת מאיילאנד ע"י השתדלות שני כמרים ומומר אחד, ועלו על מוקדה יותר מ-10,000 ספרי תלמוד, והישיבה הגדולה שהיתה אז בקרימונה להגאון רבי יוסף אוטלינגא ז"ל נפלה בשבי (בעל המחבר לוח הדינים שבמרדכי ובר"ן שנדפס בריווא די טרינטו שנת 5318 (לספה"נ) ובאלפס היוצא לאור כעת בדפוסו) ונשביתה. ומאז תמו כמעט כל ספרי התלמוד והאגדה מכל ארצות אטליה, וכן התמעטו מאוד גם בשאר הארצות, כי כל בתי הדפוס לספרי ישראל לא היו כמעט רק באיטליה.

הגזירה הייתה תקפה עד שנת 5324 (לספה"נ) אז התנפלו גדולי ישראל שבאיטליה בתחינתם בפני האפיפיור פיאוס הרביעי, וגם בהשתדלות נמרצת לפני הוועד הגדול שנקהלו לעניני דתם לעיר טירענט בשנת 5324 (לספה"נ) והפיקו רצון להקל את חומר הגזרה ההיא ולהתיר להדפיס את ספרי התלמוד והאגדה אחרי שיעברו תחת שבט הביקורת של הצנזור שברומי, ובתנאי שישתנה שמם של הספרים ההם, ושמם הראשון לא יזכר. אבל קודם שהתחילו בהדפסת התלמוד באיטליה מאת האפיפיור ההוא ואלה שישבו על כסאו אחריו לא נתנו להדפיס את התלמוד אפילו לאחר הצינזור ובשינוי השם, ועל-כן, שבתה הדפסתו עוד 14 שנה עד אשר נדפס בבסיליאה (באזעל) במדינת שוויץ כמובא לקמן. אולם את ה"עין יעקב" נתנו אז להדפיסו (בביקורת הצנזור ובשינוי השם) ובכך נדפס אז ה"עין ישראל" (לחלק א'), ו"בית ישראל" (לחלק ב'). ובשער ה"עין יעקב" ההוא בחלק א' כתוב: "וקרא לו שם חדש אשר פי ה' יקוב: "עין ישראל". ובשער חלק ב' כתוב גם - כן כזאת: "וקרא לו שם חדש אשר פי ה' יקוב: "בית ישראל". וכן נעשה גם לש"ס תלמוד בבלי שנדפס אח"כ בעיר בסיליאה בשנות 5341 - 5338 (1581 - 1578 לספה"נ), כי נדפס עפ"י ביקורת הצנזור ונלקה על-ידו בחסר ויתר ובשינויים עד מאוד. ומאחר שנאסר גם להזכירו בשמו, החמיר אז הצנזור לאסור מילת "תלמוד" אף בתוך הגמרא ובמפרשיה, ולכן בכמה מקומות שנמצאת בש"ס מילת "תלמוד" נדפסה תחתיה בש"ס ההוא מילת "גמרא" או "ש"ס"; ואף גם במקום שלא באה מילת "תלמוד" להוראת השם רק להוראת הפעולה

החמיר גם - כן לאסור הזכרתה, והדפיסו תחתיה מילת "לימוד" (כמו במסכת סוכה דף כא' ע"ב: "שיחת תלמיד חכם צריכה תלמוד - נדפס צריכה למוד, וכדו' בהרבה מקומות). ואחריו נגררו כל המדפיסים ספרי התלמוד בבלי אף לאחר שנתבטלה הגזרה והדפיסו בגמרא וברש"י ובתוספות בכמה מקומות מילת "ש"ס" או "גמרא" או "לימוד" תחת "תלמוד", יען שלא ידעו שכל זה נשתבש עקב גזירת הצנזורה ההיא. מלבד במסכת עבודה - זרה שלא נדפסה אז בבסיליה נשאר כתוב בה מילת תלמוד בכל מסכת בכל הדפוסים החדשים. אולם ב-"עין יעקב" לא נשתנו כל המילות הנ"ל, לפי שהוא לא עבר תחת שבט הצנזורה ההיא, רק ע"י אחר אשר לא חש לזה.

הגדרת מונחי יסוד

התלמוד נחלק לשני חלקים: למשנה ולפירוש המשנה.

המשנה -

היא הנקראת תורה שבע"פ, והיא פירוש התורה שבכתב, שהועברה ממושה רבנו ע"ה ועד ימי רבנו הקדוש (רבי יהודה הנשיא) ע"ה בעל-פה בלבד. והוא, רבי יהודה הנשיא כתבה, למען תעמוד ימים רבים, פן תשכח מלב הקוראים ותאבד, בגלל ריבוי הגזירות שהיו אז שאסרו את לימוד התורה וכו'. והפירוש הזה מתחלק גם הוא לשני חלקים: א) הלכה מקויימת. ב) הלכה דחוייה. ההלכה המקויימת היא זו שלמדו מפי משה רבנו ע"ה, ומשה מפי הגבורה, בין שתהא דברי יחיד, בין שתהא דברי רבים. כמו-כן המחלוקת הדחוייה היא שלא נעתקה מאמר מקויים בין שתהא דברי יחיד בין שתהא דברי רבים.

ואם יטוען הטוען למה כתב רבנו הקדוש ע"ה דברים שאינם להלכה, והלא מוטב לכתוב רק דבר הלכה?

תוכל להשיבו: כי החכמים הקדמונים כל אחד ואחד העתיק לנפשו מה שלמד בין דבר שהוא להלכה, בין שאינו להלכה. וכשבא רבנו הקדוש להעתיק, הוצרך לכתוב אותן הדברים שאינם הלכה כדי שלא יהא רשות למי שלמד מהם לומר: כך וכך למדתי מפי פלוני, ואם יאמר, ישיבוהו שאינה הלכה מקויימת. וכן אחז"ל במס' עדיות: למה הוזכרו דברי יחיד בין דברי רבים לבטלה? - שאם יבוא אדם ויאמר: כך וכך שמעתי, יאמר לו: מאיש פלוני שמעת, כלומר ואינה הלכה.

משנה - היא מלשון "משנה למלך", שהתורה שבכתב היא מלך, והמשנה שניה לה, ובעלי המשנה נקראו "תנאים", כי תנא פירושו גם: "שונה" (מלשון שינון), רק המילה "משנה" היא בלשון הקודש, ואילו "תנא" היא לשון תרגום, "ושנתם" מתרגמינן: "ותתנינן", לפי שהתנאים היו שונים ומלמדים המשנה. סימנה של המשנה הוא: "תנא" או "מתניתין".

אמוראים

בעלי הגמ' נקראים "אמוראים", ונקראים כך, משום שלאחר חתימת המשנה אין רשות להוסיף ולא לגרוע, אלא רק לפרש דבריהם כל אחד כפי שקיבל מרבו, ופירוש המילה: "אמורא" הוא: "מתורגמן". הגמ' היא טעמי ופירושי המשנה שחברו רבינא ורב אשי, כמו שעשה רבי בסדר המשניות, כן עשה רב אשי בסדר הגמ', שאסף וקיבץ את כל המשא ומתן שעל המשניות ושאר דינים שנתחדשו, וכיוון בו ד' דברים יקרים:

א) לפרש את כל טעמי המשנה.

- (ב) פסקי דין להלכה של תנאים ואמוראים.
 (ג) גזירות ותקנות שנעשו אחר רבנו הקדוש.
 (ד) דרשות ואגדות שתועלתן מרובה.

ולאחר שחתם רב אשי את הגמ' (ושמונים שנה היה משהתחילו לחבר את הגמ' עד שנחתמה סופית ע"י מרימר ומר בר רב אשי) אין לשנות דבר זולתי רבן סבוראי שהוסיפו בו קצת כאשר מקובל מפי הגאונים. כל האמוראים עד לימיהם לא היתה גמ' על הסדר אלא כשהיתה שאלה נשאלת בטעם המשנה בביהמ"ד או שאלה על מעשה המאורע, כל אחד אומר לעצמו ורב אשי ורבינא סדרו שמועות האמוראים שלפניהם וקבעו על הסדר מסכתות כל אחד ואחד אצל המשנה הראויה, והקשו קושיות שיש להשיב ופירוקים שראוי לתרץ. הם והאמוראים שעמם קבעו הכל בגמ': "מיתבי", "ורמיניהו" ו-"איבעיא להו", והתירוצים שעליהם, מה ששיירו אותם לפניהם. ואותם האמוראים שאמרו לפנייהם את הקושיות והתירוצים, לא אמרום על סדר המסכתות והמשנה שסידר רבי, לפיכך באו רב אשי ורבינא וקבעום.

ולא עשה רב אשי דבר כי אם בי"ד הגדול, ועל פיהם היו סותמין ופוסקין ההלכות, ואפילו רב אשי עצמו אילו היה אומר דבר שלא ייטב בעיני הוועד, היו אומרים עליו: "הא דרב אשי בדותא היא", כלומר, הוא דבר חיצוני ואינו בכלל ההלכות, אלא שנקרא על שמו.

תוספתא

התוספתא היא שיור המשנה, וכשהיא באה בעקבות המשנה, היא הלכה מקויימת. הסיבות לכתובת התוספתא הן: דברי רבי במשנה הם מעט הכמות ורב האיכות, אין בו מילה לבטלה, והיה הכל מבואר לו לרוחב שכלו, אך לבאים אחריו עמקו דבריו (אילו היה רבי מנסה לומר את כל החומר שהיה קיים הוא היה ארוך מדי והיה נשכח, במקום זה רבי תיקן את עיקרי הדברים כגון הכללים בלשון קצרה, שאפילו מילה אחת יכולה להיות מקור לעקרונות יסודיים ונפלאים ושפע של הלכות ואגדות. רוב העקרונות שהתבארו והורחבו בבריתות יסודם במשנה ונסמכות עליה). לפיכך ראה אחד מתלמידיו, והוא: רבי חייא, לחבר ספר שמטרתו היא לגלות את טעמה של המשנה, ולמלאות דברי רבו, והיא: "התוספתא", שעניינה: תוספות על המשנה. ומדוע נקרא שמה תוספתא? משום שנתוספה על המשנה. התוספתות הם שסידר רבי חייא בפני רבי והיה אומר לו כתוב כך וכך, והיינו, דאמרינן: "אם רבי לא שנהא, רבי חייא מנין לו?!" סימניה של התוספתא הם: "ת נ א", "ת נ י - ע ל ה".

אין סומכין על התוספתא כשהיא סותרת את המשנה והגמ', והי"כסוף משנה" הוסיף: שאם יכולים אנו להשוות התוספתא עם המשנה אף כשנחלוק עם הגמ', סומכין עליה.

ברייתא

הברייתות הם חידושי דינים שחדשו התנאים ההם, לאפוקי מהתוספתא שהיא פירוש המשנה בלבד. פירוש המילה ברייתא היא מבחוץ, דהיינו שלא נשנו ע"י רבי, אלא מחוץ לבית מדרשו. רבי חייא ורבי הושעיה סדרו את הברייתות והם דקדקו בדברי כל חכם לומר כמו שאמר, אבל יש תנאים רבים שמוסיפין על משנתם בדדמי. והטעם שנמצא ברייתות משובשות, מפני שכאשר שומעים איזה דין מאיזה תנא באים הם מעצמם לתת טעם לדבריו וכפי הטעם היה איזה דין בנושא אחר וכותבים בשם התנא ההוא שכך אמר, ולמעשה התנא לא אמר כך מעולם. כל ברייתא שלא הזכיר שם אומרה כגון: "תני פלוני", היא מרבי חייא ומרבי אושעיא, כל ברייתא שלא נשנתה בבית מדרשו של רבי חייא ור"א לא מקשים ממנה ולא מתרצים ממנה בביהמ"ד משום שיתכן שהיא משובשת. סימניה של הברייתא הם: "תנו רבנן" (ת"ר), "תני - חדא", "תניא", "תניא אידך".

הברייתות הם משניות שנאמרו שלא מדעת רבי חוץ ממדרשו, אם שהיו משניות מן הת"ר או הת"ש סדרים ראשונים, או שהוציאו מדעתם, ולפיכך יש ספק במשבשתא.

הגדה

כל פירוש שיבוא בתלמוד על כל ענין שלא יהיה מצוה - זוהי הגדה, ואין לך לתלמוד ממנה אלא מה שיעלה על הדעת. ויש לך לדעת שכל מה שקיימו חז"ל הלכה בענין מצוה שהיא מפי משה רבנו ע"ה שקיבל מפי הגבורה, אין לך להוסיף עליו ולא לגרוע ממנו, אבל מה שפירשו בפסוקים כל אחד כפי מה שנודמן לו, ומה שראה בדעתו, ולפי מה שיעלה על הדעת מן הפירושים האלו, לומדים אותם והשאר אין סומכין עליהם.

מנהג

במנהג שאמרו שהוא מבטל הלכה דווקא מנהג ותיקין, אבל מנהג שאין לו ראייה ולא טעם - מנהג טעות הוא. (וע"ז נאמר שאותיות "מנהג" הן גהנם למפרע. ולמה דווקא למפרע? כי באמת בתחילה המנהג המוטעה נראה טוב לנוהגים, אך לבסוף הם רואים שלמפרע הוא היה מוטעה ורע).

הספרים שהיו קודם מתן תורה

ספרים רבים חוברו קודם מתן תורה, אשר העשירו אותנו בידיעות רבות בהלכה, באגדה ובמוסר.

ספרא דאדם הראשון - זהו ספר שניתן לאדם הראשון מהשמים ובו מפורטים כל סדר הדורות, דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, והנביא הבטיחם שלעתיד לבוא יתגלה. (ועיין בבבא מציעא פד: ששם כתוב שספר זה נגלה לשמואל האמורא).

ספר רזיאל המלאך - רזיאל המלאך מסרו לאדם הראשון לאחר שעשה תשובה במשך 130 שנה. הספר דן בסודות התורה וסודות עליונים, ואדם הראשון העבירו לבנו שת וכן הלאה עד אברהם אבינו.

ספר רפואות - בו היו מופיעות כל התרופות לכל סוגי המחלות. ספר זה נכתב על ידי אחד מבני נח (על פי התשב"ץ) ואילו החיד"א כתב ששלמה המלך כתבו. לפי התשב"ץ כשנח היה בתיבה הוזקו הוא ובני ביתו על ידי שדין ורוחין ולילין שהיו עמו בתיבה, ובא מלאך ולקח את אחד מבני נח לגן עדן ולמדו התרופות, ולאחר מכן כתבן. ספר זה נגנז לבסוף ע"י חזקיהו המלך, וחז"ל שבחוהו על מעשהו זה.

ספר היצירה - הספר דן בסודות התורה והוא מיוחס לאברהם אבינו. מופיעים בו סודות הבריאה, שמות של מלאכים וכדו' ושעל ידם ניתן ליצור ולברוא דברים כמו שראינו בגמ' במסכת סנהדרין (עמ' סה דף ב'). על הספר הזה ישנם 5 פירושים מפורסמים והם: רב סעדיה גאון, בעל הרוקח לרבי אלעזר גרמיזא, הראב"ד, הרמב"ן "וסדר הדורות" לרבי משה בייטריל.

ספרא דצניעותא - מיוחס ליעקב אבינו ע"ה. הספר נקרא בשם זה משום שהוא ספר הגנוז ומוצנע. האר"י הקדוש והגר"א כתבו עליו פירוש. ספר זה מובא בזוהר הקדוש פרשת תרומה.

ספר מלחמות ה' - ספר עתיק יומין ויתכן שהיה כבר מימות אברהם, ובו מופיעים כל מלחמות ה'.

להלן רשימה חלקית של הספרים שנתחברו בימות התנאים והאמוראים
א. משנת בריקפרא

ב. משנת רבי אליעזר בן יעקב

ג. מכילתא דרבי ישמעאל - פירוש התורה באגדה ובהלכה - "אלה שמות" עד סוף התורה.

ד. מכילתא דרבי עקיבא

ה. פרקי דרבי אליעזר - הינו ספר מדרשים ואגדות מהמפורסמים ביותר, אשר מפיו אנו חיים בזכרון מעשים רבים שלא נתבארו בתורה שבכתב, והיו מקובלים בתורה שבעל פה. רבים מהראשונים מביאים אותו, כגון: רש"י, הרמב"ם, הערוך, התוספות ועוד. חיברו רבי אליעזר בן הורקנוס (רבי אליעזר הגדול).

ו. תרגום יונתן - ספרו של רבי יונתן בן עוזיאל והוא תרגום של נביאים שקיבל איש מפי איש, מחגי זכריה ומלאכי.

ז. תרגום יונתן על התורה - י"א שיונתן בן עוזיאל תרגמו וי"א אונקלוס

- הגר תרגמו, והוא תרגום על התורה. (והחיד"א בכל ספריו כשמזכיר את דברי תרגום יונתן, מדגיש שתרגום זה הוא ה"מיוחס" ליונתן, ומוכח שאינו ברור לחיד"א אם יונתן חיברו).
- ח. ספר הבהיר** - מיוחס לרבי נחוניא בן הקנה, וספר זה דן בנושאים קבליים.
- ט. אותיות דרבי עקיבא** - מיוחס לרבי עקיבא בן יוסף, בטעמי וסודות האותיות בדרך הקבלה.
- י. תרגום אונקלוס** - מיוחס לאונקלוס הגר, והוא תרגום של התורה בארמית.
- יא. מדרש תדשא** - מיוחס להתנא רבי פנחס בן יאיר (י"א חמיו של רשב"י וי"א חתנו).
- יב. סדר עולם** - מיוחס לרבי יוסי בן חלפתא, והוא דן בסדר הדורות מבריאת העולם ועד זמנו. ספר זה הוא ספר יסוד להבנת וידיעת סדר הדורות.
- יג. ספר הזוהר** - מיוחס לרשב"י שייסדו ותלמידיו סיימוהו. ספר זה נגזר מן העולם במשך 1000 שנים, וסמוך לזמן הרמב"ן נתגלה לעולם בצורה אקראית ומופלאה. הזוהר הוא כולו סודות ועמקות נפלאה בתורתנו הקדושה ע"פ תורת הסוד.
- הזוהר כולל: מדרש הנעלם, סתרי תורה, ספרא דצניעותא, אדרא רבה ואדרא זוטא, רעיא מהימנא ועוד.
- יד. תיקוני הזוהר** - מיוחס ג"כ לרשב"י ובנו רבי אלעזר, והוא מכיל שבעים דרשות על פי סודות עמוקים על המילה "בראשית".
- טו. זוהר חדש** - לאחר הדפסת הזוהר נמצאו עוד כתבי יד, המכילים דרשות של תנאים על התורה עפ"י הסוד. דרשות אלו נדפסו בספר הזוהר החדש. רבי אברהם ברוכים, תלמיד האר"י ז"ל הוא זה שסידר והכין את הזוהר החדש לדפוס.
- טז. מגילת תענית** - נכתבה ע"י חנניה בן חזקיה, והיא רשימת התאריכים שבהם נגאלו ישראל ונעשו להם נסים ע"י הבורא יתברך, ובימים אלו אסור להתענות ולהספיד וכדו'. (בימינו בטלה מגילת תענית לגבי כל הימים הטובים שהיו מופיעים בה פרט לחנוכה ופורים).
- יז. ספר בן סירא** - ספר חכמה ומוסר לרבי יהושע בן סירא, י"א שהיה בנו של ירמיה, וי"א שחי בימי שמעון הצדיק. ספר זה מצוטט במספר מקומות בש"ס. (במסכת סנהדרין (דף ק:) מובא שם דיון האם ספר בן סירא נקרא ספרים חיצוניים).
- יח. מתניתיה דלוי**

יט. ספרא - תורת כהנים על ספר ויקרא בלבד, מחברו היה רב.

כ. ספרי - על ספר במדבר ודברים, מחברו ג"כ היה רב.

כא. מדרש רבה - והוא מדרשים נפלאים שחיברם רבי אושעיה רבה.

כב. מדרש תנחומא - מדרשים המיוחסים לאמורא רבי תנחומא, ויש שקוראים אותו מדרש "ילמדנו" משום שכל דרשה בו מתחילה במילים "ילמדנו רבינו". י"א שמדרש תנחומא הנמצא בידינו כיום הוא מלוקט רובו ממדרש רבי תנחומא השלם שהיה בידי קדמונינו ז"ל, וכן מפרקי דרבי אלעזר, מכילתא, ספרא, ספרי, פסיקתא ועוד.

כג. תנא דביי אליהו - מחולק ל-2: סדר אליהו רבה וסדר אליהו זוטא - נכתבו ע"י האמורא רב ענן כפי מה ששמע מפיו של אליהו הנביא שהיה נגלה אליו. חציו הראשון נקרא אליהו רבה, וזאת משום שבחצי זה היה נגלה אליו אליהו הנביא פנים בפנים, ואילו בחציו השני לאחר שחטא היה נגלה אליו בסתר.

כד. פסיקתא רבתי או פסיקתא דרב כהנא - דן על הפטרות התורה, והוא נכתב ע"י האמורא רב כהנא.

כה. תלמוד ירושלמי - נערך ע"י רבי יוחנן ונחתם ע"י תלמידיו בארץ ישראל.

כו. תלמוד בבלי - נערך ע"י רב אשי ורבינא, וסיימו מר בר רב אשי (והסבוראים הוסיפו ותיקנו עוד מספר דברים לאחר החתימה).

חיבורים חשובים נוספים שחוברו לפני חתימת המשנה ולאחריה
חיבורים נוספים בעלי חשיבות ממדרגה ראשונה חוברו בימות התנאים ואחריהם בימות האמוראים, סבוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים. חלקם של חיבורים אלו נמצאים עד היום בידינו וחלקם, לצערינו הרב, אבד במשך אלפיים השנים האחרונות. קשה לתאר את הנזק העצום הנובע מחסרונם של ספרים אלו שיכלו להעשירנו רבות, ולהרחיב את ידיעותינו בתורה הקדושה, ולתרץ מחלוקות וקושיות רבות.

רשימה חלקית של ספרים שאבדו

- א. שש מאות או שבע מאות סדרי משנה
- ב. ברייתא דרבן יוחנן בן זכאי
- ג. מתני' דדברי הימים
- ד. משניות גדולות דבר - קפרא
- ה. משנת לוי
- ו. משניות גדולות של רבי חייא

- ז. משניות גדולות של רבי אושעיא
 - ח. תוספתא דשמואל
 - ט. מכילתא דרבי עקיבא
 - י. מכילתא דרבי ישמעאל
 - יא. מכילתא דרבי אלעזר חסמא
 - יב. מכילתא דרבי חנינא בן אחי רבי יהושע
 - יג. מכילתא דרבי שמעון בר - יוחאי
 - יד. מכילתא דבן - עזאי
 - טו. מכילתא דרבי רחומאי
- כמו - כן, אבדו גם ספרים עתיקים ביותר כגון: ספרא דאדם הראשון, ספרא דחנוך, ספר מלחמות ה', ספר הישר(ואין זה ספר הישר הכתובים בו דברי הימים המצוי אצלינו) שלשת אלפים משלי שלמה, ספרי שלמה, אותיות דרבי אליעזר, ספר היחס ועוד רבים. וכן אבדו גם מגילות חשובות ומדרשים רבים, כגון: מדרש אבכיר, אגור, איוב, אספה, הגלוי ועוד.

תקציר כללים

- א. מחלוקת בין יחיד לרבים - הלכה כרבים.
 - ב. מחלוקת דמתניתין ואח"כ סתם - הלכה כסתם¹.
 - ג. סתם ואח"כ מחלוקת - אין הלכה כסתם².
 - ד. מחלוקת בברייתא עם סתם משנה - הלכה כסתם משנה.
 - ה. מחלוקת במשנה וסתם ברייתא - אין הלכה כסתם ברייתא³.
 - ו. מחלוקת בין הבבלי לבין הירושלמי - הלכה כבבלי.
 - ז. בעיא דלא איפשיטא בש"ס בבלי ואפשיטא בש"ס ירושלמי - אזלינן בתר פשיטות הירושלמי.
 - ח. מחלוקת בין הירושלמי לתוספתא - הלכה כתוספתא.
 - ט. מחלוקת בין הירושלמי לזוהר - הלכה כירושלמי.
 - י. מחלוקת בין הזוהר לגמ' והפוסקים - הלכה כגמ' והפוסקים.
 - יא. סיני ועוקר הרים - הלכה כסיני, (וה"ה גם בזמנינו אע"פ שיש ספרים מודפסים).
 - יב. אין למדים הלכה מקודם מתן תורה.
 - יג. אין למדים הלכה מן האגדות (וכש"כ לזה סתירה מהש"ס כן למדים).
 - יד. אין פוסקים הלכות מספורי מעשיות ודברי מוסר.
 - טו. הירושלמי על סדר קדשים הוא מזוייף, ואין להיגרר אחריו לדינא.
 - טז. אין לדרוש דרשות מדעתינו (לעניין הלכה דוקא).
 - יז. אין לחדש גזרות אחר חתימת התלמוד, ואפילו שהגזירה מוזכרת בפוסק יחיד.
- יש לציין שאמנם סתם מתניתין - רבי מאיר, אבל עורך המשנה הוא רבינו הקדוש, וכן סתם תוספתא - רבי נחמיה, אך העורך של התוספתא היה רבי חייא, וכן סתם ספרא - רבי יהודה, וסתם ספרי רבי שמעון - אך העורך של שניהם הוא רב.

1. והטעם: מכיוון שהביא לנו רבי מחלוקת ברישא סתם לנו כאחד, משמע, שהחכמים דנו בעניין, והסתבר להם הטעם של השני, ולכן רבי פסק כמותו, וזה דווקא במס' אחת, אבל בשתי מסכתות - לא.

2. והני מילי בחדא מסכתא, אבל בתרתי לא אמרינן.

3. והיינו דאמרינן: אם רבי לא שנאה, רבי חייא מנין לו?

כללי פסיקת ההלכה במחלוקות התנאים או האמוראים

תנאים

- א. בית שמאי ובית הלל - הלכה כבית הלל. חוץ משה דברים שאמרו חכמים: ולא כדברי זה ולא כדברי זה, ושלושה שהלכה כבית שמאי.
- ב. אין הלכה כתלמידי רבי אליעזר, חוץ משמונה הלכות.
- ג. רבי אליעזר ורבי יהושע - הלכה כרבי יהושע.
- ד. רבי אליעזר ורבן גמליאל - הלכה כרבן גמליאל.
- ה. משנת רבי אליעזר בן יעקב - קב ונקי. (ס"ת של רבי אליעזר בן יעקב - גימטריא: קב נקי. וכן גימטריית "קב" - 102, כמניין זה נפסקו הלכות כמותו בש"ס).
- ו. כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתו, הלכה כמותו, חוץ מערב, צידן וראיה אחרונה.
- ז. רבי עקיבא וחברו - הלכה כרבי עקיבא.
- ח. רבי עקיבא וחבריו - הלכה כחבריו.
- ט. רבי עקיבא ורבי טרפון - הלכה כרבי טרפון.
- י. רבי מאיר ורבי יוסי - הלכה כרבי יוסי.
- יא. רבי מאיר ורבי שמעון - הלכה כרבי שמעון.
- יב. רבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב - הלכה כראב"י.
- יג. רבי מאיר ורבי יהודה - הלכה כרבי יהודה.
- יד. הלכה כרבי מאיר בגזירותיו שהיה גוזר להחמיר על ד"ת, אבל בקנסותיו אין הלכה כמותו.
- טו. רבי יוסי וחברו - הלכה כרבי יוסי.
- טז. רבי יוסי וחבריו - הלכה כחבריו, וי"א שהלכה כמותו, משום שטעמו ונימוקו עימו.
- יז. רבי וחברו - הלכה כרבי.
- יח. רבי ורבי שמעון בן אלעזר (רשב"א) - הלכה כרבי.
- יט. רבי ורבי יוסי ברבי יהודה - הלכה כרבי.
- כ. רבי ורבי ישמעאל ברבי יוסי - הלכה כרבי (אך בזמן שאמר בשם אביו בלבד - כאביו).
- כא. רבי עם רשב"ג - הלכה כרשב"ג.
- כב. רבי עם רבי יהודה - הלכה כרבי.

- כג. רבי ור"מ - הלכה כרבי.
 כד. כל מקום ששנה רבי שמעון בן אלעזר בלא מחלוקת - הלכה כמותו.
 כה. כל מקום שנאמר: "באמת", וי"א "באמת אמרו" - הלכה למשה מסיני.
 וכשנאמר: "מאימתי", "ובזמן", "במה דברים אמורים" - זו סייעתא להלכה שנאמרה.

אמוראים

- א. רב ושמואל - הלכה כרב באיסורי, חוץ משלוש הלכות באיסורי שהן כשמואל, ובמזונות הלכה כשמואל. וסימניך: אריוך מלך אלסר (ששמואל היה ארוך גבוה) ואלסר הכוונה לא באיסורי).
 ב. רב ושמואל כנגד רבי יוחנן - הלכה כרבי יוחנן.
 ג. רב ורבי יוחנן - הלכה כרבי יוחנן.
 ד. רבי יוחנן וריש לקיש - הלכה כרבי יוחנן חוץ משלוש הלכות.
 ה. רב חסדא ורב הונא - הלכה כרב הונא.
 ו. רב ששת ורב נחמן - הלכה כרב ששת באיסורי וכרב נחמן בדיני.
 ז. רב יהודה ורבה - הלכה כרב יהודה.
 ח. רבה ורב יוסף - הלכה כרבה, חוץ משלוש הלכות.
 ט. אביי ורבא - הלכה כרבא בכל חוץ מיע"ל קג"ם.
 י. רב אחא ורבינא - הלכה כרבינא חוץ משלוש: אומצא, ביעי ומיזרקי.
 יא. מר בר רב אשי - הלכה כמותו בזמן שאין מחלוקת לרבן.
 יב. לדידן - כל לדידן האמור בתלמוד הוא לבני בבל.
 יג. לדידהו - כל לדידן האמור בתלמוד הוא לבני ארץ ישראל.
 יד. מדינחאי - כינוי לאנשי בבל.
 טו. מערבאי - כינוי לאנשי ארץ ישראל.

הערה: בכל מקום אין הלכה כתלמיד במקום הרב.
 קמאי (ראשונים) וכתראי (אחרונים) שחולקים - הלכה ככתראי (וכלל זה דוקא החל מאביי ורבא).

תנאים ואמוראים בעלי שמות זהים

ישנם שמות זהים של תנאים ואמוראים שעלולים ליצור בלבול. לפיכך השתדלתי להביא את רוב השמות הזהים, ולציין את מיקומו של כל אחד. פעמים שיש שמות זהים כמו רבי אלעזר אך באלעזר השני יש תוספות של תואר או שם משפחה, לפיכך הם לא נכללו בקטגוריית השמות הזהים. (השמות סודרו על פי סדר הא'-ב' ולא לפי סדר הדורות).

אבא - 3, שלושתם בתקופת התנאים.

רבי אבא - 2 אמוראים.

רבי אבהו - 2 אמוראים, הראשון תלמיד רבי יוחנן והשני בדור השישי.

רב אדא - 2 אמוראים, הראשון תלמיד רב והשני תלמיד רב יוסף ורבא.

רב אדא בר - אהבה - 3, אחד תלמיד רב ושמואל, השני תלמיד רבא, השלישי תלמיד רב פפא.

רב אדא בר מתנה - 2 אמוראים, הראשון תלמיד רב והשני תלמיד רבא.

רב אויא סבא - 2 אמוראים, הראשון תלמיד רב הונא, והשני חברו של רב פפא.

רבי אושעיא - 2, רבי אושעיא לחוד ורב אושעיא לחוד, הראשון הוא רבי אושעיא אבי המשנה תלמיד רבי חייא, והשני תלמיד רב יהודה ורבי יוחנן.

רבי אחא ורב אחא - 2, הראשון תנא בדור החמישי, והשני אמורא ארץ-ישראלי בדור השלישי.

אחי - 3, הראשון תלמיד רבי חייא, השני אמורא בבלי בדור השלישי בשם רב אחי, השלישי אמורא ארץ-ישראלי בדור השלישי.

איבו - 5, הראשון אביו של רב, השני בנו של רב, השלישי נכדו של רב, הרביעי תלמיד רבי ינאי, החמישי אמורא בבלי בדור הרביעי.

רב אידי בר - אבין - 2, הראשון תלמיד רב חסדא, השני תלמיד רב פפא.

רבי אליעזר בן יעקב - 2, הראשון תנא בדור הראשון, השני תנא בדור הרביעי.

רבי אלעאי - 2, הראשון תנא בדור השלישי, השני אמורא ארץ-ישראל בדור השלישי.

רבי אלעזר בר (בן) צדוק - 2, הראשון תנא בדור השלישי, השני תנא בדור הרביעי.

רבי אמי לחוד ורב אמי לחוד - רבי אמי תלמיד רבי יוחנן ורב אמי אמורא בבלי בדור הרביעי.

רבי אסי - 3, רבי אסי לחוד ורב אסי לחוד - רבי אסי תלמיד רבי יוחנן ורב אסי אמורא בבלי בדור הראשון, ורב אסי נוסף בדור השישי.

- רב אשי - 2, האחד הוא רב אשי הקדמון.
- רב ביבי - 2, הראשון רב ביבי אמורא ארץ־ישראלי בדור השלישי, השני רב ביבי אמורא בבלי בדור הרביעי.
- בר הדיא - 2, הראשון אמורא בדור השלישי תלמיד רבי אמי, והשני הוא פותר החלומות בזמן אביי ורבא.
- בר ליואי - 2, הראשון הוא רבי יהושע בן לוי (ריב"ל), השני אמורא בדור השני בבבל תלמיד מר עוקבא.
- רב הונא - 4, הראשון תנא בזמן רבי, השני תלמיד רב, השלישי תלמיד רבי ירמיה, הרביעי תלמיד רב אשי.
- הלל - 4, הראשון הלל הזקן מהזוגות, השני אמורא ארץ־ישראלי בדור הראשון בנו של רבן גמליאל ונכד רבי, השלישי היה בדור החמישי לאמוראים והוא מייסד הלוח העברי, הרביעי אמורא בבלי בדור השישי תלמיד רב כהנא ורבא.
- רב המנונא - 4, הראשון בדור המעבר רבו של רבי חנינא, השני תלמידו של רב, השלישי חבר של רב חסדא, והרביעי חברו של רבא.
- רב המנונא סבא - 2, הראשון תנא, והשני אמורא בבלי בדור השני.
- רבי זירא - 2, הראשון תלמיד רב הונא ורב יהודה, השני רבי זירא היה תלמיד רב יוסף.
- רבי זכאי - 2, הראשון תנא תלמיד רשב"י, השני אמורא בבלי בדור השני.
- רבי זריקא - 2, הראשון תנא, והשני תלמיד רב הונא.
- רב חגא - 2, הראשון תלמיד רב הונא, השני תלמיד רבי זירא.
- חוני המעגל - 2, השני היה נכד הראשון.
- חזקיה - 3, הראשון בנו של רבי חייא, השני נכדו של רב, השלישי מכונה רבי חזקיה היה תלמיד רבי ירמיה.
- רבי חייא בר אדא - 2, הראשון אמורא ארץ־ישראלי תלמיד ר"ל, השני תלמיד רבי אחא.
- רבי חנין - 2, הראשון אמורא ארץ־ישראלי בדור השני, השני רב חנין תלמיד רב אשי.
- רבי חנן - 4, הראשון תנא בדור החמישי, השני אמורא בדור השלישי בארץ־ישראל, השלישי אמורא בבלי בדור השלישי, הרביעי אמורא בבלי בדור הרביעי.
- רב חנניה - 2, הראשון אמורא בבלי בדור השלישי, השני רבי חנניה אמורא בבלי בדור החמישי תלמיד רבא.

- רבי יאשיה - 3, הראשון תנא בדור הרביעי, השני אמורא ארץ־ישראלי בדור השלישי, השלישי רב יאשיה אמורא בבלי בדור החמישי, תלמיד רבא.
- רבי יהודה בן - בתירא - 2, הראשון תנא בדור הראשון והשני תנא בדור השלישי.
- רבי יהודה בר נחמני - 2, הראשון תנא בדור השלישי, והשני אמורא ארץ־ישראל בדור השלישי.
- רבי יהודה נשיאה - 3, הראשון נכד רבי, והשני היה אמורא בדור השני לאמוראי ארץ־ישראל, והשלישי אמורא ארץ־ישראלי בדור השלישי.
- רבי יוחנן כהן גדול - 2, הראשון היה כנראה לאחר שמעון הצדיק, והשני הוא כנראה המלך מבית חשמונאי, יוחנן הורקנוס ינאי שהיה כהן גדול במשך 80 שנה ויצא לתרבות רעה.
- רבי יהושע בן פרחיה - 2, האחד הוא הזוג השני בימי הזוגות.
- רבי יונתן - 2, הראשון תנא בדור הרביעי, והשני אמורא ארץ־ישראלי בדור הראשון.
- רבי יוסי - 2, הראשון הוא התנא רבי יוסי בן חלפתא, השני אמורא בדור הרביעי בארץ־ישראלי והוא רבי יוסי חברו של רבי יונה.
- רבי יוסי ב"ר חנינא - 2, האחד בדור השני לאמוראים תלמיד רבי יוחנן, השני תלמיד רב הונא.
- רבי יוסי בר יעקב - 2, הראשון תנא לפני זמן רשב"י, והשני אמורא ארץ־ישראל בדור הרביעי.
- רבי יוסי הכהן - 2, הראשון תנא תלמיד ריב"ז, השני אמורא ארץ־ישראלי בדור השלישי.
- רב יוסף - 2, הראשון תלמיד רב הונא, השני מרבנן סבוראי.
- רבי יעקב - 2, הראשון תנא בדור הרביעי, השני אמורא בבלי בדור השלישי.
- רב יעקב בר אבא - 2, הראשון תלמיד רב, השני תלמיד אביי ורבא.
- רבי יעקב בר אחא - 2, הראשון תנא חברו של רבי, השני אמורא ארץ־ישראלי בדור השני.
- רבי יעקב בר אמי - 2, הראשון אמורא ארץ־ישראלי בדור השלישי, השני בדור החמישי.
- רבי יצחק בן אלעזר - 2, הראשון תלמיד רבי יוחנן, השני רבו של רבי מנא.
- רב יצחק בר אבדימי - 2, הראשון הוא רבו של רב, והשני תלמיד רב.

רבי ירמיה - 3, הראשון תנא, השני מגדולי אמוראי ארץ־ישראל בדור הרביעי, השלישי היה בדור השני לאמוראי ארץ־ישראל.

רבי ירמיה בר אבא - 2, הראשון אמורא בבלי תלמיד רב, השני תלמיד רב הונא. רבי ירמיה בן אלעזר - 2, הראשון תנא, השני אמורא ארץ־ישראלי בדור השלישי.

רבי ישמעאל בן - אלישע - 2.

רב כהנא - 5, הראשון אמורא בבלי בדור הראשון, השני אמורא בבלי בדור השני תלמיד רב, השלישי תלמיד רבה, הרביעי תלמיד רבא, החמישי תלמיד שימי בר אשי.

לוי - 2, הראשון הוא לוי בר סיסי תלמיד רבי, השני רבי לוי אמורא בדור השלישי.

מיאשה - 4, הראשון הוא מיאשה מחכמי ארץ־ישראל הקדומים לפני התנאים, השני היה תנא רבי מיאשה בר פלוגתיה דרבי ישמעאל, השלישי רבי מיאשה היה רבו של רבי חנינא, הרביעי רבי מיאשה נכד ריב"ל.

רבי מנא - 2, הראשון תלמיד רבי ינאי, השני בנו ותלמידו של רבי יונה.

רב מרדכי - 2, הראשון אמורא בבלי בדור הרביעי, והשני בדור השישי.

רב מרי - 2, הראשון תלמיד רבי יוחנן, השני אמורא בדור החמישי.

רבי מרי בר איסק - 2, הראשון בימי רב חסדא, והשני בימי רב אשי.

רב מרי בר רחל - 2, הראשון נכד שמואל מבתו.

רבי מרינוס - 2, הראשון תנא בזמנו של רבי, השני אמורא חברו של רבי חנינא.

רב מתנה - 2, הראשון אמורא בבלי תלמיד שמואל, השני רבו של רב אשי.

רבי נחמיה - 2, הראשון תנא תלמיד רבי עקיבא, השני אמורא ארץ־ישראלי בדור הרביעי.

רב נחמן - 2, הראשון אמורא בבלי בדור השני והוא רב נחמן בר יעקב, השני רבי נחמן אמורא ארץ־ישראלי בדור השישי.

רב נתן בר אבא - 2, הראשון אמורא בבלי בדור השני תלמיד רב, השני רבי נתן אמורא ארץ־ישראלי בדור השלישי.

רב נחמן בר - יצחק - 2.

רב עזירא - 2, הראשון תלמיד רבי אמי ורבי אסי, והשני בבבל חברו של רבינא.

עולא - 2, הראשון תלמיד רבי יוחנן, היה מ"הנחותי", השני היה אמורא ארץ־ישראלי בדור החמישי מרביתו של רב אשי.

מר עוקבא - 2, הראשון בארץ ישראל תלמיד ריב"ל, השני בבבל היה ראש הגולה אחרי רב הונא.

רב עמרם - 2, הראשון תלמיד רב, השני חברם של רבה ורב יוסף.

רבי עקיבא - 2, הראשון התנא הגדול רבי עקיבא בן יוסף, השני אמורא ארץ ישראל בדור השישי, תלמיד רב מנא.

רבה בר שימי - 2, הראשון תלמיד רב יוסף, השני תלמיד רבינא.

רבין סבא - 2, הראשון תלמיד רב, השני תלמיד רב פפא.

רבינא - 2, הראשון תלמיד רבא וחברו של רב אשי, השני בדור השמיני מאחרוני האמוראים בבבל ומחותמי התלמוד.

רב רחומי - 3, הראשון תלמיד אביי, השני תלמיד רבינא, השלישי מרבנן סבוראי.

רמי בר אבא - 2, הראשון תלמיד רב הונא, השני אמורא בבלי בדור השישי.

רפרם בר - פפא - 2, הראשון תלמיד רב חסדא, והשני כנראה תלמיד רבא.

רבי שילא - 2, הראשון תנא בדור השלישי, השני רב שילא אמורא בבלי בדור הראשון.

שמאי - 2, הראשון שמאי בן זוגו של הלל, השני אמורא ארץ ישראל תלמיד רב אחא.

רבי שמעון בן יהוּצדק - 2, הראשון מאחרוני התנאים רבו של רבי יוחנן, השני אמורא ארץ ישראל בדור השלישי.

רשב"ג - 2, הראשון תנא בדור השני היה מעשרת הרוגי מלכות, השני היה בדור הרביעי והוא אביו של רבינו הקדוש.

רב שמעיה - 2, הראשון חברו של רבי אבא, השני אמורא בבלי בדור החמישי.

רב תחליפא - 2, הראשון תלמיד רב הונא, השני אמורא ארץ ישראל בדור השלישי.

תארים, כינויי חכמים

הרמב"ם כתב שבמשנה מוזכרים 128 תנאים המחולקים לשלוש מעלות:

המעלה הראשונה: כל מי שהוא נכבד מאוד במעלתו על כל המעלות נקרא רק בשמו - גדול מרבן שמו - כגון: שמעיה ואבטליון, הלל ושמאי, וזהו לגדולתם וכבוד מעלתם, מכיון שאין בנמצא כינוי ראוי שיהלום את כבודם, כמו שאין כינוי לנביאים - ירמיה, ישעיה. (עיי' בהקדמת הרמב"ם לסדר זרעים - שמנה את שמות כל החכמים שהוזכרו בשמם ללא תואר).

המעלה השניה: למטה מהם כינה אותם בשם "רבן" כגון: רבן גמליאל, רבן שמעון, וי"א שבתואר זה נקראו רק הנשיאים שבאו מזרע בית דוד (למעט רבן יוחנן בן זכאי).

המעלה השלישית: למטה מהם נקראו בשם רבי כמו: רבי מאיר, רבי יהודה. רב או מר - מורה שחכם זה מבבל (ולא מצאנו מחכמי המשנה שנקראו בשם רב או מר).

התואר רבי - מורה שחכם זה הוא מארץ ישראל. וזאת משום שבארץ ישראל היו סומכין לדון דיני קנסות, ולכן פעמים שנראה חכם ארץ ישראל שנקרא: "רב", ופעמים "רבי" כמו: רבי זירא).

סימני זיהוי התנאים והאמוראים

סתם מתניתין - רבי מאיר (ר"מ) (הסיבה שרבי בחר לו בהלכותיו את דרך לימודו של רבי מאיר שהייתה דרכו של רבי עקיבא, משום שרבי ראה שהיא הייתה קצרה וקלה ללמד. דבריו חוברו יפה, כל נושא בעניין הדומה לו. תלמודו היה מדוייק יותר מכל התנאים בלי דברים מיותרים. כל מילה מלמדת נקודה חיונית, בלי הגזמה מיותרת. לא חסר כלום, חוץ ממספר מקרים בודדים. בכל מילה ומילה כלולים דברים גדולים ונפלאים.

סתם תוספתא - רבי נחמיה.

סתם ספרא - רבי יהודה.

סתם ספרי - רבי שמעון.

וכולם אליבא דרבי עקיבא שהיו תלמידיו.

אביי - שמו נחמני, יתום מלידה, כשאמו נתעברה מת אביו, וכשילדתו מתה. דודו רבה בר נחמני גדלו, וקראו נחמני על-שם סבו, ולאחר מכן כונה אביי שזהו ראשי תיבות: אשר בן ירוחם יתום.

"אחר" - כינוי לאלישע בן אבויה רבו של רבי מאיר, וכונה כך לאחר שיצא לתרבות רעה והיה "אחר".

"אחרים" - זהו רבי מאיר, (לפעמים "אחרים" זה אלישע בן אבויה, וזה כשרבי מאיר היה מזכיר הלכה משמו).

הוא רבי אליעזר בן הורקנוס.	סתם רבי אליעזר במשנה -
זהו רבי אלעזר בן שמוע.	סתם רבי אלעזר האמור במשנה ובברייתא -
זהו רבי אלעזר בן פדת, המכונה "מרא דארעא דישראל".	סתם רבי אלעזר האמור בתלמוד -
הוא רבי אלעזר בנו של רשב"י.	רבי אלעזר בן רבי שמעון -
רב חמא (לפי התוס' גם שמואל).	"אמוראי דנהרדעי" -
רבה ורב יוסף.	"אמוראי דפומבדיתא" -
רבי חנינא.	"אמרו עליו במערבא" -
רב הונא ו"א רב המנונא.	"אמרי בי רב" -
רבי ירמיה.	"אמרי במערבא" -
יהודה וחזקיה בני רבי חייא.	"אמוראי במערבא" -
רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא.	"אמרי במערבא" -
הוא רבי יוחנן בן בג בג.	בן בג בג -
רבי אמי ורבי אסי.	"דייני דארץ ישראל" -
רב אדא בר מניומי.	"דייני דנהרדעא" -
רב פפא בר שמואל.	"דייני דפומבדיתא" -
כינוי לקרנא ושמואל.	"דייני הגולה" -
שמעון בן עזאי, שמעון בן זומא, חנן המצרי וחנינא בן חכינאי.	"דנין לפני חכמים" -
י"א שהוא אליהו הנביא (תוס' חולין ו') ועיין שם מה שהקשו, ויישבו.	ההוא סבא -
י"א שבכל מקום שנאמר "והאמר מר" הכוונה לרב.	"והאמר מר" -
הוא רבי חייא דודו של רב ותלמיד חבר של רבי, מחבר התוספתא.	סתם רבי חייא -
כינוי לרב חסדא ורב הונא.	"חסידי דבבל" -
כינוי לרב יהודה ורב עינא.	"חריפי דפומבדיתא" -

- "חריפי דפומבדיתא" - איפא ואבימי בניו של רחבא דפומבדיתא.
 "יש אומרים" - זה רבי נתן.
 רבי יהודה במשנה - זהו רבי יהודה בר רבי אלעאי.
 סתם רב יהודה (בלא תואר או שם משפחה) - זהו רב יהודה בן יחזקאל (תלמידים של רב ושמואל).
 רבי יהודה הנשיא - הוא התנא המכונה "רבנו הקדוש" או "רבי". מחבר המשנה, לאפוקי מרבי יהודה נשיאה שהוא נכדו של רבי מבנו רבן גמליאל. וכן היה עוד רבי יהודא נשיאה, והוא היה אמורא.
- סתם רבי יהושע במשנה - זהו רבי יהושע בן חנניא.
 רבי יהושע בן קרחה - בנו של ר"ע היה, ויש חולקים.
 סתם רבי יוסי במשנה - הוא רבי יוסי בן חלפתא.
- כל רבי יצחק המוזכר בש"ס הוא רבי יצחק בר אחא תלמיד רבי יוחנן.
 "כהני חשיבי דארעא ישראל" רבי אמי ורבי אסי.
- "למדין לפני חכמים" - הכוונה ללוי שהיה לומד לפני רבי.
 "למדין לפני רבי" - הכוונה ללוי שהיה לומד לפני רבי.
 רב מרי בר רחל - רחל אמו, בת שמואל היתה ונשבת, ונשאה גוי שאח"כ נתגייר, ושמו: איסור גיורא. רב מרי הורתו שלא בקדושה היתה, ומחמת כבודו יחסוהו על שם אמו.
- "מחכו עליה במערבא" - רבי יוסי בר חנינא.
 "מעשה בחסיד" - רבי יהודה בן בבא, או רבי יהודה בן רבי אלעאי.
- מר - ישנם מספר חכמים ששמם מר, כמו: מר בר רב אשי, מר בר רב אידי, מר בר אמרימר. כאשר מובא שאביי אמר: "שמיע לי מיניה דמר" או "הכי אמר מר" או כל ביטוי ששמע ממר הכוונה לרבה שהיה דודו ורבו של אביי.

סתם רב נחמן -	לדעת רש"י: זהו רב נחמן בר - יצחק. לדעת תוס': זהו רב נחמן בר - יעקב.
"נהרבלאי מתנו" -	רמי בר ברבי.
"סבי דפומבדיתא" -	כינוי לרב יהודה וחבירו רב עינא.
"סבי דסורא" -	רב הונא ורב חסדא.
סתם רבה (בלא תואר או שם משפחה) -	זהו רבה בר נחמני, דודו ורבו של אביי.
"רבותינו שבארץ ישראל" -	רבי אבא.
"רבותינו שבבבל" -	רב ושמואל.
רב -	רבי אבא, חברו של שמואל, תלמידו של רבי. היה "תנא ופליג", גדול הדור היה.
רבא -	בנו של רב יוסף בר - חמא, בר פלוגתא של אביי.
סתם רבי שמעון במשנה -	הוא רבי שמעון בר יוחאי - רשב"י.
"שלחו מתם" -	רבי אלעזר.
"תקיפי ארעא דישראל" -	כינוי לריש לקיש.

כללי הפוסקים הראשונים

- א. רש"י ז"ל הוא מפרש ולא פוסק, ובפרט בפירושו על התורה לא נחית (התכוון) לפסק הלכה כלל, רק לפרש המקרא על פי הפשט.
- ב. אין הפוסקים יכולים לחלוק על דבר שמפורש בהדיא בש"ס, וכל שכן שאין האחרונים יכולים לחלוק על הש"ס.
- ג. אין מקשים מתוספות שבמסכת זו לתוספות של מסכת אחרת, כי בעלי התוספות רבים הם, אבל באותה מסכת מקשים. אך ניתן להקשות מר"ת שבמסכת זו על ר"ת שבמסכת אחרת, וה"ה בכל שאר בעלי התוס'.
- ד. אין להקשות מדברי התוספות לפסקי התוספות, שפסקי התוספות חוברו ע"י תוספות שאנץ, ובשם הגדולים הסביר בגלל שנפלו בהם הרבה שבושים.
- ה. במקום שהתוספות כתבו במקום אחד ב' תרוצים, ובמקום אחר תרוץ אחד, הוא העיקר להלכה לדעתם.

- ו. אם יש ב' תרוצים בתוספות, ואחד מהם הובא להלכה בפסקי התוספות, הוא העיקר להלכה.
- ז. יחיד ורבים - הלכה כרבים - הוא גם באופן שהיחיד גדול בתורה מהרבים.
- ח. כשיש סתירה בתשובות הרמב"ם לבין חיבורו ב"יד החזקה" - העיקר זה - "יד החזקה". וכל שכן כשיש סתירה בין פירוש המשניות ליד החזקה שהעיקר כהיד החזקה, משום שפירוש המשניות נתחבר בצעירותו של הרמב"ם.
- ט. אין לפוסק אחרון לחלוק על ראשון, אף בראיה מהש"ס, אלא אם כן מצא תנא דמסייע ליה מהראשונים, וכ"ש נגד הרמב"ם ז"ל, וכ"ש שאין לשום פוסק לחלוק על דבר שמפורש בהדיא בש"ס.
- י. מן השמים זיכו את מרן השו"ע שיתקבלו פסקיו בכל העולם.
- יא. קיבלנו הוראות מרן, ואפילו 100 אחרונים חולקים עליו, לפיכך, אין המורה רשאי להורות אפילו להחמיר נגד הוראות השו"ע להקל, אפילו אם רוב הפוסקים חולקים על מרן.
- יב. במקום שנעלם ממרן דברי הראשונים, יש לומר, אלו היה רואה דבריהם היה חוזר בו, לפיכך יש להורות להקל כדברי הראשונים אף להקל, ויש חולקים בכך.
- יג. אם יש מנהג קדום לפני שהתפשטו הוראות מרן, עושים כפי המנהג, אף שהמנהג הוא נגד מה שכתוב בשו"ע.
- יד. דרך מרן לפסוק כשניים מתוך שלושה עמודי הוראה, והם: הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש.
- טו. כשמרן כותב "סתם" ו"יש" - הלכה כסתם.
- טז. כשמרן כותב "יש" ו"יש אומרים" - הלכה כ"יש בתראה" (השני).
- יז. קבלנו הוראות החיד"א כקבלת דברי השו"ע.
- יח. דברי פרי - חדש סולת נקיה, ובירושלים שהיא אתריה דמר, יש לפסוק כמותו במקום שאינו חולק על מרן השו"ע.

תקופת הסבוראים

הסבוראים היו בבבל לאחר האמוראים והם מסרו טעמים והסברים בדברי התנאים והאמוראים, לפיכך נקראו סבוראים, מלשון הסבר, משום שלא הוסיפו דבר בגמרא, אלא רק הסברים ופירושים.

אין בידינו שמות רבים של סבוראים לפיכך נביא כעת רשימה חלקית של רבנן סבוראי:

רבינא -

אמורא בבלי בדור השמיני והוא רבינא בר רב הונא מאחרוני אמוראי בבלי, שבזמן מותו נחתם התלמוד ואז נסתיימה תקופת האמוראים והחלה תקופת הסבוראים שחלק מרבנן סבוראי היו תלמידיו, הוא היה חברו של רבה תוספאה.

רב הונא מרי בר מר זוטרא -

מהאמוראים האחרונים ותחילת תקופת הסבוראים, נרצח עם אממר בר מר ינוקא ורב משרשיא נכדו של רב אחא בר רב בשנת 4230 (470 לספה"נ).

רב יוסף -

מכונה גם רב יוסי, מרבנן סבוראי, עמד בראש ישיבת פומבדיתא כ-40 שנה בשנים ד' רל"ו - רע"ו (476 - 516), בימיו נשלם התלמוד הבבלי בשנת ד' ר"ס (500).

רב סמא -

בנו של רבנא יהודה, והוא הדיין הראשי הצמוד לישיבה, נפטר בשנת 4264 (504 לספה"נ).

רב אחאי -

מרבנן סבוראי הראשונים, בן הדור האחרון של האמוראים בבבל, בנו של רב הונא, נפטר בשנת 4265 לבריאת העולם (505 לספה"נ).

רבה -

מראשוני רבנן סבוראי, תלמיד רבה תוספתא וחברו של רב רחומי השלישי.

רבה רחומי -

הוא רבי רחומי השלישי מרבנן סבוראי ומאחרוני האמוראים, נפטר 6 שנים לאחר חתימת התלמוד בשנת ד'רס"ו (505 לספה"נ).

רב שמואל בריה דרב אבהו -

מאחרוני האמוראים ומראשוני רבנן סבוראי, אביו רבי אבהו היה תלמידו של רב אשי, נפטר בשנת ד'רס"ז (507 לספה"נ).

רבינא מאימציא -

נפטר בשנת 4267 (507 לספה"נ).

רב הונא -

ראש הגולה נפטר בשנת 4268 (508 לספה"נ).

רב אחאי בריה דרבה בר אבהו -

מראשוני רבנן סבוראי נפטר בשנת דר"ע (510 לספה"נ).

רב אחא -

מרבנן סבוראי, נפטר ביום כיפור בשנת 4271 לבריאת העולם (511 לספה"נ).

רב תחינא, מר זוטרא ורב חנא -

בניו של רב חנינא, נפטרו כולם בשנת 4275 לבריאת העולם (515 לספה"נ).

רב סימונא -

מראשי הדור השני של רבנן סבוראי, חברו וכן זוגו של רב עינא. ראש ישיבת פומבדיתא.

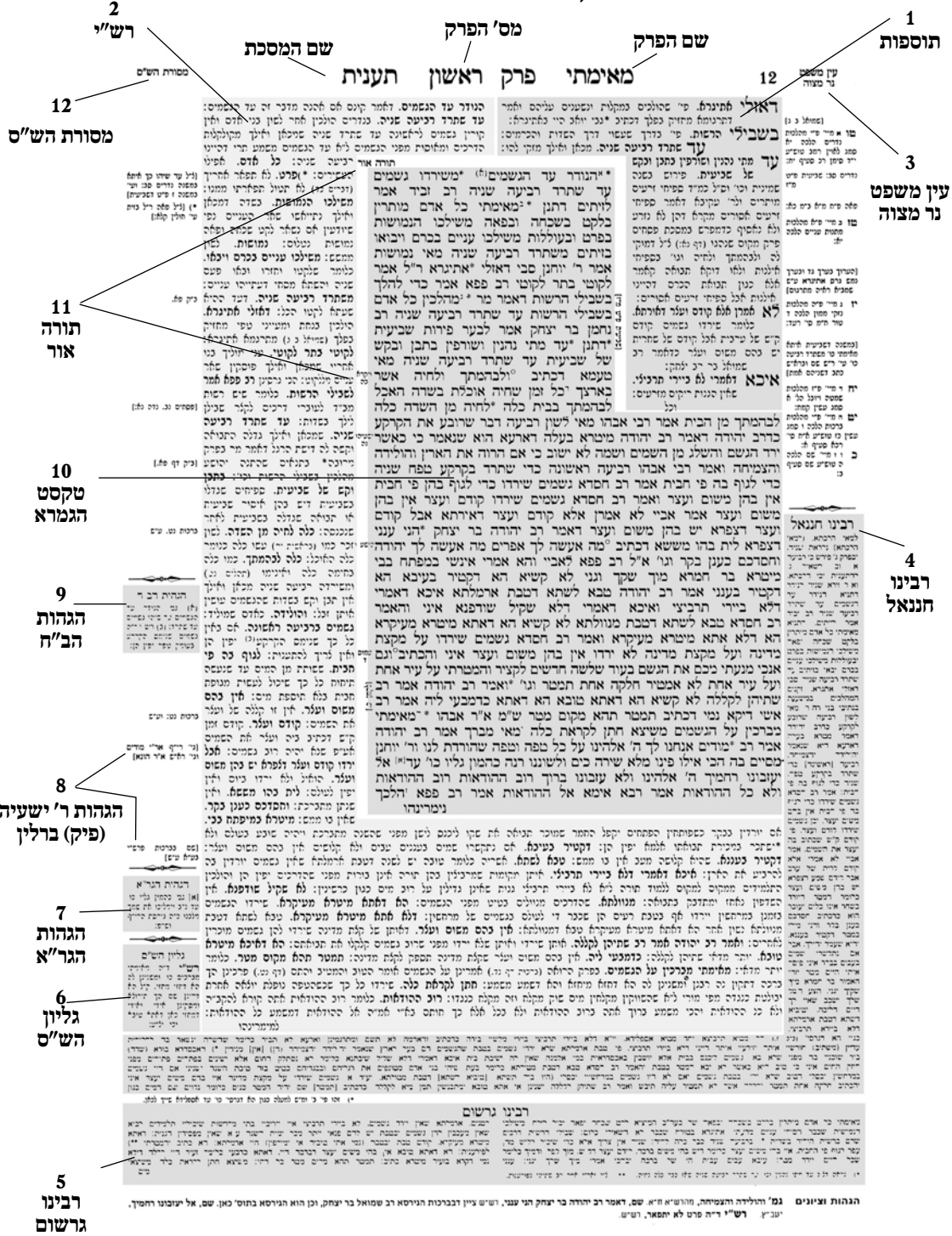
רב עינא -

מראשי הדור השני של הסבוראים, עמד בראשי ישיבת סורא בשנת ד' ש' (540). חברו וכן זוגו של רב סימונא.

רב רבאי דמן רוב -

מחכמי רבנן סבוראי האחרונים, ראש ישיבת פומבדיתא אחרי רב סימונא.

מבנה דף גמרא ומפרשיה

הסברים לדף הגמרא

6. גליון הש"ס -

הערות וקושיות על הגמרא, רש"י ותוספות, להגאון רבי עקיבא איגר. מעל המילה שאליה מתייחסת ההערה מופיע עיגול ובתוכו שתי נקודות ☉.

7. הגהות הגר"א -

הגהות הגאון מוילנא (הגאון ר' אליהו) על הש"ס, רש"י ותוספות, מסומנות על ידי אות בכתב מרובע, מוקפת סוגרים מרובעות - [א].

8. הגהות ר' ישעיה (פיק) ברלין -

הן מופיעות בשוליים בפסקה בכתב רש"י הסגורה בסוגרים מרובעות, והפניה אליהן היא על ידי כוכבית (*) המופיעה בגמרא.

9. הגהות הב"ח -

הן הגהות על הש"ס, רש"י ותוספות, המסומנות על ידי אות בכתב רש"י בתוך סוגרים עגולות (ג), חיברם ר' יואל סירקיש.

10. טקסט הגמרא -

בראשיתו משנה ולאחריה הגמרא השייכת לה.

11. תורה אור -

ציון המקורות בתנ"ך בהם מופיע הפסוק הנזכר בגמרא, הוא מסומן בעיגול ריק מעל המילה, וממול, בצד טקסט הגמרא מופיע המקור. נסדר על ידי הר"י בועז.

12. מסורת הש"ס -

ציון המקורות הנוספים בש"ס או בשאר ספרים בהם מופיעה מילה זו, או קטע זה, או סוגיה זו. נסדר על ידי הר"י בועז.

1. תוספות -

התוס' הם פרוש על הגמרא וכן קושיות ותרוצים על הגמרא ורש"י בעיון מעמיק.

2. רש"י -

הוא פירוש פשוט ונפלא על הגמרא.

3. עין משפט נר מצוה -

ציון המקורות בספרי הפוסקים בהם מופיעה ההלכה בנושא המוזכר והמדובר בגמרא. מעל אותה פסקה בגוף הגמרא המובאת להלכה בדברי הפוסקים, צויינה אות קטנה, אות זו מובילה אותנו אל מקבילתה בעין משפט, שם רשומים הפוסקים והמקומות בהם מוזכרת הלכה זו. ספרי הפוסקים המוזכרים הם: מ"י (מיימוני) הוא היד החזקה לרמב"ם. סמ"ג (ספר מצוות גדול) על פי סדר הרמב"ם, חובר על ידי ר' משה מקוצי, מרבני צרפת. טוש"ע (טור שולחן ערוך, ובקיצור "טור") ספרו של רבי יעקב בעל הטורים, בנו של הרא"ש. שו"ע (שולחן ערוך) לרבי יוסף קארו, בעל ה"בית יוסף".

4. רבינו חננאל -

פרוש נפלא ופשוט על גמרא.

פרושים נוספים:

הפרושים דלהלן הוכנסו במסכתות שונות: רב נסים גאון, תו"ס רי"ד, תוס' הרא"ש, תוס' ר"י הזקן, תוס' ישנים שחלקם נכתבו על ידי הסמ"ג, תוס' שאנץ, שיטה מקובצת ועוד.

5. רבינו גרשום -

פרוש על הגמרא לרבינו גרשום מאור הגולה.

תקופת הגאונים

הגאונים חיו בעיקר בבבל. פירושו של גאון הוא ראש מתיבתא (ישיבה). "גאון" - בגימטריא 60, רמז לכך שהיו בקיאים בששים מסכתות. הגאונים התחילו בכתיבת תשובות וספרים למיניהם. וכך כותב הרמב"ם: כל החכמים שעמדו אחר חיבור הגמרא ובנו בו ויצא להם שם בחכמתם הם הנקראים גאונים. וכל אלו הגאונים שעמדו בארץ ישראל, בארץ שנער, בספרד ובצרפת, למדו דרך הגמרא והוציאו לאור תעלומותיו וביארו ענייניו, לפי שדרך עמוקה דרכו עד למאוד וכו'. ושאלות רבות שואלין אנשי כל עיר ועיר לכל גאון אשר היה בימיהם לפרש להם דברים קשים שבגמ' - והם משיבים להם כפי חכמתם. ואותם השואלים מקבצים התשובות ועושים מהם ספרים להבין מהם. גם חיברו הגאונים שבכל דור ודור חיבורים לבאר הגמרא, מהם מי שפירש הלכות יחידות, ומהם מי שפירש פרקים יחידים שנתקשו בימיו, ומהם מי שפירש מסכתות וסדרים, ועוד חיברו הלכות פסוקות בענין איסור והיתר וחייב ופטור בדברים שהשעה צריכה להם כדי שיהיו קרובים למדע מי שאינו יכול לירד לעומקה של גמ'. וזו היא מלאכת ה' שעשו בה כל גאוני ישראל מיום שחברה הגמרא, עכ"ל. יש לציין שלא כל הרבנים שחיו בתקופה זו נקראו גאונים, אלא רק אלו שהוסמכו לכך ועמדו בראש הישיבה נקראו גאונים, ואילו שאר הרבנים, למרות גדולתם בתורה, אך לא הוסמכו לגאונות, לא נקראו גאונים.

הגאונים חיו בשני מקומות מרכזיים, בסורא ובפומבדיתא, ובכל מקום כיהן הגאון כראש ישיבה. מהגאונים הידועים - בה"ג - רב יהודאי גאון שהוא בעל ספר "הלכות גדולות", רב סעדיה גאון, רב נטרונאי גאון, רב נחשון גאון, רבי אהרון בן מאיר, רבי שבתי דונולו הרופא, רבי משולם גאון, רבי חסדאי אבן שפרוט, רבי חושיאל, רב שרירא גאון, ואחרון וגדול הגאונים היה רב האי גאון, בנו של רב שרירא גאון.

בתקופה זו של הגאונים צמחה לה כת הקראים, בראשותו של הרשע ענן בן דוד. אחיינו של "ראש הגולה" ענן בן דוד היה אמור להיות יורשו של "ראש הגולה" רבי שלמה חסדאי לאחר מותו, אך שני הגאונים באותו זמן, רב יהודאי גאון ורב דודאי גאון גאוני סורא ופומבדיתא שהיו אחים, הטילו ספק באופיו ובאמונותיו של זה, ומינו את אחיו הצעיר תחתיו. ענן הרשע לא הסכים למינוי זה ועשה עצמו לראש הגולה. בעיני המוסלמים נחשב מעשה זה למרידה וענן הושלך לכלא. לאחר שריצה את עונשו היה מלא שינאה לרבנים ולחכמי אותו הדור, ולכן בדה מליבו דת חדשה הכופרת בתורה שבע"פ ומקבלת רק את התורה שבכתב, שמה של דת זו היה "קראים" היינו מאמינים רק במקרא. חלק מהגאונים ובראשם רב סעדיה גאון לחמו מלחמת חורמה כנגד דת הקראים.

גאונים

רוב הפרטים על הגאונים נלקחו מאיגרת רב שרירא גאון. אך דא עקא שגם רש"ג מציין באיגרתו שחלק מהתאריכים אינם מכוונים, ולכן יש גרסאות אחרות, וכן יש תאריכים חופפים בין הגאונים. ברשימה זו מופיעים גם הרבנים שחיו בתקופה זו אך לא היו בעלי תואר "גאון".

גאוני פומבדיתא

רב חנן מאשיקייא -

גאון פומבדיתא (ראש הישיבה) בשנים ד'שמ"ט - ס' (600 - 589), ממנו התחילה תקופת הגאונים שנמשכה 450 שנה עד פטירתו של רב האי גאון.

רב מארי בר רב דימי -

גאון פומבדיתא בראשית תקופת הגאונים, בשנים ד'ש"ס - ע"ג (613 - 600).

רב חנינא מן בי גיהרא -

גאון פומבדיתא בשנים ד'ש"ע - ת' (640 - 613), אחריו שימש כגאון רב הונא בזמנו בשנת ד'שע"ג (613 לספה"נ) התגלה מוחמד).

רב חנא -

גאון פומבדיתא בשנים ד'ת' - ת"כ (660 - 640), מכונה גם רב הונא.

רב ראבא -

גאון - בימיו תקנו היתר לתת גט לאלתר לאשה.

רב בוסתנאי (בוסאי) -

גאון פומבדיתא בשנת ד'ת"ל (670).

רב הונא מרי בר יוסף -

גאון פומבדיתא בשנים ד'ת"ל - ת"נ (690 - 670).

רב חייא ממישא -

גאון פומבדיתא בשנת ד'ת"ס (700).

רב רביא מורונאי -

גאון פומבדיתא עד שנת ד'תע"ט (720).

רב נטרונאי בר רב נחמיה -

גאון פומבדיתא משנת ד'תע"ט (719), נהג ביד קשה עם חכמי הישיבה ולכן חלקם עקרו לסורא, עד למותו. ידוע גם בשם "בר מר ינקא".

רב יהודה -

גאון פומבדיתא עד שנת תצ"ט (739).

רב יוסף כותנאי -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תצ"ט - ק"ח (748 - 739).

רב שמואל בר רב מר -

גאון פומבדיתא משנת ד'תק"ח (748), היה רבו של רב אחאי משבחה בעל ה"שאלתות".

רב נטרונאי כהנא בר רב אמונה -

גאון פומבדיתא בשנת ד'תקי"ג (753). רבו של רב נטרונאי היה רב אחאי משבחה בעל השאלתות שהוא היה צריך להתמנות לגאון, אך מכיוון שראש הגולה שלמה בר חסדאי מינה את רב נטרונאי לגאון עזב רב אחאי את בבל ועלה לארץ-ישראל.

רב אחאי משבחה -

מחכמי בבל הידועים ביותר, אף שלא שימש כגאון. מחכמי ישיבת פומבדיתא, לאחר שלא התמנה לגאון, לאחר פטירת רב שמואל בר רב מר גאון בשנת ד'תקי"ג (753), עלה רב אחאי לארץ-ישראל וחיבר את ספרו החשוב "שאלתות" המכיל דרשות בהלכה ובאגדה, לפי סדר פרשיות התורה. נולד בשנת ד'ת"מ (680) ונפטר בשנת ד'תקי"ב (752).

רב אברהם כהנא -

גאון פומבדיתא בשנת ד'תק"כ (760). שני בניו חנינאי ואיבומאי שימשו כגאונים בפומבדיתא.

רב דודאי בר מר נחמן -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תק"כ - תקכ"ג (763 - 761), היה אחיו של הגאון המפורסם רב יהודאי גאון, ושניהם שמשו באותו זמן כגאונים, האחד בפומבדיתא והשני בסורא, בימיו חי הקראי ענן.

רב חנניה בר רב משרשיא -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקכ"ג - קל"א (771 - 763).

רב מלכא בר רב אחא -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקל"א - ג' (773 - 771).

רב רבא בר רב דודאי -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תתל"ג - מ"א (781 - 773). ידוע גם בשם רב אבא.

רב שינוי גאון -

גאון פומבדיתא בשנת ד'תקמ"א (782), לא האריך ימים על כסא הגאונות.

רב חנינאי כהנא בר רב אברהם -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקמ"ב - ה' (785 - 782), לפניו שימש בגאונות רב שינוי, לאחר שהורד מכסאו כיהנו 5 גאוניו כשאחריו מכהן רב הונא הלוי בר רב יצחק, ולאחריהם מונה בנו של רב חנינאי.

רב הונא הלוי בר רב יצחק גאון -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקמ"ה-ח' (788 - 785). בימיו תקנו היתר לגבות חוב וכתובת אשה מיתומים מן המטלטלים.

רב מנשה בר רב יוסף -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקמ"ח - נ"ו (796 - 788).

רב ישעיה הלוי בר מר אבא -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקנ"ו - נ"ח (798 - 796).

רב יוסף בר רב שילא משילהי -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקנ"ח - ס"ד (804 - 798).

רב כהנא בר רב חנינאי -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקס"ד - תק"ע (810 - 804).

רב איבומאי בר רב אברהם -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תק"ע - תקע"ד (814 - 810). לפניו שימש בגאונות בן אחיו רב כהנא גאון.

רב יוסף בר רב אבא -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תקע"ד - ע"ו (816 - 814), היה תלמידו של הגאון רב שינוי.

רב אברהם בר רב שרירא -

גאון פומבדיתא במשך 12 שנים, בשנים ד'תקע"ו - תקפ"ח (828 - 816).

רב יוסף בר רב חייא -

גאון פומבדיתא, מונה לגאון בעקבות מחלוקת שהייתה בין שני ראשי הגולה דניאל ודוד בן יהודה, וזאת בזמן שהיה גאון מכהן, והוא רבי אברהם בר שרירא, לבסוף כשראה שיוצאת מחלוקת ממינו ויתר על תפקיד הגאון ורבי אברהם הגאון כיהן לבד. לאחר פטירת רב אברהם גאון מונה שוב רב יוסף לגאון וכיהן במשך שש שנים מד'תקפ"ח - צ"ג (833 - 828 לפנה"ס).

רב יצחק בר רב חנניה (הונאי) -

גאון פומבדיתא וראש ישיבה בשנים ד'תקצ"ג - ט' (839 - 833) הוא לא היה מועמד למשרת הגאון אלא מונה ע"י ראש הגולה, עקב היותו מבוגר יותר מרב יוסף, לאחר פטירתו נתמנה לגאון רב יוסף בר רב רבי.

רב יוסף בר רב רבי -

גאון פומבדיתא במשך שנתיים, בשנים ד'תקצ"ט - תר"ב (842 - 839), לאחר פטירת רב יוסף בר רב חייא גאון לא מונה רב יוסף לגאון כנהוג למנות את האב"ד אלא, ראש הגולה מינה את רב יצחק בר רב חנניה, ולאחר פטירת רב יצחק נתמנה רב יוסף.

רב פלטוי בר רב אביי -

גאון פומבדיתא, במשך 16 שנים, בשנים ד'תר"ב - י"ח (858 - 842), התנגד ללימוד בספרי הלכות כגון ספר "הלכות קטועות" בטענה, שזה מונע את לימוד התלמוד.

רב אחא (אחאי) כהנא בר מר רב -

גאון פומבדיתא בשנת ד'תרי"ח (858). כיהן כגאון 6 חודשים בלבד, גם בנו ונכדו רב מבשר ישבו על כסא הגאונות בפומבדיתא. אחריו הייתה מחלוקת במשך שנה וחצי בין רב מנחם גאון ובין רב מתתיה גאון, לאחר פטירת רב מנחם חזרו כולם לרב מתתיהו גאון.

רב מנחם בר רב יוסף בר חייא -

גאון פומבדיתא בשנים ד' תרי"ח - כ' (860 - 858).

רב מתתיהו בר מר רבי -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תר"כ - ט' (869 - 860).

רב רבה בר רב אמי -

גאון פומבדיתא, במשך שנתיים וחצי, בשנים ד'תרכ"ט - ל"ב (872 - 869), ידוע גם כרב אבא בר רב אמי.

רב צמח בר רב פלטי -

גאון פומבדיתא, במשך 19 שנה, בשנים ד'תרל"ב - תר"נ (890 - 872). חיבר מילון תלמוד לפי סדר א"ב ובו פירש את המילים הקשות בתלמוד.

רב האי בר דוד -

(אינו רב האי המפורסם בן רב שרירא גאון) - גאון פומבדיתא, במשך שבע וחצי שנים, בשנים ד'תר"נ - תרנ"ח (898 - 890)

רב קימוי בר רב אחא -

גאון פומבדיתא, במשך 8.5 שנים, בשנים ד'תרנ"ח - ס"ו (906 - 898).

רב יהודה בר רב שמואל -

סבו של רב שרירא גאון - גאון פומבדיתא בשנים ד'תרס"ז - ע"ז (917 - 906).

רב כהן צדק בר רב יוסף -

גאון פומבדיתא משנת ד'תרע"ז - צ"ו (936 - 917), נתמנה לגאון ע"י הנשיא בן זכאי לאחר פטירת הגאון רב יהודה בר רב שמואל סבו של רב שרירא גאון, אך מתנגדיו בחרו ברב מבשר כהנא לגאון, וכפשרה במחלוקת, כל אחד עמד בראש ישיבה נפרדת. בשנת ד'תרפ"ו (926) נפטר רב מבשר, ומאז שימש כגאון וראש הישיבה רק רב כהן צדק.

רב מבשר כהנא בר רב קימוי -

גאון פומבדיתא בשנים ד'תרע"ז - תרפ"ו (926 - 917), לפניו שימש בגאונות רב יהודה בר רב שמואל וכשנפטר רב יהודה מונה רב כהן צדק בר יוסף לגאון ע"י ראש הגולה בר זכאי ואילו חלק אחר מבני הישיבה מינו את רב מבשר כהנא. בשנת ד'תרפ"ב הגיעו לפשרה ושניהם שמשו כגאונים רק שכל אחד עמד בראש ישיבה עד תרפ"ו שאז נפטר רב מבשר, ורב כהן צדק שימש כגאון וכראש ישיבה לבד.

רבי קלומינוס בר משה - מלוקה -

מגדולי חכמי איטליה הקדומים, דור לפני רב שרירא גאון. פנו אליו בשאלות רבות, ותשובותיו הועתקו בתוך קובצי תשובות הגאונים יחד עם תשובות גאוני בבל. היה אביו של רבי משולם הגדול.

רבי שבתאי בר אברהם דונולו -

מחכמי איטליה, רופא ואיצטגנין, חי סמוך לפני רב שרירא גאון. מספריו: "חכמוני", ו"היקר", וכן "פירוש לספר היצירה". הוא החכם הראשון הידוע לנו כמחבר ספרי רפואה בעברית. נולד בשנת ד'תרע"ג (913) ונפטר ד'תשמ"ב (982).

רב צמח בר רב כפנאי -

גאון פומבדיתא, במשך שנתיים וחצי, בשנים תרצ"ו - תרצ"ח (938 - 936).

רב חנינא בר רב יהודה -

גאון פומבדיתא, במשך חמש וחצי שנים, בשנים ד'תרצ"ח - תש"ג (943 - 938) אביו של רב שרירא גאון.

רב אהרן בר רב יוסף גאון -

מונה ע"י רב מבשר גאון. לדעת רב שרירא גאון הוא מונה לתפקיד זה למרות שלא היה ראוי והיו אחרים הראויים יותר ממנו.

רב שרירא גאון - בר חנניה -

מחכמי בבל, גאון פומבדיתא, נפטר בשנת ד' תשס"ז (1007) בגיל 100. בעל האגרת הנודעת: "אגרת רב שרירא גאון". נשא בתואר גאון במשך 38 שנה. היה אביו של גדול הגאונים רב האי גאון שלטובתו ויתר על תואר הגאון שנתיים לפני פטירתו. בתקופה זו שימשו שניהם ביחד בתפקיד גאון.

רב האי גאון - מחכמי בבל -

גדול הגאונים ואחרון גאוני פומבדיתא לפני שקיעת הגאונות. נולד בפומבדיתא בשנת ד'תרצ"ט (939), נפטר בשנת ד'תשצ"ח (1038), עם פטירתו נסתיימה תקופת הגאונים בבבל וההגמוניה עברה לספרד. מספריו: "המקח והממכר", "ספר השטרות", "משפטי שבועות", "פירוש לש"ס ולמשניות, תשובות ופיוטים. בספרים רבים כאשר מוזכר "גאון" סתם הכוונה לרה"ג, ועליו נאמר: "אחרון הגאונים בזמן וראשונם במעלה". היה חתנו של גאון סורא רב שמואל בן חופני. חלק ניכר מתשובות הגאונים שבידינו הם מרה"ג וחלקם כתבם במשותף עם אביו רב שרירא גאון. הוא ואביו רב שרירא גאון שמשו בגאונות 70 שנה ברצף.

רבי משולם הגדול - בר קלונימוס -

מחכמי איטליה הקדומים ומראשוני הפייטנים, בן דורו של רב שרירא גאון שעמד עמו בקשר שאלות ותשובות.

רבי יעקב בר נסים -

אבן שאהין - מחכמי צפון אפריקה, אביו ורבו של רב נסים גאון, עמד בראש ישיבה, הרביץ תורה בקירוואן ואליו נשלחה האגרת המפורסמת של רב שרירא גאון.

רבי חסדאי בר יצחק - אבן שפרוט -

מחכמי ספרד, שר ורופא המלך, חי סמוך אחרי רב סעדיה גאון, בימיו התפשטה החכמה בספרד, סייע למדקדק מנחם בן סרוק ותמך בישיבתו של השבוי רבי משה.

רבי מנחם בר יעקב - בן סרוק -

מחכמי ספרד בדור הסמוך לרב שרירא גאון, ספרו "מחברת מנחם" עוסק בדקדוק לשון המקרא. רבי דונש בן לבראט כתב כנגדו בחריפות את ספרו "תשובות".

רבי שמריה בר אלחנן -

מחכמי מצרים, בן דורו של רב שרירא גאון ואף קיבל תורה ממנו. היה אחד מארבעת "השבויים" ונפדה בידי קהילת אלכסנדריה. פעל רבות להפצת התורה ועמד בקשר מתמיד עם ישיבות בבל. בנו ותלמידו רבי אלחנן היה תלמיד רב האי גאון.

רבי חושיאל בר אלחנן -

מחכמי צפון אפריקה בן דורו של רב האי גאון, אחד מארבעת "השבויים", נפדה בידי קהילת קירוואן ושם יסד ישיבה גדולה, היה אביו של הר"ח רבינו חננאל.

גאוני סורא

רב מר בר רב הונא -

גאון סורא הראשון לאחר תקופת הסבוראים. שימש בגאונות משנת ד'שנ"א - ד'שס"ט (609 - 591 לספה"נ).

רב חנינא -

מראשוני גאוני סורא (הגאון השני), שימש כגאון בשנת ד'ת"י (650).

רב הונא -

גאון סורא, מראשוני הגאונים החל משנת ד'ת"כ (660).

רב ששנא -

גאון סורא, נפטר בשנת ד'תתמ"ט (689), ידוע גם כרב משרשיא בר תחליפא.

רב חנינא מנהר פקוד -

גאון סורא במשך חמש שנים, בשנים ד'תמ"ט - תנ"ד (689 - 694).

רב הילאי הלוי מנרש -

גאון סורא במשך 18 שנה, בשנים ד'תנ"ד-תע"ב (694 - 712).

רב יעקב הכהן מנהר פקוד -

גאון סורא, שימש בגאונות 18 שנה, בשנים ד'תע"ב - צ' (712 - 730).

רב מר בר שמואל -

גאון סורא משנת ד'ת"צ - תק"ח (730 - 748). במקורו הוא היה מפומבדיתא ונכדו של ראבא גאון, אך מכיוון שלא היה בסורא חכם מתאים הביא אותו ראש הגולה שלמה בר חסדאי ומינהו לתפקיד גאון.

רב מרי כהן מנהר פקוד -

גאון סורא, במשך 8 שנים, בשנים ד'תק"ח - ט"ז (748 - 756), לפניו שימש רב מר שמואל, אחריו שימש במשך 6 חודשים בלבד רב אחא.

רב אחא רבה -

גאון סורא בשנת ד'תקט"ז (756), כיהן כגאון 6 חודשים בלבד.

רב יהודאי בן רב נחמן גאון -

גאון סורא בשנים ד'תקי"ז - כ"א (761 - 757), היה מחכמי פומבדיתא והועבר לשיבת סורא ע"י ראש הגולה רבי שלמה בר חסדאי. לפניו שימש בגאונות בסורא רב אחא. רב יהודאי היה הגאון הראשון שכתב ספר הלכה את "הלכות פסוקות" שהוא ספר פסקים הראשון שלאחר התלמוד. י"א שחיבר גם את ספר הלכות קצובות, ויש שחולקים. בגלל עוורונו תלמידיו הם שכתבו את הספר שנעלם ורק לאחרונה נמצא. בזמנו חי ענן הקראי. נולד בשנת ד'ת"מ (680) ונפטר בשנת ד'תקכ"ג (763).

רב אחונאי כהנא בר רב פפא -

גאון סורא במשך 8 שנים, בשנים ד'תקכ"א - כ"ט (761 - 769).

רב חנינאי כהנא בר רב הונא -

גאון סורא, במשך חמש שנים, בשנים ד'תקכ"ט - תקל"ד (769 - 774), תלמיד רב יהודאי גאון.

רב מרי הלוי בר רב משרשיא -

גאון סורא, במשך שלוש וחצי שנים, בשנים ד'תקל"ד - ז' (774 - 777).

רב ביבוי הלוי בר מר רבא מנהר פקוד -

גאון סורא במשך 10 וחצי שנים, בשנים ד'תקל"ז - ד'תקמ"ח (788 - 777).

רב הילאי בר רב מרי -

גאון סורא, במשך תשע שנים, בשנים ד'תקמ"ח - ד'תקנ"ז (797 - 788). בנו נטרונאי עלה על כס הגאונות בסורא רק אחרי 56 שנה כשבינו לבין אביו שמשו 8 גאונים.

רב יעקב הכהן בר רב מרדכי -

גאון סורא במשך 14 שנה, בשנים ד'תקנ"ז - ד'תקע"א (811 - 797). הוא היה הראשון ממשפחת כהנים שיצאו ממנה עוד שלושה גאונים: רב אבומאי, רב משה ורב כהן צדק.

רב איבומאי הכהן בר רב מרדכי -

גאון סורא במשך שמונה שנים. שימש בגאונות בשנים ד'תקע"א - ד'תקע"ט (819 - 811). לפניו שימש בגאונות אחיו רב יעקב הכהן.

רב צדוק בר מר אשי -

גאון סורא, במשך שנתיים, בשנים ד'תקע"ו - ד'תקע"ח (818 - 816). מכונה גם רב יצחק בר רב אשי, גם שאר בני משפחתו המשיכו אחריו בגאונות: אחיו רב קימוי, שני בניו רב נחשון ורב צמח, ונכדו רב האי בר רב נחשון.

רב הילאי בן רב חנינא -

גאון סורא במשך שלוש וחצי שנים, בשנים ד'תקע"ח - ד'תקפ"ב (822 - 818).

רב קימוי בר רב אשי -

גאון סורא במשך שלוש וחצי שנים, בשנים ד'תקפ"ב - ד'תקפ"ה (825 - 822).

רב משה כהנא בר רב יעקב -

גאון סורא במשך עשר וחצי שנים, בשנים ד'תקפ"ה - ד'תקצ"ו (836 - 825) שמו הנוסף היה רב משרשיא כהנא. אחריו במשך שנתיים לא מונה גאון.

רב כהן צדק בר רב איבומאי -

גאון סורא במשך עשר וחצי שנים, בשנים ד'תקצ"ח - ד'תר"ח (848 - 838). לפניו היה רב משה (משרשיא) גאון סורא שנפטר בשנת ד'תקצ"ו (836) אך במשך שנתיים לא מונה גאון. אחריו שימש כגאון רב שר שלום בר רב בועז.

רב שמעון קיירא (קיירא) -

מגדולי חכמי ההלכה בבבל בתקופת הגאונים, אך מעולם לא הוסמך לגאונות. נראה שחי בסורא בשנת ד'ת"ר (840) בקירוב. ספרו הידוע "הלכות גדולות" הוא מעין קיצור הלכות מהתלמוד. הוא מתבסס על ספר "הלכות פסוקות" של רב יהודאי גאון והשאלות של רב אחאי גאון. (לפי רש"י את הלכות גדולות חיבר רב יהודה גאון).

רב שר שלום בר רב בועז -

גאון סורא במשך עשר שנים, בשנים ד'תר"ח - ד'תי"ג (853 - 848).

רב נטרונאי בר רב הילאי -

גאון סורא במשך שמונה שנים, בשנים ד'תרי"ג - ד'תרי"ח (858 - 853). חיבורו ששלח לספרד "סדר מאה ברכות" היה אחד היסודות לסידור התפילה של רב עמרם גאון שהיה אחריו. לחם בקנאות כנגד הקראים.

רב עמרם גאון בר רב שישנא -

גאון סורא במשך שמונה עשרה שנים, בשנים ד'תרי"ח - ד'תרל"א (871 - 858). לפי בקשה כתב את "סידור רב עמרם גאון" המפורסם מאוד והמוזכר רבות בספרי הראשונים, וסידור רש"י ומחזור ויטרי מתבססים עליו רבות. בסידור הוכנסו תשובות מגאונים שחיו אחריו כגון: רב נחשון, רב סעדיה רב האי ועוד.

רב נחשון בר רב צדוק -

גאון סורא במשך שמונה שנים, בשנים ד'תרל"א - ד'תרל"ט (879 - 871). רב נחשון גאון חיבר את ספר "ראומה" על הלכות שחיטה וכן חיבר את "עגול דרב נחשון" בהלכות קידוש החודש (עיי' בהרחבה בספרי "השמים מספרים").

רב צמח בר רב חיים -

גאון סורא במשך שבע שנים, בשנים ד'תרל"ט - ד'תרמ"ה (885 - 879). היה אחיינו של רב נחשון גאון. בזמנו בא הנוסע אלדד הדני שסיפר על עשרת השבטים היושבים מעבר לסמבטיון, ורב צמח אמר שאינו דוחה את דבריו.

רב מלכה -

גאון סורא, שימש כגאון משך חודש אחד בלבד ונפטר בשנת ד'תרמ"ה (885). רב שריא גאון כותב שבאותה תקופה בזמן של 3 חודשים נפטרו רוב חכמי ישיבת סורא.

רב האי בר רב נחשון -

גאון סורא במשך עשר שנים, בשנים ד'תרמ"ה - ד'תרנ"ו (896 - 885).

רב הילאי בר רב נטרונאי -

גאון סורא במשך שמונה שנים, בשנים ד'תרנ"ו - ד'ת"ס (904 - 896).

רב שלום בר רב מישאל -

גאון סורא במשך שבע שנים, בשנים ד'תרס"ד - ד'תרע"א (911 - 904).

רב יעקב בר רב נטרונאי -

גאון סורא במשך 13 שנים, בשנים ד'תרע"א - ד'תרפ"ד (924 - 911).

רב יום טוב כהנא בר רב יעקב -

גאון סורא במשך ארבע שנים, בשנים ד'תרפ"ד - ד'תרפ"ח (928 - 924). לפניו כיהן אביו רבי יעקב בר נטרונאי. מחליפו של רב יום-טוב גאון בגאונות לאחר מותו היה רב סעדיה גאון. רב יום טוב היה אורג במקצועו ובודאי שלא היה ראוי להיות גאון, אך מכיוון שבסורא לא היה מישהו אחר שראוי, מונה הוא.

רב סעדיה גאון - בר יוסף -

מחכמי בבל - גאון סורא. פרשן, פייטן, מדקדק. אחרי פטירת רב יעקב גאון לא היה חכם הראוי לתפקיד הגאון ולכן ראש הגולה דוד בן זכאי מינה את בנו של הגאון הקודם רב יעקב גאון לתפקיד הגאון למרות היותו אדם פשוט, אורג, שאינו ראוי לתפקיד זה. הוא שימש בתפקידו זה במשך 4 שנים, לאחר מותו רצו לסגור את ישיבת סורא ולהעביר את התלמידים לפומבדיתא, אך לבסוף החליטו למנות את רב נתן בנו של רב יהודה גאון כדי שלא לבטל את הישיבה. אך בינתיים לפני שהספיק להיות גאון נפטר רב נתן בשנת ד'תרפ"ח (928 לספה"נ) ואז הביא דוד בן זכאי את רב סעדיה בן רבי יוסף ממצרים. רב סעדיה גאון שימש בתפקידו שנתיים ולאחר שהסתכסך עם דוד ראש הגולה ברח הרב והתחבא במשך שבע שנים בהם כתב את ספריו הנפלאים. בזמן זה מינה ראש הגולה את רב יוסף בנו של רב יעקב גאון להיות גאון במקום רב סעדיה למרות שהיה קטן בחכמה מול רב סעדיה גאון. לבסוף התפייס רב סעדיה גאון עם ראש הגולה אך לא הוחזר שוב לתפקידו. רב סעדיה גאון היה החכם הראשון לאחר חתימת התלמוד שחיבר חיבורים באמונה, בוויכוחים ובדקדוק הלשון העברית. רדף בחזוקה אחר הקראים. מספריו: "אמונות ודעות", "האגרון", "ספר השטרות". תרגם את התורה והנביאים ללשון ערבית. כתב פירושים לתנ"ך ולספר היצירה, וכן חיבר פיוטים ותשובות. היתה לו מחלוקת קשה עם בן מאיר מגדולי חכמי ארץ ישראל בנושא קידוש החודש והעיבור. נפטר בשנת ד'תש"ב (942).

רב יוסף בר יעקב -

גאון סורא בשנים ד'תרצ"ב (932), הוא נתמנה ע"י ראש הגולה דוד בן זכאי במקום רב סעדיה גאון שהודח ע"י בן זכאי. לאחר שרב סעדיה גאון התפייס עם ראש הגולה שמשו שניהם ביחד, ולאחר פטירת רב סעדיה גאון בשנת ד'תש"ב (942) המשיך לשמש כגאון סורא לבד אך נאלץ לסגור את הישיבה ואכן היא נסגרה במשך 40 שנה.

רבי אהרון בר משה בן מאיר -

מחכמי ארץ-ישראל, בן דורו של רב סעדיה גאון, היה ראשון לגאוני ארץ-ישראל, ראש ישיבת "גאון יעקב" בירושלים. תקופת כהונתו החלה בשנת ד'תרע"ה (915), את מקומו מילא אחריו בנו רבי אברהם. היתה לו מחלוקת קשה עם רב סעדיה גאון בענין קידוש החודש ועיבור השנה (עיין בהרחבה בספרי "השמים מספרים").

ספרי הגאונים

רשימה חלקית ביותר של ספרי הגאונים המפורסמים

שאלות דרב אחאי גאון משבחה (עיר בבבל) -

דן בכל מצוות התורה לפי סדר הפרשיות. זהו הספר הראשון שחובר לאחר חתימת התלמוד. כתבו המפרשים שלא נמצאה בספר זה שום טעות.

ספר הלכות גדולות -

מכונה "בה"ג" שחיברו רב יהודה גאון וזה עפ"י רש"י, אך הרמב"ם כתב שחיברו רבי שמעון קיירא.

סדור רב עמרם גאון -

הסידור הוא למעשה נוסחאות התפילה לימות החול, שבת ומועדים שחיברו רב עמרם גאון. הסידור נכתב עפ"י בקשת יהודים מספרד, והוא שלח להם את נוסח תפילות השנה בתוספת פסקים ותוספות שונות. מאז, סידורו התפשט בעולם היהודי ונהפך לבסיס נוסח התפילה של כל עם ישראל. כמו כן חיבר גם אגדה לפסח.

אזהרות לרב סעדיה גאון -

בספר זה מוכיח רס"ג שכל התרי"ג מצוות רמוזות בתוך עשרת הדברות. לצערנו ספר זה שהוא בעל חשיבות גדולה נעלם ואינו נמצא כיום.

אמונות ודעות -

ספר זה הוא הראשון הודן באמונה, וחיברו ג"כ רב סעדיה גאון.

איגרת רב שרירא גאון -

והיא הסברים על סדר המשנה והגמרא וכן הסברים על המשנה, תוספתא, ברייתא ועוד. בסופו הובא סדר הדורות של רבנן סבוראי והגאונים.

שערים דרב האי גאון -

ספר זה בנוי מ־60 שערים בדיני ממונות.

סדר תנאים ואמוראים -

מיוחס לגאונים ובו כללי הש"ס וכללי ההלכה, וי"א שרבי יוסף טוב עלם חברו או העתיקו.

ספר "הלכות קצובות" -

יש המייחסים אותו לרב יהודה גאון, ויש החולקים על כך ואומרים שגאון אחר כתבו אך הכותב הושפע מספר "הלכות פסוקות" לרב יהודאי גאון.

ספר החילוקים -

מראשית תקופת הגאונים ובו מובאים כ-150 הבדלי מנהגים בין בני ארץ ישראל לבני בבל בנושאים שונים, לא ידוע מחברו.

ספר השטרות -

לרב האי גאון ובו נוסחאות של שטרות על פי ההלכה.

משפטי שבועות -

לרב האי גאון הדין בנושא שבועות.

תשובות הגאונים -

זהו קובץ תשובות של הגאונים שקובצו במספר קבצים:

קובץ ראשון נקרא "תשובות הגאונים - קובץ שערי צדק" ובו 533 תשובות שקובצו ונאספו במשך שנים ע"י מספר עורכים במקומות שונים. קובץ זה נדפס על ידי החכם נסים בן חיים מודעי בשאלוניקי בשנת ה'תקנ"ב (1792) מתוך כתב יד שמצא במצרים. קובץ זה מסודר לפי נושאים ויש בו גם תשובות מחכמי ספרד כולל הרי"ף.

קובץ תשובות נוסף נקרא "תשובות הגאונים - מוסאפיה" (ליק) והוא כולל 120 תשובות שרובן תשובות קצרות. קובץ זה לוקט על ידי רבי יעקב מוסאפיה (רובו לוקט מספר העיתים לר"י אלברצלוני) והודפס בשנת ה'תרכ"ד (1864) בעיר ליק שבפרוסיה.

קובץ שלישי בסדרה זו נקרא "תשובות הגאונים החדשות - עמנואל" (אופק), מקור התשובות הוא מכתב יד גדול של תשובות מרוסיה, קובץ זה יצא לאור במסגרת מכון "אופק" כאשר המהדיר הוא ד"ר ש. עמנואל.

קובץ רביעי הוא "תשובות הגאונים שערי תשובה" הכולל 453 תשובות שחלקן לקוחות מספר הלכות פסוקות ומתשובות הרי"ף. הקובץ נדפס לראשונה בשנת תקס"ב (1802) בשאלוניקי.

קובץ חמישי הוא "תשובות גאונים קדמונים" הכולל 152 תשובות, נדפס לראשונה ע"י החכם דוד קאסל בברלין בשנת תר"ח (1848).

קובץ שישי הוא "תשובות הגאונים קורונל" הכולל 117 תשובות, נדפס בווינה תרל"א (1871) בידי רנ"ן קורונל מכתב יד שנמצא בחברון.

קובץ שביעי הוא "תשובות הגאונים הרכבי" הכולל מאות תשובות, נדפס בברלין תרמ"ז (1887) ע"י החכם אברהם אליהו הרכבי.

תקופת הראשונים

לאחר שקיעת הגאונות בבבל, גלגלה ההשגחה שגדולי התורה יעברו למקומות נוספים בעולם ששם לא היו גדולי תורה בעלי שעור קומה שיוכלו לפתח את התורה ביתר שאת.

הגאונים שחיו אז בבבל סבלו רבות מהפרסים שנטלו את ממונם ובטלום מלימודם. חלק מהם יצאו בספינות אל ארצות שונות לערוך מגביות עבור הכנסת כלה וכד'.

בשנת 4723 (962 לספה"נ), מספר גאונים מבבל, הפליגו להם בספינה אחת למטרת הכנסת כלה כשבראשם היה רבי משה בר חנוך. ספינה זו נפלה בידי שודדים שלקחו את השבויים והציגום בפני קהילות ישראל במקומות שונים, במטרה שיפדו אותם.

השבוי הראשון רבי משה בר חנוך

הוא ובנו ר' חנוך הובאו לספרד ושם נפדו ע"י יהודי המקום, וכשראו את גדולתו של רבי משה בתורה, דיין הקהילה רב נתן פינה את מקומו ומינוהו לראש הישיבה, והוא ובנו הפכו את כל מדינת ספרד למרכז תורה, וע"י כך לא נזקקו עוד לשלוח את שאלותיהם לבבל. כ־120 שנה לאחר פטירת רבי משה הגיע הרי"ף לספרד, שם הירבה תורה והעמיד תלמידים רבים וביניהם הרי"ם מיגאש ואביו של הרמב"ם. 200 שנה לאחר בוא הרי"ף ברח הרא"ש מגרמניה לספרד והעמיד תלמידים רבים ובראשם בנו רבי יעקב בעל הטורים. גדול תלמידי בנו, רבי חנוך, היה רבי שמואל הנגיד, וכן רבי יצחק בר ראובן הברצלוני. רבי חנוך נפטר בשנת 4785 (1025 לספה"נ).

השבוי השני היה רבי חושיאל ב"ר אלחנן

אותו הביאו השודדים לאפריקה וקהילת ישראל שם פדתה אותו. גם הוא הפיץ תורה במקום, ולאחר פטירתו בשנת 4787 (1027 לספה"נ) המשיך בנו המפורסם, רבנו חננאל מקירוואן (טוניס) את דרכו.

השבוי השלישי היה רבי שמריה ב"ר אלחנן

הוא נפדה ע"י קהילת אלכסנדריה, ושם הקים ישיבה גדולה ופעל רבות להפצת התורה, ולאחריו המשיך את דרכו, בנו, רבי אלחנן.

השבוי הרביעי - לא נודע שמו.

מרכזי התורה של הראשונים היו בעיקר: ספרד, אשכנז, צרפת, פרובנס ואיטליה. תקופת הראשונים החלה לאחר שקיעת הגאונות בבבל (למעשה בפטירת רב האי גאון), ונדידת מרכזי התורה אל שאר מדינות העולם ובעיקר לספרד.

הראשונים היו פזורים בכל ארצות הגולה. הם נקראו כך ע"י האחרונים כדי להבדילם מן הגאונים. כקודמיהם הם הרבו לכתוב פירושים, הלכות, שו"ת, וחיידושים, ואף יותר מהגאונים.

תקופת הראשונים, מההיבט הרוחני, הייתה אחת מתקופות הפאר של העם היהודי, בתקופה זו חוברו יצירות גדולות כמו פירוש רש"י, אבן עזרא, רמב"ם, תוספות, רד"ק, רמב"ן, רשב"א רלב"ג, רא"ש, ר"ן, מהרי"ל, תרומת הדשן, ועוד רבים שנהפכו במרוצת הזמן לנכסי צאן ברזל של העם היהודי. אך לעומת ההיבט הרוחני, הייתה זו אחת התקופות הקשות בה סבל העם היהודי אבדות רבות בפרעות, במסעי צלב, בעלילות דם, בענידת הטלאי הצהוב, בשריפת התלמוד, בגירושים ופוגרומים. רובם של הגזירות היו פרי יוזמת הכנסיה הנוצרית שראתה ביהודים בוגדים שיש להענישם ולהכחידם. שמונת מסעי הצלב, בין השנים ד'תתנ"ו - ה'נ"א (1291-1096 לספה"נ) היו מלווים בשפיכת דם יהודים רבים, שמסרו את נפשם על קידוש ה'. קהילות רבות באירופה נחרבו וכל זאת בהשפעת מסיתי הכנסיה הנוצרית. דבר דומה קרה גם בשאר הרדיפות והדם היהודי הפך להפקר בעיני העולם כולו. מאות אלפי יהודים נרצחו רק בשל יהדותם, אך רוחם לא נשברה ובכח גבורתם המשיכו לקיים את דרך היהדות.

כעת אביא לפניכם את רשימת גדולי הראשונים והמפורסמים שבהם לפי חלוקת הזמנים שבהם הם חיו. ייתכן מאוד שבמקרים מסויימים רב מסוים קדם לחברו במספר שנים, ובטעות הוכנס אחריו, אך דבר זה אינו עקרוני, אלא העיקר להמחיש את התקופה שבה חי ופעל. סדר הרבנים הוא לפי שנת פטירתם ולא לפי שנת לידתם מכיוון שברוב המקרים ידועה שנת הפטירה ולא שנת הלידה.

X - 1012 לספה"נ

X - 4772 לבריאת העולם

X - ד'תשע"ב א' תשרי

רבי אמנון הקדוש ממגנצא

מחכמי אשכנז, חי סמוך לפני רבנו גרשום מאור הגולה, נרצח באכזריות בגלל סירובו להתנצר, בעל הפיוט "ונתנה תוקף" לימים הנוראים.

960 - 1028 לספה"נ

4720 - 4788 לבריאת העולם

ד'תש"כ - ד'תשפ"ח

רבנו גרשום

מאור הגולה, המנהיג הרוחני המפורסם של יהדות אשכנז בשנות התהוותה ותוארו "מאור הגולה" מצביע על ההערצה הגדולה כלפיו. ישיבתו היתה במגנצא. תשובותיו נתקבלו במשך כל הדורות כהלכה פסוקה ליהדות אשכנז. כמו כן מיוחסים לו פירושים על מספר מסכתות. הוא התקין חרמות ותקנות

קהל נגד נשיאת שתי נשים, נגד גרושין שלא ברצון האשה ועוד. חלק מתקנות אלו הינם עדיין בתוקף עד ימינו אצל האשכנזים. הוא גם חיבר פיוטים ידועים בעמקותם ובפשטותם. הוא קיבל מרב האי גאון וי"א מרבנו חננאל. תלמידיו: רבי יעקב בן יקר, רבי יצחק הלוי ורבי יצחק בר יהודה, ושלתם היו מרבתי של רש"י.

ד'תש"ס - ד'תת"י 4760 - 4810 לבריאת העולם 1000 - 1050 לספה"נ

רבי משה הדרשן

מרבתי של בעל "הערוך". חי סמוך לפטירת רבנו גרשום, פעמים רבות רש"י מצטטו.

ד'תש"נ - ד'תת"ד 4750 - 4814 לבריאת העולם 990 - 1054 לספה"נ

רבינו חננאל - בן רב חושיאל גאון

בעל פירוש נפלא ופשטי על מספר מסכתות בש"ס. הוא וחבריו רב נסים גאון ורבי שמואל הנגיד נחשבים למסיימי תקופת הגאונים ודור ראשון ל"רבנות". אביו רב חושיאל היה אחד מ-4 "השבויים" שהפיצו תורה מחוץ לבבל. היה מרבתי של הרי"ף.

ד'תש"נ - ד'תת"ד 4750 - 4814 לבריאת העולם 990 - 1054 לספה"נ

רבי מצליח בר אליהו - אבן אל בצאק

מחכמי סיציליה, מתלמידי המובהקים של רב האי גאון ומרבתי המובהקים של רבי נתן בעל "הערוך". לפי בקשת רבי שמואל הנגיד שלח לו מהמנהגים של רב האי גאון.

רבי יחיאל בר אברהם -

מחכמי איטליה, ראש ישיבה, דור אחרי רב האי גאון, אביו ורבו של רבי נתן בעל "הערוך".

ד'תשנ"ג - ד'תת"ו 4753 - 4815 לבריאת העולם 993 - 1055 לספה"נ

רבי שמואל הנגיד

מחכמי ספרד, בן הדור הראשון ל"רבנות" אחרי שקיעת הגאונות בבבל יחד עם רבנו חננאל ורב ניסים גאון מחותנו היה תלמיד ר' חנוך ב"ר משה. (אין הוא מחברו של הספר "מבוא התלמוד" ומייחסים לו חיבור זה בטעות). מספריו: "דיואן שמואל הנגיד", "כל שירי ר' שמואל הנגיד".

רבינו בחיי אבן פקודה

מחכמי ספרד, פילוסוף ומגדולי המוסר. ספרו, "חובות הלבבות", ספר המוסר הנפלא תורגם לעברית, בידי רבי יהודה אבן תיבון, רבי יוסף קמחי ורבי יוסף קאפח (היו עוד שני רבינו בחיי אחריו, רבינו בחיי ב"ר משה אבן אלקוסטני מחכמי ספרד בן דורו של הרמב"ן, ורבינו בחיי בר אשר אבן חלאווה מחכמי ספרד חי אחרי הרא"ש, מח"ס "כד הקמח" על התורה).

רב נסים גאון בר יעקב אבן שאהין

מגדולי חכמי צפון אפריקה, חברו של רבנו חננאל, קיבל תורה מפי אביו ומפי רבי חושיאל. עמד בראש הישיבה בקירוואן. היה רבו של הרי"ף. מחיבוריו: "המפתח למנעולי התלמוד" המכונה "המפתח", "מגילת סתרים", "חיבור יפה מהישועה", ו"סדר מקבלי התורה". רב נסים גאון נחשב יחד עם חברו רבי חננאל ורבי שמואל הנגיד לדור ראשון לרבנות אחרי שקיעת הגאונות בבבל. נקרא גאון משום שלמד תורה מפי רב האי גאון דרך התכתבות במכתבים.

רבי יעקב בר יקר

תלמיד רבינו גרשום, ורבו המובהק של רש"י. רבות מתשובותיו הובאו בספר הפרד"ס לרש"י ובשו"ת מהר"מ מרוטנבורג.

רבי יוסף טוב עלם (הראשון) בר שמואל

מחכמי צרפת, בן דורו של רבי גרשום מאור הגולה, בתוספות הוא מוזכר בכינוי "הרב הגדול". לדעת ר' אברהם זכות הוא היה מחבר הספר "סדר עולם זוטא" שהוא המשך הספר "סדר עולם רבה" להתנא רבי יוסי בן רבי חלפתא. "סדר עולם זוטא" ממשיך את ההיסטוריה ממרד בר כוכבא בו הפסיק "סדר עולם רבה", דרך שושלת ראשי הגולה עד פ"ט דורות, ולדעת ה"צמח דוד" המחבר הוא "גאון" שלא הובהר שמו. י"א שהוא מחבר הספר "סדר תנאים ואמוראים", וי"א שהוא רק העתיקו מכתב יד של הגאונים שכתבוהו. עוד מספריו: "תיקון הגט", ו"תיקון שטרות".

ד'תש"פ - ד'תת"ל 4830 - 4780 לבריאת העולם 1070 - 1020 לספה"נ

רשב"ג - רבי שלמה איבן גבירול

יליד מלאגה שבספרד, משורר ומחבר פיוטים וחרוזים בגאונות נפלאה, היה תלמיד רב האי גאון ורב נסים גאון. היה מגדולי משוררי ישראל, חיבר ספר בפילוסופיה בשם "מקור חיים". מבין חיבוריו הרבים נותרו: "אזהרות" - רשימת תרי"ג מצוות בחרוזים שמאוחר יותר הרשב"ץ דוראן חיבר עליהם פירוש הנקרא "זוהר הרקיע". עוד חיבר רשב"ג ספר מוסר "תיקון מידות הנפש".

ד'תש"צ - ד'תתמ"ט 4849 - 4790 לבריאת העולם 1089 - 1030

רבי יצחק בר יהודה - אבן גיאת

מחכמי ספרד, חברו של ר' שמואל הנגיד, חי בזמן הרי"ף, בן הדור השני לרבנות אחרי סיום תקופת הגאונות בבבל. מתלמידיו רבי משה אבן עזרא. בעל ספר "מאה שערים", שבתחילה נקרא "הלכות כלולות", ור' שמחה במברגר קרא לספר "שערי שמחה - מאה שערים", וכן נשארו ממנו כמאתים פיוטים. אחר פטירתו החליפו הרי"ף.

ד'תשצ"ה - ד'תתנ"ד 4854 - 4795 לבריאת העולם 1094 - 1035 לספה"נ

רבי יצחק בן ברוך אלבליה

מחכמי ספרד, חי בזמן הרי"ף, בן הדור השני לרבנות אחר שקיעת הגאונות, בעל ספר "סוד העיבור" ו"קופת הרוכלים". היתה לו מחלוקת קשה עם הרי"ף.

ד'תשע"ג - ד'תתס"ג 4863 - 4773 לבריאת העולם 1103 - 1013 לספה"נ

הרי"ף - רבי יצחק פאסי

יליד אלג'יר, תלמיד רבנו חננאל ורב נסים גאון. מגדולי חכמי ספרד וצפון אפריקה, מגדולי הפוסקים. חיבורו "הרי"ף" על הש"ס מכונה "תלמוד קטן". חיבור זה היה מיוחד במינו, והוא למעשה לקט ההלכות מכל הש"ס בלי השקלא וטריא, למעט ההלכות השייכות למקדש וקורבנות, זרעים וטהרות. מתלמידיו היה ר' יהודה הלוי. מחליפו לאחר מותו היה תלמידו הר"י מיגאש. הרי"ף היה אחד משלשת עמודי ההוראה שהסתמך עליהם מרן הבית יוסף בפסיקותיו. עוד מחיבוריו: "שו"ת הרי"ף".

רש"י - רבי שלמה יצחקי

יליד טרויס שבצרפת, גדול המפרשים על התנ"ך והתלמוד, פירושו הידוע כ"פירוש רש"י" נחשב לפירוש היסודי ביותר. חי בדורו של הרי"ף והערוך, ישיבתו הייתה בורמיזא ורבים נהרו אליה מרחוק. מבית מדרשו של רש"י יצאו חיבורים נוספים שנכתבו על ידי רש"י או תלמידיו: "ספר האורה" (מיוחס לרבי משה בן רבי שמעיה תלמיד רש"י), "הפרד"ס", "סידור רש"י", "מעשה הגאונים", "איסור והיתר", "תשובות רש"י". רבותיו היו: רבי יעקב ב"ר יקר, רבי יצחק הלוי, רבי יצחק ב"ר יהודה שהיו תלמידי רבינו גרשום מאור הגולה. רש"י האיר עיני כל ישראל בפירושו לתנ"ך ולגמרא ואף מכונה בשם "פרשנדתא". הוא כתב 3 מהדורות לתלמוד, ובידינו נמצאת המהדורה השלישית. החיד"א כתב ששרתה עליו רוח - הקודש, ואלמלא הוא נשתכחה תורה מישאל. את הקונטרסים שחיבר שלח בעילום שמו לבית המדרש, ע"כ מביאים התוס' פעמים רבות: "פי' הקונטרס". רבנו תם, נכדו, אמר שגם הוא יכל לכתוב פרוש כזה לגמרא, אך פרוש לתורה כפירוש רש"י לא היה ביכלתו לכתוב. לרש"י לא היו בנים כי אם 3 בנות ומבתו יוכבד ומבעלה ר' מאיר ב"ר שמואל נולדו רבנו תם והרשב"ם. וחתנו השני היה ר' יהודה ב"ר נתן - ריבב"ן. רש"י - ר"ת: רבן של ישראל. (רבי יהושע חריף מצאצאי רש"י בתקופת האחרונים (חי בין השנים 5408-5335) חיבר ספר בשם "מגיני שלמה" ובו הוא מגן על רש"י מקושיות בעלי התוספות).

רבי שמחה מוטררי

תלמיד רש"י, גיסו של ר"ת וסבו של ר"י הזקן בעל התוס', בעל "מחזור ויטרי" הכולל מנהגים העוסקים בסדר התפילה וקריאת התורה, וכן פיוטים רבים. ספר זה הוא מאותם ספרים שיצאו מבית מדרשו של רש"י. רבי שמעיה חיבר עמו את מחזור ויטרי.

רבי נתן בר יחיאל

בעל הערוך - מחכמי איטליה, היה בעל ידיעה רחבה בשפה הרומית והיוונית וחיבר את ספר הערוך לבירור מילים זרות בתלמוד ובמדרשים. למד תורה מפיו אביו רבי יחיאל בר אברהם, וכן מרבי מצליח בר אליהו, רבי משה הדרשן, רבנו חננאל ורב נסים גאון. הרב ישעיה פיק ברלין (מהאחרונים) חיבר את ספר "הפלאה שבערכין" על ספר הערוך, והרב בנימין מוספיא (מהאחרונים גם הוא) כתב ספר "מוסף הערוך" שהוא הוספות לספר הערוך.

X - ד'תתס"ח X - 4868 לבריאת העולם X - 1108 לספה"נ

רבי מאיר בר שמואל -

מגדולי חכמי צרפת ומראשוני בעל התוס', חתנו ותלמידו של רש"י. אביהם של ארבעה מגדולי הדור: הרשב"ם, רבנו תם, ריב"ם ורבי שלמה המדקדק.

רבי שמעון מפרנקפורט

בעל "ילקוט שמעוני" על התנ"ך. לא ידוע זמנו המדויק, אך י"א שהיה מצאצאי רש"י סמוך לרש"י. "ילקוט שמעוני" הוא אוסף של מאמרי רז"ל מבבלי ומירושלמי וכל המדרשים שהיו ידועים עד ימיו, והוא ריכז את כולם בספרו. אמרו עליו, שאי אפשר לחבר חיבור כזה מבלי רוח הקודש.

X - ד'תתס"ח X - 4868 לבריאת העולם X - 1108 לספה"נ

רבי טוביה בר אליעזר

מחכמי יוון - חי סמוך אחרי רבי נתן בעל הערוך. בעל הספר "מדרש לקח טוב" המכונה "פסיקתא זוטרותא" (להבדיל ממדרש חז"ל המכונה פסיקתא רבה) פירוש מדרשים על התורה וחמש מגילות.

X - ד'תתס"ט X - 4869 לבריאת העולם X - 1109 לספה"נ

רבי אביתור בר אליהו - הכהן

מחכמי ארץ ישראל וראש ישיבה. הוא ואביו השיבו לרבי משולם הגדול ממגנצא. תשובתם הובאה בספר הפרד"ס לרש"י "מפי אריות ירושלים". כתב את מגילת אביתור לרבי פרחון בר יהודה, מחכמי מצרים.

X - ד'תתע"ו X - 4876 לבריאת העולם X - 1116 לספה"נ

רבי יצחק בר משה - סכני

מחכמי בבל שהגיע מספרד. חי בדורו של רש"י הוא היה אחד מחמשה חכמים ששמו רבי יצחק שחיו בדורו של רש"י: רבי יצחק אלפסי, רבי יצחק בן ברוך, רבי יצחק בר יהודה אבן גיאת, ור"י בר ראובן הברצלוני. הם היו דור שני לרבנות אחרי שקיעת הגאונות בבבל.

X - ד'תתפ"פ X - 4880 לבריאת העולם X - 1120 לספה"נ

רבי יהודה בר ברזילי ברצלוני הנשיא -

מחכמי ספרד סמוך אחרי הרי"ף, מרבתי של הראב"ד בעל "האשכול". בעל ספר ה"עתים", "תיקון השטרות" ו"פירוש לספר היצירה", ועוד. בתשובותיו התבסס בעיקר על תשובות הגאונים, פסקי הרי"ף והלכות מרבי שמואל הנגיד.

X - ד'תתפ"ו 4886 - X לבריאת העולם 1126 - X לספה"נ

רבי קלונימוס הזקן

סבו של רבי יהודה החסיד. (שם זה היה נפוץ מאוד בתקופות הראשונים, והיו חכמים רבים וגדולים בתורה בשם זה).

X - ד'תתצ"ג י"א תשרי 4893 - X לבריאת העולם 1133 - X לספה"נ

רבי יצחק בר אשר הלוי - ריב"א

מחכמי אשכנז, מראשוני בעלי התוס', תלמיד רש"י וחותנו של הרשב"ם - נכד רש"י. רבים מבעלי התוס' היו תלמידיו, וביניהם: הריב"ם, הראב"ן ורבי אפרים מרגנשבורג.

X - ד'תתכ"ה - ד'תתצ"ה 4825 - 4895 לבריאת העולם 1065 - 1135 לספה"נ

רבי אברהם בר - חייא

מחכמי ספרד, בן דורו של הר"י מיגאש. מחכמי התכונה. בעל "ספר העיבור", "צורת הארץ", "לוחות הנשיא" ועוד.

X - ד'תתס"ט 4900 - X לבריאת העולם 1140 - X לספה"נ

רבי שמעיה ב"ר משה

מחכמי צרפת, מגדולי תלמידי רש"י, לקח חלק בהגהת פירוש המקרא של רש"י. פירושו למסכת מדות נדפס במהדורות התלמוד שלנו. חיבר ביחד עם רבי שמחה את מחזור ויטרי. בנו היה רבי משה מחבר "ספר האורה".

רבי יוסף טוב עלם (השני) בר מנחם -

מחכמי צרפת, מתלמידי רש"י ומרבותיו של ר"ת.

X - ד'תתל"ה - ד'תתק"ק 4835 - 4900 לבריאת העולם 1075 - 1140 לספה"נ

ריה"ל - רבי יהודה הלוי

נולד בטודילה שבצפון ספרד, תלמיד הרי"ף, מגדולי המשוררים, חיבר פיוטים וחרוזים בחכמה נפלאה. חברו של הר"י מיגאש, עלה לארץ ישראל בשנת ד'תתק"א (1140) ונפטר בדרך. ספרו ה"כוזרי" נקרא "ספר תשובות לטענות נגד הדת המושפלת" והוא נחשב לאחד הספרים החשובים במחשבת ישראל, עד שהגר"א אמר עליו שהספר קדוש וטהור, ועיקרי אמונת ישראל ותורה תלויים בו.

ד'תתמ"ה - ד'תתק"ק 4845 - 4900 לבריאת העולם 1085 - 1140 לספה"נ

ריב"ן - רבי יהודה בר - נתן

חתנו ותלמידו של רש"י, מראשוני בעלי התוס'. המשיך את פירוש רש"י במסכת מכות (מדף יט): שאז נפטר רש"י.

ד'תתל"ז - ד'תתק"א ל' ניסן 4837 - 4901 לבריאת העולם 1077 - 1141 לספה"נ

הר"י מיגאש - רבי יוסף בן מאיר הלוי

יליד ספרד, בכיר תלמידי הרי"ף וממלא מקומו, רבו של רבי מימון - אבי הרמב"ם, וי"א שהיה גם רבו של הרמב"ם, חבריו היו ר' יהודה הלוי ור' ברוך בר' יצחק. מחידושיו נדפסו על מסכת בבא בתרא ושבועות וכן את שו"ת "הר"י מיגאש".

ד'תתס"ט - X 4865 - X לבריאת העולם 1105 - X לספה"נ

רבי מנחם בר שלמה

מחכמי איטליה, בן דורו של הר"י מיגאש, בעל הספר "שכל טוב" שהוא כעין מדרש על התורה, ועוד חיבר ספר "אבן בוחן" בשנת ד'תתצ"ט (1139).

ד'תתנ"ב - ד'תתקכ"ה א' אדר א' 4852 - 4925 לבריאת העולם 1092 - 1165 לספה"נ

רבי אברהם אבן עזרא

בעל ה"אבן עזרא" על התורה. נולד בטולדו שבספרד ונדד בספרד ובצפון אפריקה. בגיל 50 בערך נדד גם בערי אירופה. מיחסים לו 180 חיבורים על התורה. מגדולי המפרשים על התורה. עמד בקשר עם רבנו תם והרמב"ם. מספריו: "העיבור", "מאזנים", "המספר", "הלוחות", "יסוד מורא" - העוסק בטעמי המצוות, בסוד השם ובתועלת החכמות ועוד.

ד'תת"ע - ד'תתקכ"ה 4870 - 4925 לבריאת העולם 1110 - 1165 לספה"נ

רבי מימון

אבי הרמב"ם, תלמיד הר"י מיגאש, רבו של בנו - הרמב"ם. נדד מספרד לצפון אפריקה ומשם לארץ ישראל. מספריו: "אגרת הנחמה" לחיזוק האנוסים.

ד'תת"נ - ד'תתק"ל 4850 - 4930 לבריאת העולם 1090 - 1170 לספה"נ

הראב"ן - רבי אליעזר בר נתן

מחכמי אשכנז, מראשוני בעלי התוס', בעל ה"צפנת פענח" על הלכות, "אבן העזר", ו"ספר הראב"ן". תלמיד הריב"א. מכוונה בתוס' רבינו אליעזר הגדול. סבו של ראבי"ה. (ישנו ראב"ן נוסף והוא רבי אברהם בר נתן הירחי).

ד'תת"ס - ד'תתק"ל 4860 - 4930 לבריאת העולם 1100 - 1170 לספה"נ

רבי משולם בר יעקב מלוניל

מגדולי חכמי פרובנס, בן דורו של רבנו תם, רבו של הראב"ד "בעל ההשגות", אביהם ורבים של רבי אהרן והרא"ש מלוניל, רבו של רבי משה בר יהודה אביו של מחבר ספר "ההשלמה" ר' משולם בר משה מבדריש.

ד'תת"ס - ד'תתקל"א ד'תמוז 4860 - 4931 לבריאת העולם 1100 - 1171 לספה"נ

רבנו תם - רבי יעקב בן מאיר

נכד רש"י מבתו, גדול בעלי התוס', חי בעיר רומרוג שבצרפת, היה ידוע בחריפותו הרבה, פסקיו נתקבלו בכל גלילות אשכנז. ספרו העיקרי הוא "ספר הישר", וכן חיבר עוד "תיקון ס"ת", ו"סדר גט". תלמידו וממלא מקומו היה אחיינו ר"י הזקן. מכונה "רבנו תם" משום שהוא תיקן תיקון חזרת הנדוניה וביטל את הקללה של "ותם לריק כוחכם".

ד'תתמ"ה - ד'תתקל"ד 4845 - 4934 לבריאת העולם 1085 - 1174 לספה"נ

רשב"ם - רבי שמואל בן מאיר

מחכמי צרפת, נכדו של רש"י ותלמידו, אחיו ורבו של אחיו רבנו תם, מראשוני ומגדולי בעלי התוספות. במספר מסכתות כגון: מסכת בבא בתרא (החל מדף כ"ט) ובמסכת פסחים פרק ערבי פסחים (החל מדף צ"ט) השלים את פירוש רש"י. כתב פירוש לתורה בשם "פירוש הרשב"ם".

ד'תת"ע - ד'תתק"מ 4870 - 4940 לבריאת העולם 1110 - 1180 לספה"נ

הראב"ד (הראשון) - רבי אברהם אבן דאוד הקדוש

מחכמי ספרד, חי סמוך אחרי ר"ת ונהרג על קידוש ה' בשנת ד'תתק"מ (1180). בעל "ספר הקבלה" ובו סקירה היסטורית מתקופת התנ"ך עד תקופתו, וכן חיבר ספר פילוסופי "האמונה הרמה". נקרא גם הראב"ד הראשון להבדיל בינו ובין הראב"ד השני בעל האשכול חמיו של הראב"ד השלישי בעל ההשגות.

רבי בנימין בר יונה מטודילה

מחכמי ספרד, בן דורו של רבנו תם, ערך מסעות מספרד עד לארץ ישראל במשך 14 שנה וחיבר אחר כך ספר "מסעות בנימין מטודילה", ובו תיאור מצב הארצות בהם טייל ובפרט את מצב היהודים. למסעותיו יצא בשנת ד'תתכ"ה (1165) לערך.

רבי יצחק בר מרדכי - ריב"ם

מחכמי צרפת, מבעלי התוס' בדורו של ר"ת, מגדולי תלמידיו של הריב"א, היה רבו של רבי יואל אבי הראב"ה. כתב תוס' לרוב הש"ס.

רבי יצחק בר מאיר - ריב"ם

מחכמי צרפת, מבעלי התוס', נכד רש"י, אחיהם של הרשב"ם, ר"ת ורבי שלמה.

ד'תתצ"ה - ד'תתקמ"ו 4895 - 4946 לבריאת העולם 1135 - 1186 לספה"נ

הרז"ה - רבי זרחיה הלוי

בעל "המאור" - נולד ונפטר בגירונדה שבספרד, בצעירותו עבר לפרובנס שבדרום צרפת ולמד שם אצל הראב"ד השני ואחרים. מגדולי חכמי פרובנס. בגיל 19 חיבר את ספרו "המאור" שהוא השגות והוספות על הרי"ף, "המאור הגדול" על סדר נשים ונזיקין ו"המאור הקטן" על סדר מועד, נגד חיבורו זה כתב הרמב"ן את ספרו "מלחמות ה'". גם הראב"ד כתב עליו השגות בשם "כתוב בשם". עוד חיבר את ספר "הצבא" העוסק בכללי המידות שהתורה נדרשת בהן, "הלכות שחיטה", "הלכות בדיקה", "סלע המחלוקת", "דברי הריבות", "שמן למאור".

רבי יהודה בר ברכיה - ריב"ב

מחכמי פרובנס, אחיו של הרז"ה, חיבר פירוש על הלכות הרי"ף והודפסו במס' ברכות ועל שבע מסכתות מסדר מועד המכונים "שיטת ריב"ב".

ד'תת"ע - ד'תתקמ"ט כ"חשון 4870 - 4949 לבריאת העולם 1110 - 1189 לספה"נ

הראב"ד (השני) - רבי אברהם בר יצחק

מהעיר נרבונא שבפרובנס (דרום צרפת). בעל "האשכול" המושתת על ספר "העתים" לרבו, רבי יהודה בר ברזילי הברצלוני. היה אב"ד נרבונא, חותנו של הראב"ד בעל "ההשגות". מכונה הראב"ד למרות שראשי התיבות של שמו הם הראב"י, משום שבעירו שימש חכם נוסף בתואר הנשיא והוא היה אב בית דין, ולכן יצא כינויו ראב"ד. יש המכנים אותו ראב"ד השני וחתנו ראב"ד השלישי כדי להפריד ביניהם. מח"ס "שו"ת ראב"י אב"ד".

X - ד'תתק"נ 4950 לבריאת העולם X - 1190 לספה"נ

ר"י הזקן - רבי יצחק בר שמואל

מחכמי צרפת, אחיינו ותלמידו של ר"ת. סתם "בעל התוספות" מכוון אליו. מגדולי בעלי התוס', כל הדור הבא היו תלמידיו, ובסדר הדורות כתב שהיו לו 60 תלמידים שכל אחד היה בקי במסכת אחת, ונתבררו ע"י כך כל ספיקות

הש"ס. התוס' שלו שמשו יסוד לתוס' תלמידו רבי שמשון הירש משאנץ הידועים כהתוס' שאנץ. מתלמידי: הריצב"א, הר"ש משאנץ, ר' שמעון מקוצי - השר מקוצי, ר' יהודה שיר ליאון מפריז, האור זרוע ועוד.

ד'תת"פ - ד'תתק"נ 4880 - 4950 לבריאת העולם 1190 - 1120 לספה"נ

רבי יהודה בר שאול - אבן תיבון

מחכמי פרובנס חי סמוך לפני הראב"ד, תרגם מערבית לעברית את הספרים: "אמונות ודיעות" לרבי סעדיה גאון, את "חובות הלבבות" לרבי בחיי, ואת "הכוזרי" לריה"ל.

ד'תתפ"ב - ד'תתקנ"ג 4882 - 4953 לבריאת העולם 1193 - 1122 לספה"נ

רבי יצחק בר אבא מרי ממרשליה

בעל "העטור", מחכמי פרובנס, בן דורו של הראב"ד בעל ההשגות. עוד מחיבוריו: "מאה שערים" הגהות על הרי"ף.

X - ד'תתקנ"ה X - 4955 לבריאת העולם X - 1195 לספה"נ

רבי שמואל בר עלי הלוי

מגדולי חכמי בגדד, גאון וראש ישיבה, בר פלוגתא של הרמב"ם, היה מנהיג של כל יהדות המזרח, היו לו כאלפיים תלמידים.

ד'תת"פ - ד'תתקנ"ח 4880 - 4958 לבריאת העולם 1198 - 1120 לספה"נ

רבי אליעזר ממץ

מכונה הרא"ם - מגדולי בעלי התוס', מחכמי צרפת. בעל "היראים", תלמיד ר"ת והרשב"ם, היה רבם של רבים מבעלי התוס' בדורו ביניהם, הראב"ה ורבי אליעזר מגרמיזא בעל הרוקח.

X - ד'תתקנ"ח X - 4958 לבריאת העולם X - 1198 לספה"נ

רבי משה בר מאיר הכהן - הרמ"ך

מחכמי פרובנס בדור הראב"ה, כתב השגות על "משנה תורה" להרמב"ם והרמב"ם השיב לו בכבוד, רוב השגותיו אבדו ורק חלק פורסמו.

רבי יעקב הלוי ממרויש

מחכמי צרפת, מבעלי התוספות, בן דורו של הראב"ה. בעל "שו"ת מן השמים", הספר מבוסס על שאלות ששאל מן השמים והתשובות שהשיבו לו (נדפס לראשונה בתוך שו"ת הרדב"ז).

ד'תת"פ - ד'תתקנ"ט כ"ו נסלו 4880 - 4959 לבריאת העולם 1120 - 1199 לספה"נ

הראב"ד (השלישי) - רבי אברהם בר דוד ממושקירא -

היה חתנו ותלמידו של הראב"ד השני בעל ספר האשכול. הוא מכונה בעל"ההשגות" עקב השגותיו בספריו על הרי"ף, הרז"ה והרמב"ם. כמו כן חיבר את הספרים: "בעלי הנפש", "כתוב שם" - פירוש לספר היצירה, ו"הלכות לולב" להראב"ד. מתלמידיו הרא"ש מלוניל וכן ר' יהונתן מלוניל.

דוד אלרואי

משיח השקר - מחכמי בגדד חי סמוך לפני הרמב"ם, למד תורה מרבי עלי אביו של רבי שמואל בר עלי ומרבי חסדאי ראש הגולה. היה בקי בתורה, בהלכה ובכל חכמה. הכריז על עצמו משיח, לבסוף נהרג בידי חתנו.

ד'תתצ"ח - ד'תתקס"ה כ' טבת 4898 - 4965 לבריאת העולם 1138 - 1204 לספה"נ

הרמב"ם - רבי משה בן מימון

נגיד, פרשן, פילוסוף, רופא. גדול הפוסקים בכל הדורות. מספריו: "היד החזקה", ע"ש 14 ספריו העוסקים בכל תחומי ההלכה ועוד, "מורה נבוכים" (ספר פילוסופי שנועד לאנשי דורו שנברו בפילוסופיה חיצונית והיו נבוכים, ספר זה עורר עליו מתנגדים רבים ותקיפים), "פירוש המשניות", בעל "איגרת תימן", "ספר המצוות", "שמונה פרקים" ועוד. נולד בקורדובה שבספרד לאביו הדיין רבי מימון. לאחר פלישת המוסלמים לספרד ברחו הרמב"ם ומשפחתו בשנת ד'תתק"כ (1160) לפאס שבמרוקו ו-5 שנים מאוחר יותר עלו לארץ-ישראל ומשם ירדו למצרים עקב קשיי הסתגלות בארץ. במצרים עסק ברפואה והיה רופאו האישי של הסולטאן צאלח-א-דין. לחם קשות בקראים ששלטו אז במצרים. עליו נאמר: "ממשה עד משה לא קם כמשה", כונה גם: "הנשר הגדול".

רבי יפת בר אליהו - הדיין -

מחכמי ארץ-ישראל, חברו וידידו של הרמב"ם, והוא זה שליווה את הרמב"ם בשהותו בארץ-ישראל. מוזכר לשבח בספרי הרמב"ם.

X - ד'תתק"ע 4970 - X לבריאת העולם X - 1210 לספה"נ

רבי יצחק בר אברהם - ריצב"א

מחכמי צרפת ומבעלי התוספות, ממלא מקומו של רבו הר"י הזקן, היה אחיו של רבי שמשון משאנץ. מתלמידיו היו רבי משה מאיברא ואחיו רבי שמואל, וכן של 2 רבותיו של הרמב"ן, רבי נתן ורבי יהודה.

רבי משה בר יהודה מלוניל

מחכמי פרובנס, בן דורו של הריצב"א, חתנו ותלמידו של רבי משולם בר יעקב, אביו של רבי משולם בר משה מבדריש מחבר ספר "ההשלמה".

ד'תת"ק - ד'תתקע"א 4971 - 4900 לבריאת העולם 1211 - 1140 לספה"נ

רבי ברוך בן יצחק מגרמיזא

מגדולי הפוסקים בצרפת, מבעלי התוספות, בן דורו של ראבי"ה, בעל "ספר התרומה", תלמיד ר"י הזקן וחברו של הר"ש משאנץ.

רבי דניאל בר סעדיה - הבבלי

מחכמי בגדד וראש הישיבה, חי סמוך לפני הרמ"ה. מתלמידיו של רבי שמואל בר עלי. כתב השגות על ספר "משנה תורה", ו"ספר המצוות" להרמב"ם בשם "קושיות וספיקות", ביקר בחריפות רבה מאוד את הרמב"ם עד שנידוהו ולבסוף חזר בו והתירו לו את החרם. התכתב עם רבי אברהם בנו של הרמב"ם בשנת ד'תתקע"ג (1213).

ד'תת"ק - ד'תתקע"ה 4975 - 4900 לבריאת העולם 1215 - 1140 לספה"נ

רבי יהונתן הכהן מלוניל

מגדולי חכמי פרובנס, תלמיד הראב"ד בעל ההשגות. מספריו: "חידושי ר"י מלוניל" - על הש"ס, "עבודת הלויים" - פירוש על הרי"ף מסכת חולין, "פירוש הר"י הכהן מלוניל" - על המשנה והרי"ף מסכת ב"ק.

ד'תתקט"ו - ד'תתקע"ה 4975 - 4915 לבריאת העולם 1215 - 1155 לספה"נ

הראב"ן - רבי אברהם בר נתן הירחי

מחכמי פרובנס, חי סמוך אחרי הראב"ד וקיבל תורה מפיו וכן מרבנו תם ומר"י הזקן ומבעל העיטור. ספרו הוא "המנהיג" וכן חיבר "פירוש למס' כלה רבתי", "מחזיקי הבצק", ו"הלכות שחיטה וטריפות".

רבי יעקב בר שמשון - משאנץ

מחכמי ארץ ישראל בדור הרמ"ה, ישב בעכו, עלה מצרפת בשנת ד'תתקע"א (1211) עם אביו הר"ש משאנץ ועוד 300 מאות רבנים ובעלי תוספות.

ד'תתק"י - ד'תתקע"ו 4976 - 4910 לבריאת העולם 1216 - 1150 לספה"נ

רבי שמשון משאנץ ב"ר אברהם (הרשב"א)

מחכמי צרפת, מגדולי בעלי התוס', תלמיד ר' תם, ר"י הזקן, ואחיו הריצב"א. היה רבו של הסמ"ג, בן דורו של הרמב"ם, חיבר תוס' לש"ס הידועים בשם "תוס' שאנץ" והם רוב התוס' שבידינו. רבי אליעזר מטון קיצר את תוספות

שאנץ, ורוב התוס' במסכתות הגדולות הם תוספות טוך. כן כתב פירוש ארוך ועמוק על כל המסכתות של סדר זרעים וטהרות בשם "פירוש הר"ש" וכן פירוש על הספרא "תורת כהנים". עלה לארץ ישראל מצרפת עם עוד 300 רבנים בשנת 4971 (1211).

רבי יוסף בר ברוך מקלצ'ון

מחכמי ארץ ישראל, מבעלי התוספות, דור אחרי הרמב"ם. עלה לארץ יחד עם 300 רבנים ובעלי תוספות בשנת ד'תתקע"א (1211). מתלמידי ר"י הזקן, מכונה בתוס' "רבי יוסף איש ירושלים" ו"רבי יוסף שהלך בארץ הצבי".

רבי משה בר שניאור מאיברא

מחכמי צרפת, מבעלי התוס' בדורו של הר"ש משאנץ, תלמיד הריצב"א, רבו של רבי יונה החסיד, הוא ואחיו רבי שמואל מכונים: "גדולי איברא". הם קיצרו את תוס' שאנץ המכונים כיום תוס' איברא.

רבי שמשון בן שמעון

מכונה "השר מקוצי", מחכמי צרפת, היה מבעלי התוס', תלמיד ר"י הזקן ורבו של ה"אור זרוע", גיסו של הסמ"ג.

ד'תתק"י - ד'תתקע"ז ט' אדר 4977 - 4910 לבריאת העולם 1217 - 1150 לספה"נ

רבי יהודה החסיד

מחכמי אשכנז, מבעלי התוס', רבם של האור זרוע, הרוקח הסמ"ג ועוד. בעל ספר "חסידים", "צוואת רבי יהודה החסיד".

ד'תתקכ"ו - ד'תתקפ"ד 4984 - 4926 לבריאת העולם 1224 - 1166 לספה"נ

רבי יהודה בן ר' יצחק שירליאון

מגדולי בעלי התוס', תלמיד ר"י הזקן, חברו של ר"ש משאנץ. מתלמידיו: "אור זרוע", רבי משה מקוצי, ר' יחיאל מפריס שהחליפו בראשות הישיבה.

ד'תת"ק - ד'תתקפ"ה 4985 - 4900 לבריאת העולם 1225 - 1140 לספה"נ

הראב"ה - רבי אליעזר בן יואל הלוי

מחכמי אשכנז, מגדולי בעלי התוס', נכד הראב"ן. חיבר ספר בשם "אבי העזרי" או בשם "הראב"ה", וכן ספר "אביאסף". רבם של ה"אור זרוע" ובעל "הרוקח".

ד'תתק"ב - ד'תתקפ"ו 4986 - 4920 לבריאת העולם 1266 - 1160 לספה"נ

רבי יוסף בן עקנין

יליד מרוקו, ברח למצרים ונהפך שם לתלמידו המובהק של הרמב"ם ועבורו כתב הרמב"ם את הספר "מורה נבוכים". עבר לסוריה והקים שם ישיבה שעמד

בראשה. שמר על קשר עם הרמב"ם ובנו ר' אברהם. מספריו: "ספר המוסר" על מסכת אבות, "התגלות הסודות והופעת המאורות" על שיר השירים, "מבוא התלמוד".

ד'תתק"י - ד'תתקצ"צ 4990 - 4910 לבריאת העולם 1230 - 1150 לספה"נ

רבי שמואל בר יהודה - אבן תיבון

מחכמי פרובנס, בן דורו של הרד"ק, תרגם את: "מורה הנבוכים", "מאמר תחית המתים", "איגרת תימן" ו"שמונה פרקים להרמב"ם".

X - ד'תתקצ"ד 4994 - X לבריאת העולם X - 1234 לספה"נ

רבי יהודה אלתריזי בר שלמה

מחכמי ספרד, בן דורו של הרד"ק, מחבר הספר "תחכמוני", תרגם לעברית את פירוש המשניות לרמב"ם וכן את מורה נבוכים. כן כתב עוד: ספר "המקאמות", "מחברות איתאל", "משלי חכמים וחידותם", "ספר הענק" ועוד.

ד'תתקכ"כ - ד'תתקצ"ה 4995 - 4920 לבריאת העולם 1235 - 1160 לספה"נ

הרד"ק - רבי דוד קמחי

מחכמי פרובנס, מגדולי המפרשים והמדקדקים במקרא, בעל "הרד"ק" - פירוש על התנ"ך. אמרו עליו: "אם אין קמח אין תורה". מספריו עוד: "השרשים" ו"מכלול" בעניני דיקדוק, וכן "עט סופר".

ד'תתקכ"כ - ד'תתקצ"ז 4997 - 4920 לבריאת העולם 1237 - 1160 לספה"נ

רבי אלעזר בן יהודה מגרמיזא

מחכמי אשכנז, בנו של הריב"ק ממגנצא, תלמיד ר"י החסיד ורבי אליעזר ממץ, רבו של ה"אור זרוע". בעל "הרוקח" ספר הלכות ומוסר, "חכמת הנפש", "יין הרוקח", "ל"ו שערים", "מעשה רוקח", "סודי רוזי סמוכים", "סודי רוזיא".

ד'תתקמ"ו - ד'תתקצ"ח י"ח נסלו 4998 - 4946 לבריאת העולם 1238 - 1186 לספה"נ

רבי אברהם בר משה - בן הרמב"ם

נגיד, רופא וחסיד, תלמיד אביו הרמב"ם. מספריו: "המספיק לעובדי השם" - מוסר, "ברכת אברהם", "מעשה ניסים" ו"מלחמות ה'" - בשלושה ספרים אלה הגן על כתבי אביו.

ד'תתק"נ - ד'תתקצ"ח 4950 - 4998 לבריאת העולם 1190 - 1238 לספה"נ

רבי משולם בן משה מבדרש

מחכמי פרובנס, חי בדורו של הרד"ק, בעל "ההשלמה" על הרי"ף.

ד'תתק"ל - ה'ד' 4930 - 5004 לבריאת העולם 1170 - 1244 לספה"נ

רבי מאיר בר טודרוס הלוי אבולעפיה - הרמ"ה

מחכמי ספרד, בן דורו של רבי אליעזר מגרמיזא, עמד בראש ישיבה גדולה, הרמב"ן היה לו כתלמיד - חבר, ומחבריו היו ר' יצחק אבן מיגאש והראב"ן. חידושו על הש"ס - "פרטי פרטין". לדינו הגיעו חידושו רק על 2 מסכתות בלבד מסכת ב"ב וסנהדרין וקובצו בספר "יד רמ"ה". עוד מספריו: "מסורת סייג לתורה", ופירוש על התורה "גינת ביתן", וכן ספר "לפני ולפנים" פירוש ל"ספר היצירה".

רבי אברהם בר שמואל אבן חסדאי

מחכמי ספרד בן דורו של הרמ"ה, מתומכי הרמב"ם ומתרגם "ספר המצוות" ו"אגרת תימן" להרמב"ם.

רבי יהודה בר יקר

מגדולי חכמי ספרד, בן דורו של הרמ"ה, מתלמידיו של הריצב"א, היה רבו של הרמב"ן. פירושו לירושלמי אבד, אך ספרו "פרוש התפילות והברכות", הודפס היום.

ד'תתק"מ - ה'י' 4940 - 5010 לבריאת העולם 1180 - 1250 לספה"נ

רבי ישעיה די טראני

מחכמי איטליה ומבעלי התוס', בן דורו של הרמ"ה, חיבר פסקים ותוספות לרוב המסכתות הקרויות "תוס' רי"ד", וכן חיבר את "פסקי הרי"ד" שהם פסקים קצרים לפי סדר התלמוד. חיבר פירוש על התורה "נימוקים" וספר "המכריע", היה סבו של הרי"א.

ד'תתק"נ - ה'ט"ו 4950 - 5015 לבריאת העולם 1190 - 1255 לספה"נ

רבי שמואל בר יצחק הסרדי

מגדולי חכמי ספרד, תלמיד הרמב"ן, בעל "ספר התרומות" על דיני ממונות המיוסד בעיקר על "ספר העתים" (רבי עזריה פיג'ו חיבר עליו פירוש בשם "גידולי תרומה") ו"ספר הזכרונות".

ד'תתק"מ - ה'כ' 4940 - 5020 לבריאת העולם 1180 - 1260 לספה"נ

רבי יצחק בר משה

בעל ה"אור זרוע" המכיל תשובות, פסקים ופירושים, רבו של המהר"מ מרוטנבורג. מגדולי פוסקי אשכנז, תלמיד ר"י החסיד, הרוקח, הראב"ה והשר מקוצי. בנו רבי חיים קיצר את הספר וקראו "אור זרוע הקטן" או "סימני או"ז".

ד'תתק"נ - ה'כ' 4950 - 5020 לבריאת העולם 1190 - 1260 לספה"נ

רבי משה בר יעקב מקוצי

מחכמי צרפת, מבעלי התוס' בדורו של ה"אור זרוע", תלמידו של רבי יהודה שירליאון, גיסו של השר ר' שמשון מקוצי. בעל ה"סמ"ג" - ספר מצוות גדול המקיף את כל מצוות התורה ומחולק לחלק עשין וחלק הלאווין, מבוסס על משנה תורה לרמב"ם. היה אחד מארבעת החכמים שהשתתפו בויוכח עם הכמרים ביחד עם רבי יחיאל מפריס.

ד'תתק"ס - ה'כ"ד כ"ח חשון 4960 - 5024 לבריאת העולם 1200 - 1263 לספה"נ

רבי יונה גירונדי החסיד

מכונה רבינו יונה, חי בגירונה ובברצלונה שבספרד ונפטר בטולידו שבספרד. היה בן דודו ומחותנו של הרמב"ן. בצעירותו למד בישיבות בצרפת ובפרובנס והושפע רבות משיטת הלימוד של בעלי התוס', והיה הראשון שהכניס את תורת חכמי אשכנז לישיבות בספרד. מגדולי הפוסקים הספרדים, רבם המובהק של הרשב"א והרא"ה, התנגד לספרי הרמב"ם נמרצות ולבסוף חזר בו ועלה לארץ-ישראל והשתטח על קבר הרמב"ם וביקש מחילה. מספריו: "שערי תשובה", "אגרת התשובה", "ספר היראה", כמו - כן חיבר פירושים למקרא, לספר משלי, למשנה, למסכת אבות, לספר היראה וחידושים על התלמוד ועל הרי"ף. בעיקר ידוע פירושו על הרי"ף למסכת ברכות, פירוש זה המופיע בגמרא נערך בידי תלמידיו, ולכן הוא נקרא "פירוש תלמידי רבנו יונה".

X - ה'כ"ד 5024 - X לבריאת העולם X - 1264 לספה"נ

רבי מאיר בן שמעון הכהן מעילי

מחכמי פרובנס, תלמיד אביו ור' נתן בר מאיר שהיה מרביתו המובהקים של הרמב"ן, היה רבו של רבנו מנוח. מח"ס "המאורות" ו"מלחמת מצוה".

X - ה'כ"ח X - 5028 לבריאת העולם X - 1268 לספה"נ

רבי יחיאל מפריס

מגדולי בעלי התוס' בצרפת, רבם של הסמ"ק ורבי יוסף משוניס. תלמידו וממלא מקומו של רבי יהודה שירליאון מפריס, היה ראש המדברים בויכוח הגדול עם הכמרים. למרות נצחונם של חכמי ישראל בויכוח גזרו הנוצרים על שריפת התלמוד, ושרפו 24 עגלות טעונות כתבי קודש.

ד'תתקנ"ד - ה'ל' י"א ניסן 4954 - 5030 לבריאת העולם 1194 - 1270 לספה"נ

רמב"ן - רבי משה בן נחמן גרונדי

יליד גרונדה שבספרד, מגדולי הפוסקים, המפרשים והמקובלים הספרדים. היה תלמידו של ר"י בן יקר ורבי נתן מטרנקטיליש. חיבר חידושים לרוב הש"ס וכן על התורה, בעל "אגרת הרמב"ן", "משפט החרם", "תורת האדם" מלחמות ה" על השגות הרז"ה על הרי"ף, "ספר הזכות" ליישב השגות הראב"ד על הרי"ף, "תשובות הרמב"ן", השגות על ספר המצוות להרמב"ם, "תורת האדם" בענייני אבלות ובו "שער הגמול" בענייני שכר ועונש ועוד, "ספר היכוח" ועוד. גדולי תלמידיו היו: הרשב"א והרא"ה, היה בן דודו של רבי יונה גירונדי. רבותיו בקבלה היו: רבי עזרא מגירונא ורבי עזריאל. בשנת 5027 (1267) נאלץ לגלות מספרד בעקבות ויכוח פומבי בענייני דת עם משומד נוצרי שנכפה עליו, למרות נצחונו פסקו המלך והכמרים שהמשומד ניצח, ובגיל 73 עלה לארץ-ישראל.

ד'תתקע"ע - ה'ל"ה 4970 - 5035 לבריאת העולם 1210 - 1275 לספה"נ

רבי צדקיהו בן אברהם הרופא

מחכמי איטליה, בעל "שיבולי הלקט" הכולל דינים ותשובות, ספר זה יצא גם במהדורה מקוצרת וניקרא "שיבולי הלקט הקצר". היה תלמיד הריבב"ן.

ד'תתקע"ה - ה'מ' 4975 - 5040 לבריאת העולם 1215 - 1280 לספה"נ

רבי יהודה בר בנימין הרופא - ריבב"ן

מחכמי איטליה, בן דורו של הרמב"ן, תלמיד רבי יצחק מקמירוני ורבי מאיר מפירארה. מתלמידיו היו: "שיבולי הלקט" ובעל "התניא". חיבר פירוש להלכות הרי"ף על שמונה מסכתות, נפטר סמוך לה'מ' (1280).

רבי משה בר שמואל אבן תיבון

מחכמי פרובנס, חי סמוך לאחר הרמב"ן, בנו של המתרגם הנודע רבי שמואל. גם הוא תרגם מספרי הרמב"ם: "ספר המצוות", "מלות ההגיון".

ד'תתק"ע - ה'מ' כ"ח אייר 5040 - 4970 לבריאת העולם 1280 - 1210 לספה"נ

רבי יצחק מקורביל

בעל ה"סמ"ק" - ספר מצוות קטן, על פי ספרו של רבי משה מקוצי בעל הסמ"ג. שמו המקורי של הספר הוא "עמודי גולה", הספר מחולק ל-7 חלקים כנגד ימי השבוע, רבנו פרץ עשה לו הגהות. מגדולי בעלי התוס' בצרפת, תלמיד וחתן רבי יחיאל מפריס. מכונה רבי יצחק "בעל החוטם".

X - ה'נ"א 5051 - X לבריאת העולם 1290 - X לספה"נ

רבי אליעזר בר אפרים מטון

מגדולי אחרוני בעל התוס' בצרפת, חברם של מהר"מ מרוטנבורג ורבי חיים אור זרוע. תלמיד רבי יחיאל מפריס, קיצר את תוס' שאנץ, ואת חידושו רשם ב"גליון", והם רוב התוס' במסכתות הגדולות שבידינו.

ד'תתק"פ - ה'נ"ג י"ט אייר 5053 - 4980 לבריאת העולם 1293 - 1220 לספה"נ

מהר"מ מרוטנבורג - רבי מאיר בן ברוך

מגדולי רבני אשכנז, מאחרוני בעלי התוספות, תלמיד ה"אור זרוע", חיבר תוס' רבים אשר נדפסו מהם למסכת יומא בלבד. גדולי תלמידיו: הרא"ש, המרדכי, התשב"ץ, בעל "שערי דורא" ו-"הגהות מימוניות". נפטר בהיותו בכלא לאחר 7 שנים, ולא ניתן לקבורה רק לאחר 14 שנה. לא רצה שיפדוהו מחשש שמא יתפסו עוד רבנים אחרים ויבקשו ג"כ לפדותם. חיבר גם פירושים לסדר זרעים וטהרות, פירושים על התורה, וחידושים על הש"ס. כמו - כן יש בידינו למעלה מאלף תשובות שלו.

רבי שמשון ב"ר צדוק

תלמיד המהר"מ מרוטנבורג, מחבר ספר תשב"ץ (קטן) המכיל 590 פסקים של מהר"מ שרבי שמשון שמע וראה, וישנם חלק מהפסקים שהמהר"מ עצמו כתב. לספר נוספו הגהות של רבנו פרץ מקורביל ובהם ציין את הבדלי המנהגים בין צרפת לאשכנז, (אין כל קשר בין ספר זה לבין ספר התשב"ץ של רבי שמשון ב"ר צמח דוראן).

רבי נתן בר יהודה

מחכמי צרפת, חי בדורו של מהר"מ מרוטנבורג, מחבר ספר "המחכים" ובו דינים לשליח ציבור לכל השנה. מרבתינו: אביו רבי יהודה, רבי יחיאל מפריס ורבי יצחק טודרוס. עמד בקשר עם הרשב"א.

X - ה'נ"ז 5057 - X לבריאת העולם 1297 - X לספה"נ

רבנו פרץ בן אליהו מקורביל

מאחרוני וגדולי בעלי התוס' בצרפת, חיבר תוס' הידועים בשם "תוס' תלמידי רבנו פרץ", חי סמוך לפני הרשב"א. מרבותיו היו "גדולי איברא" ורבי יחיאל מפריס. רבי מרדכי בר הלל - המרדכי היה מתלמידיו. תוספותיו חוברו בידי תלמידיו ונקראו תוס' תלמידי רבינו פרץ. חיבר הגהות לסמ"ק.

X - ה'נ"ח 5058 - X לבריאת העולם 1298 - X לספה"נ

רבי מאיר הקדוש - ברבי יקותיאל הכהן

מחכמי אשכנז, תלמידו של המהר"מ מרוטנבורג, נרצח על קידוש ה' בשנת ה'נ"ח (1298). ספרו "הגהות מימוניות" הוא חיבור הלכתי מקיף הבא כתוספת ל"משנה תורה" להרמב"ם.

ה' - ה'נ"ח כ"ב אב 5058 - 5000 לבריאת העולם 1298 - 1240 לספה"נ

רבי מרדכי בר הלל הקדוש

מחכמי אשכנז, מצאצאי הראב"ה, היה חתנו של הר"י מפריס, בעל "המרדכי" שהוא קיצור הלכות התלמוד, וקוצר ע"י תלמידו רבי שמואל שלצטט ונקרא "מרדכי הקטן". נהרג על קידוש ה'. תלמיד המהר"מ מרוטנבורג ורבנו פרץ מקורביל. היה גיסו של בעל "הגהות מימוניות".

ד'תתקצ"ג - ה'ס' א' אלול 5060 - 4973 לבריאת העולם 1300 - 1213 לספה"נ

רבי דוד הנגיד

בן רבנו אברהם בן הרמב"ם. מחבר ספר "מצרף על התורה וההפטרות".

ד'תתק"פ - ה'ס' (משוער) 5060 - 4980 לבריאת העולם 1300 - 1220 לספה"נ

רבי יצחק בר מאיר

"שערי דורא" - מחכמי אשכנז תלמיד מהר"מ מרוטנבורג, חברו של הרא"ש, ספרו שערים באיסור והיתר מכונה "שערי דורא". המהרש"ל כתב הגהות לספרו. עוד מספריו: "מנהגים ישנים מדורא", "ספר השערים".

ד'תתקצ"ה - ה'ס' 5060 - 4995 לבריאת העולם 1300 - 1235 לספה"נ

הרא"ה - רבי אהרון הלוי

מגדולי הפוסקים הספרדים. תלמיד הרמב"ן ורבו של הריטב"א, היה חברו של הרשב"א. חיבר את "בדק הבית" שבו השגות על "תורת הבית" להרשב"א, (הרשב"א מנגד השיב לו בחיבור "משמרת הבית" המגן על דיעותיו). יש

המייחסים לו את ספר "החינוך", אך י"א שאת ספר החינוך חיבר חכם גדול בשם הלוי שהיה בן דורו של הרא"ש (בהקדמת הספר שיצא מבית מדרשו של הרמב"ן נכתב "איש לוי ברצלוני"). חיבר עוד את "חידושי הרא"ה על הש"ס", "פירוש ההלכות לראי"ה", "נזר הקודש" וכן פירושים להל' הרי"ף. רבי יוסף באב"ד (מהאחרונים) חיבר ספר "מנחת חינוך" ביאור לספר החינוך.

רבי שלמה פטיט - בר שמואל

מחכמי ארץ-ישראל בדור שאחרי הרמב"ן. התנגד בחריפות לדיעותיו הפילוסופיות של הרמב"ם, והחריים את לומדי הספר "מורה נבוכים" של הרמב"ם. חכמים רבים נהו אחריו. בשנת ה'נ' (1290) הוטל עליו חרם בידי ראש הגולה רבי דוד בר דניאל ורבנים נוספים.

X - ה'ס"ה 5065 - X לבריאת העולם 1305 - X לספה"נ

רבי משה די - ליאון

מפרסם הזוהר, לאחר שגילהו. הזוהר נעלם מעיני עם ישראל למעלה מ-1000 שנה, והתגלה באורח מקרי. בהיותו מקובל חיבר הרבה ספרי קבלה ביניהם: "שושן העדות", "הרמון", "נפש החכמה", "שקל הקודש", "ספר הסודות".

ה'ה' - ה'ס"ה 5065 - 5005 לבריאת העולם 1305 - 1245 לספה"נ

רבי יוסף ג'יקטיליה

מחכמי ספרד, מקובל, תלמיד רבי אברהם אבולעפיא, מספריו: "שערי אורה", (האר"י אמר שספר זה הוא המפתח לכל תורת הסוד) "שערי צדק", "גינת אגוז", "כללי המצוות", "ספר המשלים", "ספר הניקוד".

ה'י' - ה'ע' 5070 - 5010 לבריאת העולם 1310 - 1250 לספה"נ

רבי חיים אליעזר בן יצחק אור זרוע

בנו של ה"אור זרוע", תלמיד מהר"מ מרוטנבורג והרא"ש. רבי חיים קיצר את ספרו הגדול של אביו וקראו "קיצור או"ז" או "או"ז הקצר". תשובות נוספות שלו לוקטו בספר "מהר"ח או"ז".

ד'תתקצ"ה - ה'ע' 5070 - 4995 לבריאת העולם 1310 - 1235 לספה"נ

הרשב"א - רבי שלמה בן אדרת

מגדולי הפוסקים הספרדים, תלמיד רבי יונה גירונדי, הרמב"ן ור' יצחק קרקושא מנרבונה, גדול תלמידיו היה הריטב"א. מחיבוריו: "תורת הבית הארוך" ובו פסקי הדינים עם השתלשלות המו"מ, ו"הקצר" מסקנת ההלכה,

על ספר זה חיבר הרא"ה חבירו את "בדק הבית" ובו השגות על הרשב"א, וע"ז השיב לו הרשב"א ב"משמרת הבית". "עבודת הקודש", "תשובות הרשב"א" - המכילות כ-3000 תשובות, וחידושי הרשב"א על הש"ס. עוד מתלמידיו: רבי בחיי, רבי אברהם בר איסמעאיל ורבי שם טוב גאון. לאחר שהרא"ש ברח מאשכנז ובא לספרד הרשב"א קיבלו בכבוד רב, ולאחר פטירת הרשב"א נהפך הרא"ש לפוסק בספרד.

ה'י' - ה'ע' כ"ח אייר 5070 - 5010 לבריאת העולם 1310 - 1250 לספה"נ

רבי מנחם ריקנאטי

פוסק, מקובל, מחכמי איטליה, מח"ס "ריקנאטי" שו"ת ופוסקים, וכן כתב פירוש על התורה על דרך הקבלה, וספר על טעמי המצוות ופירוש על התפילות.

ד'תתקצ"ה - ה'ע' 5070 - 4995 לבריאת העולם 1310 - 1235 לספה"נ

רבי שם - טוב בר אברהם אבן גאון

מחכמי ספרד, מתלמידי הרשב"א, ספרו העיקרי הוא "מגדל עוז" על "משנה תורה" להרמב"ם. עוד מחיבוריו "כתר שם טוב" על הרמב"ן, ספר בקבלה "בדי הארון", "מגדל חננאל" ועוד.

- ה'ע"ב 5072 - X לבריאת העולם 1312 - X לספה"נ

רבי שמשון מקינון ב"ר יצחק

מחכמי ספרד שבאו מצרפת, מבעלי התוספות האחרונים. מחבר ספר "כריתות" על כללי הש"ס, ועליו חיבר ר' יעקב חאגיז ספר בשם "תחילת חכמה" ובו הוספות על הדברים שהשמיט הרב שמשון. כן חיבר את הספר "פירוש הגט".

ה'ט' - ה'ע"ה 5075 - 5009 לבריאת העולם 1315 - 1249 לספה"נ

רבי מנחם בן שלמה - המאירי

מכונה "המאירי", מחכמי פרובנס, מגדולי המפרשים והפוסקים, בעל ספר "חידושי המאירי" או בשמו השני "בית הבחירה" שהוא פירוש פשטי ונפלא על 37 מסכתות. ספריו נתגלו רק לאחר 600 שנה. לאחר פטירת הרמב"ן הגיעו תלמידיו (של הרמב"ן) לפרובנס וניסו להנהיג במקום את מנהגי רבם, הם התווכחו עם חכמי המקום ובעקבות כך חיבר המאירי את "מגן אבות" ובו כתב שיש להגן על מנהגי המקום. כן חיבר עוד את "חיבור התשובה" ו"קריית ספר" על הלכות סתו"ם.

רבנו מנוח בן יעקב

מחכמי פרובנס, חברו של ר' מנחם המאירי, תלמיד ר' ראובן בר חיים, מחבר "ספר המנוחה" על הרמב"ם, וקונטרס על הלכות טריפה. (ישנו רבינו מנוח נוסף תלמיד הר"ש משאנץ).

ה' - ה'פ' (משוער) 5080 - 5000 לבריאת העולם 1320 - 1240 לספה"נ

רבי יצחק בן מאיר הלוי מדורא

בעל ה"שערי דורא" בעניני איסור והיתר, ועליו מבוססים רוב פסקי הרמ"א. כמו כן חיבר את הספר "מנהגים ישנים מדורא". תלמיד המהר"מ מרוטנבורג.

ה'י' - ה'פ"ח ט' חשון 5088 - 5010 לבריאת העולם 1328 - 1250 לספה"נ

הרא"ש - רבי אשר בן יחיאל

גדול תלמידי המהר"ם מרוטנבורג, מגדולי פוסקי אשכנז. בשנת ה'ס"ג (1303) ברח מאשכנז לספרד בעקבות רדיפות נגד היהודים באשכנז, התקבל בכבוד רב ע"י הרשב"א. לאחר פטירת הרשב"א נהפך לפוסק בספרד, חי בספרד 25 שנה. גדולי תלמידיו: בנו - רבי יעקב "בעל הטורים", רבי ירוחם, רבי אשתורי הפרחי בעל "כפתור ופרח". הרא"ש היה אחד משלשת עמודי ההוראה שעליהם הסתמך מר"ן השו"ע בחיבורו. השלשה הם הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש, (מר"ן) העדיפו בזכות שיטתו המשלבת וממזגת בין השיטה האשכנזית לשיטה הספרדית). מחיבוריו נותרו: "שו"ת הרא"ש" 1000 תשובות, פירוש לתורה ולגמרא הנקרא "פירוש הרא"ש" או "תוספות הרא"ש". עוד חיבר את "פסקי הרא"ש" המסכם את הסוגיות להלכה כאשר הוא מבוסס בעיקר על פסקי הרי"ף והתוספות. בסוף המסכתות מובא "קיצור פסקי הרא"ש" על אותה מסכת וכנראה שחובר על ידי בנו רבי יעקב. על "פסקי הרא"ש" נכתב ספר הנקרא "הגהות אשרי" (בידי רבי ישראל איסרל מקרמז) ובו לקט פסקים מראשוני חכמי אשכנז המשלימים את דברי הרא"ש. יש המייחסים לרא"ש גם את ספר המוסר הקטן "אורחות חיים" המכונה גם "הנהגות הרא"ש" וכן "צוואת הרא"ש", ויש חולקים.

רבי משה פרנס מרוטנבורג

תלמיד המהר"מ מרוטנבורג, מחבר ספר "הפרנס" הכולל בעיקר הוראות מפורשות של רבו המהר"מ, וכן פסקים והנהגות משלו.

X - ה'צ' 5090 - לבריאת העולם X - 1330 לספה"נ

רבי אהרון בן יעקב הכהן

מחכמי ספרד, בן דורו של הרא"ש, ממגורשי פרובנס בשנת ה'ס"ו (1306) שעברו למאיוורקה ושם נפטר. בעל ה"אורחות חיים" שהוא כפי הנראה מהדורה מורחבת לספר "כלבו", (מחבר ספר "כלבו" אינו ידוע), ומרן הבית יוסף סובר להיפך, שה"כלבו" הוא קיצור האו"ח.

ה'י' - ה'צ' 5010 - 5090 לבריאת העולם 1250 - 1330 לספה"נ

הריטב"א - רבי יום טוב בן אברהם אלאשבילי

יליד סרגוסה שבספרד, תלמיד הרא"ה והרשב"א, מגדולי הפוסקים הספרדים. בעל "חידושי הריטב"א", חידושים על רוב מסכתות הש"ס. חיבר פירוש על הרי"ף, ופירוש על הלכות נדרים ובכורות להרמב"ן, "ספר הזכרון" ובו הוא מגן על הרמב"ם בספרו "מורה נבוכים" מהשגות הרמב"ן.

X - ה'צ"א 5091 - לבריאת העולם X - 1331 לספה"נ

רבי יצחק הישראלי - בן יוסף

מחכמי התכונה בספרד, תלמיד הרא"ש. עפ"י בקשת רבו הרא"ש חיבר את ספר התכונה "יסוד עולם", וכן חיבר את "דורות עולם", "שער השמים", "שער היסודות".

X - ה'צ"ד 5094 - לבריאת העולם X - 1334 לספה"נ

רבנו ירוחם ב"ר משולם - רי"ו

מגדולי הפוסקים, נולד בפרובנס ובעקבות הגרוש מצרפת בשנת ה'ס"ו (1306) עבר לספרד ולמד אצל הרא"ש ורבי איסמעל תלמיד הרשב"א. בעל ספר "תולדות אדם וחיה" בתחום או"ח, יו"ד ואבה"ע, וספר "מישרים" העוסק בחושן משפט ושניהם מכוונים "ספר רבנו ירוחם", בפוסקים הוא מופיע בד"כ בכינוי רי"ו.

ה'ט"ו - ה'ק' 5015 - 5100 לבריאת העולם 1255 - 1340 לספה"נ

רבינו בחיי בן אשר אבן חלאווה

מחכמי ספרד, מגדולי תלמידי הרשב"א, מח"ס "כד הקמח" על התורה, "מדרש רבינו בחיי", "שולחן ארבע", אוהל מועד, "העשיריה", "העיון", "יסוד האמונה", "חושן משפט" ועוד. (ישנו עוד רבינו בחיי והוא רבינו בחיי אבן פקודה בעל "חובות הלבבות").

X - ה'ק' 5100 - X לבריאת העולם 1340 - X לספה"נ

אבודרהם - רבי דוד ב"ר יוסף אבודרהם

מחכמי ספרד, תלמיד בעל הטורים, חיבר את ספר "אבודרהם" על הלכות ומנהגים ופירושים על התפילה, ומרן הב"י כתב עליו שהוא היה בקי מאוד במנהגים, וסומכים עליו. כמו כן חיבר את הספר "תשלום אבודרהם" על סדר עבודת יום הכיפורים.

ה'מ' - ה'ק' 5100 - 5040 לבריאת העולם 1340 - 1280 לספה"נ

ריא"ז - רבי ישעיה בן אליהו דטראני

מחכמי איטליה, בן דורו של הרשב"א, נכד התוס' רי"ד. בעל ה"פסקי הלכות" הכולל פסקים לפי סדר מסכתות הש"ס, ו"קונטרס הראיות" הכולל ראיות לכל הפסקים שכתב. פירוש הר"ת של שמו הן: רבי ישעיה אחרון ז"ל.

ה'מ' - ה'ק' 5100 - 5040 לבריאת העולם 1340 - 1280 לספה"נ

רבי יהושע אבן שועיב

תלמיד הרשב"א, חברו של הריטב"א, ורבו של רבי מנחם בן זרח. ספרו "דרשות ר"י אבן שועיב".

ה'כ"ט - ה'ק"ג 5103 - 5029 לבריאת העולם 1343 - 1269 לספה"נ

רבי יעקב בן אשר

בעל הטורים - בנו ותלמידו של הרא"ש אשר ברח עמו אל ספרד בשנת ה'ס"ג (1303). חיבורו "ארבעה טורים" הקיף את כל ההלכות והמנהגים והיווה יסוד ומסגרת לספרו של מרן הב"י. כמו - כן חיבר פירוש על התורה הכולל תמצית דברי הרמב"ן, רש"י, הרשב"ם, הרא"ש ועוד, ובראש כל פרשה גימטריאות ורמזים על התורה וקראם בשם "בעל הטורים". גם סיכם וקיצר את כל פסקי אביו הרא"ש וקראם "קיצור פסקי הרא"ש".

ה'מ"ח - ה'ק"ד ו' אייר 5104 - 5048 לבריאת העולם 1344 - 1288 לספה"נ

רלב"ג - רבי לוי בן גרשום

מחכמי פרובנס, נכד הרמב"ן מבתו, היה רופא וחוקר בשאר מדעים, בעל פירוש "רלב"ג על התנ"ך" וכן ספר "מלחמות ה'".

X - ה'ק"ט 5109 - X לבריאת העולם 1349 - X לספה"נ

רבי אלכסנדר זוסלין (הכהן) הקדוש -

יליד גרמניה, בעל "האגודה" שהוא פסקי דינים מתוספות, ראבי"ה, אור זרוע, מהר"מ ומרדכי. חי בדור שלפני הר"ן, תלמיד הרא"ש, המרדכי ורבי אברהם בר אסמעיל - תלמיד הרשב"א. נרצח על קידוש ה'.

ה'ל' - ה'ק"ט י"ז תמוז 5109 - 5030 לבריאת העולם 1349 - 1270 לספה"נ

רבי יהודה בר אשר הי"ד

יליד קלן שבגרמניה, אחד משמונת בניו של הרא"ש, לאחר פטירת הרא"ש מילא את מקומו כאב"ד וראש הישיבה בטולדו שבספרד. נהרג על קידוש ה' בטוליטולא. מחבר ספר שו"ת "זכרון יהודה". מתלמידיו היה רבי מנחם בן זרח בעל "צדה לדרך".

רבי יעקב בר חננאל סיקילי

מחכמי ספרד, תלמיד הרשב"א, מחבר הספר "ילקוט מדרשי תלמוד תורה" ובו אוסף מאמרים מ־234 ספרים, ו"תורת המנחה".

ה'מ' - ה'קי"ז 5117 - 5040 לבריאת העולם 1357 - 1280 לספה"נ

רבי אשתורי יצחק בר משה הפרחי

מחכמי ארץ־ישראל שבאו מפרובנס, רופא ותוכן, מגדולי תלמידי הרא"ש. בשנת הפ"ב (1322) סיים את חיבורו הגדול "כפתור ופרח" על גבולות ארץ־ישראל ועל הלכותיה. מחיבוריו הנוספים: "שושנת המלך", "שער השמים", "ספר הכיבוסים".

ה'ע' - ה'ק"כ 5120 - 5070 לבריאת העולם 1360 - 1310 לספה"נ

רבי מאיר בר יצחק - אלדבי

מחכמי ספרד, חי בדורו של הר"ן, היה נכד הרא"ש, בעל ספר "שבילי אמונה" העוסק בעניני אמונה ובטחון, רפואה, סגולות ורפואות.

ה'ס' - ה'ק"ל 5130 - 5060 לבריאת העולם 1370 - 1300 לספה"נ

רבי וידאל (יום טוב) די טלושא

מחכמי ספרד, בעל "המגיד משנה" - פירוש ליד החזקה להרמב"ם, חברו של הר"ן. הרדב"ז אמר שהיה תלמידו של הרשב"א ומהרח"ו כתב שהיה תלמיד הרא"ה. מכונה "הרב המגיד".

ה'נ' - ה'ק"ל 5130 - 5050 לבריאת העולם 1370 - 1290 לספה"נ

רבי משה ב"ר דוד חלאווה

יליד ברצלונה, מכונה מהר"מ חלאווה ע"ש ספרו "שו"ת מהר"ם חלאווה", וכן ידוע גם בכינוי "רבי משה מקנגי". כן חיבר את הספר "פירוש מהר"ם חלאווה" על מסכת פסחים. תלמיד הרשב"א בברצלונה שבספרד, חברם של הר"ן, רבי יהודה בן הרשב"א והריב"ש. האריך ימים וזכה להכיר את רבינו פרץ והר"ן וחלק עליהם בתשובותיו. היה מוערך מאוד מאוד ע"י גדולי דורו שהיו מתייעצים עמו, ומהם: ר' שלמה צרפתי ממירוקה וכן הריב"ש.

X - ה'קל"ד ו'אב 5134 - X לבריאת העולם 1374 - X לספה"נ

רבי מנחם ב"ר זרח

תלמיד רבי יהודה בן הרא"ש, מחבר ספר "צידה לדרך".

ה'פ' - ה'ק"מ 5140 - 5080 לבריאת העולם 1380 - 1320 לספה"נ

הר"ן - רבי ניסים בן ראובן (הרנב"ר)

מגדולי הפוסקים הספרדים, בעל פירוש נפלא על הרי"ף, תשובותיו כונסו ב"שו"ת הר"ן" ובו 77 תשובות שנותרו. כמו - כן ישנו פירוש שלו על מס' נדרים המופיע בש"ס, "פירוש הר"ן על התורה" ו"דרשות הר"ן". מגדולי תלמידיו היו - הריב"ש ורבי חסדאי בעל "אור ה".

רבי שמעון ב"ר אליעזר

מחבר ספר "ברוך שאמר", על הלכות סתו"ם, מחכמי אשכנז, חי בדורו של הר"ן.

ה'ק"כ - ה'ק"נ 5150 - 5120 לבריאת העולם 1390 - 1360 לספה"נ

רבי ישראל איסרל מקרמז'

אבי סבו של רבי ישראל איסרלן בעל "תרומת הדשן", חי באוסטריה בדורו של הר"ן. מחבר "הגהות אשרי" שזהו לקט פסקים מאת ראשוני אשכנז (התוס', ראבי"ה, אור זרוע, מהרי"ח ועוד) המשלימים את דברי הרא"ש המובאים בפסקי הרא"ש (פסקי הרא"ש מסכם את הסוגיות להלכה כאשר הוא מבוסס בעיקר על הרי"ף ומביא הרבה מפירושי ופסקי בעלי התוספות).

X - ה'קנ"א י"ז תמוז X - 5151 לבריאת העולם X - 1391 לספה"נ

רבי ישראל ב"ר יוסף אלנקאוה

מחכמי ספרד, מח"ס "מנורת המאור" (בשונה מספר "מנורת המאור" למהר"י אבוהב) על מוסר ומחשבה. ספרו זה היה השראה לספר מנורת המאור של בן דורו רבי יצחק אבוהב. מתלמידיו היה בנו רבי אפרים אלנקאוה. הרב נהרג על קידוש ה' בפרעות בשנת ה'קנ"א (1391).

X - ה'צ"א X - 5091 לבריאת העולם X - 1331 לספה"נ

רבי שמואל ב"ר משולם ירונדי

מחכמי ספרד, מח"ס "אוהל מועד" המבוסס בעיקר על הרמב"ם והרמב"ן. הספר כולל חלק ארוך וחלק קצר, ובידינו רק הקצר. הרב השלים את ספרו בשנת ה'קנ"ו (1396). הרשל"צ רבי חיים אברהם גאגין חיבר פירוש על הספר בשם "סביב לאוהל", ובנו הרב שלום משה חי גאגין חיבר את "יריעות האוהל".

ה'פ"ו - ה'קס"ח ב' אלול X - 5168 - 5086 לבריאת העולם X - 1408 - 1326 לספה"נ

רבי יצחק בר ששת - הריב"ש

יליד ספרד, מגדולי חכמי ספרד וצפון אפריקה, בן דורו של המהרי"ל. תלמיד הר"ן וכן רבי פרץ, ברח לאלג'יר, בצפון אפריקה, לאחר הפרעות שבהם נשרפו שני בניו ושימש שם כראב"ד. בעל "שו"ת הריב"ש" הכולל 517 תשובות (גימטריה הריב"ש), מחליפו ברבנות באלג'יר לאחר מותו היה הרשב"ץ.

ה'ק' - ה'קע"ב X - 5172 - 5100 לבריאת העולם X - 1412 - 1340 לספה"נ

רבי חסדאי בר אברהם קרשקש

תלמיד הר"ן, מחכמי ספרד, חברו של הריב"ש ורבו של רבי יוסף אלבו בעל "העיקרים". מחבר הספר "אור ה'" - בו השגות על "מורה נבוכים" להרמב"ם.

ה'ק' - ה'ק"פ X - 5180 - 5100 לבריאת העולם X - 1420 - 1340 לספה"נ

רבי יוסף חביבה

מחכמי ספרד, תלמיד הר"ן, ורבי חסדאי אבן קרשקש. בעל ה"נימוקי יוסף" - על הרי"ף.

ה'ק"כ - ה'קפ"ז ב' אלול X - 5187 - 5120 לבריאת העולם X - 1427 - 1360 לספה"נ

מהרי"ל - רבי יעקב בן משה מולין הלוי סגל

יליד מגנצא שבגרמניה, עמד בראש הישיבה שייסד בעיר הולדתו. מייסד מנהגי אשכנז, תשובותיו נאספו ונערכו ע"י אחד מתלמידיו ופורסמו בספר "מנהגי

מהרי"ל". מנהגיו ופסקיו הם אחד מבסיסי ההלכה האשכנזיים עד ימינו. רבו של מהר"י וייל.

רבי יצחק אייזיק טירנא

מחבר "ספר המנהגים" ובו מנהגי אוסטריה, תלמיד רבי אברהם קלויזנר והרב שלום בויען, חברו של המהרי"ל.

ה'ק"ל - ה'ר"ב א' כסלו 5120 - 5202 לבריאת העולם 1427 - 1370 לספה"נ

רבי אפרים אנקאוה

בן הקדוש רבי ישראל אנקאוה הי"ד בעל מנורת המאור הקדמון. נולד בטוליטולה שבספרד והיה מגדולי החכמים במרוקו ובתלמסאן שבצפון אפריקה בזמן הרשב"ץ. היה חברו של הרשב"ץ והתכתב עם הריב"ש, היה ידוע למלומד בנסים, מחבר ספר "שער כבוד ה'".

ה'קכ"א - ה'ר"ד 5121 - 5204 לבריאת העולם 1444 - 1361 לספה"נ

הרשב"ץ - רבי שמעון בר צמח דוראן

נולד באי מיורקה שבספרד, מגדולי חכמי ספרד וצפון אפריקה. תלמיד תלמידו של הר"ן ומבית דינו של הריב"ש (ולאחר פטירת הריב"ש החליפו כרבה הראשי של אלג'יר), אביו של הרשב"ש. לאלג'יר הגיע כתוצאה מהרדיפות בספרד שאז ברח לאלג'יר ונפטר שם בגיל 84. מחבר "שו"ת הרשב"ץ" שלשה חלקים המכיל למעלה מ-900 תשובות. חלק ד' של ספרו נקרא "החוט המשולש" מכיון שמופיעות בו תשובותיהם של שלושה רבנים. חיבר עוד: "זוהר הרקיע", "יבין שמועה", "מאמר חמץ", "מגן אבות", "אור חיים", "אוהב משפט", "לוית חן". עם פטירתו נחתמה תקופת גדולי התורה בספרד.

ה'קכ"מ - ה'ר"ד 5140 - 5204 לבריאת העולם 1444 - 1380 לספה"נ

רבי יוסף אלבו

מחכמי ספרד סמוך אחרי הריב"ש, תלמיד רבי חסדאי קרקש בעל ה"אור ה'" וכן למד גם מהר"ן. בעל "העיקרים" - ספר פילוסופי על עיקרי האמונה היהודית, ועל העיקרים נכתבו פרושים בשם "אהל מועד" ו"עץ שתול". הוא היה ראש המדברים בויוכוח שהתקיים בין היהודים לנוצרים לפני האפיפיור.

ה'קל"ג - ה'רט"ז 5135 - 5216 לבריאת העולם 1375 - 1456 לספה"נ

מהרי"ו - רבי יעקב וויל

מגדולי רבני אשכנז, מאחרוני הראשונים, בעל "שו"ת מהרי"ו", תלמיד מהרי"ל, רבו של רבי ישראל ברונא.

ה'ק"נ - ה'ר"כ 5150 - 5220 לבריאת העולם 1390 - 1460 לספה"נ

רבי ישראל איסרלן

בעל"תרומת הדשן", מגדולי פוסקי אשכנז, תלמיד רבי אהרון בלומין דודו שנהרג על קידוש ה', וכן נהרגה אמו של רבי ישראל. מתלמידיו היו: המהר"י מינץ, רבי ישראל ברונה, רבי יונה מרגנשבורג מחבר הספר "איסור והיתר הארוך", ורבי יוסף יוזל מחבר ספר "לקט יושר". חיבורו העיקרי הוא "תרומת דשן" - ובו שו"ת כמנין שנ"ד (דשן). ספרו "פסקים וכתבים" נדפס יחד עם תרומת הדשן.

ה'ק"כ - ה'רכ"ג 5120 - 5223 לבריאת העולם 1360 - 1463 לספה"נ

רבי יצחק קנפטון

מגדולי רבני איטליה, רבו של רבי יצחק אבוהב. מחבר ספר "דרכי הגמרא". מתלמידיו: רבי יצחק די ליאון, רבי יצחק אבוהב, רבי יצחק קארו.

ה'ק"ס - ה'רכ"ז 5160 - 5227 לבריאת העולם 1400 - 1467 לספה"נ

רשב"ש - רבי שלמה בן שמעון דוראן

בנו של הרשב"ץ, מחכמי צפון אפריקה, מחבר "שו"ת הרשב"ש" ובו למעלה מ-500 תשובות, "מלחמת מצוה" - בעניני אמונה וויכוח עם הנוצרים ו"תיקון סופרים" בעניני שטרות. בנו רבי צמח חיבר בעזרת אחיו רבי שמעון את שו"ת "יכין ובוועז".

X - ה'ר"ל 5230 - X לבריאת העולם X - 1470 לספה"נ

רבי בנימין זאב

מחכמי יון, חי בזמן רבי יוסף טאיצק. ספרו שו"ת "בנימין זאב" הכולל 450 פסקים ותשובות, נכתב בעקבות מחלוקת שעוררו פסקיו בעניני עגונה. הספר הודפס עוד בחייו בשנת ה'רצ"ט (1539).

ה'ק"ס - ה'ר"מ 5160 - 5240 לבריאת העולם 1400 - 1480 לספה"נ

רבי ישראל ברונא

יליד גרמניה, תלמיד ה"תרומת הדשן" ומהרי"ו, מגדולי חכמי אשכנז, מח"ס שו"ת "מהר"י ברונא".

ה'קע"ה - ה'ר"מ 5175 - 5240 לבריאת העולם 1408 - 1480 לספה"נ

רבי משה בר יצחק סגל הלוי - מינץ

מחכמי אשכנז (רב בעיר מינץ) בדור גירוש ספרד, תלמיד חבר של "תרומת הדשן". מחבר ספר "שו"ת מהר"מ מינץ", (בזמנו חי בן דודו מהר"י מינץ שנפטר בשנת הרס"ט (1509 לספה"נ) שהיה מחבר "שו"ת מהר"י מינץ"). (קיים רב נוסף מהאחרונים בעל שם זהה).

ה'ק"פ - ה'ר"מ 5180 - 5240 לבריאת העולם 1420 - 1480 לספה"נ

מהרי"ק - רבי יוסף קולון

יליד צרפת, בעל "שו"ת מהרי"ק", וכן פירוש מהרי"ק לתורה ול"ספר מצוות גדול". מחכמי איטליה, מאחרוני הראשונים, רבו של רבי עובדיה מברטנורא, קיבל שמועות ממהרי"ל.

ה'קפ"ג - ה'ר"מ"ח 5183 - 5248 לבריאת העולם 1423 - 1488 לספה"נ

רבי יוסף בר משה

מחכמי אשכנז בדור גירוש ספרד, תלמיד מהר"י וייל, רבי יהודה מינץ, מהרי"ק, אך רבו המובהק היה מהר"י איסרלן בעל "תרומת הדשן". בעל "לקט יושר" המכיל מנהגים ופסקים של רבו בעל "תרומת הדשן".

ה'ק"פ - ה'ר"נ 5180 - 5250 לבריאת העולם 1420 - 1490 לספה"נ

רבי יצחק די ליאון

מחכמי ספרד בזמן הגירוש, ראש ישיבה, תלמיד רבי יצחק קנפטון. מוזכר בבית יוסף בשם "רבינו הגדול". מתלמידיו היה רבי אברהם סבע. היה חברו של מהר"י אבואב (ישנו רבי יצחק ליאון אבן צור נוסף, והוא מחבר הספר "מגילת אסתר").

ה'ק"פ - ה'רנ"ג 5180 - 5253 לבריאת העולם 1420 - 1493 לספה"נ

רבי יעקב לנדא

בעל "האגור" - מרבני אשכנז. אביו היה תלמיד מהרי"ל, בסוף ימיו עבר לאיטליה ולמד בישיבת המהרי"ק (רבי יוסף קולון). ספרו שימש כקיצור שולחן ערוך בדורו, בתחום או"ח ויו"ד, הספר מבוסס בעיקר על הטור והוא מביא את דיעות פוסקי אשכנז עד ימיו. האגור - כשמו כן הוא, בו נאגרו ונאספו הדיעות המרובות של הראשונים והאחרונים, מנהגי צרפת ואשכנז.

ה'קצ"ג - ה'רנ"ג 5193 - 5253 לבריאת העולם 1433 - 1493 לספה"נ

רבי יצחק אבוהב

בעל ספר המוסר "מנורת המאור", מחכמי ספרד בזמן הגירוש, תלמידו של רבי יצחק קנפנטון, רבו של רבי אברהם זכות בעל ה"יוחסין" ורבי יעקב בירב. כתב חידושים על התלמוד ופירושים על פירושי הרמב"ן לתורה, וכן ביאורים על ה"טורים". היה אחד משלושה שנקראו בשם זה.

ה'ק"פ - ה'רנ"ד 5180 - 5254 לבריאת העולם 1420 - 1494 לספה"נ

רבי יצחק עראמה בר משה

מחכמי ספרד בזמן הגירוש, אשר גלה לפורטוגל ומשם לאיטליה. בעל "עקידת יצחק" ו' חלקים על התורה, "יד אבשלום" על משלי, "חזות קשה" - ביקורת על הנצרות.

X - ה'רס"ז ח' אדר 5267 - X לבריאת העולם X - 1507 לספה"נ

רבי יוסף יעב"ץ

היה ממגורשי ספרד, פעל רבות ועודד את אחיו המגורשים באמונה בה' ובגאולה. כונה יעב"ץ שזהו נוטריקון לפעולותיו למען עם ישראל. יעב"ץ ר"ת יודע עצה בעת צער (צרה, צוקה). מספריו: "אחרי החיים", "פירוש על תהלים", "פירוש על אבות", "יסוד האמונה", "חסדי ה'" ועוד.

X - ה'רס"ט כ"ד תשרי 5269 - X לבריאת העולם X - 1509 לספה"נ

רבי יהודה מיניץ

מכונה "מהר"י מיניץ". רב העיר פאדווה במשך 47 שנים, והייתה לו שם ישיבה שנהרו אליה מכל תפוצות ישראל. תשובותיו הובאו ע"י חתן בנו ר' מאיר קצנבלויגן בספרו "שו"ת מהר"ם פאדווה" וכן מופיעות ב"שו"ת מהר"י מיניץ". היה בן דודו של מהר"מ מיניץ.

ה'קצ"ז - ה'רס"ט ב'טבת 5269 - 5197 לבריאת העולם 1509 - 1437 לספה"נ

רבנו דון יצחק אברבנאל

ליד פורטוגל, מכוונה "האברבנאל", מגדולי חכמי ספרד בזמן הגירוש, היה שר האוצר בממשלתו של המלך הרשע אלפונס החמישי, וגלה עם אחיו בזמן הגירוש לאיטליה. חיבר את הפירוש "אברבנאל" על התנ"ך, "עטרת זקנים" על עניני ההשגחה האלוקית, "ישועות משיחו", "מעייני הישועה", "משמיע ישועה", "מפעלות אלוקים".

X - ה'ר"ע 5270 - X לבריאת העולם 1510 - X לספה"נ

רבי חיים אבן חביב

ממגורשי ספרד שעברו לצפון אפריקה. בשנת ה'רס"ה (1505) סידר את שלשת אלפי תשובות הרשב"א בסדר נכון לפי הענין והתוכן, וחילקן לשערים ולבתים בספר בשם "ספר הבתים".

ה'ר"ח - ה'ר"ע 5270 - 5208 לבריאת העולם 1510 - 1448 לספה"נ

רבי עובדיה מברטנורא

מכוונה הרע"ב, מפרש המשנה המפורסם, תלמיד מהר"י קולון, מחכמי איטליה בדור גירוש ספרד, עלה לארץ ישראל בשנת ה'רמ"ה (1485). עוד מספריו: "פירוש על מגילת רות", "דרכי ציון" - אגרות, מכתבים ומסעות, "עמר נקא" על התורה.

ה'ר' - ה'רע"ב ט' תשרי 5272 - 5200 לבריאת העולם 1512 - 1440 לספה"נ

רבי אברהם סבע

מחכמי ספרד וממגורשי ספרד, שעבר לפורטוגל ומשם לפאס שבמרוקו, תלמיד ר' יצחק די ליאון, בנו רבי יצחק סבע היה חותנו של מרן ה"בית יוסף". מחבר ספר: "צרור הכסף", "צרור המור" על התורה, "אשכול הכופר" - פירוש על מגילת אסתר ורות.

X - ה'רע"ד 5274 - X לבריאת העולם 1514 - X לספה"נ

רבי צמח בן שלמה דוראן

מחכמי אלג'יר, בנו של הרשב"ש ונכדו של הרשב"ץ. בעל שו"ת "יכין ובוועז" ובו 150 תשובות שלו ושל אחיו רבי שמעון.

ה'רבי - ה'רע"ה 5275 - 5200 לבריאת העולם 1515 - 1440 לספה"נ

רבי אברהם זכות

יליד ספרד, בעל "ספר יוחסין", תלמיד הר"י אבוהב, התמצא רבות בתכונה ואף קולומבוס התייעץ רבות עמו בצאתו למסעותיו. המציא כלי למדידת גובה הכוכבים הנקרא אצטרולב. בעקבות גירוש ספרד עבר לפורטוגל ומשם לטוניס. הספר "מתוק לנפש" מיוחס לו.

ה'רי"ט - ה'רע"ו כ"ז חשון 5276 - 5219 לבריאת העולם 1516 - 1459 לספה"נ

רבי יעקב בן חביב

ממגורשי ספרד שנודד לטורקיה, בעל ה"עין יעקב" שהוא לקט אגדות הש"ס מהבבלי, בצירוף פירושי הראשונים רש"י, תוס', רמב"ן, רשב"א ועוד. היה אביו של המהרלב"ח (רבי לוי בן חביב). רבי יעקב ריישר חיבר פירוש "עין יעקב" על "עין יעקב".

ה'ר' - x 5200 - x לבריאת העולם 1440 - x לספה"נ

רבי ישועה הלוי

יליד תלמסאן שבאלג'יריה. בשנת ה'רכ"ז (1467) עבר לטולידו שבספרד. ספרו "הליכות עולם" הוא על כללי התלמוד ותולדות התנאים והאמוראים. מרן ר' יוסף קארו חיבר עליו ספר כללי הגמרא, ומהר"ש אלגאזי חיבר עליו ספר "יבין ושמועה".

ה'רי" - ה'רפ"ה 5285 - 5210 לבריאת העולם 1525 - 1450 לספה"נ

הרא"ם - רבי אליהו מזרחי

מחכמי טורכיה, רבה של קושטא, בעל ספר ה"מזרחי" הנקרא "תורת הרא"ם", המיישב את קושיות הרמב"ן ואחרים על רש"י, וש"ת "רבי אליהו מזרחי" (הרא"ם), "מלאכת מחשבת" על חכמת החשבון, "ספר המספר" על דת ומדע וחכמות חיצוניות, ש"ת "מים עמוקים".

ה'רי"ח - ה'רצ"ה 5295 - 5218 לבריאת העולם 1535 - 1458 לספה"נ

רבי יצחק קארו

בעל "תולדות יצחק", תלמיד רבי יצחק קנפטון, דודו ורבו של מרן, מחכמי ספרד בזמן הגירוש.

רבי אפרים בר יוסף קארו

אביו של מרן הב"י רבי יוסף קארו מחבר השולחן ערוך.

הערה: תקופת בעלי התוספות החלה מזמנו של רש"י, דהיינו, מתלמידי רש"י, והראשון שבהם הוא הריב"א - רבנו יצחק בן אשר ונמשכה כ-150 שנה. מגדולי בעלי התוס' היו: הריב"א, רבנו שמואל בן מאיר המפורסם בכינויו הרשב"ם, רבנו תם, רבי מאיר בן שמואל (נכד רש"י), ר"י הזקן, הראב"ן - רבי אליעזר בר נתן, רבי יואל הלוי ובנו הראב"ה - רבי אליעזר ברבי יואל הלוי, רבי יהודה שירליאון, רבי יחיאל מפריס ועוד.

בעלי התוס' מנו מאות של ת"ח, כשחלקם מזוכרים בתוס' וחלקם לא מזוכרים. רבי שמשון משאנץ (מובא בתוס' בשם הרשב"א והוא ר"ת: **רבנו שמשון בן אברהם**), תלמידו המובהק של ר"י הזקן, אחיו הריצב"א (רבנו יצחק בן אברהם, המכונה גם "ר"י הבחור" ו"ר"י הלבן") וסיעתם חיברו תוס' לרוב התלמוד, כלומר, ליקטו מקודמיהם, והוסיפו משלהם, ופסקו מהתוס' הלכות הנקראות: פסקי התוס', כשהיסוד לכל דבריהם הם דבריו של ר"י הזקן, וקראו לתוס' הללו בשם: תוס' שאנץ. מאוחר יותר בא רבי אליעזר מטוך, תלמיד רבי יחיאל מפריס וקיצר את תוס' שאנץ, וכן הוסיף עליהן עוד חידושים מגדולי בעלי התוס' שהיו לאחר חתימת תוס' שאנץ, וקרא שמם תוס' טוך. רוב התוס' במסכתות הגדולות הנמצאים כיום בידינו בתלמוד אלו הם תוס' טוך. תוס' נוספים חוברו במשך השנים ההן, כשהידועים שבהם הם תוס' ר"ד - שחיברם רבי ישעיה די טראני מחכמי איטליה. וכן חיבר רבנו פרץ מבעלי התוס', תוס' על רוב הש"ס, והם ידועים בשם: תוס' תלמידי רבנו פרץ. וכן רבי יואל הלוי, אביו של הראב"ה חיבר תוס' אך הם אבדו, ועוד אחרים חיברו. בעלי התוס' חיו בעיקר באשכנז, צרפת, פרובנס ואיטליה, וכן באנגליה ואוסטריה. התוס' נקראו בשם זה משום שהם הוסיפו לברר הש"ס בהוספות על פירוש רש"י ופירושים על סדר המשנה. ישנם בידינו כ-700 שמות של בעלי תוס'. בנוסף לתוספות ופסקיהם ישנם גם תשובות של בעלי התוספות ונקראים "תשובות בעלי התוספות", תשובות אלו כוללות 135 תשובות של בעלי התוספות, ממנהגי וגדולי רבני אשכנז וצרפת.

תקופת האחרונים

האחרונים היו מפוזרים בכל ארצות הגולה ולצערנו הנם מפוזרים עד היום. גם הם הרבו לכתוב ספרי הלכה, מוסר ועוד לאלפים ולרבבות. תקופת האחרונים החלה לאחר גירוש ספרד. עד לזמן הגירוש, חיתה בספרד קהילה גדולה שמנתה מאות אלפי יהודים, שפרחה ושגשגה הן מהבחינה הרוחנית והן מהבחינה הגשמית. מרכזי התורה וגדולי התורה היו במדינה זו, אך בעקבות הגירוש הנורא שהיה בשנת ה'רנ"ב (1492 לספה"נ), שבו נהרגו אלפים מישראל, גלו רוב יהודי ספרד אל ארצות אחרות, כש־60% מתוכם גלו לפורטוגל והשאר נפוצו על פני תבל. דבר זה הביא לפתיחת מרכזי - תורה חדשים בכל רחבי העולם ולהפצת התורה בכל רחבי תבל. לאחר גירוש ספרד, הסתיימה תקופת הראשונים והחלה תקופת האחרונים. גם בתקופת האחרונים לא ידע העם היהודי שקט ושלווה, וגם בתקופה זו סבלו מגירושים, עלילות דם ורדיפות של הנוצרים והכנסייה הנוצרית. אחת הגזירות הנוראיות שפקדו את עמנו היו גזירות ת"ח ו-ת"ט (1648-1649) באוקראינה בראשותו של מנהיג הקוזאקים הרשע בוגדן חמליניצקי. בפרעות אלו נרצחו כחצי מליון יהודים, הי"ד, ברחבי אירופה ונחרבו לפחות 300 קהילות קדושות. בנוסף לשמד שערכו בנו הגויים ימ"ש, החלו גם צרות מבית, סיפור התגלותו של משיח השקר שבתי צבי ימ"ש צמח על קרקע השמד וסחף אחריו רבים וטובים אשר ציפו בכליון עיניים להתגלות אמיתית, לגאולה ולסיום תקופה נוראה זו. המציאות האיומה טפחה על פניהם, כאשר החליט אותו משיח שקר, שבתי צבי, להתאסלם. הוא גרר אחריו אלפים מבני עמנו והוביל אותם לשמד רוחני, האכזבה הגדולה שיצר המיטה אסון נוסף על העם היהודי.

לאחר תנועת ה"שבתאות" קמה התנועה הנפלאה שהצילה חלק גדול מיהדות אירופה והיא תנועת החסידות בראשותו של הצדיק ה"בעל שם טוב" שסחפה אחריה רבים. לתנועה זו קמו מתנגדים רבים בוילנא ובראשם הגאון מוילנא, זאת מחשש לשינוי בדרך עבודת ה' ובלמוד התורה, וכן מהחשש לתנועה משיחית חדשה העלולה להמיט אסון נוסף. לאחר שהובהר לכולם שאלו ואלו דברי אלקים חיים השלימו הצדדים ביניהם.

בשנת 5530 לבריאת העולם (1770 לספה"נ) החלה לפעול תנועת ההשכלה בראשותו של המתבולל משה מנדלסון. תנועה זו דגלה בקבלת הנהגות הגויים ובהתנתקות מהמסורת היהודית והתרחקות משורשיה. תנועה זו המיטה אסון נוסף על העם היהודי ורבים מבני אירופה נמשכו אחריה, התבוללו ונעשו לרועץ ליהדות וליהודים. המשכילים חשבו שבעצם ההתקרבות וקבלת הנהגות הגויים תבוא להם הישועה והרווחה מהגויים וכך יזכו לשקט נפשי ולהפסקת הרדיפות, אולם למעשה קרה ההיפך מהציפיות: השנאה התגברה והתעצמה

ותורגמה לרדיפות ולפוגרומים נגד העם היהודי.

הרדיפות נגד היהודים לא פסקו מעולם ושיא גילויי השנאה היה בתקופה הנוראה מכל הלוא היא תקופת "השואה" שפקדה את עמינו וגבתה מחיר כבד ביותר של 6 מליון יהודים, הי"ד, שנרצחו באכזריות ובשיטתיות על ידי הצורר הנאצי ימ"ש.

לאחר תקופת השואה קמה מדינת ישראל והחלה לקלוט את העם היהודי.

האחרונים כהראשונים הרבו ומרבים לחבר ספרים ושו"ת רבים, וזאת מהסיבה שירדה חולשה לעולם, ומדור לדור צריך לחבר יותר ספרים, לפרש ולהרחיב בהם יותר, כדי שבינו יותר. סיבה נוספת היא שסמוך מאד לתחילת תקופת האחרונים, חל מפנה עצום בהדפסת הספרים, שכן משנת 5271 (1511 לספה"נ) הוחל בהדפסת ספרי קודש, דבר שגרם לתאוצה רבה בהוצאת והדפסת ספרים.

כעת אביא לפניכם את רשימת גדולי האחרונים הידועים בעיקר, לפי חלוקת הזמנים שבהם הם חיו. גם כאן, כמו בראשונים, ייתכן מאד שהקדמנו רבנים מאוחרים למוקדמים מהם במספר שנים. בתארי הרבנים, ככל שהתקרבנו יותר לדורינו, נקטנו בתארי כבוד לרבנים, מסיבות מסוימות, אך אין זה מראה, ח"ו, פחיתות אצל הקודמים, אלא, אדרבא, להיפך, וזה בבחינת "גדול מרבן - שמו" (תוספתא עדיות ג' - ד').

ה'קצ"א - ה'רצ"ה ה'טבת 5191 - 5295 לבריאת העולם 1431 - 1535 לספה"נ

רבי שלמה מולכו

מהיהודים האנוסים שבספרד, שהמירו דתם למראית עין. חכם גדול בתורה שחי בזמן מרן השו"ע, למד אצל מרן ומהר"י טאיצק, נשרף על קידוש ה'.

ה'רל"ג - ה'ש"א ל'ניסן 5234 - 5301 לבריאת העולם 1474 - 1541 לספה"נ

רבי יעקב בי רב

ממגורשי ספרד שנדדו לצפון אפריקה, ושם התמנה בגיל 18 לרבה הראשי של מרוקו. עלה לארץ ישראל, התיישב בצפת והיה רבה הראשי. היה רבו של מרן הב"י והמבי"ט, ובזמנו רצה לחדש את הסמיכה וסמך מס' תלמידים כמו מרן הב"י, הרמ"ק ועוד, אך הרלב"ח - רבנו לוי בן חביב, שהיה המרא דאתרא בירושלים לא הסכים עמו ולבסוף בוטל הענין. היה תלמידו של רבי יצחק אבוהב. ספרו שו"ת "מהר"י בי רב" מכיל נ"ו תשובות, ותשובות רבות שלו מוזכרות בשו"ת של תלמידו המבי"ט ואחרים, כמו כן כתב פירוש על הרמב"ם בשם "בית יעקב", ו"חידושי הר"י בירב" על מסכת קידושין.

ה'ר"ל - ה'ש"ב ט"ו אלול 5230 - 5302 לבריאת העולם 1470 - 1542 לספה"נ

רבי משה אלשקר

ממגורשי ספרד שעבר לטוניס, יוון, מצרים ובסוף לארץ-ישראל. בעל "גאון יעקב" - שהוא באור על טור או"ח, ו"שו"ת מהר"מ אלשקר".

ה'ר"מ - ה'ש"ד 5240 - 5304 לבריאת העולם 1480 - 1544 לספה"נ

רבי לוי אבן חביב - רלב"ח

נולד בספרד, משם עבר לפורטוגל בזמן גירוש ספרד. בפורטוגל עברו הוא ואביו טבילה לנצרות בכפיה, משם עלה לארץ-ישראל והתיישב בירושלים כדי לכפר על עוון ההתנצרות. היה מחכמי ארץ-ישראל, בנו של ה"עין יעקב" רבי יעקב אבן חביב, ובר פלוגתא לרבי יעקב בירב רבו של מרן. כאשר רצה הר"י בירב לחדש את הסמיכה התנגד הרלב"ח קשות. היה חברו של רבי יוסף טאיצק ורבו של הרשד"ם. מחבר "שו"ת מהרלב"ח".

ה'רכ"ד - ה'ש"ו 5230 - 5306 לבריאת העולם 1464 - 1546 לספה"נ

רבי יוסף טאיטאצק

מחכמי תורכיה, ממגורשי ספרד, היה לו מלאך מגיד. רבם של מהרשד"ם, מהר"מ אלשיך ור"ש אלקבץ. היה אחד משלושה שהיו ראויים לכתוב את השו"ע.

רבי יוסף וירגא

בעל "שארית יוסף" על כללי הש"ס, היה ממגורשי ספרד, מרביתו היו ר' יוסף טאיצק, כמו כן נשא ונתן עם הרדב"ז. ספרו הודפס בשנת השי"ד (1554).

ה'ר"ל - ה'ש"י 5230 - 5310 לבריאת העולם 1470 - 1550 לספה"נ

רבי עובדיה ספורנו

בעל "הספורנו" שהוא פירוש על התורה וכן ביאור לשיר השירים, קהלת ועוד, מחכמי איטליה. תלמיד הרמ"ע מפאנו. עוד מספריו: "אור העמים" על אמונה, השקפה וי"ג עיקרים, "מאמר כוונות התורה" ועוד.

רבי יצחק ליאון אבן צור

מחכמי איטליה, מחבר ספר "מגילת אסתר" - המיישב את השגות הרמב"ן על ספר המצות של הרמב"ם. (יש ממנו פסק משנת הש"ז, 1547). (לפניו היה עוד רבי יצחק די ליאון).

X - ה'שט"ו

X - 5315 לבריאת העולם

X - 1555 לספה"נ

רבי יהושע בועז

בעל "שלטי הגבורים" אשר סביב להרי"ף, ממגורשי ספרד שעבר לאיטליה. תלמיד רבי נתן איגרא. מחבר מסורת הש"ס והוא מראה מקומות בש"ס (דהיינו בכל דף בש"ס מצורפת הפניה לפסוק בתנ"ך או הלכה ברמב"ם וכד'), והם: "תורה אור" (פסוקי תנ"ך), "נר מצוה", ו-"עין משפט" (להלכות הרמב"ם, סמ"ג וטוש"ע). בשנת ה'שי"ד (1554) חיבר את "שלטי הגיבורים", מסודר עפ"י פסקי הרי"ף. כן חיבר את "חיקור דינים", "ספר הפשוטים", "ספר המחלוקת".

X - ה'שכ"ה

X - 5325 לבריאת העולם

X - 1565 לספה"נ

רבי מאיר פאדווה

מכונה מהר"ם פאדווה, תלמיד רבי יעקב פולאק "בעל החילוקים" וחברו של רבי שלום שכנא מלובלין (חותנו של הרמ"א). מחיבוריו: "שו"ת מהר"ם מפאדווה".

ה'רל"ג - ה'שכ"ה י' שבט

5233 - 5325 לבריאת העולם

1473 - 1565 לספה"נ

רבי מאיר קצנלובוג

מכונה "מהר"ם פדווה", נולד בפראג, למד בפולין אצל ר' יעקב פולק ובפדווה אצל מהר"י מיניץ והתחתן עם נכדתו. מחבר שו"ת "מהר"ם פדווה".

ה'רפ"ב - ה'של"ב כ"ג תמוז

5282 - 5330 לבריאת העולם

1522 - 1570 לספה"נ

הרמ"ק - רבי משה קורדובירו

גדול מקובלי צפת עד בואו של האר"י. לאחר פטירתו ירשו האר"י הקדוש. מחבר ספרים חשובים בתורת הנסתר: "אורי"ק", "פרד"ס רימונים", "ספר המוסר", "תומר דבורה", ועוד ספרים רבים. מרן הבית יוסף היה רבו בנגלה, וגיסו הר"ש אלקבץ רבו בתורת הנסתר, בהיותו צעיר נסמך ע"י הר"י בי רב.

ה'רצ"ד - ה'של"ב ה' באב

5294 - 5332 לבריאת העולם

1534 - 1572 לספה"נ

האר"י הקדוש - רבי יצחק לוריא אשכנזי

(האר"י ר"ת: האלוקי רבי יצחק, או אדוננו רבי יצחק, או האשכנזי רבי יצחק). מורם ורבים של כל המקובלים, ניצוץ משה רבנו ע"ה. מייסד השיטה החדשה בלימוד הקבלה. לא כתב ספרים, אך גדול תלמידיו המהר"ח"ו העלה חלק קטן מתורת רבו על הכתב בספריו שנקראו: "כתבי האר"י", או "שמונה שערים". בין חידושיו בנגלה הובא ב"חידושי אנשי שם" הגהות על הרי"ף, שכוללים חידושי והגהות מרבו השיטמ"ק. תלמידו של השיטה המקובצת. מחותנו של מרן הב"י. נפטר בגיל 38 בצפת.

ה'ר"פ - ה'של"ב 5332 - 5280 לבריאת העולם 1572 - 1520 לספה"נ

הרמ"א - רבי משה איסרליש

מגדולי פוסקי אשכנז, רבן של כל בני הגולה. תלמיד חותנו רבי שלום שכנא. (ר' שלום היה תלמיד ר' יעקב פולק שהיה מכונה "בעל החילוקים". ר' שלום שהיה רבה של לובלין נפטר בשנת ה'שי"ט). הוראותיו התפשטו בכל גלילות אשכנז. בעל "המפה" - ההגה על השו"ע ובו הוסיף את הגהותיו שכללו את דיעות חכמי אשכנז ומנהגי אשכנז, בשונה ממרן השו"ע שהתבסס בעיקר על הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש. מחבר ספר "דרכי משה" על הטור, "תורת חטאת" - "דיני או"ה", "שו"ת הרמ"א", "תורת העולה", ספר "מחיר יין" - על מגילת אסתר, "דמשק אליעזר", "יד רמ"א" על ספר איסור והיתר ועוד.

ה'רל"ט - ה'של"ג כ"א השון 5333 - 5239 לבריאת העולם 1573 - 1479 לספה"נ

הרדב"ז - רבי דוד בן זמרא

ממגורשי ספרד שעבר למצרים. מגדולי הפוסקים הספרדים, רבו של ה"שיטה מקובצת" והמהריק"ש, וחברו של מהר"י קורקוס. היתה לו ישיבה גדולה במצרים, ובסוף ימיו, לאחר 40 שנה במצרים, עלה לירושלים ואח"כ לצפת והיה בצוותא עם מרן הב"י, שהיה מתייעץ עמו רבות. מחבר ספר "שו"ת הרדב"ז" ובו למעלה משלושת אלפים תשובות, וכן פירוש נפלא לרמב"ם ועוד.

ה'רע"א - השל"ד י"ב נסלו 5334 - 5271 לבריאת העולם 1574 - 1511 לספה"נ

מהרש"ל - רבי שלמה לוריא

מגדולי פוסקי אשכנז (פולין), חברו של הרמ"א, ייסד את ישיבת לובלין ועמד בראשה. בעל "ים שלמה" על 16 מסכתות, "חכמת שלמה" הגהות לתלמוד ולמפרשים המודפס סביב המהרש"א, "יריעות שלמה" - הגהות וביאורים על רש"י והשגות על הרא"מ, "עמודי שלמה" - ביאורים על הסמ"ג, "עטרת שלמה" - פירוש על ספר שערי דורא, ו"שו"ת הרש"ל". מתלמידיו היו: מטה אשר, עוללות אפרים, סמ"ע, הלבוש ועוד.

ה'רמ"ח - ה'של"ה י"ג ניסן 5335 - 5248 לבריאת העולם 1575 - 1488 לספה"נ

רבי יוסף קארו

גדול הפוסקים הספרדים לאחר הרמב"ם. היה ממגורשי ספרד בהיותו בגיל 4 ועבר לפורטוגל, לאחר גירוש פורטוגל עבר לטורקיה ובגיל 48 התיישב בארץ ישראל בצפת. נסמך ע"י רבי יעקב בי רב כשזוה חידש את הסמיכה. מתלמידיו: רבי. והרמ"ק, מהר"מ גלאנטי ועוד. נתפשטו הוראותיו בכל ישראל. החיד"א כתב ששלשה היו ראויים לחבר את הפירוש על הטורים והם: מהר"י טאיצק,

מהר"י בן - לב ומרן ונקראו שלושתם רבנו יוסף, אך המלאך המגיד שהיה למרן, שנברא עבורו בזכות לימוד המשניות, הודיעו שמשמים בחרו בו בגלל ענותנותו, וזרזו להוציא את חיבורו מיד. בתחילה בגיל 34 כתב מרן במשך 20 שנה את ספרו "בית יוסף" על ה"טור", שהוא למעשה אנציקלופדיה ענקית המקיפה את כל המקורות ההלכתיים הן בש"ס והן בפוסקים עד לדורו. לאחר שסיים את חיבור הב"י, והגיה אותו במשך 12 שנה, החל בכתיבת השולחן ערוך שהוא, למעשה, קיצור הב"י, ובו מובאת הפסיקה ההלכתית הסופית. במקומות רבים סתם דבריו בב"י ולא פירשם בשו"ע, ובמקומות אחרים חזר בו מדבריו שבב"י. פסק בעיקר עפ"י שלשה עמודי הוראה, והם: הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש.

לאחר שחיבר מרן את השו"ע, נתקבלו הוראותיו, ועל כל פסקיו הסכימו 200 רבנים שהיו בדורו בעיר צפת, וזה הר"ת של מרן: ממאתיים רבנים נסמך ומכאן כינויו מר"ן, וכן נקרא "המחבר". לאחר מכן חיבר את ספרו "בדק הבית" ובו הבהרות ותוספות על הבית יוסף ואף בו חזר ממספר דברים שכתב בב"י. מספריו: "הבית יוסף", "שולחן ערוך", "בדק הבית", שו"ת "אבקת רוכל", "אור צדיקים", "כסף משנה" - שהוא ציון מקורות להלכות הרמב"ם וישוב הקושיות וההשגות שהשיגו על הרמב"ם, "חידושי בית יוסף" על מסכת כתובות, "כללי התלמוד", "שו"ת בית יוסף" על אבן העזר. כמו כן חיבר ספר "מגיד מישרים" - שהוא חידושים שנאמרו למרן ע"י המלאך המגיד. ואף שיש מי שערער ופקפק על ספר "מגיד מישרים" שאינו ממרן, נדחו כבר דבריו ואינם נכונים כלל. בצעירותו כתב פירוש על המשנה.

ה'ר"ס - ה'ש"מ 5260 - 5340 לבריאת העולם 1500 - 1580 לספה"נ

מהריב"ל - רבי יוסף בן לב

מחכמי תורכיה, פוסק ומפרש גדול, בעל "שו"ת מהריב"ל, "חידושי מהר"י בן לב" על הש"ס, "חידושי הלכות" על הש"ס, היה אחד מהשלשה שהיו ראויים לכתוב את השו"ע.

ה'ר"ס - ה'ש"מ כ"א ניסן 5260 - 5340 לבריאת העולם 1500 - 1580 לספה"נ

המבי"ט - רבי משה ברבי יוסף מיטראני

יליד סאלוניקי, תלמיד מהר"י בי רב ודודו רבי אהרן, בגיל 20 נתמנה כחבר בית דין של צפת. נחלק עם מר"ן בכמה דינים. בעל "שו"ת המבי"ט", "קריית ספר" ובו ביאור דברי הרמב"ם, ו"בית אלוקים" המבאר פרקי שירה, "אגרת דרך ה" - מוסר, "חידושי מהרי"ט על הש"ס", "ספר ההקדמה" - מחשבה ומוסר, "צפנת פענח" - דרושים על התורה, "תשובות ופסקי מהרי"ט החדשים".

ה'ר"ע - ה'שמ"ד 5270 - 5344 לבריאת העולם 1584 - 1510 לספה"נ

רבי יצחק בן שמואל אדרבי

מחכמי סאלוניקי, מח"ס "דברי ריבות", "דברי שלום". היה תלמידו של מהר"י טאיצק, בר פלוגתיה של המהרשד"מ.

ה'רס"ה - ה'שמ"ד 5265 - 5344 לבריאת העולם 1584 - 1500 לספה"נ

רבי שלמה אלקבץ הלוי

מחכמי טורקיה שעלה לארץ-ישראל לצפת, תלמיד הר"י טאיצק, רבו של הרמ"ק ומרן הבית יוסף. משורר, גדול בחכמת הקבלה, בעל ה"לכה דודי", גיסו של הרמ"ק, אחי אשתו. מתלמידיו: הרמ"ק והב"י. מחבר ספר "מנות הלוי" - על מגילת אסתר, "שורש ישי" על מגילת רות, "איילת אהבים" על שיר השירים ו"ברית הלוי" ועוד.

ה'רמ"ה - ה'שמ"ו ט"ו באב 5245 - 5346 לבריאת העולם 1586 - 1485 לספה"נ

רבי שמעון לביא

ממגורשי ספרד שעבר למרוקו ומשם ללוב, מחבר ספר "כתם פז" - על הזוהר, ומחבר הפיוט המפורסם "בר יוחאי" על רשב"י.

ה'ש"י - ה'שמ"ז 5310 - 5347 לבריאת העולם 1587 - 1550 לספה"נ

רבי אליהו די - וידאש

יליד צפת, בעל "הראשית חכמה" ספר מוסר ויראת שמים. תלמידו המובהק של הרמ"ק, וכן של האר"י.

ה'ש"ה - ה'תמ"ח 5305 - 5348 לבריאת העולם 1588 - 1545 לספה"נ

רבי אברהם די בוטון

מגדולי חכמי טורקיה, תלמיד מהרשד"ם - רבי שמואל די מודינה. מחבר "לחם משנה" - ביאור על הרמב"ם, ושו"ת "לחם רב".

X - ה'שמ"ח 5348 - X לבריאת העולם 1588 - X לספה"נ

רבי אברהם גלאנטי

נולד ברומא, אחיו של רבי משה גלאנטי, מגדולי מקובלי צפת, תלמיד הרמ"ק והאר"י ז"ל. מחבר ספר "קנינת סתרים" - על מגילת איכה, "קול בוכים", "קול נגידים", וכן הוציא את ספר רבו הרמ"ק "אור יקר" על הקבלה. בנה את מצבת רשב"י במירון.

ה'רע"ה - ה'שמ"ח

לבריאת העולם 5275 - 5348

לספה"נ 1515 - 1588

רבי גדליה אבן יחיא

מחכמי איטליה, מחבר ספר "שלשלת הקבלה" - בו מתואר השתלשלות הדורות מאדם הראשון ועד ימיו.

ה'רס"ו - ה'ש"נ ב'חשון

לבריאת העולם 5266 - 5350

לספה"נ 1508 - 1590

מהרשד"ם - רבי שמואל די מודינה

מגדולי חכמי סאלוניקי, משפחתו ממגורשי ספרד. מחבר "שו"ת מהרשד"ם". תלמידים של מהר"י טאיצק והרלב"ח.

רבי אברהם בן עזוז

בעל ה"לחם אבירים" חידושים על הש"ס, מכונה "בן בורגל". חי בזמן מרן הבית - יוסף. מחכמי תורכיה, מתלמידי מהרשד"ם.

ה'ר"פ - השנ"ב

לבריאת העולם 5280 - 5352

לספה"נ 1520 - 1592

רבי בצלאל אשכנזי

בעל "השיטה מקובצת" (מכונה גם "אסיפת זקנים") על מספר מסכתות, תלמיד הרדב"ז, רבו של האר"י הקדוש. לאחר עליית הרדב"ז לארץ ישראל מילא את מקומו במצרים, כעבור מספר שנים עלה לארץ ישראל ומונה לרבה של ירושלים. עוד מחיבוריו: "דרשות ומאמרים", "הגהות רבנו בצלאל על מסכת נזיר", "כללי התלמוד", "שו"ת רבינו בצלאל אשכנזי".

ה'רס"ח - ה'שנ"ג י"ג ניסן

לבריאת העולם 5268 - 5353

לספה"נ 1508 - 1593

רבי משה אלשיך

נולד בתורכיה, מכונה "האלשיך הקדוש", בעל "תורת משה" - על התורה. זכה לפנ אחד של התורה בדרוש וזאת ע"פ עדות האר"י, והיה גדול הדרשנים. היה רבו של המהרח"ו בתורת הנגלה. תלמיד מרן הב"י ורבי יוסף טאיטאצק, היה חבר בית הדין של מרן, הוסמך ע"י מרן בסמיכת סנהדרין. בדרשותיו בשבת השתתף גם האר"י הקדוש, הוא זכה לקבל סודות מפי האר"י. עוד מספריו "שו"ת מראות הצובאות" על הנביאים, "רוממות אל" על תהלים, "רב פנינים" על משלי, "חלקת המחוקק" על איוב ועוד.

ה'רצ"ג - ה'ש"ס 5293 - 5360 לבריאת העולם 1533 - 1600 לספה"נ

רבי אלעזר אזכרי

יליד צפת, תלמיד רבי יוסף סאגיס, רבי משה מטרנאני (המבי"ט) והאר"י הקדוש. חברם של הרדב"ז, מרן הב"י ומהר"ח"ו. היה מהבודדים שנסמכו ע"י מהר"י בי רב. השמש בביהכ"נ של מרן והאר"י, גאון וצדיק נסתר שנתגלה באורח פלאי. מחבר פירוש על ירושלמי ברכות וביצה, בעל ספר "חרדים" על המצוות לפי סדר האברים המקיימים אותם. לפי עדות גדולי החסידות, הלימוד בספר זה מסוגל לבטל: הרהור מינות וכפירה. כן חיבר את הפיוט "ידיד נפש אב הרחמן".

ה'שי"א - ה'שס"ו 5311 - 5366 לבריאת העולם 1551 - 1606 לספה"נ

רבי משה ב"ר אברהם

יליד פולין, תלמיד המהרש"ל, מח"ס "מטה משה" על שו"ע ועוד.

ה'רע"ב - השס"ט י"ח אלול 5272 - 5369 לבריאת העולם 1512 - 1609 לספה"נ

המהר"ל מפראג - רבי יהודה ליווא

מחכמי פולין, תלמיד המהרש"ל, רבם של ה"תוספות יום טוב", רבי דוד גאנו מחבר ספר "צמח דוד", ר' שלמה אפרים מלונטשיץ בעל ה"כלי יקר" ור' אליהו "בעל שם" מלואניץ. היה גאון בחכמת הנגלה והנסתר, ומפורסם ביצירת ה"גולם" שעל ידו נעשו ישועות רבות לישראל. חיבר ספרים רבים, מהם: "גור אריה" פירוש על רש"י על התורה, "נתיבות עולם" עניני מוסר, "דרך החיים" פירוש לאבות, "גבורות ה'", על יציאת מצרים, "באר הגולה", על מאמרי חז"ל "תפארת ישראל", "נצח ישראל" על ענייני משיח וגאולה, "נר מצוה", "אור חדש" על ענייני חנוכה ופורים, "חידושי אגדות" על הש"ס ועוד.

ה'רפ"ה - ה'ש"ע 5285 - 5370 לבריאת העולם 1535 - 1610 לספה"נ

רבי יעקב קאסטרו - מהריק"ש

חי במצרים בדורו של מרן, חיבר הגהות על השו"ע כהרמ"א הנקראות "ערך לחם", וכן שו"ת "אהלי יעקב". תלמיד הרלב"ח והרדב"ז.

ה'ר"צ - ה'שע"ב ג' אדר ב' 5290 - 5372 לבריאת העולם 1530 - 1612 לספה"נ

רבי מרדכי יפה

בעל "הלבושים" - תלמיד המהרש"ל והרמ"א. שימש כרב בקהילות פראג, לובלין, הורדנא ופוזנא. חיבר 10 ספרים ולכל אחד קרא בשם "לבוש...": 5

"לבושים" על ההלכה, ("לבוש תכלת" ו"לבוש חור" על או"ח, "לבוש עטרת זהב" על יו"ד, "לבוש בוץ וארגמן" על אבן העזר, ו"לבוש בוץ וארגמן" על חושן משפט), ו-5 "לבושים" על הדרש. על ספרי ה"לבוש" נכתבו מס' פירושים: "אליהו זוטא", "אליהו רבא" ע"י ר' אליהו שפירא מפרג, "אור הגנוז" ע"י ר' אברהם אזולאי ו"מלבושי יו"ט" לרבי יו"ט ליפמן הלר.

ה'ש"א - ה'שע"ג ח' אלול 5301 - 5373 לבריאת העולם 1541 - 1613 לספה"נ

רבי דוד גאנז

בעל "צמח דוד" העוסק בהשתלשלות הדורות מבריאת העולם ועד ימיו, תלמיד המהר"ל מפראג והרמ"א.

ה'ש' - ה'שע"ד 5300 - 5374 לבריאת העולם 1540 - 1614 לספה"נ

מהר"מ גלאנטי - רבי משה גלאנטי (הראשון)

(להבדיל מנכדו המג"ן הנושא את שמו), אחיו של רבי אברהם גלאנטי, נולד ברומא, עלה לצפת והוסמך בסמיכת סנהדרין כמו מרן הבית יוסף שהיה רבו בפשט, ורבו בקבלה היה הרמ"ק. מחליפם של מרן הב"י והמבי"ט. מחבר "שו"ת הר"מ גלאנטי", "מפתח הזוהר" מראה מקומות מכל הפסוקים הנמצאים בזוהר.

ה'שט"ו - ה'שע"ד י"ט ניסן 5315 - 5374 לבריאת העולם 1555 - 1614 לספה"נ

רבי יהושע פולק

תלמיד הרמ"א והמהרש"ל, רבם של: "מגיני שלמה", "איתן האזרחי", "באר שבע", "צידה לדרך" ו"ווי העמודים". בעל הסמ"ע - ספר מאירת עיניים - על שולחן ערוך חושן משפט, ונחשב לגדול המפרשים על חו"מ. כמו כן, חיבר את "הפרישה" ו"הדרישה" על ארבעה טורים.

ה'שי"ח - השע"ו ט"ז אייר 5318 - 5376 לבריאת העולם 1558 - 1616 לספה"נ

מהר"מ מלובלין - רבי מאיר בן גדליה

מגדולי רבני אשכנז. מגדולי תלמידיו - השל"ה הקדוש, "מגיני שלמה" וסבו של הש"ך (שפתי כהן). ידועים פירושו והגהותיו על הש"ס בשם "מאיר עיני חכמים" או "חידושי המהר"מ" וכן שו"ת "מהר"מ מלובלין". רבים מספריו לא ראו אור.

ה'ש' - ה'שע"ט ז' אייר 5379 - 5300 לבריאת העולם 1619 - 1540 לספה"נ

רבי שלמה אפרים בן אהרן לונטשיץ

בעל "הכלי יקר" ביאור על התורה, ו"עוללות אפרים" דרשות על אגדות, "אורח לחיים", "עיר גיבורים" - דרשות על התורה, "עמודי שש", "שפתי דעת", "רבבות אפרים". אב"ד פראג, תלמיד המהרש"ל, רבם של התוס' יום טוב ור' שבתאי בן השל"ה, והיה מחליפו של המהר"ל.

ה'ש"י - ה'ש"פ 5380 - 5310 לבריאת העולם 1620 - 1550 לספה"נ

רבי בנימין סלניק

מרבני פולין, תלמיד הרמ"א והמהרש"ל, חברם של הסמ"ע, הלבוש ומהר"ם מלובלין. מחבר שו"ת "משאת בנימין" ו"סדר מצות הנשים".

ה'ש"ג - ה'ש"פ ל' ניסן 5380 - 5303 לבריאת העולם 1620 - 1543 לספה"נ

מהרח"ו - רבי חיים ויטאל

גדול תלמידי האר"י, ומפיץ תורתו העיקרי בקבלה. מחבר ספר "עץ חיים", "ספר הכוונות", "הגלגולים" ועוד. בתחילה למד (והוסמך) אצל מהר"ם אלשיך את הפשט, ואצל הרמ"ק קבלה. רבי מאיר פאפירש חילק את כתבי ידו של מהרח"ו לשלושה ספרים: "דרך עץ החיים", "פרי עץ חיים" ו"נוף עץ חיים".

ה'ש"ח - ה'ש"פ ד' אב 5380 - 5308 לבריאת העולם 1620 - 1548 לספה"נ

הרמ"ע מפאנו - רבי מנחם עזריה מפאנו

תלמיד הרב ישראל סרוק (תלמיד האר"י) והרמ"ק, מגדולי פוסקי ומקובלי איטליה. מספריו: "שו"ת הרמ"ע", "אלפסי זוטא" - שהוא קיצור הלכות הרי"ף, "עשרה מאמרות", "יונת אלם", "צבאות ה'", "מקוה ישראל", "גלגולי נשמות", "כנפי יונה", "מאמר הנפש", "שפת אמת".

ה'ש - ה'שפ"ג 5383 - 5300 לבריאת העולם 1623 - 1540 לספה"נ

רבי יששכר בער בן ישראל לעזער פרנס איילנבורג

נולד בפוזנ שבפולין, תלמיד הרב מרדכי יפה בעל "הלבוש" וכן הסמ"ע, היה רבו של רבי עזריה פיגו. מחבר ספר "באר שבע" - הכולל תוספות על כל המקומות בש"ס שלא נמצא בהם תוספות, ושאלות ותשובות. לספרו קרא בשם זה משום שהוא כולל 7 ספרים והם: "נר מצוה" להוריות, "נר תמיד" לתמיד, "נר ה'" לכריתות, "נר אלוקים" לסוטה, "נר ישראל" לפרק חלק, "נר הוראה" לחולין, "נר תורה" שו"ת. עוד חיבר את "צידה לדרך" על פירוש"י לתורה.

ה'ש"י - ה'שפ"ו 5310 - 5386 לבריאת העולם 1550 - 1626 לספה"נ

רבי מנחם די לונזאנו

בעל שו"ת "שתי ידות" הנחלק ל-2 חלקים, הראשון נקרא "יד עני" והשני נקרא "יד המלך" וכל חלק נחלק לחמש אצבעות. מחכמי טורקיה שעלה לארץ ישראל. עוד מספריו "אור תורה", "ביאור על ספרא דצניעותא", "דרך חיים", "מעריך", "סדר עבודה", "סדר עבודת המקדש", "עבודת ה'", "עבודת המקדש", "עומר מן".

ה'שכ"ה - ה'שפ"ח 5325 - 5388 לבריאת העולם 1555 - 1628 לספה"נ

רבי ישראל נג'ארה

מגדולי משוררי ישראל, חי בצפת בזמן האר"י. אחד משיריו המפורסמים: "יה רבון עולם". עליו המליצו "לא קם בישראל כישראל". מחבר הספרים: "מקוה ישראל" דרושים, "פצעי אוהב", "כלי מחזיק ברכה", "זמירות ישראל" ו"שוחטי הילדים".

ה'שי"ח - ה'ש"צ י"א ניסן 5318 - 5390 לבריאת העולם 1558 - 1630 לספה"נ

השל"ה הקדוש - רבי ישעיהו הלוי הורוביץ

מחכמי פולין שעלה לארץ ישראל ומונה לרבה הראשי של ירושלים. נקרא השל"ה על שם ספרו "שני לוחות הברית" ובו דרך חיים על פי דינים ומוסר. תלמיד אביו רבי אברהם (שהיה תלמיד הרמ"א) המהר"ם מלובלין והסמ"ע. היה אחד מארבעה המכונים בפי העם "קדוש". עוד מספריו: סידור "שער השמים", "מצוות תפילין", "בגדי ישע" על סדר מועד, המרדכי ומסכת ברכות.

ה'שכ"ז - ה'ש"צ 5327 - 5390 לבריאת העולם 1567 - 1630 לספה"נ

רבי שלמה עדני

מחכמי תימן שעלה לארץ ישראל, תלמיד ה"שיטה מקובצת" ומהרח"ו, מחבר ספר "מלאכת שלמה" - פירוש על המשנה.

ה'ש"כ - ה'ש"צ 5320 - 5390 לבריאת העולם 1560 - 1630 לספה"נ

רבי ידידיה שלמה רפאל ב"ר אברהם נורצי

מרבני איטליה, ספרו "מנחת שי" עוסק בניקוד ומסורת על תיבות התנ"ך כולו.

ה'ש"א - ה'שצ"א י"ב שבט 5301 - 5391 לבריאת העולם 1631 - 1541 לספה"נ

רבי חיים כפוסי

מגדולי רבני מצרים ומתלמידי האר"י, היה מכונה "בעל הנס". מחבר ספר "באור החיים" וקונטרס "שלוש תשובות".

ה'שכ"ה - ה'שצ"ב ה' כסלו 5325 - 5392 לבריאת העולם 1632 - 1565 לספה"נ

המהרש"א - רבי שמואל אליעזר איידליש הלוי

מגדולי מפרשי התלמוד, בעל "חידושי הלכות" פירוש סוגיות התלמוד בעמקות, ו-"חידושי אגדות" חידושים וביאורים על אגדות התלמוד. השם איידליש נוסף לשמו על שם חמותו הצדקת שתמכה בו ובישיבתו.

ה'שמ"ה - ה'שצ"ג י"ג אב 5345 - 5393 לבריאת העולם 1633 - 1585 לספה"נ

רבי נתן נטע שפירא

אב"ד קראקא, מגדולי המקובלים, מחבר ספר "מגלה עמוקות" על התורה.

ה'שכ"ה - ה'שצ"ו 5325 - 5396 לבריאת העולם 1636 - 1545 לספה"נ

רבי אליהו בעל-שם

גדול בחכמת הנסתר ומנהיג צדיקים נסתרים, בעל מופת ופועל ישועות, היה תלמיד המהרש"ל. נקרא "בעל שם" בזכות שליטתו בקבלה מעשית.

ה'ש"ל - ה'שצ"ז ט' ניסן 5330 - 5397 לבריאת העולם 1637 - 1570 לספה"נ

רבי יוסף יוזפא

בעל "יוסף אומץ", חי בזמנו של הט"ז. היה אב"ד בק"ק פרנקפורט.

ה'שי"ט - ה'שצ"ח 5319 - 5398 לבריאת העולם 1638 - 1559 לספה"נ

מהריט"ץ - רבי יום טוב צהלון

תלמיד מרן הב"י והמבי"ט, נסמך ע"י רבי משה אלשיך. מחבר "שו"ת מהריט"ץ", "תשובות לקהילת עאנה" ו"ספר לקח טוב" - פירוש למגילת אסתר.

ה'שכ"ט - ה'שצ"ט י"ד תמוז 5329 - 5399 לבריאת העולם 1639 - 1569 לספה"נ

מהרימ"ט - מורנו הרב רבי יוסף משה טיראני

מחכמי טורקיה, בנו של המבי"ט. חיבר "שו"ת מהרי"ט" חידושים על מסכת כידושין, ו"דרושי צפנת פענח". מתלמידיו היו: רבי יהושע בנבנישטי בעל

"שדה יהושע" על הירושלמי, אחיו רבי חיים בנבנישטי בעל "כנסת גדולה",
ורבי חיים אבולעפיא.

ה'שכ"א - ה'ת"כ אדר 5400 - 5321 לבריאת העולם 1640 - 1561 לספה"נ

רבי יואל סירקיש

בעל "הב"ח" (הבית חדש) - שהוא ביאור נפלא על הטור, וכן כתב הגהות על הש"ס, המרדכי ותוספתא ועוד הנקראות בשם "הגהות הב"ח". מחבר "שו"ת הב"ח" "הישנות" ו"החדשות" וכן חיבר את "משיב נפש" על מגילת רות, וביאור על פירוש רש"י בשם "באר מרים". היה חמיו ורבו של הט"ז, וכן רבם של ה"צמח צדק", "עבודת הגרשוני" ו"עטרת זקנים". לאחרונה נדפס ספר בשם "אוצרות הב"ח" ובו ליקוטי אמרים מהב"ח.

ה'שס"ה - ה'ת"א כ"א אדר 5401 - 5365 לבריאת העולם 1641 - 1605 לספה"נ

מהר"מ שיף - רבי מאיר הכהן שיף

מגדולי מפרשי התלמוד, נפטר בגיל 36, בעל "שו"ת המהר"מ" ו"חידושי הלכות" פירוש על הש"ס שהוא חיבור עמוק מאד. בידינו נמצאים רק מספר מסכתות שבהם מופיע פירושו, והם: ביצה, כתובות, בבא מציעא, חולין וגיטין.

ה'של"ל - ה'ת"ד כ"ד חשוון 5404 - 5330 לבריאת העולם 1644 - 1570 לספה"נ

רבי אברהם אזולאי

מחכמי מרוקו שעלה לארץ-ישראל, בעל "חסד לאברהם". היה גדול בחכמת הקבלה, חיבר פרוש על הזוהר הקדוש בשם: "אור החמה", וכן "אור הלבנה", "אור הגנוז" הגהות על הלבושים, "ברית אברהם" על התורה, "קרית ארבע", "חסד לאברהם", "מעשה חושב", "כנף חכמים". מרן החיד"א היה מצאצאיו.

ה'של"ה - ה'תי"ד ו' אלול 5414 - 5334 לבריאת העולם 1654 - 1574 לספה"נ

רבי יו"ט ליפמן הלר

תלמיד המהר"ל מפראג. בעל "תוספות יו"ט" - פירוש על המשנה. וכן מחבר הספרים: "מעדני יו"ט", "לחם חמודות", ו"פילפולא חריפתא" - על הרא"ש, "קדושת יו"ט", "תוספות דקדושא", ו"מלאכת יו"ט" הערות לש"ס. ישנו רב נוסף בשם רבי יו"ט ליפמן תלמיד הגר"א וחבירו של רבי חיים מוולוז'ין שנפטר בשנת 5555 (1795).

ה'שי"ז - ה'ת"ז י"ג ניסן 5407 - 5317 לבריאת העולם 1647 - 1557 לספה"נ

מהרח"ש - רבי חיים שבת

מחכמי סלוניקי ורבה של סלוניקי. תלמיד ה"תורת אמת" ו"מוהרש"ך", מספריו: "קונטרס העגונות", "תורת חיים", "שו"ת מהרח"ש", "עיגונא דאיתתא".

ה'שכ"ה - ה'ת"ח 5408 - 5325 לבריאת העולם 1648 - 1565 לספה"נ

הריא"ף - רבי יאשיה פינטו

יליד דמשק ורבה, היה רבו וחוננו של רבי שמואל ויטאל בנו של המהרח"ו. בעל "מאור עיניים" - פירוש לעין יעקב, "כסף נבחר" על התורה, "כסף מזוקק", "כסף צרוף" על משלי, "כסף נמאס" על איכה, "קבוצת כסף" על דיני נשים וממונות, "נבחר מכסף" - שו"ת.

ה'של"א - ה'ת"ח כ"ז אדר 5408 - 5331 לבריאת העולם 1648 - 1571 לספה"נ

רבי יהודה אריה די - מודינא

רופא, מחכמי איטליה, חיבר ספרים רבים באגדה, דקדוק, קבלה ועוד. מספריו: פירוש "הבונה" שהובא בעין יעקב, וספר "ארי נוהם" שכנגדו נכתב הספר "מגן וצינה", "אגרות רבי יהודה אריה ממודינא", "בחנית הקבלה", "בית יהודי", "בית לחם יהודה", "בלי חמץ", "גלות יהודה", "זקני יהודה" ועוד.

ה'שנ"ג - ה'ת"ח כ"ז אב 5408 - 5353 לבריאת העולם 1648 - 1593 לספה"נ

רבי יהושע השל חריף מקראקוב

מחכמי פולין, תלמיד המהר"מ מלובלין וסמ"ע. רבם של הש"ך, "עבודת הגרשוני" ו"עטרת זקנים". נינו היה ר' יהושע פולק בעל ה"פני יהושע". מחבר ספר "מגיני שלמה" - יישוב דברי רש"י מול השגות בעלי התוספות, "מגיני שלמה" - קבלה, ביאור על ספרו של הרמ"ע מפאנו "עשרה מאמרות", ושו"ת "פני יהושע".

X - ה'ת"ח ג' אב 5408 - X לבריאת העולם 1648 - X לספה"נ

רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד

מחכמי פולין, מקובל גדול, חיבר פירוש עמוק בשם "דן ידן" על ספר הקבלה "ספר קרניים" לרבי אהרן מקרדינא בעל "אגרת טעמים". עוד מספריו: "ליקוטי שושנים" - קבלה, "ליקוטים" - חידושים, "ניצוצי שמשון" - חידושים. הרב נהרג על קידוש ה' בגזירות ת"ח (1648) ביחד עם 300 יהודים עטופים בטלית ובתפילין.

X - ה'תי"א

5411 - X לבריאת העולם

1651 - X לספה"נ

רבי אליעזר אשכנזי

מחבר ספר "דמשק אליעזר" - חידושים וביאורים על הש"ס אך בידינו רק החלק על חולין ב-4 כרכים. חברו של הב"ח, היה מכונה "איש צבי".

ה'שנ"א - ה'תט"ז ט"ו תשרי

5416 - 5351 לבריאת העולם

1656 - 1591 לספה"נ

רבי יוסף שלמה דילמדיגו

מכונה "היש"ר", בקי בחכמות חיצוניות, ובפרט באסטרונומיה שאותה למד מפי גלילאו גלילאי. מספריו "אילם" תשובות לשאלות וספיקות על קראים, "מצרף לחכמה" בו הוא הגן על חכמת הקבלה ועוד.

ה'שס"ד - ה'תי"ז כ"ב חשון

5417 - 5364 לבריאת העולם

1657 - 1604 לספה"נ

רבי משה לימא

מחכמי פולין, חברם של ר' השיל מקראקא והש"ך, רבה של וילנא ובריסק, היה הראב"ד בזמנו של הש"ך והש"ך היה מבית דינו. ספרו "חלקת מחוקק" הוא פירוש על שו"ע אבן העזר, הוא הספיק לחברו רק עד סימן קכ"ו, ובנו הוציאו לאור. ה"חלקת מחוקק" מופיע ביחד עם פירוש "בית שמואל" ושניהם על שו"ע אה"ע, ושניהם נקראים ביחד "אפי רברבי" והם הפירושים העיקריים על שו"ע אה"ע. חילופי תשובות בינו לבין חברו רבי השיל מקראקא, הודפסו בספר "אסיפת גאונים".

ה'שס"ד - ה'תי"ח ט"ז כסלו

5418 - 5364 לבריאת העולם

1658 - 1604 לספה"נ

רבי מנשה בן ישראל

מחכמי הספרדים באמסטרדם, בן למשפחת אנוסים בפורטוגל. מחבר ספר "נשמת ישראל" - בעניני נשמה, "תשועת ישראל" ובו מכחיש עלילות שונאי ישראל, "מקוה ישראל" ובו מדובר על מציאת עשרת השבטים.

ה'שנ"ב - ה'ת"כ כ"ח ניסן

5420 - 5352 לבריאת העולם

1660 - 1592 לספה"נ

רבי שבתי שפטיל הלוי הורוביץ

בנו ותלמידו של השל"ה הקדוש, שימש כאב"ד בוינה. בעל: "זוי העמודים" - ספר על מוסר ועבודת ה'.

ה'ש"ס - ה'תכ"א 5421 - 5360 לבריאת העולם 1661 - 1600 לספה"נ

רבי מנחם מנדל קרוכמל

נולד בקראקא, תלמיד הב"ח, חברו של הט"ז, מקורבו של רבי השיל מקראקא. מתלמידיו היו: "עבודת הגרשוני" ו"עטרת זקנים". מח"ס שו"ת "צמח צדק" (הקדמון, להבדיל מצמח צדק מחב"ד) "פי צדיק" על התורה, ו"זמר נאה לכבוד התורה".

ה'שפ"ד - התכ"ב 5422 - 5384 לבריאת העולם 1662 - 1624 לספה"נ

רבי מאיר פאפירש

מגדולי מקובלי ירושלים, חילק את כתבי היד של מהרח"ו, שהוציאו מקיברו, ל-3 ספרים: "דרך עץ החיים", "פרי עץ חיים", "נוף עץ חיים", וחיבר עוד ספרים משלו כגון "אור צדיקים" ו"אור הישר".

ה'ש"ל - ה'תכ"ב כ"ו טבת 5422 - 5330 לבריאת העולם 1662 - 1570 לספה"נ

רבי יוסף איסקפא

מגדולי רבני איזמיר, בעל שו"ת "ראש יוסף".

ה'שפ"ב - ה'תכ"ג א' אדר א' 5423 - 5382 לבריאת העולם 1663 - 1622 לספה"נ

רבי שבתי הכהן - הש"ך

מונה לדיין בגיל צעיר בוילנא, היה נשוי לנינתו של הרמ"א. בתקופת הגזירות של פרעות ת"ח ות"ט שנמשכו 10 שנים גלה מוילנא ונדד ממקום למקום עד הגיעו לעיר הלישוי שבצ'כיה ומונה לרב, זמן קצר לאחר מכן נפטר. בעל "הש"ך" - שפתי כהן - על השו"ע יורה דעה וחושן משפט, "נקודות הכסף" השגות על הט"ז, "שפתי חכמים" על שו"ע חושן משפט, "הארוך" פירוש על טור יורה דעה, "תקפו כהן" על דיני תפיסה. ספרו "הש"ך" על שו"ע יורה דעה וחושן משפט הוא למעשה מהחשובים ביותר של נושאי כליו של השו"ע. ה"טורי זהב" (ט"ז) רבי דוד הלוי חיבר את הפירוש על שו"ע וביחד שני הפירושים הללו הם הפירושים המובילים. הש"ך כתב על הט"ז השגות בשם "נקודות הכסף", שעל חלק מהם השיב הט"ז בחיבורו "דף אחרון" ועל תשובות אלו השיב הש"ך ב"קונטרס אחרון".

ה'שנ"ו - ה'תכ"ד כ' תשרי 5423 - 5356 לבריאת העולם 1663 - 1596 לספה"נ

רבי אברהם יהושע העשיל מקראקא

מכונה רבי העשיל, ממלא מקום אביו כראש ישיבת לובלין, מתלמידיו היו הש"ך, ר' גרשון אשכנזי בעל שו"ת "עבודת הגרשוני" והמהרש"ק. דברי תורתו לוקטו מספרי תלמידיו ונקראו בשם "חנוכת התורה". מספריו: "חידושי הלכות על הש"ס".

ה'שנ"ו - ה'תכ"ז כ"ו שבט 5427 - 5346 לבריאת העולם 1667 - 1586 לספה"נ

רבי דוד הלוי - הט"ז

מחכמי פולין, בעל הט"ז, מגדולי מפרשי השו"ע, היה חתנו ותלמידו של הב"ח. ספרו "טורי זהב" הוא פירוש על השו"ע חיו"ד. הש"ך כתב השגות בשם "נקודות הכסף" על פירוש הט"ז, והט"ז השיב לו בחיבורו "דף אחרון" שעליו השיב לו הש"ך ב"קונטרס אחרון". פירושי הט"ז והש"ך לשו"ע יו"ד נדפסו ביחד בספר "אשל רברבי". הט"ז כתב גם פירושים לשאר חלקי השו"ע, על שו"ע או"ח נקרא "מגן דוד", פירושו זה נדפס יחד עם פירוש המגן אברהם בספר "מגיני ארץ".

ה'שנ"ו - ה'תכ"ט ט"ו ניסן 5429 - 5356 לבריאת העולם 1669 - 1596 לספה"נ

רבי יונה תאומים

יליד פראג, אב"ד וריש מתיבתא בפולין ובליטא. בעל "קיקיון דיונה", חידושים על גפ"ת ועל מספר מסכתות.

ה'שנ"א - ה'תל"א א' אלול 5431 - 5351 לבריאת העולם 1671 - 1591 לספה"נ

רבי משה רבקהש מוילנא

מחכמי פולין - בעל "באר הגולה" שהוא ציון מקורות ההלכה מהגמרא והפוסקים על השו"ע, הגאון מוילנא היה מצאצאיו.

ה'שנ"ה - ה'תל"א י"ט אלול 5431 - 5355 לבריאת העולם 1671 - 1595 לספה"נ

רבי יהושע בנבנישטי

אחיו הבכור של ה"כנסת גדולה". מרבני תורכיה. מתלמידי מהרימ"ט, מחבר ספר "שדה יהושע" פירוש על רוב מסכתות הירושלמי.

ה'שס"ג - ה'תל"ג י"ט אלול 5363 - 5433 לבריאת העולם 1603 - 1673 לספה"נ

רבי חיים בנבנישטי

מחכמי טורקיה, תלמיד מהרי"ט (רבי יוסף מטראני). מחבר ספר "כנסת הגדולה" 12 חלקים על הטור וב"י וכן שו"ת "כנסת הגדולה" שהוא ספר הלכה מפורסם ומעמודי ההוראה. ספרו הנוסף היה "שיירי כנסת הגדולה" שהוא מהדורה שניה ל"כנסת הגדולה" בתוספת דינים ומקורות. כן חיבר עוד: "דינא דחיי" על הסמ"ג, שו"ת "בעי חיי", "חמרא וחיי" על סנהדרין, "פסח מעובי"ן" על הגדה של פסח, וכללי הש"ס שהודפס בש"ס.

ה'ש"פ - ה'תל"ד 5380 - 5434 לבריאת העולם 1620 - 1674 לספה"נ

רבי ישראל יעקב חגיז

מחכמי מרוקו שעלה לארץ-ישראל, היה רבה של ירושלים. מחבר ספר "עץ חיים" פירוש על המשנה, "לחם הפנים" פירוש לשו"ע, "מבקש ה'" - דרושים, שו"ת "הלכות קטנות" ועוד. ראש ישיבת "בית יעקב" בירושלים מהישיבות החשובות מאז גירוש ספרד וממנה יצאו גדולי תורה ובהם: רבי משה אבן חביב וחתנו "הפרי חדש" רבי חזקיה די סילוה. היה חתנו של המג"ן רבי משה גלאנטי. נפטר בקושטא שבתורכיה. עוד מספריו: "אורח מישור" - מוסר, "דיני ברכת השחר", "זכרון לבני ישראל" - מוסר והנהגות, "קרבן מנחה" - דרוש.

ה'שס"ה - ה'תל"ה 5365 - 5435 לבריאת העולם 1605 - 1675 לספה"נ

רבי שמואל גרמיזאן

מחכמי טורקיה. בעל: "אמרי בינה", ו"משפטי צדק".

ה'שס"ו - ה'תל"ה 5366 - 5435 לבריאת העולם 1606 - 1675 לספה"נ

רבי בנימין מוספיא

מחכמי ספרד האנוסים, מחבר ספר "מוסף הערוך" הוספות ל"ספר הערוך".

ה'שע"ד - ה'תל"ו י"ט תמוז 5374 - 5436 לבריאת העולם 1614 - 1676 לספה"נ

רבי אהרן שמואל קידנובר - המהרש"ק

יליד רוסיה, תלמיד רבי יהושע העשיל. היה אביו של "קב הישר". בעקבות פרעות ת"ח ות"ט ברח לוילנא וכיהן כדיין עם הש"ך, ה"שער אפרים" ו"חלקת המחוקק". חיבר את "תפארת שמואל" שהוא פירוש לפסקי הרא"ש, "ברכת הזבח" על קודשים, "אמונת שמואל" על אבן העזר.

ה'שע"ה - ה'תל"ח י"ג סיון 5376 - 5438 לבריאת העולם 1616 - 1678 לספה"נ

רבי אפרים הכהן

מחכמי ליטא, תלמידו של בעל "חלקת מחוקק", חברם של מהרש"ק והש"ך, סבו של "חכם צבי". מחבר ספר שו"ת "שערי אפרים".

ה'שמ"ח - ה'תל"ח 5348 - 5438 לבריאת העולם 1588 - 1678 לספה"נ

רבי חיים אלפנדארי (הזקן)

יליד קושטא, רוב חידושיו נשרפו אך חלקם הודפסו בספרו של נכדו רבי חיים אלפנדארי השני בספר "מגיד מראשית". עוד חיבר הנכד את "דרך הקודש".

X - ה'תמ"א 5441 - X לבריאת העולם X - 1681 לספה"נ

רבי אשר יעקב אברהם קלמנקש

מחכמי פולין, מחבר ספר "אשל אברהם" - דרושים על התורה, "מעין חכמה" בנושא קבלה.

ה'שצ"ז - ה'תמ"ג ט"ו אדר 5397 - 5443 לבריאת העולם 1637 - 1683 לספה"נ

רבי אברהם אבלי הלוי גומבינר - המגן אברהם

מכונה "מגן אברהם" - , מרבני פולין, מגדולי פוסקי אשכנז, עבר את פרעות ת"ח ות"ט כשרבים מבני משפחתו נפגעו. היה דיין בעיר קאליש. בעל הספר "מגן אברהם" - פירוש על השו"ע, וכן חיבר פירוש על ילקוט שמעוני הנקרא: "זית רענן" וכן פירוש על התוספתא, וספר "שמן ששון" על התורה. המגן אברהם פורסם רק אחרי מותו בידי בנו רבי חיים כשהספר נושא שני שמות: המקורי "נר ישראל", והשני, שבסופו של דבר התקבל הוא ה"מגן אברהם", שניתן ע"י המדפיסים לזכר הרב המחבר. ספר זה נדפס בתחילה יחד עם הפירוש "מגן דוד" לט"ז ונקרא בשם "מגיני ארץ". ספר זה נחשב לאחד מנושאי כליו החשובים ביותר של השו"ע. רבי שמואל הלוי קעלין חיבר ספר "מחצית השקל" והוא ביאור על פירוש המגן אברהם על או"ח.

ה'ש"ע - ה'תמ"ה 5370 - 5445 לבריאת העולם 1610 - 1685 לספה"נ

רבי שלמה אלגאזי

מחכמי טורקיה, ולאחר מכן מרבני ירושלים. היה מגדולי המתנגדים לשבתאי צבי. מספריו: "יבין שמועה" על ספר "הליכות עולם", "גופי הלכות" על כללי התלמוד, "הליכות אלי" על הש"ס.

ה'ש"פ - ה'תמ"ט כ"א שבט 5380 - 5449 לבריאת העולם 1620 - 1689 לספה"נ

רבי משה גלנטי (השני) - המג"ן

מחכמי ארץ-ישראל והרשל"צ, נכדו של רבי משה גלנטי הנודע, סבו של רבי משה חגיז מתלמידי ה"פרי חדש". מחבר ספר "אלף המגן" המכיל כאלף תשובות אשר לא הודפס. מספריו שכן הודפסו: "זבח השלמים" - על התנ"ך, "קרבן חגיגה" - דרשות לרגלים וחידושים על מסכת חגיגה. היה ה"ראשון לצי"ן" הראשון בארץ ישראל.

ה'ש"פ - ה'תמ"ט כ"א שבט 5380 - 5449 לבריאת העולם 1620 - 1689 לספה"נ

רבי מנחם מנדל אויערבך

מחכמי אשכנז, תלמיד הב"ח וה"מגיני שלמה". מחבר ספר "עטרת זקנים" - והוא תוספת דינים והגהות על השו"ע חלק או"ח ("עטרת זקנים" הודפס בשו"ע והוא חלקי וחסרים בו קטעים מהספר השלם).

ה'שע"ח - ה'תנ"ג י' אדר ב' 5378 - 5453 לבריאת העולם 1618 - 1693 לספה"נ

רבי גרשון אשכנזי -

מחכמי פולין ואשכנז, אב"ד במספר קהילות, תלמיד הב"ח, רבי יהושע חריף וה"מגיני שלמה", חתנו וגם תלמידו של ה"צמח צדק" רבי מנחם מנדל קרוכמאל. מחבר שו"ת "עבודת הגרשוני", "תפארת הגרשוני" - דרשות על התורה, "חידושי הגרשוני" הגהות וחידושי דינים על השו"ע יו"ד, אה"ע וחור"מ. רבו של רבי דוד אופנהיים.

ה'תי"ד - ה'תנ"ו 5414 - 5456 לבריאת העולם 1654 - 1696 לספה"נ

רבי משה בן חביב

מחכמי ארץ-ישראל שעלה מסאלוניקי, חתנו ותלמידו של רבי יעקב חגיז. סבו של מהר"י כולי, חברם של הפרי חדש ורבי אפרים נבון. לאחר פטירת גיסו המג"ן מילא את מקומו כראש רבני ירושלים והרשל"צ. כחותנו גם הוא לחם בשבתאות. ספרו החשוב הוא "גט פשוט" על שו"ע והלכות גיטין, "עזרת נשים", "פני משה" - ירושלמי זרעים, שו"ת "קול גדול", "שו"ת מהר"מ בן חביב", "שמות בארץ" המכיל שלשה ספרים: "יום תרועה" על מסכת ר"ה, "תוספת יום הכיפורים" על מסכת יומא, "כפות תמרים" על מסכת סוכה.

ה'ש"ע - ה'תנ"ח ד' אייר 5458 - 5370 לבריאת העולם 1698 - 1610 לספה"נ

רבי יעקב ששפורטס

מחכמי מרוקו שנודד לאמסטרדם ואח"כ ללונדון והמבורג. היה מראשוני ומגדולי הלוחמים בכת השבתאות וחיבר ספר "ציצית נובל צבי" על תנועת השבתאות של שבתי צבי משיח השקר, מאוחר יותר היעב"ץ קיצר את הספר וקראו בשם "קיצור ציצית נובל צבי". עוד מספריו: שו"ת "עדות ביעקב", "תולדות יעקב" מראה מקומות לפסוקים הנדרשים בתלמוד הירושלמי.

ה'שפ"ה - ה'תנ"ח ט"ז תשרי 5458 - 5385 לבריאת העולם 1698 - 1625 לספה"נ

רבי משה זכות

מכונה הרמ"ז, נולד באמסטרדם למשפחת אנוסים מפורטוגל ועבר לפולין, מגדולי המקובלים באיטליה. מספריו: "קול הרמ"ז" - פירוש למשנה, "אגרת הרמ"ז" - בעיניני קבלה, "ושוויא דדינא" דיני ממונות, "הן קול חדש", "הרמ"ז על ספר עץ חיים".

ה'ת - ה'תנ"ח 5458 - 5400 לבריאת העולם 1698 - 1640 לספה"נ

רבי שמואל פייבוש

מחכמי פולין, תלמיד ר' השיל מקראקא. ספרו "בית שמואל" הוא פירוש על שולחן ערוך אבן העזר והוא מופיע לצידו של הפירוש "חלקת מחוקק" לר' משה לימא גם הוא על שו"ע אבן העזר, ושני פירושים אלו נקראים "אפי רברבי".

ה'תי"ט - ה'תנ"ח כ"ח כסלו 5458 - 5419 לבריאת העולם 1698 - 1659 לספה"נ

רבי חזקיה די סילוה

בעל ה"פרי חדש", מגדולי פוסקי הספרדים, מחכמי איטליה, היה תלמיד המג"ן (רבי משה גלאנטי) כשעלה בגיל 20 לארץ-ישראל. ספרו "פרי חדש" הוא ביאורים והכרעות על השו"ע, הספר נכתב בחריפות וסגנונו זה עורר עליו ביקורת קשה ומתנגדים רבים. הרב חיים בן עטר כתב את "פרי תואר" שהוא השגות על ה"פרי חדש" עוד כתב הרב את הספר "מים חיים" עם קונטרס "דבי שמש". מתלמידיו היו: רבי שלמה אלגאזי, רבי ישעיה אזולאי (סבו של החיד"א) ורבי יצחק הכהן בעל "בתי כהונה", היה חברו של רבי חיים אבולעפיא בעל "מקראי קודש".

ה'שצ"ח - ה'תס"א או חשון 5398 - 5461 לבריאת העולם 1701 - 1638 לספה"נ

רבי יהודה חסיד

מחכמי פולין, חסיד קדוש, מקובל ומחזיר בתשובה. עלה עם אלף איש מחסידיו בשנת ה'תס"א (1700) לארץ-ישראל בחושבו שהגיע זמן הגאולה, אך בהגיעו לארץ-ישראל נפטר כעבור מספר ימים. מיד בהגיעו עוד הספיק לקנות חצר בסמוך לבית הכנסת הרמב"ן שכעבור 150 שנה נבנה עליה בית כנסת מפואר שנקרא על שמו "חורבת רבי יהודה החסיד" (אין כל קשר בינו לבין רבי יהודה החסיד מבעלי התוס').

ה'שצ"ח - ה'תס"ב א' סבת 5398 - 5462 לבריאת העולם 1702 - 1638 לספה"נ

רבי יאיר חיים בכרך

מחכמי אשכנז (מורביה) בעל שו"ת "חוות יאיר" - המכיל 238 תשובות, "מקור חיים" על השו"ע, וכן בש"ס הודפסו הגהותיו סביב לרי"ף, שו"ת "חוט השני", "מר קשישא" - כללים בתלמוד ובהלכה.

X - ה'תס"ג י"ד נסלו X - 5463 לבריאת העולם X - 1703 לספה"נ

רבי שמואל בר אורי שרגא פייבוש מפיורדא

מחכמי פולין, בשנת 5451 (1691) נתמנה לרב בקהילת פיורדא באשכנז, גיסו של רבי זכריה מנדל בעל ה"באר היטב". מגדולי המפרשים לשו"ע, מחבר ספר "בית שמואל" פירוש לשו"ע אבן העזר, שבו הוא מציין את המקורות ומביא את דיעות הפוסקים בסגנון קצר וברור להכריע ההלכה.

X - ה'תס"ו X - 5466 לבריאת העולם X - 1706 לספה"נ

רבי זכריה מנדל

מחכמי פולין, מחבר ספר "באר היטב" - ליקוט פירושים ודינים מהאחרונים.

X - ה'תס"ט X - 5469 לבריאת העולם X - 1709 לספה"נ

רבי יהודה אריה לייב

נכד הב"ח והרב אברהם חיים שור, ספרו "גור אריה" הוא פירוש על התורה בדרך הדרוש.

ה'ת"ה - ה'תע"ב ט"ו אדר ב' 5472 - 5405 לבריאת העולם 1712 - 1645 לספה"נ

רבי צבי הירש קידנובר

מחכמי פולין, בן המהרש"ק, הוציא את ספרי אביו "ברכת שמואל" דרשות על התורה, וכן "אמונת שמואל", "ברכת הזבח" ו"חידושי המהרש"ק" על הש"ס. הרב צבי עצמו חיבר את "קב הישר" שהוא ספר מוסר ומעשים המלוקטים מספרי מוסר, ובו 102 פרקים (כמנין ק"ב), וכן "עופר האיילים" - על התורה.

ה'תי"ב - ה'תע"ב 5472 - 5412 לבריאת העולם 1712 - 1652 לספה"נ

רבי אברהם הלוי

מגדולי הפוסקים במצרים, רבה הראשי של מצרים. בעל שו"ת "גינת ורדים" - על השו"ע ובסופו הודפס חלק נוסף הנקרא "גן המלך" שהודפס לאחר פטירתו וכן חיבר את "יאיר נתיב", ו"קונטרס נתינת הגט".

ה'ת"כ - ה'תע"ב ח' ניסן 5472 - 5420 לבריאת העולם 1712 - 1660 לספה"נ

רבי אליהו שפירא

מחכמי אשכנז, (פרג) מחבר ספר "אליהו רבה" ו"אליהו זוטא" - פירושים לספר "לבוש תכלת חור" לרבי מרדכי יפה בעל "הלבושים". היה חברו של ה"מגן אברהם" וגיסם של ה"חוק יעקב" ורבי דוד אופנהיים.

ה'ש"צ - ה'תע"ד 5474 - 5390 לבריאת העולם 1714 - 1630 לספה"נ

רבי אריה יהודה לייב הכהן

מחכמי פולין, נכד הב"ח, בן חורג של הט"ז ותלמידו. כן למד אצל ר' יהושע העשיל מקראקא. יצא לטורקיה עם אחיו החורג רבי ישעיה הלוי במטרה לתהות על קנקנו של שבתי צבי. מחבר ספר שו"ת "שאגת אריה" (אין קשר בינו לבין ה"שאגת אריה" המפורסם שחי בזמן הגר"א).

ה'ת"י - התע"ז ל' סיון 5477 - 5410 לבריאת העולם 1717 - 1650 לספה"נ

רבי אברהם ברוידא

רבה של פראג וראש ישיבת פראג. מחבר ספר "אשל אברהם" ו"תולדות אברהם" - חידושים לש"ס, ו"שמעתתא חדא" על מסכת כתובות. מתלמידיו היו: רבי יוסף שטיינהרט, "הקרוב נתנאל" וה"מעיל צדקה".

ה'ת"א - ה'תע"ח 5401 - 5478 לבריאת העולם 1641 - 1718 לספה"נ

רבי שבתי שטרומ

בעל "שפתי חכמים" ביאור על פירוש רש"י על התורה, ומאוחר יותר נעשה לו קיצור ושמו: "עיקר שפתי חכמים" (לא ידוע מי המקצר). כמו כן חיבר את "שפתי ישנים" שבו רשם את שמות כל הספרים העבריים, שמות המחברים ותוכם.

ה'ת"כ - ה'תע"ח א' אייר 5420 - 5478 לבריאת העולם 1660 - 1718 לספה"נ

רבי צבי אשכנזי - "חכם צבי"

יליד מוראביה, אביו של היעב"ץ, מגדולי חכמי אשכנז. בעל שו"ת "חכם צבי". למד בצעירותו שנתיים בסלוניקי אצל רבי אליהו קובו שהסמיכו לחכם, הוא סיגל את הנהגות הספרדים ומאז כינוהו בתואר "חכם". הדפיס את הט"ז (טורי הזהב), לחם נגד ה"שבתאות".

ה'ת"כ - ה'תע"ט כ"ד טבת 5420 - 5479 לבריאת העולם 1660 - 1719 לספה"נ

רבי נפתלי כץ

מחכמי אשכנז שבסוף ימיו עלה לארץ ישראל אך בדרכו נפטר בקושטא. מחבר ספר "סמיכת חכמים" - ובו קישר בין כל מסכת למסכת הבאה אחריה.

ה'שע"ט - ה'ת"פ 5379 - 5480 לבריאת העולם 1619 - 1720 לספה"נ

רבי שלום שבזי

גדול משוררי תימן, מפורסם בחכמת הנסתר ועושה נפלאות. הרב כתב את ספר "חמדת ימים" - מדרשים וקבלה, "ספר מרגלית" - על סגולות, "תכלאל משתא" - תפילות, בקשות ופיוטים. רבי יחיא קורח כתב ביאורים על השירים וקרא שם הספר "חפץ חיים".

ה'ת"ה - ה'תפ"א 5405 - 5481 לבריאת העולם 1645 - 1720 לספה"נ

רבי שלמה אמריליו

מרבני סלוניקי. מח"ס "פני שלמה" - דרוש, "כרם שלמה" - שו"ת. 41 תשובות שנשמטו מהספר "כרם שלמה" הודפסו בקונטרס "עוללות הכרם" למהרח"ש כתוספת לחלקו השלישי של השו"ת "תורת חיים".

ה'תי"ח - ה'תפ"ז כ"ב ניסן 5418 - 5487 לבריאת העולם 1658 - 1727 לספה"נ

רבי יהודה רוזניס

מפוסקי וחכמי טורקיה. תלמיד רבי שלמה הלוי והמהרי"ט. רבו של ה"מעם לועז". בעל "משנה למלך" - שהוא חידושים ופירושים על הרמב"ם, "פרשת דרכים" ו"דרך מצוותך".

ה'ת"כ - ה'תפ"ז ט"ז אלול 5420 - 5487 לבריאת העולם 1660 - 1727 לספה"נ

רבי יוסף קובו

מגדולי הרבנים בסלוניקי, מחבר ספר שו"ת "גבעות עולם".

ה'ת"י - ה'תפ"ט ח' אדר ב' 5410 - 5489 לבריאת העולם 1650 - 1729 לספה"נ

רבי אליהו הכהן האיתמרי

מקובל, מרבני תורכיה, חיבר כ-40 ספרים, ביניהם: ה"שבט מוסר" - מוסר, "מדרש האיתמרי" - דרושים, "מעיל צדקה" - ליקוט מאמרי חז"ל ומעשיות במעלת הצדקה, "מדרש תלפיות" - ליקוטי מאמרים, "מדרש אליהו" - דרשות ומוסר, "אגדות אליהו" - פירוש על אגדות הירושלמי, ועוד.

ה'ת"כ - ה'ת"צ 5420 - 5490 לבריאת העולם 1660 - 1730 לספה"נ

רבי יעקב פראג'י

מגדולי חכמי מצרים, כונה המהרי"ף, אב"ד וראש הישיבה באלכסנדריה. בעל "שו"ת המהרי"ף".

ה'תמ"ה - ה'ת"צ 5445 - 5490 לבריאת העולם 1685 - 1730 לספה"נ

רבי יוסף אירגס

יליד ליורנו שבאיטליה, שימש כרבה של ליורנו. מספריו: "שו"ת דברי יוסף", "מנחת יוסף" על זהר רות, "שומר אמונים" - על חכמת האמת למתחילים. מתלמידיו היה ה"יד מלאכי".

ה'תל"ט - ה'תצ"א ה' חשון 5439 - 5491 לבריאת העולם 1679 - 1730 לספה"נ

רבי משה בירדוגו

מכונה "המשביר", מגדולי רבני מקנס שבמרוקו, ראש שושלת משפחת בירדוגו. מחבר ספר "ראש משביר" על הש"ס, "דברי משה", "כנף רננים". ידידו של רבי חיים בן עטר.

ה'תמ"ט - ה'תצ"ב י"ט אב 5449 - 5492 לבריאת העולם 1689 - 1732 לספה"ג

רבי יעקב כולי

מחכמי תורכיה, נכדו של רבי משה בן חביב. רבי יעקב הוא שהדפיס את ספרו של סבו "גט פשוט" עם תוספת של מפתח מאמרים בשם: "שמות הארץ" ו"עזרת נשים". היה תלמידו של בעל "משנה למלך" רבי יהודה רוזניס, שגם את ספרו הוא הדפיס סמוך לפטירתו. מחבר ספר "מעם לועז" פירוש נפלא על כל התנ"ך, הספיק להשלים רק את פירוש ספר בראשית ושמות, ואילו הרב יצחק בכור שמריה ארגוטי מחכמי תורכיה שחי בזמן היעב"ץ השלים את הפירוש עד אמצע ספר דברים, ואת השאר השלים רבי יצחק ארגואיטי.

ה'תט"ו - ה'תצ"ג 5415 - 5493 לבריאת העולם 1655 - 1733 לספה"ג

רבי יהודה בן עטר

מגדולי רבני פאס שבמרקו, מחבר ספר "מנחת יהודה" דרשות על התורה, היה מכונה בפי כל "רבי אל כביר" כי היה מקודש בפי כל ומלומד בנסים.

ה'תי"ז - ה'תצ"ג ז' תשרי 5417 - 5493 לבריאת העולם 1657 - 1732 לספה"ג

רבי יוסף בר דוד

מחכמי טורקיה, מספריו: שו"ת "בית דוד" על ארבעה טורים, "בתי אבות" על פרקי אבות ועוד.

ה'ת"כ - ה'תצ"ד ו' טבת 5420 - 5494 לבריאת העולם 1660 - 1733 לספה"ג

רבי יעקב ריישר

מחכמי אשכנז, מחבר ספר "עיון יעקב" על "עין יעקב" ושו"ת "שבות יעקב", "חק יעקב" על הלכות הפסח, "מנחת יעקב" על תורת חטאת להרמ"א, "תורת שלמים" על הלכות נידה, "קונטרס הספיקות" על כללי ספק ספיקא הקצר לש"ך.

ה'תל"ז - ה'תצ"ה כ"ז ניסן 5437 - 5495 לבריאת העולם 1677 - 1735 לספה"ג

רבי אפרים נבון

מחכמי טורקיה, דיין בקושטא, עלה לארץ ישראל. מחבר ספר שו"ת "מחנה אפרים".

ה'תכ"ד - ה'תצ"ז 5424 - 5497 לבריאת העולם 1664 - 1737 לספה"ג

רבי דוד אופנהיים

מכונה הרד"א. מחכמי אשכנז, רבה של פראג. תלמידו של "עבודת הגרשוני".

ה'ת"ל - ה'תק"ג טבת 5430 - 5500 לבריאת העולם 1670 - 1740 לספה"נ

רבי יעקב הכהן פאפירש

מחכמי אשכנז, רבם של רבי יוסף שטיינהרט בעל "זכרון יוסף" ורבי יוסף וואסטרילינגן והרבי יוסף ברלין בעל "באר יעקב". מחבר הספר שו"ת "שב יעקב".

ה'ת"מ - ה'תק"מ 5440 - 5500 לבריאת העולם 1680 - 1740 לספה"נ

רבי משה ישראל מרודוס

חותנו היה הרשל"צ רבי משה בן חביב בעל ה"גט פשוט". מחבר ספר שו"ת "משאת משה".

ה'ת"ל - ה'תק"ק 5430 - 5500 לבריאת העולם 1670 - 1740 לספה"נ

רבי ישועה שבאבו

יליד מצרים, תלמיד מובהק לרבי אברהם הלוי בעל "גינת ורדים", חתנו היה ר' יוסף הלוי בעל שו"ת "מטה יוסף". עלה לישראל והתיישב בצפת. ספרו שו"ת "פרח שושן" דן בתשובות ה"גינת ורדים".

ה'ת"כ - ה'תק"ק 5420 - 5500 לבריאת העולם 1660 - 1740 לספה"נ

רבי אליהו ב"ר שמואל מלובלין

נולד בלובלין שבפולין, עלה לא"י ונפטר בחברון. מחבר שו"ת "יד אליהו".

ה'תכ"ה - ה'תק"ב כ"ז תשרי 5425 - 5502 לבריאת העולם 1665 - 1742 לספה"נ

רבי אלעזר רוקח

אב"ד אמסטרדם ועוד, מחבר ספר "מעשה רוקח" על המשניות.

ה'תנ"ו - ה'תק"ג ט' תמוז 5456 - 5503 לבריאת העולם 1696 - 1743 לספה"נ

רבי חיים בן עטר

בעל ה"אור החיים" הקדוש על התורה, שהוא ביאור נפלא עמוק ומלא מוסר. וכן חיבר את "פרי תואר" חידושים על יו"ד והשגות על ה"פרי חדש" והדפיסו את שניהם יחד ונקראו "פירות גינוסר", ספר "ראשון לציון" על הש"ס והתורה ו"חפץ ה'" על הש"ס, היה רבו של החיד"א. מכונה קדוש והוא אחד מארבעה שזכו לתואר זה, והם: האר"י, האלשיך, השל"ה ורבינו. מגדולי רבני מרוקו, ובסוף ימיו בגיל 46 עלה לארץ ישראל דרך איטליה, יסד את ישיבתו בירושלים בעיר העתיקה ובה נאבק בקראים ונפטר בן 47 שנים.

ה'ת"כ - ה'תק"ד' ניסן 5504 - 5420 לבריאת העולם 1744 - 1660 לספה"נ

רבי חיים אבולעפיה

מגדולי חכמי הספרדים בארץ ישראל, בעל ה"שבות יעקב", "שרש יעקב" על "עין יעקב", ו-"מקראי קדש" על פסח ויו"ט. איש מופת וקדוש. חברו של ה"פר"ח", תלמיד ר"מ גלנטי וחותנו של רבי יעקב בירב. שימש כרב בצפת ואחר כך בתורכיה, ובסוף ימיו עלה לטבריה ובנה אותה. כן חיבר עוד: "עץ החיים" - דרושים, "יוסיף לקח" - פירושים, "חנן אלוקים" - דרשות ופולמוס.

רבי יעקב אבן חיים בירב

מחכמי ארץ ישראל, מצאצאי רבי יעקב בירב מחדש הסמיכה. חתנו של רבי חיים אבולעפיה שעמו ירד לתורכיה בשנת ה'ת"ק (1710) ושב לארץ ישראל לאחר 30 שנה לטבריה ושיקם אותה, ולרגל האירוע חיבר רבי יעקב ספר על טבריה ושמו "זמרת הארץ".

ה'ת"ל - ה'תק"ד' כ"ז סיון 5504 - 5430 לבריאת העולם 1744 - 1670 לספה"נ

רבי מאיר אייזנשטא - מהר"ם א"ש

יליד פולין, רב העיר אייזנשטאט שבאוסטריה, מחבר ספר "פנים מאירות" ו"כתנות אור" על התורה. מגדולי הפוסקים בדורו. היה רבו ומגדלו של רבי יונתן איבשיץ שנתייתם מאביו בצעירותו. עוד מספריו: "אור הגנוז" - חידושים וביאורים על הש"ס והטור, "חידושי הלכות" על ב"ק, "מאורי א"ש" על מועדים והתנ"ך.

ה'ת"כ - ה'תק"ז 5507 - 5420 לבריאת העולם 1747 - 1660 לספה"נ

רבי יחיאל הלפרין

מחכמי פולין. בעל "סדר הדורות", ובו סקירה נרחבת על השתלשלות כל הדורות מבריאת העולם ועד דורו. מצאצאיו הרב רפאל הלפרין ז"ל מחבר "אטלס עץ החיים".

ה'תס"ז - ה'תק"ז' כ"ו אייר 5507 - 5467 לבריאת העולם 1747 - 1707 לספה"נ

רבי משה חיים לוצאטו - הרמח"ל

יליד פדווה שבאיטליה. מכונה "הרמח"ל". מחבר ספר "מסילת ישרים", "דרך ה'", "דעת ותבונות", "אדיר במרום", "גנוי רמח"ל", "דרך החכמה", "דרך תבונות", "חוקר ומקבל", "חוקר ומקובל ומלחמות משה", מאמר העיקרים" ועוד עשרות ספרים. מקובל גדול, חכם גדול בכל מקצועות התורה, נפטר בגיל 40 הוא וכל משפחתו במגיפה שהיתה בארץ ישראל. ספריו הוחרמו ע"י

גדולי ישראל בימיו ובראשם רבי משה חגיז מחשש להתעוררות של כת שבתאי צבי ימ"ש, ורק לאחר מכן זכו להכרה והערכה רבה. הגאון מוילנא אמר שאם הרמח"ל היה חי בימיו היה הולך אליו ברגל ללמוד מוסר.

X - ה'תק"ח לבריאת העולם X - 5508 X - 1748 לספה"נ

רבי יהודה אשכנזי

מחכמי פולין, בעל הפירוש המפורסם "באר היטב" על השו"ע והמחובר לשו"ע (קיים ספר "באר היטב" אחר שקדם לו).

X - ה'תק"ט לבריאת העולם X - 5509 X - 1749 לספה"נ

רבי ישראל מאיר מזרחי

מחכמי טורקיה. מחבר ספר "פרי הארץ" על 4 טורים ובסופו חידושים על הרמב"ם ומפרשיו, הוא ואחיו רבי נסים כונו "הנרות המזרחיים".

X - ה'תק"ט ד' תמוז לבריאת העולם X - 5509 X - 1749 לספה"נ

רבי נסים חיים מזרחי

מחכמי ארץ ישראל ורבה של ירושלים (הרשל"צ), אחיו של הרב ישראל מאיר מזרחי, ושניהם כונו "הנרות המזרחיים". מחבר ספר "אדמת קודש".

X - ה'תק"ח - ה'תק"ט לבריאת העולם X - 5509 - 5428 X - 1749 - 1667 לספה"נ

רבי יחזקאל קצנבלויגן

מחכמי פולין ואשכנז, מספריו: שו"ת "כנסת יחזקאל", "לחם יחזקאל" חידושים על הש"ס, "מים יחזקאל" - דרשות על התורה. ממלא מקומו היה רבי יהונתן אייבשיץ.

X - ה'תק"י לבריאת העולם X - 5510 X - 1750 לספה"נ

רבי גדליה חיון

מחכמי ומקובלי ארץ ישראל, מייסד וראש ישיבת המקובלים "בית אל", רבו וחותנו של המקובל האלקי הרש"ש (רבי שלום שרעבי) שהתמנה במקומו לאחר מותו.

ה'תמ"ג - ה'תקי"ג א' טבת 5443 - 5513 לבריאת העולם 1683 - 1753 לספה"נ

רבי יעקב אבן צור

מכונה היעב"ץ, מרבני פאס שבמרוקו, מחבר שו"ת "משפט וצדקה ביעקב" ועוד.

רבי חייא הכהן די לארה

רב באמסטרדם שהגיע מצפון אפריקה. ספרו "משמרות כהונה" עוסק בכללי הש"ס והגהת טעויות שנפלו בש"ס, הספר הודפס והוגה ע"י המחבר בשנת התקי"ג (1753). (קיים ספר נוסף בשם זה לרבי אברהם יצחקי הכהן).

X - ה'תקי"ד 5514 X לבריאת העולם 1754 X - לספה"נ

רבי גור אריה הלוי

מחכמי איטליה, מכונה "גא"ל", תלמיד רבי משה זכות בקבלה, חיבר ספר הגהות על 4 חלקי השולחן ערוך וקראו בשם "גור אריה".

X - ה'תקט"ז י' תמוז 5516 X לבריאת העולם 1756 X - לספה"נ

רבי ישראל יעקב בר יו"ט אלגאזי

מקובל מחכמי טורקיה, התיישב בירושלים והתמנה לרשל"צ לאחר פטירת ה"בתי כהונה". אביו של הרשל"צ הגאון ר' יו"ט אלגאזי. מספריו: "שלמי ציבור" - דיני תפילה שעליהם הוסיף רבי אברהם חיון מחבר ספר "תורת השלמים" הערות משלו וקראם "שלמי חגיגה". כן חיבר עוד "אמת ליעקב" - דיני ספר תורה, "חוג הארץ" דיני מועדים, "ארעא דרבנן", "נאות יעקב", "קהלת יעקב", "שמע יעקב", "שארית יעקב" ועוד.

ה'תמ"א - ה'תקי"ז י"ד שבט 5441 - 5517 לבריאת העולם 1680 - 1756 לספה"נ

רבי יעקב יהושע פולק

נכד ה"מגיני שלמה", רבו של המגיד ממעזריטש, רב בקהילות ברלין, מיץ ופרנקפורט דמיין. לחם בשבתאות. מחבר ספר "פני יהושע" על הש"ס ובו בעיקר תירוץ קושיות תוספות על רש"י.

ה'תל"ט - ה'תקי"ז י"ב כסלו 5439 - 5517 לבריאת העולם 1680 - 1757 לספה"נ

רבי יצחק לאמפרונטי

מגדולי רבני איטליה, מחבר ספר "פחד יצחק". סיפרו, למעשה הוא אנציקלופדיה הילכתית מקיפה ביותר על-פי סדר ה"א" ב'.

ה'ת"ס - ה'תק"כ ו'סיון 5460 - 5520 לבריאת העולם 1760 - 1700 לספה"נ

הבעש"ט - רבי ישראל בעל שם טוב

יליד באקופ שבאוקראינה, איש אלוקים קדוש, בעל מופתים גדולים ונוראים, מייסד תנועת החסידות שחוללה מהפיכה ביהדות אירופה בעבודת ה', וקירבה רבים לעבודת ה'. גדולי תלמידיו: המגיד ממעזריטש, רבי יעקב יוסף ועוד. הבעש"ט לא חיבר ספרים אך דברי תורתו הובאו בספרי תלמידיו רבי יעקב יוסף הכהן מפולנאה, שהעלה את תורת רבו בארבעת כרכי "ספר החסידות", וכן המגיד רבי דב בער ממעזריטש כתב את "מגיד דבריו ליעקב", וכן נכדו רבי משה חיים אפרים בעל "דגל מחנה אפרים".

ה'תע"ג - ה'תק"כ ט"ז שבט 5473 - 5520 לבריאת העולם 1760 - 1713 לספה"נ

רבי יונה נבון

יליד ירושלים, ראש ישיבת "כנסת ישראל". בעל שו"ת: "נחפה בכסף" על סדר ד' טורים, "גט מקושר" שהוא ביאור על ספר "גט פשוט" לרבי משה בן חביב. רבו של החיד"א, ותלמידם של רבי ישראל מזרחי ורבי חיים בן עטר.

ה'תל"א - ה'תק"כ 5431 - 5520 לבריאת העולם 1760 - 1671 לספה"נ

רבי משה חגיז

מחכמי ארץ ישראל, מראשי הלוחמים בשבתאות, נכדו של המג"ן רבי משה גלאנטי שגידלו, ובנו של רבי יעקב חגיז וגיטו של ה"פרי חדש". מספריו: "לקט הקמח" ליקוט מתוך שו"ת על שו"ע, "אלה המצוות" - על תרי"ג מצוות, שו"ת "שתי הלחם" ועוד.

X - ה'תקכ"א כ"ה אדר א' 5521 X לבריאת העולם 1761 X לספה"נ

רבי גרשון מקיטוב

גיס הבעש"ט. הפך ממתנגד לחסיד הבעש"ט. למד תורה גם אצל "אור החיים הקדוש".

ה'ת"ס - ה'תקכ"א א' תשרי 5460 - 5521 לבריאת העולם 1761 - 1700 לספה"נ

רבי יהודה עייאש

מגדולי רבני אלג'יריה. בעל שו"ת "בית יהודה", "לחם יהודה" - על הרמב"ם, "מטה יהודה" - או"ח, "שבט יהודה" - יו"ד, "קול יהודה" ו"זאת ליהודה".

ה'תס"ז - ה'תקכ"א כ"א שבט 5467 - 5521 לבריאת העולם 1707 - 1761 לספה"נ

רבי יהודה נבון

בנו של ר' אפרים נבון בעל "מחנה אפרים", תלמיד מהר"ש אלגאזי השני. היה רבו של מהרי"ט אלגאזי. ראש ישיבת "דמשק אליעזר" וראב"ד בי-ם בזמן החיד"א. מח"ס "קרית מלך רב" על הרמב"ם. (קיים רב נוסף בעל שם זהה והוא בן אחיו).

ה'תס"ז - ה'תקכ"ב כ"ב סיון 5467 - 5522 לבריאת העולם 1707 - 1762 לספה"נ

רבי דוד הירש מירלס פרנקל

מחכמי אשכנז, מחבר הספרים: "קרנן העדה" - פירוש על התלמוד הירושלמי, ו"שיירי קרבן" - חידושים והערות לירושלמי.

ה'ת"נ - ה'תקכ"ד כ"א אלול 5450 - 5524 לבריאת העולם 1690 - 1764 לספה"נ

רבי יהונתן אייבשיץ

מגדולי פוסקי ומקובלי אשכנז. היה תלמיד ה"פנים מאירות". מחלוקת קשה מאד שררה בינו לבין היעב"ץ שחשדו בשבתאות. מספריו: "יערות דבש" - דרשות והספדים, "כרתי ופלתי" - חידושים וביאורים על טור יו"ד, "אורים ותומים" - על שו"ע חושן משפט, "אהבת יהונתן", "בינה לעתים", "בני אהבה" ועוד רבים.

ה'תפ"ז - ה'תקכ"ח כ"ט נסלו 5487 - 5528 לבריאת העולם 1727 - 1768 לספה"נ

רבי אברהם מיוחס בכר

אחיו של רבי רפאל מיוחס, בעל יסורים גדול. מספריו: שו"ת "שדה ארץ", "דגלו אהבה" - ביאורים לספרו של הרב פאפירוש, "המאור הקטן" ביאורים לספר עץ חיים, "שיח השדה" על ספר הכוונות.

ה'תמ"ז - ה'תקכ"ט ל' ניסן 5447 - 5529 לבריאת העולם 1687 - 1769 לספה"נ

רבי נתנאל וויל

בעל "קרנן נתנאל" - חידושים וביאורים על הרא"ש, במסכתות שבסדר נשים. עוד מספריו: "נתיב חיים" על שו"ע, שו"ת "תורת נתנאל", וספר "מנחת נתנאל".

רבי גרשון קובלנץ מזיא - זליגמאן

דיין בקהילת מיץ בצרפת. היה תלמיד ה"שבות יעקב" ר' יעקב ריישר. התכתב עם בנו של ה"פני יהושע". בעל שו"ת "קרית חנה" (הודפס בשנת התקמ"ה).

רבי דוד אלטשולר

מחכמי אשכנז. מגדולי פרשני הנ"ך, בעל ה"מצודת דוד" פירוש הנ"ך לפי הפשט ו"מצודת ציון" שהוא פירוש המילים. (חי בזמנו של הרד"א), ובנו רבי יחיאל היה זה שסיים את מלאכת אביו והביאה לדפוס בשנת ה'תק"מ (1780) כתב היד הראשון יצא לאור לפני פטירתו בשנת ה'תקי"ג (1753).

X - ה'תקל"א X - 5531 לבריאת העולם X - 1771 לספה"נ

רבי דוד חיים קורינאלדי

מחכמי איטליה, מחבר ספר "בית דוד" - פירוש על המשנה. רבי דוד פארדו חיבר את הספר "שושנים לדוד" כנגד הספר "בית דוד".

ה'ת"ס - ה'תקל"א כ"א חשון 5460 - 5531 לבריאת העולם 1700 - 1771 לספה"נ

רבי מלאכי הכהן

מחכמי איטליה. מחבר הספר "יד מלאכי" - חלק א' הוא חיבור על כללי התלמוד לפי סדר ה"א' ב', חלק ב' כללי הפוסקים בסדר הזמנים, חלק ג' כללי הדינים בסדר ה"א' ב'. תלמיד ה"פחד יצחק" ו"שומר אמונים".

ה'תס"ה - ה'תקל"א כ"ב אב 5465 - 5531 לבריאת העולם 1705 - 1771 לספה"נ

רבי רפאל בר שמואל מיוחס

מחכמי ארץ ישראל, הראשון לציון, מחבר ספר "פרי האדמה" חידושים על הרמב"ם, "מנחת ביכורים" על אגדות הש"ס, שו"ת "מזבח אדמה", "פני אדמה" - דרשות, "עטור ביכורים" על הש"ס. אחיו של רבי אברהם מיוחס בעל שו"ת "שדה הארץ".

ה'תנ"ו - ה'תקל"א 5456 - 5531 לבריאת העולם 1696 - 1771 לספה"נ

רבי דוד משרקי (מזרחי)

ליד צנעא שבתומן, תלמיד סבו ר' אהרן משרקי, היה רבו של המהרי"ץ. ספרו החשוב הוא "שתילי זיתים" והוא פירוש על שו"ע או"ח, שו"ת "רביז הזהב", "ראשי בשמים" על שו"ע יו"ד.

ה'תצ"ו - ה'תקל"ב י"ט ניסן 5496 - 5532 לבריאת העולם 1772 - 1736 לספה"נ

רבי אהרון הגדול מקרלין

תלמיד "המגיד". מגדולי מפיצי החסידות וממחזירי התשובה בדורו, החזיר אלפי אנשים בתשובה ויום פטירתו מסוגל לתשובה (י"ט ניסן). מייסד חסידות קרלין - סטולין.

X - ה'תקל"ג 5533 - X לבריאת העולם 1773 - X לספה"נ

רבי יצחק נוניס בילמונטי

מחכמי טורקיה תלמיד הר"ח אבולעפיה, הרב "לשון לימודים", הרב "בתי כהונה" ועוד. ספרו "שער המלך" כולל חידושים על שני החלקים הראשונים של "משנה תורה" לרמב"ם (היה רב יצחק נוניס אחר בעל "שיח צדק" על יומא וחגיגה שנפטר בשנת 5530 (1770). עוד מחיבוריו: ספר דרשות בשם "דרך השער" אשר נדפס בתוך הספר "דרכי הים" לתלמידו רבי רפאל יצחק מאיו.

ה'תנ"ט - ה'תקל"ג י"ט ניסן 5459 - 5533 לבריאת העולם 1773 - 1699 לספה"נ

רבי צדקה חוצין

מחכמי עירק ורבה של בגדד, נפטר במגיפה יחד עם בניו. מחבר ספר "צדקה ומשפט" על שו"ע, "מעיל צדקה", "אורח צדקה" - על הש"ס, הרמב"ם וארבעה טורים, "עבודת הצדקה" על התורה.

ה'תנ"ט - ה'תקל"ג י"ט ניסן 5459 - 5533 לבריאת העולם 1773 - 1699 לספה"נ

רבי דב בער ממעזריטש

מכונה "המגיד ממעזריטש", תלמיד ה"פני יהושע" וכן תלמידו וממשיך דרכו של הבעש"ט, ומפיץ תורת הבעש"ט בספרו "מגיד דבריו ליעקב" (הספר נכתב על ידי תלמיד המגיד מלוצק בהוראתו). מתלמידיו היו: בעל ה"תניא", "ההפלאה", רבי שמלקי, "קדושת הלוי", המגיד מקוונניץ, רבי אלימלך מליז'נסק, רבי אהרון מקרלין, רבי נחום מטשרנוביל, רבי זוסיא מאניפולי. תלמידיו כתבו את חידושיהם בספרים הבאים: "אור תורה" - רמזי תורה, "אור האמת", "ילקוטים יקרים", "כתבי קודש".

X - ה'תקל"ה א' טבת 5535 - X לבריאת העולם 1775 - X לספה"נ

רבי מסעוד רפאל אלפסי

מגדולי רבני תוניס, בעל שו"ת "משחא דרבנותא".

ה'תנ"ז - ה'תקל"ו ל' ניסן 5457 - 5536 לבריאת העולם 1776 - 1697 לספה"נ

רבי יעקב בן צבי עמדין - היעב"ץ

בנו של חכם צבי. בעל שו"ת "שאלת יעב"ץ", כמו כן ידוע סדורו "בית יעקב", "לחם שמים" פירוש על המשנה, "מור וקציעה" חידושים על שו"ע, "עץ אבות" על מסכת אבות. לחם קשות בכתות השבתאים שצצו בדורו, ובעקבות מלחמתו נאלץ להלחם גם עם גדול הדור רבי יונתן איבשיץ שהיעב"ץ חשדו בשבתאות, אך בסוף ימיו התיידד שוב עם רבי יונתן לאחר שעמד על טעותו.

ה'ת"ס - ה'תקל"ו כ' אב 5460 - 5536 לבריאת העולם 1776 - 1700 לספה"נ

רבי יוסף שטיינהרט

מחכמי גרמניה, תלמיד בעל "השב יעקב" ומתלמידיו היה מהר"מ בנט מניקלשבורג. מחבר ספר שו"ת "זכרון יוסף".

רבי יצחק ברוך

מחכמי ארץ ישראל (בזמן הרש"ש), ספרו "חק לישראל", הוא סדר לימוד מקרא, משנה, גמרא וזוהר לכל ימות השבוע לפי סדר פרשיות השבוע. החומר לוקט ע"י מהרח"ו עפ"י כתבי האר"י ז"ל. החיד"א הוסיף לספר זה את "יוסף לחק" שזה ליקוט מספרי מוסר והלכה פסוקה מהרמב"ם ושאר פוסקים.

ה'תק"א - ה'תקל"ז י"ב תשרי 5501 - 5537 לבריאת העולם 1777 - 1741 לספה"נ

רבי אברהם המלאך

בנו של המגיד ממעזריטש, מפאת קדושתו נקרא "המלאך" היה חברו של רבי שניאור זלמן מלאדי. בנו האדמו"ר רבי שלום שכנא, ונכדו רבי ישראל מרוז'ין. דברי תורתו התפרסמו בספרו "חסד לאברהם" שהוא ספר קבלה לפי שיטת האר"י.

ה'תפ"ו - ה'תקל"ח א' אייר 5486 - 5538 לבריאת העולם 1778 - 1726 לספה"נ

רבי שמואל שמעלקא הורוביץ מניקלשבורג

אחיו של בעל "ההפלאה". רבם של רבי משה לייב מסאסוב, החוזה מלובלין ורבי מרדכי בנט. תלמיד המגיד ממעזריטש. מחבר הספרים "דברי שמואל", "נזיר ה'" - חידושים ודרשות.

X - ה'תק"מ י"ח אייר 5540 - X לבריאת העולם 1780 - X לספה"ג

רבי שלום בוזגלו

רב ומקובל ממרקש שבמרוקו, מחבר ספר "מקדש מלך" על הזוהר, "הדרת מלך" על כל מאמרי הזוהר העמוקים, "כסא מלך" על תיקוני הזוהר. נפטר בלונדון.

ה'ת"ע - ה'תקמ"א י"ב טבת 5541 - 5470 לבריאת העולם 1781 - 1710 לספה"ג

רבי משה מרגלית

גדול מפרשי התלמוד הירושלמי, וספרו "פני משה" הוא פירוש על כל הירושלמי, ובציודו מופיעות הערות ארוכות בשם "מראה הפנים".

ה'תע"ו - ה'תקמ"א כ"א תמוז 5541 - 5476 לבריאת העולם 1781 - 1716 לספה"ג

רבי שלמה מחלמה

מחכמי פולין - אשכנז, תלמיד המקובל הרב יואל הלפרין "בעל שם" שהיה עושה נפלאות בזמן הבעש"ט. ספרו "מרכבת המשנה" - חידושים על הרמב"ם ותשובות על 2128 השגות הראב"ד על הרמב"ם, והערות מפרשי הרמב"ם ה"כסף משנה", "לחם משנה" ו"משנה למלך".

ה'ת"פ - ה'תקמ"ב י' שבט 5542 - 5480 לבריאת העולם 1782 - 1720 לספה"ג

הרש"ש - רבי שלום שרעבי

רבן של כל המקובלים בדורו, ניצוץ האר"י ז"ל. מספריו: "אמת ושלום" סביב ספר עץ חיים, "נהר שלום" על כוונות התפילה, "סדור הרש"ש", "רחובות הנהר" על הקדמות האר"י. חתנו וממלא מקומו של הרב גדליה חיון שהיה ראש הישיבה הקדושה ללימוד חכמת הקבלה - "בית אל" בירושלים. מתלמידיו היה רבי חיים די לה רוזה.

ה'ת"ק - ה'תקמ"ב ט"ו באב 5542 - 5500 לבריאת העולם 1782 - 1740 לספה"ג

רבי עמרם בן דיואן

יליד ירושלים ומחכמי ומקובליה שעבר לחברון ולבסוף למרוקו, התיישב במכנס וייסד שם ישיבה. פעל ישועות רבות למען עם ישראל.

ה'תל"ב - ה'תקמ"ב כ"ד תשרי 5432 - 5542 לבריאת העולם 1672 - 1782 לספה"נ

רבי יעקב יוסף מפולנאה

מגדולי תלמידי הבעש"ט והמקורב ביותר, (האריך ימים ונפטר בערך בגיל 110, אל הבעש"ט הגיע אחר גיל שיבה) מייסד שושלת זלוטשוב, עשרות אדמור"ם היו מתלמידיו וביניהם רבי יעקב יוסף מאוסטרהא. מחבר "ספר החסידות" 4 כרכים ובו העלה את תורת רבו הבעש"ט, "תולדות יעקב יוסף", "בן פורת יוסף", "צפנת פענח", "כתונות פסים" על התורה.

ה'תס"ח - ה'תקמ"ד 5468 - 5544 לבריאת העולם 1708 - 1784 לספה"נ

רבי יהודה קצין

אב"ד בסוריה ומגדולי רבניה, מחבר ספר "מחנה יהודה". פסקיו הרבים מופיעים בחיבורי הרבנים שבדורו כמו רבי שלמה לניאדו ועוד.

ה'תק"י - ה'תקפ"ד כ' תשרי 5510 - 5544 לבריאת העולם 1750 - 1824 לספה"נ

רבי ישראל איסר ב"ר זאב וולף

מחכמי פולין, מקורב לחוזה מלובלין. ספרו "שער ומשפט", נחשב לאחד הספרים החשובים על חו"מ. עוד מספריו: "דרישת הארי" - דרשות והלכה, "נחלת אבות" - שו"ת.

ה'תנ"ה - ה'תקמ"ה ט"ז תמוז 5455 - 5545 לבריאת העולם 1695 - 1785 לספה"נ

רבי אריה לייב גינצבורג

מחכמי פולין אשכנז - בעל שו"ת "שאגת אריה" הידוע בחריפותו ובעמקותו, המכיל 108 תשובות בדיני או"ח. נדד בערים רבות באירופה ובשנת 5524 (1764) נתמנה לראב"ד העיר מץ, הגר"א שיבחו מאוד וכן החיד"א. מתלמידיו היו: רבי חיים מוולוז'ין. עוד מחיבוריו: "טורי אבן", "גבורות הארי" על תענית, יומא ומכות ושו"ת "שאגת אריה החדשות".

X - ה'תקמ"ה 5455 - X לבריאת העולם X - 1785 לספה"נ

רבי דוד חיים שמואל חסאן

מחכמי צפון אפריקה שעלה לארץ-ישראל עם רבי חיים בן עטר. מספריו: "חסדי דוד" - חידושים לשו"ע, "מכתם לדוד" - חידושים לרמב"ם, "קדשי דוד" חידושים לש"ס.

ה'תפ"ו - ה'תקמ"ו 5486 - 5546 לבריאת העולם 1726 - 1786 לספה"נ

רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב

מכונה "המגיד מזלוטשוב", מגדולי תלמידי הבעש"ט, מייסד שושלת זלוטשוב. עשרות אדמו"רים היו מתלמידיו.

ה'תע"ז - ה'תקמ"ז כ"א אדר 5477 - 5547 לבריאת העולם 1717 - 1787 לספה"נ

רבי אלימלך מליז'נסק

יליד פולין, בעל "נועם אלימלך" על התורה, תלמיד המגיד ממעזריטש, אחיו של הצדיק רבי זושא מאניפולי, שניהם ידועים בכינוי: "האחים הקדושים". רבי זושא נפטר בשנת 5560 (1800). רבי אלימלך היה האדמו"ר הראשון של החסידים לאחר המגיד ממעזריטש. מגדולי תלמידיו היו: המגיד מקוונניץ, רבי משה לייב מסאסוב, רבי מנדל מרימנוב, הרבי מאפטא, החוזה מלובלין ועוד. מספריו עוד: "סידור עבודת אלימלך", "ליקוטי שושנה".

ה'תצ"ח - ה'תקמ"ח א' אייר 5498 - 5548 לבריאת העולם 1738 - 1788 לספה"נ

רבי מנחם מנדל מויטסבך

תלמיד המגיד ממעזריטש, גדול תלמידיו היה הרב שניאור זלמן מלאדי - בעל "התניא". בשנת 5537 (1777) עלה לארץ ישראל בראש שיירה של שלוש מאות חסידים שסבלו רבות. מתורתו נדפסו בספר "פרי הארץ", ו"פרי העץ".

ה'תפ"ח - ה'תקנ"ג א' אלול 5488 - 5550 לבריאת העולם 1728 - 1790 לספה"נ

רבי פנחס שפירא מקוריץ

מחבר הספרים "מדרש פנחס" ו"ליקוטי שושנים". תלמיד חבר לבעש"ט, מגדולי האדמו"רים בדורו. מתלמידיו: רבי רפאל מברשד, רבי יעקב משיפטיווקא, רבי זאב מז'טומיר.

ה'תע"ח - ה'תקנ"ב י"ב שבט 5478 - 5552 לבריאת העולם 1718 - 1792 לספה"נ

רבי דוד פארדו

מרבני איטליה שעלה לארץ ישראל. עמד בראש ישיבת "חסד לאברהם" בירושלים. מחותנו של מרן החיד"א. מחבר הספרים "שושנים לדוד" - על המשניות, והוא חיבור כנגד הספר "בית דוד" של הרב ר' דוד חיים קורינאלדי, "מכתם לדוד" - שו"ת, "למנצח לדוד" על הש"ס, "חסדי דוד" - פירוש על התוספתא, "משכיל לדוד" על פירוש רש"י, "מזמור לדוד" - על שו"ע יו"ד ועוד.

ה'תפ"ז - ה'תקנ"ב י"א אייר 5487 - 5552 לבריאת העולם 1727 - 1792 לספה"נ

רבי יוסף תאומים

מחכמי פולין-אשכנז, ספרו "פרי מגדים" הוא ביאור למפרשי השו"ע, הט"ז (טורי זהב), הש"ך (שפתי כהן) והמגן אברהם. את ביאורו לט"ז קרא "משבצות זהב", ואת ביאורו לש"ך קרא "שפתי דעת", ועל המגן אברהם קרא "אשל אברהם". כן חיבר את "פורת יוסף" - חידושים ליבמות וכתובות, "ראש יוסף" על ברכות שבת ועוד, "שושנת העמקים" ו"גינת ורדים" - 70 כללים בסוגיות הש"ס, "תיבת גומא" על התורה, הלכה ואגדה, "מתן שכרן של מצוות" - חקירות בענייני שכר ועונש.

ה'ת"ע - ה'תקנ"ג ז' טבת 5470 - 5553 לבריאת העולם 1710 - 1793 לספה"נ

רבי רפאל שלמה לניאדו

מחכמי סוריה, אב"ד ארם צובא. מספריו: שו"ת "כסא שלמה", ובסופו "לחם שלמה", "המעלות לשלמה", "בית דינו של שלמה", "שו"ת מהר"ש לניאדו החדשות".

X - ה'תקנ"ד י"ח אדר א' 5554 - X לבריאת העולם 1794 - X לספה"נ

רבי אלכסנדר זיסקינד מהורדונה

מחכמי פולין אשכנז, מחבר ספר המוסר "יסוד ושורש העבודה" - ספר זה הוא מעין שו"ע להתנהגות האדם ע"פ כוונות האר"י, וכן הדרכה לחיי מוסר וביאור המצוות. כן חיבר צוואה לבניו בעניני מוסר ועבודת ה', וספר "קרני אור" שהוא פירוש על ספר הזוהר.

רבי חיים מצאנז

מכונה ה"צאנזר מברודי". מגדולי הדור בדורו. מקובל, מחכמי פולין, חברו של הנודע ביהודה. מחבר ספר "נאדר בקודש" על מס' אבות, ועוד. (אין קשר בין הצאנזר מברודי לרבי חיים הלברשטם מצאנז בעל "הדברי חיים").

ה'תע"ד - ה'תקנ"ד י"ז אייר 5474 - 5554 לבריאת העולם 1713 - 1794 לספה"נ

רבי יחזקאל סגל לנדא הלוי "הנודע ביהודה"

מגדולי רבני ופוסקי אשכנז, בעל שו"ת "הנודע ביהודה", "צל"ח" - ציון לנפש חיה, אותו חיבר לעילוי נשמת אמו. "דגול מרבבה" על שו"ע, "דרושי הצל"ח", "מראה יחזקאל" - קונטרסי השגות. מגדולי תלמידיו ה"חיי אדם", ה"תשובה מאהבה", ורבי בצלאל רנשבורג.

ה'ת"פ - ה'תקנ"ד 5480 - 5554 לבריאת העולם 1720 - 1794 לספה"ג

רבי חיים מודעי

יליד אינסטנבול, עלה לישראל בגיל 9 והתיישב בצפת, היה תלמיד רבי חיים אבולעפיא, מגדולי רבני קושטא - איזמיר, הנודע ביהודה שיבחו מאוד. מחבר שו"ת "חיים לעולם" ו"טיב גיטין". רבי נתן אדלר (רבו של החתם סופר), הזמין אליו לפרנקפורט את רבי חיים מודעי מאיזמיר, כדי שילמד אותו את המבטא ואת ההיגוי הספרדי, שלדעתו הוא יותר נכון ומדויק מהמבטא האשכנזי, ובמשך שלש שנים למד אצלו את המבטא וההיגוי הספרדי, ומאז נטש את המבטא האשכנזי.

x - ה'תקנ"ה 5555 - x לבריאת העולם 1795 - x לספה"ג

רבי אליקים גטניו

מחכמי טורקיה, מחבר ספר "תועפות ראם" - פירוש על "המזרחי" לרבי אליהו מזרחי, שו"ת "אגורה באהלך", "יצחק ירנן" - חידושים על הרמב"ם.

ה'ת"פ - ה'תקנ"ח י"ט תשרי 5480 - 5558 לבריאת העולם 1720 - 1797 לספה"ג

הגר"א - הגאון רבי אליהו מוילנא

מגדולי חכמי ישראל, גאון אמיתי ומפורסם בכינוי "הגאון מוילנא". חיבר את "ביאורי הגר"א" על ארבעת חלקי ה'שולחן ערוך'. תלמידיו כתבו ממה ששמעו מפיו, וחיברו מהם ספרים, והם: "קול אליהו", "דברות אליהו", "נפלאות אליהו", "שנות אליהו", "אדרת אליהו". הגר"א כתב ספרים גם על הספרא דצניעותא, רעיא מהימנא ועוד. כתב והגיה את כל הש"ס, המכילתא, ספרא וספרי. גדול תלמידיו וממשיך דרכו היה רבי חיים מוולוז'ין, וכן אחיו רבי זלמן שנפטר צעיר בגיל 31 בשנת 5547 (1787), ובנו רבי אברהם שנפטר בשנת 5569 (1809). את ספריו כתב עד גיל 40 ואז החל ללמד את תלמידיו שכתבו אחר"כ את שאר ספריו. תלמידו ר' יששכר בער כתב אחר פטירת הגר"א את הספר "מעשה רב", הכולל מאות פסקים והנהגות של הגר"א.

ה'ת"צ - ה'תקנ"ח י"א חשוון 5490 - 5558 לבריאת העולם 1730 - 1798 לספה"ג

רבי מנחם נחום טברסקי מצ'רנוביל

מחכמי פולין - אשכנז, מראשוני מפיצי החסידות, תלמיד הבעש"ט והמגיד ממעזריטש, אדמו"ר בדור הראשון לחסידות, מייסד שושלת צ'רנוביל שממנה הסתעפו שושלות חסידויות רבות. מכונה "בעש"ט קטן". מחבר ספר "מאור עיניים" - על התורה, "ישמח לב" - פשטים בגמרא על דרך הסוד.

רבי רפאל מייזלס -

מחכמי פולין - אשכנז, (חי בימי הגר"א), מחבר ספר "תוספת שבת" חידושי דינים וביאור על השו"ע.

ה'תע"ט - ה'תקנ"ט ח' אייר 5559 - 5479 לבריאת העולם 1799 - 1719 לספה"נ

רבי ישעיה פיק - ברלין - הגיר"פ

מחכמי פולין - אשכנז - מחבר הגהות והערות לתלמוד הבבלי, מראי מקומות, הפניות מקבילות תלמודיות והשוואות ביקורתיות המהוות הוספות על מסורת הש"ס להר"י בועז. הערותיו מופיעות לאורך כל הש"ס. לחם נגד המשכילים. חיבר עוד: "שאלת שלום" פירוש על ה"שאלתות", "הפלאה שבערכין" על ספר הערוך, "אומר השכחה" על הלכות שהשמיטו הפוסקים ו"מיני תרגומא".

X - ה'תק"ס 5560 - X לבריאת העולם 1800 - X לספה"נ

רבי אברהם חיון

מחכמי ארץ ישראל שעלה מטורקיה, תלמיד רבי יעקב ישראל אלגאזי מחבר ספר "שלמי צבור". חיבר את ספר "תורת שלמים", הביא לדפוס את ספרו של רבו הרב יעקב ישראל אלגאזי "שלמי צבור" ועליו הוסיף הערות משלו וקראו בשם "שלמי חגיגה".

X - ה'תק"ס ב' שבט 5560 - X לבריאת העולם 1800 - X לספה"נ

רבי משולם זוסיא (זושא) מאניפולי

צדיק גדול שדבק במידת האמת והענוה. אחיו של רבי אלימלך מליז'ענסק תלמיד המגיד ממעזריטש. מח"ס "מנורת הזהב".

X - ה'תק"ב - ה'תק"ס כ"ז אלול 5560 - 5502 לבריאת העולם 1800 - 1742 לספה"נ

רבי נתן הכהן אדלר

רבו של החת"ם סופר, תלמיד תלמידו של ה"פני יהושע". גאון עצום לפי עדות תלמידיו, כמעט ולא השאיר כתבים אחריו למעט ספר "משנת רבי נתן" על סדר זרעים וליקוט מחידושי הובאו בספר "דרך הנשר".

ה'תק"ח - ה'תק"ס י"ז אייר 5560 - 5508 לבריאת העולם 1800 - 1748 לספה"נ

רבי משה חיים אפרים אשכנזי

מחכמי פולין - אשכנז, אב"ד סדילקאב, נכד הבעש"ט מבתו, תלמיד ה"תולדות יעקב יוסף" והמגיד ממזריטש, מחבר ספר "דגל מחנה אפרים" על התורה ובסופו ליקוטים.

ה'תקי"ב - ה'תקס"א י"ח תשרי 5561 - 5512 לבריאת העולם 1801 - 1752 לספה"נ

רבי משולם איגרא

אב בית דין טיסמניץ ופרשבורג, גאון עולם ששמו נישא למרחקים. מספריו: "איגרא רמה", "שיטת רבנו משולם" ו"שו"ת רמ"א".

ה'תפ"ז - ה'תקס"ב ב' אדר א' 5562 - 5487 לבריאת העולם 1802 - 1727 לספה"נ

רבי יום - טוב אלגאזי

מחכמי ארץ ישראל, הראשון לציון. חברו של החיד"א, תלמיד הרש"ש וממלא מקומו לאחר מותו. ספריו: "הלכות יו"ט" - חידושים על הלכות בכורות ו"חלה להרמב"ן", וכן חיבר את הספרים "שמחת יום - טוב" על קדושת יו"ט, "קול זמרה" ו"גט מקושר".

ה'תקכ"ט - ה'תקס"ג י"ד תשרי 5563 - 5529 לבריאת העולם 1802 - 1769 לספה"נ

רבי שלום שכנא

אדמו"ר בדור שני לחסידות, בנו של "המלאך" ונכדו של "המגיד". מתלמידיו היה רבי נחמן מברסלב. מצאצאיו רבי ישראל מרוז'ין. לא הותיר אחריו דברי תורה בכתובים. גיסו הביא מדבריו בספרו "עטרת תפארת ישראל", וכן הובאו מדבריו בספרים: "משמיע שלום", "דרכי שלום" ו"נר ישראל".

X - ה'תקס"ה כ"ח שבט X - 5565 לבריאת העולם 1805 - X לספה"נ

רבי אפרים לניאדו

היה מחכמי ארם צובא (חאלב) ושימש כרבה של חאלב. מח"ס "דגל מחנה אפרים".

ה'תע"ד - ה'תקס"ה כ"ז ניסן 5565 - 5474 לבריאת העולם 1805 - 1714 לספה"נ

רבי יחיא צאלח - המהרי"ץ

גדול רבני תימן, אב"ד בעיר צנעא, תלמיד "רביד הזהב" משרקי. מחבר שו"ת "פעולת צדיק", פירוש "שושנת המלך" לשו"ע שהוא קיצור לפסקי המהרי"ץ, וכן סידור: "עץ חיים" פירוש על סידור התפילה התימני "תכלאל" בנוסח יהודי תימן. כמו כן כתב את "מקור חיים" ו"זבח תודה" על הלכות שחיטה, פירוש על פרקי אבות וספר דקדוק על תהלים.

ה'ת"צ - ה'תקס"ה ד' תמוז 5565 - 5490 לבריאת העולם 1805 - 1730 לספה"נ

ההפלא"ה - הרב פנחס לוי איש הורוביץ

אחיו של רבי שמעלקא מניקלשבורג, בתחילה שניהם היו תלמידיו של הגר"א, ואח"כ הפכו להיות תלמידיו של המגיד ממעזריטש. רבו של החת"ם סופר. מחבר ספר "הפלאה" על מסכת כתובות, "בית פנחס" על יבמות ומכות, "ספר המקנה" על קידושין, שו"ת "גבעת פנחס", "חידושי ההפלא"ה", "נתיבות לשבת" ו"פנים יפות" על התורה, "דרכי קנין תורה", "חומר בקודש" - שו"ת, "לחמי תורה" - חידושים.

ה'ת"ק - ה'תקס"ה י"ז טבת 5565 - 5500 לבריאת העולם 1805 - 1740 לספה"נ

רבי יעקב קרניץ מדובנא

הידוע בכינוי "המגיד מדובנא". בעל הספרים: "אהל יעקב" על התורה, "קול יעקב" על חמש מגילות, "כוכב מיעקב" על ההפטרות, "ספר המידות" ספר מוסר, "משלי המגיד מדובנא" והוא ליקוט המשלים מספריו - שהם כולם דרשות ומשלים. גדול הדרשנים בדורות האחרונים. חברו ומגידו של הגאון מווילנה.

ה'תצ"ט - ה'תקס"ה כ"ה אלול 5565 - 5499 לבריאת העולם 1805 - 1739 לספה"נ

רבי שאול ישועה אביטבול

ליד צפרו שבמרוקו ומרבניה. מחבר שו"ת "אבני שיש" על כל השו"ע, "אבני קודש" על הל' טריפות.

ה'תפ"ד - ה'תקס"ו י"א אדר 5566 - 5484 לבריאת העולם 1806 - 1724 לספה"נ

החיד"א - רבי חיים יוסף דוד אזולאי

מגדולי רבני הספרדים, הוראותיו נתפשטו בקרב עדות הספרדים, עליו נאמר: "מיוסף ועד יוסף לא קם כיוסף", דהיינו, ממרן הב"י עד מרן רבי יוסף אזולאי - לא קם כיוסף. מכונה "התייר הגדול", עקב נסיעותיו הרבות סביב העולם. חלק מספריו קראם על שמות איברי האדם: "ראש דוד" - דרושים, "פני דוד" - על פרשיות השבוע, "מראית העין", "פתח עיניים" - על הש"ס, "טוב עין" - שו"ת, "עין זוכר" - מערכות, "יעיר אוזן" - כללים, "דבש לפי" - מערכות, "צווארי שלל" - על ההפטרות, "לב דוד" - מוסר, "חדרי בטן", "זרוע ימין", "מורה באצבע", "קשר גודל", "צפורן שמיר", "שמחת הרגל", "ברכי יוסף" - שו"ת, "רוח חיים" - דרושים. עוד מספריו: "מחזיק ברכה", "שיורי ברכה", "חיים שאל", "יוסף אומץ", "אוצרות החיד"א", "שם הגדולים", ועוד ספרים רבים. תלמידים של "האור החיים הקדוש" ורבי יונה נבון.

ה'תפ"ד - ה'תקס"ו 5484 - 5566 לבריאת העולם 1724 - 1806 לספה"נ

רבי שמואל בר נתן הלוי קעלין

מחכמי פולין - אשכנז, רבו של החתם סופר. בעל "מחצית השקל" - (שק"ל ר"ת שמואל קלין לוי) פירוש דבריו הסתומים של "מגן אברהם" על השו"ע.

ה'תצ"ח - ה'תקס"ז י"ג תשרי 5498 - 5567 לבריאת העולם 1738 - 1806 לספה"נ

רבי מרדכי משה יוסף מיוחס

מחכמי ארץ-ישראל, ראשון לציון. מספריו: "שער המים", "ברכות המים" - חידושים על שו"ע, "מים שאל" - שו"ת על שו"ע.

רבי יצחק בר דוד פארדו

מחכמי איטליה שעלה לארץ-ישראל. ספריו: "תועפות ראם" - פירוש על שאילתות דרב אחאי גאון, (הודפס בשנת התקע"א (1181) ו"פירות גינוסר".

x - ה'תקס"ז 5567 לבריאת העולם x - 1807 לספה"נ

רבי מרדכי הלוי

מחכמי ארץ-ישראל והראשון לציון, מכונה "הרב המליץ", מחבר ספר "מאמר מרדכי" על שו"ע.

ה'תק"ה - ה'תקס"ז ד' שבט 5505 - 5567 לבריאת העולם 1745 - 1807 לספה"נ

רבי משה יהודה לייב מסאסוב

אדמו"ר בדור השני של החסידות. תלמידו של רבי שמעלקא מניקלשבורג. מתלמידיו היו: היהודי הקדוש מפשיסחא, רבי מאיר מפרמישלאן. היה מפורסם באהבת ישראל המופלאה שלו. מח"ס "ליקוטי רמ"ל".

x - ה'תקס"ח 5568 לבריאת העולם x - 1808 לספה"נ

רבי משה גאגין

חי בזמנו של החיד"א, בנו רבי חיים אברהם היה ה"חכם באשי" הראשון בירושלים ומחבר הספרים "חוקי חיים", "חיים מירושלים", "שמח לב" ו"מנחה טהורה".

ה'תק"ק - ה'תקע"ע כ"ה תשרי 5570 - 5500 לבריאת העולם 1810 - 1740 לספה"נ

רבי לוי יצחק מברדיצ'ב

מחכמי פולין - אשכנז, אדמו"ר בדור השני לחסידות, תלמיד המגיד ממעזריטש והרבי שמואל שמלקא מניקלשבורג. מחבר ספר "קדושת הלוי" על התורה והמועדים, היה אוהב ישראל גדול ומלמד זכות על עם ישראל. רבם של המגיד מקוונניץ, ה"דעת קדושים", רבי אהרן מזיטומיר ורבי יצחק מנישכיו.

ה'תפ"ד - ה'תקע"א י"ח סיון 5571 - 5484 לבריאת העולם 1811 - 1724 לספה"נ

רבי ישמעאל הכהן

מגדולי חכמי איטליה, רבו של רבי יעקב חי ריקאנטי. מחבר ספר "זרע אמת" ב' חלקים. חלק א' הוא שו"ת בשו"ע או"ח וחידושים לש"ס, וחלק ב' חידושים לש"ס וביאורים לרי"ף, רמב"ם, ור"ן, כן חיבר את "שבח פסח", "שפת אמת" ועוד.

ה'תקל"ב - ה'תקע"א י"ח תשרי 5571 - 5532 לבריאת העולם 1810 - 1772 לספה"נ

רבי נחמן מברסלב

אדמו"ר בדור השני של החסידות, בן נכדתו של רבי ישראל בעל שם טוב. מייסד חסידות ברסלב. מספריו: "ליקוטי הלכות", "ספר המידות", "סיפורי מעשיות", "ליקוטי מוהר"ן" שכולל פשטים וטעמים על פסוקי התנ"ך ומאמרי חז"ל. החומר נלקט ונערך ע"י תלמידו רבי נתן שטרנהרץ.

ה'תפ"א - ה'תקע"ב ו' תשרי 5572 - 5481 לבריאת העולם 1812 - 1721 לספה"נ

רבי אריה - ליב משפולה - הסבא משפולי

מחכמי פולין - אשכנז, תלמיד בעל ה"תולדות" רבי יעקב יוסף והרב פנחס מקוריץ, היה מחזיר בתשובה ובעל מופתים, ומעשיו מתוארים בספר "תפארת מהרא"ל".

ה'תקי"ז - ה'תקע"ב י"ח כסלו 5572 - 5517 לבריאת העולם 1812 - 1757 לספה"נ

רבי ברוך ממז'בוז'

נכד הבעש"ט, דודו של רבי נחמן ברסלב, תלמיד רבי פנחס מקוריץ. התנגד לרוב האדמורי"ם שבימיו, בטענה שסטו משיטת סבו והכניסו רעיונות חדשים בחסידות.

ה'תק"ה - ה'תקע"ג כ"ד טבת 5573 - 5505 לבריאת העולם 1813 - 1745 לספה"ג

רבי שניאור זלמן מלאדי

יליד רוסיה, בעל ה"תניא" - ליקוטי מאמרים על החסידות. מייסד תנועת החסידות "חב"ד", חיבר את: "שו"ע הרב". תלמיד המגיד ממעזריטש, מכונה "האדמו"ר הזקן", או "הרב". בנו רבי דובער היה ממשיך דרכו לאחר פטירתו.

ה'תק"ה - ה'תקע"ג י"ט טבת 5573 - 5505 לבריאת העולם 1813 - 1745 לספה"ג

רבי אריה לייב הכהן הלר

מחכמי אשכנז (פולין), רב העיר סטרי בגליציה. בעל "קצות החושן" חידושים על שו"ע חו"מ, "אבני מילואים" חידושים על שו"ע אבן העזר ו"שב שמעתתא". בסוף ספר "קצות החושן" הכניס הרב את "קונטרס הספיקות" של אחיו הגדול רבי יהודה כהנא (5500 - 5579 (1740 - 1819), עוד חיבר את הקונטרס "משובב נתיבות" בו השיב על השגות ר' יעקב מליסא בספרו "נתיבות המשפט" על "קצות החושן".

ה'תק"ו - ה'תקע"ד ז' שבט 5574 - 5506 לבריאת העולם 1814 - 1746 לספה"ג

רבי דוד מללוב

תלמיד "החווה מלובלין" ורבי אלימלך מליז'נסק. אדמו"ר ומייסד שושלת חסידות ללוב. דברי תורתו הובאו ב"ליקוטי דברי דוד".

ה'תקכ"ו - ה'תקע"ד י"ט תשרי 5574 - 5526 לבריאת העולם 1814 - 1766 לספה"ג

רבי יעקב יצחק מפשיסחא

מחכמי פולין - אשכנז. מכונה "היהודי הקדוש". תלמיד "החווה מלובלין", מגדולי האדמורי"ם בדור השני לחסידות. מתלמידיו היו: הרב שמחה בונים מפשיסחא, רבי מנחם מנדל מקוצק. מדברי תורתו נדפסו בספרים: "נפלאות היהודי", "תפארת היהודי", "תורת היהודי", "כתר היהודי" ועוד.

ה'תקט"ו - ה'תקע"ד 5574 - 5515 לבריאת העולם 1814 - 1755 לספה"ג

רבי דוד שלמה אייבשיץ

כיהן ברבנות פולין ובשנת התקס"ח (1808) עלה לא"י והתיישב בצפת. מספריו: "ערבי נחל" על התורה, "לבושי שרד" על שו"ע יו"ד ואו"ח, "אם לבניה" - מוסר, "אשד הנחלים" - ביאורי הלכות, "כד הקמח" - שו"ת, "מגילת סתרים", "נאות דשא" - שו"ת.

ה'תצ"ו - ה'תקע"ה י"ד תשרי 5496 - 5575 לבריאת העולם 1815 - 1736 לספה"נ

רבי ישראל מקוזניץ

יליד אפטא שבאוקראינה, מכונה "המגיד מקוזניץ", היה מפורסם במופתיו. בנו של רבי שבתי כורך הספרים. תלמיד הנודע ביהודה בצעירותו ואח"כ המגיד ממזריטש, רבי שמלקי מניקלשבורג ורבי אלימלך מליז'נסק. בעל "בית ישראל", "עבודת ישראל", "אור ישראל", "נר ישראל", "תהילות ישראל".

ה'תק"ז - ה'תקע"ה ט"א אב 5507 - 5575 לבריאת העולם 1815 - 1747 לספה"נ

"החווה מלובלין" - רבי יעקב יצחק הלוי הורוביץ

מחכמי פולין - אשכנז. מגדולי האדמור"ם, בעל רוח - הקודש, תלמיד המגיד ורבי אלימלך מליז'נסק. ספריו: "זאת זכרון", "דברי אמת", נהפכו לספרי יסוד החסידות.

ה'תק"ה - ה'תקע"ה י"ט אייר 5505 - 5575 לבריאת העולם 1815 - 1745 לספה"נ

רבי מנחם מנדל מרימנוב

תלמיד רבי אלימלך מליז'נסק ורבי שמעלקא מניקלשבורג, חברם של הרה"ק מלובלין והרבי מקוזניץ. תיקן תקנות חשובות לחסידיו שהופיעו בספרים: "מנחם ציון", "דברי מנחם", "עטרת מנחם" ו"אילנא דחיי". עשרות אדמור"ם היו מתלמידיו.

ה'תקי"ז - ה'תקע"ט כ"ב חשוון 5517 - 5579 לבריאת העולם 1819 - 1757 לספה"נ

רבי עזריאל הלוי הורוביץ מלובלין

מכונה "ראש הברזל". מגדולי המתנגדים לחסידות. אב"ד בקרשניק ובלובלין. מחבר שו"ת "תשובות וחידושי ראש הברזל".

ה'תק"מ - ה'תק"פ ט"ו טבת 5540 - 5580 לבריאת העולם 1820 - 1780 לספה"נ

רבי חיים מרדכי מרגליות

רב העיר דובנא שבגליציה, אחיו של הרב אפרים זלמן מרגליות מחבר הספרים "יד אפרים", "בית אפרים", "ראש אפרים", "מטה אפרים", "שער אפרים", "עוללות אפרים" (חי בין השנים 5521 - 5588). רבי חיים חיבר את "שערי תשובה" שהוא למעשה מעין השלמה לספר "באר היטב", שה'באר היטב' הוא קיצור של דברי נושאי הכלים העיקריים של השו"ע בתוספת הערות הלכתיות מספרים אחרים. הציונים בבאר היטב משמשים כהפניות להערות שב"שערי תשובה". בספר "שערי תשובה" ליקוט של פסקים ותשובות ממאות שו"ת, מופיע תדיר בספרי השו"ע.

ה'תק"א - ה'תקפ"א כ"ג חשון 5501 - 5581 לבריאת העולם 1741 - 1821 לספה"נ

רבי רפאל יוסף חזן

בעל שו"ת "חקרי לב" וספר "מערכי לב". מחכמי תורכיה. היה הרשל"צ בארץ-ישראל בשלוש שנותיו האחרונות. תלמיד רבי יצחק נוניס בילמונטי בעל "שער למלך".

ה'תק"ט - ה'תקפ"א י"ד סיון 5509 - 5581 לבריאת העולם 1749 - 1821 לספה"נ

רבי חיים מוולוז'ין

גדול תלמידי הגר"א וכן למד אצל ה"שאגת אריה". מייסד ישיבת "וולוז'ין" המפוארה. מחבר ספר "נפש החיים" - דרשות על מוסר, "רוח חיים" על פרקי אבות, ושו"ת: "חוט המשולש" חלק א'. את חלק ב' חיבר חתנו רבי הלל, וחלק ג' חיבר רבי אליעזר פריד. "הקדמה לספרא דצניעותא" ו"הגהות על ספר שנות אליהו". מאות שאלות ותשובות נשרפו.

ה'תק"ח - ה'תקפ"א ד' תשרי 5508 - 5581 לבריאת העולם 1748 - 1821 לספה"נ

רבי אברהם ב"ר יחיאל מיכל דנציג

תלמיד "הנודע ביהודה". מגדולי פוסקי אשכנז. בעל "חיי אדם" - ב' חלקים. חלק א' הל' שו"ע או"ח הלכה למעשה, חלק ב' "נשמת אדם" המקור לדינים. "חכמת אדם" - הל' יו"ד, "בינת אדם", "בית אברהם", "זכרו תורת משה", "מצות משה", "נפש אדם", "שערי צדק" ו"תפילה זכה".

ה'תקכ"ה - ה'תקפ"א י"ח ניסן 5525 - 5581 לבריאת העולם 1765 - 1821 לספה"נ

רבי פנחס אליהו בר מאיר מוילנא

מחבר "ספר הברית" בעניני מדע, טבע אסטרונומיה ועוד.

ה'תקכ"ב - ה'תקפ"א ט"ו תשרי 5522 - 5581 לבריאת העולם 1782 - 1821 לספה"נ

רבי בצלאל רנשבורג

תלמיד "הנודע ביהודה". חיבר הגהות לש"ס בשם "הגהות מהר"ב רנשבורג". עוד מחיבוריו: "הורה גבר" על הוריות, "פתחי נידה" על הלכות נידה, ו"שדה צופים".

ה'תק"ז - ה'תקפ"ב כ"א תשרי 5507 - 5582 לבריאת העולם 1747 - 1821 לספה"נ

רבי רפאל ברדוגו

רב העיר מכנס שבמרוקו ומגדולי הפוסקים שבמרוקו. מחבר הספרים שו"ת "משפטים ישרים", "תורת אמת" - הלכה, "מי מנוחות" על התורה, "משמחי לב" על התנ"ך.

ה'תקמ"ח - ה'תקפ"ד 5548 - 5584 לבריאת העולם 1788 - 1824 לספה"נ

רבי יעקב חי ריקנאטי

מחכמי איטליה, תלמיד רבי ישמעאל הכהן בעל "זרע אמת". ספרו "פסקי ריקנאטי חדשים" הוא פסקי דין ושו"ת.

ה'תקל"ד - ה'תקפ"ד ט' ניסן 5534 - 5584 לבריאת העולם 1774 - 1824 לספה"נ

רבי דובער מליובאוויטש

בנו של "בעל התניא", כונה "האדמו"ר האמצעי".

ה'תק"ח - ה'תקפ"ה ה' ניסן 5508 - 5585 לבריאת העולם 1748 - 1825 לספה"נ

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא

תלמיד רבי אלימלך מליז'נסק, מגדולי האדמו"רים בדור השני לחסידות. אב"ד דק"ק אפטא, מכונה "הרבי מאפטא" או "אוהב ישראל". מח"ס "אוהב ישראל" על התורה, "הגדה של פסח - אוהב ישראל", "מסכת אבות - אוהב ישראל", "שמירות וסגולות נפלאות", "תורת אמת" על התורה.

התקל"ח - ה'תקפ"ה ט' ניסן 5538 - 5585 לבריאת העולם 1778 - 1825 לספה"נ

רבי יעקב צבי יאליש

בעל "מלוא הרועים" - הגהות וכללי הש"ס. מחכמי פולין אשכנז, תלמיד החוזה מלובלין, כן חיבר עוד: "בית ועד לחכמים", "חינוך בית יהודה", "קהלת יעקב" ו"פרשת דרכים זוטא".

X - ה'תקפ"ו כ"ג אלול X - 5586 לבריאת העולם X - 1826 לספה"נ

רבי אורי מסטרליסק

אדמו"ר קדוש ומכונה "השרף מסטרליסק", תלמיד רבי שלמה מקרלין. היה רבו של האדמו"ר ר' שר שלום מבעלז. דברי תורתו מובאים בספר "אמרי קדוש".

ה'תקי"ד - ה'תקפ"ו 5514 - 5586 לבריאת העולם 1754 - 1826 לספה"נ

רבי אלעזר פלקלש

יליד פראג, מצאצאי המהר"ל מפראג ורבי העשיל מקראקא, תלמידו של הנודע ביהודה ודיין בבית דינו. בעל שו"ת "תשובה מאהבה", "עולת החודש" ו"חזון למועד".

ה'תקי"א - ה'תקפ"ז ט"ו טבת 5511 - 5587 לבריאת העולם 1751 - 1827 לספה"נ

רבי רפאל מברשיד

גדול תלמידי רבי פנחס מקוריץ, דבק מאוד במידת האמת.

ה'תק"כ - ה'תקפ"ז י"א אייר 5520 - 5587 לבריאת העולם 1780 - 1827 לספה"נ

רבי נפתלי צבי מרופשיץ

מגדולי האדמו"רים בדור השני לחסידות, תלמיד רבי אלימלך מליז'נסק והחווה מלובלין. בעל "זרע קודש", "איילה שלוחה" ו"אהל נפתלי" (ביידיש).

ה'תקכ"ז - ה'תקפ"ז י"ב אלול 5527 - 5587 לבריאת העולם 1787 - 1827 לספה"נ

רבי שמחה בונים מפרשיסחא

אדמו"ר בדור השלישי לחסידות, תלמיד החווה והיהודי הקדוש, שיכלל את החסידות. מתלמידיו: הרבי מקוצק, וחידושי הרי"ם. מדברי תורתו לוקטו על ידי תלמידיו בספרים: "קול מבשר", "קול שמחה", ו"חדות שמחה".

ה'תקמ"ו - ה'תקפ"ד כ' תשרי 5546 - 5584 לבריאת העולם 1786 - 1824 לספה"נ

רבי אליעזר פאפו

מחכמי טורקיה שעבר לרומניה. ספרו "פלא יועץ" הוא ספר מוסר שנתקבל בקרב הציבור הרחב. כן חיבר עוד את "אורות אילים", "יעלזו חסידים" מוסר, "אלף המגן" חידושי תורה, "חסד לאלפים" ועוד.

ה'תקי"ג ה'תקצ"צ ח' שבט 5513 - 5590 לבריאת העולם 1753 - 1830 לספה"נ

רבי יצחק טייב

מגדולי רבני טוניס, חי בזמנו של החיד"א, מחבר הספרים: "ערך השולחן" - על כל ארבעת חלקי שולחן ערוך, "חוקת הפסח" - על הלכות פסח, "זוי העמודים" על ספר "יראים", ועוד.

ה'תק"י - ה'תקצ"א ו' אלול 5510 - 5591 לבריאת העולם 1750 - 1831 לספה"נ

רבי משה מינץ

מחכמי פולין - אשכנז, חברם של רבי עקיבא איגר והחתם סופר ועימם לחם בתנועת ההשכלה וההתבוללות שהחלה אז להתפשט בגרמניה ומחוצה לה. מחבר שו"ת: "מהר"ם מינץ" ו"דביר הבית". (קיים רב נוסף מאחרוני הראשונים בעל שם זהה. מהר"ם מינץ הראשון היה בן דודו של מהר"ם מינץ. גאוני הדור כמו תרומת הדשן, מהר"ם ברונא ומהר"ק היו מתייעצים עמו).

X - ה'תקצ"א י"א תמוז 5591 - X לבריאת העולם 1831 - X לספה"נ

רבי צבי הירש מזידיטשוב

מכונה "שר בית הזוהר". מספריו: "צבי לצדיק", "בית ישראל" - על התנ"ך, "סור מרע ועשה טוב" - הקדמה ודרך לעץ חיים, "עטרת צבי" - פירוש על הזוהר, "פרי קודש הילולים" - דרשות, "קונטרס השמות".

ה'תק"ל - ה'תקצ"ב כ"ה אייר 5592 - 5530 לבריאת העולם 1832 - 1770 לספה"נ

רבי יעקב לורברבוים מליסא

אב"ד דק"ק ליסא, תלמיד רבי משולם אגרא, בעל ה"חוות דעת" על יורה דעה, "חוק יעקב", "נתיבות המשפט" על חושן משפט ובו השגות על הספר קצות החושן, "סידור דרך החיים", "מקור חיים", "מעשה נסים" על הגדת הפסח, "צרוור המור" על שיר השירים, "פלגי מים" על מגילת איכה.

ה'תק"ד - ה'תקצ"ו י"ט נסלו 5596 - 5504 לבריאת העולם 1836 - 1744 לספה"נ

רבי יצחק חי טייב

מגדולי רבני טוניס, י"א שהיה בן דודו של רבי יצחק טייב בעל "ערך השלחן". חידושי הרבים נשרפו ורק חלק קטן נשאר מהם, דבר שגרם לו לחלישות דעת עד יום פטירתו. לאחר פטירתו ליקט ר' יוסף אלגזי את כל חידושיו לספר וקראו בשם "חלב חטים" (חטים ר"ת מהרב יצחק חי טייב). כונה "ר' חי טייב לא מת".

ה'תקכ"ב - ה'תקצ"ח י"ג תשרי 5598 - 5522 לבריאת העולם 1837 - 1762 לספה"נ

רבי עקיבא איגר

מגדולי רבני אשכנז, רב העיר פוזן, חמיו של החת"ם סופר. בעל "גליון הש"ס" - הגהות והערות על הש"ס. מספריו עוד: "חידושי רע"ק", "תוס' רעק"א", "הגהות לשולחן ערוך" ו"שו"ת רע"א".

ה'תק"ל - ה'תקצ"ט ט' סיון 5599 - 5530 לבריאת העולם 1839 - 1770 לספה"נ

רבי ישראל משקלוב

מחכמי אשכנז - פולין, מתלמידי הגר"א שעלו לארץ ישראל. ספרו "פאת השולחן" על המצוות התלויות בארץ ישראל שלא נכללו בשו"ע, ועוד ספרים. ערך את ביאורי הגר"א לשו"ע או"ח ויו"ד והגהות למסכת שקלים.

ה'תקכ"ב - ה'ת"ר כ"ה תשרי 5600 - 5522 לבריאת העולם 1839 - 1762 לספה"נ

החת"ם סופר - רבי משה סופר

מגדולי פוסקי אשכנז, תלמיד ההפלא"ה ורבי נתן אדלר. חתנו של הגאון רבי עקיבא איגר (בנישואיו השניים). חיבר למעלה מ-90 ספרים על התורה והש"ס. מחיבוריו הידועים שו"ת "חת"ם סופר" ז' כרכים, "תורת משה - דרשות על התורה", "ליקוטי תשובות חת"ם סופר", "סידור חת"ם", "צוואת משה". מכונה חת"ם סופר על שם ספרו. ר"ת שמו חת"ם הם: חידושי תורת משה. (ישנו רב נוסף בשם זה והוא רבי משה סופר מפשרסק בעל "אור פני מנשה" המבוסס על דברי האלשיך, נפטר בשנת 5554 (1794)).

רבי דוד שמואל פרדו

מחכמי איטליה (בזמנו של החת"ם סופר) שעלה לארץ-ישראל, מחבר ספר "כללי הש"ס".

ה'תקי"ט - ה'תר"א כ"ח תמוז 5601 - 5519 לבריאת העולם 1841 - 1759 לספה"נ

רבי משה טיטלבוים מאוהל

אדמו"ר קדוש בדור השלישי לחסידות, תלמיד החוזה מלובלין. אב"ד אוהל שבהונגריה. מח"ס: שו"ת "השיב משה", "ישמח משה" על התורה, "תפילה למשה" פירוש לתהלים.

ה'תקל"א - ה'תר"א כ"ט תשרי 5601 - 5531 לבריאת העולם 1841 - 1771 לספה"נ

רבי אברהם דוד מבוטשאטש

מגדולי מפרשי השו"ע, תלמיד ה"לבושי שרד" ורבי משולם אגרא. מחבר הספרים: "אשל אברהם" על שו"ע או"ח, "דעת קדושים" על שו"ע יו"ד, "עזר מקודש" על שו"ע אבן העזר, "כסף קדשים" על חושן משפט ועוד.

ה'תקמ"ג - ה'תר"א י"ח טבת 5601 - 5543 לבריאת העולם 1841 - 1783 לספה"נ

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב

מחבר ספר "בני יששכר". (רבו גילה לו שהוא משבט יששכר ולכן קרא לספרו החשוב "בני יששכר"). אדמו"ר בדור השלישי לחסידות, תלמיד החוזה מלובלין, המגיד מקוונ'ניץ והרבי מרימנוב. רבה של דינוב שעל שמה נקרא. עוד מספריו: "חידושי מהרצ"א" על הלכות חנוכה, "ריח דודאים" על מסכת מגילה, "דרך פיקודיך", "אגרא דכלה" ועוד.

ה'תקמ"ו - ה'תר"ג 5603 - 5546 לבריאת העולם 1843 - 1786 לספה"נ

רבי יעקב ברדוגו

יליד מקנס שבמרוקו, מגדולי רבני מרוקו, מחבר שו"ת "שופריה דיעקב", "קדושת שבת" על מסכת שבת, "קול יעקב" על התנ"ך.

X - ה'תר"ה כ"ג כסלו X - 5605 לבריאת העולם X - 1845 לספה"נ

רבי יהודה נבון

מחכמי ארץ-ישראל, נכדו של רבי אפרים נבון בעל "מחנה אפרים". חיבר את הספר "דגל מחנה אפרים" ובו תירץ קושיות על ה"מחנה אפרים". לאחר פטירת אביו ר' יונה משה, התמנה לראשון לציון (קיים רב נוסף בעל שם זהה והוא דודו).

ה'תקנ"ז - ה'תר"ה י' טבת 5605 - 5550 לבריאת העולם 1845 - 1790 לספה"נ

רבי נתן שטרנהרץ

תלמידו וממשיך דרכו של רבי נחמן מברסלב, מחבר ספר "ליקוטי הלכות" ועוד.

ה'תקל"ה - ה'תר"ו כ"ט ניסן 5606 - 5535 לבריאת העולם 1846 - 1775 לספה"נ

רבי יהודה בכרך

מחכמי פולין - אשכנז, אב"ד סייני. מחבר ספר "נימוקי הגרי"ב" - על ששה סדרי משנה, על הש"ס, הרמב"ם, שו"ע או"ח ויו"ד, ו"תורת הטאת".

ה'תקמ"ז - ה'תר"ח כ"א אייר 5608 - 5547 לבריאת העולם 1848 - 1787 לספה"נ

רבי חיים אברהם גאגין

מחכמי טורקיה שעלה לארץ-ישראל, הראשון שהוענק לו התואר "חכם באשי", הרשל"צ, וממנו ואילך נקראו כל הרבנים הראשיים הספרדים "הראשון לציון". מספריו: "מנחה טהורה" - על מנחות, שו"ת "חוקי חיים", "חיים מירושלים", "סביב לאוהל" ו"יריעות האוהל".

ה'תקמ"ז - ה'תר"י כ"ח אייר 5610 - 5540 לבריאת העולם 1850 - 1780 לספה"נ

רבי מאיר מפרמישלאן

אדמו"ר מהדור השלישי לחסידות, מחכמי פולין - אשכנז, תלמיד רבי מרדכי מקרמניץ והחווה מלובלין. מספריו: "דברי מאיר", "אור המאיר", "ומרגניתא דרבי מאיר". מייסד שושלת פרמישלאן, נאדבורנא ועוד.

ה'תקנ"ז - ה'תרי"א ג' חשון 5611 - 5557 לבריאת העולם 1851 - 1797 לספה"נ

רבי ישראל מרוז'ין

תלמיד החוזה מלובלין. אדמו"ר, מייסד שושלת רוז'ין, מחבר הספרים "בית ישראל" ו"תפארת ישראל", הספר "כנסת ישראל" הוא ליקוטי חידושים מדברי תורתו.

ה'תקמ"ז - ה'תרי"ב י"א טבת 5612 - 5547 לבריאת העולם 1852 - 1787 לספה"נ

רבי שלמה איגר

בנו של הגאון ר' עקיבא איגר. מחבר "גליון המהרש"א".

ה'תקמ"ט - ה'תרי"ג כ"ט טבת 5613 - 5549 לבריאת העולם 1853 - 1789 לספה"נ

רבי יצחק אייזיק חבר

מקובל גדול. ראב"ד במספר קהילות תלמיד ר' מנחם מנדל משקלוב שהיה תלמידו של הגר"א, נקרא "פה שלישי להגר"א" כי פירש והפיץ את משנתו שקיבל מתלמידי הגר"א. מספריו: "בית יצחק", "יד מצרים", "סדר זמנים", "בנין עולם", "מגן וצינה", "פתחי שערים", "בית נאמן" ו"בית עולמים".

ה'תקמ"ג - ה'תרט"ו כ"ז אלול 5615 - 5543 לבריאת העולם 1855 - 1783 לספה"נ

רבי שלום רוקח מבעלז

מכונה שר שלום מבעלז. מייסד חסידות בעלז. תלמיד החוזה והרב מאפטא, מתורתו ותולדותיו מופיעים בספר "דובר שלום". ליקוטי אמרות מתורתו מובאים עוד בספר "מהר"ש שר שלום" שלקטם הרב קלפהולץ.

ה'תקנ"ח - ה'תרט"ז ד' נסלו 5616 - 5558 לבריאת העולם 1856 - 1798 לספה"נ

רבי דוד לוריא

הרד"ל, מגדולי הדור, מחבר ספרים: "שו"ת הרד"ל", ופירושים למדרש רבה, מדרש שמואל לפרקי דרבי אליעזר ולפסיקתא רבתי ועוד, "קדמות ספר הזהר", "נפש יהודה" - זוהר ומפרשיו.

ה'תקס"ו - ה'תקט"ז ל' תשרי 5616 - 5566 לבריאת העולם 1856 - 1806 לספה"נ

רבי צבי הירש חיות

תלמיד רבי אפרים זלמן מרגליות מברודי. מחבר הספרים: "שו"ת מהר"ץ", "תורת הנביאים", "עטרת צבי", "דברי הוראה", "מבוא התלמוד", והגהות על הש"ס שנדפסו בש"ס.

ה'תקכ"ה - ה'תרי"ח כ"ח טבת 5618 - 5525 לבריאת העולם 1858 - 1765 לספה"נ

רבי אברהם ענתבי

מגדולי רבני סוריה - ארם צובא. מספריו: "יושב אוהלים", "אוהל ישרים", "מור ואוהלות" ו"חכמה ומוסר".

ה'תקמ"ז - ה'תרי"ט כ"ב שבט 5619 - 5547 לבריאת העולם 1859 - 1787 לספה"נ

רבי מנחם מנדל מקוצק

תלמיד החוזה והיהודי הקדוש, אדמו"ר בדור השלישי לחסידות, מכונה השרף מקוצק. מתלמידיו: "חידושי הרי"ם".

ה'תקל"ג - ה'תר"כ ט' טבת 5620 - 5533 לבריאת העולם 1860 - 1773 לספה"נ

רבי ישועה בסיס

גאב"ד טוניס, תלמידו של רבי יצחק טייב. מחבר ספר "אבני צדק". גדול תלמידיו רבי אברהם הכהן יצחקי בעל "משמרות כהונה".

ה'תקמ"ב - ה'תרכ"א ג' תשרי 5621 - 5542 (לבריאת העולם) 1861 - 1782 לספה"נ

רבי ישראל ליפשיץ

בעל "תפארת ישראל" פירוש נפלא על המשניות. הפירוש מתחלק לשניים: יכין ובוועז, יכין זהו הפשט ובוועז חידושי הלכות.

X - ה'תרכ"ד ח' כסלו 5624 - X לבריאת העולם 1864 - X לספה"נ

רבי אברהם הכהן יצחקי

מרבני טוניס, תלמיד רבי ישועה בסיס, רבו של רבי שלמה דאנה מח"ס "שלמי תודה". מחבר הספרים: "משמרות כהונה" על כל הש"ס, "שולחנו של אברהם" על שו"ע ובסופו "שו"ת מצוות כהונה", "עיני הכהן" על הלכות טריפות, "כף הכהן" חידושי תנ"ך, "כתר כהונה" בחכמת הקבלה.

ה'תקמ"ה - ה'תרכ"ה ד' ניסן 5625 - 5545 לבריאת העולם 1865 - 1785 לספה"נ

רבי יעקב צבי מקלנבורג

תלמיד רבי עקיבא איגר, חברו של המלבי"ם, רבה של קניגסברג, בעל "הכתב והקבלה" פירוש על התורה, ו"עיון תפילה" על סדרי התפילות.

ה'תקמ"ט - ה'תרכ"ו י"ג ניסן 5626 - 5549 לבריאת העולם 1866 - 1789 לספה"נ

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש

נכד בעל התניא מבתו, לאחר שנפטרה אמו בהיותו בן 4 גידלו בעל התניא והיה לרבו המובהק. חתנו ואחינו של האדמו"ר האמצעי. מחבר שו"ת "צמח צדק". לאחר פטירת חותנו מונה לאדמו"ר במקומו. בנו הששי רבי שמואל המשיך אחריו וכונה "אדמו"ר מהר"ש". מספריו: שו"ת "צמח צדק", "צמח צדק" - חידושים על הש"ס, "ביאורי הזוהר", "דרך אמונה" (ספר החקירה) - השקפה, "דרך מצוותיך" - מאמרים.

ה'תקנ"ד - ה'תרכ"ו כ"ג סיון 5626 - 5554 לבריאת העולם 1866 - 1794 לספה"נ

רבי יהודה בן ישראל אסאד

נולד בעיר אסאד שבהונגריה, מחכמי הונגריה, אב"ד סערדאהעלי. תלמיד רבי מרדכי בנט. מחבר ספר שו"ת "יהודה יעלה" ו"חידושי מהר"י אסאד".

ה'תקנ"ט - ה'תרכ"ו כ"ג אדר 5626 - 5559 לבריאת העולם 1866 - 1799 לספה"נ

רבי יצחק מאיר אלתר מגור

אדמו"ר קדוש. מייסד שושלת גור. תלמיד המגיד מקוונניץ, רבי שמחה בונים מפשיסחא ורבי מנחם מנדל מקוצק. יורשו וממשיך דרכו היה נכדו רבי אריה לייב בעל ה"שפת אמת". מחבר ספר "חידושי הרי"ם" על הש"ס, שו"ע חו"מ, התורה ומסכת אבות. "ספר הזכות" על כף זכות, "ספר רות" עם פירוש שפת אמת, וכן בעל "שו"ת הרי"ם".

ה'תקס"ה - ה'תרכ"ו ט' שבט 5626 - 5565 לבריאת העולם 1866 - 1805 לספה"נ

רבי יוסף שווארץ

מרבני גרמניה, ספרו "דברי יוסף" כולל בתוכו שני ספרים: "תבואת הארץ" ו"תבואת השמש" וכן חיבר גם את "פרי תבואה" ו"פרד"ס".

ה'תקמ"ו - ה'תרכ"ו ג' חשון 5626 - 5546 לבריאת העולם 1863 - 1785 לספה"נ

רבי יוסף זונדל סלאנט

תלמיד רבי חיים וולוז'ין ורבי עקיבא איגר. חותנו של רבי שמואל סלנט. רבם של ר' צבי הירש סלאנט ור' ישראל סלאנט. מחבר ספר "זיר יצחק".

ה'תקמ"ח - ה'תרכ"ח י"ז שבט 5548 - 5628 לבריאת העולם 1868 - 1788 לספה"נ

רבי חיים פלאג'י

מגדולי רבני תורכיה, נכדו של ה"חקרי לב" רבי יוסף רפאל חזן. חיבר 95 ספרים, ש-54 מהם נשרפו, וחיבר אח"כ חלק מהם על-פי זכרונו. מספריו: "כף החיים", "מועד לכל חי", "לב חיים", "גנזי חיים", "חיים לראש" "חיים ביד" ועוד.

ה'תקע"ג - ה'תרכ"ח ג' אלול 5573 - 5628 לבריאת העולם 1868 - 1813 לספה"נ

רבי אברהם צבי הירש אייזנשטט

מחכמי רוסיה - ליטא, מחבר ספר "פתחי תשובה" לפי סדר השולחן ערוך ובו לקט תמציתי של דברי הפוסקים (למעט חלק או"ח שנכתב בידי ר' חיים מרדכי מרגליות מדובנא מח"ס "שערי תשובה") ו"נחלת צבי" הערות להלכה על שו"ע.

ה'תקמ"ה - ה'תרכ"ט ל' סיון 5545 - 5629 לבריאת העולם 1869 - 1785 לספה"נ

רבי שלמה קלוגר - מהרש"ק

בעל שו"ת "האלף לך שלמה", "חכמת שלמה", שו"ת "טוב טעם ודעת", "חידושי אנשי שם" ועוד. מגדולי פוסקי אשכנז, רב העיר ברודי. י"א שחיבר ספרים כמנין שמו - שלמה (375). לחם קשות בתנועת ההשכלה. כונה "המגיד מברודי".

ה'תקמ"מ - ה'תרכ"ט כ' סיון 5540 - 5629 לבריאת העולם 1869 - 1780 לספה"נ

רבי חיים מרדכי לבטון

מגדולי חכמי ארם צובא - חלב, בעל שו"ת "נכח השולחן", ו"בן יאיר" דרושים.

ה'תקל"ז - ה'תר"ל ט' אדר ב' 5537 - 5630 לבריאת העולם 1870 - 1777 לספה"נ

רבי יצחק בן וואליד

ראב"ד בטיטואן בצפון אפריקה, מכונה "הנר המערבי" ו"הסבא קדישא". מחבר שו"ת "ויאמר יצחק".

ה'תקנ"ה - ה'תרל"ב י"א אדר ב' 5554 - 5632 לבריאת העולם 1872 - 1794 לספה"נ

רבי שמואל שטראשון

מחכמי וילנא, תלמיד ה"חיי אדם", מחבר "הגהות הרש"ש" שהוא הערות והסברים לש"ס. כמו כן כתב הערות למדרש רבה, ולשו"ע, ומקורות הרמב"ם.

ה'תקנ"ט - ה'תרל"ב כ"ה כסלו 5632 - 5559 לבריאת העולם 1872 - 1799 לספה"נ

רבי יעקב יוקל עטלינגר

יליד גרמניה, רבה של אלטונה, רבם של רבי עזריאל הילדסהיימר ורש"ד הירש, לחם בתנועת הרפורמה. בעל "ערוך לנר", וכן "ביכורי יעקב" - על הלכות ארבעת המינים, שו"ת "בנין ציון", "מנחת עני" על התורה ועל הגש"פ.

ה'תקס"ב - ה'תרל"ב י"ז סיון 5632 - 5562 לבריאת העולם 1872 - 1802 לספה"נ

רבי אהרן מקרלין

מחכמי פולין, מגדולי האדמורי"ם בדור הרביעי, נכדו של רבי אהרן הגדול מקרלין, בנו רבי יחיאל מיכל מזלודצ'וב. תורתו והדרכותיו הובאו בספר "בית אהרן".

ה'תקע"ה - ה'תרל"ב י"ט טבת 5632 - 5575 לבריאת העולם 1872 - 1815 לספה"נ

רבי אברהם שמואל בנימין סופר

בעל ה"כתב סופר", בנו וממשיך דרכו של החת"ם סופר. עוד מספריו: "זכור לאברהם" - הלכה, "חידושי כתב סופר" - על הש"ס, "חשב סופר" על תורה ומועדים, "ליל התקדש החג" על ההגדה, "פסקי רבנו הכתב סופר" ועוד.

ה'תקס"א - ה'תרל"ג ד' טבת 5633 - 5561 לבריאת העולם 1873 - 1801 לספה"נ

רבי יהושע אייזיק שפירא - רבי אייזל חריף

מרבני וילנא, מספריו: "עמק יהושע", "נחלת יהושע" ו"נועם ירושלמי".

ה'תקנ"ה - ה'תרל"ד ה' חשוון 5634 - 5555 לבריאת העולם 1874 - 1795 לספה"נ

רבי צבי הירש קלישר

מחכמי פולין, תלמיד רבי עקיבא איגר ורבי יעקב מליסא, מראשוני המטיפים לחיבת ציון ולעלייה לארץ ישראל ולקיום המצוות התלויות בארץ ישראל, ועל זה חלקו עליו רבי עקיבא איגר והחת"ם סופר. מחבר ספר "דרישת ציון" על חיבת הארץ.

ה'תקס"א - ה'תרל"ד כ"ג אלול 5634 - 5561 לבריאת העולם 1874 - 1801 לספה"נ

רבי יוסף באב"ד

מחכמי פולין, אבד"ק טרניפאל, גיסו של ה"דברי חיים" מצאנז. בעל "מנחת חינוך" ביאור לספר החינוך.

ה'תק"ע - ה'תרל"ה כ"ז אדר א' 5635 - 5570 לבריאת העולם 1875 - 1810 לספה"נ

רבי יוסף שאול נתנזון

מגדולי הפוסקים, רב הקהילה למברג (לבוב), חברו של מהר"ש קלוגר. בעל שו"ת "שואל ומשיב" 6 כרכים, "נר מערבי" הגהות על ירושלמי, "מגן גיבורים", "מפרשי הים", "דברי שאול" על התורה, "אמרות טהורות", "ידות נדרים" ועוד ספרים רבים.

ה'תקנ"ג - ה'תרל"ו כ"ה ניסן 5636 - 5553 לבריאת העולם 1876 - 1793 לספה"נ

רבי חיים הלברשטאם מצאנז

אדמו"ר קדוש מפולין, בדור הרביעי לחסידות. מייסד שושלת צאנז. מגדולי הפוסקים בדורו, תלמיד רבי נפתלי מרופשיץ. בעל שו"ת "דברי חיים" ו"דברי חיים" על גיטין, מקוואות ודרשות על התורה בדרך החסידות, "אורות חיים" על חנוכה, "בספר חיים" - חידושים, "עטרת חיים" - חידושים, "ליקוטי דברי חיים" על קידושין, "תהילת חיים" - פירוש לתהלים. (אין קשר בינו לבין רבי חיים מצאנז "הצאנזר מברודי").

ה'תקנ"ח - ה'תרל"ט ח' אב 5639 - 5558 לבריאת העולם 1879 - 1798 לספה"נ

רבי יהודה שלמה אלקלעי

מחכמי ארץ ישראל והבלקן - מראשוני הוגי חידוש הישוב היהודי בארץ ישראל, תלמיד ה"פלא יועץ". מספריו: "מנחת יהודה", "גורל לה", "דרכי נועם", "מבשר טוב", "מנחת ציון".

ה'תקס"ז - ה'תרל"ט א' שבט 5639 - 5567 לבריאת העולם 1879 - 1807 לספה"נ

רבי משה שיק

מכונה מהר"מ שי"ק (שי"ק ר"ת שם ישראל קדוש), תלמיד החת"ם סופר. מספריו: "מהר"מ שי"ק" שו"ת על ד' חלקי שו"ע, על תרי"ג מצוות, מסכתות הש"ס, על התורה, הגדה של פסח, פרקי אבות, דרשות ועוד. (אין קשר בינו לבין מהר"ם שיף).

ה'תקפ"ו - ה'תר"מ י"ח כסלו 5640 - 5586 לבריאת העולם 1879 - 1826 לספה"נ

רבי דוד בן שמעון

מכונה "צוף דב"ש", מרבני מרוקו בארץ ישראל. הקים את קהילת המערבים בירושלים. מספריו "שער המפקד", "שער החצר", "שערי צדק", "שער המטרה", "שער הקדום", ועוד.

X - ה'תר"מ ח' חשון 5640 - לבריאת העולם X - 1879 לספה"נ

רבי נחום מהורודנא

מחכמי פולין. מכונה "הר' נחום מהורודנא".

ה'תקס"ו - ה'תר"מ כ' טבת 5640 - 5566 לבריאת העולם 1806 - 1880 לספה"נ

רבי יעקב אבוחצירא

מגדולי רבני ומקובלי מרוקו, בעל מופתים רבים, היה סבו של הבבא סאלי. מספריו: "גנוי המלך", "פיתוחי חותם", "מעגלי צדק", שו"ת "יורו משפטיך ליעקב", "מחשוף הלבן", "לבונה זכה", "שערי תשובה", "שערי ארוכה", "בגדי השרד", "דורש טוב", "אלף בינה" ו"גל יעקב".

ה'תקס"ט - ה'תר"מ א' תשרי 5640 - 5569 לבריאת העולם 1809 - 1880 לספה"נ

רבי מאיר לייבוש

מחכמי פולין, מכונה המלבי"ם, מגדולי מפרשי התנ"ך, מחבר הפירוש לתנ"ך "המלבי"ם", וכן "ארצות החיים", "ארצות השלום", "ארץ חמדה".

ה'ת"ר - ה'תרמ"א 5641 - 5600 לבריאת העולם 1840 - 1881 לספה"נ

רבי יחיא קורח

מגדולי רבני תימן. בהיותו בן עשר התייתם מהוריו, ורבי יחיא חבשוש גדלו. נינו הוא רבי שלמה קורח רבה של בני ברק. מחבר ספר "מרפא לשון" - הערות על תרגום אונקלוס, "משכיל שיר ידידות", "משכיל על נגינות" על שיריו של "גאון בני תימן" כלשונו, רבי שלום שבזי ומשוררים נוספים.

X - ה'תרמ"ג 5643 - לבריאת העולם X - 1883 לספה"נ

רבי מרדכי עבאדי

מגדולי רבני ארם צובא. מחבר הספרים: "מעייני גנים", "מעייני מים", "חן מרדכי", "דברי מרדכי", "מי מעיין" ועוד.

ה'תקס"ה - ה'תרמ"ג 5643 - 5565 לבריאת העולם 1805 - 1883 לספה"נ

רבי אליעזר לנדא

מהעיר הורדנא, עמד בראש כולל הורדנא בירושלים. מחבר ספר "דמשק אליעזר" ובו בירר וליבן את דברי הגר"א על שו"ע או"ח.

ה'תק"ע - ה'תרמ"ג כ"ה שבט 5643 - 5570 לבריאת העולם 1883 - 1810 לספה"נ

רבי ישראל מסלנט

אבי תנועת המוסר, גאון המוסר, מחולל מהפכה רוחנית אדירה בעם ישראל במשך כמה דורות עד ימינו. אף שהיה גאון אדיר בתורה, לא חיבר שום ספר אלא רק מאמר מוסרי המפורסם בשם: "אגרת המוסר לרבי ישראל מסלנט". תלמידו ר' יצחק בלזר חיבר את הספר "אור ישראל" על פי כתבי יד שהשאיר. דבריו בהלכה כונסו בספר "חוט המשולש". רבו היה רבי יוסף זונדל סלאנט שהיה תלמיד רבי חיים מוולוז'ין ורבי עקיבא איגר. מגדולי תלמידיו היו: רבי יצחק בלזר, רבי אליעזר גורדון, רבי נפתלי אמסטרדם, רבי יוסף יוזל הורוביץ - הסבא מנובהרדוק, רבי שמחה זיסל מקלם - הסבא מקלם.

ה'תקפ"א - ה'תרמ"ג י"ז אדר ב' 5643 - 5581 לבריאת העולם 1883 - 1821 לספה"נ

רבי שמעון סופר

בן "החתם סופר", אב"ד קראקא, מחבר ספר "מכתב סופר".

ה'תקצ"ג - ה'תרמ"ג י"ב אלול 5643 - 5593 לבריאת העולם 1883 - 1833 לספה"נ

רבי שלום - משה חי גאגין

מחכמי ארץ ישראל, מחבר שו"ת: "שמח לב", "חיים מירושלים", "שמח לב", "שמח נפש", "סביב האוהל".

ה'תקצ"ד - ה'תרמ"ג י"ג תשרי 5643 - 5594 לבריאת העולם 1883 - 1834 לספה"נ

רבי שמואל מליובאוויטש

בנו הששי של האדמו"ר רבי מנחם מנדל מליובאוויטש, כונה האדמו"ר מהר"ש. מספריו: "אגרות קודש", "ליקוטי תורה - תורת שמואל", "ספר התולדות", "תורת שמואל - ספר השיחות", "ליקוטי תורה".

ה'תקצ"ה - ה'תרמ"ג א' אב 5643 - 5595 לבריאת העולם 1883 - 1835 לספה"נ

רבי שמואל ארנפלד

מחכמי הונגריה, "החתם סופר" היה דודו ורבו. מספריו: "חתן סופר" שו"ת על שו"ע.

ה'תקס"ד - ה'תרמ"ד כ"ח תמוז 5644 - 5564 לבריאת העולם 1884 - 1804 לספה"נ

רבי שלמה גאנצפריד

אב"ד אונגוואר שבסלובקיה, ספרו הראשון היה "קסת סופר" בהלכות סת"ם שהחת"ם סופר המליץ עליו מאוד לסופרי סת"ם. בעל ה"קיצור שו"ע" הכולל את רוב ההלכות המעשיות, רובן מאו"ח וחלקן משאר חלקי השו"ע כאשר הוא השמיט הלכות פשוטות וידועות והוסיף דברי מוסר. עוד מספריו פירוש לסידור, חידושים על מספר מסכתות בשם "פני שלמה", "לחם ושמלה" על הלכות נידה וטבילה, "שולחן מלכים" הלכות קדושת השם, "אהלי שם", "אפריון", "חיי אדם" והוא קיצור שולחן ערוך, "שם שלמה" חידושים על הש"ס, "תורת הזבח" על הלכות שחיטה.

ה'תקפ"ה - ה'תרמ"ו כ"ב אדר א' 5646 - 5585 לבריאת העולם 1886 - 1825 לספה"נ

רבי רפאל אלעזר הלוי בן טובו

מרבני מרוקו שעבר לארץ ישראל, ראב"ד לעדת המערבים בירושלים, חברו של רבי דוד בן שמעון מח"ס "צוף דבש", מחבר ספר "פקודת אלעזר".

x - ה'תרמ"ו x - 5646 לבריאת העולם 1886 - x לספה"נ

רבי יצחק עקריש

מחכמי קושטא, תלמידו של מהר"ש אלפנדארי, חברו של רבי שלמה קמחי מח"ס "יקהיל שלמה", ושניהם ניהלו מלחמת חרמה נגד לימודי חול וחכמות חיצוניות. ר' יצחק אף נאסר על כך בבית הסוהר. בשנת התרל"ד עלה ארצה והתיישב בחברון. ספרו "קריית ארבע" חידושים על "מהריק"ו", "מהרימ"ט", "מחנה אפרים" ו"פאת נגב" שו"ת.

ה'תקצ"ב - ה'תרמ"ח 5648 - 5592 לבריאת העולם 1888 - 1832 לספה"נ

רבי יהודה קובו

מחכמי יון בסלוניקי, דיין וראש ישיבה, "חכם באשי", מחבר ספר "יהודה יעלה".

ה'תקס"ח - ה'תרמ"ט כ"ז טבת 5649 - 5568 לבריאת העולם 1889 - 1808 לספה"נ

רבי שמשון רפאל הירש - רש"ר הירש

מחכמי ומנהיגי גרמניה, תלמיד בעל ה"ערוך לנר", לחם במשכילים ובמתבוללים, חיבר פירושים מקוריים על התורה, שיר השירים, משלי, תהלים, פרקי אבות, ועוד. ספרו "אגרת צפון" תשובות לבני הנוער על שאלות

שהתעוררו אז בעיקר ע"י הרפורמים, "חורב" על המצוות המוטלות על האדם, "נפתולי נפתלי" ובו הפרכת כל יסודות הרפורמה המסלפים את דברי התנ"ך.

ה'תקע"ג - ה'תרמ"ט י"ח אלול 5649 - 5573 לבריאת העולם 1889 - 1813 לספה"נ

רבי עבדאללה סומך

רבו של ה"בן איש חי", מגדולי רבני בגדד, הקים עולה של תורה בבבל. מחבר ספר "זבחי צדק" - על יורה דעה, "קיבוץ חכמים" על הגדה של פסח, "עץ השדה" על מסכת ביצה, "חזון למועד" - זכויות יוצרים, עיבור וזמנים.

ה'תקצ"ט - ה'תרנ"א ד' טבת 5651 - 5599 לבריאת העולם 1891 - 1839 לספה"נ

רבי גרשון חנוך העניך מראדזין

מחבר הספר "התכלת" ובו חקירה בעניין התכלת שבטלית.

ה'תקפ"פ - ה'תרנ"ב ד' אייר 5652 - 5580 לבריאת העולם 1892 - 1820 לספה"נ

רבי יוסף דב בר (דובער) הלוי סולוביצ'יק

יליד ליטא, תלמיד ישיבת וולוז'ין, מכוונה הגר"ד. בעל "בית הלוי" שו"ת וחידו"ת, אביו של רבי חיים מבריסק. היה המשנה לנצי"ב בישיבת וולוז'ין, ובעקבות מחלוקת עזב את הישיבה, מאוחר יותר היה רבה של סלוצק ואח"כ בריסק.

ה'תקס"ד - ה'תרנ"ג י"ד טבת 5653 - 5564 לבריאת העולם 1893 - 1804 לספה"נ

רבי רפאל מאיר פניז'ל

מכוונה "המרפ"א", יליד בולגריה שעלה לירושלים. בשנת התר"מ (1880) נבחר לתפקיד ראש"צ וחכם באשי. מספריו: "לב מרפא", שו"ת "לשון מרפא".

ה'תקע"ז - ה'תרנ"ג כ"ח אב 5653 - 5577 לבריאת העולם 1893 - 1817 לספה"נ

רבי נפתלי צבי יהודה ברלין

הנצי"ב מוולוז'ין - ראש ישיבת וולוז'ין המפוארה. אביו של רבי חיים ברלין. בזמנו, שנת ה'תרנ"ב (1892), סגרה ממשלת רוסיה את ישיבת וולוז'ין. מחבר ספר "העמק דבר", "העמק שאלה", "משיב דבר", "מרומי שדה" ו"אגרות הנציב מוולוז'ין".

ה'תר"ה - ה'תרנ"ג כ"א נסלו 5653 - 5605 לבריאת העולם 1893 - 1845 לספה"נ

רבי ברוך הגר בן רבי מנחם מנדל מויזניץ
האדמו"ר מויזניץ, בנו של ה"צמח צדיק", נכד רבי ישראל מרוז'ין, בעל "אמרי ברוך".

ה'תק"פ - ה'תרנ"ג כ"ה תמוז 5653 - 5580 לבריאת העולם 1893 - 1820 לספה"נ

רבי ישראל יהושע טרונק - הגר"י מקוטנא
יליד פולין, רבה של קוטנא, בעל שו"ת "ישועות מלכו", "גנזי אבות" - ליקוטים שונים בכל התורה, "יבין דעת" על שו"ע והש"ס, "ישועות ישראל" על שו"ע חו"מ.

ה'ת"ר - ה'תרנ"ד כ"א שבט 5654 - 5600 לבריאת העולם 1894 - 1840 לספה"נ

רבי יעקב ווידנפלד
יליד גליציה, מתלמידיו היו שני בניו ומהר"מ שפירא מלובלין. מחבר שו"ת "כוכב מיעקב" ג"ח.

ה'תקפ"ח - ה'תרנ"ד י"ד שבט 5654 - 5588 לבריאת העולם 1894 - 1828 לספה"נ

רבי יחיאל דנציגר
הרבי מאלכסנדר, מגדולי האדמו"רים בדור החמישי.

ה'תקפ"ג - ה'תרנ"ו 5656 - 5583 לבריאת העולם 1896 - 1823 לספה"נ

רבי רפאל משה אלבז
מכונה "המלאך רפאל" מהעיר צפרו במרוקו. מחבר הספרים: "הלכה למשה", "ציון במשפט", "זבחי צדק", "שקל הקודשים".

ה'תקע"ו - ה'תרנ"ו כ"א אדר 5656 - 5576 לבריאת העולם 1896 - 1816 לספה"נ

רבי יצחק אלחנן ספקטור מקובנא
נולד בגרונדה שברוסיה וכיהן כרבה של העיר קובנה, גדול הדור, לחם במשכילים. מחבר שו"ת "באר יצחק", "נחל יצחק" על חושן משפט, שו"ת "עין יצחק", קונטרס מאמר על התשובה ו"מעין יצחק" קובץ מאמרים מליקטים מספריו.

ה'תקע"ט - ה'תרנ"ח כ"ט טבת 5579 - 5658 לבריאת העולם 1819 - 1898 לספה"נ

רבי יהושע יהודה לייב דיסקין

מכונה "המהרי"ל דיסקין" ו"השרף מבריסק". לחם בחרוף נפש נגד המשכילים, הקים בית - יתומים ענק למען הצלת ילדי ישראל מהחינוך של המשכילים. סייע בהקמת פתח תקוה, נודע עוד בכינוי "הרב מבריסק". מחבר "שו"ת מהרי"ל דיסקין", "דיני שביעית", "תורת אהל משה" חידושים לחומש שמות ולאגדות חז"ל, "לקוט אמרים" חידושי אגדה.

ה'תקפ"ד - ה'תרנ"ח י"ט סיון 5584 - 5658 לבריאת העולם 1824 - 1898 לספה"נ

רבי שמואל מוהליבר

מרבני רוסיה, תלמיד ישיבת וולוז'ין, פעל רבות למען ישוב ארץ-ישראל, נבחר יחד עם הנצי"ב בשנת תרמ"ז (1887) כגבאי "חיבת ציון". מחבר ספר "דברי שמואל" ו"חקרי הלכה".

ה'תקפ"ד - ה'תרנ"ח ח' אב 5584 - 5658 לבריאת העולם 1824 - 1898 לספה"נ

רבי שמחה זיסל זיסקינד

תלמיד רבי ישראל מסלאנט, מכונה "הסבא מקלם". שיטתו המיוחדת במוסר הצטיינה בשאיפה לסדר, דייקנות ומנוחת הנפש. שיחותיו ומכתביו המוסריים חוברו בספר: "אור רש"ז" - ה' כרכים ו"חכמה ומוסר". כן יצא ספר "כתבי הסבא ותלמידיו מקלם" ובצירוף חידושים מתלמידיו.

ה'תקע"ע - ה'תרנ"ט כ"ג טבת 5570 - 5659 לבריאת העולם 1810 - 1889 לספה"נ

רבי אברהם פלאג'י

בנו של רבי חיים פלאג'י ונכד החקרי לב. סייע רבות לאביו בכתיבת ספריו לאחר שנשרפו. מחבר הספרים: "זיען אברהם", צוואה מחיים", "פדה את אברהם", "אברהם אזכור", "שמע אברהם", "דברי אברהם".

ה'תקע"ח - ה'תרנ"ט ח' תמוז 5578 - 5659 לבריאת העולם 1818 - 1899 לספה"נ

רבי אליהו מאני

מחכמי בבל שעלה לארץ-ישראל, מגדולי מקובלי דורו וראב"ד בחברון. מחבר שו"ת "תנא דבי אליהו", ספר "זכרונות אליהו", "ברכת אליהו", "מעיל אליהו", שו"ת "מעשה אליהו", "קרנות צדיק", "שיח יצחק" ו"כסא אליהו".

ה'תק"פ - ה'תרנ"ט ד' תמוז 5580 - 5659 לבריאת העולם 1820 - 1899 לספה"נ

רבי עזריאל הילדסהיימר

תלמיד הערוך לנו. כיהן כרב העיר אייזנשטאט וראב"ד ברלין. לחם רבות ברפורמים. מחבר שו"ת "רבי עזריאל", "מידות בית המקדש של הורודוס", "חידושי רבי עזריאל על הש"ס", "אגרות רבי עזריאל הילדסהיימר".

ה'תקצ"ד - ה'תר"ס כ"ד אייר 5594 - 5660 לבריאת העולם 1834 - 1900 לספה"נ

רבי יצחק אבן דנאן

מהעיר פאס במרוקו, מצאצאי הרמב"ם, מחבר שו"ת "ליצחק ריח".

ה'תקפ"ג - ה'תר"ס ט' אלול 5583 - 5660 לבריאת העולם 1823 - 1900 לספה"נ

רבי צדוק הכהן מלובלין

היה אדמו"ר בלובלין. קיבל היתר ממאה רבנים כדי להיפרד מאשתו. מספריו: "צדקת הצדיק" - מוסר, "פרי צדיק" - על מועדים ותנ"ך, "מחשבות חרוץ", "מחשבת צדיק" - מועדים ומוסר, "משיב צדק", "פוקד עקרים", "תפארת צבי", "תקנת השבין" - הלכה ומנהג.

ה'תקצ"ז - ה'תרס"ב ה' ניסן 5590 - 5662 לבריאת העולם 1830 - 1902 לספה"נ

רבי שניאור זלמן ליאדיער

רב בקהילת קודש לובלין. מחבר שו"ת "תורת חסד".

ה'תקצ"ג - ה'תרס"ה כ"ד נסלו 5593 - 5665 לבריאת העולם 1833 - 1905 לספה"נ

רבי חיים חזקיהו מדיני

מחכמי ארץ ישראל, רבה של חברון. בעל ה"שדי חמד" - שהוא אנציקלופדיה תלמודית ענקית בכל נושאי התורה, "אור לי", ו"מכתב לחזקיהו".

ה'תר"ג - ה'תרס"ה ג' אדר א' 5603 - 5665 לבריאת העולם 1843 - 1905 לספה"נ

רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים

מכונה "האדרת". היה חותנו של הגרא"י קוק. אב"ד מיר, פוניבו' וירושלים. מספריו: "אחרית השנים" - הלכות תרו"מ, "אלה דברי הברית" - הלכות מילה, "הר המורה", "אוזני ירושלים", "ילקוט דוד", "זכור לדוד", "אחרית השנים", "זכר למקדש", "חידושי הגאון האדרת" ועוד.

ה'תר"ז - ה'תרס"ה ה' שבט 5665 - 5607 לבריאת העולם 1905 - 1847 לספה"נ

רבי יהודה אריה לייב אלתר מגור

נכדו של בעל "חידושי הרי"מ" שגדלו, לאחר שנתייתם מאביו רבי אברהם מרדכי אלתר. מחבר ספר "שפת אמת" ו' חלקים על הש"ס, וחידושי תורה לשבתות השנה ולמועדים, וחידושים לסדר מועד וקודשים.

ה'תקע"ז - ה'תרס"ו כ"ח תמוז 5666 - 5577 לבריאת העולם 1906 - 1817 לספה"נ

רבי יעקב - שאול אלישר

מחכמי ארץ-ישראל, ראש"צ. מחבר הספרים "מעשה איש", "שמחה לאיש", "עולת איש", "פני איש", "שאל האיש", "כבוד לאיש", "דרך איש", "ישא איש".

ה'תקצ"ז - ה'תרס"ז י"א אב 5667 - 5597 לבריאת העולם 1907 - 1837 לספה"נ

רבי יצחק בלזר

מרבני רוסיה, רב העיר פטרבורג, מגדולי בעלי המוסר, תלמידו המובהק וממשיך דרכו של רבי ישראל מסלנט. חותנו של הרב חזקיהו יוסף מישקובסקי. לחם במשכילים, עלה לארץ-ישראל. מפיץ תורת רבו ומוציא לאור את שיטתו בלימוד המוסר, ובתיקון המידות בספרו "אור ישראל". לספר נלוו מאמרים של הגר"י בלזר, והם: "שערי אור" ו"נתיבות אור". כן כתב את שו"ת "פרי יצחק" - בהלכה ו"כוכבי אור" במוסר.

ה'תר"ג - ה'תרס"ז ט"ז כסלו 5667 - 5603 לבריאת העולם 1907 - 1842 לספה"נ

רבי שמחה בונים סופר

נכד ה"חת"ם סופר" מבנו ה"כתב סופר". מחבר ספר "שבט סופר" - על כתובות, גיטין וחולין. שו"ת "שבט סופר", ספר "שבט סופר" על התורה ומועדים, "שערי שמחה" על התורה, "אוהל רחל" - דרשות על המועדים.

ה'תקפ"ט - ה'תרס"ח כ"ב אדר ב' 5668 - 5589 לבריאת העולם 1908 - 1829 לספה"נ

רבי יחיאל מיכל הלוי אפשטיין

מחכמי פולין, אב"ד נובהרדוק, חותנו וגיטו של הנצי"ב מוולוז'ין. אביו של הרב ברוך אפשטיין בעל "תורה תמימה". מחבר ספר "ערוך השולחן" חידושים ופסקי הלכה, על השו"ע. ספרו "אור לישרים" הוא פירוש לספר הישר לרבנו תם, כן חיבר את "ערוך השולחן העתיד" על דיני זרעים קרבנות, טהרות, מלכים ועוד, ו"הגדה של פסח" עם ביאור ליל שימורים.

ה'תקע"ו - ה'תרס"ט כ"ט אב 5669 - 5576 לבריאת העולם 1909 - 1816 לספה"נ

רבי שמואל סלנט

ראב"ד בירושלים במשך 70 שנה, מורה הוראה מובהק, חתנו של רבי יוסף זונדל סלאנט. מייסד ישיבת "עץ חיים". תשובותיו ופסקים רבים לוקטו ע"י נכדו הרב ניסן טוקצ'ינסקי ופורסמו בספר "תורת רבנו שמואל סלאנט זצ"ל". כמו כן בספר זה חידושים מאביו רבי צבי הירש, וכן מחותנו רבי יוסף זונדל סלאנט.

ה'תקצ"ה - ה'תרס"ט י"ג אלול 5669 - 5595 לבריאת העולם 1909 - 1835 לספה"נ

רבי יוסף חיים מבבל

ה"בן איש חי". גדול רבני בבל. מכונה "ריש גלותא". גדול הפוסקים, המקובלים והדרשנים בדורו, תלמיד ה"זבחי צדק" רבי עבדאללה סומך. חיבר ספרים רבים ביניהם: "בן איש חי", "עוד יוסף חי", "בן יהודע", "בן איש חיל", "דעת ותבונה" ושו"ת "רב פעלים". ביקר בארץ ישראל ושב לבבל.

ה'תרכ"א - ה'תר"ע 5670 - 5621 לבריאת העולם 1910 - 1861 לספה"נ

רבי חיים מטאלון

מגדולי חכמי הבלקן - סלוניקי.

ה'תקצ"ז - ה'תר"ע ט"ו אדר ב' 5670 - 5590 לבריאת העולם 1910 - 1839 לספה"נ

רבי יצחק אבולעפיה

ראב"ד, מגדולי רבני דמשק, מחבר שו"ת "פני יצחק" ו"לב נשבר".

ה'תקצ"ט - ה'תר"ע י"א אדר א' 5670 - 5599 לבריאת העולם 1910 - 1839 לספה"נ

רבי אברהם בורנשטיין מסוכצ'וב -

מחכמי פולין, בנו של רבי זאב נחום מביאלא מח"ס "אגודת אוזב", תלמיד וחתן הרבי מנחם מנדל מקוצק, רב ואב"ד העיר סוכצ'וב, אוהב ארץ ישראל והטיף לבנין הארץ. מחבר ספר שו"ת "אבני נזר" ו' חלקים על שו"ע או"ח, "אגלי טל" ביאור הלכות שבת, "נאות דשא" ב' חלקים ובו ליקוט דברי תורה שאמר לפני חסידיו. בנו רבי שמואל הוא מח"ס "שם משמואל" ז' כרכים על התורה ומועדים.

ה'תר"א - ה'תרע"ד אדר א' 5670 - 5601 לבריאת העולם 1910 - 1841 לספה"נ

רבי אליעזר גורדון

תלמיד רבי ישראל סלאנט ור"מ בישיבתו. מייסד ישיבת טלז. מספריו: "תשובות רבי אליעזר" ו"דברי רבי אליעזר".

ה'תקצ"ה - ה'תרע"א ט"ז שבט 5671 - 5595 לבריאת העולם 1911 - 1835 לספה"נ

רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון מברז'ן

ליד פולין, מכונה המהרש"ם, מחכמי פולין, פוסק הדור, מחבר ספר "שו"ת מהרש"ם", "משפט שלום", "דרכי שלום", "דעת תורה", "גילוי דעת" על שחיטה וטריפות, "תכלת מרדכי" על התורה ועוד.

ה'תר"י - ה'תרע"ג כ"ט סיון 5673 - 5610 לבריאת העולם 1913 - 1850 לספה"נ

רבי שלמה דאנה

לחם רבות בהשכלה בתוניס ולשם כך הקים את ישיבת "חברת התלמוד" שעמד בראשה. תלמיד רבי אברהם הכהן יצחקי בעל "משמרות כהונה". מח"ס "שלמי תודה" על התורה, ש"ס ושו"ע.

ה'תקצ"ב - ה'תרע"ג י"ג תשרי 5673 - 5592 לבריאת העולם 1913 - 1832 לספה"נ

רבי חיים ברלין

בנו של הנצי"ב (הרב נפתלי צבי יהודה ברלין) - מחכמי ארץ ישראל שעלו מפולין, גאב"ד מוסקבה. סייע לאביו בניהול ישיבת וולוז'ין. מחבר ספר "אמרי חיים" - על הגדה של פסח, שו"ת "נשמת חיים".

ה'תר"ה - ה'תרע"ד א' תשרי 5674 - 5605 לבריאת העולם 1914 - 1845 לספה"נ

רבי יעקב דוד וילובסקי - הרידב"ז

רבי יעקב דוד בן זאב - מחכמי ארץ ישראל שעלו מפולין, אב"ד סלוצק וצפת. חיבר פירוש נפלא על הירושלמי בשם "רידב"ז", וכן "מגדל דוד" על בבלי והירושלמי, "חנה דוד" על מסכת חלה, "שו"ת רידב"ז", "נימוקי רידב"ז", ועוד.

ה'תרי"ב - ה'תרע"ד 5674 - 5612 לבריאת העולם 1914 - 1852 לספה"נ

רבי שמעון אהרן אגאסי

מחכמי עירק ומקובל. מחבר ספר "בני אהרן" על שער הגלגולים למהרה"ו, "בני אהרן" בעניני קבלה ו"אמרי שמעון" על התורה ועוד.

ה'תר"ד - ה'תרע"ו כ' תמוז 5676 - 5604 לבריאת העולם 1916 - 1844 לספה"נ

רבי שלמה צבי שיק

מרבני הונגריה - מחבר "סידור המנהגים" - ביאורים, הוספות ומקורות לספר המנהגים של רבי אייזיק טירנא, ו"תקנות ותפילות" - מקור ודין כל התפילות והפיוטים ומנהגי בית הכנסת, "שו"ת רשב"ן", "תורה שלמה".

ה'תרס"ו - ה'תרע"ו 5676 - 5615 לבריאת העולם 1916 - 1855 לספה"נ

רבי משה נחום ירושלמסקי

יליד אוקראינה, מחבר הספר "באר משה" הכולל 3 ספרים: "השיב משה", "כבוד חכמים", ו"בנין ירושלים". עוד מספריו: "ברכת משה" - קונטרס תשובות ופסקים, שו"ת "מנחת משה".

ה'תרל"א - ה'תרע"ו ו' אייר 5676 - 5631 לבריאת העולם 1916 - 1871 לספה"נ

רבי חיים סתהון

רב ראשי בצפת, מחבר ספר "ארץ חיים" על מנהגי ארץ ישראל.

ה'תקפ"ח - ה'תרע"ז ד' אדר 5677 - 5588 לבריאת העולם 1917 - 1828 לספה"נ

רבי דוד פרידמן

מכונה "דויד'ל קרלינר", יליד פולין, רבה של קרלין. מח"ס שו"ת "שאלת דוד", "פסקי הלכות" - ג' חלקים בהלכות אישות, "עמק הברכה" - שו"ת ומוסר.

ה'תרי"ג - ה'תרע"ח כ"א אב 5678 - 5613 לבריאת העולם 1918 - 1853 לספה"נ

רבי חיים הלוי סולוביצ'יק (מברסק)

בנו של "בית הלוי" רבי יוסף דב סולוביצ'יק (אשתו היא נכדת הנצי"ב), חידש שיטת לימוד בתורה, ר"מ בשיבת וולוז'ין ולאחר מכן מראשיה, וממלא מקום אביו ברבנות בריסק, היה מראשי אגודת ישראל. מספריו: "חידושי רבנו חיים הלוי" על הרמב"ם, על סוגיות הש"ס ופסקי הרמב"ם על הש"ס. חידושו וחידושי בנו רבי יצחק זאב סולוביצ'יק הוצאו בספר "חידושי הגר"ח והגרי"ז", "שיעורי הגר"ח" בענינים שונים. הגרי"ז נפטר בשנת 5720 (1960).

ה'תר"ט - ה'תר"פ י"ז כסלו 5680 - 5609 לבריאת העולם 1920 - 1849 לספה"נ

רבי יוסף יוזל הורוביץ

הסבא מנובהרדוק. תלמיד רבי ישראל סאלנט, חברם של הגר"י בלאזר ורבי נפתלי אמסטרדם. מייסד ישיבת נובהרדוק. שיחות המוסר שלו הועלו על הכתב בספר "מדרגת האדם".

ה'תרי"ט - ה'תר"פ א' חשון 5619 - 5680 לבריאת העולם 1859 - 1920 לספה"נ

רבי יוסף אנגל (ענגיל)

תלמיד רבי חיים מצאנז. מחבר הספרים: "גליוני הש"ס", "אוצרות יוסף", "אתון דאורייתא", "ע' פנים לתורה" ו"לקח טוב" על הש"ס.

ה'תרכ"ו - ה'תר"פ י"ד נסלו 5626 - 5680 לבריאת העולם 1866 - 1920 לספה"נ

רבי דוד אבוחצירא

איש אלוקים קדוש, מכונה "עטרת ראשנו". נכדו של ר' יעקב אבוחצירא ואחיהם של ה"בבא סאלי" וה"בבא חאקי". נהרג על קידוש ה' ע"י הערבים בתפיללת שבומוקו (סבתי הייתה נוכחת בשעת ההריגה). מח"ס: "פתח האהל" חידושים בדרך הפרד"ס על פרשיות השבוע, וספר "סיפא ורישא" ובו הוא שוזר ודורש מסוף הפרשה לתחילתה.

ה'תרכ"א - ה'תר"פ 5621 - 5680 לבריאת העולם 1861 - 1920 לספה"נ

רבי שלום דובער מליובאוויטש

האדמו"ר החמישי לשושלת בית חב"ד. מכונה "האדמו"ר הרש"ב" בנו של האדמו"ר ר' מנחם מנדל שניאורסון המכונה "הצמח צדק", מספריו: "ספר המאמרים" - 29 כרכים, "אגרות קודש", "תורת שלום", קונטרס "ומעיינ מביית ה'", קונטרס "חנוך לנער".

ה'תר"ר - ה'תרפ"א 5600 - 5681 לבריאת העולם 1840 - 1921 לספה"נ

רבי ישראל זיתון

מחכמי טוניס, תלמיד רבי אברהם הכהן יצחקי בעל ה"משמרות כהונה". ספרו "משפט הכתובה".

ה'תר"ה - ה'תרפ"ב 5605 - 5682 לבריאת העולם 1845 - 1922 לספה"נ

רבי יואב יהושע וינגרטן

תלמיד ה"אבני נזר", "חידושי הרי"ם" מגור ורבי חנוך הניך מאלכסנדר. מחבר ספר "חלקת יואב" - שאלות ותשובות, "קבא דקשייתא" שכלל 103 שאלות ללא תשובות.

ה'תר"ד - ה'תרפ"ב י"ט חשון 5604 - 5682 לבריאת העולם 1844 - 1922 לספה"נ

רבי דוד צבי הופמן

יליד הונגריה, מחבר שו"ת "מלמד להועיל" על הש"ס והשו"ע, תלמיד מהר"ם שיק ורבי עזריאל הילדס היימר.

ה'תרט"ז - ה'תרפ"ג ל' סיון 5683 - 5616 לבריאת העולם 1923 - 1866 לספה"נ

רבי יום טוב ידיד הלוי

מגדולי הרבנים והמקובלים בירושלים, עלה לישראל מארם צובא. מחבר ספר "שמחת יום טוב" - ה' חלקים בעניני קבלה. מתלמידיו: רבי בן ציון חזן ורבי יהודה פתיה.

ה'תר"א - ה'תרפ"ד ה' ניסן 5684 - 5601 לבריאת העולם 1924 - 1841 לספה"נ

רבי צבי אלימלך שפירא מבלאז'וב

מחכמי פולין, אדמו"ר בדור השישי לחסידות, תלמיד רבי חיים הלברשטם מצאנז, רבו של ה"שומר אמונים" רבי אהרן ראטה. מחבר ספר "צבי לצדיק" על התורה ותשובות.

ה'תרל"ו - ה'תרפ"ה ט"ז שבט 5685 - 5636 לבריאת העולם 1925 - 1876 לספה"נ

רבי רפאל שלמה לניאדו

מחכמי ארץ ישראל שעלה מארם צובא (חלב), ראש ישיבת "אוהל מועד" ומאוחר יותר ראש ישיבת "פורת יוסף". חידושו "חיי שלמה" הודפסו בסוף הספר "מחלב הארץ", "עטרת שלמה" נדפס בתוך הספר "עלה עזרא" של הרב עזרא עטייה.

ה'תרי"ז - ה'תרפ"ה כ"ח אב 5685 - 5617 לבריאת העולם 1925 - 1857 לספה"נ

רבי אברהם חיים עדס

מגדולי המקובלים בדורו, אביהם של הרבנים רבי עזרא, רבי משה ורבי יעקב, ובנו רבי יעקב עדס היה אביהם של הגאונים: רבי יוסף עדס זצ"ל ויבלח"ט רבי יהודה עדס ראש ישיבת קול יעקב.

ה'תר"א - ה'תרפ"ו כ"ז אדר 5686 - 5601 לבריאת העולם 1926 - 1841 לספה"נ

רבי שלמה אלישיב

מחכמי ארץ ישראל, מגדולי המקובלים, מחבר ספר "לשם שבו ואחלמה", "ספר הכללים" - הערות לספרא דצניעותא, "הקדמות ושערים". סבו של הרב שלום יוסף אלישיב.

ה'תרט"ו - ה'תרפ"ו ט"ו תשרי 5615 - 5686 לבריאת העולם 1855 - 1926 לספה"נ

רבי מאיר אריק - מהר"ם אריק

מחבר הספרים: "אמרי ישר", "שיירי טהרה" בעניני מקוואות, "מנחת קנאות" על מסכת סוטה בליווי הגהות על שו"ע או"ח בשם "מנחת פיתים". "מנחת פיתים" על שו"ע יו"ד חושן משפט ואבן העזר בשילוב תשובות אחדות ומעט חידושי אגדה על התורה.

ה'תר"ג - ה'תרפ"ו ד' אלול 5603 - 5686 לבריאת העולם 1843 - 1926 לספה"נ

רבי מאיר שמחה ב"ר שמשון קלונימוס

יליד וילנא, חברו של רבי יוסף רוז'ין (הרגאצ'ובר). מספריו: "אור שמח" על הרמב"ם, "משך החכמה" על התורה ודרשות חז"ל.

ה'תר"ט - ה'תרפ"ז כ"ט שבט 5609 - 5687 לבריאת העולם 1849 - 1927 לספה"נ

רבי נתן צבי פינקל

מכונה "הסבא מסלבודקה", מחכמי פולין שעלו לארץ ישראל, מגדולי בעלי המוסר, מייסד ישיבות סלבודקה וחברון. תורתו ושיחותיו מובאים בספרים: "אור הצפון", "שיחות הסבא מסלבודקה" ו-"עץ פרי".

ה'תרי"ד - ה'תרפ"ז כ"ג חשון 5614 - 5687 לבריאת העולם 1854 - 1927 לספה"נ

רבי יששכר דב מבעלז

האדמו"ר השלישי בשושלת בעלז, נתמנה בגיל 42 לאחר פטירת אביו האדמו"ר הקדוש ר' יהושע רוקח בשנת התרנ"ד (1894). מפועלו וקדושתו מובאים בספר "אדמורי בעלז ח"ג".

ה'תר"ז - ה'תרפ"ח א' סיון 5607 - 5688 לבריאת העולם 1847 - 1928 לספה"נ

רבי אברהם מנחם הלוי שטיינברג

מכונה הגאון מברודי, מחבר שו"ת "מחזה אברהם", "קדושת שביעית".

ה'תרי"ב - ה'תרפ"ח י"ט אדר 5612 - 5688 לבריאת העולם 1852 - 1928 לספה"נ

רבי מאיר יחיאל הלוי הלשטוק

יליד פולין, מכונה הגאון מאוסטרובצה, תלמיד רבי אלימלך מגרודז'סק ורבי ישראל מקוטנא, מחבר ספר "מאיר עיני חכמים" - דרשות, "אור תורה" - על התורה, "בית מאיר" - על התורה. מתלמידיו היו: רבי קלונימוס קלמיש שפירא האדמו"ר מפיאסצנא, הרב יצחק ידידיה פרנקל רבה של ת"א.

ה'תרכ"ו - ה'תרפ"ח ח' ניסן 5688 - 5626 לבריאת העולם 1928 - 1866 לספה"נ

רבי מאיר דן פלוצקי

מחבר הספרים: "כלי חמדה" על התורה, כן חיבר עוד חיבור שלם על "מכילתא דרשב"י", וקונטרס על אור החיים הקדוש. בספרו "שאלו שלום ירושלים" הוכיח את הזיופים בתלמוד הירושלמי לסדר קודשים (מסכתות בכורות וחולין) אשר לא היה מצוי בדורות הקודמים ועכשיו נתגלה כביכול מכתב יד נדיר, בהשפעתו חזרו כל הרבנים מהסכמתם לספר.

ה'תר"ח - ה'תרפ"ט ח' חשוון 5689 - 5608 לבריאת העולם 1929 - 1848 לספה"נ

רבי רפאל - אהרן בן שמעון

מרבני מרוקו שעלה לארץ-ישראל ומאוחר יותר ראב"ד בקהיר שבמצרים. בנו של רבי דוד בן שמעון בעל ה"צוף דבש". מחבר ספר "נהר מצרים", "טוב מצרים", "שו"ת" ו"מצוף דבש" ועוד.

ה'תר"ח - ה'תרפ"ט כ"ח חשוון 5689 - 5608 לבריאת העולם 1929 - 1848 לספה"נ

רבי שלמה אבן דנאן

דיין בעיר פאס במרוקו, בשנת התרע"ט (1919) הוזמן ע"י הממשלה הצרפתית לכהן כדיין הבית דין הגדול ברבאט, שנתיים מאוחר יותר חזר לפאס וכיהן שם עד יום מותו. מחבר שו"ת "אשר לשלמה".

X - ה'תר"צ י"ג טבת 5690 - X לבריאת העולם 1930 - X לספה"נ

רבי עזרא ראובן דנגור

הרב הראשי בבגדד, תלמיד רבי עובדיה סומך. מחבר הספרים: "עדי זהב", "דברי העיבור", "ספר השירים", "אמרי קהלת", "דברי הימים של בגדד" ועוד.

ה'תקע"ה - ה'תר"צ כ"ב אייר 5690 - 5585 לבריאת העולם 1930 - 1815 לספה"נ

רבי שלמה אליעזר אלפנדרי - מהרש"א אלפנדרי

מכונה "הסבא קדישא", מחכמי טורקיה שעלה לארץ-ישראל. מחבר ספר "שו"ת מהרש"א", "שו"ת הסבא קדישא", "לימוד זכות", "אפקעתא דמלכא" בענייני שביעית בזמן הזה.

ה'תרכ"א - ה'תר"צ י"ט שבט 5690 - 5621 לבריאת העולם 1930 - 1861 לספה"נ

רבי שמעון גרינפלד

מרבני הונגריה, תלמיד המהר"מ שי"ק. מחבר ספר "שו"ת מוהרש"ג" על שו"ע או"ח, "זהב שבא" - על התורה.

ה'תרכ"ז - ה'תרצ"ב ח' אדר 5627 - 5690 לבריאת העולם 1867 - 1930 לספה"נ

רבי יוסף ידיד הלוי

מחבר ספרים רבים בהלכה ומכללם "ברכת יוסף", שו"ת "ימי יוסף", "ויחי יוסף", "שארית ישראל". מחכמי ארץ-ישראל שעלו מארם צובא, התיישב בצפת ולאחר מכן בירושלים, נתמנה למו"צ ולדיין.

ה'תרל"א - ה'תרצ"ב ג' תשרי 5631 - 5690 לבריאת העולם 1871 - 1930 לספה"נ

ר' נפתלי טרופ - הגרנ"ט

מכונה "הגרנ"ט", ראש ישיבת ראדין, שאליה נקראו מגרונדא לכהן כראש הישיבה ע"י החפץ חיים. בצעירותו למד אצל הסבא מקלם ר' שמחה זיסל ומשם המשיך לישיבת טלז' ולמד אצל ר' אליעזר גורדון ומשם המשיך לישיבת נובהרדוק אל הסבא מנובהרדוק הצדיק ר' יוסף יוזל הורביץ, ומשם המשיך לישיבת סלבודקא לישיבת ר' איצ'לה פוניבו'ער. היה ראש ישיבת הצעירים "אור החיים" בסלבודקא. בעולם הישיבות מכונה "אבי החקירות בדיני הגמרא" או "רבי נפתלי". חידושו על סדרי נשים ונויקין נערכו ועובדו עפ"י כתבי תלמידיו המובהקים ונקבצו בספר "חידושי הגרנ"ט השלם".

ה'תר"ט - ה'תרצ"ב י"ט אדר ב' 5609 - 5692 לבריאת העולם 1849 - 1932 לספה"נ

רבי יוסף חיים זוננפלד

תלמיד מובהק של המהרי"ל דיסקין ורבי אברהם שמואל סופר ה"כתב סופר". ראב"ד בירושלים, מייסד העדה החרדית בירושלים. בעל "שלמת חיים" - ספר זה נכתב ע"י הגאון רבי שלמה סובל, אשר שאל מהגרי"ח זוננפלד שאלות ותשובות, והעלה אותם בספר זה. וכן מח"ס "תורת חיים" - הנהגות ופסקים, ו"סדר פורים המשולש". על הרב זוננפלד נתחברו הספרים "עמודא דנהורא", "האיש על החומה", "מרא דארעא דישראל".

ה'תקצ"ט - ה'תרצ"ג כ"ד אלול 5599 - 5693 לבריאת העולם 1839 - 1933 לספה"נ

רבי ישראל מאיר הכהן

מגדולי רבני ופוסקי אשכנז (פולין), ראש ישיבת ראדין, מחולל מהפכה בשמירת הלשון בקרב עם ישראל שלא קם כמוהו. מספריו "החפץ חיים" על הלכות לשון הרע, "משנה ברורה" ששה חלקים בנושא הילכתי על השו"ע או"ח. הספר מחולק ל-3 חלקים, חלק ראשון "משנה ברורה" עוסק בביאור פסקי השו"ע עם הוספת פרטים הלכתיים והכרעות הלכתיות, חלק שני "ביאור הלכה" מרחיב את הדיון ההלכתי, וחלקו השלישי הוא "שער הציון" ובו ציון המקורות של ההלכות. עוד כתב את "מחנה ישראל" עבור חיילים יהודים המשרתים בצבא הצאר, "אהבת חסד", "נדחי ישראל" ועוד ספרים רבים.

ה'תרכ"ב - התרצ"ג ד' טבת 5693 - 5622 לבריאת העולם 1933 - 1862 לספה"נ

רבי חיים שאול דוויק הכהן

מכונה "השד"ה". מגדולי מקובלי ארם צובא שעלה לארץ-ישראל. היה רבן של המקובלים בארץ-ישראל. ראש ישיבת המקובלים והמכוונים בירושלים "איפה שלמה". ספריו: "איפה שלמה" על עץ החיים, "שר שלום" על נהר שלום להרש"ש.

ה'תרמ"ז - ה'תרצ"ד ז' חשוון 5694 - 5647 לבריאת העולם 1934 - 1887 לספה"נ

רבי יהודה מאיר שפירא

מחכמי פולין, מייסד הישיבה הגדולה "חכמי לובלין". מייסד "הדף היומי" העולמי על הש"ס. מחבר ספר "אמרי דעת" - על התורה, "אור המאיר" - תשובות בהלכה. (אין הוא המהר"מ המופיע בש"ס).

ה'תר"ח - ה'תרצ"ה ד' אב 5695 - 5608 לבריאת העולם 1935 - 1848 לספה"נ

רבי רפאל אלנקאוה

מגדולי רבני מרוקו, מחבר שו"ת "קרני ראם", "תועפות ראם", "רמון זהב", "פעמוני זהב", "תורת כסף", ועוד.

ה'תרכ"ה - ה'תרצ"ה ג' אלול 5695 - 5625 לבריאת העולם 1935 - 1865 לספה"נ

רבי אברהם יצחק הכהן קוק

נולד בגריבה שבטביה, תלמיד הנצי"ב מוולוז'ין וחתן רבי אליהו דוד רבינוביץ (בעל ה"אדרת"). מחבר הספרים: "שבת הארץ" על הלכות שביעית, "משפט כהן", "דעת כהן", "עזרת כהן", "אורות הקודש", "אורות הראי"ה", "אגרות ראי"ה" ו"אורות התשובה". רבה הראשי הראשון של ארץ-ישראל. מייסד ישיבת מרכז הרב.

ה'תר"כ - ה'תרצ"ו ב' סיון 5696 - 5620 לבריאת העולם 1936 - 1860 לספה"נ

רבי ישראל האגר

האדמו"ר מויזניץ, בנו של האדמו"ר רבי ברוך האגר, נכד ה"צמח צדיק" רבי מנחם מנדל. בעל ה"אהבת ישראל" על התורה ו"אור ישראל".

ה'תרכ"א - ה'תרצ"ו 5621 - 5696 לבריאת העולם 1861 - 1936 לספה"נ

רבי גרשון שטרן

תלמיד המהר"מ שי"ק. בעל "ילקוט הגרשוני" חידושים על הש"ס לפי הא'-ב' ומכונה גם "כללי הש"ס", וכן "מקור דמעה", "מרבה ישיבה" ו"תפארת למשה".

ה'תרכ"ט - ה'תרצ"ו י"א חשון 5629 - 5696 לבריאת העולם 1869 - 1936 לספה"נ

רבי יהודה לייב חסמן

מחכמי ארץ-ישראל שעלו מפולין, מנהל רוחני של ישיבת טלז וחברון, תלמיד רבי יצחק בלזר, רבי נפתלי - צבי פינקל מסלבודקה, ובוולוז'ין למד אצל הנצי"ב. מחבר ספר "אור יהל" - מוסר, "מחנה יהודה" - חידושי תורה.

ה'תרי"ח - ה'תרצ"ו י"א אדר 5618 - 5696 לבריאת העולם 1888 - 1936 לספה"נ

רבי יוסף רוזין

מחכמי פולין, מכונה "הרגאצ'ובי". תשובותיו הגאוניות הצטיינו במאות "עייני" ונדפסו בספר "עדות ביהוסף". חידושיו נדפסו בספרים "צפנת פענח" בירודי הלכות, שו"ת "שלמת יוסף".

ה'תרל"א - ה'תרצ"ו א' סיון 5631 - 5697 לבריאת העולם 1871 - 1937 לספה"נ

רבי חיים אלעזר שפירא ממונקאטש

מחכמי פולין, אדמו"ר בדור הששי לחסידות, בנו ותלמידו של רבי צבי בעל ה"דרכי תשובה". מחבר הספרים: "מנחת אלעזר", "אות חיים ושלום", "דברי תורה", "שער יששכר", "חיים ושלום" על התורה, "נימוקי או"ח", "חמשה מאמרות".

ה'תרט"ז - ה'תרצ"ט ט' סיון 5616 - 5699 לבריאת העולם 1856 - 1939 לספה"נ

רבי יעקב מאיר

מחכמי ארץ-ישראל, פעל רבות למען הישוב היהודי בארץ-ישראל. לאחר פטירת הראשל"צ רבי יעקב שאול אלישר בשנת התרס"ו (1906) מונה רבי יעקב לתפקיד הרשל"צ, מינויו זה עורר התנגדות והוא התפטר ובמקומו מונה הרב מאיר פאניז'ל. הרב נבחר שוב לתפקיד הרב הראשי והרשל"צ בשנת התרפ"א (1921) ביחד עם מרן הגרא"י קוק.

ה'תר"ל - ה'תרצ"ט ט' סיון 5699 - 5630 לבריאת העולם 1939 - 1870 לספה"נ

רבי יעקב חיים סופר

מקובל ופוסק גדול. מספריו: "כף החיים" - 10 חלקים, 8 מהם על או"ח, ו-2 על יו"ד. לאחר פטירתו השלים מרן הרשל"צ רבינו עובדיה יוסף את חלק ב' מסימן קט"ו. ספרים אלו הם כעין אנציקלופדיה אשר בה מובאים רוב ככל הפוסקים. כן חיבר ספר "קול יעקב" על הלכות סתו"ם, "יגל יעקב" ועוד ספרים.

ה'תר"כ - ה'ת"ש ט' חשוון 5699 - 5620 לבריאת העולם 1939 - 1860 לספה"נ

רבי שמעון יהודה הכהן שקופ

מחכמי פולין, תלמיד רבי חיים מבריסק, ראש ישיבת טלו, מלצ', וגרונדה. שיעוריו מובאים בספר "שערי יושר" - והם מהמקובלים בעולם הישיבות. "מערכת הקנינים", "יד כהן", "שיעורי רבי שמעון". מגדולי תלמידיו: רבי אלחנן וסרמן ורבי שמואל רוזובסקי.

ה'תרל"ה - ה'ת"ש ב' כסלו 5700 - 5635 לבריאת העולם 1939 - 1875 לספה"נ

רבי נחום וידנפלד

בנו של הגר"י וידנפלד בעל ה"כוכב מיעקב", אחיו של רבי דב בריש וידנפלד - הרבי מטשובין, "מחבר ספר "חזון נחום".

ה'תרכ"ג - ה'ת"ש ה' אב 5700 - 5623 לבריאת העולם 1940 - 1863 לספה"נ

רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי

יליד ליטא, תלמיד ישיבת וולוז'ין, כונה ה"עילוי מאיוויה", חברו של רבי חיים מבריסק, גיסו של רבי אלחנן וסרמן הי"ד, ראב"ד בוילנא, ממנהיגי היהדות בדורו וממייסדי אגודת ישראל, מחבר "שו"ת אחיעזר", "אחיעזר" - קובץ אגרות.

ה'תר"ל - ה'ת"ש ה' כסלו 5700 - 5630 לבריאת העולם 1940 - 1870 לספה"נ

רבי ברוך בער לייבוביץ

נולד בסלוצק, תלמידו המובהק של רבי חיים סולובייצ'יק, ראש ישיבת "כנסת בית יצחק" - "ישיבת קמיניץ". מתלמידיו: הגרנ"ט, רבי נח שימנוביץ, רבי שניאור קוטלר. חתנו היה רבי ראובן גרוזובסקי, מח"ס "ברכת שמואל".

ה'תרל"ב - ה'תש"א א"ב תשרי 5701 - 5632 לבריאת העולם 1941 - 1872 לספה"נ

רבי סלמן אליהו

מגדולי המקובלים שעלה לארץ ישראל מבבל, מחבר ספר "כרם שלמה" על "עץ החיים". אביו של הרשל"צ הרב מרדכי אליהו.

ה'תרל"ז - ה'תש"א י"א תמוז 5701 - 5637 לבריאת העולם 1941 - 1877 לספה"נ

רבי אלחנן בונים וסרמן הי"ד

מגדולי ראשי הישיבות לפני השואה, תלמיד ר"ש שקופ, רבי אליעזר גורדון, רבי חיים סלובייצ'יק ותלמיד מובהק ל"חפץ חיים". מראשי אגודת ישראל, המשגיח בישיבתו של החפץ חיים, נספה בשואה. מחבר הספרים: "קובץ שיעורים", "עיקבתא דמשיחא", "הערות לשו"ת הרשב"א", "קובץ הערות למסכת יבמות", "קונטרס דברי סופרים", "אומר אני מעשי למלך" ועוד.

ה'תרי"ט - ה'תש"ב כ"ז אב 5702 - 5619 לבריאת העולם 1942 - 1859 לספה"נ

רבי יהודה פתייה

מגדולי מקובלי בבל וארץ ישראל, תיקן רוחות רבות וביניהן רוחו של שבתאי צבי שהיה משיח שקר, מסית ומדיח. מספריו: "מנחת יהודה", "בית לחם יהודה" על עץ החיים, "יין הרקח" פירוש על אדרא רבה וזוטא, "מתוק לנפש" על סבא דמשפטים, "חסדי דוד" - יחודים וסגולות.

ה'תר"כ - ה'תש"ב 5702 - 5620 לבריאת העולם 1942 - 1860 לספה"נ

רבי ברוך הלוי עפשטיין הי"ד

מרבני ליטא, תלמיד ישיבת ווללוז'ין, בנו של "ערוך השולחן". מחבר ספר "תורה תמימה" על התורה, "מקור ברוך" על גדולי ישראל, "מקור ברוך" על הירושלמי, "ברוך שאמר" על התפילות והגדה של פסח. נספה בשואה.

ה'תרכ"ה - ה'תש"ב 5702 - 5625 לבריאת העולם 1942 - 1865 לספה"נ

רבי אהרן וולקין הי"ד

מרבני ליטא, תלמיד הנצי"ב מוולוז'ין, נספה בשואה. מחבר הספרים: שו"ת "זקן אהרן", "בית אהרן" על מסכתות בבא מציעא בבא קמא כתובות גיטין וקידושין, "חושן אהרן" על חו"מ, "מצח אהרן", "סביב ליראיו" על היראים.

ה'תר"י - ה'תש"ד כ"א סיון 5704 - 5610 לבריאת העולם 1944 - 1850 לספה"נ

רבי שמעון סופר מערלוי הי"ד

בנו של ה"כתב סופר" ונכדו של ה"חתם סופר". כונה "רבינו שמעון הצדיק". אח אביו גם נקרא בשם ר' שמעון סופר והוא מח"ס "מכתב סופר". היה אב"ד בערלוי במשך 64 שנים, ובשנת התש"ד נרצח ע"י הגרמנים. מספריו: שו"ת "התעוררות תשובה", ו"שיר מעון" על התורה.

ה'תרל"ב - ה'תש"ה 5705 - 5632 לבריאת העולם 1945 - 1870 לספה"נ

רבי יהודה חיים הכהן מסלתון

יליד דמשק, בנו של רבי עזרא מחבר שו"ת "שערי עזרא". כיהן כאב"ד בקהיר, מח"ס שו"ת "זאת ליהודה", שו"ת "שארית יהודה", שו"ת "בני יהודה".

ה'תרנ"ד - ה'תש"ז ו' ניסן 5707 - 5654 לבריאת העולם 1947 - 1894 לספה"נ

רבי אהרן ראטה

תלמיד רבי צבי אלימלך שפירא מבלושוב. מחבר ספרים יסודיים באמונה בה' ויראת שמים: "שומר אמונים", "מבקש אמונה", "שולחן הטהור", "טהרת הקודש", "נועם הלבבות", "אמונה ופרנסה", "שער צדקה והכנסת אורחים".

ה'תרכ"ז - ה'תש"ח ו' סיון 5708 - 5626 לבריאת העולם 1948 - 1866 לספה"נ

רבי אברהם מרדכי אלתר מגור

האדמו"ר מגור, בנו של האדמו"ר ר' אריה יהודה לייב אלתר בעל ה"שפת אמת". חידושי תורתו נלקטו בספר "אמרי אמת".

ה'תרכ"ז - ה'תש"ט י"ד תשרי 5709 - 5627 לבריאת העולם 1949 - 1867 לספה"נ

רבי יוסף צבי דושינסקי

ראב"ד העדה החרדית בירושלים, לחם מלחמות ה' נגד המהרסים והמחבלים בכרם ישראל. בעל "שו"ת מהרי"ץ".

ה'תרל"ד - ה'תש"י י"ח טבת 5710 - 5634 לבריאת העולם 1950 - 1874 לספה"נ

רבי משה כלפון הכהן

מגדולי חכמי תוניס, כהן מיוחס עד בית שני ודיין באי ג'רבה. מחבר שו"ת "שואל ונשאל" - 8 חלקים על השו"ע, וספר: "הלכה למשה" - כללים, "ברית כהונה", "קול משה", שו"ת "והשיב משה" ו"יד משה".

ה'תר"מ - ה'תש"י י' שבט 5710 - 5640 לבריאת העולם 1880 - 1950 לספה"נ

רבי יוסף יצחק מליובאוויטש

כונה בשם "האדמו"ר מהרי"ץ". חיזק את יהדות רוסיה וארה"ב במסירות נפש. יורשו היה חתנו רבי מנחם מנדל שניאורסון - האדמו"ר האחרון מחב"ד. מספריו: "ספר המאמרים", "ליקוטי דברים", "אגרת קודש".

ה'תרל"ב - ה'תשי"ב 5712 - 5632 לבריאת העולם 1872 - 1952 לספה"נ

רבי ישועה שמעון חיים (ישמ"ח) עובדיה

ליד מרוקו, רב העיר צפרו, ספרו "ישמח לבב" הוא לקט מתשובותיו ונערך בידי בנו רבי דוד עובדיה.

ה'תר"מ - ה'תשי"ג כ"ד אלול 5713 - 5640 לבריאת העולם 1880 - 1953 לספה"נ

רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל

ליד ירושלים, היה חכם באשי של יפו, רב ראשי בתל-אביב, ובשנת התרצ"ט (1939) נתמנה לרב ספרדי של ארץ-ישראל והראשון לציון. מחבר שו"ת "פסקי עוזיאל", "משפטי עוזיאל", "הגיוני עוזיאל" - מחשבת ומוסר, "אור המאיר", "דרשות עוזיאל" על מסכת אבות, "השופט והמשפט" - הלכה, "השמיטה, היובל ומצות הקהל" - הלכה, "פסקי עוזיאל בשאלות הזמן".

ה'תר"ל - ה'תשי"ד י' נסלו 5714 - 5630 לבריאת העולם 1870 - 1954 לספה"נ

רבי איסר זלמן מלצר

ראש ישיבת "עץ חיים". מחבר ספר "אבן האזל" ח' חלקים - באורים נפלאים על הרמב"ם, וכן קונטרס תורני בסוגיא בריש יבמות.

ה'תרל"ט - ה'תשי"ד ט"ו חשוון 5714 - 5639 לבריאת העולם 1879 - 1953 לספה"נ

רבי אברהם ישעיהו קרליץ

מכונה "ע"ש ספריו שחוברו על כל הלכות התורה. ממנהיגי היהדות בשנת קום המדינה ומעצבי ההשקפה החרדית ביחס למדינה ומוסדותיה, מופת הדור. מספריו: "חזון אי"ש", "אמונה ובטחון", "אגרות החזון אי"ש".

ה'תר"נ - ה'תשי"ד כ' תמוז 5714 - 5650 לבריאת העולם 1890 - 1954 לספה"נ

רבי אברהם חיים נאה

מורה הוראה מובהק, רבה של שכונת הבוכרים. מספריו: "שיעורי תורה", "שיעורי מקוה". בספרים אלו הוכיח שכל השעורים והמידות שהיו מקובלים בקהילות הספרדיות שהיו בארץ-ישראל ובירושלים הם השיעורים שנתבארו ברמב"ם ובשו"ע, והם אמיתיים, בשונה מדברי החזון אי"ש ושיעוריו בהלכה.

ה'תרנ"ב - ה'תשי"ד כ"ד טבת 5714 - 5652 לבריאת העולם 1954 - 1892 לספה"נ

רבי אליהו אליעזר דסלר

משגיח רוחני בישיבת פוניבז', גאון המוסר. מחבר ספר המוסר "מכתב מאליהו" המשמש כספר יסודי של מוסר. עוד מספריו: "בין פסח לעצרת" על ספירת העומר, "חידושי הגרא"א דסלר על הש"ס", "מחנך לדורות", "שיחות הגרא"א דסלר", "שיחות ומאמרים", "תטהרו" על יום הכיפורים, ועוד.

ה'תרכ"ב - ה'תשט"ו כ"ג אב 5715 - 5622 לבריאת העולם 1955 - 1862 לספה"נ

רבי חזקיה שבתי יהושע

יליד סאלוניקי, רבה הראשי של ארם צובא (חלב) ואחר כך ראב"ד ירושלים, מחבר שו"ת "דברי חזקיהו".

ה'תרל"ב - ה'תשט"ו ח' ניסן 5715 - 5632 לבריאת העולם 1955 - 1872 לספה"נ

רבי יחיאל מיכל טוקצינסקי

ראש ישיבת "עץ חיים". מספריו: "גשר החיים", "ארץ ישראל", ועוד. פרסומו הנוסף בא לו מלוח השנה שסידר והפיץ בבתי כנסיות, שאותו בנה בעקבות שנתיים של תצפיות ממקום גבוה בירושלים על החומה שע"י שער יפו, בכדי לקבוע את הזמן המדויק של זריחת החמה ושקיעתה בירושלים.

ה'תרל"ח - ה'תשט"ו כ"ו אלול 5715 - 5638 לבריאת העולם 1955 - 1878 לספה"נ

רבי יצחק אלפיה

מחכמי ארם צובא שעלה לארץ ישראל. מחבר הספרים: "קונטרס היחיאלי", "אור חדש", "צמח צדק", "יאיר נתיב", "אהבת ה'" ו"שיח יצחק".

ה'תרמ"ו - ה'תשט"ו י' תשרי 5715 - 5646 לבריאת העולם 1955 - 1886 לספה"נ

רבי יהודה לייב הלוי אשלג

מחכמי פולין, תלמידם של רבי שלום רבינוביץ מקאלושין ובנו רבי ישעיה אשר מפורסם. בשנת התר"פ (1920) התיישב בעיר העתיקה והקים את ישיבתו "בית אולפנא לרבנים", שעסקה בתורת הנגלה והנסתר. מחבר פירוש הסולם על הזוהר, שהוא ביאור כללי ופשטי על ספר הזוהר, וזוהר חדש ב-22 כרכים. עוד מספריו: "פנים מאירות" ו"פנים מסבירות" על הספר "עץ חיים" למהרש"ו, "תלמוד עשר הספירות" על שיטתו בקבלה של האריז"ל.

ה'תרמ"ו - ה'תשי"ז ג'תשרי 5717 - 5646 לבריאת העולם 1957 - 1886 לספה"נ

רבי אפרים מנשה הכהן

מכונה "זקן המקובלים". מבאי ביתו של ה"בן איש חי", אביו של הגאון רבי שלום כהן שליט"א, ראש ישיבת "פורת יוסף" בעיר העתיקה ונשיא מועצת חכמי התורה של ש"ס.

ה'תרמ"ה - ה'תשי"ז כ"ה אייר 5717 - 5645 לבריאת העולם 1957 - 1885 לספה"נ

רבי חיים חורי

מגדולי חכמי ג'רבה שבסוף ימיו עלה לארץ-ישראל. מחבר הספרים: "בני משה", "מצא חיים", "ואברהם זקן", "חסד ואמת".

ה'תר"מ - ה'תשי"ז כ"א אב 5717 - 5640 לבריאת העולם 1957 - 1880 לספה"נ

רבי אהרן רוקח מבעלז

האדמו"ר הרביעי של חסידות בעלז, בנו של רבי יששכר דב רוקח (הזקן), איבד את כל משפחתו בשואה, ניצל מציפורני הנאצים ועלה לישראל בשנת התש"ד (1944) והקים מחדש את חסידות בעלז בישראל לאחר החורבן בשואה. ממלא מקומו לאחר פטירתו היה אחיינו רבי יששכר דב רוקח (השני) שהיה ילד בזמן שדודו נפטר, והחל להנהיג את החסידות כמה שנים לאחר מכן. דברי תורתו הודפסו בספרים: "לקט אמרי קודש", "ספר מהר"א" ובספר "הבינה והברכה".

ה'תרמ"ח - ה'תשי"ט י"ט תמוז 5719 - 5648 לבריאת העולם 1959 - 1888 לספה"נ

רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג

יליד לומזה שבפולין, היגר ללונדון עם משפחתו בגיל תשע, היה רב באירלנד. בשנת התרצ"ו (1936) לאחר פטירת הרב קוק נקרא הרב הרצוג לשמש כרב ראשי לארץ-ישראל. מחבר שו"ת "היכל יצחק".

ה'תרס"א - ה'תשי"ט י"ב שבט 5719 - 5661 לבריאת העולם 1959 - 1901 לספה"נ

רבי רחמים חי חוויטה הכהן

מגדולי חכמי ג'רבה, כשעלה לארץ-ישראל התיישב במושב ברכיה. תלמיד ר' משה כלפון הכהן. מתלמידיו: רבי מצליח מאזוז הי"ד, ורבי רפאל כדיר צבאן. מספריו: שו"ת "שמחת כהן", "זכרי כהונה", "זכרי כהונה", "פרחי כהונה", "כתר כהונה".

X - ה'תשי"ט י"ז ניסן X - 5719 לבריאת העולם X - 1959 לספה"נ

רבי שמעון אביקציץ

יליד מוגאדור שבמרוקו, ראש ישיבת "כתר תורה", דיין בעיר צוורא. מספריו: "פלגי מים" - דרושים, "אך טוב לישראל" - חידושים מהש"ס והג"ך, "שש אנכי" - דרושים, "רק טוב".

ה'תרמ"ו - ה'תש"כ ט' תשרי 5646 - 5720 לבריאת העולם 1886 - 1960 לספה"נ

רבי יצחק זאב הלוי - הגרי"ז

יליד וולוז'ין, רבה של בריסק לאחר פטירת אביו רבי חיים, מכונה "הרבי מבריסק". הצליח לברוח מהשואה, עלה לירושלים וייסד את בית המדרש בריסק. מתלמידיו: הגרא"מ ש"ך, הרב משה שמואל שפירא, הרב משה שטרנבוך ועוד. מספריו: "חידושי מרן רי"ז הלוי על הרמב"ם", "חידושי מרן הרי"ז הלוי על התורה". ספרים נוספים נדפסו ע"י תלמידיו ממה ששמעו ממנו.

ה'תרל"ג - ה'תשכ"א כ"א כסלו 5633 - 5721 לבריאת העולם 1873 - 1961 לספה"נ

רבי צבי פסח פרנק

יליד קובנא שבליטא, רבה של ירושלים. בקי עצום בכל מקצועות התורה, ובפרט בהלכות השייכות לארץ - ישראל, כגון: תרומות ומעשרות וכד'. מחבר שו"ת: "הר צבי", וספר "הצבי ישראל", "מקראי קודש", "מקדש מלך" ועוד.

ה'תרנ"ב - ה'תשכ"ג ב' כסלו 5652 - 5723 לבריאת העולם 1892 - 1963 לספה"נ

רבי אהרון קוטלר

ראש ישיבת ליקווד. חידושי תורתו חוברו ע"י תלמידיו בספר: "משנת רבי אהרון" על הש"ס הרמב"ם ועוד.

ה'תרנ"ח - ה'תשכ"ג כ"ז תמוז 5658 - 5723 לבריאת העולם 1898 - 1963 לספה"נ

רבי יעקב חי ציון עדס

מגדולי רבני הספרדים בדורו, יליד ירושלים, ר"מ בישיבת "פורת - יוסף" בעיר העתיקה ומאוחר יותר מונה לראש הישיבה, כיהן גם כאב"ד בבית הדין הרבני הגדול. בנו ותלמידו של המקובל האלקי רבי אברהם עדס זצ"ל, אביהם של הגאון רבי יהודה עדס שליט"א ראש ישיבת "קול יעקב", ושל הגאון רבי יוסף עדס זצ"ל שהיה ר"מ בישיבת פורת יוסף (נפטר בשנת ה'תשנ"ג - 1993). מחבר שו"ת "חדות יעקב".

ה'תרמ"א - ה'תשכ"ה ליב חשון 5725 - 5641 לבריאת העולם 1965 - 1881 לספה"נ

רבי דב בעריש וידנפלד

בנו של ה"כוכב מיעקב", אחיו של ה"חזון נחום", אב"ד טשעבין, מייסד וראש ישיבת "כוכב מיעקב", מח"ס שו"ת "דובב מישרים" ה' חלקים.

ה'תרנ"ב - ה'תשכ"ז ח' טבת 5727 - 5652 לבריאת העולם 1967 - 1892 לספה"נ

רבי עמרם אבורביע

מגדולי רבני מרוקו, ראב"ד פתח תקוה. מחבר הספר "נתיבי עם".

ה'תרמ"ה - ה'תשכ"ט ט' ניסן 5729 - 5645 לבריאת העולם 1969 - 1885 לספה"נ

רבי אריה לוין

מכונה "הצדיק הירושלמי" ו"רב האסירים", תלמיד רבי חיים ברלין, הגרי"ז סולוביצ'יק, הרב איסר זלמן מלצר והגראי"ה קוק. חותנו של הגרי"ש אלישיב. ספרו "רבי אריה היה אומר" הוא לקט פרושים על פרקי אבות. תולדותיו מובאים בספר "איש צדיק היה".

ה'תרמ"ו - ה'תשכ"ט כ' אלול 5729 - 5646 לבריאת העולם 1969 - 1886 לספה"נ

רבי שלמה יוסף כהנמאן

מכונה "הגאון מפוניבז'", מייסד וראש הישיבה הגדולה פוניבז' בבני ברק. תלמיד הגאונים ר' אליעזר גורדון ור' שמעון שקופ בישיבת טלז וליטא, ראב"ד פוניבז', כיהן כחבר הפרלמנט הליטאי וכחבר המועצה הלאומית היהודית. עלה לארץ ישראל בשנת הת"ש ובשנת התש"ד (1944) הקים את הישיבה ומוסדותיה. יסד את "ירחי כלה". שיעוריו קובצו בספרים: "דברי הרב וחידושי הגאון מפוניבז'".

ה'תר"נ - ה'תשכ"ט ו' אלול 5729 - 5650 לבריאת העולם 1969 - 1890 לספה"נ

רבי יחזקאל סרנא

ראש ישיבת "חברון - כנסת ישראל". דברי תורתו נכתבו ע"י תלמידיו במספר ספרים: "דליות יחזקאל" - ד' חלקים, "לתשובה ולתקומה", "נעשה ונשמע", "אחר האסף".

ה'תר"נ - ה'תשכ"ט כ' שבט 5729 - 5650 לבריאת העולם 1969 - 1890 לספה"נ

רבי עובדיה הדאיה

מקובל, מחכמי ארם צובא שעלה לארץ ישראל. ראש ישיבת המקובלים "בית אל", שימש כראב"ד בירושלים. מחבר שו"ת "ישכיל עבדי" ח' חלקים, "ויקח עובדיהו" דרושים, "עבד המלך" על הרמב"ם, "עבדא דרבנן" על הש"ס, שו"ת "דעה והשכל". כמו כן הוציא לאור את ספרו של אביו רבי שלום הדאיה שו"ת "ודבר שלום".

ה'תרנ"ז - ה'תשכ"ט 5650 - 5729 לבריאת העולם 1890 - 1969 לספה"נ

רבי משה עדס

מגדולי רבני ארם - צובא, בנו של המקובל האלוקי רבי אברהם עדס זצ"ל.

ה'תרנ"ו - ה'תשל"ל כ"ה אדר ב' 5656 - 5730 לבריאת העולם 1896 - 1970 לספה"נ

רבי יצחק אבוחצירא

צעיר בניו של ר' מסעוד אבוחצירא, אחיהם של ר' דוד אבוחצירא והבבא סאלי, מכונה "בבא חאקי". עיקר תורתו למד בשיבת "תפיללאת" עם אחיו הגדול ר' דוד המכונה "עטרת ראשנו". עלה לארץ ישראל והיה שותף בקליטת יהדות המערב ברוחניות ובגשמיות. כיהן כרבה של העיר רמלה-לוד וכחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל.

ה'תרל"ו - ה'תשל"ל כ' אלול 5631 - 5730 לבריאת העולם 1876 - 1970 לספה"נ

רבי אליהו לופיאן

מגדולי המוסר, משגיח רוחני בשיבת "כנסת חזקיהו" בכפר חסידים. שיחותיו חוברו בספרים: "לב אליהו" - ע"י תלמידו הגאון רבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל.

ה'תרל"ג - ה'תשל"ל י"ט אייר 5633 - 5730 לבריאת העולם 1873 - 1970 לספה"נ

רבי עזרא עטייה

מכונה "רב רבנן של הספרדים", או "המורה". מקים עולה של תורה, ומעמיק עצום. רבם של הגר"ע יוסף (הרשל"צ) והרב הראשי לישראל, נשיא מועצת חכמי התורה, גדול הפוסקים, מחבר הספרים: שו"ת "יביע אומר", "יחווה דעת", "טהרת הבית", הליכות עולם, "מאור ישראל", "קול סיני", "לווית חן", "חזון עובדיה", והגר"צ אבא שאול, ועוד עשרות רבות של רבנים וגדולי תורה בארץ-ישראל ובתפוצות. עמד בראש ישיבת "פורת יוסף" 45 שנה. מח"ס "עלה עזרא".

ה'תר"נ - ה'תשל"א י"ח חשוון 5650 - 5731 לבריאת העולם 1890 - 1971

רבי רפאל ברוך טולידנו

מגדולי רבני מרוקו, ראב"ד במקנס, מחבר "קיצור שולחן ערוך" ע"פ פסקי ה"בן איש חי" ו"כף החיים" ועוד רבנים ספרדיים.

ה'תרע"ב - ה'תשל"א כ"א טבת 5731 - 5672 לבריאת העולם 1971 - 1912 לספה"נ

הקדוש רבי מצליח מאזוז הי"ד

מחבר שו"ת: "איש מצליח". מייסד ישיבת "כסא רחמים" בג'רבא. נהרג על קידוש ה', ובנו, שיבלחט"א, ממשיך דרכו, הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א, מכונה "נאמ"ן", עומד כיום בראש הישיבה בבני ברק. עוד מספריו: "קונטרס המערכות" כללי הפוסקים, "מצליח ישועה" חידושים על הש"ס, "מגן וצינה" תירוצים לקושיות על מהרש"א והפרי חדש.

ה'תרמ"ב - ה'תשל"א 5731 - 5642 לבריאת העולם 1971 - 1882 לספה"נ

רבי שאול אבן דנאן

ראב"ד ורבה הראשי של מרוקו, עלה לישראל בשנת התשכ"ה (5691), בנו של רבי שלמה אבן דנאן מח"ס שו"ת "הגם שאול".

ה'תרמ"ה - ה'תשל"ד י"ח אדר 5734 - 5645 לבריאת העולם 1974 - 1885 לספה"נ

רבי יחזקאל הלוי לוינשטיין

משגיח בישיבת מיר, ולאחר מכן משגיח בישיבת פוניבז', ידוע בכינוי: "המשגיח מפוניבז'", הספר "אור יחזקאל" ז' חלקים הוא אוסף של מכתבים מכי"ק.

ה'תר"ס - ה'תשל"ה י"ז טבת 5735 - 5660 לבריאת העולם 1975 - 1900 לספה"נ

רבי סלמאן מוצפי

מקובל גדול, מעשיו וצדקותו נמצאים בספר: "עולמו של צדיק" שנתחבר ע"י בנו יבלח"ט, רבי בן ציון מוצפי שליט"א. מספריו "שפתי צדיקים" סדר לימוד ותפילות על קברי צדיקים, הגהות על תשעת חלקי סדור הרש"ש.

ה'תרמ"ו - ה'תשל"ו כ"ד אלול 5736 - 5646 לבריאת העולם 1976 - 1886 לספה"נ

רבי יחזקאל אברהמסקי

יליד בלורוסיה, בגיל 17 למד בישיבת נובהרדוק אצל הסבא מנובהרדוק, משם עבר לישיבת טלז' אל הרב אליעזר גורדון, משם עבר ל"קבוץ" הגר"ח ע' גרודזנסקי. לאחר נישואיו למד אצל ר' חיים מבריסק. גאב"ד סלוצק ולונדון, בעל "חזון יחזקאל" על ששת סדרי התוספתא ועל מסכתות שבת, פסחים, וזבחים, "פניני רבינו יחזקאל" - מוסר, "אגרת מבית דין צדק לונדון והמדינה", "ארץ ישראל - נחלת עם ישראל" באספקלריה של המסורת.

ה'תרנ"ה - ה'תשל"ז ב' אדר 5737 - 5655 לבריאת העולם 1977 - 1895 לספה"נ

רבי ישראל אלתר

האדמו"ר מגור, בעל ה"בית ישראל", התמנה לאדמו"ר לאחר פטירת אחיו בעל ה"אמרי אמת".

ה'תרמ"ז - ה'תשל"ט כ"ו אב 5739 - 5647 לבריאת העולם 1979 - 1887 לספה"נ

רבי יואל טיטלבוים

האדמו"ר מסאטמר. ראב"ד קהילות סאטמר בניו - יורק ובירושלים. מנהיג העדה החרדית. מספריו: "ויואל משה", "שו"ת דברי יואל", ועוד. לחם מלחמת ה' נגד המהרסים והמחבלים בכרם ה'.

ה'תרס"ב - ה'תשל"ט ג' טבת 5739 - 5662 לבריאת העולם 1979 - 1892 לספה"נ

רבי חיים שמואלביץ

ראש ישיבת מיר בחו"ל ולאחר מכן ארץ-ישראל. שיחותיו במוסר קובצו ע"י תלמידיו בספר "שיחות מוסר".

ה'תרע"ג - ה'תשל"ט כ"ז תמוז 5739 - 5673 לבריאת העולם 1979 - 1913 לספה"נ

רבי שמואל רוזובסקי

ראש ישיבת פוניבז' במשך 35 שנה, מעת ייסודה בשנת ה'תש"ד ועד הסתלקותו בשנת התשל"ט. דברי תורתו ושיעוריו הועלו ע"י בנו ותלמידיו בספרים: "שיעורי רבי שמואל" - ט' חלקים, "חידושי רבי שמואל" - ז' חלקים. "מחברת לרשימת השיעורים", "זכרון שמואל", "שיעורי הרמים" - ובהם משיעוריו ומשיעורי הגרא"מ ש"ך על מסכת פסחים, וכן "שיעורי הרמים" - משיעוריו ומשיעורי הרב פוברסקי ואחרים.

ה'תרע"ו - ה'תש"מ 5740 - 5676 לבריאת העולם 1980 - 1916 לספה"נ

רבי יוסף דב הלוי סולובייצ'יק - הגרי"ד

בנו ותלמידו של הגרי"ז - רבי יצחק זאב הלוי, עמד בראש ישיבת בריסק לאחר פטירת אביו. לאחר פטירתו הדפיסו תלמידיו את שיעוריו בספר "משעורי הגרי"ד".

ה'תרמ"א - ה'תשמ"א כ"ט תמוז 5741 - 5641 לבריאת העולם 1981 - 1881 לספה"נ

רבי עלואן שמעון אבידני

רבה הראשי של עמדיה בכורדיסטאן, מחבר הספרים "מעשה הגדולים" חמישה חלקים ובהם שלושת אלפים משלים וסיפורים. כיהן כרבה הראשי של העדה הכורדית בארץ־ישראל.

ה'תר"ס - ה'תשמ"ג י"ג סיון 5743 - 5660 לבריאת העולם 1983 - 1900 לספה"נ

רבי יעקב מוצפי

יליד בגדד, ראב"ד העדה החרדית לעדות המזרח. תולדותיו ופעליו חוברו בספר: "ארי עלה מבבל".

ה'תרע"ז - ה'תשמ"ג י"ז ניסן 5743 - 5677 לבריאת העולם 1983 - 1917 לספה"נ

רבי מאיר אבוחצירא

מכונה "בבא מאיר", בנו של הצדיק המלוב"ן ר' ישראל אבוחצירא ה"בבא סאלי". שימש כרב במרוקו במספר קהילות וביניהם בעיירה מידלט. עלה לא"י ושכן באשדוד. היה מלומד בנסים. בנו שיבלחט"א מכהנים כראשי קהילות בא"י, ר' דוד אבוחצירא בנהריה ור' יקותיאל באשדוד, רבי רפאל ורבי ישועה ורחמים ג"כ באשדוד.

ה'תרע"ב - ה'תשמ"ד 5744 - 5672 לבריאת העולם 1984 - 1912 לספה"נ

רבי מרדכי שרעבי

יליד תימן שעלה לירושלים, בתימן היה תלמיד סבו רבי אברהם יפת תעיזי, רבי חיים סינוואני, רבי משומר ניסים, ובירושלים תלמיד רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל. גדול מקובלי דורו וכונה "זקן המקובלים" ו"ראש עדת המכוונים". מייסד וראש ישיבת המקובלים "נהר שלום" ע"ש המקובל הרש"ש. מתלמידיו: הרב מאיר יהודה גץ - רב הכותל, הרב ציון ברכה, רבי שלום שמואלי ובנו רבי בניהו שמואלי. פועליו וישועותיו חוברו בספר: "דרך הצדיקים", ועוד.

ה'תר"נ - ה'תשמ"ד ד' שבט 5744 - 5650 לבריאת העולם 1984 - 1890 לספה"נ

רבי ישראל אבוחצירא

מכונה "הבבא סאלי", בנו של ר' מסעוד אבוחצירא ונכדו של המלוב"ן ר' יעקב אבוחצירא. אדמו"ר קדוש ומקובל גדול, מחולל נסים ונפלאות. היה ראש ישיבה בתפיללאת שבמרוקו. נפלאותיו ונוראותיו חוברו בספר "מאור ישראל", ובספרים נוספים. מח"ס "אהבת ישראל" על התורה. בנו וממשיך דרכו רבי ברוך אבוחצירא שיבלחט"א עומד בראש המוסדות בנתיבות.

ה'תרנ"ד - ה'תשמ"ה י"ד תשרי 5745 - 5654 לבריאת העולם 1894 - 1985 לספה"נ

רבי בן ציון ברוק

תלמיד הסבא מנובהרדוק, ראש ישיבת בית יוסף נובהרדוק בירושלים. יסד ישיבות בגרייעווע ובלוצק. מחבר הספר "הגיוני מוסר", כן חיבר ספר ביאורים על ה"אור ישראל" של הגר"י סלנט.

ה'תרנ"ט - ה'תשמ"ה כ"ה אב 5745 - 5659 לבריאת העולם 1899 - 1985 לספה"נ

רבי יעקב ישראל קנייבסקי

מכונה "הסטייפלר". היה גיסו של החזון אי"ש. מחבר הספרים הנפלאים: "קהילות יעקב" - על כל מסכתות הש"ס בעמקות נפלאה ובסברות ישרות, "שיעורים על התורה", "שיעורין דאוריתא", "שיעור מצוות", "איפת צדק", "חיי עולם", "ברכת פרץ" פרשת השבוע. בנו וממשיך דרכו הוא רבי חיים קנייבסקי שליט"א.

x - ה'תשמ"ו כ"ח תמוז x - 5746 לבריאת העולם 1986 - x לספה"נ

רבי חיים פרידלנדר

מנהל רוחני בישיבות פוניבז' ב"ב והנגב בנתיבות. מיסד בית התלמוד תורה "תורת אמת" ב"ב. מחבר הספרים: "שפתי חיים", על אמונה והשגחה, מועדים, מידות ועבודת ה' ו"מסילות חיים בחינוך".

ה'תרנ"א - ה'תשמ"ו כ"ט אדר א' 5746 - 5651 לבריאת העולם 1891 - 1986 לספה"נ

רבי יעקב קמינצקי

ראש ישיבת "תורה ודעת" בארצות הברית. ממנהיגי היהדות החרדית בארצות הברית ובקנדה. מח"ס "אמת ליעקב" על הש"ס והתורה.

ה'תרנ"ה - ה'תשמ"ו י"ג אדר ב' 5746 - 5655 לבריאת העולם 1895 - 1986 לספה"נ

רבי משה פיינשטיין

יליד רוסיה, היגר בשנת ה'תרצ"ז (1937) לארצות הברית, מחולל מהפכה רוחנית בארצות הברית, ראש ישיבת "תפארת ירושלים" בניו יורק. העמיד עשרות רבנים ומורי הוראה בארצות הברית, מגדולי פוסקי דורו. בעל שו"ת "אגרות משה" חמשה חלקים "או"ח", ארבעה חלקים "יו"ד", ארבעה חלקים "אבן העזר" ושני חלקים "חו"מ".

ה'תרנ"ד - ה'תשמ"ט כ"ט טבת 5654 - 5749 לבריאת העולם 1894 - 1989 לספה"נ

רבי מאיר הלוי חדש

מכונה "המשגיח". היה משגיח בשיבות הקדושות: "כנסת ישראל" - חברון, "עטרת ישראל" ו"אור אלחנן". תלמידיו העלו את חידושיו בספר המוסר "אור מאיר".

ה'תרס"ב - ה'תשמ"ט י"א סיון 5662 - 5749 לבריאת העולם 1902 - 1989 לספה"נ

רבי יצחק יעקב וייס

נולד בפולין, דיין ברומניה ואב"ד במנצ'סטר שבאנגליה, בשנת התש"ל עלה לארץ-ישראל והתיישב בירושלים, וכיהן כגאב"ד של העדה החרדית. מחבר שו"ת "מנחת יצחק".

ה'תר"ע - ה'תשנ"ב י"ב חשוון 5670 - 5752 לבריאת העולם 1910 - 1992 לספה"נ

רבי יהודה צדקה

ראש ישיבת "פורת יוסף" במשך 20 שנה, מהמנהיגים הרוחניים הנערצים והדגולים של עדות המזרח. גדולי הדור הבא היו כולם תלמידיו. מגדולי תלמידיו: הגר"צ אבא שאול, הגר"ע יוסף, הגר"מ אליהו ועוד רבים. מחבר ספר "קול יהודה" על הלכה ומוסר.

ה'תרנ"ח - ה'תשנ"ב ו' תמוז 5658 - 5752 לבריאת העולם 1898 - 1992 לספה"נ

רבי שמחה בונם אלטר

האדמו"ר מגור, בעל ה"לב שמחה", בנו של רבי אברהם מרדכי בעל ה"אמרי אמת", נכדו של ה"שפת אמת". לאחר פטירת אביו בשנת התש"ח לא הסכים להתמנות לאדמו"ר ודודו ה"בית ישראל" התמנה לאדמו"ר, ורק בשנת התשל"ז לאחר פטירת דודו התמנה לאדמו"ר. בנו היחיד רבי יעקב אריה הוא האדמו"ר מגור שליט"א שהוכתר בשנת התשנ"ז (1996) לאחר הסתלקות דודו האדמו"ר הששי רבי פנחס מנחם בעל "פני מנחם".

ה'תרפ"ד - ה'תשנ"ג י"ט תשרי 5684 - 5753 לבריאת העולם 1924 - 1993 לספה"נ

רבי יוסף עדס

בן הגאון רבי יעקב עדס, מראשי ישיבת פורת יוסף.

ה'תרס"ב - ה'תשנ"ד ג' תמוז 5662 - 5754 לבריאת העולם 1902 - 1994 לספה"נ

רבי מנחם מנדל שניאורסון

האדמו"ר השביעי לחסידות חב"ד, מכונה האדמו"ר מלובאביץ', הקים עולה של תורה בארצות הברית וכל העולם. מספריו: "ליקוטי שיחות", "אגרות קודש".

ה'תרס"ה - ה'תשנ"ד ט' תמוז 5665 - 5754 לבריאת העולם 1905 - 1994 לספה"נ

רבי יקותיאל יהודה הלברשטם

יליד גליציה, מצאצאי רבי חיים מצאנז, בשואה נרצחו רוב אנשי קהילתו ובהם אישתו ואחד עשר ילדיו. העניק סיוע רוחני וגשמי רב לאחיו בתקופת השואה. לאחר המלחמה עבר לארצות הברית ושיקם את חסידות צאנז - קלויזנבורג בניו יורק, אחר כך עלה לארץ ישראל והקים את קרית צאנז בנתניה ואת מפעל הש"ס. לאחר מותו אספו תלמידיו את תשובותיו והוציאו אותם לאור בספר שו"ת "דברי יציב" ו"מנחת יהודה וירושלים" בהלכה ובדרש ועוד. על פועלו וקורותיו נכתב בספר "עמוד האש".

ה'תר"ע - ה'תשנ"ה כ' אדר א' 5670 - 5755 לבריאת העולם 1910 - 1995 לספה"נ

רבי שלמה זלמן אויערבך

יליד ירושלים, ראש ישיבת "קול תורה", העמיד תלמידים רבים, מהם גדולי תורה. מגדולי הפוסקים. מחבר הספרים "מעדני ארץ" בעניני שביעית, "מאורי אש" בעניני חשמל בשבת, וכן שו"ת "מנחת שלמה", ועתה נתחברו פסקיו ב"הליכות שלמה".

ה'תשס"ד - ה'תשנ"ו כ' אלול 5664 - 5756 לבריאת העולם 1904 - 1996 לספה"נ

רבי משה אריה פריינד

יליד הונגריה, אשתו ו-11 ילדיו נספו בשואה, עלה לישראל ועמד בראש ישיבת "ייטב לב" של סאטמר, לאחר פטירת רבי יואל טייטלבוים האדמו"ר מסאטמר בשנת התשל"ט מונה הרב לראב"ד העדה החרדית כנציג סאטמר. בשנת התשמ"ט התמנה לגאב"ד לאחר פטירת ה"מנחת יצחק" וייס. מספריו: "עטרת יהושע" על מסכת אבות, "עטרת יהושע" על התורה, "עטרת יהושע" על הש"ס, "עטרת יהושע" - דרשות לחגים.

ה'תרע"ב - ה'תשנ"ח ב' שבט 5672 - 5758 לבריאת העולם 1912 - 1998 לספה"נ

רבי מנצור בן שמעון

מחכמי ירושלים, מרבני ישיבת "יוסף פורת" שהעמיד אלפי תלמידים וזאת עפ"י בקשת הגר"ע עטייה. מח"ס "שמן המאור" - על כל חלקי פרד"ס התורה.

ה'תרע"ג - ה'תשנ"ח כ"ב נסלו 5673 - 5758 לבריאת העולם 1913 - 1998 לספה"נ

רבי שלום מרדכי שבדרון הכהן

מגדולי הדרשנים בדורנו, מכונה "המגיד הירושלמי". תלמיד ישיבת חברון, דרשותיו הועלו על הכתב בספר "שאל אביך ויגדך". מרשימותיו נדפסו בכרכים ב-ג של הספר "אור יהל" להמשגיח הגרי"ל חסמן. הוא המהדיר של ספרי אביו וזקנו וכן את ספרי "לב אליהו" להגר"א לופיאן.

ה'תרע"ד - ה'תשנ"ח ז' ניסן 5674 - 5758 לבריאת העולם 1914 - 1998 לספה"נ

רבי ששון מזרחי

מגדולי המקובלים בדורנו. יליד בבל, תלמיד ר' יהודה פתיה ור' יעקב מוצפי. למד בבבל בבית מדרש זליכה. עלה לישראל בשנת התשכ"א (1961) לאחר שלימד במשך 8 שנים באנגליה את בניו של הנגיד ר' דוד סילמן ששון. לימד בישיבת המקובלים "אמת ושלום" שהיתה בבית הכנסת אוהל רחל בי-ם, היה חברותא במשך 30 שנה של הגאון ר' יהודה צדקה. ערך את הספר "כרם שלמה" של הרב חכם סלמן אליהו. כמו כן חיבר את הספר "באתי לגני" - ה' חלקים על "עץ חיים", "שער הכוונות" ו"סידור הרש"ש". הצטיין רבות במידת הענווה וקיים בעצמו: "גדול הנהגה מיגיע כפיו". קורותיו ופעליו מובאים בספר ה"ארי במסתרים".

ה'תרפ"ד - ה'תשנ"ח י"ט תמוז 5684 - 5758 לבריאת העולם 1924 - 1998 לספה"נ

רבי בן ציון אבא שאול

מקים עולה של תורה בדורנו. זכה שאלפי תלמידיו ברחבי הארץ והעולם מפיצים תורה בכל מקום. תלמידו המובהק של רבי עזרא עטיה, חברו של מרן הרשל"צ רבנו עובדיה יוסף. ספריו נדפסו מפי שומעי לקחו: שו"ת "אור לציון", "חידושים על מסכת כתובות ויבמות", "זכרון הדסה" מוסר.

ה'תרפ"ד - ה'תשנ"ח י"ב אדר 5684 - 5758 לבריאת העולם 1924 - 1998 לספה"נ

רבי חיים דוד הלוי

יליד ירושלים, תלמיד ישיבת פורת יוסף, חברם של הגרב"ץ אבא שאול והגרע"י, תלמידם של רבי עזרא עטייה והרשל"צ הרב עוזיאל, מאוחר יותר היה גם מזכירו, רבה של תל אביב. מספריו: "מקור חיים" - הלכות ומנהגים, "מקור חיים" - לבנות ישראל, שו"ת "עשה לך רב", שו"ת "מים חיים", "דבר המשפט" - על הלכות סנהדרין ברמב"ם.

ה'תרס"ב - ה'תשנ"ט ו' אדר 5759 - 5662 לבריאת העולם 1999 - 1902 לספה"נ

רבי דוד פוברסקי

יליד רוסיה, ראש ישיבת פוניבז, תלמיד רבי איסר זלמן מלצר ורבי אלחנן וסרמן. לימד 70 שנה והעמיד אלפי תלמידים. מח"ס: "ישועת דוד", ו"מוסר דעת". לאחרונה נערכו שעוריו ומכתבי תלמידיו ויצאו בספר "שעורי ראש הישיבה" ב-21 כרכים.

ה'תרע"ב - ה'תש"ס ט"ז ניסן 5760 - 5672 לבריאת העולם 2000 - 1912 לספה"נ

רבי שמחה זיסל ברוידא -

ראש ישיבת חברון, חידושי לוקטו והודפסו בספר "ושם דרך" על בבא מציעא, "חבר מאמרי תורה", ו"ביאורים על ספר חידושי המאירי".

ה'תשכ"א - ה'תשס"א י"א חשון 5760 - 5721 לבריאת העולם 2000 - 1961 לספה"נ

רבי משה לוי

יליד הארץ, תלמיד ישיבת "הישוב החדש" וישיבת "כסא רחמים", תלמיד הגר"מ מאזוז. ר"מ בישיבת "כסא רחמים" במשך 20 שנה. מחבר הספרים: שו"ת "תפילה למשה" ג' חלקים על שבת, מועדים ואיסור והיתר. "מנוחת אהבה" על הלכות שבת ג' חלקים, שו"ת "דבר השמיטה" בעניני שמיטה, "יוסף דעת" בעניני חזקה וספיק ספיקא, "מלווה ה'" ב' חלקים הלכות ריבית, "ברכת ה'" ה' חלקים על הלכות ברכות.

ה'תש"ד - ה'תשס"א י"ב ניסן 5761 - 5704 לבריאת העולם 2001 - 1944 לספה"נ

רבי שמשון דוד פינקוס

יליד ארה"ב, משושלת סלונים, בצעירותו למד בישיבת בית התלמוד בניו יורק, ובהמשך למד בישראל בישיבת בריסק אצל הרב יוסף דב סלוביץ'ק. היה ראש ישיבת ירוחם, ולאחר מכן כיהן כעשרים שנה כרבה של העיר אופקים, עד למותו הטראגי בתאונת דרכים יחד עם אשתו ובתו. מספריו שערים בתפילה, שבת מלכתא, תפארת תורה, ועוד ספרים פורסמו בשמו לאחר ששוכתבו מקלטות מהם: "נפש שמשון", "נפש חיה", "ברכות בחשבון" ועוד.

ה'תרנ"ה - ה'תשס"ב ט"ז חשון 5762 - 5653 לבריאת העולם 2002 - 1895 לספה"נ

רבי אלעזר מנחם מן שך

יליד וואבילניק שבליטא, עלה לארץ ישראל בשנת הת"ש, כיהן כראש ישיבת נובהרדוק בין השנים תש"א - תש"ד וכראש ישיבת לומז'ה בפתח תקוה בין

השנים תש"ה - תש"י. החל משנת התשי"ב כיהן ראש ישיבת פוניבז' במשך 50 שנה. מכונה "אבי ראשי הישיבות". ראש מועצת גדולי התורה ונשיא וועד הישיבות. ספרו "אבי העזרי" על הרמב"ם הוא ספר יסוד בלימוד הרמב"ם. עוד מספריו שנכתבו ע"י תלמידיו בחייו ולאחר פטירתו: "ספר בית המדרש" - הערות שנכתבו ע"י מרן בגליונות הספרים על הרמב"ם, "מנחת חינוך", "אור שמח" ו"החזון אי"ש", "שיעורי רבינו אבי העזרי" - שיעורים על הש"ס, "מכתבים ומאמרים" של מרן הרב שך, "מחשבת מוסר" - שיעורי מוסר שמסר בישיבת פוניבז' במשך 50 שנה. וכן "הגדת פסח - אבי העזרי".

ה'תר"פ - ה'תשס"ב ט"ז טבת 5680 - 5762 לבריאת העולם 2002 - 1920 לספה"נ

רבי חיים קרייזוורט

נולד בוויניטש. תלמיד ישיבת חכמי לובלין, תלמיד רבי מאיר שפירא בקי צעום בס"ש בבלי וירושלמי בע"פ, מכונה "העילוי מקראקא" עלה לארץ ישראל בשנת התש"א (1941). אחר הקמת המדינה עבר לארה"ב וכיהן כראש ישיבה בשיקאגו ולאחר מספר שנים עבר לבלגיה וכיהן כרב בקהילת אנטוורפן. הוא כיהן גם כראש "ועד הרבנים העולמי" לעניני גיור כמו כן יסד את ישיבת מרכז התורה בירושלים.

ה'תרס"ט - ה'תשס"ג י' ניסן 5669 - 5763 לבריאת העולם 2003 - 1909 לספה"נ

רבי שלום משאש

מגדולי רבני מרוקו בדור האחרון, ראב"ד ירושלים ורב העיר. מחבר הספרים: שו"ת "תבואות שמש", "מזרח שמש" - הלכות, "וחם השמש" - דרשות על התורה, שו"ת "שמש ומגן", "בית שמש" על הרמב"ם והש"ס.

ה'תרפ"ב - ה'תשס"ג כ"ה תמוז 5682 - 5763 לבריאת העולם 2003 - 1922 לספה"נ

רבי יצחק קולייץ

יליד ליטא שבפולין, בשנת התרצ"ד (1934) עלה לארץ ישראל ולמד בישיבת סלבודקה חברון שבירושלים. רבותיו היו רבי איסר זלמן מלצר, רבי יחזקאל סרנא והחזון אי"ש. ראב"ד בתל אביב ובירושלים. החל משנת התשמ"ג (1983) כיהן כרבה של ירושלים.

ה'תרס"ח - ה'תשס"ג כ"ה אדר א' 5688 - 5763 לבריאת העולם 2003 - 1928 לספה"נ

רבי ישראל יעקב פישר

ראב"ד העדה החרדית. מחבר שו"ת "אבן ישראל" יב' חלקים על הש"ס, הרמב"ם, שו"ע ומוסר. הוא נקרא ע"ש ד"ר הרב ישראל יעקב דיהאן שנרצח על ידי בני עוולה.

X - ה'תשס"ד ט"ו בשבט 5764 - X לבריאת העולם 2004 - X לספה"נ

רבי ינון חורי

מקובל ומלומד בנסים, בנו וממשיך דרכו של הרב חיים חורי, פעל רבות להחדרת התורה למקומות בעלי אופי חילוני בארץ. הקים את כולל "גבעת חיים".

ה'תרע"ז - ה'תשס"ד ט' אב 5764 - 5677 לבריאת העולם 2004 - 1917 לספה"נ

רבי יצחק זילבר

יליד רוסיה, היה פעיל למען קירוב יוצאי ברית המועצות אל תורת ישראל. עמד מאחרי מוסדות וארגונים רבים שעסקו בכך, החל מיישיבת שבות עמי, ושבי גולה, ישיבת תורת חיים במוסקבה וארגון תולדות ישורון.

ה'תרע"ד - ה'תשס"ה י"ז ניסן 5765 - 5674 לבריאת העולם 2005 - 1914 לספה"נ

רבי שלמה וולבה

למד בישיבת פרנקפורט וכן בישיבת מונטריי בשוויץ ובישיבת מיר אצל רבי ירוחם ממיר ואחריו אצל רבי יחזקאל לוינשטיין. כיהן כמנהל רוחני בישיבת "באר יעקב" וכן בישיבת "גבעת שאול" בירושלים. הקים את "בית המוסר" בירושלים ומסר שעורי מוסר בישיבות "קול תורה" ו"מיר". מספריו: "עלי שור", ועדים והשקפה, "עולם הידידות", "פרקי קניין דעת", קונטרס "ימי הרצון", "האדם ביקר" ו"המצוות השקולות".

ה'תרנ"ו - ה'תשס"ו כ"ט טבת 5766 - 5656 לבריאת העולם 2006 - 1896 לספה"נ

רבי יצחק כדורי

מכונה "זקן המקובלים". תלמיד המקובל הרב אפרים הכהן והרב עזרא עטייה. ראש ישיבת המקובלים "בית אל" ו"נחלת יצחק".

ה'תרפ"ו - ה'תשס"ו י"ב שבט 5766 - 5686 לבריאת העולם 2006 - 1925 לספה"נ

רבי שבתי אטון

בנו של רבי בן ציון אטון שהיה ממיסדי ישיבת פורת יוסף בעיר העתיקה. מכונה "ש"ס מהלך". רבי שבתי היה יליד ירושלים ולמד בפורת יוסף וכשנפלה ירושלים בידי הערבים עבר לישיבת מרכז הרב בירושלים, לאחר שנפתחה שוב ישיבת פורת יוסף בגאולה שב אליה ושימש כר"מ ומשגיח. בשנת התשכ"ה ייסד את ישיבת ראשית חכמה ועמד בראשה עד פטירתו. הוציא לאור קובץ תורני השם "משואות". רבו היה ר' עזרא עטייה, חבירו הגר"ע יוסף והגר"ץ אבא שאול היה גיסו.

ה'תרע"ז - ה'תשס"ו א' אייר 5766 - 5677 לבריאת העולם 2006 - 1917 לספה"נ

רבי משה שמואל שפירא

יליד בלארוס, אחיינו של הרב חיים סלוביץ'יק, תלמיד הרב אלחנן וסרמן הי"ד, והרב אלעזר מנחם שך, ובן דודו הגרי"ז סלוביץ'יק. היה ר"מ בשיבת קול תורה והוסמך להוראה ע"י הגרא"ז מלצר. משנת התש"ט מונה בברכתו של החזן אי"ש לעמוד בראש ישיבת באר יעקב. היה חבר מועצת גדולי התורה ואח"כ של דגל. מספריו: "קונטרס הביאורים על הש"ס", "שערי שמועות" על הש"ס, "זהב משבא" ב"ח - מאמרים, כמו כן האדיר את תוספי הרא"ש וחידושי הר"י מיגאש.

ה'תרצ"ב - ה'תשס"ו כ"ח ניסן 5766 - 5692 לבריאת העולם 2006 - 1932 לספה"נ

רבי משה הלברשטאם

נולד בגליציה, למד בישיבת חכמי לובלין בבני ברק, תלמיד הרב שמואל הלוי וואזנר. מורה צדק ודיין בבד"ץ העדה החרדית בירושלים. הסמיך להוראה מאות רבנים. ראש ישיבת "דברי חיים - טשאקאווא", מחבר שו"ת "דברי משה". היה ידוע בהתמחותו בנושאי רפואה והלכה, ובמיוחד בנושא הפוריות לאור ההלכה.

ה'תרע"ו - ה'תשס"ז ל' חשון 5767 - 5676 לבריאת העולם 2006 - 1915 לספה"נ

רבי אליעזר ולדינברג

יליד ירושלים, מגדולי פוסקי דורנו. למד בישיבת עץ החיים וישיבת חברון. כיהן תקופה קצרה כרב מושב כפר ויתקין. עמד בראש ישיבת שערי ציון שאותה ייסד. בשנת התשי"א (1951) נתמנה לדיין בבית הדין האזורי בי-ם, ובין השנים התשמ"א (1981) - התשמ"ה (1985) כיהן כחבר ביה"ד הרבני הגדול. שימש גם כרב בית החולים שערי צדק בי-ם. את ספרו הראשון "דבר אליעזר" חיבר בגיל 19, והחל מגיל 29 (בשנת התש"ה - 1945) החל בפרסום סדרת ספריו המאירים והנפלאים "ציץ אליעזר" - 22 כרכים. עוד מספריו: "שביבת הים" - דיני הפלגת אוניה בלב ים, "הלכות מדינה".

ה'תרע"א - ה'תשס"ח ט"ו תשרי 5767 - 5661 לבריאת העולם 2007 - 1911 לספה"נ

רבי אברהם אלקנה כהנא שפירא

יליד ירושלים, בנעוריו למד בת"ת עץ חיים, ולאחר מכן בישיבת חברון בראשות הרב מרדכי אפשטיין והרב יחזקאל סרנא, בצעירותו עמד בקשר עם החזן אי"ש, הרב צבי יהודה הכהן קוק, הרב צבי פסח פרנק, הרב סלוביץ'יק והרב איסר זלמן מלצר שהביא את חילופי מכתביהם עימו בספרו "אבן האזל". בשנת התשמ"ג (1983) נבחר לכהונת הרב הראשי (האשכנזי) לישראל. כמו כן בשנת התשמ"ב נתמנה לראש ישיבת מרכז הרב לצידו של הרב שאול ישראלי. מספריו: "שעורי מרן הגר"א שפירא", "מנחת אברהם", "מורשה - שיחות למועדים", "הגדה של פסח היושבת בגנים".

ה'תרפ"פ - ה'תשס"ח כ"ח טבת 5768 - 5680 לבריאת העולם 2008 - 1920 לספה"ג

רבי שמואל בירנבוים

יליד פולין, למד בישיבת ברנוביץ אצל הרב אלחנן וסרמן הי"ד ולאחר מכן בישיבת מיר. לאחר מלחמת העולם השנייה עבר ללמוד בישיבת מיר ארה"ב, ובשנת התש"ב (1952) התמנה לראש הישיבה לאחר פטירת חמיו הרב אברהם קלמנוביץ.

ה'תרצ"ד - ה'תשס"ט כ"א אייר 5769 - 5694 לבריאת העולם 2009 - 1934 לספה"ג

רבי מאיר ברנדסדורפר

יליד בלגיה, עלה לישראל בשנת התש"ה (1945) וגר בירושלים והיה מקורב לאדמו"ר שומר אמונים ר' אהרן ראטה. למד בצעירותו בישיבת "בית יוסף צבי" דושנסקי, לאחר מכן בישיבת בית אברהם וישיבת מיר. מרביתו: הרב אריה פריינד גאב"ד העדה החרדית והרב יששכר דב גולדשטיין. כיהן ברב בית המדרש של חסידות "תולדות אהרן". היה הרב האחראי והפוסק של מערכת השחיטה מטעם הבד"ץ של העדה החרדית. בשנת התשנ"ו מונה לדיין בבד"ץ של העדה החרדית. מחבר שו"ת "קנה בשם".

ה'תרפ"ט - ה'תש"ע כ"ה סיון 5770 - 5679 לבריאת העולם 2010 - 1929 לספה"ג

רבי מרדכי אליהו

יליד ירושלים, בנו של המקובל ר' סלמן אליהו ואחיינו של רבי יהודה צדקה. תלמיד ישיבת פורת יוסף, חבר בית הדין הרבני הגדול. בשנת ה'תשמ"ג התמנה לתפקיד הרשל"צ והרב הראשי לארץ ישראל. מרביתו ר' עזרא עטיה, חזון אי"ש, הרב יצחק נסים. כמו כן היה מקורב למקובל ר' מרדכי שרעבי, לבבא סאלי ולאדמו"ר מחב"ד. מספריו: "אמרי מרדכי", "דרכי הלכה", "דרכי טהרה", "מאמר מרדכי", "ספר ההלכה", "שו"ת הרב הראשי", "שו"ת מאמר מרדכי", "שו"ת דבר מרדכי".

ה'תרצ"צ - ה'תש"ע ה' אב 5770 - 5690 לבריאת העולם 2010 - 1930 לספה"ג

רבי משה בן טוב

יליד מרוקו, למד בישיבת אוצר התורה בקזבלנקה. עלה לישראל בשנת התשט"ז (1956). ראש מוסדות דור ודור העוסקים בהדרכת מדריכים לטהרת המשפחה. כונה "רואה המזוזות" בשל כח שיוחס לו לראות דרך המזוזה את עברו ומצבו של האדם. היה מקורב וחביב על גדולי ישראל ובתוכם הבבא סאלי והרב מרדכי אליהו.

ה'תרפ"א - ה'תשע"א כ"ד תשרי 5771 - 5680 לבריאת העולם 2010 - 1921 לספה"נ

רבי יהודה מועלם

יליד ירושלים, למד בישיבת פורת יוסף בעיר העתיקה. חברם של הגר"י צדקה, הגרב"ץ אבא שאול שהיה גם מחותנו, והרב עובדיה יוסף. בשנת התש"ט (1949) נתמנה לר"מ בישיבת פורת יוסף ומאוחר יותר היה מראשי הישיבה.

ה'תרפ"ז - ה'תשע"א כ"ה טבת 5771 - 5687 לבריאת העולם 2010 - 1927 לספה"נ

רבי יששכר מאיר

יליד גרמניה, עלה לישראל בשנת ה'תרצ"ח (1938), למד בישיבת לומז'ה בפתח תקוה. בשנת התש"ג היה מקבוצת התלמידים הראשונה בישיבת פונוביז' בבני ברק. לאחר נישואיו לימד בשוויץ, ובהמשך נשלח ע"י רבו הרב יוסף שלמה כהנמן לקובלנקה שבמרוקו, שם ייסד ישיבה גבוהה וסמינר חרדי לבנות. לאחר מכן עבר לטנג'יר ובתום 4 שנים גורש ממרוקו. בישראל כיהן כשנתיים כר"מ בישיבת בני עקיבא, ובראשית שנות ה-60 הקים את ישיבת "עזתה" שלימים נקראה ישיבת הנגב, ועמד בראשה עד סוף ימיו. בשנת התשס"ה פתח ישיבה בעיר שדרות ובה'תשס"ז הקים ישיבה במושב זרועה.

ה'תרס"ו - ה'תשע"א ט"ו סיון 5771 - 5666 לבריאת העולם 2011 - 1906 לספה"נ

רבי יצחק דוב קופלמן

יליד אוקראינה, תלמיד הרב שמעון שקופ בישיבת גרודנה, בשנת התשכ"ד מונה לראש ישיבת לוצרן שבשוויץ עד יום מותו. הציל את כתבי היד של רבו הרב שמעון שקופ שפורסמו בספר חידושי רבי שמעון יהודה הכהן.

ה'תרע"ד - ה'תשע"א כ"ז סיון 5771 - 5674 לבריאת העולם 2011 - 1914 לספה"נ

רבי מיכל יהודה ליפקוביץ

יליד וולוז'ין, עלה לישראל בשנת ה'תרצ"ו (1936). למד בישיבת חברון אצל הרב יחזקאל סרנא, הרב אהרן כהן והמשגיח רבי יהודה לייב חסמן. עוד מרביתו היו רבי איסר זלמן מלצר, ומאוחר יותר ה"חזון אי"ש". כיהן כר"מ בישיבת "תפארת ציון" ולמד בכולל "חזון אי"ש". עמד בראש ישיבת פוניבז' לצעירים יחד עם הגרא"ל שטיינמן, ומסר שם שיעורים במשך 60 שנה. העמיד אלפי תלמידים, ומהם: הגר"ח קנייבסקי, הגר"נ קרליץ, הרב צבי מאיר ברגמן, הרב דב צבי קרלשטיין. היה מחותנם של הגאונים הגדולים: הגר"ש אלישיב, הגרא"ל שטיינמן והגר"ח קנייבסקי. מספריו: "מנחת יהודה" על מספר מסכתות מהש"ס, "אמרי דעת" - שיחות ומכתבים, "דרכי החיים" - הדרכות, "עמק השער" - ביאורים והערות על "ספר המקח והממכר" לרב האי גאון.

ה'תרפ"ג - ה'תשע"א כ"ט אלול 5771 - 5683 לבריאת העולם 2011 - 1923 לספה"ג

רבי מנשה קליין

נולד באונגוואר, ואחרי מלחמת העולם השנייה עבר לארה"ב, סייע רבות לאדמו"ר מקלונבורג להקים את מוסדותיו "שאריית הפליטה". לאחר מכן יסד את קהילתו וכיהן כאדמו"ר קהילת אונגוואר. התכתב רבות עם גדולי ישראל ואלפי המכתבים שכתב יצאו לאור בשבעה עשר כרכים שנקראו "משנה הלכות". עוד מחיבוריו: "מגיד משנה" על התורה, "חידושי משנה" על הש"ס, "מל ולא פרע", ועוד.

ה'תש"ח - ה'תשע"א כ"ז תמוז 5771 - 5708 לבריאת העולם 2011 - 1948 לספה"ג

רבי אלעזר אבוחצירא הי"ד

כונה בבא אלעזר, נולד בתפילת שבמרוקו לאביו הבבא מאיר בנו של הבבא סאלי. עלה לישראל בשנת התשכ"ז (1966) ולמד בישיבת הרמב"ם בתל אביב אצל הרב אברהם חפוטא, ובישיבת פורת יוסף. רבים באו לקבל את עצתו וברכתו לגודל קדושתו. בעונותינו הרבים נרצח הרב בביתו ע"י בן עוולה. ממשיך דרכו הוא בנו הגדול רבי פנחס הי"ו.

ה'תש"ג - ה'תשע"ב י"א חשון 5772 - 5703 לבריאת העולם 2011 - 1943 לספה"ג

רבי נתן צבי פינקל

נולד בשיקגו שבארה"ב, נקרא ע"ש סבו הסבא מסלבודקא. למד בישיבת מיר ישראל, ולאחר פטירת חמיו בשנת התש"ן התמנה לראש ישיבת מיר, בגיל 56 נתמנה לחבר במועצת גדולי התורה. סבל ממחלת ניון שרירים קשה ומפרקינסון. למרות חוליו פיתח את הישיבה והפך אותה לישיבה הגדולה בישראל, ולאחת משתי הישיבות הגדולות בעולם

ה'תרע"ו - ה'תשע"ב כ' אדר א' 5772 - 5676 לבריאת העולם 2012 - 1916 לספה"ג

רבי משה יהושע האגר

האדמו"ר מויז'ניץ, נולד בחבל אוסטרו - הונגריה (רומניה) למד בישיבת ויז'ניץ אצל דודו ר' אליעזר הגר. בשנת התש"ד (1944) הצליח להימלט מצפורני הנאצים, עלה לארץ ישראל והתישב בירושלים. היה מקורב לאדמו"ר משומר אמונים. בשנת התש"ה (1945) עמוד בראש ישיבת בית ישראל ודמשק אליעזר בת"א, ובשנת התשל"ב (1972) התמנה לאדמו"ר מויז'ניץ. בשנת התשמ"ט (1989) נתמנה לנשיא המועצה של אגודת ישראל. למעלה מ-30 ספרים וקונטרסים מדברי תורתו ראו אור.

רבי חיים פנחס שיינברג

נולד בפולין, למד בישיבת רבינו יצחק אלחנן אצל ר' משה סולוביצ'יק. בשנת התש"כ הקים את ישיבת תור אור בארה"ב ועמד בראשה. בשנת התשכ"ה (1965) עלה לישראל והעביר לשם את ישיבתו. נהג להיות עטור תפילין במשך כל היום, ולבש מעל 50 ציציות. בשבת לא דיבר דברי חול. לא אכל אלא סעודת מצוה, עסק רבות במשנתו של בעל קצות החושן וחיבר חיבורים על כל ספריו. מספריו: "טבעת החושן", "אגרא דשמעתא", "מילואי אבן", "משמרת חיים", "שיעורי רבי חיים פנחס", "אמרי חיים", "דרך אמונה וביטחון", "נתיבות החיים".

רבי נסים טולידנו

יליד מקנס שבמרוקו, בגיל 9 עבר לגור אצל סבו הגדול ר' רפאל ברוך טולידנו, לאחר מות אמו. בגיל 12 עבר ללמוד באנגליה בישיבת רבי משה שניידר, לאחר שנתיים עבר ללמוד בגייטסד. בשנת תשי"ב (1952) עלה לישראל, נכנס ללמוד בישיבת פונוביז' והיה מקורב מאד להרב מפונוביז', הגר"ש רוזובסקי והגרא"מ ש"ך. בשנות ה-50 פעל רבות בקרב העולים ממרוקו ועודדם לשלוח את ילדיהם לישיבות הקדושות, ועל פעילות זו נעצר ע"י השלטונות הציונים ונכלא. בעידוד רבותיו פתח את ישיבת שארית יוסף בשנת ה'תשכ"ד (1964) בבית המדרש לדרמן בכני ברק, ובקיץ התשכ"ה (1965) עברה ישיבתו לבאר יעקב, ומאז ועד יום פטירתו גר שם והעמיד אלפי תלמידים. כעשור שנים לפני פטירתו נבחר להיות חבר במועצת גדולי התורה של דגל התורה.

רבי יוסף שלום אלישיב

יליד ליטא, נכדו של המקובל רבי שלמה אלישיב בעל "לשם שבו ואחלמה". עלה לישראל בשנת התרפ"ב (1924), היה חתנו של הרב אריה לוי, בשנת התרצ"ח (1938) הוסמך לרבנות ע"י הגאון הרב זליג ראובן בנגיס. בראשית ימי המדינה מונה לתקופה קצרה לרב העיר רמלה, ובשנת התשי"א מונה לדיין בבית הדין האזורי בירושלים, ובשנת התשט"ו (1956) מונה לחבר בית הדין הגדול עד לשנת התשל"ג (1972) שאז פרש. לאחר פטירת מרן הרב ש"ך זצ"ל היה למנהיג הבולט של הציבור הליטאי בישראל ושל מפלגת דגל התורה. מרביתו היו: הרב שמשון אהרון פולנסקי, הרב זליג בנגיס והרב יצחק אייזיק הרצוג. כתביו של הרב קובצו ע"י תלמידיו, ומהם: "קובץ תשובות" - שו"ת, "הערות" - סדרת ספרים המכילה סיכומים של שיעורים על מסכתות הש"ס, "הגדה של פסח מבית רבינו הגרי"ש אלישיב", "שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב" - ברכות,

"כתבוני לדורות" - 460 מכתבים ואגרות בענייני השקפה, "כתבי הגרי"ש" על פרקי אבות, "כתבי הגרי"ש" על הימים הנוראים וסוכות, "משנת הגרי"ש" על הלכות שביעית, "דברי אגדה" על פרשיות התורה והמועדים. כמו כן יצאו יצאו מספר ספרים שבהם מובאות תשובות שהשיב הרב בע"פ: "ישא יוסף" - שו"ת בעריכת הרב יוסף אפרתי, "ישיב משה" בעריכת הרב משה טורצקי, "פניני תפילה, פניני שבע ברכות, פניני חנוכה וציוני הלכה" בעריכת הרב בן ציון הכהן קוק, "אשרי האיש" - אורח חיים בעריכת הרב יחזקאל פיינהנדלר, "וישמע משה" בעריכת הרב משה פריד, "ידון משה" פסקי הלכה אקטואליים ע"י השואל הרב יהודה משה קפילוביץ, "קב ונקי" תשובות הלכתיות שנכתבו ע"י חתנו הרב יצחק זילברשטיין.

ה'תש"ז - ה'תשע"ג ב' באייר 5773 - 5707 לבריאת העולם 1946 - 2013 לספה"נ

רבי יעקב יוסף

בנו השני של מרן הרב עובדיה יוסף, למד בישיבות פורת יוסף וקול תורה, לאחר נישואיו למד בכולל קול יעקב ובמוסד הרב קוק שם הוסמך לרבנות. היה ראש ישיבת חזון יעקב בבית הכנסת בורוכוב בשכונת הבוכרים, המקום בו מסר את שיעוריו בהלכה במשך עשרות שנים. שימש כדיין בבית הדין של קהילת היראים בראשות הרב שוורץ. לפני פטירתו החל בעריכת ספריו וזכה להוציא את החלק הראשון של ספרו "חזון יעקב - בעתה אחישנה" על מועדים, ובניו ממשיכים בעריכת שאר החלקים. בין השנים התשמ"ג (1983) - התשמ"ח (1988) כיהן כחבר מועצת העיר ירושלים וכחבר כנסת ישראל מטעם ש"ס.

ה'תרפ"ז - ה'תשע"ג ג' תמוז 5773 - 5687 לבריאת העולם 1927 - 2013 לספה"נ

רבי יהושע ישעיה נובירט

יליד גרמניה, צאצא של ה"ערוך לנר" מצד אמו, עלה לישראל בשנת התש"ז (1946). למד בישיבת "קול תורה" והיה לתלמידו המובהק של רבי שלמה זלמן אוירבך. יסד בירושלים בשכונת בית וגן את הישיבה לצעירים "פני שמואל" והישיבה הגבוהה "חכמת שלמה", ושמן הבלתי רשמי הוא "ישיבת הרב נובירט", וכן יסד את הישיבה הגבוהה "נתיבות חכמה". הרב לימד בישיבת קול תורה, והיה הרב הפוסק של בית החולים שערי צדק בי-ם. יצירתו הגדולה היא ספרו החשוב "שמירת שבת כהלכתה" - הלכות שבת ויו"ט. הספר מבוסס על הלכות ששמע והתייעץ עם רבו הגרש"ז אויברך. במהדורה השלישית שיצאה בשנת התשע"א הכניס מאות נושאים הלכתיים ואקטואליים בני זמנינו. עוד מספריו: "קיצור דיני שמירת קרקעות", "אוהל שרה" - דיני טהרת המשפחה, "חינוך הבנים למצוות ודיני קטן". "מדריך הלכתי לאחיות בבתי חולים לשבתות וחגים".

רבי עובדיה יוסף

יליד עירק, עלה לישראל בגיל 4, למד בת"ת "בני ציון" בשכונת הבורכים, לאחר מכן בישיבת "פורת יוסף" כשרבו המובהק היה רבי עזרא עטיה. בשנת הת"ש (1940) הוסמך לרבנות ודיינות ע"י הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל. בין השנים התש"ה (1945) - התש"ז (1947) שימש כדיין בבית הדין של העדה הספרדית בירושלים. בשנת התש"ז (1947) עבר למצרים כדי לחזק את הציבור, ולאחר מכן בשנת התש"י (1950) חזר לארץ. בשנת התשי"א (1951) שימש כדיין בבית הדין האזורי בפ"ת. בשנת התשי"ב (1952) פירסם את ספרו "חזון עובדיה" על הלכות פסח. בשנת התשי"ד (1954) הוציא לאור לראשונה את החלק הראשון (מתוך עשרה) של ספרו הנפלא ומאיר עיניים "יביע אומר". בין השנים התשי"ח (1958) - התשכ"ה (1965) כיהן כדיין בביה"ד האזורי בי-ם, ובשנת התשכ"ה (1965) מונה לחבר בבית הדין הגדול. בשנת התשכ"ט (1969) נבחר לרבה הראשי של ת"א יפו. בז' בחשון התשל"ג (1972) נבחר לרב הראשי לישראל והרשל"צ וכיהן עד שנת התשמ"ג (1983). בין השנים התשל"ז (1977) - התשנ"ד (1994) הוציא 6 כרכים של ספרו "יחווה דעת" המבוססים על שיעורי הלכה שנתן במסגרת "פינת ההלכה" ברדיו "קול ישראל", ספר פפופלרי זה תשובותיו נכתבו בקיצור וללא פלפולים ארוכים כמו ב"יביע אומר". בשנת התשמ"ד הקים את תנועת ש"ס הארצית ועמד בראש מועצת החכמים עד לפטירתו. מרן היה מגדולי הפוסקים בדורנו וכן מגדולי הדרשנים. דרשתו השבועית בבית הכנסת "היזדים" הועברה בשידור חי בלויין וברדיו בארץ ובכל העולם. הרב אחראי למהפיכת התשובה הגדולה שהתחוללה ומתחוללת בארץ, ורבים השיב מעוון. בנו ממשיך דרכו הוא הרשל"צ והרב הראשי לישראל רבי יצחק יוסף שליט"א - מחבר סדרת הספרים הנפלאים "ילקוט יוסף". מספרי מרן: שו"ת "יביע אומר" - 10 כרכים, שו"ת "יחווה דעת" - 6 כרכים, "קול סיני" - הלכות, "לוית חן" - על הלכות שבת, שעיקרו השגות על ספר משנה ברורה. "טהרת הבית" - 3 כרכים, "מאור ישראל" - ביאורים וחיידושים על סדר מועד ומסכת ברכות - 2 כרכים, "מאור ישראל" - טבעת המלך" - על משנה תורה לרמב"ם, "מאור ישראל" - דרושים, "הליכות עולם" - הערות והשגות על ספר בן איש חי. "ענף עץ עבות" - על פרקי אבות. כמו כן השלים הרב את ספר "כף החיים" להרב יעקב סופר (חלק יו"ד מסימן ק"ז עד סימן קי"ט). "משא עובדיה" - ספר שנערך ויצא לאור ע"י מוסד הרב קוק ובו נאומי הרב שנשא במשך 45 שנה בכנסים של מוסד הרב קוק. כל ספרי בניו הרבנים יצחק ודוד, מבוססים על פסקי אביהם.

ה'תשט"ו - ה'תשע"ד י"ג טבת 5774 - 5715 לבריאת העולם 2013 - 1956 לספה"ג

רבי בנימין בצרי

תלמיד ישיבת קול תורה. אביו רבי ששון היה נין אחותו של מרן הבן איש חי, וכן נינו של המקובל רבי יהודה פתייה, ודודו הוא המקובל רבי דוד בצרי הי"ו. הקים עולה של תורה בעיר באר שבע. ראש ישיבת "בית יוסף" בעיר. הרב הקים עוד מדרשה לבנות, ישיבות, כוללים, בתי מדרש ואת הקריה החרדית בבאר שבע.

ה'תרפ"א - ה'תשע"ד כ"ב שבט 5774 - 5681 לבריאת העולם 2014 - 1920 לספה"ג

רבי יעקב יצחק גלינסקי

יליד פולין, למד בישיבת נובהרדוק בראשות הרב אברהם יפה'ן. בשנת התש"א (1941) הוגלה לסיביר עם עוד כמאה בחורים, ובשנת התש"ט (1949) עלה לישראל והתיישב בבני ברק. בשנות ה-50 עמד בראש ישיבה בראש העין ופעל רבות בקרב בני העדה התימנית. בשנות ה-60 עמד בראש ישיבת נובהרדוק - חדרה יחד עם הרב אלחנן פרלמוטר. היה מקורב מאוד ל"חזון אי"ש ולרב יעקב ישראל קנייבסקי - הסטייפלר. נחשב לאחד מגדולי הדרשנים בדורו. דרשותיו הנפלאות שולבו בספר "להגיד", וכן פורסמו בסדרת ספרים על התורה ומועדים "והגדת".

ה'תרע"ג - ה'תשע"ה ט"ו ניסן 5775 - 5673 לבריאת העולם 2015 - 1913 לספה"ג

רבי שמואל הלוי וואזנר

נולד בווינה, למד בישיבת "חכמי לובלין" אצל הרב מאיר שפירא. עלה לישראל לירושלים בשנת התרצ"ט (1939), למד אצל הרב יוסף צבי דושינסקי והרב שמעון אהרון פולנסקי. כיהן כרב בשכונת גבעת שאול בי-ם. בשנת התש"ז (1947) הוזמן לבני ברק ע"י החזון אי"ש והתמנה לראב"ד שכונת זכרון מאיר. בעידוד גדולי ישראל, ומהם: החזון אי"ש והרא"ז מלצר ועוד, הקים את ישיבת "חכמי לובלין" ועמד בראשה עשרות שנים. הרב נחשב לאחד מגדולי פוסקי הדור. ספרו הגדול הוא שו"ת "שבט הלוי" י"א כרכים. עוד מספריו: "תורת הלוי" - הלכות סתו"ם ושמיטה, יצא לאור ע"י הרב שלמה יצחק שטרן, "שיעורי שבט הלוי" - מבוסס על סיכומי שיעורים שמסר בהלכות נידה. מתלמידיו הבולטים: הרב משה שאול קליין, הרב שמואל אליעזר שטרן, הרב שלמה זלמן אולמן, הרב משה הלברשטאם, הרב מרדכי גרוס.

ה'תרפ"ו - ה'תשע"ה כ"א ניסן 5775 - 5686 לבריאת העולם 1926 - 2015 לספה"נ

רבי חיים שאול גריינמן

נולד בוילנא, אחיינו ותלמידו של החזון אי"ש. עלה עם משפחתו לישראל בשנת התרצ"ה (1935). למד בישיבת תפארת ציון, לומז'ה בפ"ת, ובישיבת חברון בי-ם. לאחר נישואיו למד בישיבת מיא ועמד בקשר עם הגרי"ז סולוביצ'יק. היה יועץ לרבים בתחומים רבים, חינך בריאות ועוד. מספריו: "חידושים וביאורים" - חידושי סוגיות בשיטת לימוד של החזון אי"ש, "כלילא דוורדא" - על הלכות בית הבחירה לרמב"ם.

ה'תרפ"ה - ה'תשע"ה כ"תמוז 5775 - 5685 לבריאת העולם 1924 - 2015 לספה"נ

רבי אליעזר האגר

יליד רומניה שעלה לישראל בשנת ה'תש"ז (1947) עם אביו מיסד חסידות סערט-ויז'ניץ ה"מקור ברוך" רבי ברוך האגר (נפטר התשכ"ג). לאחר פטירת אביו התמנה לאדמו"ר השני של החסידות. סבו היה האדמו"ר מויז'ניץ רבי ישראל האגר.

שעורי התורה

להלן מובאות לפניך טבלאות, ובהן מצויינות המידות שהיו נוהגות מזמן חכמי התלמוד ועד ימינו. הרמב"ם בספריו, ציין את המידות המדוייקות כפי שהוא ביצען אחת לאחת. במדידותיו השתמש הרמב"ם בשיעור: "שעורה", "זרת", "אמה", "מיתקאל" וב"דרהם".

בספר "שיעורי תורה" להגר"ח נאה, ערך הרב מדידות מדוייקות והתאימן למשקלים הנהוגים בזמנינו, וכל זאת ע"פ המדידות שערך הרמב"ם ושעברו בקבלה אצל כל חכמי הספרדים עד דורנו ללא כל שינוי, כמוכח מספרי הראשונים והאחרונים. מאידך גיסא, לחזון אי"ש ותלמידיו היו מדידות אחרות המסתמכות על חישובים אחרים שהם ביצעו, וכן ביצעו גם הנודע - ביהודה, הגר"א והחת"ם סופר בעבר. הם הגיעו למידות השונות מהמידות המקובלות אצל הספרדים, המסתמכים על דברי הרמב"ם. (המידות אצל האשכנזים גדולות יותר מהספרדים קרוב לכפליים). לנוחות המשתמשים ציינתי את שתי השיטות המקובלות כיום, של הגר"ח נאה וחזון אי"ש, וכן במקומות מסויימים שיש בהם נפקא מינה להלכה הכנסתי את שיטתו של מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל.

מידות נפח

בשיעורי הנפח המובאים להלן, ישנם 2 סוגי מדידה: האחת מידת נפח ביבש והשניה בלח. מידת הנפח ביבש היא קטנה בצורה משמעותית בשליש ממידת הנפח בלח, כגון: אם במידת נפח "כזית" מכניסים קמח, יהיה משקלו 91 גרם, ואילו אם נכניס מים באותו כלי, יהיה משקלו 92 גרם. יוצא, איפוא, שההפרש בין קמח שהוא יבש למים שהם לחים, הוא שליש, דהיינו, שהמשקל בלח גדול יותר מהיבש בשליש, לפיכך צריך לשים לב לכך שלא לטעות.

אך עלי לציין גם, שבבשר או בפירות או בשמן וכד' - אין הדבר דומה, משום שהדבר תלוי במשקל הסגולי שלהם, לדוגמא: הבשר, הפירות ושאר הדברים - חלקם כבדים מהקמח, וחלקם קלים מהקמח, אותו הדבר במשקים: השמן קל מהמים וכד' לפיכך הדוגמא שהבאנו לעיל בקמח ומים, שההפרש ביניהם הוא בשליש - היא ספציפית לשניהם, אבל בשאר הדברים תלוי במשקלו הסגולי.

באופן כללי נמדדת מידת "כזית" על פי נפח לכן יכול להיות שבמאכלים שונים תהיה מידת "כזית" כבדה או קלה יותר והכל על פי משקלו הסגולי של כל מוצר ומוצר.

1 דרהם = לשיטת הגר"ח נאה 3.2 גרם (לדעת מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל. הדרהם שווה 3 גרם בלבד).

1 דרהם = לשיטת החזו"א משקל 16 גרעיני חרוב שהם 5.53 גרם.

מידות נפח ביבש (קמח)

משקלה	שוויה	המידה
ק"ג 166.60	10 איפות	כור
ק"ג 16.66	3 סאים	איפה
ק"ג 5.55	6 קבין	סאה
ק"ג 0.925	4 לוג	קב
ק"ג 0.23	4 רביעיות	לוג

מידות נפח בלח

משקלי המידות		שוויה	המידה
החזון אי"ש	הגרא"ח נאה		
ק"ג 430,000.00	ק"ג 248,832.00	10 איפות	כור
ק"ג 215,000.00	ק"ג 124,416.00	5 איפות	לתך
ק"ג 43,000.00	ק"ג 24,883.00	3 סאים	איפה
ק"ג 14,333.00	ק"ג 8,294.00	6 קבין	סאה
ק"ג 7,166.00	ק"ג 4,147.00	3 קבין	תרקב (הין)
ק"ג 4,300.00	ק"ג 2,488.00	1.8 קב	עשרון
ק"ג 2,389.00	ק"ג 1,382.00	4 לוג	קב
גרם 597.00	גרם 345.60	4 רביעיות	לוג
גרם 149.30	גרם 86.40	3 כזית	רביעית ¹
גרם 99.50	גרם 57.60	2 כזית	ביצה ²
גרם 49.80	גרם 28.80	1/2 ביצה	כזית ³
גרם 33.20	גרם 19.20	1/3 ביצה	גרוגרת
גרם 16.60	גרם 9.60	1/2 גרוגרת	משורה
גרם 9.33	גרם 5.40	9/16 משורה	קורטוב

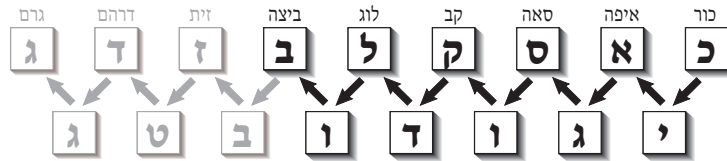
המידות בטבלה זו הן ב"לח" ולכן הן גבוהות בשליש ממידת נפח ב"יבש"

1. לדעת הגר"ע יוסף זצוק"ל רביעית שווה 81 גר' (3 כזית)
2. לדעת הגר"ע יוסף זצוק"ל ביצה שווה 54 גר' (2 כזית)
3. לדעת הגר"ע יוסף זצוק"ל רביעית כזית 27 גר' (9 דרהם)
4. שיעור ה'ביצה' שנקטתי להחזו"א הוא לקולא אך לחומרא יש לחשבו במשקל 45-50 גרם.
5. שיעור ה'כזית' שנקטתי להחזו"א הוא לחומרא אך לקולא יש לחשבו במשקל 33 גרם.

* ביצה שהזכרנו זוהי ביצה בינונית בקליפתה.

** כותבת שלא הזכרה מידתה - היא מעט פחות מכביצה.

לפניך נוסחא שתסייע בידך לזכור את כל השיעורים בעל־פה. הדרך להשתמש בנוסחא זו היא כך: האות הראשונה בשורה הראשונה היא כ' ומתחתיה האות י'. אות כ' היא האות הראשונה של כור, והיא שווה י' (האות שתחת ה'כ'). כעת עלה בצורה אלכסונית עם החץ אל האות א' שהיא איפה. אם - כן, יוצא איפוא, ש - כ' (כור) = י' (10) א' (איפות), א' (איפה) = ג (3) ס' (סאים).

מידות אורך

יחידות מידה המוכרות לנו		שווה ל..	המידה
החזון אי"ש	הגרא"ח נאה		
4,608.00 מטר	3,840.00 מטר	4 מיל	פרסה
1,152.00 מטר	960.00 מטר	2000 אמות	מיל
153.60 מטר	128.00 מטר	1600 טפחים	ריס
57.60 ס"מ	48.00 ס"מ	6 טפחים	אמה (*)
28.80 ס"מ	24.00 ס"מ	3 טפחים	זרת
19.20 ס"מ	16.00 ס"מ	2 טפחים	רוחב סיט
9.60 ס"מ	8.00 ס"מ	4 אצבעות	טפח
4.80 ס"מ	4.00 ס"מ	2 אצבעות (גודלים)	סיט
2.40 ס"מ	2.00 ס"מ	1/4 טפח	אצבע (אגודל)

(*) אמה להגרא"ח נאה: אמה בינונית 48 ס"מ, אמה עצבה (דחוקה) 47 ס"מ, אמה שוחקת (מרווחת) 49 ס"מ. אמה להחזון אי"ש: אמה בינונית 57.6 ס"מ, אמה עצבה (דחוקה) 57.12 ס"מ, אמה שוחקת (מרווחת) 59 ס"מ.

מידת היסוד במדידות האורך היא ידיעת שיעור האצבע. שיעור האצבע ננקט לפי מידה טבעית באצבע של אדם בינוני. סתם אצבע הנזכרת בשיעורים היא כרוחב אגודל, והוא 1/4 מטפח. רוחבה של האגודל במקום הרחב ביותר היא מקום המדידה לידיעת השיעור. שיעור האגודל הוא רוחב 7 שעורות בינוניות זו בצד זו בדוחק, והן כאורך שתי שעורות ברווח. בשיעור זה נחלקו: הגר"ח נאה סובר שהאצבע (אגודל) שווה 2 ס"מ, והחזו"א סובר שהאצבע (אגודל) שווה 2.4 ס"מ, ומכאן לשינויים הגדולים במדידות בין השניים, כשהמידות הולכות וגדלות.

מדות שטח

המידה	שווה ל..	יחידות מידה המוכרות לנו	
		הגרא"ח נאה	החזון אי"ש
בית כור	2 בית לתך	מ"ר 17,280	מ"ר 24,883
בית לתך	15 בית סאה	מ"ר 8,640	מ"ר 12,442
בית סאה	6 בית קב	מ"ר 576	מ"ר 829.400
בית קב	4 בית רובע	מ"ר 96	מ"ר 138.240
בית רובע	$104\frac{1}{6}$ אמות מרובעות	מ"ר 24	מ"ר 34.560
אמה על אמה	$\frac{6}{625}$ בית רובע	מ"ר 0.2304	מ"ר 0.3318

מדות זמן

המידה	שיטת הרמב"ם כדעת עולא (פסחים צג)	שיטת מרן כדעת רבי יהודה (פסחים צד)	שיטת הגר"א כדעת רבי יהודה (פסחים צד)
עלות השחר עד נץ	5 מיל	4 מיל	4 מיל
נץ עד שקיעה	30 מיל	40 מיל	32 מיל
שקיעה עד צאת הכוכבים	5 מיל	4 מיל	4 מיל
עלות השחר עד צאת הכוכבים	40 מיל	40 מיל*	40 מיל
נץ עד חצות	15 מיל	20 מיל	16 מיל
חצות עד שקיעה	15 מיל	20 מיל	16 מיל

* יש המפרשים בדעת מרן ש-40 המיל נחשבים מעלות השחר ועד צאת הכוכבים, ויש אומרים ש-40 מיל לפי מרן הם מהנץ התמה ועד שקיעתה, ויש אומרים שלדעת מרן מעלות השחר עד צאת הכוכבים שווים ל-48 מיל.

מהלך אדם בינוני, ביום בינוני (כשהיום והלילה שווים) = 10 פרסאות = 40 מיל.
לעניין הלכה, פסק מרן הרשל"צ הגאון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל :

מעלות השחר - נץ: 4 מיל = 72 דקות זמניות

משקיעה - צאת הכוכבים: $\frac{3}{4}$ מיל = 13.5 דקות זמניות (לשיטת הגאונים).

משקיעה - צאת הכוכבים: 4 מיל = 72 דקות זמניות (לשיטת רבנו תם).

חצות (ביום בינוני): בשעה 12.00 - חמה בראש כל אדם. חישובה הוא:
מחשבים את מחצית הזמן מזריחה (אסטרונומי) עד השקיעה.

מדות זמן לפי שיטות

שיטת הגר"א	שיטת שלחן ערוך	שיטת הרמב"ם	מידת הזמן
כ-3/4 שניה	כ-1/2 שניה	כ-4/5 שניה	מהלך אמה
3 דקות (180 שניות)	2 דקות ו-24 שניות (144 שניות)	3 דקות ו-12 שניות (192 שניות)	מהלך ריס
22.5 דקות	18 דקות	24 דקות*	מהלך מיל
90 דקות	72 דקות	96 דקות	מהלך פרסה

*בפרוש המשנה על מסכת ברכות (דף ב' עמ' א'), כתב הרמב"ם שזמן זה שווה 18 דקות, ואילו בפירוש המשנה לפסחים פרק ג' משנה ב' כתב הרמב"ם שהמיל שווה 24 דקות, וכן פסק הרמב"ם בהלכות קורבן פסח פרק ה' הלכה ט', שזמן זה שווה ל-24 דקות.

ערכי מטבעות

משקל המטבע	שווה ל...	שם המטבע
28,800 ק"ג	60 מנה	ככר של חולי
57,600 ק"ג	120 מנה	ככר של קודש
480 גרם	4 דינרי זהב	מנה
120 גרם	25 דינרי כסף	דינר זהב
19.2 גרם	4 דינרי כסף	סלע צורי (שקל של תורה) ²
9.6 גרם	2 דינרי כסף	שקל ³
4.8 גרם	6 מעות	דינר מכסף (זוז)
2.4 גרם	3 מעות	טרפעיך (איסתירא)
0.8 גרם	2 פונדיונים	מעה - גרה (16 שעורות)
0.4 גרם	2 איסרים	פונדיון
0.2 גרם	8 פרוטות (2 מסמס)	איסר (4 שעורות)
0.1 גרם	4 פרוטות (2 קונטרק)	מסמס
0.050 גרם	2 פרוטות	קונטרק
0.025 גרם	1 פרוטה	פרוטה ⁴ (1/2 שעורה)

1. שווי עשרת אלפים ככר כסף שנתן המן לאחשורוש הוא: 1 ככר, כפי הידוע שוה 28.8 ק"ג כסף טהור, ועשרת אלפים ככר כסף = 288,000 ק"ג כסף טהור.

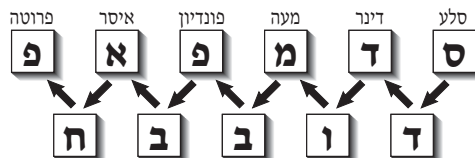
להמחשת גודל הסכום שנתן המן לפי ערך השקלים בימינו אפשר לחשב כך: בשנת ה'תשע"ה שווי 1 ק"ג כסף היה 2,000 ש"ח, א"כ 288,000 ק"ג שהם שווי 10,000 ככר כסף, הכפל אותם ב-2,000 ש"ח, יצא 576,000,000 ש"ח (576 מיליון ש"ח).

בדולרים: כ-150,000,000 \$ (150 מיליון דולר).

יש לציין, שבימינו ערך ק"ג כסף ירד הרבה ביחס לדורו של המן ואחשוורוש. כלומר, שאם עכשיו אפשר לקנות דירה פשוטה ב-400 ק"ג כסף, בסכום זה ניתן היה לקנות בזמנם גן רחב ידיים ובו ארמון נהדר, ולא ב-400 ק"ג, אלא ב-40 ק"ג כסף, ואף פחות מזה. וזאת ניתן להוכיח מאברהם אבינו כאשר קנה מגרש רחב ידיים עם המערה בשווי של 400 שקל כסף, שבמשקל ערכו לא יותר מ-40 ק"ג כסף טהור, ואולי אף פחות מזה. ואף על מחיר זה אמרו חז"ל (בבא מציעא פ"ז) שנתן הרבה יותר ממה שהיה צריך לשלם. צא וחשב שערך 150 מיליון דולר של אז ששילם המן לאחשוורוש, שווה היום כ-1.5 מיליארד דולר.

2. פדיון הבן שווה 96 גרם טהור. (ובשנת ה'תשע"ה שוויו היה 200 ש"ח).
3. שווי מחצית השקל הוא: כ-10 גרם כסף טהור. (ובשנת ה'תשע"ה שוויו היה 20 ש"ח).
4. הפרוטה שווה משקל חצי שעורה כסף מזוקק או דמים שאפשר לקנות בהם את הכסף הנ"ל, והגרם הוא משקל 20 שעורות, נמצא שגרם כסף שווה 40 פרוטות.

נוסחה לזכירת הערכים:

ע"י נוסחה זו נוכל לזכור בנקל את ערכי המטבעות בע"פ. נוסחה זו מתחילה מסלע צורי (השווה לשקל התורה) עד לאיסר, למעט הטרפעיך.

דוג' לשמוש: האות הראשונה מימין ס פירושה סלע, החץ מוביל ממנה למטה לאות ד' שפירושה ארבעה ואח"כ החץ מוביל לאות ד' למעלה שפירושו דינר, יוצא מכאן שסלע = 4 דינרים. וכן על זה הדרך: דינר = 6 מעות, מעה = 2 פונדיונים, פונדיון = 2 איסרים, איסר = 8 פרוטות. כיום, כדי לדעת את השווי האמיתי של כל מטבע בשקלים וכד' ובפרט למצוות המצויינות בתורה ובגמ' ע"פ ערכי מטבעות כסף וכד', יש לדעת בראשונה את ערך הכסף באותו יום, כלומר - לברר כמה שווה 1 גרם כסף, וע"פ זה זה נוכל לעמוד בוודאות על ערכי כל המטבעות.

שעורי תורה

החזון אי"ש	הגרא"ח נאה	השיעור
2 דקות	4 דקות	אכילת פרס ¹ - נפ"מ לאכילת מצוה או לברכה אחרונה
9 דקות	4-9 דקות	אכילת פרס - נפ"מ להפסקה בין אכילה לאכילה לחולה
	2-4 דקות	אכילת פרס - למצוה
2.304 מטר	1.92 מטר	ארבע אמות - כנגד מתפלל
99 גרם	57.6 גרם	אתרוג - שיעור כביצה בקליפתה
45-50 גרם	57.6 גרם	ביצה בקליפתה - סתם ביצה שאמרו היא ביצה בינונית בקליפתה
	53.8 גרם	ביצה בלא קליפה
	14-20 מ"מ	גריס של פול, עיגולו או קוטרו - לעניין כתמים ²
29-30 ס"מ (בשעת הרחק 24 ס"מ)	24 ס"מ	הדס וערבה - ג' טפחים
28.8 ס"מ	24 ס"מ	חוטי הציצית - אורכן י"ב גודלין לאחר עשיית הכריכות והקשרים
2.250 ק"ג	1.666 ק"ג	חלה - הפרשה בברכה ³
1.201 ק"ג	1.250 ק"ג	חלה - הפרשה בלא ברכה ⁴
1.200 ק"ג	1.249 ק"ג	חלה - פטור מהפרשתה כלל
115.2 ס"מ	96 ס"מ	טלית קטן - אורכו אמתיים (לבד מבית הצואר)
57.6 ס"מ	48 ס"מ	טלית קטן - רוחב אמה
4.5 ס"מ	4 ס"מ	טלית קטן - מרחק הנקב לתליית הציצית מהצדדים

1. להגר"ע יוסף זצוק"ל שיעור אכילת פרס להלכה הוא: $7\frac{1}{2}$ דקות, (ובדאורייתא ראוי להחמיר לאכול הכזית ב-4 דקות ולכל היותר עד 6 דקות).
2. ראה עוד בהרחבה בספר טהרת הבית חלק א' עמ' ס"ז להגר"ע יוסף זצוק"ל.
3. לדעת הגר"ע יוסף זצוק"ל, שיעור הפרשה בברכה הוא 1.560 ק"ג.
4. לדעת הגר"ע יוסף זצוק"ל, שיעור הפרשה ללא ברכה הוא 1.509 ק"ג.

החזון אי"ש	הגרא"ח נאה	השיעור
4.8 ס"מ	4 ס"מ	כדי עניבה
30 גרם	30 גרם	כתבת הגסה - נפ"מ לחולה ביום הכיפורים ⁵
	112.5 גרם	כתובה לבתולה ⁶ - כסף מדינה 1/8 כסף צורי
	961.5 גרם	כתובה לבתולה ⁷ - 200 זוז צורי - כסף נקי
	3846 גרם	כתובה - ועוד 200 זקוקין כסף נקי
	56.25 גרם	כתובה לאלמנה ⁸ - חצי מכתובת בתולה
	481 גרם	כתובה לאלמנה ⁹
38.4 ס"מ	32 ס"מ	לולב - אורך השדרה 4 טפחים
2.34 מטר x 2.34 מטר ----- 5.4756 מ"ר	1.92 מטר x 1.92 מטר ----- 3.6864 מ"ר	מזווה בברכה - בית מרובע ד' אמות על ד' אמות
	44 גרם	מלא לוגמיו
96 ס"מ	80 ס"מ	מעקה - גובהו 10 טפחים
573,308 ליטר	331,776 ליטר	מקוה - שיעורו בצימצום אמה על אמה ברומ 3 אמות ¹⁰
1.20 ס"מ <small>חצי אמה סעל סבור אדם בינוני</small>	24 ס"מ <small>סעל הסבור</small>	מקוה - גובה המים באדם בינוני, זרת למעלה מן הטבור
1 מטר	80 ס"מ	סוכה - גובהה לא פחות מ-10 טפחים שוחקות
70 ס"מ x 70 ס"מ ----- 4,900 סמ"ר	56 ס"מ x 56 ס"מ ----- 3,136 סמ"ר	סוכה - שטח לא פחות מ-7 טפחים על 7 טפחים
41 מטר	34 מטר	עיבורה של עיר - 70 אמה ושיריים (4 טפחים) מחוץ לעיר
33 גרם	19.2 גרם	עירובי חצרות - מיח' שכנים ומעלה - כגרוגרת פת לכל אחד
517 גרם	345.6 גרם	עירובי חצרות - מיח' שכנים ומעלה אפילו עד אלף, מזון ב' סעודות פת.

5. לדעת הגר"ע יוסף זצוק"ל, השיעור הוא 40 גרם.
6. לדעת מרן השולחן ערוך.
7. לדעת הרמ"א.
8. לדעת מרן השולחן ערוך.
9. לדעת הרמ"א.
10. אך למעשה אסור לסמוך על כך בשום אופן, כי בודאי שעלול להיחסר מהם כל שהוא.

החזון אי"ש	הגרא"ח נאה	השיעור
99.5 גרם	57.6 גרם	עירובי תבשילין - כביצה פת
597 גרם		עירובי תחומין ושיתופי מבואות - מזון ב' סעודות
300 גרם	173 גרם	עירובי תחומין ושיתופי מבואות - במשקין ב' רביעית
5 ס"מ	4 ס"מ	עניבה
	230 גרם	קביעות סעודה - על מזונות, המצריכה נטילת ידים וברהמ"ז ¹¹
180-200 גרם	230.4 גרם	מזונות - 4 ביצים - בקליפתן
	172.5 גרם	מזונות בשיעור 3 ביצים - הוי ספק, לכתחילה לא יאכל שיעור זה, אלא יאכל פחות, או שיעור 230 גרם והלאה
11 מ"מ	10 מ"מ (בשעת הדחק 9 מ"מ)	רצועה של תפילין - רוחבה
50 מ"ג	50 מ"ג	שעורה - כסף מזוקק 1/20 גרם
50 מ"מ	33 מ"מ	שופרת הנאד - קוטר
158 מ"מ	104 מ"מ	שופרת הנאד - היקף
1160 מטר	960 מטר	תחום שבת - 2000 אמה
	12,4416 ליטר	תשעה קבין - כמות המים הנצרכת (בשפיכה) לטיהור אדם שלא טבל.

11. לדעת מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל 216 גרם זו קביעות סעודה, ושווי שיעור 3 ביצים הוא 162 גרם.

פרקי הש"ס (בבלי) לפי סדר א-ב

לפניך דפי עזר להתמצאות בפרקי הש"ס. פעמים רבות מופיע שם הפרק בלבד ללא ציון שם הגמ' בה מופיע הפרק, ואז מתחילה מלאכת חיפוש הפרק בכל הש"ס. על מנת להקל על החיפוש ומציאת הפרקים, הרי לפניך 2 סוגי טבלאות. טבלא ראשונה - מופיעים בה כל שמות הפרקים של כל הש"ס לפי הא' - ב'. משמאל לשם הפרק מופיעה אחת מהאותיות ולצידה מספר אחד או שניים. לדוג' ראה את א' שורה 17 שם הפרק הוא "אין עומדין" - ממולו יש את א והמספר 5. האות א' מציינת שפרק זה מופיע בכרך א' של הש"ס, באמצע - שם המסכת שפרק זה נמצא במסכת הזו הנמצאת באותו כרך (ובמקרה זה מסכת ברכות), והמספר 5 מבטא את מספר הפרק באותה מסכת, וכן על זו הדרך תוכל למצוא את כל הפרקים. ולקמן לנוחותך הנוספת, ישנה עוד טבלא המפרטת בפרוטרוט את כל מספר המסכתות ושמותיהם המופיעים בכל כרך, וכן הפרקים המופיעים בתוכם.

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
4	עדויות	טז	אלו דברים
2	מכות	טו	אלו הן הגולים
3	מכות	טו	אלו הן הלוקין
5	שקלים	ד	אלו הן הממונין
10	סנהדרין	טו	אלו הן הנחנקין
9	מקואות	כ	אלו חוצצין
3	חולין	יח	אלו טרפות
10	כלים	כ	אלו כלים
2	אהלות	כ	אלו מטמאין
7	מנחות	יז	אלו מנחות נקמצות
2	בבא מציעא	יג	אלו מציאות
7	סוטה	ט	אלו נאמרין
3	כתובות	ח	אלו נערות
3	פסחים	ד	אלו עוברין
3	תמורה	יט	אלו קדשים
7	יבמות	ז	אלמנה לכהן גדול
11	כתובות	ח	אלמנה ניוונת
2	ראש השנה	ה	אם אינן מכירין
3	יומא	ה	אמר להם הממונה
3	תמיד	יט	אמר להם הממונה
5	תמיד	יט	אמר להם הממונה

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
	אבות	טז	אבות
	אבות דרבי נתן	טז	אבות דרבי נתן
1	כלים	כ	אבות הטומאות
	אבל רבתי	טז	אבל רבתי
6	אהלות	כ	אדם וכלים
4	טבול יום	כ	אוכל מעשר
1	פסחים	ד	אור לארבעה עשר
5	חולין	יח	אותו ואת בנו
4	סנהדרין	טו	אחד דיני ממונות
5	זבחים	יז	איזהו מקומן
5	בבא מציעא	יג	איזהו נשך
4	נדרים	ט	אין בין המודר
2	חגיגה	ו	אין דורשין
2	עבודה זרה	טז	אין מעמידין
7	ערכין	יט	אין מקדשין
2	ערכין	יט	אין נערכין
5	ברכות	א	אין עומדין
3	ביצה	ו	אין צדין
7	נגעים	כ	אלו בהרות
8	ברכות	א	אלו דברים
6	פסחים	ד	אלו דברים

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
4	שבת	ב	במה טומנין
2	שבת	ב	במה מדליקין
8	סנהדרין	טו	בן סורר ומורה
4	גדה	כ	בנות כותים
4	מגילה	ו	בני העיר
2	יומא	ה	בראשונה
1	מדות	יט	בשלשה מקומות
1	תמיד	יט	בשלשה מקומות
3	שקלים	ד	בשלשה פרקים
4	תענית	ו	בשלשה פרקים
1	כתובות	ח	בתולה נשאת
אות ג:			
29	כלים	כ	גומי הסדין
6	נגעים	כ	גופה
10	בבא בתרא	יד	גט פשוט
7	חולין	יה	גיד הנשה
	גרים	טז	גרים
אות ד:			
1	סנהדרין	טו	דיני ממונות בשלשה
7	גדה	כ	דם הנידה
11	זבחים	יז	דם חטאת
5	כריתות	יט	דם שחיטה
2	דמאי	א	דמאי
	דרך א"ז	טז	דרך ארץ זוטא
	דרך א"ר	טז	דרך ארץ רבה
אות ה:			
6	גיטין	י	האומר
3	קדושין	יא	האומר
5	ערכין	יט	האומר משקל עלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
9	שבת	ב	אמר ר' עקיבא
3	כריתות	יט	אמרו לו
5	כתובות	ח	אף על פי
7	סנהדרין	טו	ארבע מיתות
1	בבא קמא	יב	ארבעה אבות
3	יבמות	ז	ארבעה אחין
2	כריתות	יט	ארבעה מחוסרי כפרה
1	ראש השנה	ה	ארבעה ראשי שנים
8	שבועות	טו	ארבעה שומרין
3	נדרים	ט	ארבעה נדרים
10	אהלות	כ	ארוכה
4	סוטה	ט	ארוסה
8	מקואות	כ	ארץ ישראל
אות ב:			
7	יומא	ה	בא לו כהן גדול
6	גדה	כ	בא סימן
1	שקלים	ד	באחד באדר
4	חולין	יח	בהמה המקשה
2	נגעים	כ	בהרת עזה
4	ידים	כ	בו ביום
7	תמיד	יט	בזמן שכהן גדול
1	ביצה	ו	ביצה
7	בבא בתרא	יד	בית כור
13	יבמות	ז	בית שמאי
5	נזיר	ט	בית שמאי
4	זבחים	יז	בית שמאי
10	בכורים	א	בכורים
3	עירובין	ג	בכל מערבין
6	שבת	ב	במה אשה
5	שבת	ב	במה בהמה
3	קנין	יט	במה דברים אמורים

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק	מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
4	יבמות	ז	החולין ליבמתו	13	שבת	ב	האורג
17	אהלות	כ	החורש	12	פרה	כ	האזוב
6	תמיד	יט	החלו עולים	2	קדושין	יא	האיש מקדש
5	סוכה	ה	החליל	8	פסחים	ד	האשה
4	כלים	כ	החרס	2	טהרות	כ	האשה
7	אהלות	כ	הטומאה בכותל	16	יבמות	ז	האשה בתרא
2	מקואות	כ	הטמא	1	קדושין	יא	האשה נקנית
2	סוטה	ט	היה מביא	10	יבמות	ז	האשה רבה
3	סוטה	ט	היה נוטל	9	נדה	כ	האשה שהיא עושה
2	ברכות	א	היה קורא	15	יבמות	ז	האשה שלום
5	סנהדרין	טו	היו בודקין	8	כתובות	ח	האשה שנפלו
2	סוכה	ה	הישן תחת המטה	2	כתובות	ח	האשה שנתארמלה
23	כלים	כ	הכדור	6	יבמות	ז	הבא על יבמתו
6	בבא קמא	יב	הכונס	27	כלים	כ	הבגד
9	כתובות	ח	הכותב לאשתו	12	שבת	ב	הבונה
9	נזיר	ט	הכותים אין להם	10	בבא מציעא	יג	הבית והעליה
1	חגיגה	ו	הכל חייבין	11	אהלות	כ	הבית שנסדק
2	זבים	כ	הכל מטמאין	10	בבא קמא	יב	הגזול ומאכיל
3	נגעים	כ	הכל מטמאין	9	בבא קמא	יב	הגזול עצים
1	תמורה	יט	הכל ממירין	6	עירובין	ג	הדר
1	ערכין	יט	הכל מעריכין	8	טהרות	כ	הדר
1	חולין	יח	הכל שוחטין	5	יומא	ה	הוציאו לו
20	כלים	כ	הכרים	2	הוריות	טז	הורה כהן משיח
3	בכורות	יט	הלוקח בהמה	1	הוריות	טז	הורו בית דין
1	בכורות	יט	הלוקח עובר חמורו	3	זבים	כ	הוב
2	בכורות	יט	הלוקח עובר פרתו	4	בבא מציעא	יג	הזהב
4	ביצה	ו	המביא	11	שבת	ב	הזורק
5	פרה	כ	המביא	8	גיטין	י	הזורק
6	כריתות	יט	המביא אשם	4	טהרות	כ	הזורק
1	גיטין	י	המביא גט	14	אהלות	כ	הזיז
2	גיטין	י	המביא גט	10	חולין	יח	הזרוע והלחיים
9	גיטין	י	המגרש	8	בבא קמא	יב	החובל

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק	מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
10	נגעים	כ	הנתקים	7	כתובות	ח	המדיר
13	כלים	כ	הסייף והסכין	4	בבא בתרא	יד	המוכר את הבית
9	חולין	יה	העור והרוטב	5	בבא בתרא	יד	המוכר את הספינה
6	כלים	כ	העושה	6	בבא בתרא	יד	המוכר פירות
13	אהלות	כ	העושה מאור	9	ערכין	יט	המוכר שדהו
7	עדיות	טז	העיד ר' יהושע	10	עירובין	ג	המוצא תפילין
8	עדיות	טז	העיד ר' יהושע ב"ב	8	שבת	ב	המוציא יין
8	יבמות	ז	הערל	3	מדות	יט	המזבח
8	נגעים	כ	הפורח	9	זבחים	יז	המזבח מקדש
7	טהרות	כ	הקדר	3	ידים	כ	המכניס
2	מנחות	יז	הקומץ את המנחה	1	טבול יום	כ	המכנס
3	מנחות	יז	הקומץ רבה	12	מנחות	יז	המנחות והנסכים
2	מגילה	ו	הקורא למפרע	4	מקואות	כ	המניח
3	מגילה	ו	הקורא עומד	3	בבא קמא	יב	המניח
7	כלים	כ	הקלתות	6	מכשירין	כ	המעלה
2	מדות	יט	הר הבית	3	גידה	כ	המפלת
9	ברכות	א	הרואה	3	בבא מציעא	יג	המפקיד
1	זבים	כ	הרואה	19	כלים	כ	המפרק
8	גדה	כ	הרואה כתם	10	שבת	ב	המצניע
3	טהרות	כ	הרוטב	9	בבא מציעא	יג	המקבל שדה מחברו
13	מנחות	יז	הרי עלי עשרון	8	ערכין	יט	המקדיש שדהו
2	נזיר	ט	הריני נזיר	6	פרה	כ	המקדיש
4	ערכין	יט	השג יד	1	סוטה	ט	המקנא
8	בבא מציעא	יג	השואל את הפרה	5	מעילה	יט	הנהנה מן ההקדש
4	מכשירין	כ	השוחה	5	זבים	כ	הנוגע
2	חולין	יה	השוחט	21	כלים	כ	הנוגע
13	זבחים	יז	השוחט והמעלה	7	גדרים	ט	הנודר מן הירק
6	בבא מציעא	יג	השוכר את האומנין	6	גדרים	ט	הנודר מן המבושל
5	עבודה זרה	טז	השוכר את הפועל	10	טהרות	כ	הנועל
4	גיטין	י	השולח	12	כתובות	ח	הנושא את האשה
22	כלים	כ	השולחן	5	גיטין	י	הניזקין
5	גדרים	ט	השותפין	9	סנהדרין	טז	הנשרפין

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
11	סנהדרין	טו	חלק
1	יבמות	ז	חמש עשרה נשים
7	פרה	כ	חמשה
14	יבמות	ז	חרש שנשא
אות ט:			
12	זבחים	יז	טבול יום
12	כלים	כ	טבעת אדם
4	יומא	ה	טרף בקלפי
אות י:			
2	שבועות	טו	ידיעות הטומאה
8	יומא	ה	יום הכיפורים
4	ראש השנה	ה	יום טוב
2	ביצה	ו	יום טוב
5	נדה	כ	יוצא דופן
1	שבת	ב	יציאות השבת
8	בכורות	יט	יש בכור
3	ערכין	יט	יש בערכין
7	תמורה	יט	יש בקדשי מזבח
2	תמורה	יט	יש בקורבנות
4	נגעים	כ	יש בשער
8	אהלות	כ	יש מביאים
9	יבמות	ז	יש מותרות
7	מקואות	כ	יש מעלין
8	בבא בתרא	יד	יש נוהלין
3	עוקצין	כ	יש צריכין
אות כ:			
7	נזיר	ט	כהן גדול
2	סנהדרין	טו	כהן גדול
3	הוריות	טז	כהן משיח

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
1	בבא בתרא	יד	השותפין
9	נגעים	כ	השחין
18	כלים	כ	השידה
6	מעילה	יט	השליח שעשה
5	טהרות	כ	השרץ
8	מנחות	יז	התודה היתה באה
4	מנחות	יז	התכלת
4	שקלים	ד	התרומה
אות ו:			
3	מו"ק	ו	ואלו מגלחין
2	נדרים	ט	ואלו מותרין
11	נדרים	ט	ואלו נדרין
15	שבת	ב	ואלו קשרים
3	מעילה	יט	ולד חטאת
4	תמורה	יט	ולד חטאת
אות ז:			
3	סנהדרין	טו	זה בורר
2	מכשירין	כ	זיעת הבתים
9	טהרות	כ	זיתים
2	עוקצין	כ	זיתים
אות ח:			
22	שבת	ב	חבית
3	חגיגה	ו	חומר בקודש
3	ב"ב	יד	חוקת הבתים
7	זבחים	יז	חטאת העוף
2	מעילה	יט	חטאת העוף
1	קנין	יט	חטאת העוף
8	חלה	א	חלה
7	עירובין	ג	חלון

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק	מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
5	מדות	יט	כל העזרה	9	אהלות	כ	כוורת
3	זבחים	יז	כל הפסולין		כותים	טז	כותים
3	עבודה זרה	טז	כל הצלמים	2	יבמות	ז	כיצד
10	פרה	כ	כל הראוי	18	אהלות	כ	כיצד בוצרין
8	שקלים	ד	כל הרוקין	1	מכות	טו	כיצד העדים
10	זבחים	יז	כל התדיר	2	בבא קמא	יב	כיצד הרגל
3	טבול יום	כ	כל ידות	6	ברכות	א	כיצד מברכין
10	מקואות	כ	כל ידות	14	נגעים	כ	כיצד מטהרין
17	כלים	כ	כל בעלי בתים	5	עירובין	ג	כיצד מעברין
16	כלים	כ	כל עץ	5	תמורה	יט	כיצד מערימין
1	נדרים	ט	כל כנויי	8	עירובין	ג	כיצד משתתפין
1	גזיר	ט	כל כנויי גזירות	7	פסחים	ד	כיצד צולין
16	שבת	ב	כל כתבי	3	שבת	ב	כירה
1	מכשירין	כ	כל משקה	9	עירובין	ג	כל גגות
5	נגעים	כ	כל ספק	6	תמורה	יט	כל האסורין
5	בכורות	יט	כל פסולי המוקדשין	11	נגעים	כ	כל הבגדים
9	מנחות	יז	כל קרבנות ציבור	8	חולין	יח	כל הבשר
1	עוקצין	כ	כל שהוא יד	12	נגעים	כ	כל הבתים
2	פסחים	ד	כל שעה	3	גיטין	י	כל הגט
3	כלאים	א	כלאים	1	זבחים	יז	כל הזבחים
	כלה רבתי	טז	כלה רבתי	8	זבחים	יז	כל הזבחים
30	כלים	כ	כלי הזכוכית	2	זבחים	יז	כל הזבחים שקבלו דמן
11	כלים	כ	כלי מתכות	2	נדה	כ	כל היד
14	כלים	כ	כלי מתכות	17	שבת	ב	כל הכלים
2	כלים	כ	כלי עץ	25	כלים	כ	כל הכלים
15	כלים	כ	כלי עץ	16	אהלות	כ	כל המטלטלין
7	שבת	ב	כלל גדול	3	אהלות	כ	כל המטמאין
6	חולין	יח	כסוי הדם	3	עדויות	טז	כל המטמאין
5	סוטה	ט	כשם שהמים	1	מנחות	יז	כל המנחות
				5	מנחות	יז	כל המנחות באות
				6	מקואות	כ	כל המעורב
				7	שבועות	טו	כל הנישבעין
אות ל:							
4	תמיד	יט	לא היו כופתין				

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
18	שבת	ב	מפנין
12	יבמות	ז	מצות חליצה
6	כתובות	ח	מציאת האשה
2	שקלים	ד	מצרפין שקלים
6	טהרות	כ	מקום שהיה
4	פסחים	ד	מקום שנהגו
1	נגעים	כ	מראות נגעים
7	בבא קמא	יב	מרובה
8	סוטה	ט	משוח מלחמה
5	ביצה	ו	משילין
2	טבול יום	כ	משקה
1	מו"ק	ו	משקין בית השלחין
אות נ:			
6	סנהדרין	טו	נגמר הדין
21	שבת	ב	בוטל
29	כלים	כ	נומי הסדין
11	יבמות	ז	נושאין על האנוסה
2	ידים	כ	נטל לידו
12	אהלות	כ	נסר
10	נדרים	ט	נערה המאורסה
4	כתובות	ח	נערה שנתפתתה
אות ס:			
15	אהלות	כ	סגוס
3	תענית	ו	סדר תעניות אלו
2	תענית	ו	סדר תעניות כיצד
1	סוכה	ה	סוכה
	סופרים	טז	סופרים
26	כלים	כ	סנדל עמקי
4	כריתות	יט	ספק אכל חלב
	ספר תורה	טז	ספר תורה

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
2	בבא בתרא	יד	לא יחפור
3	סוכה	ה	לולב הגזול
4	סוכה	ה	לולב וערבה
1	עבודה זרה	טז	לפני אידיהן
אות מ:			
1	ברכות	א	מאימתי
1	תענית	ו	מאימתי
1	עירובין	ג	מבוי שהוא גבוה
4	אהלות	כ	מגדל
1	מגילה	ו	מגילה נקראת
7	בכורות	יט	מומין אלו
	מוזזה	טז	מוזזה
9	כלים	כ	מחט
1	ידים	כ	מי רביעית
7	גיטין	י	מי שאחזו
3	נזיר	ט	מי שאמר
4	נזיר	ט	מי שאמר
4	עירובין	ג	מי שהוציא אוהו
24	שבת	ב	מי שהחשיך
9	פסחים	ד	מי שהיה
10	כתובות	ח	מי שהיה נשוי
2	מו"ק	ו	מי שהפך
5	מכשירין	כ	מי שטבל
9	בבא בתרא	יד	מי שמת
3	ברכות	א	מי שמתו
6	סוטה	ט	מי שקינא
7	שקלים	ד	מעות שנמצאו
5	מקואות	כ	מעין
9	בכורות	יט	מעשר בהמה
7	מעשר שני	א	מעשר שני
6	מעשרות	א	מעשרות

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
11	חולין	יח	ראשית הגז
19	שבת	ב	רבי אליעזר
9	גדרים	ט	רבי אליעזר
1	פרה	כ	רבי אליעזר
2	פרה	כ	רבי אליעזר
2	עדיות	טז	רבי חנינא
5	עדיות	טז	רבי יהודה
6	עדיות	טז	רבי יהודה בן בבא
4	זבים	כ	רבי יהושע
3	מקואות	כ	רבי יוסי
4	עבודה זרה	טז	רבי ישמעאל
6	מנחות	יז	רבי ישמעאל
	יבמות	ז	רבנן גמליאל
אות ש:			
1	שבועות	טו	שבועות שתיים
3	שבועות	טו	שבועות שתיים
6	שבועות	טו	שבועת הדיינין
4	שבועות	טו	שבועת העדות
5	שבועות	טו	שבועת הפקדון
4	שביעית	א	שביעית
1	יומא	ה	שבעת ימים
3	פרה	כ	שבעת ימים
23	שבת	ב	שואל
6	ערכין	יט	שום היתומים
5	בבא קמא	יב	שור שנגח את הפרה
4	בבא קמא	יב	שור שנגח ד-ה
12	חולין	יח	שילוח הקן
3	כלים	כ	שיעור כלי חרס
6	שקלים	ד	שלושה עשר שופרות
6	נוזר	ט	שלושה מינין
28	כלים	כ	שלושה על שלשה

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
אות ע:			
	עבדים	טז	עבדים
9	סוטה	ט	עגלה ערופה
4	בכורות	יט	עד כמה
2	עירובין	ג	עושין פסין
6	בכורות	יט	על אלו מומין
10	פסחים	ד	ערבי פסחים
9	ערלה	א	ערלה
13	נגעים	כ	עשרה בתים
4	קדושין	יא	עשרה יוחסין
אות פ:			
1	פאה	א	פאה
4	פרה	כ	פרת חטאת
14	זבחים	יז	פרת חטאת
4	מדות	יט	פתחו של היכל
אות צ:			
	ציצית	טז	ציצית
9	פרה	כ	צלוחית
11	פרה	כ	צלוחית שהניחה
אות ק:			
4	מעילה	יט	קדשי מזבח
6	זבחים	יז	קדשי קדשים
1	מעילה	יט	קדשי קדשים
8	נדרים	ט	קונם יין
2	קנין	יט	קן שתומה
אות ר:			
2	תמיד	יט	ראוהו אחיו
3	ראש השנה	ה	ראוהו בית דין

תלמוד בבלי

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
1	מקואות	כ	שש מעלות
11	מנחות	יז	שתי הלחם
10	מנחות	יז	שתי מדות
אות ת:			
20	שבת	ב	תולין
5	פסחים	ד	תמיד נישחט
10	נדה	כ	תנוקת
5	אהלות	כ	תנור
5	כלים	כ	תנור
8	כלים	כ	תנור
	תפילין	טז	תפילין
4	ברכות	א	תפילת השחר
5	תרומות	א	תרומות

מס' פרק	המסכת	כרך	הפרק
1	טהרות	כ	שלשה עשר
7	ברכות	א	שלשה שאכלו
24	כלים	כ	שלשה תריסין
1	כריתות	יט	שלשים ושש
1	נדה	כ	שמאי
1	עדיות	טז	שמאי אומר
14	שבת	ב	שמונה שרצים
13	כתובת	ח	שני דייני
8	נזיר	ט	שני נזירים
6	יומא	ה	שני שעירי
8	פרה	כ	שנים
1	בבא מציעא	יג	שנים אוחזין
1	אהלות	כ	שנים מטמאים
3	מכשירין	כ	שק

פרקי הש"ס - תלמוד בבלי, לפי סדר המסכתות והכרכים

3	אלו עוברין	9	אמר ר' עקיבא	כרך א:	
4	מקום שנהגו	10	המצניע	מסכת ברכות	
5	תמיד נשחט	11	הזורק	1	מאימתי
6	אלו דברים	12	הבונה	2	היה קורא
7	כיצד צולין	13	האורג	3	מי שמתו
8	האשה	14	שמונה שרצים	4	תפילת השחר
9	מי שהיה	15	ואלו קשרים	5	אינן עומדין
10	ערבי פסחים	16	כל כתבי	6	כיצד מברכין
		17	כל הכלים	7	שלשה שאכלו
	מסכת שקלים	18	מפנין	8	אלו דברים
1	באחד באדר	19	רבי אליעזר דמילה	9	הרואה
2	מצרפין שקלים	20	תולין		
3	בשלשה פרקים	21	נוטל	משניות מסדר זרעים	
4	התרומה	22	חבית	1	פאה
5	אלו הן הממונים	23	שואל	2	דמאי
6	שלשה עשר שופרות	24	מי שהחשיך	3	כלאים
7	מעות שנמצאו			4	שביעית
8	כל הרוקין			5	תרומות
				6	מעשרות
	כרך ה:		כרך ג:	7	מעשר שני
	מסכת ראש-השנה		מסכת עירובין	8	חלה
1	ארבעה ראשי שנים	1	מבוי שהוא גבוה	9	ערלה
2	אם אינן מכירין	2	עושין פסין	10	בכורים
3	ראוהו בית דין	3	בכל מערבין		
4	יום-טוב	4	מי שהוציאוהו		
		5	כיצד מעברין		
	מסכת יום-הכיפורים	6	הדר		
1	שבעת ימים	7	חלון	כרך ב:	
2	בראשונה	8	כיצד משתתפין	מסכת שבת	
3	אמר להם הממונה	9	כל גגות	1	יציאות השבת
4	טרף בקלפי	10	המוצא תפילין	2	במה מדליקין
5	הוציאו לו			3	כירה
6	שני שעירי			4	במה טמנין
7	בא לו כהן גדול		כרך ד:	5	במה בהמה
			מסכת פסחים	6	במה אשה
		1	אור לארבעה עשר	7	כלל גדול
		2	כל שעה	8	המוציא יין

תלמוד בבלי

9 הכותב לאשתו	מסכת חגיגה	8 יום-הכיפורים
10 מי שהיה נשוי	1 הכל חייבין	
11 אלמנה ניוזנת	2 אין דורשין	מסכת סוכה
12 הנושא את האשה	3 חומר בקודש	1 סוכה
13 שני דייני		2 הישן תחת המטה
	כרך ז:	3 לולב הגוול
כרך ט:	מסכת יבמות	4 לולב וערבה
מסכת נדרים	1 חמש עשרה נשים	5 החליל
1 כל כנויי	2 כיצד	
2 ואלו מותרין	3 ארבעה אחין	כרך ו:
3 ארבעה נדרים	4 החולץ	מסכת ביצה
4 אין בין המודד	5 רבן גמליאל	1 ביצה
5 השותפין	6 הבא על יבמתו	2 יום טוב
6 הנודר מן המבושל	7 אלמנה לכהן גדול	3 אין צדין
7 הנודר מן הירק	8 הערל	4 המביא
8 קונם יין	9 יש מותרות	5 משילין
9 רבי אליעזר	10 האשה רבה	
10 נערה המאורסה	11 נושאין על האנוסה	מסכת תענית
11 ואלו נדרים	12 מצות חליצה	1 מאימתי
	13 בית שמאי	2 סדר תעניות כיצד
מסכת נזיר	14 חרש שנשא	3 סדר תעניות אלו
1 כל כנויי נזירות	15 האשה שלום	4 בשלשה פרקים
2 הריני נזיר	16 האשה בתרא	
3 מי שאמר		מסכת מגילה
4 מי שאמר	כרך ה:	1 מגילה נקראת
5 בית שמאי	מסכת כתובות	2 הקורא לפרע
6 שלשה מינין	1 בתולה נשאת	3 הקורא עומד
7 כהן גדול	2 האשה שנתארמלה	4 בני העיר
8 שני נזירים	3 אלו נערות	
9 הכותים אין להם	4 נערה שנתפתתה	מסכת מועד קטן
	5 אף על פי	1 משקין בית השלחין
מסכת סוטה	6 מציאת האשה	2 מי שהפך
1 המקנא	7 המדיר	3 ואלו מגלחין
2 היה מביא	8 האשה שנפלו	

תלמוד בבלי

כרך טו:	6 הכונס	3 היה נוטל
מסכת סנהדרין	7 מרובה	4 ארוסה
1 דניני ממונות בשלשה	8 החובל	5 כשם שהמים
2 כהן גדול	9 הגוזל עצים	6 מי שקינא
3 זה בורר	10 הגוזל ומאכיל	7 אלו נאמרין
4 אחד דיני ממונות		8 משות מלחמה
5 היו בודקין	כרך יג:	9 עגלה ערופה
6 נגמר הדין	מסכת בבא מציעא	
7 ארבע מיתות	1 שנים אוהזין	כרך י:
8 בן סורר ומורה	2 אלו מציאות	מסכת גיטין
9 הנשרפין	3 המפקיד	1 המביא גט
10 אלו הן הנחנקין	4 הוזהב	2 המביא גט
11 חלק	5 איזהו נשך	3 כל הגט
	6 השוכר את האומנין	4 השולח
מסכת מכות	7 השוכר את הפועלים	5 הניזקין
1 כיצד העדים	8 השואל את הפרה	6 האומר
2 אלו הן הגולים	9 המקבל שדה מחבירו	7 מי שאחזו
3 אלו הן הלוקין	10 הבית והעליה	8 הזורק
		9 המגרש
מסכת שבועות	כרך יד:	
1 שבועות שתיים	מסכת בבא בתרא	כרך יא:
2 ידיעות הטומאה	1 השותפין	מסכת קידושין
3 שבועות שתיים	2 לא יחפור	1 האשה נקנית
4 שבועת העדות	3 חזקת הבתים	2 האישה מקדש
5 שבועת הפקדון	4 המוכר את הבית	3 האומר
6 שבועת הדיינין	5 המוכר את הספינה	4 עשרה יוחסין
7 כל הנשבעים	6 המוכר פירות	
8 ארבעה שומרין	7 בית כור	כרך יב:
	8 יש נוחלין	מסכת בבא קמא
כרך טז:	9 מי שמת	1 ארבעה אבות
מסכת עבודה זרה	10 גט פשוט	2 כיצד הרגל
1 לפני אידיהן		3 המניה
2 אין מעמידין		4 שור שנגח ד' ו-ה'
3 כל הצלמים		5 שור שנגח את הפרה

תלמוד בבלי

6	קדשי קדשים
7	חטאת העוף
8	כל הובחים
9	המזבח מקדש
10	כל התדיר
11	דם חטאת
12	טבול יום
13	השוחט והמעלה
14	פרת חטאת
מסכת מנחות	
1	כל המנחות
2	הקומץ את המנחה
3	הקומץ רבה
4	התכלת
5	כל המנחות באות מצה
6	רבי ישמעאל
7	אלו מנחות נקמצות
8	התודה היתה באה
9	כל קרבנות הצבור
10	שתי מדות
11	שתי הלחם
12	המנחות והנסכים
13	הרי עלי עשרון
כרך יח:	
מסכת חולין	
1	הכל שוחטין
2	השוחט
3	אלו טרפות
4	בהמה המקשה
5	אותו ואת בנו

מסכת דרך ארץ-רבה	
11 פרקים	
מסכת דרך ארץ-זוטא	
11 פרקים	
מסכת גרים	
4 פרקים	
מסכת כותים	
2 פרקים	
מסכת עבדים	
3 פרקים	
מסכת ספר-תורה	
5 פרקים	
מסכת תפילין	
מסכת ציצית	
מסכת מזוזה	
2 פרקים	
כרך יז	
מסכת זבחים	
1	כל הובחים
2	כל הובחים שקבלו דמן
3	כל הפסולין
4	בית שמאי
5	איהו מקומן

כרך טז (המשך):	
4	רבי ישמעאל
5	השוכר את הפועל
מסכת הוריות	
1	הורו בית דין
2	הורה כהן משיח
3	כהן משיח
מסכת עדיות	
1	שמאי אומר
2	רבי חנינא
3	כל המטמאין
4	אלו דברים
5	רבי יהודה
6	רבי יהודה בן בבא
7	העיד ר' יהושע
8	העיד ר' יהושע ב"ב
מסכת אבות	
6 פרקים	
מסכת אבות דר' נתן	
41 פרקים	
מסכת סופרים	
21 פרקים	
מסכת אבל רבתי-שמחות	
14 פרקים	
מסכת כלה+כלה רבתי	
10 פרקים	

תלמוד בבלי

7	בזמן שכהן גדול	3	אלו קדשים	6	כסוי הדם
		4	ולד חטאת	7	גיד הנשה
	מסכת מדות	5	כיצד מערימין	8	כל הבשר
1	בשלשה מקומות	6	כל האסורין	9	העור והרוטב
2	הר הבית	7	יש בקדשי מזבח	10	הורוע והלחיים
3	המזבח			11	ראשית הגז
4	פתחו של היכל		מסכת כריתות	12	שלוח הקן
5	כל העזרה	1	שלשים ושש		
		2	ארבעה מחוסרי כפרה		כרך יט:
	כרך כ:	3	אמר לו		מסכת בכורות
	מסכת נדה	4	ספק אכל חלב	1	הלוקח עובר חמורו
1	שמאי	5	דם שחיטה	2	הלוקח עובר פרתו
2	כל היד	6	המביא אשם	3	הלוקח בהמה
3	המפלת			4	עד כמה
4	בנות כותים		מסכת מעילה	5	כל פסולי המוקדשין
5	יוצא דופן	1	קדשי קדשים	6	על אלו מומין
6	בא סימן	2	חטאת העוף	7	מומין אלו
7	דם הנדה	3	ולד חטאת	8	יש בכור
8	הרואה כתם	4	קדשי מזבח	9	מעשר בהמה
9	האשה שהיא עושה	5	הנהנה מן ההקדש		
10	תנוקת	6	השליח שעשה		מסכת ערכין
				1	הכל מעריכין
	מסכת כלים		מסכת קינין	2	אין נערכין
1	אבות הטומאות	1	חטאת העוף	3	יש בערכין
2	כלי עץ	1	קן סתומה	4	השג יד
3	שיעור כלי חרס	3	במה דברים אמורים	5	האומר משקלי עלי
4	החרס			6	שום היתומים
5	תנור		מסכת תמיד	7	אין מקדישין
6	העושה	1	בשלשה מקומות	8	המקדיש שדהו
7	הקלתות	2	ראוהו אחיו	9	המוכר שדהו
8	תנור	3	אמר להם הממונה		
9	מחט	4	לא היו כופתין		מסכת תמורה
10	אלו כלים	5	אמר להם הממונה	1	הכל ממירין
11	כלי מתכות	6	החלו עולים	2	יש בקרבנות

תלמוד בבלי

12 האזוב	14 הזיז	12 טבעת אדם
	15 סגוס	13 הסייף והסכין
מסכת טהרות	16 כל המטלטלין	14 כלי מתכות
1 שלשה עשר	17 החורש	15 כלי עץ
2 האשה	18 כיצד בוצרין	16 כל כלי עץ
3 הרוטב		17 כל כלי בעלי-בתים
4 הזורק	מסכת נגעים	18 השידה
5 השרץ	1 מראות נגעים	19 המפרק
6 מקום שהיה	2 בהרת עזה	20 הכרים
7 הקדר	3 הכל מטמאין	21 הנוגע
8 הדר	4 יש בשער	22 השולחן
9 זיתים	5 כל ספק	23 הכדור
10 הנוצל	6 גופה	24 שלשה תריסין
	7 אלו בהרות	25 כל הכלים
מסכת מקואות	8 הפורה	26 סנדל עמקי
1 שש מעלות	9 השחין	27 הבגד
2 הטמא	10 הנתקים	28 שלש על שלש
3 רבי יוסי	11 כל הבגדים	29 נומי הסדין
4 המניח	12 כל הבתים	30 כלי זכוכית
5 מעין	13 עשרה בתים	
6 כל המעורב	14 כיצד מטהרין	מסכת אהלות
7 יש מעלין		1 שנים מטמאין
8 ארץ ישראל	מסכת פרה	2 אלו מטמאין
9 אלו חוצצין	1 רבי אליעזר	3 כל המטמאין
10 כל ידות	2 רבי אליעזר	4 מגדל
	3 שבעת ימים	5 תנור
מסכת מכשירין	4 פרת חטאת	6 אדם וכלים
1 כל משקה	5 המביא	7 הטומאה בכותל
2 זיעת בתים	6 המקדש	8 יש מביאין
3 שק	7 חמשה	9 כוורת
4 השוחה	8 שנים	10 ארובה
5 מי שטבל	9 צלוחית	11 הבית שנסדק
6 המעלה	10 כל הראוי	12 נסר
	11 צלוחית שהניחה	13 העושה מאור

תלמוד בבלי

מסכת זבים	
1	הרואה
2	הכל מטמאין
3	הזב
4	ר' יהושע
5	הנוגע
מסכת טבול יום	
1	המכנס
2	משקה
3	כל ידות
4	אוכל מעשר
מסכת ידיים	
1	מי רביעית
2	נטל לידו
3	המכניס
4	בו ביום
מסכת עוקצין	
1	כל שהוא יד
2	זיתים
3	יש צריכין

פרקי התלמוד הירושלמי לפי סדר א' ב'

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
א	אוכלין עראי	ב'-זרעים ב'	3
	אור לארבעה עשר	ג'-מועד א'	1
	אחד דיני ממונות	ז' נזיקין-טהרות	4
	איוהו נשך	ז' נזיקין-טהרות	5
	איוהו עריס	א'-זרעים א'	6
	אין בין המודר	ו'-נשים ב'	4
	אין דורשין	ד'-מועד ב'	2
	אין מעמידין	ז' נזיקין-טהרות	2
	אין נותנין דבילה	ב'-זרעים ב'	11
	אין עומדין	א'-זרעים א'	5
	אין צדין	ד'-מועד ב'	3
	אין תורמין	ב'-זרעים ב'	2
	אינו אסור	א'-זרעים א'	9
	אלו דברים	א'-זרעים א'	8
	אלו דברים	א'-זרעים א'	1
	אלו דברים	א'-זרעים א'	2
	אלו דברים	ג'-מועד א'	6
	אלו הן הגולין	ז' נזיקין-טהרות	2
	אלו הן הלוקין	ז' נזיקין-טהרות	3
	אלו הן הממונים	ד'-מועד ב'	5
	אלו מציאות	ז' נזיקין-טהרות	2
	אלו נאמרין	ו'-נשים ב'	7
	אלו נדרים(א')	ו'-נשים ב'	2
	אלו נדרים(ב')	ו'-נשים ב'	11
	אלו נערות	ה'-נשים א'	3
	אלו קשרים	ג'-מועד א'	15
	אלמנה לכהן גדול	ה'-נשים א'	7
	אלמנה ניוונת	ה'-נשים א'	11
	אם אינן מכירין	ד'-מועד ב'	2
	אמר להם הממונה	ד'-מועד ב'	3
	אף על פי	ה'-נשים א'	5
	ארבע מיתות	ז' נזיקין-טהרות	7

תלמוד ירושלמי

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
ארבעה אבות	ז' נזיקין-טהרות	בבא קמא	1
ארבעה אחין	ה'-נשים א'	יבמות	3
ארבעה נדרים	ו'-נשים ב'	נדרים	3
ארבעה ראשי שנים	ד'-מועד ב'	ראש השנה	1
ארבעה שומרין	ז' נזיקין-טהרות	שבועות	8
ארוסה	ו'-נשים ב'	סוטה	4
בא לו	ד' מועד ב'	יומא	7
באחד באדר	ד' מועד ב'	שקלים	1
בגד שצבעו	ב' זרעים ב'	ערלה	3
ביצה שנולדה	ד' מועד ב'	ביצה	1
בית שמאי	א' זרעים א'	פאה	6
בית שמאי	ו' נשים ב'	נזיר	5
בית שמאי	ה' נשים א'	יבמות	13
בכל מערבין	ג' מועד א'	עירובין	3
במה אשה	ג' מועד א'	שבת	6
במה בהמה	ג' מועד א'	שבת	5
במה טומנין	ג' מועד א'	שבת	4
במה מדליקין	ג' מועד א'	שבת	2
בן סורר ומורה	ז' נזיקין/טהרות	סנהדרין	8
בנות שוח	ב' זרעים ב'	שביעית	5
בני העיר	ד' מועד ב'	מגילה	3
בצל שנתנו לתוך עדשים	ב' זרעים ב'	תרומות	10
בראשונה	ב' זרעים ב'	שביעית	4
בראשונה	ד' מועד ב'	יומא	2
בשלשה פרקים	ד' מועד ב'	שקלים	3
בשלשה פרקים	ד' מועד ב'	תענית	4
בתולה נישאת	ה' נשים א'	כתובות	1
גדיש	א' זרעים א'	פאה	5
גט פשוט	ז' נזיקין/טהרות	בבא בתרא	10
דיני ממונות	ז' נזיקין/טהרות	סנהדרין	1

ב

ג

ד

תלמוד ירושלמי

מס' הפרק	המסכת	כרך	שם הפרק	ה
6	תרומות	ב' זרעים ב'	האוכל תרומה שוגג	
7	תרומות	ב' זרעים ב'	האוכל תרומה מזיד	
6	גיטין	ו' נשים ב'	האומר	
3	קידושין	ו' נשים ב'	האומר	
7	בבא בתרא	ז' נזיקין טהרות	האומר לחבירו	
2	קידושין	ו' נשים ב'	האיש מקדש	
13	שבת	ג' מועד א'	האורג	
8	כתובות	ה' נשים א'	האשה	
8	פסחים	ג' מועד א'	האשה	
1	קידושין	ו' נשים ב'	האשה נקנית	
8	תרומות	ב' זרעים ב'	האשה שהיתה אוכלת	
10	יבמות	ה' נשים א'	האשה שהלך בעלה	
15	יבמות	ה' נשים א'	האשה שלום	
16	יבמות	ה' נשים א'	האשה (בתרא)	
2	כתובות	ה' נשים א'	האשה שנתארמלה	
6	יבמות	ה' נשים א'	הבא על יבמתו	
12	שבת	ג' מועד א'	הבונה	
10	בבא מציעא	ז' נזיקין טהרות	הבית והעליה	
10	בבא קמא	ז' נזיקין טהרות	הגזול ומאכיל	
9	בבא קמא	ז' נזיקין טהרות	הגזול עצים	
6	עירובין	ג' מועד א'	הדר	
5	יומא	ד' מועד ב'	הוציאו לו	
2	הוריות	ז' נזיקין טהרות	הורה כהן משיח	
1	הוריות	ז' נזיקין טהרות	הורו בית דין	
9	תרומות	ב' זרעים ב'	הזורע תרומה	
11	שבת	ג' מועד א'	הזורק	
8	גיטין	ו' נשים ב'	הזורק גט	
8	בבא קמא	ז' נזיקין טהרות	החובל	
4	יבמות	ה' נשים א'	החולץ	
1	כלאים	א' זרעים א'	החטים	
5	סוכה	ד' מועד ב'	החליל	
2	סוטה	ו' נשים ב'	היה מביא	
3	סוטה	ו' נשים ב'	היה נוטל	
2	מעשרות	ב' זרעים ב'	היה עובר בשוק	

תלמוד ירושלמי

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
היה קורא	א' זרעים א'	ברכות	2
היו בודקין	ז' נזיקין טהרות	סנהדרין	5
הישן	ד' מועד ב'	סוכה	2
הכובש השולק	ב' זרעים ב'	מעשרות	4
הכונס	ז' נזיקין טהרות	בבא קמא	6
הכותב לאשתו	ה' נשים א'	כתובות	9
הכל חייבין	ד' מועד ב'	תגיגה	1
הכסף	ז' נזיקין טהרות	בבא מציעא	4
הלוקח	א' זרעים א'	דמאי	4
הלוקח מן הנחתום	א' זרעים א'	דמאי	5
המביא	ד' מועד ב'	ביצה	4
המביא גט (א')	ו' נשים ב'	גיטין	1
המביא גט (בתרא)	ו' נשים ב'	גיטין	2
המברך את הגפן	א' זרעים א'	כלאים	7
המגרש	ו' נשים ב'	גיטין	9
המדיר	ה' נשים א'	כתובות	7
המוכר את הבית	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	4
המוכר את הספינה	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	5
המוכר פירות	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	6
המוליך פירות	ב' זרעים ב'	מעשר שני	4
המוצא תפילין	ג' מועד א'	עירובין	10
המוציא יין	ג' מועד א'	שבת	8
המוזמין	א' זרעים א'	דמאי	7
המניח	ז' נזיקין טהרות	בבא קמא	3
המעביר תאנים בחצרו	ב' זרעים ב'	מעשרות	3
המפלת	ז' נזיקין טהרות	נידה	3
המפקיד	ז' נזיקין טהרות	בבא מציעא	3
המפריש	ב' זרעים ב'	תרומות	4
המצניע	ג' מועד א'	שבת	10
המקבל	א' זרעים א'	דמאי	6
המקבל	ז' נזיקין טהרות	בבא מציעא	9
המקנא	ו' נשים ב'	סוטה	1
הנודר מן הירק	ו' נשים ב'	נדריים	7
הנודר מן המבושל	ו' נשים ב'	נדריים	6

תלמוד ירושלמי

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
הנושא את האשה	ה' נשים א'	כתובות	12
הנחנקין	ז' נזיקין טהרות	סנהדרין	11
הנטע לסייג	ב' זרעים ב'	ערלה	1
הנזקין	ו' נשים ב'	גיטין	5
הנשרפין	ז' נזיקין טהרות	סנהדרין	9
העוקר שתלים	ב' זרעים ב'	מעשרות	5
העכו"ם אין להם	ו' נשים ב'	נזיר	9
הערל	ה' נשים א'	יבמות	8
הפיגם והריבוזין	ב' זרעים ב'	שביעית	9
הפיאה	א' זרעים א'	פיאה	4
הקורא למפרע	ד' מועד ב'	מגילה	2
הקורא עומד	ד' מועד ב'	מגילה	4
הקלין	א' זרעים א'	דמאי	1
הרואה	א' זרעים א'	ברכות	9
הריני נזיר	ו' נשים ב'	נזיר	2
השביעית משמטת	ב' זרעים ב'	שביעית	10
השואל	ז' נזיקין טהרות	בבא מציעא	8
השוכר את האומנין	ז' נזיקין טהרות	בבא מציעא	6
השוכר את הפועל	ז' נזיקין טהרות	עבודה זרה	5
השוכר את הפועלים	ז' נזיקין טהרות	בבא מציעא	7
השולח גט	ו' נשים ב'	גיטין	4
השותפין	ו' נשים ב'	נדרים	5
השותפין	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	1
התורם	ב' זרעים ב'	תרומות	3
התרומה	ב' זרעים ב'	ערלה	2
התרומה	ד' מועד ב'	שקלים	4
התרומה והבכורים	ב' זרעים ב'	בכורים	2
ואלו מגלחין	ד' מועד ב'	מועד קטן	3
ואלו מפסיקין	א' זרעים א'	פיאה	2
ואלו עוברין	ג' מועד א'	פסחים	3
זה בורר	ז' נזיקין טהרות	סנהדרין	3

תלמוד ירושלמי

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
חבית	ג' מועד א'	שבת	22
חומר בקודש	ד' מועד ב'	חגיגה	3
חזקת הבתים	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	3
חלון	ג' מועד א'	עירובין	7
חמש עשרה נשים	ה' נשים א'	יבמות	1
חמשה דברים	ב' זרעים ב'	חלה	1
חמשה לא יתרמו	ב' זרעים ב'	תרומות	1
חרש שנשא	ה' נשים א'	יבמות	14
טרף בקלפי	ד' מועד ב'	יומא	4
ידיעות הטומאה	ז' נזיקין טהרות	שבועות	2
יום הכיפורים	ד' מועד ב'	יומא	8
יום טוב	ד' מועד ב'	ביצה	2
יום טוב	ד' מועד ב'	ראש השנה	4
יציאות השבת	ג' מועד א'	שבת	1
יש מביאין	ב' זרעים ב'	בכורים	1
יש מותרות	ה' נשים א'	יבמות	9
יש נוחלין	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	8
כהן גדול	ו' נשים ב'	נזיר	7
כהן גדול	ז' נזיקין טהרות	סנהדרין	2
כהן משיח	ז' נזיקין טהרות	הוריות	3
כיצד	ה' נשים א'	יבמות	2
כיצד העדים	ז' נזיקין טהרות	מכות	1
כיצד הרגל	ז' נזיקין טהרות	בבא קמא	2
כיצד מברכין	א' זרעים א'	ברכות	6
כיצד מעברין	ג' מועד א'	עירובין	5
כיצד מפרשין	ב' זרעים ב'	ביכורים	3
כיצד משתתפין	ג' מועד א'	עירובין	8
כיצד צולין	ג' מועד א'	פסחים	7
כירה	ג' מועד א'	שבת	3
כל גגות	ג' מועד א'	עירובין	9
כל גט	ו' נשים ב'	גיטין	3

תלמוד ירושלמי

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
כל היד	ז' נזיקין טהרות	גידה	2
כל הכלים	ג' מועד א'	שבת	17
כל הנשבעין	ז' נזיקין טהרות	שבועות	7
כל הצלמים	ז' נזיקין טהרות	עבודה זרה	3
כל הרוקין	ד' מועד ב'	שקלים	8
כל זית	א' זרעים א'	פיאה	7
כל ישראל	ז' נזיקין טהרות	סנהדרין	10
כל כינוי	ו' נשים ב'	נזיר	1
כל כינויי	ו' נשים ב'	גדרים	1
כל כתבי	ג' מועד א'	שבת	16
כל סאה	א' זרעים א'	כלאים	2
כל שעה	ג' מועד א'	פסחים	2
כלאי הכרם	א' זרעים א'	כלאים	8
כלל אמרו במעשרות	ב' זרעים ב'	מעשרות	1
כלל גדול	ב' זרעים ב'	שביעית	7
כלל גדול	ב' זרעים ב'	שביעית	8
כלל גדול	ג' מועד א'	שבת	7
כרם רבעי	ב' זרעים ב'	מעשר שני	5
כרם שחרב	א' זרעים א'	כלאים	5
כשם שהמים	ו' נשים ב'	סוטה	5
לא יאמר	ב' זרעים ב'	מעשר שני	3
לא יחפור	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	2
לולב הגזול	ד' מועד ב'	סוכה	3
לולב וערבה	ד' מועד ב'	סוכה	4
לפני אידיהן	ז' נזיקין טהרות	עבודה זרה	1
מאימתי	א' זרעים א'	ברכות	1
מאימתי	א' זרעים א'	פיאה	8
מאימתי	ב' זרעים ב'	שביעית	3
מאימתי	ד' מועד ב'	תענית	1
מאכילין	א' זרעים א'	דמאי	3
מבוי	ג' מועד א'	עירובין	1
מגילה נקראת	ד' מועד ב'	מגילה	1

ל

מ

תלמוד ירושלמי

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
מי שאחזו	ו' נשים ב'	גיטין	7
מי שאמר(א)	ו' נשים ב'	נזיר	3
מי שאמר(בתרא)	ו' נשים ב'	נזיר	4
מי שהוציא אוהו	ג' מועד א'	עירובין	4
מי שהחשיך	ג' מועד א'	שבת	24
מי שהיה טמא	ג' מועד א'	פסחים	9
מי שהיה נשוי	ה' נשים א'	כתובות	10
מי שהפך	ד' מועד ב'	מועד קטן	2
מי שמת	ז' נזיקין טהרות	בבא בתרא	9
מי שמתו	א' זרעים א'	ברכות	3
מי שקינא	ו' נשים ב'	סוטה	6
מלבנות התבואה	א' זרעים א'	פיאה	3
מעות שנמצאו	ד' מועד ב'	שקלים	7
מעשר שני	ב' זרעים ב'	מעשר שני	1
מעשר שני	ב' זרעים ב'	מעשר שני	2
מפנין	ג' מועד א'	שבת	18
מצות חליצה	ה' נשים א'	יבמות	12
מצריאת האשה	ה' נשים א'	כתובות	6
מצרפין שקלים	ד' מועד ב'	שקלים	2
מקום שנהגו	ג' מועד א'	פסחים	4
מרובה	ז' נזיקין טהרות	בבא קמא	7
משוח מלחמה	ו' נשים ב'	סוטה	8
משילין	ד' מועד ב'	ביצה	5
משקין	ד' מועד ב'	מועד קטן	1
נגמר הדין	ז' נזיקין טהרות	סנהדרין	6
נוטל	ג' מועד א'	שבת	21
נושאין	ה' נשים א'	יבמות	11
נערה מאורסה	ו' נשים ב'	נדרים	10
נערה שנתפתה	ה' נשים א'	כתובות	4
סאה תרומה	ב' זרעים ב'	תרומות	5
סדר תעניות	ד' מועד ב'	תענית	2
סדר תעניות האלו	ד' מועד ב'	תענית	3

נ

ס

תלמוד ירושלמי

שם הפרק	כרך	המסכת	מס' הפרק
סוכה	ד' מועד ב'	סוכה	1
עגלה ערופה	ו' נשים ב'	סוטה	9
עד אימתי	ב' זרעים ב'	שביעית	1
עד אימתי	ב' זרעים ב'	שביעית	2
עושין פסין	ג' מועד א'	עירובין	2
ערבי פסחים	ג' מועד א'	פסחים	10
ערוגה	א' זרעים א'	כלאים	3
עשרה יוחסין	ו' נשים ב'	קידושין	4
פירות חוצה לארץ	ב' זרעים ב'	חלה	2
קונם יין	ו' נשים ב'	גדרים	8
קרחת הכרם	א' זרעים א'	כלאים	4
ראוהו בית דין	ד' מועד ב'	ראש השנה	3
רבי אליעזר	ג' מועד א'	שבת	19
רבי אליעזר	ו' נשים ב'	גדרים	9
רבי ישמעאל	ז' נזיקין תהרות	עבודה זרה	4
רבי עקיבא	ג' מועד א'	שבת	9
רבן גמליאל	ה' נשים א'	יבמות	5
שבועות הדיינין	ז' נזיקין תהרות	שבועות	6
שבועות העדות	ז' נזיקין תהרות	שבועות	4
שבועות הפיקדון	ז' נזיקין תהרות	שבועות	5
שבועות שתיים	ז' נזיקין תהרות	שבועות	1
שבועות שתיים	ז' נזיקין תהרות	שבועות	3
שבעת ימים	ד' מועד ב'	יומא	1
שואל אדם	ג' מועד א'	שבת	23
שור שנגח ארבעה	ז' נזיקין תהרות	בבא קמא	4
שור שנגח את הפרה	ז' נזיקין תהרות	בבא קמא	5
שלוש ארצות	ב' זרעים ב'	שביעית	6
שלשה מינין	ו' נשים ב'	נזיר	6
שלשה עשר שופרות	ד' מועד ב'	שקלים	6

פרקי התלמוד הירושלמי-לפי סדר המסכתות והכרכים

11 אין נותנין דבילה	2 כל סאה	כרך א'-סדר זרעים א'
	3 ערוגה	
מסכת מעשרות	4 קרחת הכרם	מסכת ברכות
1 כלל אמרו במעשרות	5 כרם שחרב	1 מאימתי
2 היה עובר בשוק	6 איזהו עריס	2 היה קורא
3 המעביר תאנים בחצירו	7 המבריך את הגפן	3 מי שמתו
4 הכובש השולק	8 כלאי הכרם	4 תפילת השחר
5 העוקר שתלים	9 אינו אסור	5 אין עומדין
		6 כיצד מברכין
מסכת מעשר שני	כרך ב'-סדר זרעים ב'	7 שלשה שאכלו
1 מעשר שני (א)		8 אלו דברים
2 מעשר שני (ב)	מסכת שביעית	9 הרואה
3 לא יאמר	1 עד אימתינא	
4 המוליך פירות	2 עד אימתינב	מסכת פיאה
5 כרם רבעי	3 מאימתי	1 אלו דברים
	4 בראשונה	2 ואלו מפסיקין
מסכת חלה	5 בנות שוח	3 מלבנות התבואה
1 חמשה דברים	6 שלש ארצות	4 הפיאה נתנית
2 פירות חוצה לארץ	7 כלל גדולא	5 גדיש
3 אוכלין עראי	8 כלל גדולב	6 בית שמאי
4 שתי נשים	9 הפיגם והריבוזין	7 כל זית
	10 השביעית משמטת	8 מאימתי
מסכת ערלה		
1 הנטע לסייג	מסכת תרומות	מסכת דמאי
2 התרומה	1 חמשה לא יתרומו	1 הקלין
3 בגד שצבעו	2 אין תורמין	2 אלו דברים
	3 התורם	3 מאכילין
מסכת בכורים	4 המפריש	4 הלוקח
1 יש מביאין	5 סאה תרומה	5 הלוקח מן הנחתום
2 התרומה והבכורים	6 האוכל תרומה שוגג	6 המקבל
3 כיצד מפרישין	7 האוכל תרומה מזיד	7 המזמין
	8 האשה שהיתה אוכלת	
	9 הוורע תרומה	מסכת כלאים
	10 בצל שנתנו לתוך עדשים	1 החטים

תלמוד ירושלמי

4 התרומה	6 הדר	כרך ג'-סדר מועד א'
5 אלו הן הממונים	7 חלון	
6 שלשה עשר שופרות	8 כיצד משתתפין	מסכת שבת
7 מעות שנמצאו	9 כל גגות	1 יציאות השבת
8 כל הרוקין	10 המוצא תפילין	2 במה מדליקין
		3 כירה
מסכת ראש השנה	מסכת פסחים	4 במה טומנין
1 ארבעה ראשי שנים	1 אור לארבעה עשר	5 במה בהמה
2 אם אינן מכירין	2 כל שעה	6 במה אשה
3 ראוהו בית דין	3 ואלו עוברין	7 כלל גדול
4 יום טוב	4 מקום שנהגו	8 המוציא יין
	5 תמיד נשחט	9 רבי עקיבא
מסכת סוכה	6 אלו דברים	10 המצניע
1 סוכה	7 כיצד צולין	11 הזורק
2 הישן	8 האשה	12 הבונה
3 לולב הגזול	9 מי שהיה טמא	13 האורג
4 לולב וערבה	10 ערבי פסחים	14 שמונה שרצים
5 החליל		15 אלו קשרים
	כרך ד'-סדר מועד ב'	16 כל כתבי
מסכת ביצה		17 כל הכלים
1 ביצה שנולדה	מסכת יומא	18 מפנין
2 יום טוב	1 שבעת ימים	19 רבי אליעזר
3 אין צדין	2 בראשונה	20 תולין
4 המביא	3 אמר להם הממונה	21 נוטל
5 משילין	4 טרף בקלפי	22 חבית
	5 הוציאו לו	23 שואל אדם
מסכת תענית	6 שני שעירי	24 מי שהחשיך
1 מאימתי	7 בא לו	
2 סדר תעניות	8 יום הכיפורים	מסכת עירובין
3 סדר תעניות האלו		1 מבוי
4 בשלשה פרקים	מסכת שקלים	2 עושין פסין
	1 באחד באדר	3 בכל מערבין
מסכת מגילה	2 מצרפין שקלים	4 מי שהוציאוהו
1 מגילה נקראת	3 בשלשה פרקים	5 כיצד מעברין

תלמוד ירושלמי

4	מי שאמר(בתרא)
5	בית שמאי
6	שלשה מינין
7	כהן גדול
8	שני נזירין
9	העכו"ם אין להם
מסכת גיטין	
1	המביא גטא
2	המביא(בתרא)
3	כל גט
4	השולח גט
5	הניזקין
6	האומר
7	מי שאחזו
8	הזורק גט
9	המגרש
מסכת קידושין	
1	האשה נקנית
2	האיש מקדש
3	האומר
4	עשרה יוחסין
מסכת סוטה	
1	המקנא
2	היה מביא
3	היה נוטל
4	ארוסה
5	כשם שהמים
6	מי שקינא
7	אלו נאמרין
8	משות מלחמה
9	עגלה ערופה
מסכת כתובות	
1	בתולה נישאת
2	האשה שנתארמלה
3	אלו נערות
4	נערה שנתפתתה
5	אף על פי
6	מציאת האשה
7	המדיר
8	האשה
9	הכותב לאשתו
10	מי שהיה נשוי
11	אלמנה ניוונת
12	הנושא את האשה
13	שני דייני גזילות
כרך ו'-סדר נשים ב'	
מסכת נדרים	
1	כל כינויי
2	אלו נדרים (א')
3	ארבעה נדרים
4	אין בין המודר
5	השותפין
6	הנודר מן המבושל
7	הנודר מן הירק
8	קונם יין
9	רבי אליעזר
10	נערה מאורסה
11	אלו נדרים (ב')
מסכת נזיר	
1	כל כינויי
2	הריני נזיר
3	מי שאמר(א)
2	הקורא למפרע
3	בני העיר
4	הקורא עומד
מסכת חגיגה	
1	הכל חייבין
2	אין דורשין
3	חומר בקודש
מסכת מועד קטן	
1	משקין
2	מי שהפך
3	ואלו מגלחין
כרך ה'-סדר נשים א'	
מסכת יבמות	
1	חמש עשרה נשים
2	כיצד
3	ארבעה אחין
4	החולץ
5	רבן גמליאל
6	הבא על יבמתו
7	אלמנה לכהן גדול
8	הערל
9	יש מותרות
10	האשה שהלך בעלה
11	נושאת
12	מצות חליצה
13	בית שמאי
14	חרש שנשא
15	האשה שלום(א)
16	האשה(בתרא)

תלמוד ירושלמי

מסכת עבודה זרה		6 המוכר פירות		כרך ז' -	
1 לפני אידיהן	1	7 האומר לחבירו	7	סדר נזיקין טהרות	
2 אין מעמידין	2	8 יש נוחלין	8		
3 כל הצלמים	3	9 מי שמת	9	מסכת בבא קמא	
4 רבי ישמעאל	4	10 גט פשוט	10	1 ארבעה אבות	
5 השוכר את הפועל	5	מסכת שבועות		2 כיצד הרגל	
		1 שבועות שתיים(א)		3 המניח	
מסכת הוריות		2 ידיעות הטומאה		4 שור שנגח ארבעה	
1 הורו בית דין	1	3 שבועות שתיים(ב)		5 שור שנגח את הפרה	
2 הורה כהן משיח	2	4 שבועות העדות		6 הכונס	
3 כהן משיח	3	5 שבועות הפיקדון		7 מרובה	
		6 שבועות הדייגין		8 החובל	
מסכת נידה		7 כל הנשבעין		9 הגוול עצים	
1 שמאי אומר	1	8 ארבעה שומרין		10 הגוול ומאכיל	
2 כל היד	2				
3 המפלת	3	מסכת מכות		מסכת בבא מציעא	
		1 כיצד העדים		1 שנים אוהזין	
		2 אלו הן הגולין		2 אלו מציאות	
		3 אלו הן הלוקין		3 המפקיד	
		מסכת סנהדרין		4 הכסף	
		1 דיני ממונות		5 איוהו נשך	
		2 כהן גדול		6 השוכר את האומנין	
		3 זה בורר		7 השוכר את הפועלים	
		4 אחד דיני ממונות		8 השואל	
		5 היו בודקין		9 המקבל	
		6 נגמר הדין		10 הבית והעלייה	
		7 ארבע מיתות			
		8 בן סורר ומורה		מסכת בבא בתרא	
		9 הנשרפין		1 השותפין	
		10 כל ישראל		2 לא יהפור	
		11 הנחנקין		3 חוקת הבתים	
				4 המוכר את הבית	
				5 המוכר את הספינה	

מפתח למשנה תורה/היד החזקה להרמב"ם לפי הא' ב'

שם ההלכה	כרך	הלכות
א	אבות הטומאה (שאר)	י'-טהרה
	אבידה	יא'-נוקין
	אבל	יד'-שופטים
	אהבת ה'	מדע
	אהבת הגר	מדע
	אהבת חברים	מדע
	אותות משה	מדע
	אוב	מדע
	איבר מן החי	קדושה
	איסורי ביאה (איסור עריות, נידה, גרים, ממזר, זונה, חללה, ייתוד)	ה'-קדושה
	איסורי מזבח	ח'-עבודה
	אישות	ד'-נשים
	אמה עברית	יב' קנין
ב	אמן	אהבה
	אנשי מעמד	עבודה
	אפיקורוס	שופטים
	ארון	עבודה
	בגדי הכהנים	עבודה
	בחירה	מדע
	ביאת המקדש	ח'-עבודה
	ביכורים (מתנות כהונה, פדיון הבן, פטר חמור)	ז'-זרעים
	בית הבחירה (המקדש וכליו)	ח'-עבודה
	בית הכנסת	אהבה
	בית המקדש	עבודה
	בכורות	ט'-קרבנות
	בן סורר ומורה	שופטים
בציעת הלחם	אהבה	
בשר בחלב	קדושה	
ברכות	ב'-אהבה	

מפתח למשנה תורה

שם ההלכה	כרך	הלכות
ברכת כהנים	ב'-אהבה	
ג		
גוילה ואבידה	יא'-נזקין	
גיד הנשה	קדושה	מאכלות אסורות
גירושין	ד'-נשים	
גלגלים (שמות, מהות, מנין)	מדע	יסודי התורה
גניבה	יא'-נזקין	
גרים	קדושה	איסורי ביאה
ד		
דבר שטיבולו במשקה	אהבה	ברכות
דברי סופרים	שופטים	ממרים
דורש אל המתים	מדע	עבודת כוכבים
דם	קדושה	מאכלות אסורות
דעות	א'-מדע	
ה		
האוב	מדע	עבודת כוכבים
הר הבית	עבודה	בית הבחירה
הקהל	קורבנות	חגיגה
הקפת הראש	מדע	עבודת כוכבים
ז		
זונה	קדושה	איסורי ביאה
זכיה ומתנה	יב'-קניין	
זכר לחורבן (מנהגים)	זמנים	תעניות
זקן ממרא	שופטים	ממרים
זרוע	זרעים	מעשר שני ונטע רבעי
ח		
חגיגה (שלש רגלים ומצוות הקהל)	ט'-קרבנות	
חדש	קדושה	מאכלות אסורות
חובל ומזיק	יא'-נזקין	
חובר חבר	מדע	עבודת כוכבים
חילול ה'	מדע	יסודי התורה
חלב	קדושה	מאכלות אסורות
חליצה	ד'-נשים	
חללה	קדושה	איסורי ביאה

מפתח למשנה תורה

שם ההלכה	כרך	הלכות
חמץ ומצה (הל' פסח)	ג'-זמנים	
הנוכה	ג'-זמנים	
חרמין	ו'-הפלאה	
טבל	קדושה	מאכלות אסורות
טומאת אוכלין	י'-טהרה	
טומאת מת	י'-טהרה	
טומאת צרעת	י'-טהרה	
טוען ונטען	יג'-משפטים	
טריפות	קדושה	שחיטה
יבום וחליצה	ד'-נשים	
ידעוני	מדע	עבודת כוכבים
יובל	ז'-זרעים	
יום הכיפורים	ח'-עבודה	
יום טוב	ג'-זמנים	
ייחוד	קדושה	איסורי ביאה
ייחוד ה'	מדע	יסודי התורה
יין נסך	קדושה	מאכלות אסורות
יסודות המרכיבים את הנבראים	מדע	יסודי התורה
יסודי התורה	א'-מדע	
כבוד הורים	שופטים	ממרים
כבוד הרב	מדע	תלמוד תורה
כבוד תלמיד חכם	מדע	תלמוד תורה
כהן משוח מלחמה	שופטים	מלכים ומלחמותיהם
כהנים (מעמד וייחוס)	עבודה	כלי המקדש
כלאים	ז'-זרעים	
כלי המקדש (שמן המשחה,	ח'-עבודה	
הקטורת, מעמד הלויים, אנשי מעמד,		
בגדי הכהנים-הציץ)		
כלאי הכרם	קדושה	מאכלות אסורות
כלים	י'-טהרה	
כסוי הדם בעפר	קדושה	שחיטה

מפתח למשנה תורה

שם ההלכה	כרך	הלכות	
ל	לוחש על המכה	עבודת כוכבים	
	לויים (מעמד וייחוס)	כלי המקדש	
	לולב	ג'-זמנים	
	לחיים	זרעים	
	לחם הפנים	עבודה	
	לקט	זרעים	
	לשון הרע	מדע	
מ	מאכלות אסורות (איבר מן החי, דם, חלב, גיד הנשה, בשר בחלב, חדי"ש, כלאי הכרם, עורלה, טבל)	ה'-קדושה	
	מגילה וחנוכה	ג'-זמנים	
	מוספין	ח'-עבודה	
	מורא הורים	שופטים	
	מזבח	עבודה	
	מזוזה	ב'-אהבה	
	מזיק	יא'-נוקין	
	מחוסרי כפרה	ט'-קרבנות	
	מטמאי משכב ומושב	י'-טהרה	
	מידות	שופטים	
	מילה	ב'-אהבה	
	מים אחרונים	אהבה	
	מים ראשונים	אהבה	
	מין במינו ובשאינו מינו	קדושה	
	מכירה	יב'-קנין	
	מלוה ולוה	יג'-משפטים	
	מלחמה	שופטים	
	מלחמת מצוה	שופטים	
	מלכים ומלחמותיהם	יד'-שופטים	
	ממזר	קדושה	
	ממרים	יד'-שופטים	
	מנורה	עבודה	
	מסית ומדיח	מדע	
	מעונן	מדע	
			עבודת כוכבים
			עבודת כוכבים

מפתח למשנה תורה

שם ההלכה	כרך	הלכות
מעילה	ח' - עבודה	
מעשה הקרבנות	ח' - עבודה	
מעשר עני	זרעים	מתנות עניים
מעשר (ראשון)	ז' - זרעים	
מעשר שני ונטע רבעי	ז' - זרעים	
מפי השמועה	שופטים	ממרים
מצה	ג' - זמנים	
מצוות בני נח	שופטים	מלכים ומלחמותיהם
מקואות	י" - טהרה	
מקדש (כליו והעובדים בו וביאת המקדש)	ח' - עבודה	
מקלל	שופטים	סנהדרין
משיח	שופטים	מלכים ומלחמותיהם
משכב ומושב (לענין טומאת)	י" - טהרה	
משקולות	שופטים	סנהדרין
מתנה	יב' - קנין	
מתנות כהונה	זרעים	מעשר שני ונטע רבעי
מתנות עניים (פאה לקט, פרט, עוללות עומר, מעשר עני, צדקה).	ז' - זרעים	
נבואה	מדע	יסודי התורה
נדרים	ו' - הפלאה	
נזירות	ו' - הפלאה	
נזקי ממון	יא' - נזקין	
נחוש	מדע	עבודת כוכבים
נחלות	יג' - משפטים	
נטילת ידיים	אהבה	ברכות
נטע רבעי	ז' - זרעים	
נידה	קדושה	איסורי ביאה
נידוי וחרם	מדע	תלמוד תורה
נערה בתולה	ד' - נשים	
סוטה	ד' - נשים	
סוכה	ג' - זמנים	

נ

ס

מפתח למשנה תורה

שם ההלכה	כרך	הלכות
סנהדרין	יד'-שופטים	
ספר תורה	ב'-אהבה	
ע		
עבדים	יב'-קנין	
עבודת ה' מאהבה	מדע	תשובה
עבודת יום הכיפורים (בבית המקדש)	ח'-עבודה	
עבודת כוכבים	א'-מדע	
עדות	יד'-שופטים	
עוללות	זרעים	מתנות עניים
עולם הבא	מדע	תשובה
עומר	זרעים	מתנות עניים
עזרת ישראל	עבודה	בית הבחירה
עזרת נשים	עבודה	בית הבחירה
עיר הגידחת	מדע	עבודת כוכבים
עירובין	ג'-זמנים	
ערויות (איסורי)	קדושה	איסורי ביאה
ערכין וחרמין	ו'-הפלאה	
ערלה	קדושה	מאכלות אסורות
פ		
פאה	זרעים	מתנות עניים
פדיון הבן	זרעים	מעשר שני ונטע רבעי
פדיון שבויים	זרעים	מתנות עניים
פטר חמור	זרעים	מעשר שני ונטע רבעי
פרה אדומה	י'-טהרה	
פסולי המוקדשין	ח'-עבודה	
פסח	ט'-קרבנות	
פקדון	יג'-משפטים	
פרט	זרעים	מתנות עניים
פרעון לרשעים	מדע	תשובה
צ		
צדיקים-התחברות להם	מדע	דיעות
צדקה	זרעים	מתנות עניים
ציץ	עבודה	כלי המקדש
ציצית	ב'-אהבה	

מפתח למשנה תורה

שם ההלכה	כרך	הלכות
צרעת	י'-טהרה	
קבלה	שופטים	ממרים
קטורת	עבודה	כלי המקדש
קיבה	זרעים	מעשר שני ונטע רבעי
קידוש ה'	מדע	יסודי התורה
קידוש החודש	ג'-זמנים	
קסם	מדע	עבודת כוכבים
קרבן פסח	ט'-קרבנות	
קרבנות	ח'-עבודה	
קריאת שמע וקריאת התורה	ב'-אהבה	
ראשית הגז	זרעים	מעשר שני ונטע רבעי
רוצח ושמירת נפש	יא'-נוקין	
שאלה ופיקדון	יג'-משפטים	
שאר אבות הטומאה	י'-טהרה	
שבועות	ו'-הפלאה	
שבת	ג'-זמנים	
שביתת יום טוב (וחול המועד)	ג'-זמנים	
שביתת עשור (יום הכיפורים)	ג'-זמנים	
שגגות	ט'-קרבנות	
שוחד	שופטים	סנהדרין
שופר	ג'-זמנים	
שותפין	יב'-קנין	
שחיטה (טריפות, שלוח הקן,	ה'-קדושה	
כסוי הדם בעפר)		
שכירות	יג'-משפטים	
שכנים	יב'-קנין	
שכר הצדיקים	מדע	תשובה
שלוח הקן	קדושה	שחיטה
שלוחין	יב'-קנין	
שלוש רגלים	קורבנות	חגיגה
שמות הגלגלים (שמות, מהות, מניין)	מדע	יסודי התורה

ק

ר

ש

מפתח למשנה תורה

שם ההלכה	כרך	הלכות
שמות הקודש	מדע	יסודי התורה
שמיטה ויובל (שמיטת קרקעות וכספים)	ז'-זרעים	
שמיטת קרקעות וכספים	זרעים	שמיטה ויובל
שמירת נפש	יא'-נוקין	
שמן המשחה	עבודה	כלי המקדש
שקלים (דין מחצית השקל ועוד)	ג'-זמנים	
תלמוד תורה (כבוד רבו ות"ח)	א'-מדע	
תלמיד חכם-הנהגות	מדע	דיעות
תמורה	ט'-קרבנות	
תמידין ומוספין	ח'-עבודה	
תעניות (תעניות בעת צרה, תעניות לזכר החורבן, ומנהגים לזכר חורבן ירושלים)	ג'-זמנים	
תערובות	קדושה	מאכלות אסורות
תפילה וברכת כהנים	ב'-אהבה	
תפילין ומזוזה וספר תורה	ב'-אהבה	
תרומות	ז'-זרעים	
תשובה	א'-מדע	

ת

משנה תורה להרמב"ם

מפתח לפי הכרכים

שם הכרך	הנושא
מדע	<p>יסודי התורה</p> <p>יחוד ה' - מצוות אהבת ה' - שמות, מניין ומהות הגלגלים - 4 יסודות המרכיבים את כל הנבראים - קידוש ה' וחילול ה' - שמות הקודש - נבואה - אותות משה.</p> <p>דיעות</p> <p>דיעות רבות לבני אדם והאמצעית היא הטובה - לא לפרוש יותר ממה שהתורה הפרישה אותנו - הנהגות לבריאות - הנהגות תלמיד חכם - התחברות לצדיקים - אהבת חבריו ואהבת הגר - לשון הרע.</p> <p>תלמוד תורה</p> <p>החייבים בללמוד וללמד - דין מלמדי תינוקות - ת"ת כנגד כל המצוות - כבוד רבו - כבוד והידור ת"ח - נידוי וחנם.</p> <p>עבודת כוכבים</p> <p>הקדמה להשתלשלות עבודת כוכבים - עיר הנידחת - מסית ומדיח - אוב וידעוני - ובחוקותיהם לא תלכו: דין - נחוש - קסם - מעונן - חובר חבר - דורש אל המתים - לוחש על המכה - הקפת הראש.</p> <p>תשובה</p> <p>מעלת התשובה - פרסום עבירות שבין אדם למקום - החוטא לחבירו ומת חבירו - כו', דברים המעכבין את התשובה - הבחירה - הנהגות בעל תשובה - שכר הצדיקים - פרעון מהרשעים - העולם הבא - עבודת ה' מאהבה.</p>
אהבה	<p>קריאת שמע</p> <p>תפילה, ברכת כהנים וקריאת התורה</p> <p>תפילין ומזוזה וס"ת</p> <p>ציצית</p> <p>ברכות</p> <p>ברכת המזון - דבר שטיבולו במשקה - נטילת ידים - מים ראשונים - מים אחרונים - בציעת הלחם - דיני הסעודה - ברכת הפירות והירקות - ברכת הריח - ועוד דינים בשאר הברכות.</p> <p>מילה</p>

מפתח למשנה תורה

שם הכרך	הנושא
זמנים	<p>שבת עירובין שביתת עשור (הלכות יום הכיפורים) שביתת יום טוב (וחול המועד) חמץ ומצה (כל הל' הפסח) שופר, סוכה ולולב שקלים (דין מחצית השקל ועוד). קידוש החודש תעניות (תעניות בעת צרה ודין ארבע תעניות ותענית אסתר, מנהגים לזכר חורבן ירושלים) מגילה ותנוכה</p>
נשים	<p>אישות גירושין יבום וחליצה נערה בתולה סוטה</p>
קדושה	<p>איסורי ביאה (איסורי עריות - הלכות נידה - הלכות גרים - ממזר - זונה - חללה - איסור ייחוד). מאכלות אסורות בשר, דגים, חיות, דבורים, בהמות, עופות, חגבים, נבילות, איבר מן החי, אכילת דם, חלב - גיד הנשה - בשר בחלב, דין חדש - כלאי הכרם וערלה, טבל, יין נסך - תערובות מין במינו ובשאינו מינו. שחיטה טריפות - שלוח הקן - כיסוי הדם בעפר.</p>

מפתח למשנה תורה

שם הכרך	הנושא
הפלאה	שבועות נדרים נזירות ערכין וחרמין
זרעים	כלאים מתנות עניים פאה, לקט, פרט, עוללות, עומר, מעשר עני, צדקה, גבאי צדקה, מעלת הצדקה, פדיון שבויים. תרומות מעשר ראשון מעשר שני ונטע רבעי ביכורים מתנות כהונה - זרוע - לחיים, קיבה, ראשית הגו - פדיון הבן - פטר חמור. שמיטה ויובל שמיטת קרקעות וכספים - מכירת בית בתוך עיר המוקפת חומה - ערים ללויים.
עבודה	בית הבחירה מצוה לבנות המקדש - מקום המקדש - המזבח - המנורה - הארון - הר הבית - עזרת ישראל - עזרת נשים - מורא מקדש - שמירת המקדש. כלי המקדש שמן המשחה - הקטורת - מעמד וייחוס הלויים והכהנים - אנשי מעמד בגדי הכהנים וסדר לבישתן - מעשה הציץ. ביאת המקדש איסורי מזבח מעשה הקורבנות הקרבת הקורבנות בכל יום ובכל ימות השנה והחגים - לחם הפנים - הקטרת הקטורת על מזבח הזהב. תמידין ומוספין

מפתח למשנה תורה

שם הכרך	הנושא
עבודה (המשך)	פסולי המוקדשין עבודת יום הכיפורים (בבית המקדש) מעילה
קורבנות	קורבן פסח חגיגה מצוות שלש רגלים - מצוות הקהל בכורות שגגות מחוסרי כפרה תמורה
טהרה	טומאת מת פרה אדומה טומאת צרעת מטמאי משכב ומושב שאר אבות הטומאה טומאת אוכלין כלים (לענין קבלת טומאה) מקוואות
נזקין	נזקי ממון (נזקי בעלי חיים, הבור, ההבערה). גניבה (איסור גניבה - איסור משקלות ומידות חסרות - גניבת נפש) גזילה ואבירה חובל ומזיק רוצח ושמירת נפש

מפתח למשנה תורה

שם הכרך	הנושא
קנין	מכירה זכיה ומתנה שכנים שלוחין ושותפין עבדים
משפטים	שכירות שאלה ופיקדון מלוה ולווה טוען ונטען נחלות
שופטים	סנהדרין דיני הסנהדרין - לשפוט בצדק - איסור לקיחת שוחד - פרנס המטיל אימה על הציבור שלא לש"ש - דין המקלל כל אחד מישראל. עדות ממרים בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה - מהו מפי השמועה - דברי סופרים - מהי קבלה - האם בית דין יכול לבטל דברי בי"ד אחר - אפיקורוס - זקן ממרא - כבוד ומורא הורים - בן סורר ומורה. אבל מלכים ומלחמותיהם הלכות מלכים - מלחמות מצור - קריאה לשלום לפני מלחמה - כהן משוח מלחמה - הלכות מלחמה - שבע מצוות בני נח - הלכות המשיח.

שמות ההלכות לפי סדר הא - ב

שם ההלכה	מופיעות מסימן עד סימן	מופיעות בכרך		
		טור	שו"ע	משנה ברורה
א אבידה ומציאה	רנט - רעא	ב	ג - חו"מ	
אבילות	שמא - תג	ב	ג - יו"ד	
אבר מן החי	סב	א	א - יו"ד	א - יו"ד
אומנים	שו	ב	ג - חו"מ	
אונאה ומקח טעות	רכז - רמ	ב	ג - חו"מ	
אישות	ז - כה	אה"ע	אה"ע	
אמן	קכד	א	א - או"ח	ב
אפוטרופוס	רצ	ב	ג - חו"מ	
אפותיקי	קיו - קכ	א	ב - חו"מ	
ב בהמות וחיות טהורות	עט - פ	א	א - יו"ד	ב - יו"ד
ביצים	פו	א	א - יו"ד	ב - יו"ד
בית הכנסת	קנ - קנו	א	א - או"ח	ב
בית הכסא	מג	א	א - או"ח	א
בציעת הפת	קסו - קסה	א	א - או"ח	ב
ביקור חולים	שלה - שלט	ב	ג - יו"ד	
ברכות (שונות)	רכג - רלא	א	א - או"ח	ב
ברכות ההודאות	ריט - רכב	א	א - או"ח	ב
ברכות השחר ושאר ברכות	מו - נו	א	א - או"ח	א
ברכת הבשמים	ריו	א	א - או"ח	ב
ברכת המזון	קפב - רא	א	א - או"ח	ב
ברכת הנסים	ריח	א	א - או"ח	ב
ברכת הפירות	רב - רטז	א	א - או"ח	ב
בשר וחלב	פז - צז	א	א - יו"ד	ב - יו"ד
בשר שנתעלם מן העין	סג	א	א - יו"ד	א - יו"ד
ג גביית חוב מהיתומים	קו - קטז	א	ב - חו"מ	
גביית מלוה	צז - קו	א	ב - חו"מ	
גזילה	שנט - שפז	ב	ג - חו"מ	
גיטין	קיט - קנה	אה"ע	אה"ע	
גניבה	שמח - שנח	ב	ג - חו"מ	
גרים	רסח - רסט	ב	ג - יו"ד	
ד דברים היוצאים מן החי	פא	א	א - יו"ד	ב - יו"ד
דברים הנוהגים בסעודה	קסט - קפ	א	א - או"ח	ב

הלכות שו"ע לפי סדר הא - ב

שם ההלכה	מופיעות עד סימן	מופיעות בכרך		
		טור	שריע	משנה ברורה כף החיים
דגים	פג	א	א - יו"ד	ב - יו"ד
דיינים	א - כז	א	א - חו"מ	
דם	סה - סח	א	א - יו"ד	א - יו"ד
הולכי דרכים	רעב	ב	ג - חו"מ	
הלוואות	לט - עד	א	א - או"ח	
הלוואות (טוען ונטען)	עה - צו	א	ב - חו"מ	
הנהגת אדם בבקר	א - ז	א	א - או"ח	א
הפקד ונכסי הגר	רעג - רעה	ב	ג - חו"מ	
הרשאה	קכב - קכח	א	ב - חו"מ	
חדש	רצג	ב	ג - יו"ד	
חובל בהבירו	תכ - תכו	ב	ג - חו"מ	
חול - המועד	תקל - תקמח	ב	ג - או"ח	ז
חוקות העכו"ם וכישוף	קעה - קפב	ב	ב - יו"ד	
חזקת מטלטלים	קלג - קלט	א	ב - חו"מ	
חזקת קרקעות	קמ - קנב	א	ב - חו"מ	
חכירות וקבלנות	שכ - של	ב	ג - חו"מ	
חלב	סד	א	א - יו"ד	א - יו"ד
חלה	שכב - של	ב	ג - יו"ד	
חלוקת שותפות	קעא - קעד	א	ג - חו"מ	
חליצה	קסט - קעה	אה"ע	אה"ע	
חנוכה	תרע - תרפה	ב	ג - או"ח	ו
טריפות	כט - ס	א	א - יו"ד	א - יו"ד
יבום	קנו - קסח	אה"ע	אה"ע	
יום - הכיפורים	תרכד - תרכז	ב	ג - או"ח	ו
יום - טוב	תצה - תקכט	ב	ג - או"ח	ה
יין נסך	קכג - קלח	א	ב - יו"ד	
כיסוי הדם	כה	א	א - יו"ד	א - יו"ד
כבוד אב ואם	רמ - רמא	ב	ג - יו"ד	
כבוד רבו ות"ח	רמב	ב	ג - יו"ד	
כישוף	קעה - קפב	ב	ב - יו"ד	
כלאים	רצה - שד	ב	ג - יו"ד	
לולב	תרמה - תרסט	ב	ג - או"ח	ו

הלכות שו"ע לפי סדר הא - ב

שם ההלכה	מופיעות מסומן עד סימן	מופיעות בכרך		
		טור	שו"ע	משנה ברורה כף החיים
מ	מאבד ממון חבירו בידיו, ומוסר ומלשין	ב	ג - חו"מ	
	מאבד עצמו לדעת	ב	ג - יו"ד	
	מאכלי עכו"ם	א	ב - יו"ד	
	מגילה	ב	ג - או"ח	ח ו
	מזווה	ב	ג - יו"ד	
	מילה	ב	ג - יו"ד	
	מים אחרונים	א	א - או"ח	ג ב
	מליחה	א	א - יו"ד	א - יו"ד
	מעשרות	ב	ג - יו"ד	
	מציאה	ב	ג - חו"מ	
	מצרנות	א	ג - חו"מ	
	מקואות	ב	ב - יו"ד	
	מקח וממכר	ב	ג - חו"מ	
	מתנה	ב	ג - חו"מ	
	מתנות כהונה	א	א - יו"ד	א - יו"ד
	מתנות עניים	ב	ג - יו"ד	
	מתנת שכיב מרע	ב	ג - חו"מ	
נ	נדה	ב	ב - יו"ד	
	נדרים	ב	ג - יו"ד	
	נוקי ממון	ב	ג - חו"מ	
	נוקי שכנים	א	ב - חו"מ	
	נחלות	ב	ג - חו"מ	
	נטילת ידיים	א	א - או"ח	ג ב
	נידוי ותרם	ב	ג - יו"ד	
	נשיאת כפיים	א	א - או"ח	ב ב
ס	סוכה	ב	ג - או"ח	ח ו
	סימני העוף	א	א - או"ח	ב - יו"ד
	ספר תורה	ב	ג - יו"ד	
ע	עבדים	ב	ג - יו"ד	
	עבודת כוכבים	א	ב - יו"ד	
	עדות	א	א - חו"מ	

הלכות שו"ע לפי סדר הא - ב

שם ההלכה	מופיעות מסימן עד סימן	מופיעות בכרך		
		טור	שו"ע	משנה ברויה החיים
עושה שליח לגבות חוב	קכא	א	ב - חו"מ	
עירובי תחומין	תח - תטז	ב	ב - או"ח	ה
עירובין	שסו - שצה	ב	ב - או"ח	ה
ערב	קכט - קלב	א	ב - חו"מ	
ערלה	רצד	ב	ג - יו"ד	
פדיון בכור	שה - שכא	ב	ג - יו"ד	פ
פדיון שבויים	רנ"ב	ב	ג - יו"ד	
פסח	תכט - תצד	ב	ג - או"ח	ה ו
פקדון	רצא - שב	ב	ג חו"מ	
פריה ורביה	א - ו	אה"ע	אה"ע	
פריקה ושעינה ודין הולכי דרכים	רעב	ב	ג - חו"מ	
צדקה	רמז - רנט	ב	ג - יו"ד	צ
ציצית	ח - כד	א	א - או"ח	א
צניעות	רמ - רמא	א	א - או"ח	ב ג
קבלנות	שכ - של	ב	ג - חו"מ	ק
קידושין	כו - קיח	אה"ע	אה"ע	
קריאת ספר תורה	קלה - קמט	א	א - או"ח	ב
קריאת שמע	נח - פח	א	א - או"ח	א
קריאת שמע ותפלת ערבית	רלה - רלט	א	א - או"ח	ב ג
קריעה	שמ	ב	ג - יו"ד	
ראש - חודש	תיז - תכח	ב	ג - או"ח	ה ר
רבית	קנט - קעז	ב	ב - יו"ד	
שאלה	שלט - שמז	ב	ג - חו"מ	ש
שבועות	רלו - רלט	ב	ג - יו"ד	
שבת	רמב - שסה	ב	ב - או"ח	ג ד - ה
שוכר	שז - שיט	ב	ג - חו"מ	
שומר שכר	שג - שה	ב	ג - חו"מ	
שותפות בקרקע	קנו - קע	א	ב - חו"מ	
שותפים	קעז - קפא	ב	ג - חו"מ	
שחיטה	א - כז	א	א - יו"ד	א - יו"ד
שכירות פועלים	שלא - שלח	ב	ג - חו"מ	
שלוח הקן	רצב	ב	ג - יו"ד	

הלכות שו"ע לפי סדר הא - ב

מופיעות בכרך				מופיעות מסימן עד סימן	שם ההלכה
כף החיים	משנה ברורה	שו"ע	טור		
		ג - חו"מ	ב	קפב - קפח	שלוהין
ב - יו"ד		א - יו"ד	א	פד - פה	תולעים
ה	ד	ב - או"ח	ב	שצו - תז	תחומין
		ג - יו"ד	ב	רמה - רמו	תלמוד תורה
		ג - יו"ד	ב	רמג - רמד	תלמיד חכם
ז	ו	ג - או"ח	ב	תקסב - תקפ	תענית
ב - יו"ד		א - יו"ד	א	צח - קיא	תערובות
א	א	א - או"ח	א	כה - מה	תפילין
ב	א	א - או"ח	א	פט - קכו	תפלה
ג	ב	א - או"ח	א	רלב - רלד	תפלת המנחה
ג	ב	א - או"ח	א	רלה - רלט	תפלת ערבית
		ג - יו"ד	ב	שלא	תרומות ומעשרות
ז	ו	ג - או"ח	ב	תקמט - תקסא	תשעה באב ושאר תעניות

ת

הלכות שו"ע לפי חלקיו:
חלק אורח חיים (או"ח)

שם ההלכה	מופיעות עד סימן	מופיעות בכרך			
		טור	שו"ע	משנה ברורה	קף החיים
הנהגת אדם בבוקר	א - ז	א	א	א	א
ציצית	ח - כד	א	א	א	א
תפילין	כה - מה	א	א	א	א
ברכות השחר ושאר ברכות	מו - נו	א	א	א	א
קריאת שמע	נח - פח	א	א	א	א
תפלה	פט - קכז	א	א	א	ב
נשיאת כפיים	קכח - קלד	א	א	ב	ב
קריאת ספר תורה	קלה - קמט	א	א	ב	ב
בית הכנסת	קנ - קנו	א	א	ב	ב
נטילת ידיים	קנו - קסה	א	א	ב	ג
בציעת הפת	קסו - קסח	א	א	ב	ג
דברים הנוהגים בסעודה	קסט - קפ	א	א	ב	ג
מים אחרונים	קפא	א	א	ב	ג
ברכת המזון	קפב - רא	א	א	ב	ג
ברכת הפירות	רב - רטז	א	א	ב	ג
ברכת הבשמים	ריז	א	א	ב	ג
ברכת הנסים	ריח	א	א	ב	ג
ברכות הודאות	ריט - רכב	א	א	ב	ג
ברכות (שונות)	רכג - רלא	א	א	ב	ג
תפלת המנחה	רלב - רלד	א	א	ב	ג
ק"ש ותפלת ערבית	רלה - רלט	א	א	ב	ג
צניעות	רמ - רמא	א	א	ב	ג
כל הלכות שבת	רמב - שסה	ב	ב	ג	ד - ה
עירובין	שסו - שצה	ב	ב	ד	ה
תחומין	שצו - תז	ב	ב	ד	ה
עירובי תחומין	תח - תטז	ב	ב	ד	ה
ראש חדש	תיו - תכח	ב	ג	ד	ה
פסח	תכט - תצד	ב	ג	ה	ו
יום טוב	תצה - תקכט	ב	ג	ה	ז
חול - המועד	תקל - תקמח	ב	ג	ו	ז

הלכות שו"ע לפי חלקיו

חלק אורח חיים (או"ח)

מופיעות בכרך				מופיעות מסימן עד סימן	שם ההלכה
קף החיים	משנה ברורה	שו"ע	טור		
ז	ו	ג	ב	תקמט - תקסא	תשעה באב ושאר תעניות
ז	ו	ג	ב	תקסב - תקפ	תענית
ח	ו	ג	ב	תקפא - תרג	ראש - השנה
ח	ו	ג	ב	תרג - תרכד	יום - הכיפורים
ח	ו	ג	ב	תרכה - תרמד	סוכה
ח	ו	ג	ב	תרמה - תרסט	לולב
ח	ו	ג	ב	תרע - תרפה	חנוכה
ח	ו	ג	ב	תרפו - תרצו	מגילה

חלק יורה דעה (יו"ד)

מופיעות בכרך				מופיעות מסימן עד סימן	שם ההלכה
קף החיים	משנה ברורה	שו"ע	טור		
א - יו"ד		א	א	א - כז	שחיטה
א - יו"ד		א	א	כח	כיסוי הדם
א - יו"ד		א	א	כט - ס	טריפות
א - יו"ד		א	א	סא	מתנות כהונה
א - יו"ד		א	א	סב	אבר מן החי
א - יו"ד		א	א	סג	בשר שנתעלם מן העין
א - יו"ד		א	א	סד	חלב
א - יו"ד		א	א	סה - סח	דם
ב - יו"ד		א	א	סט - עח	מליחה
ב - יו"ד		א	א	עט - פ	בהמות וחיות שהורות
ב - יו"ד		א	א	פא	דברים היוצאים מן החי
ב - יו"ד		א	א	פב	סימני העוף
ב - יו"ד		א	א	פג	דגים
ב - יו"ד		א	א	פד - פה	תועלים
ב - יו"ד		א	א	פו	ביצים
ב - יו"ד		א	א	פז - צז	בשר וחלב
ב - יו"ד		א	א	צח - קיא	תערובות

הלכות שו"ע לפי חלקיו

חלק יורה דעה (יו"ד)

מופיעות בכרך				מופיעות מסימן עד סימן	שם ההלכה
כף החיים	משנה ברורה	שו"ע	טור		
ב יו"ד		ב	א	ק"ב - ק"ב	מאכלי עכו"ם
		ב	א	ק"ג - ק"ח	יין נסך
		ב	א	ק"ט - קנח	עבודת כוכבים
		ב	ב	קנ"ט - קעז	רבית
		ב	ב	קע"ה - קפ"ב	חוקות העכו"ם וכישוף
		ב	ב	קפ"ג - ר	גדה
		ב	ב	ר"א - ר"ב	מקוואות
		ג	ב	ר"ג - ר"ה	נדרים
		ג	ב	ר"ו - ר"ט	שבועות
		ג	ב	ר"מ - רמ"א	כבוד אב ואם
		ג	ב	רמ"ב	כבוד רבו ותלמיד חכם
		ג	ב	רמ"ג - רמ"ד	תלמיד חכם
		ג	ב	רמ"ה - רמ"ו	תלמוד תורה
		ג	ב	רמ"ז - רנ"ט	צדקה
		ג	ב	ר"ס - רס"ו	מילה
		ג	ב	רס"ז	עבדים
		ג	ב	רס"ח - רס"ט	גרים
		ג	ב	רע"א - רע"ב	ספר תורה
		ג	ב	רע"ג - רע"ד	מזוזה
		ג	ב	רע"ה	שלוח הקן
		ג	ב	רע"ו	חדש
		ג	ב	רע"ז	ערלה
		ג	ב	רע"ח - רע"ט	כלאיים
		ג	ב	רע"א - רע"ב	פדיון בכור
		ג	ב	רע"ג - רע"ד	חלה
		ג	ב	רע"ה	תרומות ומעשרות
		ג	ב	רע"ו - רע"ז	מתנות עניים
		ג	ב	רע"ח	נידוי וחרם
		ג	ב	רע"ט - רע"א	בקור חולים
		ג	ב	רע"ב	קריעה
		ג	ב	רע"ג - רע"ד	אבילות
		ג	ב	רע"ה	פדיון שבויים

הלכות שו"ע לפי חלקיו

חלק אבן העזר (אה"ע)

מופיעות בכרך				מופיעות מסימן עד סימן	שם ההלכה
כף החיים	משנה ברורה	שו"ע	טור		
				א - ו	פריה ורביה
				ז - כה	אישות
			שו"ע + טור	כו - קיח	קידושין
			יש רק כרך אחד בלבד	קיט - קנה	גיטין
				קנו - קסח	יבום
				קסט - קעה	חליצה

חלק חושן משפט (חו"מ)

מופיעות בכרך				מופיעות מסימן עד סימן	שם ההלכה
כף החיים	משנה ברורה	שו"ע	טור		
		א	א	א - כז	דיינים
		א	א	כח - לח	עדות
		א	א	לט - עד	הלוואות
		ב	א	עה - צו	הלוואות (טוען ונטען)
		ב	א	צו - קו	גביית מלוה
		ב	א	קז - קטז	גביית חוב מהיתומים
		ב	א	קיו - קכ	אפותיקי
		ב	א	קכא	עושה שליח ולגבות חוב
		ב	א	קכב - קכח	הרשאה
		ב	א	קכט - קלב	ערב
		ב	א	קלג - קלט	חזקת מטלטלים
		ב	א	קמ - קנו	חזקת קרקעות
		ב	א	קנג - קנו	נזקי שכנים
		ב	א	קנו - קע	שותפות בקרקע
		ג	א	קעא - קעד	חלוקת שותפות
		ג	א	קעה	מצרנות
		ג	ב	קעז - קפא	שותפים
		ג	ב	קפב - קפח	שלוחין
		ג	ב	קפט - רכו	מקח וממכר
		ג	ב	רכז - רמ	אונאה ומקח טעות

הלכות שו"ע לפי חלקיו

חלק חושן משפט (חו"מ)

מופיעות בכרך				מופיעות מסימן עד סימן	שם ההלכה
קן החיים	משנה ברורה	שו"ע	טור		
		ג	ב	רמא - רנ	מתנה
		ג	ב	רנא - רנח	מתנת שכיב - מרע
		ג	ב	רנט - רעא	אבידה ומציאה
		ג	ב	רעב	פריקה וטעינה ודין הולכי דרכים
		ג	ב	רעג - רעה	הפקד ונכסי הגר
		ג	ב	רעו - רפט	נחלות
		ג	ב	רצ	אפוטרופוס
		ג	ב	רצא - שב	פקדון
		ג	ב	שג - שה	שומר - שכר
		ג	ב	שו	אומנים
		ג	ב	שו - שיט	שוכר
		ג	ב	שכ - של	חכירות וקבלנות
		ג	ב	שלא - שלח	שכירות פועלים
		ג	ב	שלט - שמו	שאלה
		ג	ב	שמח - שנח	גניבה
		ג	ב	שנט - שפז	גזילה
		ג	ב	שפח	מאבד ממון חברו בידי ומוסר ומלשין
		ג	ב	שפט - תיט	נזקי ממון
		ג	ב	תכ - תכז	חובל בחבירו

אינדקס אמוראים

אמוראי בבל

דור ראשון

- אבא יוסי בן חנן - מסר בשם אבא כהן ברדלא.
- אבטולוס היה דור עשירי לעזרא.
- אבין תורן
- איסי בר היני
- רבי אלעזר זעירא
- רב אסי - פרטים נוספים בעמ' 70.
- גניבא - תלמיד רב, ולאחר מכן תלמיד חבר.
- זוגא - תלמיד רבי, חברם של רבי חמא ובר קפרא.
- ר' זעירי (הראשון) - פרטים נוספים בעמ' 70.
- רב חונא ביבי בר גוזלון - תלמיד רב, היה רבו של רב הונא.
- רב חנינא בר שילא - חברם של רב ושמואל.
- רב יחזקאל בר שילא - חברם של רב ושמואל.
- רב יחזקאל - אביו של רב יהודה ומאוחר יותר היה רב יהודה רבו של אביו.
- רב כהנא (הראשון) - פרטים נוספים בעמ' 70.
- מבוג - רב מסר בשמו.
- מר בר רב אדא.
- רב סיסא - חלק על רבי הונא.
- מר עוקבא - פרטים נוספים בעמ' 70.
- רב ענן בר חייא -
- פנחס בר אבא - אחיו של האמורא שמואל חברו של רב.
- קרנא - פרטים נוספים בעמ' 70.
- רב - פרטים נוספים בעמ' 67.
- רבינא בר שילא - רב חסדא מסר בשמו.
- רב שילא - פרטים נוספים בעמ' 70.
- שמואל - פרטים נוספים בעמ' 68.
- רב שמואל בר מרתא -
- רב שמואל בר שילת - תלמיד רב, בנו רב יהודה היה ג"כ תלמיד רב.
- רב שפיר -

דור שני

- רבי אבא בר זבדא - תלמיד רבי חנינא בר חמא ור' אלעזר בן פדת, כשירד לבבל למד אצל רב ורב הונא ולאחר מכן חזר לארץ־ישראל.
- רב אבא בר חמא -
- ר' אבא בר טבליי -
- רבי אבא בר שומני - חברו של רב מנשיא בר ירמיה תלמיד רב. אבוא בר איהי - מנהרדע, תלמיד שמואל.
- אבוא דר' זירא - שמו היה איסי.
- אבוא דשמואל בר רב יצחק - נפטר כתוצאה מכך שצם שני ימים רצופים בכיפור.
- אביי קשישא - נראה שכינויו קשישא בא להבדילו מאביי המפורסם.
- אבימי - רבו של רב חסדא.
- אבימי נותאה - מסר בשם רב, היה רבו של באלוי.
- אבין דמן גשיקיא
- רבי אבין גרא - אביהם של רב אידי ורב חייא.
- רב אדא - היה אביהם של החכמים רבא ורבין תלמידי רב יהודה.
- רב אדא בר אהבה (הראשון) - פרטים נוספים בעמ' 70.
- רב אחא ברדלא - תלמיד רב.
- רב אחדבוי - תלמיד רב.
- רבי אילא בריה דרב שמואל בר מרתא
- רב אמי בר מתנה - תלמיד שמואל.
- רב אמי בר קרחה - מסר בשם רב.
- רב אמי בר שמואל - תלמיד שמואל.
- רב אשיאן בר נדבך - תלמיד רב, חתנו של רב ייבא, ר' זעירא מוסר בשמו.
- רב ביבי בר גידל - תלמיד ר' שמעון חסידא.
- רב ברדלא בר טביומי - תלמיד רב.
- רב ברמדורא - תלמיד שמואל, רבו של רבא.
- רב ברונא - תלמיד רב, חברם של רב חננאל ורבי אלעזר בן פדת ור' אלעא.
- גוריון בן אסטיון -
- רב גידל - תלמיד רב, שמואל, רב חייא בר יוסף, זעירי

- ורב הונא, עלה לארץ־ישראל וקיבל מר' יוחנן.
- רב גידל בר בנימין - תלמיד רב ורב נחמן.
- רב גידל בר מנשיא - תלמיד רב ושמואל.
- רב דימי בר יוסף - תלמיד רב, שמואל, ר' אלעזר ורב נחמן.
- רב דימי בר שישנא - מסר בשם רב.
- רב דרו בר פפא - מסר בשם רב.
- רב הונא - פרטים נוספים בעמ' 71.
- רב הונא בר אידי - תלמיד שמואל.
- רב הונא בר אמי - תלמידו של רבי פדת.
- רב הונא בר אשי - תלמיד רב.
- רב המנונא (השני) - פרטים נוספים בעמ' 71.
- רב המנונא סבא - תלמיד רב.
- רב זוטרא בר טוביה - תלמיד רב וכן רב יהודה.
- רב זעירי (השני) - פרטים נוספים בעמ' 71.
- רב חזקיה - נכד רב מבתו, ואחיו של אייבו.
- רב חייא בר אשי - תלמיד רב, שמואל וזעירי. חברו של רב הונא.
- רב חייא בר גמדא - תלמיד רבי יוסי בר שאול מתלמידי רבי.
- רב חייא בר יוסף - תלמיד רב ושמואל, וכשעלה לארץ־ישראל היה תלמידו של ר' יוחנן ואז קיבל גם מר' אושעיא.
- רב חייא בר רב - בנו ותלמידו של רב, וגדולי תלמידי רב היו תלמידיו והם: רב חייא בר אשי, רב חנן בר רבא (חתנו של רב) ורב יהודה.
- רבי חייא קטוספאה -
- רב חיננא - תלמיד רב.
- רב חיננא בר יהודה - תלמיד רב.
- רב חיננא בר כהנא - מסר בשם רב ושמואל, רב אסי ור' אלעזר.
- רב חיננא בר שילת -
- רב חיננא בר שלמיה - תלמיד רב, חברם של רב עמרם ורב המנונא סבא, היה מרבותיו של רב חייא בר רב.
- רב חיננא וורדאן - ("וורדאן" שם מקום)
- רבי חלבו בר חנן - מסר בשם רב.
- רב חלקיה בר טובי -
- רב חמא בר אדא -

- רבי חמא בר אושעיא - (כנראה בנו של ר' אושעיא רבה).
 רב חמא בר גוריא - תלמיד רב.
 ר' חמא דכפר תחומין - רב יהודה מסר בשמו.
 רב חנא בגדתאה - תלמיד שמואל.
 רב חנא בר ביזנא - בקי באגדה כעדות רב ששת, תלמיד רבי שמעון חסידא. היה דיין בפומבדיתא.
 רב חנילאי בר אידי - תלמיד שמואל.
 רב חנין - תלמיד רב.
 רב חנין מגופתייה - תלמיד שמואל.
 רב חנינא בר אבדימי - תלמיד רב.
 רב חנינא בר כהנא - תלמיד רב ושמואל.
 רב חנן בר אמי - תלמיד רב ושמואל.
 רב חנן בר רב חסדא - בנו ותלמידו של האמורא רב חסדא, וכן תלמיד רב.
 רב חנן בר רבא - חתנו ותלמידו של רב וכן היה תלמיד שמואל, חברם של רב הונא, רב יהודה, ר' ירמיה בר אבא. רב חסדא היה חתנו ותלמידו.
 רב חנן מנהרדעא -
 רב חננאל - תלמיד רב, חברו של רב ברונא.
 רב חסדא - פרטים נוספים בעמ' 71.
 טבות רישבא - תלמיד שמואל.
 טבי בריה דמרי טבי - תלמיד מר עוקבא.
 רב טבלא - תלמיד רב וכן תלמיד רב ברונא שהיה תלמיד רב.
 רב טובי בר קיסנא - תלמיד שמואל.
 רב יהודה בר יחזקאל - פרטים נוספים בעמ' 71.
 רב יהודה - בנו של רב שמואל בר שילת - הוא ואביו היו תלמידי רב. חברם של רב יהודה ורב הונא בר חיננא.
 רב יהודה בר חביבא - תלמיד שמואל.
 רב יהודה מהגרונאי - מסר בשם שמואל.
 רב יוסף בריה דרב מנשיא מדויל - תלמיד רב.
 רב יחיאל -
 רב ייבא בר יוסי - תלמיד רב.
 ייבא חמוה דאשיין בר נדבך - . . . מסר בשם רב.

- רב ייבא סבא - תלמידו ושמשו של רב.
 רב יימר סבא - תלמיד רב נחמן.
 רב ינאי בר נחמני - תלמיד שמואל.
 רב יעקב בר אבא הראשון - תלמיד רב.
 רב יעקב בר נחמני - תלמיד שמואל.
 רב יצחק בר אבא בר מחסיא - .. תלמיד רב, חברו של רב חננאל.
 רב יצחק בר אבדימי (השני) - .. תלמיד רב, חברו של רב חסדא (רבי יצחק בר אבדימי הראשון היה תנא בדור החמישי ונקרא גם בשם ר' יצחק רבה ומסר בשם רבי).
 רב יצחק בר אדא - תלמיד רב.
 רב יצחק בר אשי - תלמיד רב.
 רב יצחק בר ביזנא - תלמיד שמואל.
 רב יצחק בר בר חנה -
 רב יצחק בר יונתן -
 רב יצחק בר שמואל בר מרתא - . פרטים נוספים בעמ' 72.
 רב ירמיה בר אבא (הראשון) - .. פרטים נוספים בעמ' 72.
 רבי ירמיה ביראה - ירד מארץ ישראל לבבל, תלמיד רב יהודה.
 רב כהנא (השני) - פרטים נוספים בעמ' 72.
 רב לילי בר ממל - תלמיד מר עוקבא.
 רב מניומי בר חלקיה - תלמיד רב חמא בר גוריא (תלמיד רב), חברם של רב חלקיה בר טוביה ורב הונא בר חייא.
 מנימין בר איהי -
 רב מנשיא בר זביד - תלמיד רב.
 רב מנשיא בר ירמיה - תלמיד רב.
 רב מנשיא - תלמיד שמואל.
 מר יהודה - מסר בשם אבימי.
 רב מרי בר מר עוקבא - תלמיד שמואל.
 רב מתנה (הראשון) - תלמיד רב ושמואל, חברו של רב יהודה, רבו של ר' זירא.
 רב נהילאי בר אידי - תלמיד שמואל.
 רב נחמן - פרטים נוספים בעמ' 76.
 רב נחמן בר אדא - תלמיד שמואל.
 רב נחמן בר אמי - תלמיד שמואל, מסר גם בשם אולפנא.
 רב נחמן בר רבא - תלמיד רב.

- רב ניתאי - תלמיד שמואל.
 רב נתן בר אבא הראשון - תלמיד רב ושמואל.
 רב נתן בר אבין - תלמיד רב.
 רב נתן בר אושעיא - תלמיד רבי יוחנן, בר פלוגתיה דרב יהודה ורב
 חסדא.
 מר עוקבן - מסר בשם רב.
 רב עינא (סבא) - פרטים נוספים בעמ' 72.
 רב עמרם הראשון - תלמיד רב.
 רב עמרם חסידא - חסיד קדוש.
 רב ענן - פרטים נוספים בעמ' 72.
 רב ענן בר רבא - תלמיד רב.
 רב ענן בר תחליפא - תלמיד שמואל.
 רב פפא סבא - מסר בשם רב.
 רב קטינא - תלמיד ריש לקיש, מרבותיו של רב חסדא.
 רב בריה דשמואל - מסר בשם אביו שמואל.
 רבא בר אבין
 רבה בר אבוה - פרטים נוספים בעמ' 72.
 רבה בן איסי - תלמיד רב.
 רבה בר חנינא סבא - מסר בשם רב.
 רבה בר טוביה בר יצחק - תלמיד רב.
 רבה בר יוסף - תלמיד רב.
 רבה בר יצחק - תלמיד רב.
 רבה בר ירמיה - פרטים נוספים בעמ' 72.
 רבה בר לימא - מסר בשם רב.
 רבה בר שמואל - תלמיד רב ורב חסדא, בנו של האמורא הגדול
 שמואל.
 רבה בר תחליפא - תלמיד של רב ירמיה בר אבא (תלמיד רב)
 מסר בשם רב.
 רבין בריה דרב נחמן - פרטים נוספים בעמ' 73.
 רבין בר שמואל - מסר בשם שמואל.
 רבין סבא (הראשון) - תלמיד רב.
 רבינא בר שילא - רבו של רב חסדא.
 רכיש בר פפא - מסר בשם רב.
 רמי בר אבא (הראשון) - תלמיד רב הונא, רבו של רב יוסף, וכן תלמיד

רשב"ל ורב יצחק.

- רמי בר יוד - תלמיד רב.
 רמי בר יחזקאל - אחיו של האמורא רב יהודה, למד אצל אביו
 יחזקאל וכן אצל רב ושמואל.
 רמי בר רב - תלמיד רב.
 רב שילא בר אבינא - תלמיד רב.
 רב שימי בר חיא - נכדו ותלמידו של רב.
 רב שמואל בר בידרי - תלמיד רב.
 רב שמן בר אבא - מכונה גם ר' שמעון בר אבא, עלה לארץ-
 ישראל ולמד לפני ר' יוחנן והיה לתלמידו
 המובהק, ר' יוחנן קרא לו בבלייא, חשב לחזור
 לבבל ואולי בגלל זה נקרא רב ולא רבי.
 שמעון בר חייא - תלמיד רב, רבו של ר' חייא בנו של רב.
 רב ששת - פרטים נוספים בעמ' 73.
 רב תחליפא בר אבימי - תלמיד שמואל.

דור שלישי

- רבי אבא (הראשון) - פרטים נוספים בעמ' 73.
 אבא אומנא - חסיד גדול, בכל יום דרשו בשלומן מן השמים
 וזאת בזכות חסד הקזת הדם שהיה עושה.
 רבי אבא בר אבינא - קיבל תורה מרב עוד בהיותו בארץ ישראל.
 רבי אבא בר זוטרא - תלמיד ר' חנינא, היה מתורגמנו של ר' יוחנן.
 ר' אבא בר רב יצחק - תלמיד רב חסדא.
 אבא בריה דרב בנימין בר חייא - .
 אבא בר מרתא - והוא אבא בר מניומי.
 רב אבא בר עילאי - מסר בשם רב, חברם של ר' ברכיה ור' חלבו.
 ר' אבא בר פפא - חברו של ר' זירא, מסר בשם רבי חייא בר
 פפא ור' אחא בר פפא.
 ר' אבא מהגרוניא - אביו החורג של ר' שמואל בר אבא מהגרוניא.
 אביי בר הונא - תלמיד רב חמא בר גוריא, ויש גורסים אבין
 ולא אביי.
 אבימי בר פפי - חברם של עולא ורב נחמן.
 אבימי דמין חבריא -
 אבין בר הונא - תלמיד רב חמא בר גוריא.
 רבי אבינא - תלמיד רב הונא, כמו כן קיבל גם מר' ד בר

- אבא, מרב חסדא ומגניבא, כשעלה לארץ־
 ישראל למד לפני ר' אמי.
- רב אדא בר מתנה - תלמידו של רב ורב יוסף, חברם של רב נחמן
 ורב ששת.
- אדא דיילא - תלמיד רב יהודה.
- רב אדא משוחאה - תלמיד רב יהודה.
- רב אויא סבא א' - תלמיד רב הונא.
- רב אושעיא - תלמיד רב יהודה ורב הונא, כשעלה לארץ־
 ישראל היה תלמיד ר' יוחנן, היה אחיו של
 רבה.
- רב אחא אריכא - והוא רב אחא בר פפא, תלמיד רב הונא. עלה
 לארץ־ישראל ונשא ונתן עם רבי יוחנן, רבי
 אמי, ר' אבהו, ר' אבא ור' זירא.
- רב אחא בר אדא - תלמידם של רב, רב יהודה, רב המנונא ורב
 יצחק, חי תקופה בארץ־ישראל ואח"כ חזר
 לבבל.
- רב אחא בר יוסף - תלמידם של רב הונא ורב חסדא, מסר בשם
 מר זוטרא. היה דודו של האמורא רב נחמן בר
 יצחק.
- רב אדא בר אחוה דר' יהודה - ... ר' זעירא מסר בשמו.
- רב אחא בר יעקב - תלמיד רב הונא. רב פפא ורב אחא בריה דרב
 איקא היו תלמידיו. נשא ונתן עם אביי ורבא.
- רב אחדבוי בר אמי - תלמיד רב ורב ששת.
- רב אחדבוי בר רב מתנה - תלמיד רב.
- איבו - נכדו ותלמידו של רב.
- רב אידי סרסיה - תלמיד רב ששת
- רב איקא בר אבין - תלמיד רב חננאל תלמיד רב.
- רב אמי בר חייא - ר' זירא שאל ממנו.
- רב אסי בר נתן - שאל את רב ששת.
- רב אסי דהוצל
- רב אשי בר אבין - תלמיד רב יהודה.
- רב באלי - תלמיד ר' חייא בר אבא ורב יעקב ברה דבת
 שמואל.
- רבי ביבי (הראשון) - תלמיד ר"נ ורב יהודה, תלמיד חבר של רב
 חסדא.
- רב ביבי - תלמיד ריב"ל, רבי יוחנן, רב אסי ורב נחמן,
 חברו של רב יוסף.

- רבי בינה -
- בנימין בר יפת - תלמיד ר' יוחנן.
- בר אהינא - מרבותיו של רבא.
- בר אדא מרי -
- בר הדיא (הראשון) - תלמיד רבי אמי.
- רב גדא - שמשו של רב ששת.
- גורסק בר דרי - מסר בשם רב מנשיא בר שגובלי בשם רב.
- רב דימי - פרטים נוספים בעמ' 73.
- רב דימי אחוה דרב ספרא
- רב דימי בר חיננא - אחיו של רבין בר חיננא.
- רב דימי בר יצחק - תלמיד רב יהודה.
- רב דניאל בר רב קטינא - תלמיד רב ולאחר מכן תלמיד רב הונא.
- רב הונא בר חייא - פרטים נוספים בעמ' 73.
- רב הונא בר חיננא - תלמידים של רב חסדא בר נחמן, רב ששת,
רב חייא בר רב. חברו של רחבה.
- רב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא - תלמיד רבי יוחנן.
- רב הונא בר מניומי
- רב הונא בר רב קטינא - תלמיד רב חסדא ורב יצחק.
- רב המנונא (השלישי) - פרטים נוספים בעמ' 73.
- רב המנונא זוטי - חבירו של רבינא.
- רב זביד(הראשון) - תלמיד רב נחמן בר יעקב ויש חולקים.
- רב זעירא בר חייא בר אשי
- רב זריקא - תלמידים של ר"ה רב יהודה ורב המנונא,
וכשעלה לארץ־ישראל קיבל מר' יוחנן, מריש
לקיש, מרבי אבא, מרבי אלעזר ומרבי אמי.
חבריו היו רבי ביבי ורבי ירמיה.
- רב חייא בר אבין - תלמיד רב ושמואל, רב יהודה רב ששת ורב
הונא בבבל, עלה לארץ־ישראל ולמד אצל ר'
יהושע בן קורחה, ר' יוחנן ור' אלעזר בטבריה.
- רב חייא בר אמי - תלמיד עולא.
- רב חייא בר רב מדיפתי -
- רב חייא מהורמיז ארדשיד - ...
- ר' חיננא בר אידי - תלמיד רב אדא בר אהבה.
- רב חיננא בר חייא -
- רבי חיננא בר יצחק -

- רב חיננא חוואה - תלמיד רב חסדא ורב נחמן.
 רב חיננא סבא - תלמיד רב אסי, מסר בשם רב.
 רבי חלבו - פרטים נוספים בעמ' 73.
 רב חמא בר אבא - תלמיד רב יהודה.
 רב חמא בר ברתיה דחסא -
 רב חנא - תלמיד רב יהודה ומסר בשמו, נשא ונתן עם רב יוסף, רב נחמן ורב מתנה.
 רב חנא בר אדא - תלמיד רב יהודה, מסר בשם רב סמא בריה דרב מרי.
 רב חנא בר חיננא - שאל מרב הונא.
 רב חנא בר חנילאי - תלמיד רב הונא.
 רב חנא בר רב קטינא - תלמיד רב חסדא ורב יצחק.
 רבי חנינא בר איקא - מסר בשם רב יהודה.
 רב חנינא בר פפא - חברם של ר' יצחק נפחא ור' אמי, מלאך המות היה אוהבו.
 רב חנן - חברו של רב ענן.
 רב חנן בר אימי - תלמיד רב יהודה.
 רב חנן בר מולדה - תלמיד רב הונא.
 רב חנן בר תחליפא -
 רב חנן חייטא -
 רב חנניה - אחיו של רבה ורב אושעיא, שניהם עלו לארץ ישראל.
 רב חסא - מרבותיו של רבא.
 רב טובי בר רב מתנה -
 רב טובי בריה דרב נחמיה -
 רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא - . אליהו הנביא היה מצוי אצלו.
 רב יהודה בר אושעיא -
 רב יהודה בר אשי - תלמיד רב.
 רב יוסף - פרטים נוספים בעמ' 73.
 רב יוסף בר אבדימי -
 רב יוסף בר חמא - אביו של רבא, תלמיד רב ששת ורב נחמן
 רב יוסף בר מניומי - תלמיד רב נחמן בר יעקב וכן רב ששת.
 רב יוסף בר רב נחוניא - שאל מרב יהודה.
 רבי יעקב - פרטים נוספים בעמ' 74.

- ר' יעקב ברה דבת שמואל. - ...
- רב יצחק בר אבדימי - בקי גדול במקרא, מסר בשם רב, רבא ואביי מסרו בשמו.
- רבי יצחק בר אבין -
- רב יצחק בר אשיאן - תלמיד רב הונא, רבו של רב אידי בר אבין.
- רב יצחק בר חנניה - תלמיד רב הונא.
- רב יצחק בריה דרב יהודה - ... בנו ותלמידו של רב יהודה, וכן היה תלמידו של רב הונא ורמי בר חמא.
- רבי ירמיה ביראה - תלמיד רב יהודה.
- רב כהנא אחוה דרב יהודה - ... תלמיד רב הונא.
- רב כהנא בר ירמיה - מסר בשם שמואל.
- רב כהנא בר מלכיה - רב הונא ורבי ירמיה מסרו בשמו.
- רב כהנא בריה דרב נחוניא - ... שמשו של רב יהודה.
- לוי בר בוטי - תלמיד רב הונא.
- לוי בריה דרב הונא בר חייא - ... נכדו של רבי ירמיהו בר אבא (מבתו) שהיה תלמיד חבר לרב, היה חברו של רבה בר רב הונא.
- לוי בר שמואל - תלמיד רב יהודה.
- רב מלכיא - תלמיד רב אדא בר אהבה, עלה לארץ־ישראל.
- רב מניומי בר חלקיה - תלמיד רבי מחסיא בר אידי ורב חמא בר גוריא.
- רב מניומי בריה דרבי נחומי (הראשון)
- רב מנשה - תלמיד רב יהודה, חברו של רבה.
- רב מנשיא בר גדא - תלמיד רב הונא ורב חסדא.
- רב מנשיא בר יעקב
- רב מנשיא בר שגובלי - מסר בשם רב.
- רב מנשיא בר תחליפא - תלמיד רב ורב עמרם.
- מר - פרטים נוספים בעמ' 74.
- מר יהודה - מסר בשם אבימי.
- רב מרי (הראשון) - עלה מבבל לארץ־ישראל וקיבל מר' יוחנן.
- רב מרי בריה דרב ביזנא -
- רב מרי בר רב הונא - נכדו של רב ירמיה בר אבא.
- רב מרי בר רב כהנא - תלמיד רב יהודה.
- רב מרי בר מר - תלמיד מר עוקבא.
- רב מרי בר רחל - נכדו של האמורא שמואל, נשא ונתן עם אביי ורבא.

- רב נחמיה בריה דרב חנילאי - . . . תלמיד רב נחמן.
 רב נחמן בר פפא - תלמיד רב חסדא.
 ניולי - תלמיד רב הונא.
 רב נתן בר אביי - פנה בשאלה לרב חסדא.
 רב נתן בר מר עוקבא - תלמיד רב יהודה.
 רב סחורה - תלמיד רב הונא, רבו המובהק של רבא.
 רב ספרא - פרטים נוספים בעמ' 74.
 רב עזרא סבא -
 עולא בריה דרב אידי -
 רב עולא בר מנשיא - מסר בשם אבימי.
 רב עולא בריה דרב עילאי - חברו של רב יוסף.
 רב עוקבא בר אבא - תלמיד רב נחמן.
 מר עוקבא בר חמא - הוא ואחיו רמי בר חמא היו חתניו של רב
 חסדא, תלמיד של רבי יוסי ברבי חנינא.
 רב עוקבא בר חמא - תלמיד רב נחמן.
 רב עינא סבא - תלמיד רב נחמן.
 רב עמרם (השני) - חברם של רבה ורב יוסף, תלמיד רב ששת
 ורב נחמן.
 רב עמרם חסידא -
 רבא בר אבא - תלמיד רבי חייא בר אשי.
 רבא בר רב אדא - הוא ואחיו רבין בר רב אדא היו תלמידי רב
 יהודה, כמו כן היה תלמידו של רב.
 רבא בריה דרב אחא בר הונא - תלמיד רב ששת.
 רבא בר חקלאי - תלמיד רב הונא.
 רבא בר מחסיא - תלמיד רב חמא בר גוריא תלמיד רב.
 רבא בריה דרב עילאי -
 רבא בר שירא -
 רבא בר שמואל - מסר בשם רבי חייא.
 רבה - פרטים נוספים בעמ' 74.
 רבה בר איבו - תלמיד רב ששת.
 רבה בר איתי - תלמיד ריש לקיש.
 רבה בר ברונא - תלמיד תלמידו של רב, אביו רב ברונא היה
 תלמידו המובהק של רב.
 רבה בר בר הונא - פרטים נוספים בעמ' 74.

- רבה בר רב חנא - פרטים נוספים בעמ' 74
- רבה בר יונתן - תלמיד רב יחיאל, ורב יחיאל היה בר פלוגתיה של רב יהודה.
- רבה בר יוסף חמא - תלמיד רב ששת.
- רבה בר רב יצחק - תלמיד רב.
- רבה בר נתן - תלמיד רב הונא, חברם של ר' חייא בר אבא ורב אסי. עלה לארץ-ישראל ולמד אצל ר' יוחנן.
- רבה בר עולא - תלמיד רב יוחנן, חברם של אביו ורבא.
- רבה בר עשבי - תלמיד רב יהודה.
- רבין (הראשון) - פרטים נוספים בעמ' 74
- רבין בר רב אדא - למד עם רבא בר רב אדא אצל רב יהודה, וכן אצל רבי יצחק.
- רבין בר רב חסדא - תלמיד רב חסדא.
- רבין בר רב נחמן -
- רבין בר שבא - מרבותיו של רבא.
- רבנא נחמיה בן ברתא דרב -
- רבנא עוקבא בן ברתא דרב - נכד רב, הוא ואחיו נחמיה הוכתרו בתואר רבנא ע"י השלטונות הפרסיים. הוא ואחיו היו מקורבים לרב חסדא.
- רבנאי אחיו של ר' חייא בר אבא -
- רחבא דפומבדיתא - פרטים נוספים בעמ' 75
- רמי בר אבא - תלמיד רב הונא, רב יצחק ורב אסי.
- רמי בר פפא -
- רמי בר שמואל - תלמיד רב הונא, חברו של רב יצחק בריה דרב יהודה ושל רב נחמן.
- רמי בר תמרי - והוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא תלמיד שמואל, רב יהודה וכן ר"ז.
- שימי בר חייא בר רב - נכדו של רב ותלמידו.
- ר' שמואל בר זעירא - רב הונא הכהן מסר בשמו.
- רב שמואל בר יהודה - הוא ואביו היו גרים ואמו היתה ישראלית, היה תלמידו של רב יהודה ורבי אבא ורבי חנינא. עלה לארץ-ישראל ולמד אצל רבי יוחנן.
- רב שמואל בר יצחק - תלמיד רב ורב הונא.
- רב שמואל בר פפא - תלמיד רב אדא.

- ר' שמואל בר רב קטינא -
- ר' שמואל בר שבא - תלמידו של ר' הונא ורבו של רבא.
- ר' שמעיה הראשון - חברו של רבי אבא.
- ר' תחליפא - תלמיד ר' הונא.
- דור רביעי**
- אבא אושעיה איש טורייא -
- אבא בר אבא בר ממל -
- אבא בריה דרבה בר רב הונא - . . נכד ר' הונא.
- אבא מרי ריש גלותא - ראש הגולה בבבל.
- אבא סוראה - חותנו של ר' פפא.
- אבא סלא רבא -
- אבוה דר' אבין -
- אבון בר חייא -
- ר' אבון הלוי - מבעלי האגדה הנודעים.
- אביי - פרטים נוספים בעמ' 75.
- אביי בריה דר' אבהו -
- אביי בר אבין - למד לפני רבה יחד עם אחיו חנינא, היה חברו של אביי.
- אבימי בר רחבה מפומבדיתא - . . פרטים נוספים בעמ' 75.
- רב אדא בר אבא - תלמיד רבא, וכן למד אצל אביי.
- רב אדא בר חמא - תלמיד ר' ששת.
- רב אדא בריה דרב יצחק -
- ר' אדא מבי כלוחית -
- רב אדא מרי - תלמיד ר' נחמיה (י"א נחמן) בן ברוך.
- רב אדא נרשאה - תלמיד ר' יוסף, חברו של אביי.
- רב אוויא - תלמיד ר' יוסף וחברם של אביי ורבא, ובארץ ישראל למד לפני רבי אמי.
- אחא בר רב הונא - תלמידם של רבה ורב יוסף, וכן של ר' ששת ורב נחמן.
- רב אחא בר חנא - תלמיד ר' ששת.
- רב אחא בר מניומי - תלמיד ר' נחמן.
- רב אחא בריה דרב נחמן -
- רב אחא בר עולא - תלמיד ר' חסדא, עלה לארץ ישראל.
- רב אחא בר פנחס - מסר בשם ר' יוסף.

- רב אחי - תלמיד רב יוסף.
 איבו -
 רב אידי בר אבין (הראשון) - ... פרטים נוספים בעמ' 75.
 רבי אייניא בן פזי - מסר בשם רב יהודה.
 רב איקא בר חנינא -
 רב אליקים - שמשו של רבא.
 רב אמי - פרטים נוספים בעמ' 75.
 רבי אמי בר אבין -
 רבי אמי בר אדא הרפנאה - ... תלמיד רבה.
 רב אשי מאוריא - תלמיד רב זירא.
 באל - תלמידו של רב חייא בר אבא וכן של רב יעקב
 ברה דבת שמואל ואבימי סנתוואה.
 רב גידול בר רעילאי -
 רב דימי בר ליואי
 רב הונא בר חלוב - תלמיד רב נחמן.
 רב הונא בר יהודה - תלמידים של רב ששת, רב נחמן, רבי מנחם,
 רבי יצחק. תלמיד חבר של רבא.
 רב הונא בריה דרב נחמן - חברו של רב הונא בר חנינא.
 רב הונא בריה דרב פנחס - מסר בשם רב יוסף.
 רב הונא זוטי -
 רב המנונא הרביעי - חברים של רבא ואביי, רבו של רב פפא.
 רב המנונא בריה דרבא מפשרוניא
 רב זירא (השני) - פרטים נוספים בעמ' 75.
 רב חייא אריכא - רבו של ר' יצחק בר טבלא.
 רב חייא בריה דרב נתן -
 רב חייא בריה דרבה בר נחמני - . תלמיד רב חסדא.
 רב חנינא בריה דרבא מפשרוניא -
 רב חלקיה בריה דרב אויאי - ...
 רב חמא - חברו של רב פפא.
 רב חמא בריה דרבה בר אבהו - . בנו של האמורא רבה בר אבהו, גיסו של רב
 נחמן וחברו של אביי.
 רב חנא בר הינדא - תלמיד רבי פדת.
 רב חנין בריה דרב ייבא
 רב חנינא בר אבין - הוא ואחיו אביי בר אבין היו תלמידי רבה,
 אביי היה חברים.

- רבי חנינא בן פזי -
- רבי חנינה כתובה -
- רבי חנן מבי כלוחית -
- רבי חנן מנהרדעא - חברו של רבי כהנא מפום נהרא.
- רבי יהודה אחוה דרב סלא חסידא - אליהו הנביא היה מצוי אצלו.
- רבי יהודה בר אשתתא - רבו של רבי נתן בר אושעיא.
- רבי יהודה מדיסקרתא - רבו של רבי פפא, תלמיד רבא.
- רבי יהושע בר נחמיה - מסר בשם רבי חנינא בר יצחק.
- רבי יונה בר תחליפא -
- רבי יוסף בר אבא - תלמיד רבי מנחם ומר עוקבא.
- רבי יוסף בריה דרב עילאי -
- רבי יימר בריה דרב הלל -
- רבי יצחק בר אמי - תלמיד רבי חסדא.
- רבי יצחק בר שילא - תלמיד ר' מתנא.
- רבי יצחק בר אבא -
- רבי כהנא (השלישי) - פרטים נוספים בעמ' 75.
- רבי כהנא בריה דר' חייא בר אבא -
- רבי מנשיא בר תחליפא - מסר בשם רבי, תלמיד רבי עמרם.
- מר בריה דרבינא - תלמיד רבי נחמן ורבי ששת, חברו של רבא,
רבי זירא ורבי נחומי בר זכריה.
- מר זוטרא בריה דרב נחמן - בנו ותלמידו של רבי נחמן בר יעקב.
- מר יוחנא בריה דרב חנא בר אדא -
- רבי מרדכי (הראשון) - שאל מרבי יוסף, מרביא ואביי.
- רבי מרי בר איסור גיורא - בנה של רחל בתו של שמואל שנשבתה בין
נכרים ונתעברה מנכרי שהתגייר אח"כ. היה
חכם גדול ורבא קרא לו מר, היה אביהם של
מר זוטרא ורבי אדא סבא.
- רבי מרי בר חמא -
- רבי מרי בריה דרב חסדא - גיסו של רבא (רבא התחתן עם אחותו), אחיו
של רבי פנחס.
- מרימר בר חנינא -
- רבי מתנה (השני) - מסר בשם רבי חסדא, נשא ונתן עם אביי.
- רבי נחומי -
- רבי נחמן בר רבי חסדא - בנו ותלמידו של רבי חסדא, חברו של רבי נחמן
בר יצחק.

- רב נחמן בר יצחק - פרטים נוספים בעמ' 76
- רב נתן בר אסיא -
- רב נתן בר מניומי - דרש בשם רבי תנחום, רבא ורב נחמן.
- רב סלא - תלמיד ר' ירמיה ורב המנונא.
- רב סמא בריה דרב מרי -
- רב עולא בר אבא - מסר בשם עולא מה"רבנן נחותי".
- רב עיליש - נשא ונתן עם רבא.
- עיפא בן רחבא מפומבדיתא - פרטים נוספים בעמ' 76.
- רב עוקבא בר חמא - הוא ואחיו רמי בר חמא היו נשואין לבנותיו של רב חסדא. תלמיד רבי יוסי ברבי חנינא.
- רב פנחס בן רב חסדא - גיסו של רבא.
- רב פפא בריה דרב אחא בר אדא - מסר בשם רב אחא בר עולא ובשם רבא.
- רב פפא בריה דרב חנין - תלמיד רב יוסף.
- רב פפא בריה דרב יוסף - בנו ותלמידו של רב יוסף.
- רב פפא בר שמואל - פרטים נוספים בעמ' 76.
- רבא - פרטים נוספים בעמ' 76.
- רבא בר רב חנן - תלמיד רבה, חברו של אביי.
- רבא בר רב עזא -
- רבא בריה דרבה - בנו של רבה בר נחמני ותלמידו של רב יוסף (חברו של אביי), היה חברם של אביי ורבא.
- רבא בריה דרבה בר רב הונא - נכדו של רב הונא.
- רבה בר חייא קטוספאה - מסר בשם רבה.
- רבה בר חנינא - תלמיד רב נחמן.
- רבה בר מתנה - תלמיד רבה ורב ששת, חברם של אביי, רבא ורב זירא.
- רבה בר רב נחמן - בנו של רב נחמן (בר יעקב).
- רבה בר עולא - נשא ונתן עם אביי ורבא.
- רבה בר שימי (הראשון) - תלמיד רב יוסף ורב חסדא.
- רבה בר רב שילא - תלמיד רב חסדא, רב מתנה ורב נחמן.
- רבין בר חנינא - אחיו של רב דימי בר חנינא, תלמיד רב חסדא ועולא.
- רמי בר חמא - תלמיד רב חסדא, אחיו של רב עוקבא בר חמא.
- פרם בר פפא (הראשון) - תלמיד רב חסדא.

- רב שיזבי - תלמיד רבי יוחנן, רב חסדא, רב הונא ורב נחמן.
- רב שימי בר אביי -
- רבי שימי בר אדא -
- רב שימי מחזונאה -
- רב שלמן - חלק על אביי, שימש כתנא בבית מדרשו של רב נחמן בר יצחק.
- רב שמואל - תלמיד ר' אבהו ור' זירא.
- רב שמואל בר אבא מהגרוניא - . בנו ותלמידו של רבי אבא.
- רב שמואל בר אחיתאי - תלמיד רב המנונא סבא.
- רב שמואל בר ביסנא - תלמיד רב יוסף ורב נחמן.
- רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא - . חברם של רב אחא בר הונא ורב יצחק בריה דרב יהודה, ושלתם למדו בבית מדרשו של רבה.
- רב שמעיה -
- רב שעורים - אחיו של רבא. היה מקורב למלאך המות.
- רב תחליפא בר אבינא - תלמיד רב חסדא.
- רב תחליפא בר רב חסדא - בנו ותלמידו של רב חסדא, גיסו של רבא.

דור חמישי

- רבי אבא (השני) - בעודו בארץ ישראל למד אצל ר' ירמיה ור' זירא, ומאוחר יותר כשגברו הגזירות ירד לבבל.
- רב אבוה בר גניבא - תלמיד רבא.
- אבימי מהגרוניא - תלמיד רבא.
- רב אדא (הראשון) - תלמיד רב יוסף ורבא.
- רב אדא בר אהבה (השני) - תלמיד רבא.
- רב אדא בר מתנא(ה) - תלמיד רבא היה חברו של רב פפא.
- רב אדא קרחינאה - תלמיד רב כהנא.
- רב אויא סבא - חברו של רב פפא.
- רב אחא בריה דרב איקא - אחיינו ותלמידו של רב אחא בר יעקב, חברו של רב פפא.
- רב אחא בר נתן -
- רב אחא בר תחליפא - תלמיד רבא, חברם של רבינא, ר' אלעזר מהגרוניא ורב אחא בריה דרב איקא.

- רב אחא סבא - נשא ונתן עם רב אשי.
- רב אחוה דבר אבוברם -
- רב איקא בריה דרב אמי - תלמיד רבא.
- רב איקא מפשוניא - תלמיד רבא.
- רב אלעזר מהגרוניא - תלמיד רבא, חברו של רב אחא בר תחליפא.
- רבי אמי בר אבא - מסר בשם רבי שמואל בר נחמני וכן בשם רב יצחק ורב אשי.
- אמימר - פרטים נוספים בעמ' 76.
- רב ביבי בר אביי - בנו של אביי חברו של רבא, תלמידו של רב יוסף. רב ביבי היה חברו של רב פפי, רב הונא בריה דרב יהושע ועוד.
- בר אדא סבולאה -
- רב דימי מנהרדעא - פרטים נוספים בעמ' 76.
- רב הונא בר אויא - חברו של רב אשי.
- רב הונא בריה דרב יהושע - פרטים נוספים בעמ' 76.
- רב הונא בר מנוח - תלמיד רבא, חברם של רב שמואל בר אידי ורב חייא מוסתניא, שלשתם למדו אצל רבא ולאחר פטירתו למדו אצל רב פפא. מסר גם בשם רב אחא בריה דרב איקא.
- רב הונא בריה דרב נתן - ראש הגולה בימי רב אשי, תלמידו של רבא ושל אמימר ורב פפא.
- רב הונא בריה דרב פפי -
- רב הונא בר סחורה - תלמיד רבא.
- רב הונא בר רב תחליפא - תלמיד רבא, רבו של רב רחומי.
- רב הונא מדמהריא -
- רב הונא מדסקרטא - תלמיד רבא.
- רבי הלל - פרטים נוספים בעמ' 77.
- רב המנונא בריה דרב יוסף - תלמיד רבא.
- רב זביד (השני) - פרטים נוספים בעמ' 77.
- רב זביד מנהרדעא - רבו של רב כהנא.
- רב זוטי דבי רב פפי - לרב פפי היה בית מדרש שבו שימש רב זוטי כ"תנא" של בית המדרש.
- רב זוטרא בר טוביא -
- רב חביבא בריה דרב יוסף בריה דרבא - נכד רבא.
- רב חייא בריה דרב הונא - תלמיד אביי ורבא.

- רב חייא בריה דרב יצחק -
- רב חייא מווסתניא - הוא וחבריו רב שמואל בר אידי ורב הונא בר מנוח למדו אצל רבא, ולאחר פטירת רבא למדו לפני רב פפא.
- רב חייא פרוואה -
- רב חיננא בריה דרב איקא - תלמיד אביי ורבא, חברם של רב זביד ורב פפא.
- רב חיננא מסורא -
- רב חמא - פרטים נוספים בעמ' 77.
- רב חנא בר יהודה - תלמיד רבא.
- רב חנינא בר אמי - מסר בשם רבי יהושע דסכנין.
- רב חנינא בר מניומי - תלמיד אביי.
- רב חנינא מסורא - תלמיד רבינא, חברם של מר זוטרא ורב מרי.
- רב חנן - תלמיד רבא.
- רב חנניה בר אידי -
- רב טבות -
- רב טביומי - תלמיד רבא ואביי.
- רב יאשיה - תלמיד רבא, חברו של ר' עובדיה.
- רב יהודה בר חיננא - תלמיד רב הונא בריה דרב יהושע.
- רב יהודה מדפתי - רבו של רבינא.
- יהודה מר בר מרימר - תלמיד רבא, חברו של רב פפא.
- רבי יהושע בריה דרב אידי - בנו של רב אידי בר אבין.
- רב יוסף בריה דרבא - בנו ותלמידו של רבא, וכן תלמיד רב יוסף.
- רב יוסף בריה דרב שמעיה - תלמיד חבר לרב פפא.
- רב יימר בר שלמיא - תלמיד אביי, חברו של רב פפא.
- רב יעקב בר אבא (השני) - תלמיד אביי ורבא.
- ר' יעקב בר אבוא - תלמיד אביי.
- ר' יעקב בריה דר' אחא בר יעקב -
- ר' יעקב בר ברתייה דרב אחא בר יעקב - גדל אצל סבו רב אחא בר יעקב.
- ר' יצחק בריה דרב משרשיא - מסר בשם רבא.
- רב ירמיה מדפתי - תלמיד רבא, רב פפא ורב פפי, תלמידו היה רבינא.
- רב כהנא (הרביעי) - פרטים נוספים בעמ' 77.
- רב כהנא חמוה דרב משרשיא - תלמיד רבא.

- מר בר רב אידאי -
- מר בר חייא -
- מר בריה דרב יוסף - תלמיד רבא.
- מר זוטרא בריה דרב מרי - נין לשמואל, תלמיד רבינא.
- מר זוטרא רבה - מר זוטרא דרש משמו.
- מר קשישא - פרטים נוספים בעמ' 77.
- מר שמואל - תלמיד רבא.
- רב מרי (השני) - חברו של רב זביד, כנראה רבו של רב אשי.
- רב מרשיא - תלמיד אביי ורבא, חברו של רבינא, היה חתנו של רב כהנא.
- רב מרשיא בריה דרב נתן -
- רב מרשיא בר רבא - בנו ותלמידו של רבא.
- רב מרשיא מתוסנייא - תלמיד רב פפי.
- רב מתנה (השני) - מרבותיו של רב אשי.
- רב נחומי בר זכריה - תלמיד אביי, חברו של מר בריה דרבינא.
- רב נחמיה בריה דרב יוסף - תלמיד רבא, חברם של רב פפא, רב פפי ורב הונא בריה דרב יהושע.
- רב נחמן בר אושפזתי -
- רב נחמן מנהרדעא -
- רב נתן אבזה דרב הונא בריה דרב נתן - תלמיד רב פפא.
- רב נתן בר אמי - תלמיד רבא.
- רב עובדיה - תלמיד רבא.
- רב עזירא (השני) - תלמיד רבא, חברו של רבינא.
- עולא בר רב - תלמיד אביי ורבא.
- רב עוקבא בר חנינא מפרישנא - תלמיד רבא.
- רב פנחס - תלמיד רבא.
- רב פנחס בריה דרב אמי - חברם של רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע, מרבותיו של רב אשי.
- רב פפא - פרטים נוספים בעמ' 77.
- רב פפא בר אבא -
- רב פפא בריה דרב חנין - סופרו של רבא.
- רב פפי - תלמיד רבא, חברם של רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע וכן של רב ביבי בר אביי, רבו של רב אשי, חתנו של רב יצחק נפחא.

- רב בר שבא - תלמיד רב כהנא ורב פפא.
 רבא בר אהילאי -
 רבא בריה דרב אידי בר אבין - ..
 רבא בר רב הונא זוטי -
 רבא בר משרשיא - תלמיד רבא.
 רבא בר שאילתא - תלמיד רב המנונא סבא.
 רבא בר שמואל - חברים של רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע.
 רבה בר ליואי - תלמידו של רבא.
 רבין בר קיסי - רבו של רבינא.
 רב רחומי (הראשון) - תלמיד אביי ורבא. נפטר בערב יום כיפור.
 רפרם בר פפא (השני) - פרטים נוספים בעמ' 77.
 רב שימי בר אבא -
 רב שימי בר אשי - תלמיד אביי ורבא, תלמיד חבר לרב פפא, רב כהנא ומר זוטרא היו תלמידיו.
 רב שימי בר זירי - תלמיד רב פפא.
 רב שימי מנהרדעא - תלמיד רבא.
 רב שישא בריה דרב אידי - בנו ותלמידו של האמורא רב אידי בר אבין.
 רב שלמן -
 רב שמואל בר אידי - תלמיד רבא, ואחר פטירת רבא היה לתלמידו של רב פפא.
 רב שמואל בר זוטרא -
 רב שמואל מתואך - ("תואך" - שם מקום).
 רב שמעיה (השני) - בר זירא - .. תלמיד אביי ורבא.
 רב שרביה - תלמיד רבא ואביי.
 רב תחליפא אבוה דרב הונא בר תחליפא - תלמיד רבא.

דור שישי

- ר' אבא (השלישי) האחרון - פרטים נוספים בעמ' 77.
 רב אבהו - נשא ונתן עם רב אשי, בנו, רב שמואל היה מרבנן סבוראי.
 רב אדא בריה דרב איקא
 רב אדא בר אהבה (השלישי) - . . . פרטים נוספים בעמ' 78.
 רב אדא בר מניומי - פרטים נוספים בעמ' 78.
 רב אדא בר חבו - בא בשאלה לפני רב אשי.
 רב אהרון - חבורו של רבינא.

- רב אחא בר אביי - נשא ונתן עם רבינא (הוא אינו בנו של האמורא המפורסם אביי).
- רב אחא בריה דרב אויבא - תלמיד רב אשי.
- רב אחא בר ביבי מר - תלמיד רבינא.
- רב אחא בריה דרב יוסף - נשא ונתן עם רב אשי ששייכה את חריפותו.
- רב אחא בריה דרב ייבא - מסר בשם מר זוטרא.
- רב אחא בר רבא - פרטים נוספים בעמ' 78.
- רב אחא מהוצל - חברו של רבינא.
- רב אידי בר אבין - תלמיד רב פפא. לאחר מות אמימר שירש את רב אשי החליפו רב אידי במשך 20 שנה, נפטר בשנת 4212 לבריאת העולם (452 לספה"נ).
- רב אסי (השלישי) - תלמיד רבא, חברם של רב אשי ורבינא.
- רב אשי - פרטים נוספים בעמ' 78.
- רב גביהא מארגיזא - מגדולי בעלי האגדה בדורו, חברו של רב הונא בר נתן.
- רב גביה מבי כתיל - פרטים נוספים בעמ' 78.
- רב גמדא - מסר בשם רבא, חברם של רב אשי, אמימר ומר זוטרא.
- רב דימי בריה דרב הונא מדמהוריא - רב הונא בר חיון -
- רב הונא מר בר חייא - תלמידו וחברו של רב אשי. אביו של רבינא האחרון חותם התלמוד.
- רב הונא בר מרימר - תלמיד רבינא.
- רב הונא מר בריה דר' נחמיה - תלמיד חבר לרב אשי, תלמיד רב פפא.
- רב הונא מר בריה דרבא מפרזיקא - רב הלל - תלמידו של רב כהנא ושל רבא, חברו של רב אשי.
- רב חביבא - חברו ומחותנו של רבינא חברו של רב אשי.
- רב חביבא בר סורמקי -
- רב חביבי מחוזנאה - תלמיד רב אשי.
- רב חייא בריה דרב אויבא - רבו של רב אמימר בר מר ינוקא.
- רב חנינא מסורא דפרת - חברו של רבינא.
- רב חנניה בר ביבי - י"א שהיה נכדו של אביי.
- רב יהודה הינדואה -
- רב יוסף בריה דרב סלא חסידא - תלמיד רב פפא.

- רב יוסף בריה דרב שמואל -
- רב יוסף בריה דרב שמעיה - . . . תלמיד רב פפא.
- רב יימר - פרטים נוספים בעמ' 78.
- רב יימר מדיפתא -
- רב יצחק בר נפתלי -
- רב מניומי בריה דרב ניחומי (השני) - תלמיד אממר.
- רב מנשיא בר ירמיה מדיפתי - . . חברו של רב אבא בר שומני.
- מר בר אממר - פרטים נוספים בעמ' 78.
- מר בריה דרב אחא בריה דרבא - . בנו של רב אחא שהיה בנו של רבא.
- מר זוטרא - תלמיד רב פפא ורב פפי, חברם של רב אשי ואממר.
- מר זוטרא בריה דרב הונא בריה דרב פפי - . . חברו של רבינא.
- מר זוטרא מדרישבא -
- מר ינוקא ומר קשישא בניו של רב חסדא - . . שניהם נשאו ונתנו עם רב אשי.
- מר קשישא בריה דרבא -
- רב מרדכי (השני) - פרטים נוספים בעמ' 78.
- רב מרי בריה דרב פנחס - נכדו של רב חסדא.
- מריון בריה דרבין - חברו של מר בריה דרב אחא בריה דרבא.
- רב משרשיא בריה דרב אחא - . . תלמיד רבינא.
- רבנאי בריה דרב יוסף בריה דרבא -
- רב נתן -
- רב סמא בר חילקאי -
- רב סמא בריה דרב ייבא - תלמיד רב פפא.
- רב סמא בר רקתא -
- רב פפא בריה דרב חנן מבי כלוחית -
- רב בר שרביא -
- רבא בריה דרב אוויא -
- רבא בר חיננא -
- רבא בר תחליפא -
- רבה זוטי - חברו ובר פלוגתיה של רב אשי ורבינא.
- רביא בר קיסי -
- רבין סבא (השני) - תלמיד רב פפא.
- רבינא (הראשון) - פרטים נוספים בעמ' 79.
- רמי בר אבא (השני) -

- רפרם (הראשון) - פרטים נוספים בעמ' 79.
 רב שילא משלנייא -
 רב שמואל בר אחא - תלמיד רב פפא.
 רב שמואל בר שימי - תלמיד רב פפא.
 רב שמואל מדיפתא -
 רב שמן -
 שמעון בן רבי - פרטים נוספים בעמ' 67.
 רב תחליפא בר גיזא -

דור שביעי

- רב אבא בר מניוני - תלמיד רבינא, היה ראש הדיינים בנהרדעא.
 רב אחא בריה דרב אחא -
 רב אחא בר עזירא - תלמיד רב אשי.
 רב אחא בר רב - חברו של רבינא.
 רב אחא מדפתי - תלמיד רבינא וכן תלמיד מרימר, חברם של יהודה בר מרימר ומר בר רב אשי.
 רב אחא (מפרקין) מפרזקיא - תלמיד רב אשי.
 רב אממר בר מר ינוקא - פרטים נוספים בעמ' 79.
 רב הונא מארי - הוא ושלושה חבריו נרצחו ע"י המלכות.
 רב הונא בריה דמר זוטרא - תלמיד רבינא. הוצא להורג ע"י הפרסים בשנת 4230 לבריאת העולם (470 לספה"נ).
 רב הונא מר בריה דרב אידי - חברו של רב אדא בר מניומי.
 רב חנילאי מחוזנאה - תלמיד רב אשי.
 רב חנין - תלמיד רב אשי.
 רב חנין מחוזנאה - תלמיד רב אשי.
 רב יהודה בר מרימר - חברו של מר בר רב אשי ורב אחא מדיפתי.
 יהושע בן לוי (ריב"ל) - פרטים נוספים בעמ' 68.
 רב יעקב מנהר פקוד - תלמיד רבינא.
 רב כהנא (החמישי) - תלמידו של שימי בר אשי.
 מר בר אממר - פרטים נוספים בעמ' 78.
 מר בר רב אשי - פרטים נוספים בעמ' 79.
 מרימר - פרטים נוספים בעמ' 78.
 רב משרשיא בר פקוד - פרטים נוספים בעמ' 79.
 רב נחמן בר רב הונא - פרטים נוספים בעמ' 79.

- רב נתן בר מר זוטרא -
- רב סימא בריה דרב אידי - תלמיד רב אשי.
- רב סמא בריה דרב אשי - בנו ותלמידו של רב אשי.
- רב סמא בריה דרבא - פרטים נוספים בעמ' 79.
- רב סמא בריה דרב משרשיא - תלמיד רב אשי.
- רב ספרא בריה דרב יבא - חברו של רבינא.
- רבא בר שבא - תלמיד רבינא.
- רבא מברניש - תלמיד רב אשי.
- רבא מפרזקיא - תלמיד רב אשי
- רבה בר שימי (השני) - תלמיד רבינא.
- רבה מקובי -
- רבה תוספאה - פרטים נוספים בעמ' 79.
- רבינא בר ירמיה -
- רבינא זוטי -
- רבינא מפרזקיא -
- רבנאי - הוא וחבריו אמימר בר מר ינוקא, הונא מארי ומשרשיה בר פקוד הוצאו להורג.
- רפרם (השני) - פרטים נוספים בעמ' 80.
- רב שייא -
- רב ששת מקטרוזיא - תלמיד רב אשי.
- רב רחומי - פרטים נוספים בעמ' 80.
- דור שמיני
- רב משרשיא בר בריה דרב אחא בר רב - פרטים נוספים בעמ' 80.
- רבינא (השני) - פרטים נוספים בעמ' 80.
- רב שמואל בריה דרב אבהו - . . . מהדור הראשון לסבוראים.

אמוראי ארץ־ישראל

דור ראשון

- רבי אבא בר אחא - תלמיד רב יהודה הנשיא, חי בתחילה בארץ־ישראל ואח"כ בבבל.
- אבוה דשמואל - פרטים נוספים בעמ' 67.
- רבי אושעיא בר חייא - חברם של רבי חייא ורבי אושעיא.
- אושעיא בר חמא - פרטים נוספים בעמ' 68.

- אחי - תלמיד רבי חייא.
- אייבו - פרטים נוספים בעמ' 67.
- אילפא - תלמיד רבי כשהיה בצעירותו, חברו של ר' יוחנן.
- רבי אלעזר דמן רומא - רבי יוחנן מסר בשמו.
- רבי אנטיגנוס - ריב"ל מסר בשמו.
- רבי אפס - פרטים נוספים בעמ' 66.
- רבי בנאה - מאחרוני התנאים ומראשוני האמוראים, רבו של ר' יוחנן.
- בר תוטני - ריש לקיש מסר בשמו.
- בר קפרא - פרטים נוספים בעמ' 66.
- גמליאל בן רבי - פרטים נוספים בעמ' 67.
- רב הונא בר ברכיה - מסר בשם ר' אלעזר הקפר.
- הלל - פרטים נוספים בעמ' 81.
- זבדי בר לוי - חברו של ריב"ל וכן של ר' יוסי בר פיטרס (חותנו של ריב"ל) היה מחכמי האגדה.
- רבי זכאי דכבול -
- ר' זכריה חתניה דר' לוי - חתנו של בעל האגדה המפורסם ר' לוי.
- רבי חוניא דבית חוורן - ריב"ל ור' יוחנן ועוד מסרו בשמו.
- חזקיה - פרטים נוספים בעמ' 81.
- רבי חייא - פרטים נוספים בעמ' 84.
- רבי חלפתא דמן הונא -
- רבי חלפתא בן שאול -
- רבי חלפתא דמן חיפה -
- רבי חנינא בר חמא - פרטים נוספים בעמ' 66.
- יהודה בן רבי חייא - פרטים נוספים בעמ' 81.
- רבי יהודה בר חנינא - רבו של ר"ל.
- רבי יהודה בן לוי - תלמיד ריב"ל, מרבותיו של ר' יוחנן.
- רבי יהודה בר נריא - מרבותיו של ריב"ל.
- רבי יהודה ברבי שמעון - מרבותיו של רבי יוחנן.
- רב יהודה בר פדיה - בן אחותו ותלמידו של בר קפרא, היה רבו של ריב"ל ושל רבי יוחנן.
- רבי יהודה נשיאה הראשון - פרטים נוספים בעמ' 81.
- רבי יוחנן אחי ר' שמעון בן יהוצדק הכהן

- רבי יוחנן בן ארזא - חברו של ר' יוסי בן נהוראי.
 רבי יוחנן בן שאול - ר' לוי ור' ברכיה מסרו בשמו.
 רבי יוחנן חקוקאה -
 רבי יונתן - פרטים נוספים בעמ' 81.
 רבי יונתן בן עכינאי - חברו של ר' חנינא בר חמא.
 רבי יוסי בר אבוי - ר' יוחנן מסר בשמו.
 רבי יוסי בר אלעזר בר רשב"י - נכד רשב"י - רבי החזירו בתשובה.
 רבי יוסי בן זמרא - חי בדור המעבר בין התנאים לאמוראים, בשמו מסרו ר' יוחנן ור' אלעזר בן פדת.
 רבי יוסי בן יהושע - ר' יוחנן מסר בשמו.
 ר' יוסי בן נהוראי - חברו של ר' יוחנן בן ארזא, היה מרביתיו של ר' יוחנן.
 רבי יוסי בן פטרוס - חותנו של ריב"ל, חברו של בר קפרא.
 רבי יוסי בן קצרתא - ר' יוחנן מסר בשמו.
 רבי יוסי בן שאול - תלמיד רבי, רבו של ריב"ל ור' חייא בר גמדא.
 רבי יוסי ממלחיא -
 רבי יוסף רישבא -
 רבי ינאי - פרטים נוספים בעמ' 66, 81.
 ר' יעקב מעפרתים -
 ר' יצחק מגדלאה -
 לוי - פרטים נוספים בעמ' 67.
 ר' מיאשה (הראשון) - רבו של רבי חנינא.
 רבי מנחם איש כפר שערים - רבו רב אבין בר רב אדא.
 רבי מנחם ברבי סימאי - בנו ותלמידו של רבי סימאי התנא, בירושלמי הוא נקרא נחום. מכונה "בן של קדושים".
 רבי מנחם יודפאה - מרביתיו של רבי יוחנן.
 רבי מרינוס בריה דרב אוושעיא רבה - חברו של רבי חנינא.
 נחום -
 רבי סידור -
 רבי פילא -
 רבי צדוק בן חלוקה - תלמיד ר' יוסי בן זמרא.
 רבה בר חנא - פרטים נוספים בעמ' 81.
 רבנאי חוזאה - אחיו של רב תחליפא.
 רבי שמואל בר נחום - דודו של רב אחא ברבי חנינא.

רבי שמעון בן יהוידק - פרטים נוספים בעמ' 81.
 רב תחליפא אחוה דרבנאי חוזהא -

דור שני

- רבי אבא בר זוטרא - תלמיד ר' חנינא וריב"ל, ומתורגמן של ר' יוחנן. וכן מסר בשם שמואל.
 רבי אבא בר ממל - תלמיד רבי אמי ורב, קיבל מר' אושעיא, חברו של רבי זירא.
 רבי אבא הכהן - מסר בשמו של רבי יוסי הכהן.
 רבי אבין בר חייא - למד לפני ר' יוחנן, ריש לקיש ור' זירא, נפטר בגיל 28.
 רבי אבדימי דמן חיפה - מסר בשם ריש לקיש, חבריו היו ר' יצחק נפחא ורב יצחק בר נחמן. מתלמידיו היו: רבי אבהו ור' זירא.
 רבי אבמכיס -
 אגרא - חותנו של ר' אבא.
 אדא - תלמיד ר' שמלאי, מבעלי האגדה בדור השני, שמו מופיע ללא תואר.
 רב אדא בר אחוה דר' יהודה -
 רבי אדא בר תחליפא - מסר בשם רבי אושעיא, היה רבו של רבי חייא בר אבין.
 רבי איבו - תלמיד רבי ינאי, ר' יוחנן וריש לקיש.
 רבי אייבו בר נגרי - תלמיד רבי חייא בר אבא, ושניהם היו תלמידי רבי יוחנן, היה חברם של רבי יודל בן ר"ש בן פזי ושל ירמיה.
 רב אידי - אביו של רב יעקב בר אידי, מסר בשם רב חנינא וריב"ל. עליו נאמר "כר בי רב דחד יומא".
 רבי אליעזר אבוי דר' יצחק בר נחמן - תלמיד ר' אושעיא.
 רבי אלכסא - תלמידו של חזקיה.
 ר' אלכסנדר - מגדולי בעלי האגדה בדורו. תלמיד ריב"ל, רבי חייא בר אבא.
 רבי אלעזר בן אנטיגנוס - תלמיד רבי אלעזר ב"ר ינאי. רבי זירא היה תלמידו.
 רבי אלעזר בן פדת - פרטים נוספים בעמ' 82.
 ר' אילעא בר יברכיה - תלמיד רבי יוחנן.
 אמי אבוה דשמואל בר אמי -

- רבי אניני בר סיסי -
- רבי אשיין (הראשון) -
- ר' ברוקאי (בר קיריא) - חברו של ר' אלעזר בן פדת.
- רבי ברייס - חברו של רב תנחום.
- גמליאל - נשיא ישראל, תלמידו של ר' אבהו ורבי יוחנן, אביו היה ר' יהודה נשיאה, את מקומו מילא ר' יהודה נשיאה השלישי אביו של הלל שתיקן את הלוח העברי.
- רבי זכאי - מבבל עלה לארץ ישראל ולמד לפני ר' יוחנן, בבבל למד אצל שמואל.
- זעירא בר חנינא - תלמיד רבי חנינא.
- רבי זעירא בר חמא -
- זעירי (השני) - תלמידו של רב, וכשעלה לארץ ישראל למד אצל רבי יוחנן. מאוחר יותר חזר לבבל וקיבלו ממנו רבה ורב יוסף ועוד.
- חזקיה בריה דר' פרנך - תלמיד ר' יוחנן.
- רבי חייא איש כפר עכו -
- רבי חייא בר אדא (הראשון) - .. אחיינו של בר קפרא, תלמיד רב, ר' יוחנן ובמיוחד של ר"ל.
- רבי חייא בר זרנוקי - חברו של ר' שמעון בן יהוצדק השני.
- רבי חייא בר יוסף - תלמיד רב, וכשעלה לארץ ישראל נשא ונתן עם ר' יוחנן.
- רבי חנינא קרתיגנאה - מסר בשמו של ר' הושעיה.
- רבי חמא בר יוסף - תלמיד רבי אושעיה.
- רבי חמא בר חנינא - פרטים נוספים בעמ' 82.
- רבי חנא פתוראה -
- רבי חנין - תלמיד רבי חנינא.
- רבי חנינא בר אחא -
- רבי חנינא הזקן -
- רבי חנינא ספרא - רבי חנינא בר פפא מסר בשמו.
- רבי חנינא קרא - תלמיד ר' ינאי ור' חנינא.
- רבי חנן בר אמני - תלמיד רב ושמואל ורבי פדת.
- רבי יהודה בר זבידא - רבו של רבי אבהו בר זוטרתני.
- רבי יהודה בר חביבא - תלמיד שמואל.
- רבי יהודה בר מנסיא -

- ר' יהודה בר מספרתא (ספרא) - ר' אלעאי מסר בשמו.
 ר' יהושע אונייא -
- רבי יוחנן - פרטים נוספים בעמ' 82.
 ר' יונתן דבית גוברין - מסר בשם ריב"ל. רבי סימון מסר בשמו.
 ר' יוסי בר זעירא -
- ר' יוסי בר חנינא - פרטים נוספים בעמ' 82.
 רב יוסף בריה דר' יהושע בן לוי - בנו ותלמידו של ריב"ל. מת מוות קליני וחזר לחיים.
 רבי יוסי מעוניה - ר' לוי מסר בשמו.
 יעבץ - ר' חגי מסר בשמו.
 רבי יעקב ארמנייא - רב נחמן מסר בשמו.
 רבי יעקב בר אחא בר אידי - מסר בשם ריב"ל.
 רבי יעקב בר אחאי -
- רבי יעקב בר אידי - תלמיד ריב"ל, ר' חנינא, ר' אושעיא ור' יוחנן שאח"כ נהפך לתלמיד חבר שלו, וכן של שמעון חסידא, היה רבו של ר"ז.
 רבי יעקב גרוסא -
- רבי יצחק בן אלעזר (הראשון) - תלמיד ר' יוחנן, בירושלמי הוא מכונה ר' יצחק בר חקולא, מסר בשם ר' חזקיה, ר' יהודה נשיאה, ר' ינאי ור' אושעיא.
 רבי יצחק בר חלוב - תלמיד ריב"ל.
 רבי יצחק בר מריון -
- רבי יצחק בר נחמני - תלמיד ריב"ל, ר' אושעיא, שמואל ור' שמעון בן לקיש, חברו של ר' יעקב בר אידי.
 רבי יצחק נפחא - לפעמים מופיע רק בשם ר' יצחק. תלמיד רב יוחנן.
 רבי יצחק פסקא -
- רבי ישמעאל אבוה דר' יודן - ..
 רבי ישמעאל בר יישוע -
- רבי יששכר דכפר מנדי -
- רבי לוי בר ביריי -
- ר' לוי בן פרטא - מחכמי האגדה, דבריו נמסרו על ידי רב יהודה בר סימון.
 רבי מיאשה (השני) - נכד ריב"ל, ריב"ל גידלו לאחר פטירת בנו.
 רבי מלאי - מסר בשם רבי אלעזר ברבי שמעון.

- ר' מלוך - תלמיד ריב"ל.
 רבי מנא (הראשון) - תלמיד ר' ינאי וחלק עם ריש לקיש, רבו של ר' גמליאל בר איניני.
 ר' מנא בר תנחום - מסר בשם רבי חנינא.
 מנחם בר יהודה בן לוי -
 ר' מנחם טלמיא -
 רבי מני בר פטיש - מסר בשם רבי ינאי.
 ר' מני דקסרין -
 רבי מריון - תלמיד ריב"ל.
 ר' מרינוס בריה דר' אושעיה רבה -
 רב משרשיא בריה דרב אמי -
 רבי מתון - תלמיד ריב"ל.
 רבי נזירא -
 רב נחמן בר יהודה -
 רבי סימון - פרטים נוספים בעמ' 82.
 רבי סימון אחוה דרב יהודה בר זבדי - תלמיד רבי אסי ורבי אילעאי, וכן מסר בשם רב.
 רבי עוזיאל בריה דרבי חוניא דברת חוורין
 רבי עולא דקסרין - מסר בשם ר' חנינא.
 רבי עוקבא - תלמיד ריב"ל (זה אינו מר עוקבא מבבל).
 רבי עזריה דכפר חטיא - מחכמי האגדה, בשמו מוסרים ר' אבא בר כהנא ור' חנן.
 עקביה -
 רבי קצרה -
 רבה בר מרי - תלמיד ריב"ל, כשחזר לבבל למד ביחד עם רבא.
 רבי ראובן - רבי ביבי מסר בשמו, וכן רבי פנחס.
 רבי בר קיריא - חברו של ר' אלעזר.
 רבי שבתי - תלמיד ר' יצחק מגדלאה.
 שלמן בר לוי - אחיו של זבדי בר לוי.
 שמואל בר חייא בר יהודה - מסר בשם רבי חנינא.
 ר' שמואל בר נתן - תלמיד רבי חנינא, חברו של ר' אלעזר ובר פלוגתיה.
 שמואל סבא חתניה דרבי חנינא - חתנו ותלמידו של רבי חנינא.

רבי שמלאי - נולד בבבל ועלה לארץ ישראל, שם אביו
 אבא, תלמידו של ר' ינאי ורבי יהודה נשיאה
 הראשון, מתלמידיו ר' אלעזר, ר' יעקב בר
 אחא.

רבי שמעון בולוטה -

רבי שמעון בן אליקים - תלמיד ר' יוחנן, חברו של ר' אלעזר בן פדת.
 ר' שמעון בר חנן -

ר' שמעון בר ינאי - בנו של האמורא הנודע ר' ינאי.

רבי שמעון בן לקיש - פרטים נוספים בעמ' 83.

ר' שמעון בן פזי - תלמיד ריב"ל. רבו של מר עוקבא.

ר' שמעון חסידא - מתלמידיו היו: רב חנא בר ביזנא, ר' יעקב בר
 אידי ורב אחא בר עזירא.

רבי תדאי - רבו של רבי אבא.

רבי תחליפא חמיו דר' אבהו - ..

רבי תנחום בר חנילאי - מחשובי בעלי האגדה, תלמיד ריב"ל.

דור שלישי

רבי אבא בר אילעי -

אבא בר בנימין -

רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא - בנו ותלמידו של רבי חייא בר אבא, חברו
 של רבי זירא.

רבי אבא בר יעקב - תלמיד ר' יוחנן.

רבי אבא בר כהנא - פרטים נוספים בעמ' 83.

רבי אבא דמן חיפא -

רבי אבא דמן עכו -

אבא חליפא קרויא - תלמיד רבי חייא בר אבא.

רבי אבא סמוקה - מאמרי אגדה שלו מובאים בירושלמי. רבי
 חלבו מסר בשמו.

רבי אבא קרתיגניה -

רבי אביתר - עמד בקשרי מכתבים עם שניים מגדולי חכמי
 בבל רב חסדא ורב יהודה.

רבי אבדימא מלחא -

רבי אבהו - פרטים נוספים בעמ' 83.

רב אבון בר ביסנא - מסר בשם רבי יונתן דבית גוברין.

רבי אבון בר כהנא - קיבל מר' אלעאי, ר' זירא ועוד, היה חברו של
 ר' אבון בר חייא.

- רבי אבין איש נחום - רבי ברכיה מסר בשמו.
 רבי אדא בר שמעון - מסר בשם ר' יוחנן.
 רבי אדא דמן דיפו -
 ר' אדא דמן קיסרי - תלמיד ר' יוחנן.
 רבי אחא בר יצחק - חברו של רבי אבא בר ממל.
 רבי אחא בר בר חנא - תלמיד רבי יוחנן.
 רב אחא בר רב עויא - תלמידים של ר' יוחנן ור' אסי וכששב לבבל
 למד אצל רב חסדא.
 רב אחא קרחינאה - תלמיד רבי אלעזר.
 רבי אליעזר בן חלפתא - ר' אחא מסר בשמו.
 רבי אלעאי - פרטים נוספים בעמ' 83.
 רבי אלעזר בר אבינא -
 רבי אלעזר בר הושעיה -
 רבי אלעזר בר מלאי - מסר בשם ריש לקיש
 רבי אלעזר בר מנחם - ר' פנחס מסר בשמו.
 רבי אמי - פרטים נוספים בעמ' 83.
 רבי אמי אבוה דרבי אבדיימא דציפורן
 רבי אמי שפיר נאה - תלמיד רבי יוחנן.
 רבי אסי - פרטים נוספים בעמ' 83.
 אפרים ספרא - תלמיד ריש לקיש.
 רבי אשיאן (הראשון) - היה שונה בבית רבי אמי מרבי אמי.
 רבי אשיאן בר יקום -
 רבי אשיאן נגרא - תלמיד רבי יוחנן.
 ר' אשיאן בר נגרי -
 בהא - תלמיד ר' יוחנן, חברו של ר' אבא.
 בירא - תלמיד ר' אמי.
 רבי ביבי (השני) - תלמיד ר' אסי, רבי חנינא, ר' יוחנן וריש לקיש.
 בלווטי - תלמיד רבי יוחנן.
 רבי בנימין בר יפת - תלמיד רבי יוחנן ור' אלעזר.
 רבי בצלאל - ר' ברכיה מסר בשמו.
 בר כדה - תלמיד רבי אבהו.
 בר נטווא -
 ר' גמליאל בר אינינוא - תלמיד ר' מנא (הראשון), חברו של ר' אבא
 בר כהנא.

- ר' גמליאל דקונתיה -
- גמליאל זוגא - חברים של ר' מנא (הראשון) ור' אסי.
- ר' דוסא -
- ר' דוסתאי -
- רב הונא (השלישי) - עלה לארץ ישראל, תלמידו המובהק של ר' ירמיה, מסר ד"ת בשם רב הונא (השני) ובשם רב יוסף, היה חברו של חזקיה.
- רב הונא בר חנינא - תלמידו של רב נחמן.
- רב הונא בר יצחק -
- רב הונא בר פפא - רבי פנחס מסר בשמו, חברו של רבי סימון.
- רב הונא רבה דציפורין - תלמיד רב יוחנן.
- הלל אחוה דר' גמליאל זוגא - ..
- רבי הלל בריה דרבי שמואל בר נחמני -
- ויתור מעונה - רב חונה מסר בשמו.
- וסטיני - תלמיד של ר"ל.
- רבי זירא - פרטים נוספים בעמ' 83.
- זכאי טבחא - מסר בשם רבי יוחנן.
- רבי זכריה - חתנו ותלמידו של ר' לוי
- רבי זריקא - בבבל למד אצל רב הונא, רב יהודה ורב המנונא, בארץ ישראל למד אצל ר' אלעזר, ר' אמי ועוד. חבריו היו רב ביבי, ר' יעקב ב"ד בון ור' ירמיה.
- רבי חייא אבוי דרבי ברכיה - ...
- רבי חייא בר אבא - פרטים נוספים בעמ' 84.
- רבי חייא בר אחא -
- רבי חייא בר אשי - קיבל מרבי חנינא ומסר בשם ר' יוחנן ובשם ר' אליעזר, היה חברו של ר' לוי ושל ר' זירא.
- רבי חייא בר ברתיה דר' ברכיה - . תלמיד סבו ר' ברכיה.
- רבי חייא דכפר תחומין -
- רבי חילפא בר אידי -
- רבי חלפתא קיסרייה - מסר בשם ריש לקיש.
- רבי חנינא בר יצחק - מגדולי בעלי האגדה בדורו.
- רבי חנינא בריה דרב אסי בר ממל - מסר בשם רבי אלעזר.
- רבי חמא בר עוקבא - תלמיד רבי יוסי בר חנינא, ר' יונה ור' ירמיה ואביו מסרו בשמו.

- רבי חנין - קיבל מר' אלעאי.
- רבי חנין דציפורי - מחכמי האגדה, מסר בשם ר' שמואל בר נחמן.
- רבי חנינא בריה דר' אבהו - בנו ותלמידו של ר' אבהו.
- רבי חנינא בן פזי - מחכמי האגדה.
- רבי חנינא בר פפא - נשא ונתן עם גדולי תלמידי ר' יוחנן: ר' אבהו, רבי יצחק נפחא ור' אמי. היה מחשובי חכמי ההלכה והאגדה שבדורו. רבו של רבי אילא, רבי אחא מסר בשמו.
- רבי חנינא בר שלקא - תלמיד ר' יוחנן.
- רבי חנינא תורתיא - תלמיד ר' יוחנן.
- רבי חנינה בן שמואל - תלמיד ר' יוחנן.
- ר' חנן -
- ר' חנניה (חברון דרבנן) - עלה מבבל לארץ ישראל.
- ר' יאשיה - תלמיד ר' יוחנן ורב כהנא (השני), חברם של ר' חייא בר אבא, רבי אמי ורבי אסי.
- רבי יאשיה דמן אושא - רבו של רבה בר בר חנא.
- רבי יהודה בר אידי - תלמיד ר' יוחנן.
- רבי יהודה נשיאה (השני) - פרטים נוספים בעמ' 84.
- רבי יהודה - בן אחותו של רבי יוסי בר חנינא.
- רבי יהודה בר זבינא - חברו ובר פלוגתיה של ר' חנינא.
- רבי יהודה בן בוני - תלמיד רבי אמי.
- רבי יהודה בן לקרח -
- רבי יהודה בר אמי - מסר בשם ריש לקיש ורב יהודה.
- רבי יהודה בר נחמני - חברו של רבי לוי, היה מתורגמנו של ר"ל.
- רבי יהודה בר סימון - שמו המלא היה ר' יהודה בריה דר' שמעון (סימון) בן פזי, היה תלמיד אביו. מסרו בשמו ר' עזריה ור' ברכיה.
- רבי יהודה בן פזי -
- רבי יהושע בר אבא - תלמיד רב גידל.
- רבי יהושע בר גיזורה - תלמיד ר' זעירה.
- ר' יהושע בר זידל -
- רבי יודן - תלמיד ר' אבא, חברו של ר' יוסי.
- רבי יודן ברבי ישמעאל -
- רבי יודן דמן גלייא - חברו של ר' שמואל בר נחמני.
- רבי יודן בר מנשה -

- רבי יונתן בן עכמאי - תלמיד ר' יוחנן.
 רבי יוסטאי (דוסתאי) בר מתון - תלמיד ר' יוחנן וריש לקיש.
 רבי יוסי בר אשיין - מסר בשם ריש לקיש.
 רבי יוסי אלעאי -
 רבי יוסי בר גזירא -
 רבי יוסי בר זמינא - מסר בשם ר' יוחנן.
 רבי יוסי בריה דר' יעקב בר אידי -
 רבי יוסי בר שמעון בר אבא -
 רבי יוסי בן פזי -
 רבי יוסי גלילאה - תלמיד ר' יוסי בר חנינא.
 רבי יוסי הכהן -
 רבי יוסף בר חבו -
 רבי יוצדק -
 רבי ינאי בריה דר' אמי -
 רבי ינאי בר' דרבי ישמעאל - מסר בשם ר' יוחנן וריש לקיש.
 רבי ינאי ברבי שמעון -
 רבי ינאי דשאב - מסר בשם רבי שמואל בר נחמן.
 רבי יעקב בר אבין - מסר בשם ר' חנינא בר חמא, ריש לקיש, ר'
 יוסי בר חנינא ור' שמואל בר נחמן.
 רבי יעקב בר אדא בר עתליה - חברו של ר' זירא. מסר בשם ר' לעזר.
 רבי יעקב בר אחא - תלמידים של ר"י וריש לקיש, ר' אסי, ר' זירא
 ורבי שמלאי.
 רבי יעקב בר אמי -
 רבי יעקב בר חמא - מסר בשם רבי אלעזר.
 רבי יעקב בר ינאי -
 רבי יעקב ברה דבת יעקב -
 רבי יעקב גבולייא - תלמיד רבי יוחנן, מסר בשם ר' חנינא בר חמא.
 רבי יעקב דכפר חנן - מסר בשם ריש לקיש וריב"ל.
 רבי יעקב דקיסרין - רבו של ר' נחמן דמן יפו.
 רבי יעקב דרומייא - תלמיד ר' אלעזר ור' יוסי.
 רבי יעקב הדייבא - תלמיד רב חסדא.
 רבי יצחק איש כפר עכו - תלמיד ר' יוחנן.
 רבי יצחק בר מתנה - תלמיד ר' יוחנן.
 רבי יצחק בר פנחס - פרטים נוספים בעמ' 84.

- רבי יצחק בר אחא - פרטים נוספים בעמ' 84
- רבי יצחק בר איסטייה - תלמיד ריש לקיש.
- רבי יצחק בר ביסנא - מסר בשם שמואל.
- רבי יצחק בר יוסף - פרטים נוספים בעמ' 84
- רבי יצחק בר טבלאי - הוא רבי יצחק נפחא, מסר בשם ר' יוחנן, ריש לקיש, ר' אלעזר בן פדת, בשמו מסרו ר' יונה ור' יוסי.
- רבי יצחק בר יעקב בר גיורי (מכונה בתואר רב ולא רבי כנראה שלא נסמך), תלמיד רבי יוחנן.
- ר' יצחק בר מריון - מסר בשם רב חנינא, בשמו מסר ר' יונתן בן חגי.
- רבי יצחק בר נחמן - תלמיד ריב"ל, ר' אושעיא וריש לקיש. חבריו היו ר' שמעון בן פזי, ר' שמואל בר נחמני ור' יעקב בר אידי.
- רבי יצחק בר רדיפא - תלמיד רב הונא ורבי אמי, עלה לארץ ישראל מבבל.
- רבי יצחק דהבן -
- רבי יצחק דיהבא -
- רבי יצחק עטושיא - תלמיד ריש לקיש ור' זירא.
- רבי ירמיה - פרטים נוספים בעמ' 84
- רבי ירמיה בר תחליפא - תלמיד ר' יעקב.
- רבי ישמעאל בן יעקב דמן צור -
- רבי ישמעאל בר ר' יצחק -
- רבי כהן - אחיו של ר' חייא בר אבא, עלה מבבל לארץ ישראל.
- רבי לוי - מבעלי האגדה.
- רבי לוי בר לחמא - מחכמי האגדה, מסר בשם ר' חמא בר חנינא וריש לקיש.
- רבי מחסיא בר אידי - תלמיד ר' יוחנן.
- רבי מישא - תלמיד ר' אבהו ור' שמואל בר יצחק, רבו של רבי יונה, חבריו היו ר' אבין ור' זירא.
- רב מנא בר תנחום - מסר בשם ר' יוחנן, ר' אלעזר ור' חנינה.
- רבי מנחם - מסר בשם ר"י, ריש לקיש ור' אמי, בשמו מסרו ר' חגי, ר' יוסי, ר' הונא בר יהודה ורב יוסף בר אבא.
- רבי מני דמן צור -

- רב מרי (הראשון) - תלמיד ר' יוחנן.
 רב מרי בריה דרב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא -
 רבי מרינוס -
 רב נחום אחוי דרבי אילא - תלמיד ר' יוחנן.
 רב נחמן בר אושעיא - תלמיד רבי יוחנן.
 רבי נחמן בר שמואל בר נחמן - בנו ותלמידו של רבי שמואל בר נחמן.
 רבי נתן בר אבא (השני) -
 רב נתן בר אושעיא - עלה לארץ־ישראל וקיבל מר' יוחנן.
 רבי נתן בר טובי - תלמיד ר' יוחנן.
 סומה בר כתבה - מסר בשם ריש לקיש.
 רבי עזרא (הראשון) - תלמיד ר' אמי ור' אסי, חברים של ר' חלבו ור'
 יוסי בר חנינא.
 עולא - פרטים נוספים בעמ' 84.
 עולא ביראה - תלמיד רבי אלעזר, רבו של רבי חלבו.
 רב עוקבא בר אחא - חברים של ר' זירא ורבי אבא.
 רב עמרם בריה דר' שמעון בר אבא - תלמיד אביי.
 רבי ענני בר ששון - מסר בשם רבי ישמעאל.
 רבי פדת בנו של רבי אלעזר - בנו של ר' אלעזר בן פדת.
 רבי פריגורי דקיסרין - תלמיד רבי אלעזר.
 רבי פרנך - תלמיד ר' יוחנן.
 רבי קריספאי - תלמיד ר' יוחנן. מסרו בשמו רבי יונה ורבי
 יוסי.
 רבי ראובן - מסר בשם ר' חנינא. רבי ביבי ורבי פנחס מסרו
 בשמו.
 רבנאי אחוה דר' חייא בר אבא - .
 רבי שילא איש כפר תמרתא - תלמיד רבי יוחנן.
 רב שימי בר עוקבא -
 רבי שמואל בר אבא - תלמיד ר' יוחנן.
 רב שמואל בר אמי - רבו של רבי יונתן, נשא ונתן עם ר' זירא ועם
 ר' חנינה.
 רב שמואל בר חייא - תלמיד רבי אלעזר ורבי מני.
 רבי שמואל בר חלפתא - תלמיד רב אדא בר אהבה, רבו של רבי ירמיה.
 רבי שמואל בר חנינא - תלמיד רב אסי. מסר בשם רבי הושעיה.
 רב שמואל בר כהנא - ר' ירמיה מסר בשמו.

- רבי שמואל בר נחמני - פרטים נוספים בעמ' 84.
- רבי שמואל בר נתן תלמיד ר' חנינא ובנו ר' חמא.
- רבי שמואל בר סוסרטא - מסר בשם ר' אבהו.
- רבי שמואל קפודקיא - ר' יונה ורבי אבין מוסרים בשמו.
- רבי שמעון בריה דרבי אייבו - ..
- רבי שמעון בר אבא - תלמיד שמואל, עלה מבבל לארץ-ישראל, בארץ-ישראל קיבל מפי ר' חנינא ור' יוחנן.
- רבי שמעון בר אמי - ר' ברכיה מסר בשמו.
- רבי שמעון בן זירוד - תלמיד ר' יוחנן.
- רבי שמעון בן יהוצדק (השני) - . חברו של ר' חייא בר זרנוקי.
- רבי שמעון בן יוסינה - מסר בשם רבי אושעיא וריש לקיש.
- רבי שמעון בן יעקב דמן צור - .. תלמיד ר' יוחנן.
- רבי שמעון בן נזירא - מסרו בשמו ר' לוי ור' סימון. מסר בשם ר' יצחק.
- רבי שמעון בר מיישא - תלמיד רבי אלעזר.
- שמעון בר נרשייא - רבו של רבי אבא בר כהנא.
- רבי שמעון בן קיסמא - תלמיד ריש לקיש.
- רבי שמעון בן שקפא - ר' יודן מסר בשמו.
- רבי שמעון המחזוי - מסר בשם רבי יוחנן.
- רבי שפטיה - תלמיד ר' יוחנן.
- רבי תחליפא - אביו של רב נסא.
- רבי תחליפא בר אימי - תלמיד רבי אלעזר, חברו של רב הונא בר חנינא.
- רבי תחליפא בר מערבא - שימש כ"תנא" בבית מדרשו של ר' אבהו.
- רבי תחליפא חמיו דר' אחא - שניהם מסרו בשם רבי שמואל בר נחמן.
- רבי תחליפא דקיסרין - חברו של ר"ז.
- רבי תנחום - מסר בשם ריב"ל, ר' אסי ורבי יוחנן.
- רבי תנחום בר מריון - מסר בשם רבי יוחנן.
- רבי תנחום בר חייא - מסר בשם ר' יוחנן וריב"ל, מכונה גם "איש כפר עכו". רבי אסי מסר בשמו.
- רבי תנחום בר עילאי - מסר בשם רבי נחום בר סימאי ורבי יוסי בר חנינה.

דור רביעי

- רבי אבא בר אמי - רבי ברכיה מסר בשמו.

- רבי אבא בר ביזנא - תלמידו של רבי אסי.
 ר' אבא בר זמינא - תלמיד ר' זירא.
 רבי אבא הכהן בר פפא - ר' הונא מסר בשמו.
 רבי אבא חסידא - מסר בשם ר' זירא.
 רבי אבא בר יהודה (יודן) - מבעלי האגדה. מסר בשם ר' אחא ובשם ר'
 יודה בר' סימון ובשם ר' אבא.
 רבי אבא מרי אחוי דר' יוסי - ... אחיו של האמורא ר' יוסי, תלמיד ר' יצחק בן
 אלעזר.
 אבא צידוני - מסר בשם ר' שמואל בר נחמן.
 רבי אבדימא דציפורן תלמיד רב מנא -
 רבי אבדימי אחוה דר' יוסי - ... אחיו של האמורא ר' יוסי.
 רבי אבדימי בר טובי -
 רבי אבדימס -
 אבוה דרב ספרא -
 רבי אבונא ספרא -
 רבי אבימי בריה דר' אבהו -
 רבי אבימי בר טובי - תלמיד ר' אבהו. חמיו של ר' רבינא.
 אבין בר בנימין - מסר בשם ר' אבא בנו של רב פפי.
 רבי אבין בר כהן - תלמיד רבי אסי.
 רבי אדא בר אבימי - תלמיד ר' זירא ורבי חנינא.
 רבי אדא בר עזא - תלמיד רבי אסי.
 רבי אהבה בריה דרבי זירא -
 רבי אחא - פרטים נוספים בעמ' 84.
 רבי אחא בר חנינא - תלמידם של רבי אסי ורבי אבהו. מסר בשם
 רבי חייא דציפורין ובשם רבי חונה דציפורין.
 רבי אחא בר סימון -
 רבי אחא שר הבירה -
 רבי אחאי -
 רבי אמאי ורדינאה - תלמיד רבי אבהו.
 רבי בוסנא -
 רבי ביסנא - חברו של ר' אבין. מסר בשם רבי לייא ורבי
 יוסי בר חנינה.
 רבי בנימין בר גידל - חברו של ר' אחא. מסר בשם רבי יוחנן.
 רבי בנימין בר לוי - תלמיד רב אמאי.

- רבי בר חוטא - ר' שמעון בר חוטא.
 בר ישיטה - בנו של ר' חנינא, היה אמורא של ר' אבהו.
 בר מרנא -
 בר עולא -
 רבי ברכיה - מגדולי בעלי האגדה, תלמיד רבי חלבו.
 רבי גוריון - חברו של רבי יונה. מסר בשם רבי יוסי בן
 חנינא וריש לקיש.
 רבי דוסא ממלחיא - מסר בשם ר' אחא.
 ר' דוסי סבא -
 הון בריה דרב נחמן - בנו ותלמידו של רב נחמן.
 רב הונא בר אבין - עלה מבבל לארץ־ישראל, מסר בשם רב אחא.
 רב הונא בריה דרב איקא - תלמיד רבי אבהו.
 רב הונא בר אמי - תלמיד רבי פדת, בנו של ר' אלעזר.
 רבי הונא בריה דרב איקא - תלמיד רבי אבהו.
 רב הונא בר אבין הכהן - מחכמי בבל שעלה לארץ־ישראל. בבבל למד
 אצל רב יוסף, ובארץ־ישראל ללמד אצל ר'
 ירמיה.
 ר' הלל בן פזי -
 רבי הלל בריה דר' שמואל בר נחמני - מבעלי האגדה.
 רב המנונא ספרא -
 רבי זבדא - מסר בשם ר' אסי ור' אבא בר ממל.
 רבי זכאי דשאב - מסר בשם ר' שמואל בר נחמן.
 זוגא - קרוב של אבא בר זבדא.
 רבי זכריה - תלמיד ר' אמי.
 רבי זעירא בר ר' אבהו - תלמיד אביו ור' אלעזר.
 רבי זעירא בר אבונא - מסר בשם ר' ירמיה.
 רב חגי - בבבל למד אצל רב הונא, ובארץ־ישראל למד
 אצל רבי זעירא (זירא).
 רבי חגי בן אלעזר -
 רבי חזקיה - תלמיד רבי ירמיה, ר' יוסי ור' אבהו, חברו של
 רב הונא השני, רב מנא היה תלמידו.
 חזקיה בר בילוטו - תלמיד רבי אבהו.
 רבי חזקיה בר יעקב בר אחא - מסר בשם רבי יוסי בן חנינא.
 רבי חזקיה חוקוק - חברם של רב הונא (השני) ור' פנחס.

- רבי חייא בר אדא דמן יפו - מחכמי האגדה.
 רבי חייא בריה דר' יצחק עטושיא -
 רבי חייא בר פפא - תלמיד ר' זירא. מסר בשם רבי אחא בר פפא.
 רבי חייא בריה דרב פפי - חברו של ר' יהושע דסכנין.
 רבי חייא ציפוראה - תלמיד רבי אמי.
 רבי חנינא סבא - תלמיד ר' אסי.
 רבי חלבו בן ר' חילפי בר סמקאי - מסר בשם ר' סימון.
 רבי חלפי בר זביד - מסר בשם ר' אסי.
 רבי חלקיה - מחכמי האגדה, תלמיד רבי סימון, היה רבו של רבי פנחס בר חמא.
 רבי חמא בר פפא - תלמיד רבי יהודה בר סימון.
 רבי חנינא בריה דר' אדא - מחכמי האגדה.
 רבי חנינא שילקא - מחכמי האגדה.
 רבי חנינא בר אנדריי - מסר בשם רבי שמואל בר סוטר.
 רבי חנינא בריה דר' אבהו
 רבי חנן בריה דרבי ברכיה בוצרייה - מחכמי האגדה, מסר בשם ר' ירמיה.
 רבי חנניה בן אחוי דר' הושעיא -
 רבי חנניה בר עכברי -
 רבי חנניה בן פזי -
 רבי טביומי - מחכמי האגדה, מסר בשם ר' ירמיה.
 רבי טובי - מסר בשם רבי אבהו.
 רבי יהודה בר ביני -
 רבי יהודה בר גדיא -
 רבי יהודה גרין -
 רבי יהודה בר שילא - תלמיד רבי אסי.
 רבי יהושע בר אבין - בשמו מסרו רב הונא, ר' חוניה, ר' מנחמא.
 מסר בשם ר' לוי ור' סימון.
 רבי יהושע בן ביתוס - מסר בשם ר' יהודה בר סימון.
 רבי יהושע בר נחמיה - מסר בשם רבי חנינא בר יצחק.
 רבי יהושע דסכנין - תלמיד רבי לוי, וכן מסר בשם רבי שמואל ובשם ר"א.
 רבי יודן אבוי דר' מתניא -
 רבי יודן בר פליא - תלמיד רבי יונה.
 רבי יודן מגדליא - חברו של ר' יוסי בר יעקב.

- רבי יוחנן אחוה דרב ספרא - ...
- רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבינא -
- רבי יוחנן בר נחמן - ... ר' יהודה הלוי ב"ר שלום מסר בשמו.
- רבי יוחנן דיפו - ... תלמיד ר' פנחס בר חמא.
- רבי יונה - ... פרטים נוספים בעמ' 85.
- רבי יונתן בן חגי - ...
- רבי יונתן קיפא - ... אחיו של מנחם בר מבסימא.
- רבי יוסי - ... פרטים נוספים בעמ' 85.
- רבי יוסי איש צייתור - ...
- רבי יוסי בר ביבין - ... מסר בשם רבי יוחנן ושמואל.
- רבי יוסי בן יוסי - ... מסר בשם ר' יוחנן ובשם ר' יצחק בן אלעזר.
- רבי יוסי בר יעקב - ...
- רבי יוסי בר ירמיה - ... מסר בשם ר' דוסתאי ורבי אלעזר.
- רבי יוסי בר נחמיה - ...
- רבי יוסי דמן יוקרת - ... רבו של ר' יוסי בר אבין.
- רבי יוסי צידוניה - ... תלמיד ר' ירמיה. מסר בשם רבי יוחנן.
- רבי יוסנא - ... מסר בשם ר' אמי ור' אחא.
- רבי יוסף בר חנין - ... שאל מרבי אבהו.
- רבי יושוע בר גיזורה - ... תלמיד ר' זירא.
- רבי ינאי קפודקאי - ...
- רבי יסא בר ברתיה דר' יסא - ... מסר בשם רבי ירמיה.
- רבי יעקב איש כפר נבוריא - ...
- רבי יעקב בר אבבי - ... מסר בשם ר' אחא ורב ששת.
- רבי יעקב בר אבינא - ... חברו של ר' ברכיה. מסר בשם רבי אבה בר כהנא.
- רבי יעקב בר דסי - ...
- רבי יעקב בר זבדי - ... תלמיד ר' אבהו ור' יוסי, היה חברו של ר' ירמיה.
- רבי יעקב בר סוסי - ... תלמיד ר' אסי.
- רבי יצחק בן אלעזר (השני) - ... רבו של ר' אושעיא בר' שמאי
- רבי יצחק בר אלישיב - ... רבו של ר' מנא.
- רבי יצחק בר ביסנא - ... תלמיד רבי אמי.
- רבי יצחק בר זעירא - ...
- רבי יצחק בריה דר' חייא כתובה - חברו של ר' יודן.

- רבי יצחק בריה דרבה בר בר חנה -
 רבי יצחק סחורה -
 רבי ירמיה בן אלעזר - מגדולי בעלי האגדה בדורו.
 רבי ישמעאל בר נחמן - מסר בשם ר' יונתן.
 רבי לוי בר חיתה - מסר בשם ר' אבא בנו של ר' חייא בר אבא.
 רבי לוי צנבריא -
 רבי לוליאני בר טברין - תלמיד ר' יצחק בר נפחא.
 רבי מנא דשאב - תלמיד ריב"ל, מסר בשם ר' יהושע דסכנין.
 רבי מנחם אחי ר' גוריון -
 מנחם בר מבסימא - אחיו של יונתן קיפא.
 רבי מנחם חתניה דר' אלעזר בר אבינא - מסר בשם ר' יעקב בר אבינא.
 מנשא -
 רבי נחום שמעיה דר' אבהו - ... שמשו ותלמידו של רבי אבהו.
 רבי נחומי בריה דר' חייא בר אבא - בנו של ר' חייא בר אבא.
 רבי נחמיה - חברם של ר' ברכיה, ר' עזריה ור' פנחס.
 רבי נחמיה בר חנינא - חברו של ר' יצחק בר חייא.
 רבי נחמיה חתניה דביה נשיאה - תלמיד ר' אמי ור' אסי.
 רב נחמן בר כהן -
 ניקומכי - תלמיד ר' זעירא.
 רבי נסא - חברו של ר' יונה, מכונה גם ר' נסא דקיסרין.
 רבי נתן -
 עולא שכפא - תלמיד ר' דוסא.
 רב ענן בר יוסף -
 רבי עקיבא בר זבדי - מסר בשם רבי אבהו.
 רבי פנחס בר חמא הכהן - נשא ונתן עם ר' יוסי, היה רבו של ר' חנניה.
 רבי פרוזדק בר נחשא - מסר בשם רבי יהודה ברבי סימון.
 רבי שמואל - תלמיד ר' אבהו ור' זירא.
 רבי שמואל אחוה דר' פנחס בר חייא -
 רבי שמואל אחוי דר' אושעיא - .
 רבי שמואל אחוי דר' ברכיה - ..
 רב שמואל בר איניא - תלמיד רב אחא.
 רב שמואל בר ייבא - נשא ונתן עם רבי אבא.
 רב שמואל בר סוסרטאי - מסר בשם רבי אבהו.
 רב שמואל קפודקיא - תלמיד רבי יונה, רבי אבין מסר בשמו.

- רבי שמעון בריה דר' אבהו - ...
- רבי שמעון בר זביד - תלמיד רבי יצחק בן טבלא.
- רבי שמעון בן זכריה -
- רבי שמעון דיינא - תלמיד ר' זירא.
- רבי שמעון לודייא - מסר בשם ר' סימון.
- רבי שמעון קמטריא - שאל את רבי חייא בר אבא.
- רבי תחליפא בר יעקב -
- רב תחליפא בר מערבא - תלמיד ר' אבהו.
- רבי תנחום בוצרייא -
- רבי תנחום בר יודן -
- רבי תנחום בר פפא -

דור חמישי

- רבי אבא בר כהן - תלמיד ר' יוסי ור' יונה.
- רבי אבא בר נגרי -
- רבי אבא בר פפי - תלמיד רבי יוסי, רבו של רבי מנא, חברו של ר' יהושע דסיכנין.
- רבי אבא דמן כיפה - תלמידו של רבי יונה.
- רבי אבא מרי - תלמידו של ר' חזקיה, חברם של ר' אליעזר בר' יוסי ור' מתניא.
- רבי אבין ציפוראה -
- רבי אדא בר חוניא -
- רבי אושעיא בר' שמאי -
- רבי אידי דחוטריה - תלמיד ר' ירמיה.
- רבי אליעזר ברבי יוסי - בנו של האמורא המפורסם ר' יוסי, חברם של ר' אבא מרי, ר' מתניה, ר' יוסי בר' בון ועוד.
- רבי אלעזר בר מרום - תלמיד רבי יונה.
- רבי אלעזר דרומיא - תלמיד רבי יוסי חברו של רבינו יונה.
- רבי אריסטי - מסר בשם ר' ברכיה.
- רבי אשיאן (השני) - תלמיד ר' יונה ור' אחא.
- רבי בורקי - תלמיד רבי מנא (השני).
- רבי גמליאל - היה נכדו של גמליאל דקונתיה.
- רבי גרשום - מסר בשם ר' אחא.
- רבי דרוסא - חברו של רבי יוסי בר אלעזר.
- רב הונא הכהן בר אבין - רבו של רבי תנחומא בר אבא בעל התנחומא.

- רבי הלל בן פזי - תלמיד רבי יוסי.
 רבי זבדי בריה דרבי יעקב בר זבדי - מסר בשם ר' יונה.
 רבי זכאי דאלכסנדריה -
 רבי חייא בר אדא (השני) - תלמיד רבי אחא ורבי מנא בנו של ר' יונה.
 רבי חייא בר לולייני - חברו של רבי יוסי בי רבי בון.
 רבי חייא בר מריה - תלמיד רבי יונה ורבי יוסי, חברו של רבי מנא (בנו של ר' יונה).
 רבי חייא בר עוקבא -
 רבי חנינא בר אמי - מסר בשם רבי יהושע דסכנין.
 רבי חנינא בריה דר' הלל -
 רבי חנינא דציפורין - פרטים נוספים בעמ' 85.
 רבי חנינא ענתונייא - תלמיד ר' מנא ור' זירא, חברם של ר' יונה ור' יוסי.
 רבי חנן בריה דר' ברכיה בוצרייה - מסר בשם ר' ירמיה.
 רבי חסידא - תלמיד ר' חזקיה ור' יוסי.
 רבי טיופה סמוקא - תלמיד רבי יוסי.
 רבי יהודה בר טיטוס - תלמיד רבי אחא. בשמו מסרו רבני דקיסרין.
 רבי יהודה בר סיגנא - מסר בשם רבי אחא.
 רבי יהודה בר שלום - תלמידו של ר' יוסי, חברו של רבי פנחס. מסר בשם רבי אליעזר ור' יעקב בר זבדי.
 רבי יהודה הכהן בר אבין - תלמיד רב ביבי.
 רבי יהודה נשיאה (השלישי) - פרטים נוספים בעמ' 85.
 רבי יהושע בריה דר' טימי - פרטים נוספים בעמ' 85.
 רבי יהושע דרומיא - תלמיד רבי יונה ורבי יוסי.
 רבי יודא גוזריא - מסר בשם רבי אחא.
 רבי יודא בר סיסין -
 רבי יודן בריה דר' חמא דכפר תחומין
 רבי יודן בר חנין -
 רבי יודן בר פליא - תלמיד ר' יונה.
 רבי יודן ברבי - מסר בשם רבי ברכיה.
 רבי יודן בר שקלי -
 רבי יודן ענתונדריא -
 רבי יודן קפודקיא - תלמיד חבר לר' יוסי.
 רבי יוחנן בר יישוע -

- רבי יוחנן בר מריא - תלמיד ר' פנחס.
 רבי יוחנן בר פפא - ר' עזריה מסר בשמו.
 רבי יוחנן דיפו - שאל את רבי פנחס בר חמא.
 רבי יוסטי חברא - מסר בשם רבי ברכיה.
 רבי יוסי בר אבין - פרטים נוספים בעמ' 85.
 רבי יוסי בר זבידא - י"א שהוא ר' יוסי סתם. חברו של ר' יוסי בר אבין.
 רבי יוסי דרומיאי - תלמיד ר' יונה.
 רבי יוסי בר קסריי -
 רבי ינאי זעירא -
 רבי יסא קוצירא - חתנו של ר' יוסי. מסר בשם רבי יוסי סמפון.
 רבי יעקב בר פליטי -
 רבי יעקב דרומיאי - תלמיד ר' יוסי.
 רבי יצחק בר קצרתה - מסר בשם רבי יונה.
 רבי יצחק בר חייא -
 רבי ישמעאל בר תנחום -
 רבי לוי בר זכריה - מסר בשם ר' ברכיה.
 רבי ליונטי - תלמיד ר' יונה.
 מגבילה - אחיו של ר' אבא בר כהן.
 רבי מנא (השני) - פרטים נוספים בעמ' 85.
 רב מרי בר יעקב - ר' יודן מסר בשמו.
 רבי מתניה - בנו של רבי יודן.
 רבי נחמיה איש כפר סיחון - חברו של ר' עזריה.
 ר' ניהא בר סבא - תלמיד רב יונה.
 רבי נתן בר אלעזר -
 רבי נתן בריה דר' ברכיה -
 רבי נתן החבר - מסר בשם ר' אחא.
 רב עולא - ירד לבבל בסוף ימי רבא, מרבותיו של רב אשי.
 רבי עזריה - תלמיד ר' מנא.
 רבי פטרוקי אחוה דרבי דרוסא - מסר בשם רבי בא בר בינה.
 רבי פלטיא דנוה - רבי שמואל מסר בשמו.
 רבי פליפא בר פרוטה - תלמיד ר' זירא ור' יונה.
 רבי פנחס - תלמיד ר' יוסי חברו של ר' יונה, חברם של רב הונא ור' חזקיה.

- רבי פנחס בי ר' חנינא -
- רבי פנחס החבר -
- רבי (השני) - פרטים נוספים בעמ' 85.
- רבי רדיפה - מסר בשם ר' יונה ור' אחא.
- רבי שיין - תלמיד רב אחא.
- רבי שמאי - תלמיד רב אחא, נשא ונתן עם ר' מנא.
- רבי שמואל בר אבדימי - תלמיד רבי מנא.
- שמואל הזקן - תלמיד רבי אחא.
- רבי שמואל בר אחא - תלמיד רב פפא.
- רבי שמואל כוזית - ר' תנחומא מסר בשמו.
- רבי שמואל בר תנחום - תלמיד רבי תנחום.
- רבי שמעון בר כרסנא - תלמיד רבי אחא.
- רבי תנחום אדרעיא -
- רבי תנחום בר מרי - מסר בשם ר' יוסי.
- רבי תנחומא - פרטים נוספים בעמ' 86.
- רבי תפדאי - מסר בשם ר' אחא.

דור ששי

- רבי אבדימי - מאחרוני אמוראי ארץ ישראל, תלמיד ר' מנא.
- רבי אושעיא בר שימי - תלמידו של ר' יצחק בר אלעזר.
- רבי אלעזר בן חגייא - תלמיד רבי מנא (השני).
- רבי ארמניא -
- ר' גמליאל בר ר' אלעאי - תלמיד ר' מנא.
- רבי גמליאל ברבי חנינא - תלמיד ר' מנא.
- רב הונא - תלמיד רב אשי.
- רבי הלל דכיפרא -
- רבי הלל חתנו דר' יוסי בר אבון - חתנו ותלמידו של ר"י בר אבין.
- רבי יונה בוצריה - תלמיד ר' מנא.
- רבי יוסטא בר שונם - תלמיד ר' מנא.
- רבי יצחק בר גופתא - תלמיד ר' מנא.
- רב יצחק בר מרי - תלמיד ר' יוסי בר אבין.
- רבי יצחק קסקאה - תלמיד ר' יוסי בר אבין.
- רבי מנחמא - מחכמי האגדה, מסר בשם רב, ר' חייא, ר' אבין, ר' אחא, רבי אליעזר בר יוסי, רבי ביבי, רבי אמי ועוד.

- רבי נחמן - תלמיד ר' מנא
- רבי עקיבא - תלמיד ר' מנא (השני).
- רבי שמואל בר' יוסי בר' בון - .. בנו ותלמידו של רבי יוסי בר אבין, חברו של רב מתניה, מאחרוני אמוראי ארץ ישראל.
- רבי שמעון בר הלל - בנו ותלמידו של רבי הלל בר פזי שהיה תלמידו של רבי יוסי חברו של ר' יונה.
- רב ששעה - בנו של ר' שמואל בר אבדימי.
- רבי תנחום בר ירמיה - תלמיד ר' מנא (השני).
- רבי תנחום דכפר גון - אביו ר' יוסי היה מראש הדור הרביעי בארץ ישראל וחברו של רבי יונה. מסר בשם אלעזר בי ר' יוסי.

אינדקס כללי

אבקת רוכל 175	אביי בר אבין 351, 352	אבא מרי אחוי דר' יוסי 378	א
אברבנאל 167	אביי בר הונא 344	אבא מרי ריש גלותא 75, 351	אבא 68, 73, 77, 84, 88, 91, 106, 110, 114, 123, 345, 350, 351, 355, 366, 370, 371, 373, 376, 378, 382
אברהם 8, 9, 11, 26, 47, 210	אביי בריה דר' אבהו 351	אבא סוראה 351	אבא אומנא 344
אברהם אבולעפיא 155	אביי קשישא 339	אבא סלא רבא 351	אבא אושעיה איש טורייא 351
אברהם אבינו 7, 10, 89, 99	אבים 29	אבא צידוני 378	אבא אריכא 67
אברהם אבלי הלוי גומבינר 189	אבים בן רחבעם 33, 40, 41	אבא שאול 55, 57	אבא בר אבא בר ממל 351
אברהם אבן דאוד הקדוש 143	אבימי 75, 76, 78, 83, 113, 339, 342, 348, 349	אבדימא דציפורן תלמיד רב מנא 378	אבא בר אבינא 344
אברהם אבן עזרא 142	אבימי בר טובי 378	אבדימי 386	אבא בר אחא 363
אברהם אזולאי 179, 183	אבימי בר פפי 344	אבדימי אחוה דר' יוסי 378	אבא בר אמי 377
אברהם אזכור 235	אבימי בר רחבה מפומבדיתא 75, 351	אבדימי בר טובי 378	אבא בר בינא 378
אברהם אלקנה כהנא שפירא 267	אבימי דמין חבריא 344	אבדימי דמן חיפה 366	אבא בר זבדא 71, 73, 339, 379
אברהם בורנשטיין מסוכצ'וב 238	אבימי מהגרונא 355	אבדימי הראשון 342	אבא בר זוטרא 344, 366
אברהם בנו של הרמב"ם 147	אבימי נותאה 339	אבדימס 378	אבא בר זמינא 378
אברהם בן עוזז 177	אבימי סנתוואה 352	אבה בר כהנא 381	אבא בר חמא 339
אברהם בר איסמעאיל 156	אבימלך 23, 24	אבהו 69, 73, 74, 82, 83, 84, 85, 88, 106, 345, 355, 359, 366, 367, 371, 373, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383	אבא בר טבליי 339
אברהם ב"ר אסמעיל 160	אבימלך בן גדעון 23	אבהו בר זוטרת 367	אבא בריה דרבה בר רב הונא 351
אברהם בר דוד מפושקירא 146	אבין 84, 344, 377, 378, 382	אבהו ור' זירא 382	אבא בר יהודה (יודן) 378
אברהם ברוידא 193	אבין איש נחום 371	אבודרהם 159	אבא בר כהן 85, 383, 385
אברהם ברוכים 100	אבין בר בנימין 378	אבוא בר איהי 339	אבא בר כהנא 83, 369, 371, 377
אברהם בר - חייא 141	אבין בר הונא 344	אבוא בר גניבא 355	אבא בר ממל 366, 371, 379
אברהם ב"ר יחיאל מיכל דנציג 218	אבין בר חייא 366	אבוא בר גניבא 351	אבא בר מניומי 344
אברהם בר יצחק 144	אבין בר כהן 378	אבוא דר' אבין 351	אבא בר מגוי 362
אברהם בר משה - בן הרמב"ם 149	אבין בר רב אדא 365	אבוא דרב ספרא 378	אבא בר נגרי 383
אברהם בר נתן הירחי 142, 147	אבינדב 25	אבוא דר' זירא 339	אבא בר עילאי 344
אברהם בר רב שרירא 124	אבין דמן נשיקיא 339	אבוא דשמואל 65, 67, 68, 363	אבא בר פפא 344
אברהם בר שמואל אבן חסדאי 150	אבין נגרא 339	אבוא דשמואל בר אמי 366	אבא בר פפי 383
אברהם בר שרירא 124	אבין ציפוראה 383	אבוא דשמואל בר רב יצחק 339	אבא בר רב יצחק 344
אברהם גלאנטי 176, 179	אבין תורן 338	אבומאי 129	אבא בר שומני 339
אברהם דוד מבוטשאטש 222	אבי ראשי הישיבות 265	אבונא ספרא 378	אבא דמן כיפה 383
אברהם די בוטון 176	אבירם 18	אבון בר חייא 351, 370	אבא הכהן 366
אברהם הגאון 124	אביתר 41	אבון הלוי 351	אבא הכהן בר פפא 378
אברהם הכהן יצחקי, 225, 241	אבמכיס 366	אבטלוס 338	אבא (הראשון) 344
אברהם הלוי 193, 197	אבן בוחן 142	אבטלמוס 59	אבא (השלישי) האחרון 359
אברהם המלאך 205	אבן האזל 251, 267	אבטליון 53, 89, 110	אבא (השני) 355
אברהם זכות 137, 166, 168	אבן העזר 142, 192	אביאסף 148	אבא חנן 60
אברהם חיון 200, 211	אבני מילואים 216	אביגיל 25, 47	אבא חסידא 378
אברהם חיים נאה 251	אבני נזר 238, 241	אביה 24, 27, 29	אבא יוסי בן חנן 338
אברהם חיים עדס 242	אבני צדק 225	אביהוא 16	אבא כהן ברדלא 338
אברהם חיים שור 192	אבני קודש 213	אביתור 245	אבא מהגרונא 344
אברהם חפוטא 270	אבני שיש 213	אבי החקירות בדיני הגמרא 245	אבא מרי 383
אברהם יהושע העשיל מאפטא 219	אבן ישראל 265	אבי העזרי 148, 265	
	אבן עזרא 135, 142	אביו של שמואל 67	
	אבנר בן נר 25	אביטל 25	
	אבן שאהין 127	אביי 61, 73, 75, 76, 77, 86, 88, 105, 111, 114, 339, 344, 345, 348, 350, 351, 356, 358, 359, 360, 376	
	אבצן 23		

- אונקלוס הגר 58, 88, 100
 אוצרות הב"ח 183
 אוצרות החיד"א 213
 אוצרות יוסף 241
 אור ה' 161, 162, 163
 אור האמת 204
 אור הגנוז 179, 183, 198
 אור החיים 197, 245
 אור החיים הקדוש 201, 244
 אור החמה 183
 אור הלבנה 183
 אור המאיר 223, 246, 251
 אור העמים 172
 אור הצפון 243
 אורות אילים 220
 אורות הקדוש 246
 אורות הרא"ה 246
 אורות התשובה 246
 אורות חיים 229
 אור זרוע 148, 151, 153, 155, 160, 161
 אור זרוע הקטן 151
 אור חדש 178, 252
 אורחות חיים 157, 158
 אור חיים 163
 אורח לחיים 180
 אורח מישור 188
 אורח צדקה 204
 אורי 16
 אוריה 26, 41
 אוריה הנביא 32
 אור יהל 247, 263
 אוריה מקרית - יערים 47
 אור יחזקאל 257
 אורים ותומים 202
 אורי מסטרליסק 219
 אור יקר 176
 אורי"קר 173
 אור ישראל 217, 231, 237, 246, 260
 אור לי 236
 אור לישרים 237
 אור לציון 263
 אור מאיר 261
 אור פני מנשה 222
 אור צדיקים 175, 186
 אור רש"ז 235
 אור שמה 243, 265
 אור תורה 181, 204, 243
 אושעיא 66, 68, 74, 82, 83, 88, 106, 340, 341,
- אהבת ה' 252
 אהבת חסד 245
 אהבת יהונתן 202
 אהבת ישראל 246, 259
 אהוד בן גרא 22
 אהליאב בן אחיסמך 16
 אהלי יעקב 178
 אהל יעקב 213
 אהלי שם 232
 אהל מועד 163
 אהל נפתלי 220
 אהרון 14, 16, 47, 359
 אהרון בלומין 164
 אהרון בן יעקב הכהן 158
 אהרון בן מאיר 120
 אהרון בר משה בן מאיר 132
 אהרון הגדול מקרלין 204
 אהרון הכהן 15
 אהרון הלוי 154
 אהרון מקרלין 204
 אהרון קוטלר 254
 אהרן 18, 23, 24
 אהרן בר רב יוסף גאון 126
 אהרן הגדול מקרלין 228
 אהרן וולקין 249
 אהרן כהן 269
 אהרן מזיטומיר 215
 אהרן מקרלין 228
 אהרן משרקי 203
 אהרן ראטה 242, 250, 268
 אהרן רוקח מבעלז 253
 אהרן שמואל קידנובר 188
 אוהב ישראל 219
 אוהב משפט 163
 אוהל ישרים 225
 אוהל מועד 158, 162, 242
 אוהל רחל 237
 אוהל שרה 272
 אוויה 79
 אוויל מרודך 32, 44
 אר"ז הקצר 155
 אוזני ירושלים 236
 אויא סבא 106, 355
 אויא סבא א' 345
 אולפנא 342
 אומר אני מעשי למלך 249
 אומר השכחה 211
 אומרים 113
 אונן 12
 אונקלוס 99
- אגרת צפון 232
 אגרת קודש 251
 אגרת רב שרירא גאון 126
 אגרת תימן 150
 אדא 106, 339, 350, 366
 אדא בר אבימי 378
 אדא בר - אהבה 106
 אדא בר אהבה 70, 78, 88, 346, 348, 376
 אדא בר אהבה (הראשון) 339
 אדא בר אהבה (השלישי) 359
 אדא בר אהבה (השני) 355
 אדא בר אחוה דר' יהודה 345, 366
 אדא בר חבו 359
 אדא בר חוניא 383
 אדא בריה דרב איקא 359
 אדא בר מניומי 78, 112, 359, 362
 אדא בר מתנא(ה) 355
 אדא בר מתנה 106, 345
 אדא בר עזא 378
 אדא בר שמעון 371
 אדא בר תחליפא 366
 אדא דיילא 345
 אדא דמן דיפו 371
 אדא דמן קיסרי 371
 אדא (הראשון) 355
 אדא משוחאה 345
 אדא סבא 353
 אדא סבולאה 356
 אדא קרחינאה 355
 אדוניהו 26
 אדיר במרום 198
 אדם 5
 אדם הראשון 48
 אדמון 53
 אדמורי בעלז ח"ג 243
 אדמו"ר מהר"ש 226
 אדמו"ר מחב"ד 268
 אדמו"ר מפיאסצנא 243
 אדמת קודש 199
 אדרא זוטא 100
 אדרא רבה 100
 אדריאנוס קיסר 58
 אדריינוס קיסר 58
 אדרמלך 42
 אדרת 246
 אדרת אליהו 210
 אהבה בריה דרבי זירא 378
- אברהם יהושע העשיל מקראקא 187
 אברהם יצחק הכהן קוק 246
 אברהם יצחקי הכהן 200
 אברהם ישעיהו קרליץ 251
 אברהם כהנא 122
 אברהם מיוחס 203
 אברהם מיוחס בכר 202
 אברהם מנחם הלוי שטיינברג 243
 אברהם מרדכי 261
 אברהם מרדכי אלתר 237
 אברהם מרדכי אלתר מגור 250
 אברהם סבע 165, 167
 אברהם עדס 256
 אברהם ענתבי 225
 אברהם פלאגי 235
 אברהם צבי הירש אייזנשטט 227
 אברהם קלויזנר 163
 אברהם קלמונוביץ 268
 אברהם שמואל בנימין סופר 228
 אברהם שמואל סופר 245
 אגדות אליהו 195
 אגודת אונז 238
 אגור 27, 102
 אגורה באהלך 210
 אגלי טל 238
 אגרא 366
 אגרא דכלה 222
 אגרא דשמעתא 271
 אגרות החזון איש 251
 אגרות הנצי"ב מוולוז'ין 233
 אגרות משה 260
 אגרות קודש 231, 241, 262
 אגרות רא"ה 246
 אגרות רבי יהודה אריה ממודינא 184
 אגרות רבי עזריאל הילדסהיימר 236
 אגריפס 52
 אגרת דרך ה' 175
 אגרת המוסר לרבי ישראל מסלנט 231
 אגרת הנחמה 142
 אגרת הרמב"ן 152
 אגרת הרמ"ז 191
 אגרות התשובה 151
 אגרות טעמים 184
 אגרת מבית דין צדק לונדון והמדינה 257

איכא בר חנינא 352	אחשוורוש 45, 281	אחא בר פפא 344, 345, 380	345, 347, 363, 366, 368, 375, 377
איכא בריה דרב אמי 356	אטלס עץ החיים 198	אחא בר רב 116, 362	אושעיא ברבי שמאי 85
איכא מפשרוניא 356	איבו 106, 352, 366	אחא בר רבא 78, 360	אושעיא בר חייא 363
איש בושת 25	איבומאי 122	אחא בר רב הונא 351	אושעיא בר חמא 363
איש כפר עכו 377	איבומאי בר רב אברהם 123	אחא בר רב עויא 371	אושעיא בר חמא בר ביסא 68
איש לוי ברצלוני 155	איבומאי הכהן בר רב מרדכי 129	אחא בר תחליפא 355, 356	אושעיא בר שמי 386
איש מצליח 257	אי גאון 134, 138	אחא ורב אחא 106	אושעיא בר' שמאי 381, 383
איש צבי 185	איגרא רמה 212	אחאי 116, 122, 378	אושעיה 66, 81, 82, 367
איש צדיק היה 255	איגרת רב שרירא גאון 132	אחאי בריה דרבה בר אבהו 117	אושעיה רבה 101
איתיאל 27	איגרת תימן 146, 149	אחאי גאון 130	אות חיים ושלום 247
איתן האזרחי 179	אידי 360, 366	אחאי משבחה 122	אותיות דרבי אליעזר 102
אך טוב לישראל 254	אידי בר - אבין 106	אחא מדיפתי 362	אותיות דרבי עקיבא 100
אלדד 17, 21	אידי בר אבין 75, 348, 357, 359, 360	אחא מהוצל 360	אזהרות 138
אלדד ומידד 21	אידי בר אבין (הראשון) 352	אחא (מפרקין) מפרזקיא 362	אזהרות לרב סעדיה גאון 132
אלה בן בעשא 35, 39, 40, 41	אידי דחוטריה 383	אחא סבא 356	אחא 82, 84, 105, 110, 117, 128, 371, 373, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386
אלה דברי הברית 236	אידי סרסיה 345	אחא קרחינאה 371	אחא (אחאי) כהנא בר מר רב 124
אלה המצוות 201	איוב 7, 13, 47, 48, 102	אחא רבה 128	אחא אריכא 345
אלחנן 127, 134	איזבל 29, 30, 36, 37	אחא שר הבירה 378	אחאב 30
אלחנן בונים וסרמן 249	איזבו 67, 340, 364	אחדבוי 339	אחאב בן עמרי 41
אלחנן וסרמן, 248, 264, 267, 268	איזבו בר נגרי 366	אחדבוי בר רב מתנה 345	אחאב בן עמרי 36, 39, 40
אלחנן פרלמוטר 274	איוזיק טירנא 240	אחור דבר אבוברם 356	אחא בר אבוי 360
אליהו 25, 41, 47, 89	איזול חריף 228	אחונאי כהנא בר רב פפא 128	אחא בר אדא 345
אליהוא בן ברכאל הבווי 47	איילה שלוחה 220	אחז 28, 31	אחא בר ביבי מר 360
אליהו אליעזר דסלר 252	איילת אהבים 176	אחז בן יותם 33, 40, 41	אחא ברבי חנינא 365
אליהו בעל-שם 182	איניא בן פזי 352	אחזיה 30	אחא בר בר חנא 371
אליהו "בעל שם" מלואנץ 178	איכה 48	אחזיהו 27, 29, 30, 36	אחא ברדלא 339
אליהו ב"ר שמואל מלובלין 197	אילא 373	אחזיהו בן אחאב 36, 39, 40, 41	אחא בר הונא 355
אליהו דוד רבינוביץ 246	אילא בריה דרב שמואל בר מרתא 339	אחזיהו בן יהורם 33, 40, 41	אחא בר חנינא 378
אליהו דוד רבינוביץ תאומים 236	אילון הזבולוני 23	אחזיהו מלך יהודה 37	אחא בריה דרב אוויא 360
אליהו די - וידאש 176	אילים 185	אחז מלך יהודה 38	אחא בריה דרב אחא 362
אליהו הכהן האיתמרי 195	אילנא דחיי 217	אחי 106, 352, 364	אחא בריה דרב איקא 345, 356
אליהו הנביא, 29, 36, 37, 41, 72, 101, 112	אילעא בר יברכיה 366	אחיה 89	אחא בריה דרב יוסף 360
אליהו זוטא 179, 193	אילעאי 369	אחיה השילוני 35, 41, 47	אחא בריה דרב ייבא 360
אליהו לופיאן 256	אילפא 364	אחימעץ 25, 41	אחא בריה דרב נתמן 351
אליהו מאני 235	איסור והיתר 139	אחינועם 25	אחא בר יוסף 76, 345
אליהו מוילנא 210	איסור והיתר הארוך 164	אחינועם היוזעאלית 25, 26	אחא בר יעקב 71, 73, 345, 355, 357
אליהו מזרחי 168	איסי 339, 380	אחיעזר 248	אחא בר יצחק 371
אליהו עיני בן הקף 53	איסי בן יהודה 60, 65	אחיתופל 26	אחא בר מניומי 351
אליהו קובו 194	איסי בר יני 338	אחר 111	אחא בר נתן 355
אליהו רבא 179	איסמעל תלמיד הרשב"א 158	אחר האסף 255	אחא בר סימון 378
אליהו רבה 193	איסר זלמן מלצר, 251, 255, 264, 265, 267, 269	אחרי החיים 166	אחא בר עזירא 362, 370
אליהו שפירא 179, 193	איפא 75, 113	אחרים 111	אחא בר עולא 351, 354
אלימלך מגרוד'וסק 243	איפה שלמה 246	אחרית השנים 236	אחא בר פנחס 351
אלימלך מלז'נסק, 204, 208, 216, 217, 219, 220	איפת צדק 260		
אלימלך מלז'ענסק 211	איצ'לה פוניבי'ער 245		
אליעזר 14, 57, 58, 60, 352	איכא בר אבין 345		

229	אלעזר חסמא	49, 50	104, 112, 372, 384
250, 258, 261	אלעזר מהגרונא	אלכסנדר סוורוס	אליעזר אבוי דר' יצחק בר נחמן
188	אלעזר מנחם מן שך	אלעא	366
71, 112	אלעזר מנחם שך	אלעאי	אליעזר אשכנזי
84, 112	אלעזר פלקלש	58, 83, 85, 106, 368, 370, 371, 373	אליעזר בן דודיהו ממרשה
234	אלעזר רוקח	אלעזר	47
246, 269	אלף בינה	18, 50, 51, 60, 68, 73, 74, 82, 83, 84, 114, 339, 340, 346, 369, 370, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 379, 381	אליעזר בן הורקנוס
239, 271	אלף המגן	אלעזר אבוחצירא	55, 99, 112
243	אלפסי זוטא	אלעזר אזכרי	אליעזר בן חלפתא
268	אלקנה	178	אליעזר בן יואל הלוי
219	אלשיך	אלעזר בטבריה	55, 104, 106
244	אמא שלום	אלעזר בי ר' יוסי	אליעזר בן יעקב הראשון
239	אמון	21	54
206	אמון בן מנשה	אלעזר בן אהרון הכהן	אליעזר בן צדוק
7	אמונה ובטחון	אלעזר בן אנטיגנוס	אליעזר בר אפרים מטון
200, 260	אמונה ופרנסה	אלעזר בן דודו	153
5	אמונות ודעיות	אלעזר בן דמא	אליעזר ברבי יואל הלוי
61	131, 145	אלעזר בן חנייא	169
89	אמונות ודעות	386	אליעזר ברבי יוסי
51, 364	אמונת שמואל	אלעזר בן חרטום	386
49	אמוץ	60	אליעזר בר יוסי
50	30, 41, 47	אלעזר בן יהודה	383
367	אמוראי במערבא	אלעזר בן יהודה מגרמיזא	אליעזר בר נתן
29, 36	אמוראי דמערבא	149	67
33, 40, 41	אמוראי דנהרדעי	אלעזר בן ירמיה	אליעזר גורדון
67, 69, 70, 71, 73, 75, 82, 83, 84, 88, 91, 106, 109, 112, 113, 338, 340, 345, 347, 350, 369, 371, 372, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382	112	58, 59, 87, 88	231, 239, 245, 249, 255, 257
345	אמוראי דפומבדיתא	אלעזר בן עזריה הכהן	אליעזר האגר
345	אמי אבוי דרבי אבדיימא דציפורן	57	אליעזר הגדול
345	אמי בר אבא	55, 57, 88	55, 57, 88, 99
360	אמי בר אבין	אלעזר בן ערך	אליעזר ולדינברג
185	אמי בר אדא הרפנא	69, 82, 112, 339, 365, 366, 367, 370, 375, 376	267
177	אמי בר חייא	אלעזר בן פרטא	אליעזר לנדא
42	אמי בר מתנה	55, 59	אליעזר מגרמיזא
10, 12	אמי בר קרחה	אלעזר בן קפרא	145, 150
48	אמי בר שמואל	61	אליעזר מטון
102	אמי ורדינא	אלעזר בן רבי שמעון	145
55	אמימר	88, 112	אליעזר פאפו
56	76, 77, 78, 88, 116, 356, 360	אלעזר בן שמוע	אלפיזו התימני
46	אמימר בר מר ינוקא	56, 57, 58, 60, 61, 88	47
45, 46, 47	אמי שפיר נאה	אלעזר בן שמוע	אליקים
185, 191	אם לבינה	112	32, 352
65, 66, 68, 88, 364	אמנון	אלעזר בן תדאי	אליקים גטניו
244	26	60	210
232	אמנון הקדוש ממגנצא	אלעזר בר אבינא	אלישבע אשת אהרון הכהן
12, 17, 35	אמציה	371	14
162	30	אלעזר ברבי שמעון	אלישבע בת עמינדב
163	33, 41	אלעזר בר (בן) צדוק	18
168	אמציה בן יועש	371	אלישע
	37	אלעזר בר הושעיה	41, 47, 89
	112	אלעזר ב"ר ינאי	אלישע בן אבויה
	אלעזר בר מלאי	366	אלישע הנביא
	אלעזר בר מנחם	371	אל כביר
	אלעזר בר מרום	371	366
	אלעזר גרמיזא	אלעזר בר מנחם	אלכסנדר
	99	אלעזר בר מרום	50, 52
	אלעזר דמן רומא	אלעזר גרמיזא	אלכסנדר
	85	אלעזר דרומא	51
	אלעזר דרומיא	383	אלכסנדר זוסלין (הכהן)
	אלעזר המודעי	אלעזר דרומיא	160
	59	אלעזר דרומיא	אלכסנדר זיסקינד מהורדונה
	אלעזר הקפר	59	209
	60, 61, 65, 66, 68, 88, 364	אלעזר דרומיא	אלכסנדר
	אלעזר זעירא	אלעזר דרומיא	366
	338	אלעזר המודעי	אלכסנדר ינאי
		59	50, 51, 53
		אלעזר הקפר	אלכסנדר מוקדון
		66, 68, 88, 364	46,
		אלעזר זעירא	
		338	

בית מאיר 243	בחי אבן פקודה 137	אשי מאוריאי 352	אפרים הכהן 189
בית נאמן 224	בחי בן אשר אבן חלאווה 158	אשכול הכופר 167	אפרים זלמן מרגליות 217
בית עולמים 224	בחי בר אשר אבן חלאווה 137	אשל אברהם, 189, 193, 209, 222	אפרים זלמן מרגליות מברודי 224
בית פנחס 213	בחי ב"ר משה אבן אלקוסטני 137	אשל רברבי 187	אפרים לניאדו 212
בית שמאי 104	בחינת הקבלה 184	אשר 13, 17	אפרים מנשה הכהן 253
בית שמואל 185, 191, 192	ב"י 171	אשר בן יחיאל 157	אפרים מרגנשבורג 141
בית שמש 265	ביאור הלכה 245	אשרי האיש 272	אפרים נבון, 190, 196, 202, 223
בלדד השוחי 47	ביאורי הגר"א 210	אשר יעקב אברהם קלמנקש 189	אפרים ספרא 371
בלהה 10	ביאורי הזוהר 226	אשר לשלמה 244	ארבעה טורים 159, 179
בלוטי 371	ביאורים על ספר חידושי המאירי 264	אשתורי הפרחי 157	אר"י 173, 197, 205
בלי חמוץ 184	ביאור על ספרא דצניעותא 181	אשתורי יצחק בר משה הפרחי 160	ארי במסתרים 263
בלעם 19, 47	ביבוי הלוי בר מר רבא מנהר פקוד 129	אשת פוטיפר 12	אריה יהודה לייב הכהן 193
בלק 19	ביני, 345, 346, 369, 372, 376, 384, 386	אתבעל מלך צידונים 36	אריה לויין 255, 271
בלק בן ציפור 19	ביבי בר אביי 356	אתון דאורייתא 241	אריה לייב 226
בלשצאר 44, 45	ביבי בר גידל 339	ב	אריה לייב גינצבורג 207
במדבר 48	ביבי (הראשון) 345	בא בר בינה 385	אריה לייב הכהן הלך 216
בנאה 364	ביבי (השני) 371	באור החיים 182	אריה פריינד 268
בן איש חי, 233, 238, 253, 256, 274	בייתוס 49	באלי 339, 345	אר"י הקדוש 177
בן איש חיל 238	ביכורי יעקב 228	באר הגולה 178, 187	אריון 68
בן גג בג 112	בינה לעתים 202	באר היטב 192, 199, 217	אריון מלך אלסר 105
בן בורגל 177	בין פסח לעצרת 252	באר יעקב 197	ארי נוהם 184
בן ברוך 351	בינת אדם 218	באר יצחק 234	אריסטובלוס 50, 51, 52
בן הוד 37	ביסא 65	באר מרים 183	אריסטי 383
בן זומא 58, 88	ביסנא 378	באר משה 240	ארי עלה מבבל 259
בן זכאי 125	בירא 371	באר שבע 179, 180	אריקלוס 52
בני אהובה 202	בית אברהם 218	באתי לגני 263	ארמניא 386
בני אהרן 239	בית אהרן 228, 249	בבא אלעזר 270	ארעא דרבנן 200
בן יאיר 227	בית אל 199, 266	בבא בן בוטא 54	ארפכשד 7, 8
בניהו בן יהוידע 27	בית אלוקים 175	בבא חאקי 241, 256	ארצות החיים 230
בן יהוידע 238	בית אפרים 217	בבא מאיר 259, 270	ארצות השלום 230
בניהו שמואלי 259	בית דוד 196, 203, 208	בבא סאלי, 241, 259, 268, 270	ארץ חיים 240
בני יהודה 250	בית דינו של שלמה 209	בבלייא 344	ארץ חמדה 230
בני יששכר 222	בית הבחירה 156	בגדי השרד 230	ארץ-ישראל 252
בנימין, 10, 11, 13, 17, 22, 28	בית הלוי 233, 240	בגדי ישע 181	ארץ ישראל - נחלת עם ישראל 257
בנימין בצרי 274	בית הלל 104	בדי הארון 156	ארתחסתא 45
בנימין בר גידל 378	בית ועד לחכמים 219	בדק הבית 154, 156, 175	אשד הנחלים 216
בנימין בר יונה מטודילה 143	בית חדש 183	בהא 371	אשי, 76, 77, 78, 79, 80, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 97, 101, 107, 109, 116, 356, 358, 360, 362, 363, 385, 386
בנימין בר יפת 346, 371	בית יהודה 201	בה"ג 120, 132	אשיאן בר יקום 371
בנימין בר לוי 378	בית יהודי 184	בוגדן חמלינצקי 170	אשיאן בר נגרי 371
בנימין זאב 164	בית יוסף 119, 167, 175	בוסאי 121	אשיאן בר נדבך 339
בנימין מוספיא 188	בית יעקב 171, 205	בוסנא 378	אשיאן (הראשון) 371
בנימין סלניק 180	בית יצחק 224	בוסתנאי 121	אשיאן (השני) 383
בני משה 253	בית ישראל, 217, 221, 224, 258, 261	בוועז 23, 25	אשיאן נגרא 371
בני נח 15	בית לחם יהודה 184, 249	בורקי 85, 383	אשי בר אבין 345
בנין ירושלים 240		ב"ח, 119, 186, 190, 192, 193	אשיין (הראשון) 367
בנין עולם 224		בחי 145	
בנין ציון 228			
בן יקה 27			

גידל בר מנשיא 340	81, 338, 364, 365, 367	ברוך בן יצחק מגרמיזא 147	בני רחבא 76
גילוי דעת 239	בר תוטני 364	ברוך בן-נריה 47	בן נח 15
גינת אגוז 155	בשר 124, 125	ברוך בער לייבוביץ 248	בנן של קדושים 365
גינת ביתן 150	בתי אבות 196	ברוך בר' יצחק 142	בן סירא 100
גינת ורדים 193, 197, 209	בתיה בת פרעה 18	ברוך האגר 246, 275	בן עזאי 59
גלגולי נשמות 180	בתי כהונה 191, 200, 204	ברוך הגר בן רבי מנחם מנדל מוויזניץ 234	בן פורת יוסף 207
גלות יהודה 184	בת פרעה 14, 27	ברוך הלוי עפשטיין 249	בן ציון אבא שאול 263
גליון המהרש"א 224	בת-שבע 25	ברוך ממז'בו' 215	בן ציון אטון 266
גליון הש"ס 221	בת שוע 12	ברוך שאמר 161, 249	בן ציון ברוך 260
גליוני הש"ס 241		ברונא 83, 339, 341, 349	בן ציון הכהן קוק 272
גלילאו גלילאי 185	ג	ברויה 56, 59	בן ציון חזן 242
גמדא 360	גאון בני תימן 230	בר זכאי 125	בן ציון מאיר חי עוזיאל 251, 273
גמליאל 56, 57, 58, 65, 67, 81, 84, 85, 89, 104, 107, 111, 113, 367, 383	גאון יעקב 172	בר חוטא 379	בן-ציון מוצפי 257
גמליאל בן רבי 67, 364	גאון מוילנא 119	בריה דרב בנימין בר חייא 344	בן קרחה 61
גמליאל בר אינינוא 371	גא"ל 200	בר יוחאי 176	בן תימא 56
גמליאל בר איניני 369	גבורות ה' 178	ברייס 367	בספר חיים 229
גמליאל ברבי חנינא 386	גבורות הארי 207	ברייתא דרבן יוחנן בן זכאי 101	בעור 47
גמליאל בר ר' אלעאי 386	גביהא מארגיזא 360	בר ירמיה 72	בעי חיי 188
גמליאל דיבנה 55, 56, 87, 88	גביהא מבי כתיל 80	בריש וידנפלד 248	בעל ההשגות 143
גמליאל דקונתיה 372, 383	גביה מבי כתיל 78, 360	בר ישיטה 379	בעל החילוקים 173
גמליאל הזקן 55, 57, 87, 88	גבעות עולם 195	ברית אברהם 183	בעל הטורים 159
גמליאל הנשיא 57	גבעת פנחס 213	ברית הלוי 176	בעל הנס 182
גמליאל השלישי 87	גד 13, 17, 18, 20, 41	ברית כהונה 250	בעל התניא 219
גמליאל (השני) דיבנה 87	גד' 47	בר כדה 371	בעלי הנפש 146
גמליאל זונא 372	גדא 346	בר-כוכבא 58	בעליס 34
גן המלך 193	גד החוזה 48	ברכות בחשבון 264	בעל שם טוב 170
גנזי אבות 234	גדלי איברא 148, 154	ברכות המים 214	בענא 25
גנזי המלך 230	גדליה אבן יחיא 177	ברכיה 73, 84, 344, 365, 371, 372, 373, 377, 379, 381, 382, 383, 384, 385	בעשא בן אחיה 35, 39, 40, 41
גנזי חיים 227	גדליהו בן אחיקם 34	ברכי יוסף 213	בעש"ט 204, 206, 207
גנזי רמח"ל 198	גדליה חיון 199, 206	ברכת אברהם 149	בעש"ט קטן 210
גניבא 338	גדעון 24	ברכת אליהו 235	בצלאל 16, 371
גר"א 230	גדעון בן יואש 17, 23	ברכת ה' 264	בצלאל אשכנזי 177
גרא"י קוק 236	גוליית הפלישתי 21	ברכת הזבח 188, 193	בצלאל רנשבורג 209, 218
גרא"מ ש"ך 254	גולם 178	ברכת יוסף 245	בקירס 50
גרבי"צ אבא שאול 256, 261	גופי הלכות 189	ברכת משה 240	בר אבא 69
גרבי"ץ אבא שאול 263, 269	גור אריה 178, 192, 200	ברכת פרץ 260	בר אבא, 344
גרבי"ץ אבא שאול 266	גור אריה הלוי 200	ברכת שמואל 193, 248	בר אדא מרי 346
גר"י בלאזר 240	גוריון 379	בר ליואי 107	בר אהינא 346
גר"י בלזר 237	גוריון בן אסטיון 339	בר מר ינוקא 116	בראשית 48
גר"ד 233	גורל לה' 229	בר מר ינקא 122	בר בי רב דחד יומא 366
גר"ל חסמן 263	גורסק בר דרי 346	בר מרנא 379	ברדלא בר טביומי 339
גר"י סלנט 260	גט מקושר 201, 212	בר מרתא 344	בר הדיא 107
גר"י צדקה 269	גט פשוט 190, 196, 197, 201	בר נטוחא 371	בר הדיא (הראשון) 346
גר"מ אליהו 261	גידול בר רעילאי 352	בר עולא 379	בר המדורא 339
גר"ע יוסף 261	גידולי תרומה 150	ברק 22	ברוך 89
גר"ע עטייה 262	גידל 70, 73, 339, 373	בר קיריא 369	ברוך אבוחצירא 259
גרשום 14, 119, 135, 137, 383	גידל בר בנימין 71, 340	בר קפרא 65, 66, 67, 68,	ברוך אפשטיין 237

דריוש הפרסי 50	דוסא ממלחיא 379	דבש לפי 213	גרשום מאור הגולה 119
דריוש השני 46	דוסי סבא 379	דגול מרבבה 209	גרשון אשכנזי 187, 190
דרישת הארי 207	דוסתאי 372, 381	דגלו אהבה 202	גרשון חנוך העניך מראדזין 233
דרישת ציון 228	דור הפלגה 8	דגל מחנה אפרים, 201, 211, 212, 223	גרשון מקיטוב 201
דרך איש 237	דורות עולם 158	דואג האדומי 21	גרשון קובלנץ מזיא - זליגמאן 203
דרך אמונה 226	דורש טוב 230	דובב מישרים 255	גרשון שטרן 247
דרך אמונה וביטחון 271	דיואן שמואל הנגיד 136	דובער 216	גשר החיים 252
דרך החיים 178	דייני דארץ ישראל 83, 112	דובער מליובאוויטש 219	
דרך החכמה 198	דייני דנהרדעא 78, 112	דובר שלום 224	ד
דרך הנשר 211	דייני הגולה 112	דוד 21, 23, 24, 26, 41, 89	דאביי ורביא 61
דרך הצדיקים 259	דימי 73, 76, 77, 88, 346	דוד אבוחצירא 241, 256, 259	דב בעריש וידנפלד 255
דרך הקודש 189	דימי אחוה דרב ספרא 346	דוד אופנהיים 190, 193, 196	דב בער ממעזריטש 204
דרך השער 204	דימי בר חנינא 346, 354	דודאי בר מר נחמן 122	דבורה 47
דרך חיים 181	דימי בריה דרב הונא מדמהוריא 360	דודאי גאון 120	דבורה הנביאה 22
דרכי הגמרא 164	דימי בר יוסף 340	דוד אלטשולר 203	דבורה מינקת רבקה 11
דרכי החיים 269	דימי בר יצחק 346	דוד אלרואי 146	דביר הבית 220
דרכי הים 204	דימי בר ליואי 352	דוד בן זכאי 131	דבי שמשי 191
דרכי הלכה 268	דימי בר שישנא 340	דוד בן זמרא 174	דב צבי קרלשטיין 269
דרכי טהרה 268	דימי מנהרדעא 76, 356	דוד בן יהודה 124	דבר אליעזר 267
דרכי נועם 229	דינא דחיי 188	דוד בן שמעון 229, 232, 244	דבר המשפט 263
דרכי ציון 167	דינה 10, 11	דוד בן יוסף אבודרהם 229, 232, 244	דבר השמיטה 264
דרכי קנין תורה 213	דיני ברכת השחר 188	דוד ב"ר יוסף אבודרהם 159	דברות אליהו 210
דרכי שלום 212, 239	דיני שביעית 235	דוד גאנו 178, 179	דברי אברהם 235
דרכי תשובה 247	דליות יחזקאל 255	דוד הירש מירלס פרנקל 202	דברי אגדה 272
דרך מצוותיך 195, 226	דלילה 23	דוד הלוי 186, 187	דברי אמת 217
דרך עץ החיים 180, 186	דמשק אליעזר 185, 202, 230	דוד המלך 25, 47, 48	דברי הוראה 224
דרך פיקודיך 222	דן 13, 17, 23	דוד הנגיד 154	דברי הימים 48
דרך תבונות 198	דניאל 32, 43, 48, 49, 124	דוד חיים קורינאלדי 203, 208	דברי הימים של בגדד 244
דרשות הר"ן 161	דניאל בר סעדיה - הבבלי 147	דוד חיים שמואל חסאן 207	דברי העיבור 244
דרשות ומאמרים 177	דניאל בר רב קטינא 346	דוד יהויכין 41	דברי הרב וחיידושי הגאון מפוניבז' 255
דרשות עוזיאל 251	דן ידן 184	דוד לוריא 224	דברי הריבנות 144
דרשות ר"י אבן שועיב 159	דנין לפני חכמים 112	דוד מללוב 216	דברי חזקיהו 252
דתן 18	דעה והשכל 255	דוד משרקי (מזרחי) 203	דברי חיים 228, 229
ה	דעת ותבונה 238	דוד סילמן ששון 263	דברי חיים - טשאקאווא 267
האברבנאל 167	דעת ותבונות 198	דוד עובדיה 251	דברי יואל 258
האגודה 160	דעת כהן 246	דוד פארדו 203, 208	דברי יוסף 226
האגור 166	דעת קדושים 215, 222	דוד פוברסקי 264	דברי יציב 262
האגרון 131	דעת תורה 239	דוד פרידמן 240	דברים 48
האדם ביקר 266	דף אחרון 186	דוד צבי הופמן 241	דברי מאיר 223
האדמו"ר האמצעי 219	דרב יהודה 343	דוד קמחי 149	דברי מנחם 217
האדמו"ר הזקן 216	דרו 72	דוד שלמה אייבשיץ 216	דברי מרדכי 230
האדמו"ר הרש"ב 241	דרו בר פפא 340	דוד שמואל פרדו 222	דברי משה 195, 267
האדמו"ר מהר"ץ 251	דרוסא 383	דודיל קרלינר 240	דברי רבי אליעזר 239
האדמו"ר מהר"ש 231	דרושי הצל"ח 209	דון יצחק אברבנאל 167	דברי ריבנות 176
האדמור מלובאביץ 262	דרושי צפנת פענח 182	דוסא 372, 382	דברי שאול 229
האדרת 236	דריוש 49	דוסא בן הרכינס 49, 58	דברי שלום 176
האור החיים הקדוש 213	דריוש המדי 45		דברי שמואל 205, 235
האחים הקדושים 208			דברי תורה 247
האי בר דוד 125			

הון בריה דרב נחמן 379	הונא בר אידי 340	הגר"א 99, 119, 141, 183, 193, 207, 210, 211, 213, 218, 221, 224, 276	האי בר רב נחשון 129, 130
הורדוס 52	הונא בר אמי 340, 379	הגר"א מלצר 267	האי גאון 120, 121, 126, 127, 133, 136
הורדוס אנטיפטר 52	הונא בר אשי 340	הגר"א ח נאה 278, 284	האיש על החומה 245
הורדוס בן אנטיפטר 52	הונא בר ברכיה 364	הגר"א קוק 255	האלף לך שלמה 227
הורדוס המלך 53	הונא בר חיון 360	הגר"א שטיינמן 269	האלשיך הקדוש 177
הורה גבר 218	הונא בר חייא 72, 73, 342, 346	הגר"א קוק 247	האמונה הרמה 143
הורקנוס 50, 51	הונא בר חננא 341, 346, 352, 377	הגר"א לופיאן 263	הארון 186
הורקנוס ויוחנן 50	הונא בר חלוב 352	הגר"א מ ש"ך 254, 271	האר"י 100, 173, 180, 181, 206
הושע 41, 42, 47, 89	הונא בר חנינא 372	הגר"ח נאה 276	האר"י הקדוש 99, 173, 178
הושע בן אלה 35, 38, 39, 40, 41, 42	הונא בריה דמר זוטרא 362	הגר"ח ע גרודזנסקי 257	האשכול 140, 144
הושע בריה דרבי טימי 85	הונא בריה דרב איקא 379	הגר"ח קנייבסקי 269	הבבא סאלי 256, 259
הושעיה 81	הונא בריה דרב יהושע 76, 356, 357, 358, 359	הגר"י בלאזר 240	הבונה 184
הושעיה 41, 65, 68, 98, 367	הונא בריה דרבי יהושע 75	הגר"ד 258	הב"ח 119, 183, 185, 190
הזוהר 155	הונא בריה דרב נחמן 76, 352	הגר"ז 240, 254, 258	הבינה והברכה 253
החדשות 183	הונא בריה דרב נתן 356	הגר"ז סלוביצ'ק 255, 275	הבית יוסף 173
החזקה מלובלין 205, 208, 216, 217, 219, 220, 222, 224	הונא בריה דרב פנחס 352	הגר"ז סלוביצ'ק 267	הבל 5
החוט המשולש 163	הונא בריה דרב פפי 356	הגר"ח זוננפלד 245	ה"בן איש חי" 238
החז"א 277	הונא בריה דר' ירמיה בר אבא 346	הגר"י מקוטנא 234	הבעש"ט 201, 207, 208, 210, 215
החזון אי"ש 265, 284	הונא בר יהודה 352, 375	הגר"ש אלישיב 255, 269	הגאון מאוסטרובצה 243
החזון אי"ש 278	הונא בר יצחק 372	הגר"מ מאזוז 264	הגאון מברודי 243
החיד"א 139, 183, 191, 197, 201, 205, 207, 208, 212, 213, 214, 220	הונא בר מנוח 356, 357	הגרנ"ט 245, 248	הגאון מווילנה 213
החינוך 155	הונא בר מניומי 346	הגר"ן קרליץ 269	הגאון מוילנא 119, 170, 187, 199, 210
החפץ חיים 245	הונא בר מרימר 360	הגרע"י 263	הגאון מפוניב' 255
החת"ם סופר 221, 222, 228, 276	הונא בר נתן 76, 360	הגר"ע יוסף 256, 277, 282, 283	הגדה של פסח 237
החתם סופר 210, 220, 231	הונא בר סחורה 356	הגר"ע יוסף 266	הגדה של פסח - אוהב ישראל 219
הט"ז 182, 183, 187, 193, 194, 209	הונא בר פפא 372	הגר"ש אויברך 272	הגדה של פסח היושבת בגנים 267
היד החזקה 146	הונא בר רב קטינא 346	הגר"ש רוזובסקי 271	הגדה של פסח מבית רבינו הגר"ש אלישיב 271
היהודי הקדוש 216	הונא בר רב תחליפא 356	הדברי חיים 209	הגדת פסח - אבי העזרי 265
היהודי הקדוש מפשיסחא 214	הונא הכהן 350	הדף היומי 246	הגהות אשרי 157, 161
היכל יצחק 253	הונא הכהן בר אבין 383	הדרישה 179	הגהות הב"ח 183
הילאי בן רב חנינא 129	הונא הלוי בר רב יצחק 123	הדרת מלך 206	הגהות הרש"ש 227
הילאי בר רב מרי 129	הונא הלוי בר רב יצחק גאון 123	ההוא מרבנן 74	הגהות לשולחן ערוך 221
הילאי בר רב נטרונאי 130	הונא (השלישי) 372	ההוא סבא 112	הגהות מהר"ב רנשבורג 218
הילאי הלוי מנרש 128	הונא (השני) 372, 379	ההפלא"ה 213, 222	הגהות מימוניות 153, 154
הילני המלכה 52	הונא זוטי 352	ההפלאה 204, 205	הגהות על ספר שנות אליהו 218
הימן 48	הונאי 124	ההשגות 144, 146	הגהות רבנו בצלאל על מסכת נזיר 177
היעב"ץ 200, 205	הונא מארי 79, 362, 363	ההשלמה 143, 147, 150	הגיוני מוסר 260
היקר 126	הונא מדמהריא 356	הוויית דאביי ורבא 75, 76	הגיוני עוזיאל 251
היראים 145	הונא מדסקרטא 356	הון 72	הגיר"פ 211
הישנות 183	הונא מר בר חייא 360	הונא 61, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 83, 86, 88, 105, 107, 108, 109, 110, 112, 114, 116, 117, 121, 127, 338, 340, 341, 345, 346, 348, 349, 350, 351, 354, 355, 372, 375, 378, 379, 380, 385, 386	הגלגולים 180
היש"ר 185	הונא מר בריה דרבא מפרזיקא 360	הונא בר אבין 379	הגלוי 102
הכוזרי 145	הונא מר בריה דר' נחמיה 360	הונא בר אבין הכהן 379	הגם שאול 257
הכי אמר מר 74, 113	הונא מרי בר יוסף 121	הונא בר אויא 356	הגר 8, 9
הכתב והקבלה 225	הונא רבה דציפורין 372		
הלבוש 180			

158, 160	הנחותי 81, 109	המגיד משנה 160	הלבושים 178, 193
הרא"ז מלצר 274	הנצי"ב 235, 239, 240, 247	המגיד רבי דב בער ממעזריטש 201	הלוחות 142
הרא"ם 145, 168	הנצי"ב מוולוז'ין 233, 237, 246, 249	המג"ן 190, 191, 201	הליכות אלי 189
הרא"ש 153, 157, 159, 161, 183	הן קול חדש 191	המגן אברהם 209	הליכות עולם, 168, 189, 256, 273
הראשית חכמה 176	הנר המערבי 227	המהר"ל דיסקין 245	הליכות שלמה 262
הרא"ש מלוניל 143, 146	הנרות המזרחיים 199	המהר"ל מפראג 178, 179	הלכה למשה 234, 250
הרב 216	הנשר הגדול 146	המהר"מ מרוטנבורג 151	הלכות בדיקה 144
הרב הגדול 137	הסבא מנובהרדוק, 231, 240, 245	המהרש"ל 180	הלכות גדולות 120, 130
הרב המגיד 160	הסבא מסלבודקה 243	המהרש"ם 239	הלכות יו"ט 212
הרב המליץ 214	הסבא מקלם 231, 235, 245	המורה 256	הלכות כלולות 138
הרבי מאלכסנדר 234	הסבא משפולי 215	המזרחי 210	הלכות לולב 146
הרבי מאפטא 219	הסבא קדישא 227, 244	המחבר 175	הלכות מדינה 267
הרבי מבריסק 254	הסמ"ע 180, 181	המחכים 153	הלכות פסוקות, 128, 130, 133
הרבי מרימנוב 222	הסמ"ק 152	המכריע 150	הלכות קטועות 124
הרב מבריסק 235	הספורנו 172	המלאך 205, 212	הלכות קטנות 188
הרגאצ'ובי 247	העטור 145	המלאך המגיד 175	הלכות קצובות 128, 133
הרגאצ'ובר 243	העיבור 142	המלאך רפאל 234	הלכות שחיטה 144
הרד"א 196, 203	העיון 158	המלבי"ם 230	הלל 53, 54, 55, 61, 62, 77, 81, 84, 85, 89, 107, 110, 356, 360, 364, 367
הרדב"ז 172, 174, 177, 178	העילוי מקראקא 265	המן 46	הלל אחוה דר' גמליאל זוגא 372
הרד"ק 149	העיקרים 162, 163	המנונא 70, 71, 73, 88, 107, 112, 345, 354, 372	הלל בן פיזי 379, 384
הר המוריה 236	העמק דבר 233	המנונא בריה דרבא מפשרוניא 352	הלל בריה דרבי שמואל בר נחמני 372
הרוקח, 99, 145, 148, 149, 151	העמק שאלה 233	המנונא בריה דרב יוסף 356	הלל בריה דר' שמואל בר נחמני 379
הרז"ה 144	הערות 271	המנונא הרביעי 352	הלל בר פיזי 387
הר"ח 127	הערות לשו"ת הרשב"א 249	המנונא (השלישי) 346	הלל דכיפרא 386
הריא"ז 150	העשיל 187	המנונא (השני) 340	הלל הזקן 61, 87, 88
הריא"ף 184	העשיל מקראקא 219	המנונא זוטי 346	הלל ושמאי 62
הריב"א 142	העשירה 158	המנונא סבא, 107, 340, 355, 359	הלל חתנו דר' יוסי בר אבון 386
הריב"ן 152	העתים 144	המנונא ספרא 379	הלל נשיאה 88
הר"י בועז 211	הפלאה 213	המנשה 20	המאור 144
הר"י בירב 172	הפלאה שבערכין 211	המספיק לעובדי השם 149	המאור הגדול 144
הריב"ש 161	הפרד"ס 139	המספר 142	המאור הקטן 144, 202
הרידב"ז 239	הפרי חדש 188	המעלות לשלמה 209	המאורות 151
הר"י הזקן 146	הפרישה 179	המפתח 137	המאירי 156
הר"י טאיצק 176	הפרנס 157	המפתח למנועולי התלמוד 137	המבי"ט, 175, 178, 179, 182
הריטב"א 155, 158	הצאנזר מברודי 209, 229	המצוות השקולות 266	המגיד 204, 212
הר"י מיגאש 138, 142	הצבא 144	המקאמות 149	המגיד מברודי 227
הר"י מיניץ 166	הצבי ישראל 254	המקח והממכר 126	המגיד מדובנא 213
הר"יף, 133, 138, 157, 161, 162, 173, 175	הצמח צדק 241	המרדכי 153, 154	המגיד מזלוטשוב 208
הריצב"א 150	הקדמה לספרא דצניעותא 218	המרפ"א 233	המגיד מלוצק 204
הרלב"ח 172, 178	הקדמות ושערים 242	המשביר 195	המגיד ממוזריטש 211, 217
הרמ"א, 173, 174, 178, 179, 180, 186, 196, 283	הקרנן נתנאל 193	המשגיח 261	המגיד ממעזריטש 200, 201, 204, 205, 208, 210, 211, 213, 215
הרמב"ם, 151, 157, 276, 280	הראב"ד 143, 146, 206	הנהגות הרא"ש 157	המגיד מקוה'ניץ 222
הרמב"ן, 144, 151, 172, 192	הראב"ד (השני) 144	הנודע - ביהודה 276	המגיד מקוה'ניץ, 204, 208, 215, 217, 226
הרמ"ה 150	הראב"ה 145, 148, 151	הנודע ביהודה 209, 217, 218, 219	
הרמון 155	הראב"ן 142		
הרמ"ז 191	הרא"ה 151, 152, 154, 155		
הרמ"ז על ספר עץ חיים			

זמרי בן סלוא 11	זוטי 356	ודן קפודקיא 85	191
זמרי שר מחצית הרכב 39, 40	זוטי דבי רב פפי 356	והאמר מר 112	הרמח"ל 198
זמר נאה לכבוד התורה 186	זוטרא 359	והגדת 274	הרמ"ע מפאנו 172, 180, 184
זמרת הארץ 198	זוטרא בר טוביא 356	והשיב משה 250	הרמ"ק 173, 176, 180
זעירא 83, 339, 345, 379, 382	זוטרא בר טוביה 340	ווי העמודים 179, 185, 220	הר"ן 160, 161, 162, 163
זעירא בר אבונא 379	זוליכה 12	וזאת ליהודה 250	הר"ן 162
זעירא בר חייא בר אשי 346	זוסיא מאניפולי 204	וחם השמש 265	הרן 7
זעירא בר חנינא 367	זושא מאניפולי 208	ויאמר יצחק 227	הרנב"ר 161
זעירא בר חמא 367	זירא 70, 71, 72, 73, 74, 75, 83, 84, 85, 88, 107, 111, 342, 344, 345, 352, 353, 354, 355, 366, 370, 372, 374, 375, 376, 378, 380, 381, 383, 385	וידאל (יום טוב) די טלושא 160	הר' נחום מהורודנא 230
זעירא בר ר' אבהו 379	זירא (השני) 352	ויואל משה 258	הרע"ב 167
זעירה 373	זירא ורבי חנינא 378	ויוסף בן יוחנן 53	הר צבי 254
זעירי 70, 71, 339, 340	זיר יצחק 226	ויחי יוסף 245	הר"ש אלקבץ 173
זעירי (הראשון) 338	זית רענן 189	ויען אברהם 235	הרשב"א 151, 152, 153, 154, 155, 157
זעירי (השני) 340, 367	זכאי 107, 367	ויקח עובדיהו 255	הרשב"ם 140
זקן אהרן 249	זכאי דאלכסנדריה 384	ויקרא 48	הרשב"ש 167
זקן המקובלים 259, 266	זכאי דכבול 364	וישמע משה 272	הרשד"ם 172
זקני יהודה 184	זכאי דשאב 379	ויתור מעונה 372	הרש"ש 206, 212, 246, 257, 259
זרובבל 32, 49	זכור לאברהם 228	ומכילתא דרבי ישמעאל 58	השבויים 127
זרובבל בן שאלתיאל 45	זכור לדוד 236	ומעיין מבית ה' 241	השב יעקב 205
זרוע ימין 213	זכיי טבחה 372	ומצוף דבש 244	השד"ה 246
זרח 12	זכרון הדסה 263	ומרגניתא דרבי מאיר 223	השופט והמשפט 251
זרחיה הלוי 144	זכרונות אליהו 235	ומרן הבית יוסף 158	השיב משה 222, 240
זריקא 107, 346, 372	זכרון יהודה 160	ונתנה תוקף 135	השיטה המקובצת 173
זרע אמת 215, 219	זכרון יוסף 197, 205	וסטיני 372	השיטה מקובצת 177
זרע קודש 220	זכרון לבני ישראל 188	ושוויא דדינא 191	השיטמ"ק 173
ח	זכרון שמואל 258	ושם דרך 264	השיל מקראקא 185, 186, 191
חביבא 360	זכרו תורת משה 218	ושמואל 61, 106	הש"ך 184, 185, 186, 188
חביבא בריה דרב יוסף בריה דרבא 356	זכריה 45, 46, 47, 49, 89, 99, 372, 379	ושתי 45	השל"ה הקדוש 181
חביבא בר סורמקי 360	זכריה בן אבקוליס הכהן 54	ז	השמיטה, היובל ומצות הקהל 251
חביבי מחזנאנה 360	זכריה בן הקצב 60	זאב מז'טומיר 208	השר מקוצי 148, 151
חבקוק 41, 47, 89	זכריה בן הקצב הכהן 54	זאב נחום מביאלא 238	השרף מבריסק 235
חבר מאמרי תורה 264	זכריה בן יהוידע 41	זאת זכרון 217	השרף מסטרליסק 219
חגא 107	זכריה בן ירבעם 37, 39, 40, 41	זאת ליהודה 201	השרף מקוצק 225
חגי 45, 46, 47, 49, 99, 368, 375, 379	זכריה בן קבוטל 54	זבדי בריה דרבי יעקב בר זבדי 384	השר ר' שמשון מקוצי 151
חגי בן אלעזר 379	זכריה הכהן 30	זבדי בר לוי 364, 369	השרשים 149
חגית 25	זכריה הנביא 30	זבולון 13, 17, 23	התגלות הסודות והופעת המאורות 149
חדות יעקב 254	זכריה חתניה דר' לוי 364	זבח השלמים 190	התייר הגדול 213
חדות שמחה 220	זכריה מגדל 192	זבח צדק 233, 234, 238	התכלת 233
חדרי בטן 213	זכרי כהונה 253	זבח תודה 212	התניא 152, 208, 226
חובות הלבבות 137, 145, 158	זכר למקדש 236	זבידא 379	התעוררות תשובה 250
חוג הארץ 200	זליג בנגיס 271	זביד(הראשון) 346	התשב"ץ 153
חזה 5	זליג ראובן בנגיס 271	זביד (השני) 356	
חוות דעת 221	זלמן 210	זביד מנהרדעא 77, 356	ו
חוות יאיר 192	זלפה 10	זהב משבא 267	ואברהם זקן 253
חוזים ונביאים 41	זמירות ישראל 181	זהב שבא 244	ואור הישר 186
חוט המשולש 218, 231	זמרי 35, 41	זוגא 338, 379	ואלכסנדר מוקדון 42
		זוהר הרקיע 138, 163	ודבר שלום 255

חוט השני 192	חיבור יפה מהישועה 137	חוט השני 192
חולדה 41, 47	חיבת ציון 235	חולדה 41, 47
חומר בקודש 213	חיד"א 174, 201, 205	חומר בקודש 213
חונא ביבי בר גזולון 338	חידושי אגדות 178, 182	חונא ביבי בר גזולון 338
חונה דציפורין 378	חידושי אנשי שם 173, 227	חונה דציפורין 378
חוניא דבית חוורן 364	חידושי בית יוסף 175	חוניא דבית חוורן 364
חונייה 380	חידושי הגאון האדרת 236	חונייה 380
חוני המעגל 53, 107	חידושי הגרא"א דסלר על הש"ס 252	חוני המעגל 53, 107
חוצפית התורגמן 56, 60	חידושי הגר"ח והגר"ז 240	חוצפית התורגמן 56, 60
חוקי חיים 214, 223	חידושי הגר"ט השלם 245	חוקי חיים 214, 223
חוק יעקב 193, 221	חידושי הגרשוני 190	חוק יעקב 193, 221
חוקר ומקבל 198	חידושי ההפלא"ה 213	חוקר ומקבל 198
חוקר ומקובל ומלחמות משה 198	חידושי הלכות 175, 182, 183, 198	חוקר ומקובל ומלחמות משה 198
חוקת הפסח 220	חידושי הלכות על הש"ס 187	חוקת הפסח 220
חור 16, 18	חידושי המאירי 156	חור 16, 18
חורב 233	חידושי המהר"מ 179	חורב 233
חורבת רבי יהודה החסיד 192	חידושי המהרש"ק 193	חורבת רבי יהודה החסיד 192
חושאל 120, 136, 137	חידושי הרא"ה על הש"ס 155	חושאל 120, 136, 137
חושאל ב"ר אלחנן 134	חידושי הר"י בירב 171	חושאל ב"ר אלחנן 134
חושאל בר אלחנן 127	חידושי הריטב"א 158	חושאל בר אלחנן 127
חושים בן דן 13	חידושי הרי"מ 237	חושים בן דן 13
חושן אהרן 249	חידושי הרי"ם 220, 225, 226, 241	חושן אהרן 249
חושן משפט 158	חידושי כתב סופר 228	חושן משפט 158
חזאל מלך ארם 37	חידושי מהר"י אסאד 226	חזאל מלך ארם 37
חזון א"ש 251, 260, 265, 267, 268, 269, 274, 276	חידושי מהר"י בן לב 175	חזון א"ש 251, 260, 265, 267, 268, 269, 274, 276
חזון יחזקאל 257	חידושי מהרי"ט על הש"ס 175	חזון יחזקאל 257
חזון יעקב - בעתה אחישנה 272	חידושי מהרצ"א 222	חזון יעקב - בעתה אחישנה 272
חזון למועד 219, 233	חידושים וביאורים 275	חזון למועד 219, 233
חזון נחום 248, 255	חידושים על מסכת כתובות ויבמות 263	חזון נחום 248, 255
חזון עובדיה 256, 273	חידושי מרן הרי"ז הלוי על התורה 254	חזון עובדיה 256, 273
חזות קשה 166	חידושי מרן רי"ז הלוי על הרמב"ם 254	חזות קשה 166
חזקיה 31, 43, 66, 81, 82, 84, 107, 112, 340, 364, 366, 368, 372, 379, 383, 385	חידושי משנה 270	חזקיה 31, 43, 66, 81, 82, 84, 107, 112, 340, 364, 366, 368, 372, 379, 383, 385
חזקיה ברבי חייא 68	חידושי רבי עזריאל על הש"ס 236	חזקיה ברבי חייא 68
חזקיה בר בילוטו 379	חידושי רבי שמואל 258	חזקיה בר בילוטו 379
חזקיה בריה דר' פרנץ 367	חידושי רבנו חיים הלוי 240	חזקיה בריה דר' פרנץ 367
חזקיה בר יעקב בר אחא 379	חידושי ר"י מלוניל 147	חזקיה בר יעקב בר אחא 379
חזקיה די סילוה 188, 191	חידושי רע"ק 221	חזקיה די סילוה 188, 191
חזקיהו בן אחז 33, 40, 41	חידושי תורת משה 222	חזקיהו בן אחז 33, 40, 41
חזקיהו המלך 42, 99	חייא 65, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 81, 88, 98, 103, 107, 112, 344, 349, 363, 364, 386	חזקיהו המלך 42, 99
חזקיהו יוסף מישקובסקי 237	חייא אבוי דרבי ברכיה 372	חזקיהו יוסף מישקובסקי 237
חזקיה חזקיה 379	חייא איש כפר עכו 367	חזקיה חזקיה 379
חזקיה מלך יהודה 42	חייא אריכא 352	חזקיה מלך יהודה 42
חזקיה שבתי יהושע 252		חזקיה שבתי יהושע 252
חיאל בית האלי 36		חיאל בית האלי 36
חיבור התשובה 156		חיבור התשובה 156
חיים אבולעפיה 198	חיי אבן פקודה 158	חיים אבולעפיה 198
חיים אבן חביב 167	חייא בר אבא 68, 75, 82, 83, 84, 345, 350, 352, 366, 370, 372, 373, 375, 382, 383	חיים אבן חביב 167
חיים אברהם 214	חייא בר אבין 71, 346, 366	חיים אברהם 214
חיים אברהם גאגין 162, 223	חייא בר אדא 107	חיים אברהם גאגין 162, 223
חיים אור זרוע 153	חייא בר אדא דמן יפו 380	חיים אור זרוע 153
חיים אליעזר בן יצחק אור זרוע 155	חייא בר אדא (הראשון) 367	חיים אליעזר בן יצחק אור זרוע 155
חיים אלעזר שפירא ממנוקאטש 247	חייא בר אדא (השני) 384	חיים אלעזר שפירא ממנוקאטש 247
חיים אלפנדארי (הזקן) 189	חייא בר אחא 372	חיים אלפנדארי (הזקן) 189
חיים אלפנדארי השני 189	חייא בר אמי 346	חיים אלפנדארי השני 189
חיים ביד 227	חייא בר אשי 71, 83, 340, 349, 372	חיים ביד 227
חיים בנבנישטי 183, 188	חייא בר ברתיה דר' ברכיה 372	חיים בנבנישטי 183, 188
חיים בן עטר 191, 195, 197, 201, 207	חייא בר גמאד 340, 365	חיים בן עטר 191, 195, 197, 201, 207
חיים ברלין 233, 239, 255	חייא בר זרנוקי 367, 377	חיים ברלין 233, 239, 255
חיים דוד הלוי 263	חייא בריה דרב אויא 360	חיים דוד הלוי 263
חיים די לה רוזה 206	חייא בריה דרבה בר נחמני 352	חיים די לה רוזה 206
חיים הלברשטאם מצאנו 229	חייא בריה דרב הונא 356	חיים הלברשטאם מצאנו 229
חיים הלברשטם מצאנו 209, 242	חייא בריה דרב יצחק 357	חיים הלברשטם מצאנו 209, 242
חיים הלוי סולוביצ'יק (מבריסק) 240	חייא בריה דרב נתן 352	חיים הלוי סולוביצ'יק (מבריסק) 240
חיים וולוז'ין 226	חייא בריה דרב פפי 380	חיים וולוז'ין 226
חיים ויטאל 180	חייא בריה דר' יצחק עטושיא 380	חיים ויטאל 180
חיים ושלום 247	חייא בר יוסף 339, 340, 367	חיים ושלום 247
חיים חורי 253, 266	חייא בר לולייני 384	חיים חורי 253, 266
חיים חזקיהו מדיני 236	חייא בר מריה 384	חיים חזקיהו מדיני 236
חיים יוסף דוד אזולאי 213	חייא בר עוקבא 384	חיים יוסף דוד אזולאי 213
חיים כפוס 182	חייא בר פפא 344, 380	חיים כפוס 182
חיים לעולם 210	חייא בר רב 71, 340, 346	חיים לעולם 210
חיים לראש 227	חייא בר רב מדיפתי 346	חיים לראש 227
חיים מבריסק 233, 248, 257	חייא דכפר תחומין 372	חיים מבריסק 233, 248, 257
חיים מודעי 210	חיי אדם 209, 218, 227, 232	חיים מודעי 210
חיים מוולוז'ין 183, 207, 210, 218	חייא דציפורין 378	חיים מוולוז'ין 183, 207, 210, 218
חיים מוולוז'ין 231	חייא הגדול 61, 66, 81	חיים מוולוז'ין 231
חיים מטאלון 238	חייא הכהן די לארה 200	חיים מטאלון 238
חיים מירושלים 214, 223, 231	חייא לוליאני 85	חיים מירושלים 214, 223, 231
חיים מצאנו 209, 241, 262	חייא מהורמזי ארדשיד 346	חיים מצאנו 209, 241, 262
חיים מרדכי לבטון 227	חייא מוסתניא 357	חיים מרדכי לבטון 227
חיים מרדכי מרגליות 217	חייא מושתניא 356	חיים מרדכי מרגליות 217
חיים מרדכי מרגליות מדובנא 227	חייא ממישא 121	חיים מרדכי מרגליות מדובנא 227
חיים סולוביצ'יק 248, 249	חייא פרוואה 357	חיים סולוביצ'יק 248, 249
חיים סולוביצ'יק 267	חייא ציפורא 380	חיים סולוביצ'יק 267
חיים סתהון 240	חייא קטוספאה 340	חיים סתהון 240
חיים עוזר גרודז'ינסקי 248	חייא רבה 66	חיים עוזר גרודז'ינסקי 248
חיים פלאגי 227, 235	חייא רובא 66	חיים פלאגי 227, 235
חיים פנחס שיינברג 271	חיים אבולעפיה 183, 191, 210	חיים פנחס שיינברג 271

חנינה 375, 376	חנילאי מחזנואה 362	חלפתא דמן חיפה 364	חיים פרידלנדר 260
חנינה בן חכינאי 56	חנין 107, 341, 362, 367, 373	חלפתא קיסרייה 372	חיים קנייבסקי 260
חנינה בן שמואל 373	חנינא 67, 68, 81, 82, 83, 84, 109, 112, 127, 344, 350, 365, 366, 367, 368, 369, 371, 373, 375, 376, 377	חלקיה 380	חיים קרייזוורט 265
חנינה כתובה 353	חנינא בן אנטיגנוס 55	חלקיה בר טובי 340	חיים שאול גריינמן 275
חנין מגופתייה 341	חנינא בן דוסא 55	חלקיה בר טוביה 342	חיים שאול דוויק הכהן 246
חנין מחזנואה 362	חנינא בן חכינאי 55, 56, 57, 60	חלקיה בריה דרב אוויא 352	חיים שאל 213
חן מרדכי 230	חנינא בן פזי 353, 373	חלקיהו 41	חיים שבתאי 184
חנן 107, 347, 357, 369, 373	חנינא בן תרדיון 55, 56, 59	חלקת המחוקק 177, 188	חיים שמואלביץ 258
חננאל 67, 127, 136, 137, 138, 139, 339, 341, 342, 345	חנינא בר אבדימי 341	חלקת יואב 241	חיי עולם 260
חננאל – בן רב חושיאל גאון 136	חנינא בר אבין 352	חלקת מחוקק 185, 189, 191	חיי שלמה 242
חנן אלוקים 198	חנינא בר אבא 347	חם 6	חילפא בר אידי 372
חננאל מקירוואן 134	חנינא בר אחא 347	חמא 65, 76, 77, 112, 338, 352, 357	חינוך בית יהודה 219
חנן בן אבישלום 53	חנינא בר איקא 347	חמא בר אבא 347	חינוך הבנים למצוות ודיני קטן 272
חנן בן פנחסי 60	חנינא בר אמאי 357, 384	חמא בר אדא 340	חיננא בר אידי 346
חנן בר אימי 347	חנינא בר אנדריי 380	חמא בר אושעיא 341	חיננא בר חייא 346
חנן בר אמאי 341, 367	חנינא בר חמא 61, 65, 66, 71, 81, 82, 88, 339, 364, 365, 374	חמא בר ביסא 66	חיננא בריה דרב איקא 357
חנן בריה דרבי ברכיה בוצרייה 380	חנינא בריה דר' אבהו 373, 380	חמא בר ברתיה דחסא 347	חיננא בריה דרבא מפשוניא 352
חנן בריה דר' ברכיה בוצרייה 384	חנינא בריה דר' אדא 380	חמא בר גוריא 73, 341, 342, 344, 348, 349	חיננא בריה דרב אסי בר ממל 372
חנן בר מולדה 347	חנינא בריה דר' הלל 384	חמא בר חנינא 82, 84, 367, 375	חיננא בר יהודה 340
חנן בר רבא 71, 340, 341	חנינא בר יצחק 353, 380	חמא בריה דרבה בר אבהו 352	חיננא בר יצחק 346, 372
חנן בר רב חסדא 341	חנינא בר כהנא 341	חמא בר יוסף 367	חיננא בר כהנא 340
חנן בר תחליפא 347	חנינא בר מניומי 357	חמא בר עוקבא 82, 372	חיננא בר שילת 340
חנן המצרי וחנינא בן חכינאי 112	חנינא בר פפא 347, 373	חמא בר פפא 380	חיננא בר שלמיא 340
חנן חייטא 347	חנינא בר רב יהודה 126	חמא דכפר תחומין 341	חיננא וורדאן 340
חנני 41	חנינא בר שילא 338	חמדת ימים 194	חיננא חזואה 347
חנניא 43	חנינא בר שלקא 373	חמוטל 32, 34, 43	חיננא מסורא 357
חנניא איש אונו 59	חנינא דציפורין 85, 384	חמול 12	חיננא סבא 347, 380
חנניא בן גמליאל 60	חנינא הזקן 367	חמרא וחיי 188	חיננא קרתינגא 367
חנניה 32, 49, 107, 347, 382	חנינאי 122, 123	חמשה מאמרות 247	חיקור דינים 173
חנניה בן אחוי דר' הושעיא 380	חנינאי כהנא בר רב אברהם 123	חנא 117, 121, 347	חכם באשי 214, 223, 232
חנניה בן חזקיה 100	חנינאי כהנא בר רב הונא 128	חנא בגדתאה 341	חכמה ומוסר 225, 235
חנניה בן חזקיה בן גרון 54	חנינא מן בי גיהרא 121	חנא בר אדא 347	חכמוני 126
חנניה בן פזי 380	חנינא מנהר פקוד 128	חנא בר אדא 347	חכמי לובלין 246
חנניה בר אידי 357	חנינא מסורא 357	חנא בר ביזנא 341, 370	חכם עבי 189, 194, 205
חנניה בר ביבי 360	חנינא מסורא דפרת 360	חנא בר הינדא 352	חכמת אדם 218
חנניה בר עכברי 380	חנינא מציפורי 91	חנא בר חנינא 347	חכמת הנפש 149
חנניה בר רב מרשייא 122	חנינא סגן הכהנים 55, 57	חנא בר חנילאי 347	חכמת שלמה 174, 227
חנניה (חברון דרבנן) 373	חנינא ספרא 367	חנא בר יהודה 357	חלבו 71, 73, 84, 344, 347, 370, 376, 379
חנני הרואה 41, 47	חנינא ענתונייא 384	חנא בר רב קטינא 347	חלבו בן ר' חילפי בר סמקאיי 380
חנן מאשיקייא 121	חנינא קרא 367	חנא פתוראה 367	חלבו בר חנן 340
חנן מבי כלוחית 353	חנינא שילקא 380	חנה 24, 47	חלב חטים 221
חנן מנהרדעא 341, 353	חנינא תורתא 373	חנה דוד 239	חלה להרמב"ן 212
חסא 347	חנין בריה דרב ייבא 352	חנוך 5, 90	חלפי בר זביד 380
חסדא 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 83, 86, 88, 105,	חנין דציפורי 373	חנוך ב"ד משה 136	חלפתא 56, 58, 59

יהודה בן רבי אלעאי 113	יד רמ"א 174	טובי בר רב מתנה 347	106, 109, 110, 112, 114, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 353, 354, 355, 370, 374
יהודה בן רבי חייא 81, 364	יד רמ"ה 150	טוביה בר אליעזר 140	חסדאי בר נחמן 346
יהודה בן ר' יצחק שירליאון 148	יהוא 29, 36	טוב מצרים 244	חסדאי ועולא 354
יהודה בן תימא 59, 65	יהוא בן חנני 41, 47	טוב עין 213	חסדאי 161
יהודה בר אושעיא 347	יהוא בן יהושפט בן נמשי 37, 39, 40	טור 175	חסדאי אבן קרשקש 162
יהודה בר אידי 373	יהוא בן נמשי 28, 36, 41	טורי אבן 207	חסדאי אבן שפרוט 120
יהודה בר אישתתא 353	יהואחז 28, 29, 32, 41	טורי זהב 194	חסדאי בר אברהם קרשקש 162
יהודה בר אלעאי 58, 59, 60, 88	יהואחז בן יאשיהו 41	טורי זהב 186, 187, 209	חסדאי בר יצחק – אבן שפרוט 127
יהודה בר אמי 373	יהואחז בן יאשיהו 33, 40	טוש"ע 173	חסדאי קרקש 163
יהודה בר אשי 347	יהואחז בן יהוא 37, 39, 40, 41	ט"ז 183, 186, 209	חסד ואמת 253
יהודה בר אשר הי"ד 160	יהואש 30, 36	טיב גיטין 210	חסדי דוד 207, 208, 249
יהודה בר בניי 380	יהואש בן יהואחז 37	טייפה סמוקא 384	חסדי ה' 166
יהודה ברבי סימון 382	יהואש בן יהואחז 128	טיטוס 55	חסד לאברהם, 183, 205, 208
יהודה ברבי שמעון 364	יהודאי 128	טרפון 57, 58, 59, 104	חסד לאלפים 220
יהודה בר בנימין הרופא 152	יהודאי בן רב נחמן גאון 128	טרפון הכהן 58	חסידיא 384
יהודה בר ברזילי ברצלוני הנשיא 140	יהודאי גאון, 120, 122, 128, 130, 133	טרפון רבי 88	חסידי דבבל 71, 112
יהודה בר ברזילי הברצלוני 144	יהודא נשיאה 113	י	חפני 24
יהודה בר ברכיה 144	יהודה 12, 13, 17, 22, 23, 25, 50, 51, 60, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 81, 83, 86, 103, 105, 106, 111, 112, 113, 114, 122, 125, 146, 341, 344, 345, 347, 349, 350, 352, 372, 373	יאיר בן מנשה 19	חפני ה' 197
יהודה בר גדיא 380	יהודה אבן תיבון 137	יאיר חיים בכרך 192	חפני חיים 194, 249
יהודה בר זבידא 367	יהודה אחוה דרב סלא חסידיא 347, 353	יאיר נתיב 193, 252	חצרון 12
יהודה בר זבינא 373	יהודה אלחריזי בר שלמה 149	יאשיהו 32, 58, 108, 357, 373	חק יעקב 196
יהודה בר חביבא 341, 367	יהודה אריה די – מודינא 184	יאשיהו דמן אושא 373	חק לישראל 205
יהודה בר חנינא 357	יהודה אריה לייב 192	יאשיהו בן אמון 40, 41	חקרי הלכה 235
יהודה בר חנינא 364	יהודה אריה לייב אלתר מגור 237	יאשיהו המלך 34	חקרי לב 218, 227, 235
יהודה בר טיטוס 384	יהודה אשכנזי 199	יאשיהו פינטו 184	חרדים 178
יהודה בריה דר' שמעון (סימון) בן פזי 373	יהודה בכרך 223	יבין 22	חריפי דפומבדיתא, 71, 75, 76, 112, 113
יהודה בר יחזקאל 88	יהודה בן בבא 55, 56, 59, 60, 113	יבין דעת 234	חריפי שבפומבדיתא 75
יהודה בר יחזקאל 71, 341	יהודה בן בוני 373	יבין ושמועה 168	חשב סופר 228
יהודה בר יקר 150	יהודה בן – בתירא 108	יבין שמועה 163, 189	חתי"ם סופר 211, 213, 222, 228, 229, 232, 237
יהודה בר מנסיא 367	יהודה בן בתירה 54	יביע אומר 256, 273	חתי"ם סופר 214, 250
יהודה בר מספרתא (ספרא) 368	יהודה בן גמליאל 60	יגל יעקב 230, 248	חתן סופר 231
יהודה בר מרימר 362	יהודה בן דמא 56	יד אבשלום 166	
יהודה בר נחמן 68	יהודה בן הרשב"א 161	יד אליהו 197	
יהודה בר נחמני 63, 108, 373	יהודה בן טבאי 52, 53, 89	יד אפרים 217	
יהודה בר נריא 364	יהודה בן יחזקאל 113	יד המלך 181	
יהודה ב"ד נתן 139	יהודה בן ישראל אסאד 226	יד משה 272	
יהודה בר – נתן 142	יהודה בן לוי 364	ידותון 48	
יהודה בר סינגא 384	יהודה בן לקרח 373	ידידות נדרים 229	
יהודה בר סימון 368, 373, 380	יהודה בן עטר 196	ידידיה 27	
יהודה בר פדיה 364	יהודה בן פדיה 68	ידידיה שלמה רפאל ב"ר אברהם נוריצי 181	
יהודה בר רבי אלעאי 113	יהודה בן פזי 84, 373	ידיד נפש אב הרחמן 178	
יהודה בר רב שמואל 125		יד כהן 248	
יהודה בר שאול – אבן תיבון 145		יד מלאכי 195, 203	
יהודה בר שילא 380		יד מצרים 224	
		יד משה 250	
		יד עני 181	
			ט
			טבות 357
			טבות רישבא 341
			טבי בריה דמרי טבי 341
			טביומי 79, 357, 380
			טבלא 341
			טבעת החושן 271
			טהרת הבית 256, 273
			טהרת הקודש 250
			טוב טעם ודעת 227
			טובי 380
			טובי בריה דרב נחמיה 347
			טובי בר קיסנא 341

יוחנן אחוה דרב ספרא 381	382, 384	יהויכין 32, 43, 44	יהודה בר שלום 86, 384
יוחנן אחי ר' שמעון בן יהוצדק הכהן 364	יהושע דרומיא 384	יהויכין בן יהויקים 33, 40, 41	יהודה גאון 130, 131, 132, 133
יוחנן בן ארזא 365	יהושע העשיל 188	יהויקים 28, 32, 43, 45	יהודה גרין 380
יוחנן בן בג"ב 54	יהושע העשיל מקראקא 193	יהויקים בן יאשיהו 33, 40, 41	יהודה החסיד 141, 148, 192
יוחנן בן ברוקא 58	יהושע השל חריף מקראקוב 184	יהויריב 41	יהודה הינדואה 360
יוחנן בן גודגודא 59	יהושע חריף 139, 190	יהונתן 25, 51	יהודה הכהן בר אבין 384
יוחנן בן גודגודא הלוי 58	יהושע יהודה לייב דיסקין 235	יהונתן אייבשיץ 199, 202	יהודה הלוי 138, 141, 142
יוחנן בן החורוני 54	יהושע ישעיה נובירט 272	יהונתן הכהן מלוניל 147	יהודה הלוי ב"ר שלום 381
יוחנן בן החורנית 54	יהושע פולק 184	יהונתן המכבי 50	יהודה המכבי 50
יוחנן בן זכאי 52, 54, 55, 87, 88, 111	יהושע רוקח 243	יהונתן מלוניל 146	יהודה הנחתום 56, 57
יוחנן בן מתתיהו 53	יהושפט 36, 37, 41	יהוצדק (אחי עזרא הסופר) 41	יהודה הנשיא 56, 60, 61, 65, 71, 81, 87, 88, 96, 113, 363
יוחנן בן נורי 56, 57, 58	יהושפט בן אסא 29, 33, 40, 41	יהורם 27, 29, 30, 36, 41	יהודה רבי מאיר 60
יוחנן בן קרח 34	יואב 26	יהורם בן אחאב 36, 37, 39, 40, 41	יהודה חיים הכהן מסלתון 250
יוחנן בן שאול 365	יואב בן צרויה 26	יהורם בן יהושפט 33, 40, 41	יהודה חסיד 192
יוחנן בר יישוע 384	יואב יהושע וינגרטן 241	יהושבע 30	יהודה יעלה 226, 232
יוחנן בר מריא 385	יואל 24, 41, 47, 89	יהושבעת 30	יהודה ליווא 178
יוחנן בר נחמן 381	יואל הלוי 169	יהושוע פולק 179	יהודה לייב הלוי אשלג 252
יוחנן בר פפא 385	יואל הלפרין 206	יהושע 17, 19, 20, 21, 24, 36, 46, 47, 48, 53, 57, 58, 89, 104	יהודה לייב חסמן 247, 269
יוחנן דיפו 381, 385	יואל טיטלבוים 258	יהושע אבן שועיב 159	יהודה מאיר שפירא 246
יוחנן הורקנוס ינאי 50, 108	יואל טייטלבוים 262	יהושע אוניא 368	יהודה מדיסקרתא 353
יוחנן הורקנות ינאי 51	יואל סירקיש 119, 183	יהושע אייזיק שפירא 228	יהודה מדפתי 357
יוחנן הסנדלר 56, 60	יואש 27, 30	יהושע בועז 173	יהודה מהגרוניא 341
יוחנן ושמואל 381	יואש בן אחזיהו 33, 40, 41	יהושע בן ביתוס 380	יהודה מועלם 269
יוחנן חקוקאה 365	יואש בן יהואחז 39, 40, 41	יהושע בן גמלא 54	יהודה מינץ 165
יוחנן כהן גדול 50, 108	יודא בר סיסין 384	יהושע בן חנניה 113	יהודה מר בר מרימר 357
יוחסין 166	יודא גחריא 384	יהושע בן חנניה 55, 57, 88	יהודה משה קפילוביץ 272
י"ט אלגאזי 200	יודה בר' סימון 378	יהושע בן הוצדק 45	יהודה נבון 202, 223
י"ט ליפמן הלר 179, 183	יודן אבוי דר' מתניא 380	יהושע בן לוי 65, 66, 68, 107	יהודה נשיאה 81, 84, 85, 87, 108, 367, 368
יוכבד 13, 139	יודן ברבי 384	יהושע בן לוי (ריב"ל) 362	יהודה נשיאה הראשון 364, 370
יוכבד בת לוי 14	יודן ברבי 373, 381, 385	יהושע בן נון 18	יהודה נשיאה (השלישי) 384
יוליוס קיסר 53	יודן אבוי דר' מתניא 380	יהושע בן נון 18	יהודה נשיאה השלישי 367
יום - טוב אלגאזי 212	יודן ברבי 384	יהושע בן-נבון 21	יהודה נשיאה (השני) 373
יום טוב בן אברהם אלשאבילי 158	יודן בר חנין 384	יהושע בן סירא 100	יהודה עדס 242, 254
יום-טוב גאון 131	יודן בריה דר' חמא דכפר תחומין 384	יהושע בן פרחיה 53, 89, 108	יהודה עייאש 201
יום טוב ידיד הלוי 242	יודן בר מנשה 373	יהושע בן קורחה 346	יהודה פתיה 242, 263
יום טוב כהנא בר רב יעקב 131	יודן בר פליא 380, 384	יהושע בן קרחה 58, 113	יהודה פתייה 249, 274
יום טוב צהלון 182	יודן בר שקלי 384	יהושע בר אבא 373	יהודה צדקה 261, 263, 268
יום תרועה 190	יודן דמן גלייא 373	יהושע בר אבין 380	יהודה קובו 232
יונה 72, 83, 84, 85, 88, 109, 372, 375, 376, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387	יודן מגדליא 380	יהושע בר גיזורה 373	יהודה קצין 207
יונה בוצריה 386	יודן ענתונדריא 384	יהושע בר זידל 373	יהודה רחניס 195, 196
יונה בן אמיתי 37, 41	יודן קפודקיא 384	יהושע בריה דרב אידי 357	יהודה שירליאון 151, 169
יונה בן אמיתי 47	יוחנן 50, 51, 61, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 101, 105, 106, 108, 109, 110, 340, 345, 346, 348, 350, 355, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 373, 374, 376, 377, 381	יהושע בריה דר' טימי 384	יהודה שלמה אלקלעי 229
יונה בר תחליפא 353	יוחנן אחוה דמר בריה דרבינא 381	יהושע בר נחמיה 353, 380	יהודיע 41, 89
יונה גירונדי 152, 155		יהושע דסיכנין 383	יהודיע הכהן 30
יונה גירונדי החסיד 151		יהושע דסכנין 357, 380	יהודיע הכהן הגדול 30

יוסף יזול 164	יוסף בן עקינן 148	יוסי בר ביבין 381	יונה החסיד 148
יוסף יזול הורביץ 245	יוסף בר אבא 353, 375	יוסי ברבי חנינא 349, 354	יונה מרגנשבורג 164
יוסף יזול הורוביץ 231, 240	יוסף בר אבדימי 347	יוסי ברבי יהודה 61, 104	יונה משה 223
יוסף יחפא 182	יוסף בר ברוך מקלצ'ון 148	יוסי ברבי יהודה בר אלעאי 88	יונה נבון 201, 213
יוסף יעב"ץ 166	יוסף בר דוד 196	יוסי בר גזירא 374	יונה תאומים 187
יוסף יצחק מליובאוויטש 251	יוסף בר חבו 374	יוסי בר זבידא 112, 385	יונת אלם 180
יוסף כותנאי 122	יוסף בר חמא 76, 347	יוסי בר זמינא 374	יונתן, 50, 58, 60, 81, 84, 108, 365, 376, 382
יוסף לחק 205	יוסף בר חנין 381	יוסי בר זעירא 368	יונתן איבשיץ 198, 205
יוסף מטראני 188	יוסף בריה דרבא 357	יוסי ב"ר חנינא 108	יונתן בן חגי 375, 381
יוסף משוניס 152	יוסף בריה דרב מנשיא מדויל 341	יוסי בר חנינא 69, 82, 83, 84, 113, 368, 372, 373, 374, 376	יונתן בן עוזיאל 54, 55, 99
יוסף סאג'ס 178	יוסף בריה דרב סלא חסידא 360	יוסי בר חנינה 377, 378	יונתן בן עכנאי 365
יוסף עדס 242, 254, 261	יוסף בריה דרב עילאי 353	יוסי בריה דר' יעקב בר אדי 374	יונתן בן עכנאי 374
יוסף צבי דושינסקי 250, 274	יוסף בריה דרב שמואל 361	יוסי בר יעקב, 108, 380, 381	יונתן דבית גוברין, 368, 370
יוסף קאפח 137	יוסף בריה דרב שמעיה 357, 361	יוסי בר ירמיה 381	יונתן קיפא 381, 382
יוסף קארו 119, 168, 174	יוסף בריה דר' יהושע בן לוי 368	יוסי בר נחמיה 381	יוסטא בר שונם 386
יוסף קובו 195	יוסף בר יעקב 131	יוסי בר פטרס 364	יוסטאי (דוסתאי) בר מתון 374
יוסף קולון 165, 166	יוסף ברלין 197	יוסי בר קסריי 385	יוסטי חברא 385
יוסף קמחי 137	יוסף בר מניומי 347	יוסי בר שאול 340	יוסי 52, 56, 57, 58, 60, 61, 83, 84, 85, 88, 104, 108, 113, 373, 374, 375, 376, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387
יוסף רוז'ין 243	יוסף בר משה 165	יוסי בר שמעון בר אבא 374	יוסי איש צייתור 381
יוסף רוזין 247	יוסף בר רב אבא 123	יוסי גלילאה 374	יוסי אלעאי 374
יוסף רישבא 365	יוסף בר רב חיא גאון 124	יוסי דמן יוקרת 85, 381	יוסי בי רבי בון 384
יוסף רפאל חזן 227	יוסף בר רב חייא 124	יוסי דרומיאי 385	יוסי בן דוסא 60
יוסף שאול נתנוון 229	יוסף בר רב נחוניא 347	יוסי הגלילי 60	יוסי בן זמרא 365
יוסף שהלך בארץ הצבי 148	יוסף בר רב רבי 124	יוסי הכהן 55, 57, 88, 108, 366, 374	יוסי בן חלפתא 60, 108, 113
יוסף שווארץ 226	יוסף בר רב שילא משילהי 123	יוסי ממלחיא 365	יוסי בן חלפתא רבי 88
יוסף שטיינהרט, 193, 197, 205	יוסף ג'יקטיליה 155	יוסי מעוני 368	יוסי בן חנינא 379
יוסף שלום אלישיב 271	יוסף דב בר (דובער) הלוי סולוביצ'יק 233	יוסי סמפון 385	יוסי בן יהושע 365
יוסף שלמה דילמדיגו 185	יוסף דב הלוי סולוביצ'יק 258	יוסי לקח 198	יוסי בן יוסי 381
יוסף שלמה כהנמן 269	יוסף דב סולוביצ'יק 240	יוסי צידוניא 381	יוסי בן יעזר 52, 53, 89
יוסף תאומים 209	יוסף דב סולוביצ'יק 264	יוסנא 381	יוסי בן נהוראי 365
יוצדק 374	יוסף דעת 264	יוסף, 10, 11, 12, 13, 17, 26, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 84, 86, 88, 105, 108, 110, 112, 116, 124, 345, 347, 349, 352, 355, 356, 367, 372	יוסי בן פזי 374
יורו משפטך ליעקב 230	יוסף הלוי 197	יוסף אומץ 182, 213	יוסי בן פטרוס 365
יושב אוהלים 225	יוסף וואסטרילינגן 197	יוסף אזולאי 213	יוסי בן קסמא 55, 59
יושוע בר גיזורה 381	יוסף וירגא 172	יוסף איסקפא 186	יוסי בן קצרתא 365
יותם 31, 41	יוסף זונדל סלאנט 226, 231, 238	יוסף אירגס 195	יוסי בן רבי חלפתא, 59, 137
יותם בן עוזיה 31	יוסף חביבה 162	יוסף אירגס 195	יוסי בן שאול 365
יותם בן עוזיהו 33, 40, 41	יוסף חיים זוננפלד 245	יוסף אירגס 195	יוסי בר אביי 365
יחזקאל דעת 273	יוסף חיים מבבל 238	יוסף אירגס 195	יוסי בר אבין, 85, 112, 381, 385, 386, 387
יחזקאל בן זכריה 41	יוסף טאיטאצק 172, 177	יוסף אירגס 195	יוסי בר אלעזר 383
יחזקאל הלוי מזרע אסף 47	יוסף טאיצק 164, 172	יוסף אירגס 195	יוסי בר אלעזר בר רשב"י 365
יחזקאל 41, 47, 48, 338	יוסף טוב עלם 133	יוסף אירגס 195	יוסי בר אשיין 374
יחזקאל אברהמסקי 257	יוסף טוב עלם (הראשון) בר שמואל 137	יוסף אירגס 195	יוסי בר' בון 383
יחזקאל בר שליח 338	יוסף טוב עלם (השני) בר מנחם 141	יוסף בן יוחנן 52, 89	יוסי ברבי בון 85
יחזקאל הלוי לוינשטיין 257	יוסף יודי הלוי 245	יוסף בן לב 175	
יחזקאל הנביא 32, 43		יוסף בן מאיר הלוי 142	
יחזקאל לוינשטיין 266			

יעקב יוסף הכהן מפולנאה 201	יעקב בר אחאי 368	ינאי המלך 51	יחזקאל סגל לנדא הלוי 209
יעקב יוסף מאוסטרהא 207	יעקב בר אידי 366, 368, 370, 375	ינאי זעירא 385	יחזקאל סרנא 255, 265, 267, 269
יעקב יוקל עטלינגר 228	יעקב בר אמי 108, 374	ינאי קפודקאי 381	יחזקאל פינהנדלר 272
יעקב יצחק גלינסקי 274	יעקב ב"ר בון 372	ינון חורי 266	יחזקאל קצנלבויגן 199
יעקב יצחק הלוי הורוביץ 217	יעקב בר ברתיה דרב אחא בר יעקב 357	יסא בר ברתיה דר' יסא 381	יחיא חבשוש 230
יעקב יצחק מפשיסחא 216	יעקב ברדוגו 223	יסא קוצירא 385	יחיאל 341, 350
יעקב ישראל אלגאזי 211	יעקב בר דסי 381	יסוד האמונה 158, 166	יחיאל בר אברהם 136, 139
יעקב ישראל קנייבסקי 260, 274	יעקב ברה דבת יעקב 374	יסוד ושורש העבודה 209	יחיאל דנציגר 234
יעקב כולי 196	יעקב ברה דבת שמואל 345, 348, 352	יסוד מורא 142	יחיאל הלפרין 198
יעקב לורברבוים מליסא 221	יעקב בר זבדי 381, 384	יסוד עולם 158	יחיאל מיכל הלוי אפשטיין 237
יעקב לנדא 166	יעקב בר חמא 374	יעב"ץ 191, 194, 196, 202, 205	יחיאל מיכל טוקצ'ניסקי 252
יעקב מאיר 247	יעקב בר חננאל סיקילי 160	יעבץ 368	יחיאל מיכל מזלודצ'וב 228
יעקב מוצפי 259, 263	יעקב בריה דר' אחא בר יעקב 357	יעיר אוזן 213	יחיאל מיכל מזלודטשוב 208
יעקב מליסא 228	יעקב בר ינאי 374	יעל אשת חבר הקיני 22	יחיאל מפריס 148, 151, 152, 153, 169
יעקב מנהר פקוד 362	יעקב ב"ר יקר 139	יעלוזו חסידים 220	יחיאל צאלח 212
יעקב מעפרותים 365	יעקב בר יקר 137	יעקב 7, 10, 11, 13, 26, 47, 74, 108, 347, 375	יחיא קורח 194, 230
יעקב משיפטיווקא 208	יעקב בר נחמני 342	יעקב אבוחצירא 230, 241, 259	ייבא 339
יעקב עדס 242, 261	יעקב בר נטרונאי 131	יעקב אבינו 13, 89	ייבא בר יוסי 341
יעקב פולאק 173	יעקב בר נסים 127	יעקב אבן חביב 172	ייבא חמוה דאשיין בר נדבך 341
יעקב פולק 173	יעקב בר סוסי 381	יעקב אבן חיים בירב 198	ייבא סבא 342
יעקב פראג'י 195	יעקב בר פליטי 385	יעקב אבן צור 200	ייטב לב 262
יעקב צבי יאליש 219	יעקב בר רב נטרונאי 131	יעקב איש כפר חטיא 60	יימר 76, 78, 361
יעקב צבי מקלנבורג 225	יעקב בר שמשון - משאנץ 147	יעקב איש כפר נבוריא 381	יימר בריה דרב הלל 353
יעקב קאסטרו 178	יעקב גאון 131	יעקב אריה 261	יימר בר שלמיה 357
יעקב קמינצקי 260	יעקב גבוליא 374	יעקב ארמניא 368	יימר מדיפתא 361
יעקב קרנץ מדובנא 213	יעקב גרוסא 368	יעקב בי רב 171, 174	יימר סבא 342
יעקב ריישר 168, 196, 203	יעקב דוד בן זאב 239	יעקב בירב 166, 172, 198	יין הרוקח 149
יעקב - שאול אלישר 237	יעקב דוד וילובסקי 239	יעקב בן אשר 159	יין הרקח 249
יעקב שאול אלישר 247	יעקב דכפר חנן 374	יעקב בן חביב 168	יכין ובועז 164, 167, 225
יעקב ששפורטס 191	יעקב דקיסרין 374	יעקב בן יקר, 136	ילקוט דוד 236
יערות דבש 202	יעקב דרומיא 385	יעקב בן מאיר 143	ילקוט הגרשוני 247
יפת 6	יעקב דרומיאי 374	יעקב בן משה מולין הלוי סגל 162	ילקוט יוסף 273
יפת בר אליהו - הדיין 146	יעקב הדייבא 374	יעקב בן צבי עמדין 205	ילקוטים יקרים 204
יפתח 24	יעקב הכהן 129	יעקב "בעל הטורים" 157	ילקוט מדרשי תלמוד תורה 160
יפתח הגלעדי 23	יעקב הכהן בר רב מרדכי 129	יעקב בעל הטורים 119, 134	ילקוט שמעוני 140, 189
יצחק 7, 9, 11, 47, 84, 342, 344, 345, 346, 347, 350, 352, 356, 377	יעקב הכהן מנהר פקוד 128	יעקב בר אבא 108	ילתא 72
יצחק אבוהב 162, 164, 166, 171	יעקב הכהן פאפירש 197	יעקב בר אבא הראשון 342	ימי הרצון 266
יצחק אבוחצירא 256	יעקב הלוי ממרויש 145	יעקב בר אבא (השני) 357	ימי יוסף 245
יצחק אבולעפיה 238	יעקב ווידנפלד 234	יעקב בר אבוה 357	ים שלמה 174
יצחק אבינו 12, 89	יעקב וויל 164	יעקב בר אביי 381	ינאי 53, 65, 66, 68, 81, 82, 88, 109, 365, 366, 367, 368, 369, 370
יצחק אבן דנאן 236	יעקב חגיז 190, 201	יעקב בר אבין 374	ינאי ברבי שמעון 374
יצחק אבן מיגאש 150	יעקב חיים סופר 248	יעקב בר אבין 374	ינאי בר' דרבי ישמעאל 374
יצחק אייזיק הלוי הרצוג 253	יעקב חי ציון עדס 254	יעקב בר אבינא 381, 382	ינאי בריה דר' אמי 374
יצחק אייזיק הרצוג 271	יעקב חי ריקנאטי 215	יעקב בר אדא בר עתליה 374	ינאי בר נחמני 342
	יעקב חי ריקנאטי 219	יעקב בר אחא 108, 370, 374	ינאי דשאב 374
	יעקב יהושע פולק 200	יעקב בר אחא בר אידי 368	
	יעקב יוסף 201, 272		

ירבעם בן יואש 37	יצחק זאב הלוי 254, 258	יצחק בר חלוב 368	יצחק אייזיק חבר 224
ירבעם בן נבט 27, 28, 29, 35, 38, 39, 40, 41	יצחק זילבר 266	יצחק בר חנניה 348	יצחק אייזיק טירנא 163
ירבעם (השני) בן יואש 39, 40	יצחק זילברשטיין 272	יצחק בר חקולא 368	יצחק איש כפר עכו 374
ירד 5	יצחק חי טייב 221	יצחק בר טבלא 352	יצחק אלחנן 271
ירובושט 23	יצחק טודרוס 153	יצחק בר טבלאי 375	יצחק אלחנן ספקטור מקובנא 234
ירובעל 23	יצחק טייב 220, 221, 225	יצחק בריה דרבה בר בר חנה 382	יצחק אלפיה 252
ירוחם 157	יצחק ידידיה פרנקל 243	יצחק בריה דרב יהודה, 348, 350, 355	יצחק אלפסי 140
ירוחם ב"ר משולם 158	יצחק יוסף 273	יצחק בריה דרב משרשיא 357	יצחק ארגואיטי 196
ירוחם ממיר 266	יצחק יעקב וייס 261	יצחק בריה דר' חייא כתובה 381	יצחק בכור שמריה ארגוטי 196
ירחי כלה 255	יצחק ירנן 210	יצחק בריה דר' חייא כתובה 381	יצחק בלזר 231, 237, 247
יריעות האוהל 162, 223	יצחק כדורי 266	יצחק ב"ר יהודה 139	יצחק בן אברהם 169
יריעות שלמה 174	יצחק לאמפרונטי 200	יצחק בר יהודה 136	יצחק בן אלעזר, 85, 108, 378, 381
ירמיה 32, 41, 43, 47, 48, 83, 84, 85, 88, 89, 100, 109, 110, 112, 344, 346, 348, 354, 355, 372, 375, 376, 379, 380, 381, 383, 384	יצחק לוריא אשכנזי 173	יצחק בר יהודה - אבן גיא 138	יצחק בן אלעזר (הראשון) 368
ירמיה ביראה 342, 348	יצחק ליאון אבן צור, 165, 172	יצחק בר יהודה אבן גיא 140	יצחק בן אלעזר (השני) 381
ירמיה בן אלעזר 109, 382	יצחק מאיר אלתר מגור 226	יצחק בר יונתן 342	יצחק בן ברוך 140
ירמיה בר אבא, 71, 72, 73, 83, 109, 341, 343, 348	יצחק מגדלאה 365, 369	יצחק בר יוסף 84, 375	יצחק בן ברוך אלבליה 138
ירמיה בר אבא (הראשון) 342	יצחק מנישכיו 215	יצחק בר יעקב בר גיורי 375	יצחק בן וואליד 227
ירמיה בר רב אבא 70	יצחק מקורביל 153	יצחק בר מאיר 144, 154	יצחק בן טבלא 383
ירמיה בר תחליפא 74, 375	יצחק נונים 204	יצחק בר מרדכי 144	יצחק בן מאיר הלוי מדורא 157
ירמיה הנביא 43	יצחק נונים בילמונטי, 204, 218	יצחק בר מרי 386	יצחק בן שמואל אדרבי 176
ירמיהו 32	יצחק נסים 268	יצחק בר מריון 368, 375	יצחק "בעל החוטם" 153
ירמיהו בר אבא 348	יצחק נפחא, 73, 347, 358, 366, 368, 373, 375	יצחק בר משה 151	יצחק בר אבא 353
ירמיהו הנביא 34	יצחק סבע 167	יצחק בר משה - סכני 140	יצחק בר אבא בר מחסיא 342
ירמיה מדפתי 357	יצחק סומקא 84	יצחק בר מתנה 374	יצחק בר אבא מרי ממרשליה 145
ישא איש 237	יצחק סחורה 382	יצחק בר נחמן 366, 375	יצחק בר אבדימי 108, 348
ישא יוסף 272	יצחק עטושיא 375	יצחק בר נחמני 368	יצחק בר אבדימי (השני) 342
ישבאב 60	יצחק עקריש 232	יצחק בר נפחא 382	יצחק בר אבין 348
ישבב הסופר 56	יצחק עראמה בר משה 166	יצחק בר נפתלי 361	יצחק בר אברהם 146
יש"ו 53	יצחק פאסי 138	יצחק בר פנחס 84, 374	יצחק בר אדא 342
ישוי 25	יצחק פסקא 368	יצחק בר קצרתה 385	יצחק בר אחא 84, 375
ישועה 259	יצחק קארו 164	יצחק בר רב אשי 129	יצחק בר איסטייה 375
ישועה בסיס 225	יצחק קולין 265	יצחק בר רב חנניה 124	יצחק בר אלישיב 381
ישועה הלוי 168	יצחק קנפטון, 164, 165, 168	יצחק בר רדיפא 375	יצחק בר אלעזר 386
ישועה שבאבו 197	יצחק קנפטון 166	יצחק בר שילא 353	יצחק בר אמי 353
ישועה שמעון חיים (ישמ"ח) עובדיה 251	יצחק קסקאה 386	יצחק בר שמואל 144	יצחק בר אשי 342
ישועות ישראל 234	יצחק קרקושיא מנרבונה 155	יצחק בר שמואל בר מרתא 72, 342	יצחק בר אשיאן 75, 348
ישועות מלכו 234	יצחק רבה 342	יצחק בר ששת 162	יצחק בר אשר הלוי 141
ישועות משיחו 167	יקהיל שלמה 232	יצחק דהבן 375	יצחק בר ביזנא 342
ישועת דוד 264	יקום איש צרורות 52	יצחק דוב קופלמן 269	יצחק בר ביסנא 375, 381
ישי 23, 25	יקותיאל 259	יצחק דיהבא 375	יצחק בר בר חנה 342
ישיב משה 272	יקותיאל יהודה הלברשטם 262	יצחק די ליאון, 164, 165, 167, 172	יצחק בר גופתא 386
ישיכיל עבדי 255	יקירא 42	יצחק הישראלי - בן יוסף 158	יצחק בר דוד פארדו 214
ישמח לב 210, 231	יראים 220	יצחק הכהן 191	יצחק ברוך 205
ישמח לבב 251	ירבעם 35, 42	יצחק הלוי 136, 139	יצחק בר זעירא 381
	ירבעם (2) בן יואש 41	יצחק ודוד 273	יצחק בר חייא 382, 385

כפתור ופרח 157, 160	כהנא (הרביעי) 357	ישראל האגר 246, 275	ישמח משה 222
כריתות 156	כהנא (השלישי) 353	ישראל זיתון 241	ישמעאל 9, 34, 57, 58, 59, 60, 61, 109, 376
כרם שלמה 194, 249, 263	כהנא (השני) 342, 373	ישראל יהושע טרונק 234	ישמעאל אבוב דר' יודן 368
כרתי ופלתי 202	כהנא חמוה דרב משרשיא 357	ישראל יעקב בר יו"ט אלגאזי 200	ישמעאל בן - אלישע 109
כתבוני לדורות 272	כהנא מפום נהרא 353	ישראל יעקב דיהאן 265	ישמעאל בן אלישע 87
כתבי האר"י 173	כהנא רב הרביעי 88	ישראל יעקב חגיז 188	ישמעאל בן אלישע כהן גדול 55, 56
כתבי הגר"ש 272	כהני חשיבי דארעא ישראל 83, 113	ישראל יעקב פישר 265	ישמעאל בן יעקב דמן צור 375
כתבי הסבא ותלמידיו מקלם 235	כהן צדק 125, 129	ישראל ליפשיץ 225	ישמעאל בן נתניה 44
כתבי קודש 204	כהן צדק בר יוסף 125	ישראל מאיר מזרחי 199	ישמעאל בן נתניהו 34
כתב סופר 228, 237, 245, 250	כהן צדק בר רב איבומאי 129	ישראל מזרחי 201	ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקא 59
כתוב בשם 144	כהן צדק בר רב יוסף 125	ישראל מסלאנט 235	ישמעאל ברבי יוסי 66, 104
כתוב שם 146	כורי 141	ישראל מסלנט 231, 237	ישמעאל בר יישוע 368
כתונות פסים 207	כוכבי אור 237	ישראל מקחניץ 217	ישמעאל בר נחמן 382
כתם פז 176	כוכב מיעקב 213, 234, 248, 255	ישראל מקוטנא 243	ישמעאל בר ר' יצחק 375
כתנות אור 198	כורש 45	ישראל מרוז'ין 205, 212, 224, 234	ישמעאל בר תנחום 385
כתר היהודי 216	כושן רשעתיים 22	ישראל משקלוב 221	ישמעאל הכהן 215, 219
כתר כהונה 225, 253	כלב 16, 18, 19, 22	ישראל נג'ארה 181	ישמעאל בן אלישע 88
כתר שם טוב 156	כלב בן יפונה 18, 21	ישראל סאלנט 240	ישמעאל רבי 88
	כלבו 158	ישראל סלאנט 226, 239	ישעיה 30, 41, 47, 48, 89, 110
ל	כלי חמדה 244	ישראל סרוק 180	ישעיה אזולאי 191
לאה 10, 11	כלי יקר 178, 180	יששכר 13, 17, 23	ישעיה אשר מפוריסוב 252
לב אליהו 256, 263	כלילא דזורדא 275	יששכר בער 210	ישעיה בן אליהו דטראני 159
לב דוד 213	כלי מחזיק ברכה 181	יששכר בער בן ישראל לעזער פרנס איילנבורג 180	ישעיה די טראני 150, 169
לבונה זכה 230	כללי המצוות 155	יששכר דב גולדשטיין 268	ישעיה הלוי 193
לבוש 174, 178, 179	כללי הש"ס 222, 247	יששכר דב מבעלז 243	ישעיה הלוי בר מר אבא 123
לבוש בוץ וארגמן 179	כללי התלמוד 175, 177	יששכר דב רוקח 253	ישעיה הנביא 32
לבוש חור 179	כלפון הכהן 253	יששכר דכפר מנדי 368	ישעיהו בן אמן 33
לבושים 179	כל שירי ר' שמואל הנגיד 136	יששכר מאיר 269	ישעיהו הלוי הורוביץ 181
לבושי שרד 216, 222	כנסת גדולה 183, 187		ישעיהו הנביא 43
לבוש עטרת 179	כנסת הגדולה 188	כ	ישעיה פיק (פיק) ברלין 119
לבוש עטרת זהב 179	כנסת תכלת 179	כבוד חכמים 240	ישעיה פיק - ברלין 211
לבוש תכלת 179	כנסת יחזקאל 199	כבוד לאיש 237	ישעיה פיק ברלין 139
לבוש תכלת חור 193	כנסת ישראל 224	כד הקמח 137, 216	ישראל אבוחצירא 259
לב חיים 227	כנסת חכמים 183	כד הקמח" 158	ישראל איסר ב"ר זאב וולף 207
לב מרפא 233	כנפי יונה 180	כדלעומר 9	ישראל איסרל מקרמו 157
לבן 10	כנפי רננים 195	כהן 375	ישראל איסרל מקרמו' 161
לב נשבר 238	כסא אליהו 235	כהנא 67, 70, 72, 75, 77, 78, 86, 88, 101, 109, 355, 356, 358, 359	ישראל איסרלן 161, 164
לב שמחה 261	כסא מלך 206	כהנא אחוה דרב יהודה 348	ישראל אלטר 258
לדיהו 105	כסא שלמה 209	כהנא בריה דרב נחוניא 348	ישראל אנקאוה 163
לדין 105	כסף מזוקק 184	כהנא בריה דר' חייא בר אבא 353	ישראל בעל שם טוב 201, 215
להגיד 274	כסף משנה 175, 206	כהנא בר ירמיה 348	ישראל ברונא 164, 165
לוויית חן 256	כסף נבחר 184	כהנא בר מלכיה 348	ישראל ברונה 164
לוחות הנשיא 141	כסף נמאס 184	כהנא בר רב חנינאי 123	ישראל ב"ר יוסף אלנקאוה 162
לוט 9	כסף צרוף 184	כהנא גאון 123	
לוי 11, 13, 16, 24, 61, 65, 67, 68, 88, 89, 109, 113, 365, 368, 372, 373, 375, 377, 380	כסף קדשים 222	כהנא (החמישי) 362	
לוי אבן חביב 172	כף החיים 227, 248, 256	כהנא (הראשון) 338	
לוי בן גרשום 159	כף הכהן 225		
	כפות תמרים 190		

מגיני שלמה, 139, 179, 184, 190, 200	מאיר יהודה גץ 259	למך 5	לוי בן חביב 168, 171
מגלה עמוקות 182	מאיר יחיאל הלוי הלשטוק 243	למנצח לדוד 208	לוי בן פרטא 368
מג"ן 179	מאיר לייבוש 230	לספר המנהגים 240	לוי בר בוטי 348
מגן אבות 156, 163	מאיר מאזוז 257	לעזר 374	לוי בר בריי 368
מגן אברהם, 189, 193, 209, 214	מאיר מפירארה 152	לפידות 22	לוי בר זכריה 385
מגן גיבורים 229	מאיר מפרמישלאן, 214, 223	לפני ולפנים 150	לוי בר חיתה 382
מגן דוד 187, 189	מאיר עיני חכמים 179, 243	לקוט אמרים 235	לוי בריה דרב הונא בר חייא 348
מגן וצינה 184, 224, 257	מאיר פאדווה 173	לקח טוב 241	לוי בר לחמא 375
מגניבא 345	מאיר פאניז'ל 247	לקט אמרי קודש 253	לוי בר סייס 65, 67, 109
מדינחאי 105	מאיר פאפירש 180, 186	לקט הקמח 201	לוי בר שמואל 348
מדין לפני חכמים 113	מאיר קצנלבוין 166	לקט יושר 164, 165	לוי יצחק מברדיצ'ב 215
מדין לפני רבי 113	מאיר קצנלבוין 173	לקרנא 112	לוי צנבריא 382
מדרגת האדם 240	מאיר קצנלבוין 173	לשון לימודים 204	לית חן 163, 273
מדרין הלכתי לאחיות בבתי חולים לשבתות וחגים 272	מאיר שמחה ב"ר שמשון קלונימוס 243	לשון מרפא 233	לוליאני בר טברין 382
מדרש אבכיר 102	מאיר שפירא 274	לשם שבו ואחלמה, 242, 271	ל"ו שערים 149
מדרש אליהו 195	מאמר הנפש 180	לתשובה ולתקומה 255	לחומה 75
מדרש האיתמרי 195	מאמר העיקרים 198	מ	לחם אבירים 177
מדרש הנעלם 100	מאמר חמץ 163	מאה שערים 138, 145	לחם הפנים 188
מדרש "ילמדנו" 101	מאמר כוונות התורה 172	מאור הגולה 135	לחם ושמלה 232
מדרש לקח טוב 140	מאמר מרדכי 214, 268	מאורי א"ש 198	לחם חמודות 183
מדרש פנחס 208	מאמר תחית המתים 149	מאורי אש 262	לחם יהודה 201
מדרש רבה 101, 224	מאנטיגנוס 52	מאורי ישראל 256, 259, 273	לחם יחזקאל 199
מדרש רבינו בחיי 158	מאנטיגנוס 52	מאור ישראל 256, 259, 273	לחמי תורה 213
מדרש שמואל 224	מאפסא 208	מאור ישראל - טבעת המלך 273	לחם משנה 176, 206
מדרש תדשא 100	מארי בר רב דימי 121	מאור עיניים 184, 210	לחם רב 176
מדרש תלפיות 195	מבוא התלמוד, 136, 149, 224	מאזנים 142	לחם שלמה 209
מדרש נחומא 101	מבוג 338	מאיר 56, 58, 60, 103, 104, 111	לחם שמים 205
מהללאל 5	מב"ט 171	מאיר אבוחצירא 259	ליונטי 385
מהר"ח אר"ז 155	מבקש אמונה 250	מאיר אייזנשטא 198	לייא 378
מהרח"ו, 173, 177, 178, 180, 184, 186, 205, 239	מבקש ה' 188	מאיר אריק 243	ליל התקדש החג 228
מהרח"ש 184, 194	מבשר טוב 229	מאיר בן ברוך 153	לילי בר ממל 342
מהר"י אבואב 165	מבשר כהנא בר רב קימוי 125	מאיר בן גדליה 179	לימוד זכות 244
מהר"י אבוהב 162	מגבילה 385	מאיר בן שמואל 169	ליצחק ריח 236
מהר"י איסרלן 165	מגדל בבל 8	מאיר בן שמעון הכהן מעילי 151	ליקוטי דברי דוד 216
מהר"י בי רב 171, 175, 178	מגדל דוד 239	מאיר בעל הנס 56, 59	ליקוטי דברי חיים 229
מהריב"ל 175	מגדל עזו 156	מאיר בן טודרוס הלוי אבולעפיה 150	ליקוטי דברים 251
מהר"י בן - לב 175	מגדל חננאל 156	מאיר בר יצחק - אלדבי 160	ליקוטי הלכות 215, 223
מהר"י ברונא 165, 220	מגיד דבריו ליעקב, 201, 204	מאיר ברנדסדורפר 268	ליקוטים 184
מהר"י 164, 165	מגיד הירושלמי 263	מאיר ב"ר שמואל 139	ליקוטי מוהר"ן 215
מהר"י וייל 163, 165	מגיד מישרים 175	מאיר בר שמואל 140	ליקוטי רמ"ל 214
מהר"י 161	מגיד מראשית 189	מאיר דן פלוצקי 244	ליקוטי שושנה 208
מהר"י 188, 195	מגיד משנה 270	מאיר הנהן שיף 183	ליקוטי שושנים 184, 208
מהר"י טאיצק, 171, 174, 176, 177	מגילת אביתור 140	מאיר הלוי חדש 261	ליקוטי שיחות 262
מהר"י אלגאזי 202	מגילת אסתר 48, 165, 172	מאיר הקדוש - ברבי יקותיאל הכהן 154	ליקוטי תורה 231
מהריט"ץ 182	מגילת סתרים 137, 216		ליקוטי תורה - תורת שמואל 231
מהר"י כולי 190	מגילת רות 48		ליקוטי תשובות חת"ם סופר 222
מהר"ל 135, 162, 165	מגילת תענית 100		לכה דודי 176
	מגיני ארץ 187, 189		למואל 27

מלחמת מצוה 151, 164	מיכיהו 41	מוסף הערוך 139, 188	מהר"ל דיסקין 235
מלכא בר רב אחא 123	מיכיהו בן ימלא 47	מוסר דעת 264	מהרי"מ ט"ט 182, 187, 232
מלכה 130	מיכל 25	מועד לכל חי 227	מהר"י מיניץ 164, 165, 173, 220
מלכיא 348	מיכל יהודה ליפקוביץ 269	מורה באצבע 213	מהר"ף 195
מלכים א' + ב' 48	מילוואי אבן 271	מורה הנבוכים 149	מהר"ץ 203, 212
מלכי צדק 6	מימון 142	מורה נבוכים, 146, 148, 149, 155, 158, 162	מהר"ק 165, 166, 220
מלכי-צדק 48	מים חיים 191, 263	מור ואוהלות 225	מהריק"ו 232
מלכישוע 25	מים יחזקאל 199	מור וקציעה 205	מהר"י קולון 167
מלמד להועיל 241	מי מנוחות 218	מורשה - שיחות למועדים 267	מהר"י קורקוס 174
ממרשה 41	מי מעיין 230	מזבח אדמה 203	מהריק"ש 174, 178
מנא 85, 88, 108, 109, 110, 379, 381, 383, 384, 385, 386, 387	מים עמוקים 168	מזמור לדוד 208	מהר"ל 180, 183
מנא בר תנחום 369, 375	מים שאל 214	מזרחי 168	מהרלב"ח 168
מנא דשאב 382	מיני תרגומא 211	מזרח שמש 265	מהר"ל מפראג 219
מנא (הראשון) 369, 371, 372	מירב 25	מחברות איתאל 149	מהר"מ 160, 246
מנא (השני), 383, 385, 386, 387	מישא 375	מחברת לרשימת השיעורים 258	מהר"מ אלשיך 172, 180
מנדל מרימנוב 208	מישאל 32, 43, 49	מחברת מנחם 127	מהר"ם אריק 243
מנהגי מהר"ל 162	מכילתא דבן - עזאי 102	מחזה אברהם 243	מהר"ם א"ש 198
מנהגים ישנים מדורא 154, 157	מכילתא דרבי אלעזר חסמא 102	מחזור ויטרי 139, 141	מהר"מ בנט מניקלשבורג 205
מנוח 23	מכילתא דרבי חנינא בן אחי רבי יהושע 102	מחזיק ברכה 213	מהר"מ גלאנטי 174, 179
מנוח בן יעקב 157	מכילתא דרבי ישמעאל 99, 102	מחכו עלה במערבא 82	מהר"מ מיניץ 166
מנוחת אהבה 264	מכילתא דרבי עקיבא 99, 102	מחכו עליה במערבא 113	מהר"ם מיניץ 220
מנורת הזהב 211	מכילתא דרבי רחומאי 102	מחלב הארץ 242	מהר"מ מלובלין 179, 184
מנורת המאור 162, 166	מכילתא דרבי שמעון בר - יוחאי 102	מחנה אפרים, 196, 202, 223, 232	מהר"ם מלובלין 180, 181
מנורת המאור הקדמון 163	מכילתא דרשב"י 244	מחנה יהודה 207, 247	מהר"מ מרוטנבורג, 151, 153, 154, 155, 157
מנות הלוי 176	מכלול 149	מחנה ישראל 245	מהר"ם מרוטנבורג 157
מנחה טהורה 214, 223	מכתבים ומאמרים 265	מחנך לדורות 252	מהר"ם פאדווה 173
מנחם 54, 124, 352, 375	מכתב לחזקיהו 236	מחסיא בר אידי 348, 375	מהר"ם פרווה 173
מנחמא 380, 386	מכתב מאליהו 252	מחסיא 47	מהר"מ שיף 183
מנחם אחי ר' גוריון 382	מכתב סופר 231, 250	מחצית השקל 189, 214	מהר"ם שיף 229
מנחם איש כפר שערים 365	מכתם לדוד 207, 208	מחשבות חרוץ 236	מהר"ם שיף 229, 244, 247
מנחם בן גדי 37, 39, 40, 41	מלאי 368	מחשבת מוסר 265	מהר"ם שיק 241
מנחם בן זרח 159, 160	מלאכי 46, 49, 99	מחשבת צדיק 236	מהר"ם שפירא מלובלין 234
מנחם בן סרוק 127	מלאכי הכהן 203	מחשוף הלבן 230	מהרש"א 174, 182, 257
מנחם בן שלמה - המאירי 156	מלאכי (זה עזרא) 47	מטה אפרים 217	מהרש"א אלפנדרי 244
מנחם ברבי סימאי 365	מלאכת יו"ט 183	מטה אשר 174	מהר"ש אלגאזי 168
מנחם ב"ר זרח 161	מלאכת מחשבת 168	מטה יהודה 201	מהר"ש אלגאזי השני 202
מנחם בר יהודה בן לוי 369	מלאכת שלמה 181	מטה יוסף 197	מהר"ש אלפנדארי 232
מנחם בר יעקב - בן סרוק 127	מלבושי יו"ט 179	מטה משה 178	מהרשד"מ 176
מנחם בר מבסימא 381, 382	מלבי"ם 225	מטט-רון 5	מהרשד"ם 172, 176, 177
מנחם בר שלמה 142	מלווה ה' 264	מיאשה 109	מהרש"ל 154, 174, 178, 179, 180, 182
מנחם גאון 124	מלוך 369	מיאשה (הראשון) 365	מהרש"ם 239
מנחם די לונזאנו 181	מל ולא פרע 270	מיאשה (השני) 368	מהרש"ק 187, 188, 189, 193, 227
מנחם ומר עוקבא 353	מלות ההגיון 152	מידד 17, 21	מהר"ש קלוגר 229
מנחם חתניה דר' אלעזר בר אבינא 382	מלחמות ה' 144, 149, 152, 159	מידות בית המקדש של הורודוס 236	מהר"ש שר שלום 224
		מיימוני 119	מוהרש"ך 184
		מיכה 22, 89	מונבו 52
		מיכה המורשתי 41, 47	

מנחם טלמאי 369	מפי אריות ירושלים 140	מנשה בן חזקיהו 33, 36, 40, 41	מנחם יודפאה 365
מנחם מנדל 246	מפעלות אלוקים 167	מנשה בן ישראל 185	מנחם מנדל 246
מנחם מנדל אויערבך 190	מפרשי הים 229	מנשה בר רב יוסף 123	מנחם מנדל מוויטבוק 208
מנחם מנדל מוויטבוק 208	מפתח הזוהר 179	מנשה קליין 270	מנחם מנדל מליובאוויטש 231
מנחם מנדל מליובאוויטש 231	מצא חיים 253	מנשיא 342	מנחם מנדל מליובאוויטש 226
מנחם מנדל מליובאוויטש 226	מצודת דוד 203	מנשיא בר גאד 348	מנחם מנדל מקוצק 216, 225, 226, 238
מנחם מנדל מקוצק 216, 225, 226, 238	מצודת ציון 203	מנשיא בר זביד 342	מנחם מנדל מרימנוב 217
מנחם מנדל מרימנוב 217	מצוות תפילין 181	מנשיא בר יעקב 348	מנחם מנדל משקלוב 224
מנחם מנדל משקלוב 224	מצות משה 218	מנשיא בר ירמיה 339, 342	מנחם מנדל קרוכמאל 190
מנחם מנדל קרוכמאל 190	מצח אהרן 249	מנשיא בר ירמיה מדיפתי 361	מנחם מנדל קרוכמאל 186
מנחם מנדל קרוכמאל 186	מצליח בר אליהו 139	מנשיא בר שגובלי 346, 348	מנחם מנדל שניאורסון 241, 251, 262
מנחם מנדל שניאורסון 241, 251, 262	מצליח בר אליהו – אבן אל בצאק 136	מנשיא בר תחליפא 348, 353	מנחם נחום טברסקי מצ'רנוביל 210
מנחם נחום טברסקי מצ'רנוביל 210	מצליח ישועה 257	מסורת סייג לתורה 150	מנחם עזריה מפאנו 180
מנחם עזריה מפאנו 180	מצליח מאזוז 253, 257	מסילת חיים בחינוך 260	מנחם ציון 217
מנחם ציון 217	מצרף לחכמה 185	מסילת ישרים 198	מנחם ריקנאטי 156
מנחם ריקנאטי 156	מצרף על התורה וההפטרות 154	מסכת אבות – אוהב ישראל 219	מנחת אברהם 267
מנחת אברהם 267	מקדש מלך 206, 254	מסכת אבות דרבי נתן 60	מנחת אלעזר 247
מנחת אלעזר 247	מקוה ישראל 180, 181, 185	מסכת אבוחצירא 256, 259	מנחת ביכורים 203
מנחת ביכורים 203	מקור ברוך 249, 275	מסעוד רפאל אלפסי 204	מנחת חינוך 155, 228, 265
מנחת חינוך 155, 228, 265	מקור דמעה 247	מסעות בנימין מטודילה 143	מנחת יהודה 196, 229, 249, 269
מנחת יהודה 196, 229, 249, 269	מקור חיים 138, 192, 212, 221, 263	מעגלי צדק 230	מנחת ירודה וירושלים 262
מנחת ירודה וירושלים 262	מקראי קדש 198	מעדני ארץ 262	מנחת יוסף 195
מנחת יוסף 195	מקראי קודש 191, 254	מעדני י"ט 183	מנחת יעקב 196
מנחת יעקב 196	מר 74, 113, 348	מעייני גנים 230	מנחת יצחק 261, 262
מנחת יצחק 261, 262	מרא דארעא דישראל 82, 112, 245	מעייני הישועה 167	מנחת משה 240
מנחת משה 240	מראה הפנים 206	מעייני מים 230	מנחת נתנאל 202
מנחת נתנאל 202	מראה יחזקאל 209	מעיל אליהו 235	מנחת עני 228
מנחת עני 228	מראות הצובאות 177	מעיל צדקה 193, 195, 204	מנחת פיתים 243
מנחת פיתים 243	מראית העין 213	מעין חכמה 189	מנחת ציון 229
מנחת ציון 229	מרבה ישיבה 247	מעין יצחק 234	מנחת קנאות 243
מנחת קנאות 243	מר בר רחל 109, 113	מעכה 25, 26	מנחת שי 181
מנחת שי 181	מר בר רחל 109, 113, 342, 348	מעם לועז 195, 196	מנחת שלמה 262
מנחת שלמה 262	מרי הלוי בר רב משרשיא 128	מערבאי 105	מני 376
מני 376	מרי (הראשון) 376	מערין 181	מני בר פטיש 369
מני בר פטיש 369	מרי (השני) 358	מערכי לב 218	מני דמן צור 375
מני דמן צור 375	מר יוחנא בריה דרב חנא בר אדא 353	מערכת הקנינים 248	מני דקסרין 369
מני דקסרין 369	מר בר רב אדא 338	מעשה איש 237	מנימוי בר חלקיה 342, 348
מנימוי בר חלקיה 342, 348	מר בר רב אידא 358	מעשה אליהו 235	מנימוי בריה דרבי נחומי (הראשון) 348
מנימוי בריה דרבי נחומי (הראשון) 348	מר בר רב אשי 74, 78, 79, 88, 101, 105, 113, 362	מעשה בחסיד 113	מנימוי בריה דרב נחומי (השני) 361
מנימוי בריה דרב נחומי (השני) 361	מר בר רב הונא 127	מעשה הגדולים 259	מנימוי בר איהי 342
מנימוי בר איהי 342	מר בר שמואל 128	מעשה חושב 183	מנצור בן שמעון 262
מנצור בן שמעון 262	מרדכי 49, 78, 109, 160	מעשה ניסים 149	מנשא 382
מנשא 382	מרדכי אליהו 249, 268	מעשה נסים 221	מנשה 12, 17, 18, 23, 28, 31, 32, 43, 348
מנשה 12, 17, 18, 23, 28, 31, 32, 43, 348	מרדכי אפשטיין 267	מעשה רב 210	
	מרדכי בנט 205, 226	מעשה רוקח 149, 197	

יעקב 99	משואות 266	משה בר שניאור מאיברא 148	רבה 365
משנת רבי נתן 211	משובב נתיבות 216	משה גאגין 214	מר ינוקא ומר קשישא בניו של רב חסדא 361
משעוריי הגר"ד 258	משולם אגרא 221, 222	משה גלאנטי 176, 188, 191, 201	מרכבת המשנה 206
משפט החרם 152	משולם איגרא 212	משה גלאנטי (הראשון) 179	מרן 175
משפט הכתובה 241	משולם בן משה מבדרש 150	משה גלנטי (השני) 190	מרן הב"י 174, 177, 178, 182, 213
משפט וצדקה ביעקב 200	משולם בר יעקב 147	משה די - ליאון 155	מרן הבית יוסף 176, 179
משפטים ישרים 218	משולם בר יעקב מלוניל 143	משה הדרשן 136, 139	מרן השולחן ערוך 283
משפטי עוזיאל 251	משולם בר משה מבדרש 143, 147	משה הזכור 191, 200	מר"ן השו"ע 157
משפטי צדק 188	משולם גאון 120	משה חגיו 190, 201	מרן השו"ע 171
משפטי שבועות 126, 133	משולם הגדול 125	משה חיים אפרים 201	מר עוקבא בר חמא 349
משפט כהן 246	משולם הגדול - בר קלונימוס 126	משה חיים אפרים אשכנזי 211	מר עוקבן 343
משפט שלום 239	משולם זוסיא (זושא) מאניפולי 211	משה חיים לוצאטו 198	מרפא לשון 230
משרשיא 76, 116, 358	משחא דרבותא 204	משה טורצקי 272	מר קשישא 77, 192, 358
משרשיא בר בריה דרב אחא בר רב 80, 363	משיב דבר 233	משה טיטלבוים מאוהל 222	מר קשישא בריה דרבא 361
משרשיא בריה דרב אחא 361	משיב נפש 183	משה יהודה לייב מסאסוב 214	מר שמואל 68, 358
משרשיא בריה דרב אמי 369	משיב צדק 236	משה יהושע האגר 270	משא עובדיה 273
משרשיא בריה דרב נתן 358	משיח 58	משה ישראל מרודוס 197	משאת בנימין 180
משרשיא בר פקוד 79, 362	משיח בן דוד 68	משה כהנא בר רב יעקב 129	משאת משה 197
משרשיא בר רבא 358	משך החכמה 243	משה כלפון הכהן 250	משבצות זהב 209
משרשיא בר תחליפא 127	משכיל לדוד 208	משה לוי 264	משה 13, 18, 23, 24, 47, 89, 127, 129, 141
משרשיא כהנא 129	משכיל על נגינות 230	משה לייב מסאסוב 205, 208	משה אבן חביב 188
משרשיא מתוסנייא 358	משכיל שיר ידידות 230	משה לימא 185, 191	משה אבן עזרא 138
משרשיה בר פקוד 363	משכם בן חמור 12	משה מאיברא 146	משה איסדליש 174
מתון 369	משלי 48	משה מטרנאני 178	משה אלשקר 172
מתוק לנפש 168, 249	משלי המגיד מדובנא 213	משה מינץ 220	משה אריה פריינד 262
מתושאל 5	משלי חכמים וחידותם 149	משה מנדלסון 170	משה בירדוגו 195
מתושלח 5, 90	משמחי לב 218	משה מקוצי 119, 148, 153	משה בן חביב 190, 196, 197, 201
מתיא בן חרש 60	משמיע ישועה 167	משה מרגלית 206	משה בן טוב 268
מתנא 353	משמיע שלום 212	משה נחום ירושלמסקי 240	משה בן מימון 146
מתנה 78, 83, 109, 347	משמרות כהונה 200, 225, 239, 241	משה סולוביצ'יק 271	משה בן נחמן גרונדי 152
מתנה (הראשון) 342	משמרת הבית 154, 156	משה סופר 222	משה בן רבי שמעיה 139
מתנה (השני) 353, 358	משמרת חיים 271	משה סופר מפשורסק 222	משה ב"ר אברהם 178
מתניא 383	משנה ברורה 245	משה עדס 256	משה ברבי יוסף מיטראני 175
מתני' דדברי הימים 101	משנה הלכות 270	משה פיינשטיין 260	משה ב"ר דוד חלאווה 161
מתניה 34, 383, 385, 387	משנה למלך 96, 195, 196, 206	משה פריד 272	משה בר חנוך 134
מתניתיה דלוי 100	משנה תורה 154, 204	משה פרוטנבורג 157	משה בר יהודה 143
מתן שכרן של מצוות 209	משניות גדולות דבר - קפרא 101	משה קרדובירו 173	משה בר יהודה מלוניל 147
מתתיה גאון 124	משניות גדולות של רבי אושעיא 102	משה רבינו 19, 62, 89	משה בר יעקב מקוצי 151
מתתיהו בר מר רבי 124	משניות גדולות של רבי חייא 101	משה רבנו מוילנא 187	משה בר יצחק סגל הלוי - מינץ 165
מתתיהו גאון 124	משנת בר-קפרא 99	משה שאול קליין 274	משה בר מאיר הכהן 145
נ	משנת הגר"ש 272	משה שטרנבוך 254	משה בר שמואל אבן תיבון 152
נאדר בקודש 209	משנת לוי 101	משה שיק 229	
נאות דשא 216, 238	משנת רבי אהרון 254	משה שמואל שפירא 254, 267	
נאות יעקב 200	משנת רבי אליעזר בן		
נאמ"ן 257			
נאנאי בריה דרב יוסף בריה			

נר תמיד 180	ניסים בן ראובן 161	349	361
נשמת אדם 218	ניסים גאון 136	נחמיה בריה דרב יוסף 358	נבזרדאן 42
נשמת חיים 239	ניצוצי שמשון 184	נחמיה חתניה דביה נשיאה 382	נבזרדאן 33
נשמת ישראל 185	ניקומכי 382	נחמיה רבי 88	נבוכדנצאר 33, 34
נתאי הארכלי 53, 89	ניקנוס - מלך כוש 14	נחמן 68, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 83, 88, 105, 109, 340, 342, 344, 345, 347, 349, 352, 353, 354, 355, 368, 372, 379, 387	נבוכדנצר 32, 34, 43, 44
נתיבות אור 237	נירון קיסר 59	נחמן בר אדא 342	נבות היזרעאלי 36
נתיבות החיים 271	ניתאי 343	נחמן בר אושעיא 376	נבחר מכסף 184
נתיבות המשפט 216, 221	נכח השולחן 227	נחמן בר אושפזתי 358	נדב 16
נתיבות לשבת 213	נמשי 29, 37	נחמן בר אמי 342	נדב בן ירבעם 35, 39, 40, 41
נתיבות עולם 178	נסא 377, 382	נחמן בר יהודה 369	נדחי ישראל 245
נתיב חיים 202	נסא דקיסרין 382	נחמן בר יעקב 72	נהוראי 59
נתיבי עם 255	נסים גאון 119, 127, 136, 137, 138, 139	נחמן (בר יעקב) 114	נהילאי בר אידי 342
נתן 41, 47, 60, 83, 113, 131, 146, 361, 382	נסים גאון בר יעקב אבן שאהין 137	נחמן בר יעקב - יעקב 114	נהר מצרים 244
נתן אבוה דרב הונא בריה דרב נתן 358	נסים חיים מזרחי 199	נחמן בר יעקב 72, 76, 109, 346, 353	נהר שלום 206, 246, 259
נתן אדלר 210, 222	נסים טולידנו 271	נחמן בר יצחק 109, 114	נועם אלימלך 208
נתן איגרא 173	נעמה 6	נחמן בר יצחק 76, 86, 345, 353, 354, 355	נועם הלבבות 250
נתגאל וויל 202	נעמה העמונית 27, 29	נחמן בר כהן 382	נועם ירושלמי 228
נתן בעל "הערון" 136	נעשה ונשמע 255	נחמן בר ברסלב 215	נוף עץ חיים 180, 186
נתן בר אבא 109	נפלאות אליהו 210	נחמן בר פפא 349	נוזרא 369
נתן בר אבא הראשון 343	נפלאות היהודי 216	נחמן בר רבא 342	נוזר ה' 205
נתן בר אביי 349	נפש אדם 218	נחמן בר רב הונא 79, 362	נזר הקודש 155
נתן בר אבין 343	נפש החיים 218	נחמן בר רב חסדא 353	נח 5, 90, 99
נתן בר אושעיא 343, 353, 376	נפש חיה 264	נחמן בר שמואל בר נחמן 376	נחום 41, 47, 89, 365
נתן בר אלעזר 385	נפש יהודה 224	נחמן דמן יפו 374	נחום אחוי דרבי אילא 376
נתן בר אמי 358	נפש שמשון 264	נחמני 74, 75, 111	נחום איש גמזו 58, 88
נתן בר אסיא 354	נפתולי נפתלי 233	נחמן מברסלב 212, 215, 223	נחום בר סימאי 377
נתן בר טובי 376	נפתלי 13, 17, 22	נחמה 201	נחום הבלר 54
נתן בריה דר' ברכיה 385	נפתלי אמסטרדם 231, 240	נחשון 129	נחום וידנפלד 248
נתן בר יהודה 153	נפתלי טרופ 245	נחשון בן עמינדב 14	נחומי 353
נתן בר יחיאל 139	נפתלי כץ 194	נחשון בר רב צדוק 130	נחומי בר זכריה 353, 358
נתן בר מאיר 151	נפתלי צבי יהודה ברלין 233, 239	נחשון גאון 120	נחומי בריה דר' חייא בר אבא 382
נתן בר מניומי 354	נפתלי צבי מרופשיץ 220	נח שימנוביץ 248	נחום מהורודנא 230
נתן בר מר זוטרא 363	נפתלי - צבי פינקל 247	נטרונאי 129	נחום משרנוביל 204
נתן בר מר עוקבא 349	נצבת בת עדאל 25	נטרונאי בר רב נחמיה 122	נחום שמעיה דר' אבהו 382
נתן הבבלי 60	נצח ישראל 178	נטרונאי גאון 120	נחוניא בן הקנה 54, 58, 100
נתן הבבלי רבי 88	נצי"ב 233, 239	נטרונאי בר רב אמונה 122	נחור 7
נתן החבר 385	נצי"ב מוולוז'ין 237	ניחא בר סבא 385	נחותי 73, 74, 75, 84
נתן הכהן אדלר 211	נקודות הכסף 186	נימוקי אר"ח 247	נחל יצחק 234
נתן מטרנקטיליש 152	נר אלוקים 180	נימוקי הגרי"ב 223	נחלת אבות 207
נתן נטע שפירא 182	נר ה' 180	נימוקי יוסף 162	נחלת יהושע 228
נתן צבי פינקל 243, 270	נר הוראה 180	נימוקים 150	נחלת יצחק 266
נתן צוציתא 61	נריה 41, 47	נימוקי רידב"ז 239	נחלת צבי 227
נתן שטרנהרץ 215, 223	נר ישראל 84, 180, 189, 212, 217		נחם בר רב יוסף בר חייא 124
ס	נר מערבי 229		נחמיה 42, 45, 49, 59, 60, 103, 109, 111, 350, 351, 382
סבא מנוברדוק 260	נר מצוה 173, 178, 180		נחמיה איש כפר סחון 385
סביב האוהל 231	נר תורה 180		נחמיה בר חנינא 382
סביב לאוהל 162, 223			נחמיה בריה דרב חנילאי

ספר רות 226	ספר היראה 151	סיפורי מעשיות 215	סביב ליראיו 249
ספר רזיאל המלאך 99	ספר הישר 102, 143	סלא 354	סבי דפומבדיתא 72
ספר רפואות 99	ספר הכוונות 180	סלמאן מוצפי 257	סדור הרש"ש 206
ספר תשב"ץ (קטן) 153	ספר הכיבוסים 160	סלמן אליהו 249, 263, 268	סדור רב עמרם גאון 132
ספר תשובות לטענות נגד הדת המושפלת 141	ספר הכללים 242	סלע המחלוקת 144	סדר אליהו זוטא 101
סרגון 42	ספר הלכות גדולות 132	סמא 79	סדר אליהו רבה 101
סתם רב יהודה 113	ספר המאמרים 241, 251	סמא בר חילקאי 361	סדר גט 143
סתם רבי חייא 112	ספר המוסר 149, 173	סמא בריה דרבא 79, 363	סדר הדורות 99, 198
סתם רבי יהושע במשנה 113	ספר המחלוקת 173	סמא בריה דרב אשי 363	סדר זמנים 224
סתם רב נחמן 114	ספר המידות 213, 215	סמא בריה דרב ייבא 361	סדרי משנה 101
סתרי תורה 100	ספר המנהגים 163	סמא בריה דרב מרי 347, 354	סדר מאה ברכות 130
ע	ספר המנוחה 157	סמא בריה דרב משרשיא 363	סדר מצות הנשים 180
עבדא דרבנן 255	ספר המספר 168	סמא בר רקתא 361	סדר מקבלי התורה 137
עבדאללה סומך 233, 238	ספר המצוות 146, 150, 152	סמ"ג, 151, 148, 147, 119, 153, 173	סדר עבודה 181
עבד המלך 255	ספר המקח והממכר 269	סמיכת חכמים 194	סדר עולם 100
עבדון בן הלל הפריעתוני 23	ספר המקנה 213	סמ"ע 174, 179, 180, 184	סדר עולם זוטא 137
עבודת ה' 181	ספר המשלים 155	סמ"ק 152, 153	סדר עולם רבה 137
עבודת הגרשוני 183, 184, 186, 187, 190, 196	ספר הניקוד 155	סנחריב 42	סדר פורים המשולש 245
עבודת הלויים 147	ספר הסודות 155	סעדיה בן רבי יוסף 131	סדר תנאים ואמוראים 133, 137
עבודת המקדש 181	ספר העיבור 141	סעדיה גאון 99, 120, 131, 132, 145	סוד העיבור 138
עבודת הצדקה 204	ספר הענק 149	סעדיה גאון - בר יוסף 131	סודי רזיא 149
עבודת הקודש 156	ספר הערוך 188	סעדיה רב האי 130	סודי רזי סמוכים 149
עבודת ישראל 217	ספר ה"עתים" 140	ספרא 74, 75, 101, 349	סולובייצ'יק 267
עבר 7, 8, 10, 90	ספר העתים 150	ספרא בריה דרב יבא 363	סולטאן צאלח-א-דין 146
עגול דרב נחשון 130	ספר הפשוטים 173	ספרא דאדם הראשון 98, 102	סומה בר כתבה 376
עגלה 25	ספר הקבלה 143	ספרא דחננוך 102	סומכוס 59, 60, 61
עגלון 19, 22	ספר הראב"ן 142	ספרא דצניעותא 99, 100, 242	סור מרע ועשה טוב 221
עדה 5	ספר השטרות 126, 131, 133	ספר בית המדרש 265	סחורה 76, 349
עדה קדושה 85	ספר השירים 244	ספר ביהוסף 100	סטייפלר 260, 274
עדות ביהוסף 247	ספר השערים 154	ספר בן סירא 59	סידור 365
עדות ביעקב 191	ספר התולדות 231	ספר האדרא 139, 141	סידור דרך החיים 221
עדי זהב 244	ספר התרומה 147	ספר האורה 146	סידור המנהגים 240
עובד 23, 25	ספר התרומות 150	ספר האשכול 100	סידור הרש"ש 263
עובדיה 41, 47, 357, 358	ספר "חסידים" 148	ספר הבהיר 218	סידור חת"ס 222
עובדיה הדאיה 255	ספרי 101	ספר הברית 218	סידור עבודת אלימלך 208
עובדיה יוסף, 248, 263, 269, 272, 273, 276, 284	ספר יוחסין 168	ספר הבתים 167	סידור רב עמרם גאון 130
עובדיה מברטנורא, 165, 167	ספר יונה 37	ספר ההלכה 268	סידור רש"י 139
עובדיה ספורנו 172	ספר שלמה 102	ספר ההקדמה 175	סיחון 18, 19
עוג 19	ספר לקח טוב 182	ספר היויכוח 152	סימא בריה דרב אידי 363
עוג מלך הבשן 18	ספר מאירת עיניים 179	ספר הזוהר 59, 100	סימאי 365
עודד 41, 47	ספר מהר"א 253	ספר הזכות 152, 226	סימון 82, 368, 369, 372, 377, 380, 383
עוד יוסף חי 238	ספר מלחמות ה' 102	ספר הזכרון 158	סימונא 117
עוזיאל בריה דרבי חוניא דברת חורין 369	ספר מצוות גדול 119, 151	ספר הזכרונות 150	סימון אחוה דרב יהודה בר זבדי 369
עוהי 30	ספר מצוות קטן 153	ספר החילוקים 133	סימני אר"ז 151
עוהיו 30, 41	ספר מרגלית 194	ספר החינוך 228	סיסא 338
עוהיו בן אמציה 33,	ספר "סדר עולם" 59	ספר החסידות 201, 207	סיסרא 22
	ספר קרניים 184	ספר היחס 102	סיפא ורישא 241
	ספר רבנו ירוחם 158	ספר היצירה 99, 150	

ערך השולחן 220	עמוס הנביא 37	עזריה פיגו 180	40, 41
ערך לחם 178	עמלק 15	עזר מקודש 222	עזריא 109
עשה לך רב 263	עמק הברכה 240	עזרת כהן 246	עזריא (הראשון) 376
עשו 10, 11, 13	עמק השער 269	עזרת נשים 190, 196	עזריא (השני) 358
עשרה מאמרות 180, 184	עמק יהושע 228	עטור ביכורים 203	עזריא סבא 349
עתליה 27, 30, 36	עמרי 35, 39, 40, 41	עטליה בת אחאב 41	עולא 73, 84, 91, 109, 344, 376, 385
עתליה בת אחאב 27, 29, 33, 40	עמרי אביו של אחאב 35	עט סופר 149	עולא ביראה 73, 376
עתניאל בן קנז 22, 24	עמרם 14, 89, 110, 340, 348, 353	עטרת זקנים 167, 183, 184, 186, 190	עולא בר אבא 354
פ	עמרם אבורביע 255	עטרת חיים 229	עולא בריה דרב אידי 349
פאפירוש 202	עמרם בן דיואן 206	עטרת יהושע 262	עולא בריה דרב עילאי 349
פאת השולחן 221	עמרם בריה דר' שמעון בר אבא 376	עטרת מנחם 217	עולא בר רב 358
פאת נגב 232	עמרם גאון 130	עטרת צבי 221, 224	עולא דקסרין 369
פדה את אברהם 235	עמרם גאון בר רב ששנא 130	עטרת ראשנו 241, 256	עולא שכפא 382
פדיה 32, 41	עמרם הראשון 343	עטרת שלמה 174, 242	עוללות אפרים 174, 180, 217
פדת 339, 340, 352, 367, 379	עמרם (השני) 349	עטרת תפארת ישראל 212	עוללות הכרם 194
פדת בנו של רבי אלעזר 376	עמרם חסידא 343, 349	עיוגונא דאיתתא 184	עולם הידירות 266
פדת הראשון 60	עמר נקא 167	עידו 41, 47	עולמו של צדיק 257
פה שלישי להגר"א 224	ענן 72, 122, 343, 347	עיון תפילה 225	עולת איש 237
פוטיפר 12	ענן בן דוד 120	עיון מאיוויה 247	עולת החודש 219
פול 42	ענן בר חייא 338	עילוי 354	עומרי 36
פומפיוס 51	ענן בר יוסף 382	עילם 12	עומר מן 181
פועה 14	ענן בר רבא 343	עינא 71, 72, 112, 114, 117	עופר האיילים 193
פוקד עקרים 236	ענן בר תחליפא 343	עינא (סבא) 343	עוקבא 110, 369
פורת יוסף 209, 242	ענני בר ששון 376	עינא סבא 349	עוקבא בר אבא 349
פחד יצחק 200, 203	ענף עץ עבות 273	עין זוכר 213	עוקבא בר אחא 376
פחוק בן רמליהו 39	עץ אבות 205	עיני הכהן 225	עוקבא בר חיינא מפרישנא 358
פטרקוי אחוה דרבי דרוסא 385	עץ החיים 198, 249	עין יעקב 168, 172, 196, 198	עוקבא בר חמא 349, 354
פ"ל הקונטרס 139	עץ השדה 233	עין יצחק 234	עזובה בת שילחי 29
פילא 365	עץ חיים 180, 188, 202, 212, 252, 263	עין משפט 173	עזרא 42, 89
פילפולא חריפתא 183	עץ פרי 243	עינא בן רחבא מפומבדיתא 76, 354	עזרא הסופר 48, 49
פינחס 19	עץ שתול 163	עיקבתא דמשיחא 249	עזרא ונחמיה 48
פי צדיק 186	עקביא בן מהללאל 53	עיקר שפתי חכמים 194	עזרא מגירונא 152
פירוש הגט 156	עקביה 369	עיר גיבורים 180	עזרא עטיה 263, 268, 273
פירוש ההלכות לרא"ה 155	עקיבא 49, 56, 57, 59, 60, 104, 109, 110, 111, 387	עכנ 19	עזרא עטייה 242, 256, 266
פירוש המשניות 146	עקיבא איגר 119, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 228, 231	עכסה 22	עזרא ראובן דנגור 244
פירוש המשניות לרמב"ם 149	עקיבא בן יוסף 56, 58, 88, 100, 110	עלה עזרא 242, 256	עזריאל 152
פירוש הרא"ש 157	עקיבא בר זבדי 382	עלואן שמעון אבידני 259	עזריאל הילדס היימר 241
פירוש הר"י הכהן מלוניל 147	עקידת יצחק 166	עלי 21, 89	עזריאל הילדסהיימר 228, 236
פירוש הר"ן על התורה 161	ער 12	עלי הכהן 24, 47	עזריאל הלוי הורוביץ מלובלין 217
פירוש הר"ש 148	ערבי נחל 216	עלי שור 266	עזריה 30, 32, 41, 43, 49, 373, 382, 385
פירוש הרשב"ם 143	ערוך 99	עמודא דנהורא 245	עזריה בן-עודד 47
פירוש לספר היצירה 126, 140	ערוך השולחן 237, 249	עמודי האש 262	עזריה דכפר חטיא 369
פירוש מהר"ם חלאווה 161	ערוך השולחן העתיד 237	עמודי שלמה 174	עזריהו 30, 41
פירוש על אבות 166	ערוך לנר 228, 232, 236, 272	עמודי שש 180	עזריהו בן עודד 41
		עמוס 41, 47, 89	עזריה פיגו 150

129 צדוק בר מר אשי	199, 208 פרי הארץ	101 פסיקתא דרב כהנא	167 פירוש על מגילת רות
236 צדוק הכהן מלובלין	208 פרי העץ	140 פסיקתא זוטרתא	פירוש על תהלים 166
204 צדקה ומשפט	190, 191, 197, 201, 257 פרי חדש	140 פסיקתא רבה	פירוש תלמידי רבנו יונה 151
204 צדקה חוצין	237 פרי יצחק	101, 224 פסיקתא רבתי	פירות גינוסר 197, 214
32, 34, 41, 43 צדקיהו	209 פרי מגדים	159, 240 פסקי הלכות	פיתוחי חותם 230
צדקיהו בן אברהם הרופא 152	פרי עץ חיים 180, 186	157, 161 פסקי הרא"ש	פלא יועץ 220, 229
צדקיהו בן יאשיהו 41	פרי צדיק 236	150 פסקי הרי"ד	פלג 7, 8
צדקיהו דוד יהויכין 33, 40	פרי קודש הילולים 221	140 פסקי הרי"ף	פלגי מים 221, 254
צדקת הצדיק 236	פרי תבואה 226	169 פסקי התוס'	פלטוי בר רב אביי 124
צוואה מחיים 235	פרי תואר 191, 197	פסקים וכתבים 164	פלטאי דנוה 385
צווארי שלל 213	פרנץ 376	פסקי עוזיאל 251	פלימו 60
צוואת הרא"ש 157	פרעה 12	פסקי עוזיאל בשאלות הזמן 251	פליפא בר פרוטה 385
צוואת משה 222	פרץ 12	פסקי רבנו הכתב סופר 228	פלנאסר 42
צוואת רבי יהודה החסיד 148	פרץ בן אליהו מקורביל 154	פסקי ריקנאטי חדשים 219	פנחס 18, 23, 24, 47, 76, 86, 89, 270, 353, 358, 369, 371, 372, 376, 379, 382, 384, 385
צוף דב"ש 229	פרץ מקורביל 153, 154	פעולת צדיק 212	פנחס אליהו בר מאיר מוילנא 218
צוף דבש 232, 244	פרקי דרבי אליעזר 99, 224	פעמוני זהב 246	פנחס בר ר' חנינא 386
צופר הנעמתי 47	פרקי דרבי אלעזר 101	פפא 72, 75, 76, 77, 78, 88, 106, 110, 345, 351, 352, 353, 355, 357, 358, 359, 360, 362, 367, 386	פנחס בן ר' חנינא 21
צורת הארץ 141	פרקי קניין דעת 266	פפא בר אבא 358	פנחס בן יאיר 59, 60, 100
ציבא 26	פרשנדתא 139	פפא בר חנן 86	פנחס בן רב חסדא 354
צידה לדרך 161, 179, 180	פרשת דרכים 195	פפא בריה דרב אחא בר אדא 354	פנחס בר אבא 338
ציון במשפט 234	פרשת דרכים זוטא 219	פפא בריה דרב חנין 354	פנחס בר אמי 76
ציון ברכה 259	פתח האהל 241	פפא בריה דרב חנין מבי כלוחית 361	פנחס בר חמא 380, 381, 385
ציון לנפש חיה 209	פתחי גידה 218	פפא בריה דרב יוסף 354	פנחס בר חמא הכהן 382
צילה 5	פתחי שערים 224	פפא בר שמואל 76, 112, 354	פנחס בריה דרב אמי 358
ציץ אליעזר 267	פתחי תשובה 227	פפאים 54	פנחס החבר 386
ציצית נובל צבי 191	פתח עיניים 213	פפא סבא 343	פנחס לוי איש הורוביץ 213
צל"ח 209	צ	פפי 356, 357, 358, 378	פנחס מנחם 261
צללפונית 23	צאלח-א-דין 146	פצעוי אוהב 181	פנחס מקוריץ 215, 220
צמח 129, 164	צאנזר מברודי 209	פקודת אלעזר 232	פנחס שפירא מקוריץ 208
צמח בן שלמה דוראן 167	צבאות ה' 180	פקח 42	פני אדמה 203
צמח בר רב חיים 130	צבי אלימלך שפירא מבלארוב 242	פקח בן רמליהו 38, 40, 41	פני איש 237
צמח בר רב כפנאי 126	צבי אלימלך שפירא מבלארוב 250	פקחיה בן מנחם 38, 39, 40, 41	פני דוד 213
צמח בר רב פלטוי 125	צבי אלימלך שפירא מדינוב 222	פרד"ס 226	פני יהושע 184, 200, 203, 204, 211
צמח דוד 137, 178, 179	צבי אשכנזי 194	פרד"ס רימונים 173	פני יצחק 238
צמח צדיק 234, 246	צבי הירש 238	פרוזק בר נחשא 382	פנים יפות 213
צמח צדק 183, 186, 190, 226, 252	צבי הירש חיות 224	פרוש התפילות והברכות 150	פנים מאירות 198, 202, 252
צפורה 14	צבי הירש מזידיטשוב 221	פר"ח 198	פנים מסבירות 252
צפורן שמיר 213	צבי הירש סלאנט 226	פרחון בר יהודה 140	פני מנחם 261
צפניה 41, 47, 89	צבי הירש קידנובר 193	פרחי כהונה 253	פני משה 190, 206
צפנת פענח 142, 175, 207, 247	צבי הירש קלישר 228	פרח שושן 197	פניני רבינו יחזקאל 257
צרוור הכסף 167	צבי יהודה הכהן קוק 267	פרטי פרטין 150	פניני תפילה, פניני שבע ברכות, פניני חנוכה וציוני הלכה 272
צרוור המור 167, 221	צבי לצדיק 221, 242	פריגורי דקיסרין 376	פני שלמה 194, 232
ק	צבי מאיר ברגמן 269	פרידא 60	פסח מעובין 188
קבא דקשייתא 241	צבי פסח פרנק 254, 267	פרי האדמה 203	פסיקתא 101
קב הישר 188, 193	צדה לדרך 160		
קב ונקי 272	צדוק 41, 49, 55		
קבוצת כסף 184	צדוק בן חלוקה 365		

רבה מברניש 363	רא"ש, 119, 135, 137	קין 5	קדוש 181
רבה מפרזקיא 363	155, 157, 159, 160, 161, 175, 202	קינת סתרים 176	קדושת הלוי 204, 215
רבבות אפרים 180	ראש אפרים 217	קינור אל"ז 155	קדושת יר"ט 183
רב בריה דשמואל 343	ראש דוד 213	קינור דיני שמיטת קרקעות 272	קדושת שביעית 243
רב בר שבא 359	ראש הברזל 217	קינור פסקי הרא"ש, 157, 159	קדושת שבת 223
רב בר שרביא 361	ראשון לציון 190, 197	קינור ציצית נובל צבי 191	קדמות ספר הזהר 224
רבה, 71, 72, 73, 74, 84, 86, 88, 89, 105, 109, 110, 112, 116, 345, 347, 349, 352, 354, 367	ראשי בשמים 203	קינור שולחן ערוך 256	קדשי דוד 207
רבה בן איסי 343	ראש יוסף 186, 209	קינור שר"ע 232	קהילות יעקב 260
רבה בר אבוה, 72, 76, 343, 352	ראש עדת המכונים 259	קיקיון דיונה 187	קהלת 27, 48
רבה בר איבו 349	רב, 61, 65, 67, 70, 71, 72, 73, 81, 82, 86, 88, 103, 105, 106, 109, 113, 338, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 350, 367	קיש 25	קהלת יעקב 200, 219
רבה בר איתי 349	רבא, 42, 61, 71, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 86, 88, 89, 105, 106, 109, 110, 339, 345, 346, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 369	קלומינוס בר משה – מלוקה 125	קהת 89
רבה בר הונא, 74, 349	רב אבא בר רב אמי 125	קלומינוס הזקן 141	קהת בן לוי 14
רבה בר ברונא 349	רבא בר אבא 349	קלומינוס קלמיש שפירא 243	קובץ הערות למסכת יבמות 249
רבה בר בר חנא, 81, 373	רבא בר אבין 343	קנה בשם 268	קובץ שיעורים 249
רבה בר בר חנה 84	רבא בר אהילאי 359	קפרא 65	קובץ תשובות 271
רבה בר חייא קטוספאה 354	רבא בר חנינא 361	קצות החושן 216	קול אליהו 210
רבה בר חנינא סבא 343	רבא בר חקלאי 349	קצרה 369	קול בוכים 176
רבה בר חנא, 81, 365	רבא בר חקלאי 349	קראים 120	קול גדול 190
רבה בר חנינא 354	רבא בריה דרב אויבא 361	קרבת העדה 202	קול הרמ"ז 191
רבה בר טוביה בר יצחק 343	רבא בריה דרב אחא בר הונא 349	קרבת חגיגה 190	קולומבוס 168
רבה בר יונתן 350	רבא בריה דרב אידי בר אבין 359	קרבת מנחה 188	קול זמרה 212
רבה בר יוסף 343	רבא בריה דרבה בר רב הונא 354	קרבת נתנאל 202	קול יהודה 201, 261
רבה בר יוסף חמא 350	רבא בר עילאי 349	קריספאי 376	קול יעקב 213, 223, 248
רבה בר יצחק 343	רבא בר מחסיא 349	קריית ארבע 183, 232	קול מבשר 220
רבה בר ירמיה 343	רבא בר מרשיא 359	קריית חנה 203	קול משה 250
רבה בר ליואי 359	רבא בר רב אדא 349, 350	קריית מלך רב 202	קול נגידים 176
רבה בר לימא 343	רבא בר רב דודאי 123	קריית ספר 156, 175	קול סיני 256, 273
רבה בר מרי 369	רבא בר רב הונא זוטי 359	קרנא 70, 338	קול שמחה 220
רבה בר מתנה 354	רבא בר רב חנן 354	קרנות צדיק 235	קול תורה 266
רבה בר נחמני, 71, 75, 111, 114, 354	רבא בר רב עזא 354	קרני אור 209	קונטרס אחרון 186
רבה בר נתן 350	רבא בר שאילתא 359	קרני ראם 246	קונטרס דברי סופרים 249
רבה בר עולא 350, 354	רבא בר שבא 363	קשר גודל 213	קונטרס הביאורים על הש"ס 267
רבה בר עשבי 350	רבא בר שירא 349	ר	קונטרס היחיאל 252
רבה בר רב אמי 125	רבא בר שמואל 349, 359	ראבא 121	קונטרס המערכות 257
רבה בר רב הונא 71	רבא בר תחליפא 361	ראב"ד 99, 140, 143, 206	קונטרס הספיקות 196, 216
רבה בר רב חנא, 74, 88, 350	רב אדא בר אבא 351	ראב"ד בעל ההשגות 147	קונטרס העגונות 184
רבה בר רב יצחק 350	רב אדא בר חמא 351	ראב"י 104	קונטרס הראיות 159
רבה בר רב נחמן 354	רב אדא בריה דרב יצחק 351	ראב"ה, 142, 144, 148, 160, 161, 169	קונטרס השמות 221
רבה בר רב שילא 354	רב אדא מרי 351	ראב"ן, 141, 147, 150, 169	קונטרס נתינת הגט 193
רבה בר שימי 110	רב אדא נרשאה 351	ר' אדא מבי כלוחית 351	קופת הרוכלים 138
רבה בר שימי (הראשון) 354	רב אויבא 351	רא"ה, 151, 152, 154, 160	קורח 18, 48
רבה בר שימי (השני) 363	רבא דמן רוב 117	ראובן, 13, 16, 18, 20, 369, 376	קושיות וספיקות 147
רבה בר שמואל 343		ראובן בר חיים 157	קטורה 9
רבה בר תחליפא 343		ראובן גרוזבסקי 248	קטינא 343
		ראובן האצטרובלי 60	קיבוץ חכמים 233
		ראומה 130	קימוי 129
			קימוי בר רב אחא 125
			קימוי בר רב אשי 129
			קין 5

ר"י בן יקר 152	רב נחמן (בר יצחק) 88	רבין בר קיסי 359	רב הונא 89, 339
ר"י בן קרחא 61	רבנן נחותי 85, 354	רבין בר רב אדא 349, 350	רב הונא מרי בר מר זוטרא 116
ר"י בר אבין 386	רב פנינים 177	רבין בר רב חסדא 350	רבה זוטי 361
ר"י בר אלעאי 61	רב פעלים 238	רבין בר רב נחמן 350	רבה מקובי 363
ר"י בר חנינא 82	רבקה 9, 11	רבין בר שבא 350	רבה רחומי 116
ר"י בר ראובן הברצלוני 140	רבקה אמנו 11	רבין בר שמואל 343	רבה תוספאה 79, 88, 363
ריב"ש 161, 162, 163	רב רבנן של הספרדים 256	רבין (הראשון) 350	רבה תוספתא 86
רידב"ז 239	רב רחומי (הראשון) 359	רבין (השני) 386	רב שמואל 89
ר"י הבחור 169	רב שמואל בריה דרב אבהו 116	רבינו אליעזר הגדול 142	רבתינו שבארץ-ישראל 73
ר"י הגלילי 60	ר"ג הזקן 55	רבינו גרשום מאור הגולה 139	רבי 60, 67, 97, 104, 113
ר"י הוקן 139, 144, 147, 169	רדב"ו 178	רבינו הגדול 165	רבי אבינא 344
ר"י החסיד 151	רד"פ 386	רבינו הקדוש 60, 61, 62, 63, 89, 103, 110	רביא בר קיסי 361
ריה"ל 141, 145	רד"ק 135	רבינו יונה 151	רבי אהרן 175
ר"י הלבן 169	רואה המזוזות 268	רבינו פרץ 161	רבי אליעזר 5
ר"י 158	רוח חיים 213, 218	רבינו שמעון הצדיק 250	רבי אלעזר 57
ריח דודאים 222	רוממות אל 177	רבינו שמואל 110	רביא מורונאי 121
ריטב"א 155, 158, 159	רות 22, 23	רבין סבא (הראשון) 343	רבי אריה היה אומר 255
ר"י מייגאש 134, 141	רות המואביה 25	רבין סבא (השני) 361	רבי אריה – לייב משפולה 215
ר"י 134, 136, 138, 162, 175	ר"ז 368, 377	רבי נפתלי 245	רבי בחיי 156
ריצב"א 146, 147, 150, 169	רז"ה 144	רבי עזריאל 236	רבי גרשום מאור הגולה 137
ריקנאטי 156	ר"ח אבולעפיה 204	רבי פרץ 162	רבי זוהב 212
ריש גלותא 238	רחבא דפומבדיתא 75, 113, 350	רבי שמעון בן עזאי 57	רב יהודה 339
ריש לקיש 66, 68, 73, 81, 82, 83, 88, 105, 114, 343, 346, 349, 364, 366, 369, 371, 372, 374, 375, 376, 377, 379	רחבה 346	רב כהנא 70	רבי זוהב 203
רכב 25	רחב הזונה 21	רב מרי בריה דרב בינא 348	רבי יהודה בן דמא 57
רכיש בר פפא 343	רחבעם 27, 29, 33, 35, 40	רב מרי בר מר 348	רבי יהושע 5
ר"ל 81	רחבעם במ שלמה 41	רב מרי בר רב הונא 348	רבי יוחנן 343
רלב"ג 135, 159	רחובות הנהר 206	רב מרי בר רב כהנא 348	רבי יוחנן בן בג בג 112
רלב"ג על התניך 159	רחומי 80, 110, 116, 356, 363	רב מרי בר רחל 348	רבי יוסי בן חלפתא 100
רלב"ח 171, 172, 177	רחומי (הראשון) 359	רב מרי (הראשון) 348	רבי יוסף משה טיראני 182
רמ"א 180	רחומי השני 86	רבנא 79	רבי ישעיה אחרון 159
רמב"ם 62, 99, 119, 134, 135, 142, 146, 148, 151, 162, 172, 173, 174, 175, 206, 215, 243	רחל 10, 11	רבנאי 363	רבי מייאשה 53
רמב"ן 99, 135, 150, 151, 152, 155, 159, 162, 168, 172	רחל בתו של כלבא שבוע 58	רבנאי אחוה דר' חייא בר אבא 376	רבי משה מקנני 161
רמ"ג 198	רחמים חי חווייה הכהן 253	רבנאי אחיו של ר' חייא בר אבא 350	רבין 73, 74, 85, 339
רמ"ה 150	ר"י אבוהב 168	רבנאי יהודה 116	רבינא 76, 77, 78, 79, 80, 89, 90, 91, 101, 105, 109, 110, 116, 346, 357, 358, 359, 360, 362, 363, 378
רמון זהב 246	ריא"ז 159	רבנאי חוואה 365	רבינא בר ירמיה 363
רמח"ל 198	ר"י אלברצלוני 133	רבנא נחמיה בן ברתא 350	רבינא בר רב הונא 80
רמי בר אבא 110, 350	ריב"א 141	רבנא עוקבא בן ברתא 350	רבינא בר שילא 338, 343
רמי בר אבא (הראשון) 343	ריב"ב 144	רבנא עוקבא בן ברתא 350	רבינא (הראשון) 361
רמי בר אבא (השני) 361	ריבב"ן 139, 152	רבנא גמליאל דיבנה 57	רבינא הראשון 86, 88
רמי בר ברבי 114	ר"י בועז 119	רבנא הקדוש 59, 65, 96, 113	רבינא (השני) 363
רמי בר דיקולי 350	ריב"ז 52, 55, 57, 61, 62	רבנו מנוח 151	רבינא השני 86, 88
רמי בר חמא 71, 348, 354	ר"י בי רב 173	רבנו פרץ 153	רבינא זוטי 363
רמי בר יוד 344	ריב"ל 61, 66, 68, 81, 83, 84, 88, 107, 110, 345, 364, 365, 366, 368, 369, 370, 375, 377, 382	רבנו מקורביל 154	רבינא מאימציא 116
	ריב"ם 140, 141, 144	רבנו שמשון בן אברהם 169	רבינא מפרוקיא 363
	ריב"ן 142	רבנו תם 139, 140, 143, 169	רבינא בריה דרב נחמן 73, 343

ש"ת הרא"ש 157	שבילי אמונה 160	רשב"ג, 55, 57, 60, 61, 88, 104, 110, 138	רמי בר יחזקאל 71, 344
ש"ת הרב הראשי 268	שב יעקב 197	רשב"ג הראשון 55, 56	רמי בר פפא 350
ש"ת הרדב"ז 145, 174	שביתת הים 267	רשב"י, 59, 61, 100, 108, 114, 365	רמי בר רב 344
ש"ת הרד"ל 224	שב שמעתתא 216	רשב"ל 344	רמי בר שמואל 350
ש"ת הריב"ש 162	שבתאי בן השל"ה 180	רשב"ם, 139, 141, 143, 145, 159	רמי בר תמרי 350
ש"ת הרי"ם 226	שבתאי צבי 189	רשב"ץ, 162, 163, 164	רמ"ך 145
ש"ת הרי"ף 138	שבת הארץ 246	רשב"ש, 164, 167	רמ"ק, 171, 176, 179
ש"ת הר"מ גלאנטי 179	שבתאי 369	רשב"ט, 121	ר"ן, 135, 162, 163, 215
ש"ת הרמ"ע 180	שבתאי אטון 266	רש"ג, 172	ר"ן 162
ש"ת הר"ן 161	שבתאי בר אברהם דונולו 126	רש"י, 99, 135, 139, 141, 142, 143, 159, 168, 169	ר"ע 60
ש"ת הרשב"ץ 163	שבת דונולו הרופא 120	רש"י, 147	רעו 7
ש"ת הרשב"ש 164	שבת הכהן 186	רש"י, 228, 232	רעיא מהימנא 100
ש"ת הרש"ל 174	שבת כורך הספרים 217	רש"י, 147	רעליה 45
ש"ת מהרח"ש 184	שבת צבי, 170, 193, 199, 249	רש"י, 228, 232	רפאל 259
ש"ת מהריב"ל 175	שבת שטרומ 194	רש"ש, 199, 205, 206, 259	רפאל - אהרן בן שמעון 244
ש"ת מהרי"ו 164	שבת שפטייל הלוי הורוביץ 185	רש"ש, 249	רפאל אלנקאוה 246
ש"ת מהרי"ט 182	שדה ארץ 202	ר"ת 145	רפאל אלעזר הלוי בן טובו 232
ש"ת מהרי"ץ 182	שדה הארץ 203	ש 271	רפאל ברדוגו 218
ש"ת מהר"י מיניץ 165, 166	שדה יהושע 183, 187	שאגת אריה 193, 207, 218	רפאל ברוך טולידנו 256, 271
ש"ת מהרי"ץ 250	שדה צופים 218	שאגת אריה החדשות 207	רפאל בר שמואל מיוחס 203
ש"ת מהר"ק 165	שדי חמד 236	שאול 21, 24, 41	רפאל הלפרין 198
ש"ת מהר"ב"ח 172	שואל ומשיב 229	שאול אבן דנאן 257	רפאל יוסף חזן 218
ש"ת מהר"מ אלשקר 172	שואל ונשאל 250	שאול בן הכנעני 11	רפאל יצחק מאיו 204
ש"ת מהר"מ בן חביב 190	שוחטי הילדים 181	שאול המלך 22, 25, 26	רפאל כדיר צבאן 253
ש"ת מהר"ם חלאווה 161	שולחן ארבע 158	שאול ישועה אביטבול 213	רפאל מאיר פניז'ל 233
ש"ת מהר"מ מיניץ 165	שולחן הטהור 250	שאילת דוד 240	רפאל מברשד 208
ש"ת מהר"ם מפאדווה 173	שולחן של אברהם 225	שאילתות 211	רפאל מברשיד 220
ש"ת מהר"מ מרוטנבורג 137	שולחן מלכים 232	שאילתות דרב אחאי גאון 214	רפאל מיוחס 202
ש"ת מהר"ם פאדווה 166	שולחן ערוך 175	שאילתות דרב אחאי גאון משבחה 132	רפאל מיזלס 211
ש"ת מהר"ץ 224	שומר אמונים, 195, 203, 242, 250	שאילת יעב"ץ 205	רפאל משה אלבו 234
ש"ת מהרש"א 244	ש"ע הרב 216	שאילת שלום 211	רפאל שלמה לניאדו, 209, 242
ש"ת מהרש"ד 177	שופטים 48	שאל אביך ויגדך 263	רפרם 79, 80, 86
ש"ת מהר"ש לניאדו, החדשות 209	שופריה דיעקב 223	שאל האיש 237	רפרם בר - פפא 110
ש"ת מהרש"ם 239	שורש ישי 176	שאלו שלום ירושלים 244	רפרם בר פפא 77
ש"ת מוהרש"ג 244	שושן העדות 155	שאלות 122	רפרם בר פפא (הראשון) 354
ש"ת מן השמים 145	שושנים לדוד 203, 208	שארית יהודה 250	רפרם בר פפא (השני) 359
ש"ת מצוות כהונה 225	שושנת המלך 160, 212	שארית יוסף 172	רפרם בר פפא השני 86, 88
ש"ת ראב"י אב"ד 144	שושנת העמקים 209	שארית יעקב 200	רפרם (הראשון) 362
ש"ת רבינו בצלאל אשכנזי 177	ש"ת אחיעזר 248	שארית ישראל 245	רפרם (השני) 363
ש"ת רידב"ז 239	ש"ת בית יוסף 175	שבור מלכא 68	רצין 31
ש"ת רמ"א 212	ש"ת דברי יואל 258	שבות יעקב 196, 198, 203	רצין מלך ארם 38
ש"ת רע"א 221	ש"ת דברי יוסף 195	שבחא 122	רצפה בת איה 25
ש"ת רשב"ן 240	ש"ת דבר מרדכי 268	שבח פסח 215	רק טוב 254
שיבולי הלקט 152	ש"ת הב"ח 183	שבט הלוי 274	ר"ש אלקבץ 172
שיבולי הלקט הקצר 152	ש"ת המב"ט 175	שבט יהודה 201	רשב"א, 104, 135, 147, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 168
שיורי ברכה 213	ש"ת המהר"ף 195	שבט מוסר 195	
שיזבי 355	ש"ת המהר"מ 183	שבט סופר 237	
שיח השדה 202	ש"ת הסבא קדישא 244		

שמואל א' א' 48	שלמה בן אדרת 155	שישא בריה דרב אידי 359	שיחות הגרא"א דסלר 252
שמואל אחוה דר' פנחס בר חייא 382	שלמה בן שמעון דוראן 164	ש"ך 179, 187, 209, 271	שיחות הסבא מסלבודקה 243
שמואל אחוי דר' אושעיא 382	שלמה בר חסדאי 122, 128	שכל טוב 142	שיחות ומאמרים 252
שמואל אחוי דר' ברכיה 382	שלמה גאנצפריד 232	של"ה 197	שיחות מוסר 258
שמואל אליעזר איידליש הלוי 182	שלמה דאנה 239	של"ה הקדוש 179, 185	שיח יצחק 235, 252
שמואל אליעזר שטרן 274	שלמה הלוי 195	שלום 41	שיח צדק 204
שמואל בירנבוים 268	שלמה המדקדק 140	שלום בהגלו 206	שיטה מקובצת 119, 174, 181
שמואל בן חופני 126	שלמה המלך 35, 47, 99	שלום בויען 163	שיטמ"ק 173
שמואל בן מאיר 143	שלמה וולבה 266	שלום בן יבש 37	שיטת רבנו משולם 212
שמואל בר אבא 376	שלמה זלמן אויערבך 262	שלום דובער מליובאוויטש 241	שיטת ריב"ב 144
שמואל בר אבא מהגרוניא 344, 355	שלמה זלמן אולמן 274	שלומיאל בן צורישידי 11	שייא 363
שמואל בר אבדימי 386, 387	שלמה יוסף כהנמאן 255	שלום יוסף אלישיב 242	שיין 386
שמואל בר אורי שרגא פייבוש מפיוודא 192	שלמה יצחקי 139	שלום כהן 253	שיירי טהרה 243
שמואל בר אחא 362, 386	שלמה לוריא 174	שלום מרדכי הכהן שבדרון מברז'ן 239	שיירי כנסת הגדולה 188
שמואל בר אחיתאי 355	שלמה לניאדו 207	שלום מרדכי שבדרון 256	שיירי קרבן 202
שמואל בר אידי 356, 357, 359	שלמה מולכו 171	שלום מרדכי שבדרון הכהן 263	שילא 70, 110, 338
שמואל בר איניא 382	שלמה מחלמה 206	שלום מרדכי שבדרון הכהן 263	שילא איש כפר תמרתא 376
שמואל בר אמי 376	שלמה מקרלין 219	שלום משאש 265	שילא בר אבינא 344
שמואל בר בידרי 344	שלמה סובל 245	שלום - משה חי גאגין 231	שילא משלנייא 362
שמואל בר ביסנא 355	שלמה עדני 181	שלום משה חי גאגין 162	שימי בר אבא 359
שמואל בר זוטרא 359	שלמה פטיט - בר שמואל 155	שלומציון המלכה 51, 53	שימי בר אביי 355
שמואל בר זעירא 350	שלמה צבי שיק 240	שלום רבינוביץ מקאלושין 252	שימי בר אדא 355
שמואל בר חייא 376	שלמה קורח 230	שלום רוקח מבעלז 224	שימי בר אשי 109, 359, 362
שמואל בר חייא בר יהודה 369	שלמה קלוגר 227	שלום שבזי 194	שימי בר זירי 359
שמואל בר חלפתא 376	שלמה קמחי 232	שלום שכנא 205, 212	שימי בר חיא 344
שמואל בר חנינא 376	שלמי חגיגה 200, 211	שלום שכנא מלובלין 173	שימי בר חייא בר רב 350
שמואל בריה דרב אבהו 363	שלמי צבור 211	שלום שמואלי 259	שימי בר עוקבא 376
שמואל בריה דרבה בר בר חנא 355	שלמי ציבור 200, 211	שלום שרעבי 199, 206	שימי מחזונאא 355
שמואל בר יהודה 350	שלמי תודה 225, 239	שלוש תשובות 182	שימי מנהרדעא 359
שמואל בר יהודה - אבן תיבון 149	שלמן 355, 359	שלח 7	שינוי 123
שמואל בר' יוסי בר' בון 387	שלמנאסר 38, 42	שלחו מתם 82	שינוי גאון 123
שמואל בר ייבא 382	שלמן בר לוי 369	שלטי הגבורים 173	שיעורי הגר"ח 240
שמואל בר יצחק 350, 375	שלמציון המלכה 51	שלטי הגבורים 173	שיעורי הרמים 258
שמואל בר יצחק הסרדי 150	שלמת חיים 245	שלם בן יבש 39, 40, 41	שיעורים על התורה 260
שמואל בר כהנא 376	שלמת יוסף 247	שלמה 21, 24, 26, 27, 29, 41	שיעורי מקוה 251
שמואל בר מרתא 338	שלשלת הקבלה 177	שלמה אבן דנאן 244, 257	שיעורי מן הגר"ש אלישיב 271
שמואל ב"ר משולם ירונדי 162	שלשת אלפים משלי שלמה 102	שלמה איבן גבירול 138	שיעורין דאורייתא 260
שמואל בר נחום 365	שם 6, 10, 12, 90	שלמה איגר 224	שיעורי רבי חיים פנחס 271
שמואל בר נחמן 373, 374, 376, 377, 378, 379	שמאי 53, 54, 61, 62, 89, 110, 386	שלמה אלגאזי 189, 191	שיעורי רבינו אבי העזרי 265
שמואל בר נחמני 73, 81, 84, 373, 375, 377	שמגר בן ענת 22	שלמה אליעזר אלפנודי 244	שיעורי רבי שמואל 258
	שם הגדולים 213	שלמה אלישיב 242, 271	שיעורי רבי שמעון 248
	שמואל 21, 24, 41, 47, 61, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 82, 86, 88, 89, 105, 112, 113, 114, 226, 338, 340, 341, 342, 343, 344, 348, 355, 358, 359, 366, 367, 368, 375, 377, 382, 385	שלמה אלקביץ הלוי 176	שיעורי שבט הלוי 274
		שלמה אמריליו 194	שיעורי תורה 251
		שלמה אפרים בן אהרן לונטשיץ 180	שיעור מצוות 260
		שלמה אפרים מלונטשיץ 178	שיר השירים 48
			שיר מעון 250

שמעון הצדיק, 42, 49, 52, 89, 100, 108	שמעון בן הלל, 54, 87	שמות, 48	שמואל בר נתן, 369
שמעון חסידא, 339, 341, 368	שמעון בן הלל הזקן, 88	שמות בארץ, 190	שמואל בר נתן הלוי קעלין, 214
שמעון יהודה הכהן, 269	שמעון בנו של רבן גמליאל, 55	שמות הארץ, 196	שמואל בר נתן תלמיד ר' חנינא ובנו ר' חמא, 377
שמעון יהודה הכהן שקופ, 248	שמעון בן זומא, 58, 112	שמחה, 141	שמואל בר סוטר, 380
שמעון לביא, 176	שמעון בן זירוד, 377	שמחה בונים מפרשיסחא, 220	שמואל בר סוסרטא, 377
שמעון להיאי, 383	שמעון בן זכריה, 383	שמחה בונים מפשיסחא, 216, 226	שמואל בר סוסרטאי, 382
שמעון מפרנקפורט, 140	שמעון בן יהודה, 60	שמחה בונים סופר, 237	שמואל בר עלי, 147
שמעון סופר, 231, 250	שמעון בן יהוצדק, 81, 110, 366	שמחה בונם אלטר, 261	שמואל בר עלי הלוי, 145
שמעון סופר מערלי, 250	שמעון בן יהוצדק (השני), 377	שמחה במברגר, 138	שמואל בר פפא, 350
שמעון קיירא, 132	שמעון בן יהוצדק השני, 367	שמחה זיסל, 245	שמואל בר רב מר, 122
שמעון קיירא (קיארא), 130	שמעון בן יוסינה, 377	שמחה זיסל ברוידא, 264	שמואל בר רב מר גאון, 122
שמעון קמטריא, 383	שמעון בן יעקב דמן צור, 377	שמחה זיסל זיסקינד, 235	שמואל בר רב קטינא, 351
שמעון שקופ, 255, 269	שמעון בן לקיש, 68, 83, 84, 368	שמחה זיסל מקלם, 231	שמואל בר שבא, 351
שמעי, 27	שמעון בן נירא, 377	שמחה לאיש, 237	שמואל בר שילת, 338, 341
שמעי בן גרא, 26	שמעון בן ננס, 59	שמחה מוטרתי, 139	שמואל בר שימי, 362
שמעיה, 29, 41, 47, 53, 89, 110, 355	שמעון בן נתנאל, 55, 88	שמח לב, 214, 231	שמואל בר תנחום, 386
שמעיה ב"ר משה, 141	שמעון בן עזאי, 54, 56, 58, 112	שמח נפש, 231	שמואל גרמיזאן, 188
שמעיה הראשון, 351	שמעון בן פזי, 82, 375	שמחת הרגל, 213	שמואל די מודינה, 176, 177
שמעיה (השני) – בר זירא, 359	שמעון בן קיסמא, 377	שמחת יום – טוב, 212	שמואל האמורא, 98
שמע יעקב, 200	שמעון בן רבי, 67, 362	שמחת יום טוב, 242	שמואל הזקן, 386
שמעלקא מניקלשבורג, 213, 214, 217	שמעון בן שטח, 50, 51, 52, 53, 89	שמחת כהן, 253	שמואל הלוי וואזנר, 267, 274
שמעתתא חדא, 193	שמעון בן שקפא, 377	שם – טוב בר אברהם אבן גאון, 156	שמואל הלוי קעלין, 189
שמריה ב"ר אלחנן, 134	שמעון בר אבא, 344, 377	שם טוב גאון, 156	שמואל הנביא, 24, 25, 48
שמש ומגן, 265	שמעון ב"ר אליעזר, 161	שמיע לי מיניה דמר, 74	שמואל הנגיד, 136, 137, 140, 140
שמשון, 23, 24	שמעון ברבי, 66	שמירות וסגולות נפלאות, 219	שמואל הקטן, 55, 56
שמשון אהרון פולנסקי, 271	שמעון בר הלל, 387	שמירת שבת כהלכתה, 272	שמואל ויטאל, 184
שמשון בן שמעון, 148	שמעון בר זביד, 383	שמלאי, 66, 81, 366, 370, 374	שמואל ירחינאה, 68
שמשון ב"ר צדוק, 153	שמעון בר חוטא, 379	שמלקי, 204	שמואל כוזית, 386
שמשון ב"ר צמח דוראן, 153	שמעון בר חייא, 344	שמלקי מניקלשבורג, 217	שמואל מדיפתא, 362
שמשון דוד פינקוס, 264	שמעון בריה דר' אבהו, 383	שם משמואל, 238	שמואל מוהליבר, 235
שמשון הירש משאנץ, 145	שמעון בריה דרבי אייבו, 377	שמן, 362	שמואל מליובאוויטש, 231
שמשון מאוסטרופולי, 184	שמעון בן יוחאי, 58, 59, 88, 114	שמן בר אבא, 344	שמואל מתואך, 359
שמשון מקינון ב"ר יצחק, 156	שמעון בר יוסי בר לקוניא, 81	שמן המאור, 262	שמואל סבא חתניה דרבי חנינא, 369
שמשון משאנץ, 146, 169	שמעון בר כרסנא, 386	שמן למאור, 144	שמואל סלנט, 226, 238
שמשון משאנץ ב"ר אברהם, 147	שמעון בר מיישא, 377	שמן ששון, 189	שמואל פייבוש, 191
שמשון רפאל הירש, 232	שמעון בר נרשייא, 377	שמע אברהם, 235	שמואל קלין לוי, 214
שם שלמה, 232	שמעון בן צמח דוראן, 163	שמעון, 11, 13, 16, 50, 51, 54, 55, 56, 60, 65, 89, 103, 111	שמואל קודקיא, 377, 382
שנות אליהו, 210	שמעון בר רבי, 70	שמעון אהרון פולנסקי, 274	שמואל רוזובסקי, 248, 258
שניאור זלמן ליאדיער, 236	שמעון גרינפלד, 244	שמעון אביקציץ, 254	שמואל שטראשון, 227
שניאור זלמן מלאדי, 205, 208, 216	שמעון דינא, 383	שמעון אהרון אגאסי, 239	שמואל שלצטט, 154
שניאור קוטלר, 248	שמעון המחזיז, 377	שמעון בן אלעזר, 59, 104, 105	שמואל שמלקא מניקלשבורג, 215
שני לוחות הברית, 181	שמעון המכבי, 50	שמעון בן גמליאל, 55, 56, 60, 87	שמואל שמעלקא הורוביץ מניקלשבורג, 205
ש"ס מהלך, 266		שמעון בן גמליאל השלישי, 87	שמונה פרקים, 146
		שמעון בן גמליאל השני, 60	שמונה פרקים להרמב"ם, 149
			שמונה שערים, 173

תורת שמואל - ספר השיחות 231	תוס' הרא"ש, תוס' ר"י הזקן, 119	שר בית הזוהר 221	שעורים 355
תחילת חכמה 156	תוס' טוך 169	שרה 7, 8, 11, 47	שעורי מרן הגר"א שפירא 267
תחינא 117	תוס' יום טוב 180	שרוג 7	שעורי ראש הישיבה 264
תחכמוני 149	תוס' ישנים 119	שרי 9	שער אפרים 188, 217
תחליפא, 110, 351, 365, 377	תוספות 135	שריה 41, 45, 47	שער הגמול 152
תחליפא אבנה דרב הונא בר תחליפא 359	תוספות דקדושה 183	שרירא גאון, 61, 120, 121, 125, 126, 127, 130	שער החצר 229
תחליפא אחוה דרבנאי חזואה 366	תוספות הרא"ש 157	שרירא גאון - בר חנניה 126	שער היסודות 158
תחליפא בר אבימי 344	תוספות יו"ט 183	שרש יעקב 198	שער הכוונות 263
תחליפא בר אבינא 355	תוספות יום טוב 178	שר שלום 246	שער המטרה 229
תחליפא בר אימי 377	תוספתא דשמואל 102	שר שלום בר רב בועז, 129, 130	שער המלך 204
תחליפא בר גיזא 362	תוספת יום הכיפורים 190	שר שלום מבעלז 219	שער המפקד 229
תחליפא בר יעקב 383	תוספת שבת 211	שרש אנכי 254	שער הציון 245
תחליפא בר מערבא, 377, 383	תו"ס ר"ד 119	ששון מזרחי 263	שער הקדום 229
תחליפא בר רב חסדא 355	תוס' ר"ד 150, 159	שש מאות או שבע מאות סדרי משנה 101	שער השמים 158, 160, 181
תחליפא דקיסרין 377	תוס' רעק"א 221	ששנא 127	שער ומשפט 207
תחליפא תמיו דר' אחא 377	תוס' תלמידי רבנו פרץ 154, 169	ששעה 387	שערי אור 237
תטהרו 252	תועפות ראם, 210, 214, 246	ששת 71, 73, 74, 76, 88, 105, 341, 344, 345, 346, 349, 350, 351, 352, 354, 381	שערי אורה 155
תיבת גומא 209	תורה אור 173	ששת בשילהי 68	שערי אפרים 189
תיקון הגט 137	תורה ודעת 260	ששת מקטריזא 363	שערי ארוכה 230
תיקון השטרות 140	תורה שלמה 240	שת 5, 90	שערי דורא 153, 154, 174, 177
תיקוני הזוהר 100	תורה תמימה 237, 249	שתי הלחם 201	שערי יושר 248
תיקון מידות הנפש 138	תורת אהל משה 235	שתי ידות 181	שערים דרב האי גאון 132
תיקון סופרים 164	תורת אמת, 184, 218, 219, 260	שתילי זיתים 203	שערי עזרא 250
תיקון ס"ת 143	תורת האדם 152	ת	שערי צדק 155, 218, 229
תיקון שטרות 137	תורת הבית 154	תבואות שמש 265	שערי שמועות 267
תכלאל משתא 194	תורת הבית הארוך 155	תבואת הארץ 226	שערי שמחה 237
תכלת מרדכי 239	תורת הזבח 232	תבנית 36	שערי שמחה - מאה שערים 138
תלמוד בבלי 101	תורת היהודי 216	תבני בן גינת 35, 36, 39, 40	שער יששכר 247
תלמוד ירושלמי 101	תורת הלוי 274	תגלת פלאסר 31, 38, 42	שערי תשובה, 151, 217, 227, 230
תלמוד עשר הספירות 252	תורת המנחה 160	תהילות ישראל 217	שער כבוד ה' 163
תלמוד קטן 138	תורת הנביאים 224	תהילת חיים 229	שער למלך 218
תלמי 50, 53	תורת הרא"ם 168	תהלים 48	שער צדקה והכנסת אורחים 250
תלמי - מלך גשור 26	תורת השלמים 200	תהלות חיים 229	שפטיה 377
"ת מאמר מרדכי 268	תורת חטאת 223	תהלים 48	שפיר 338
תמר 12, 26	תורת חיים 184, 194, 245	תובל קין 6	שפת אמת, 180, 215, 226, 237, 250, 261
תנא דבי אליהו 235	תורת חסד 236	תולדות 215	שפתי דעת 180, 209
תנא דבי אליהו 101	תורת כהנים 148	תולדות אברהם 193	שפתי חיים 260
תנא ופליג 114	תורת כסף 246	תולדות אדם וחווה 158	שפתי חכמים 186, 194
תנחום 354, 367, 377, 386	תורת משה 177	תולדות יעקב 191	שפתי ישנים 194
תנחומא 86, 88, 101, 386	תורת משה - דרשות על התורה 222	תולדות יעקב יוסף, 207, 211	שפתי כהן 179, 209
תנחומא בר אבא בעל התנחומא 383	תורת נתנאל 202	תולדות יצחק 168	שפתי צדיקים 257
תנחומא אדריעא 386	תורת רבנו שמואל סלאנט זצ"ל 238	תולע בן פואה 23	שקוד 68
תנחומא בוצריא 383	תורת שלום 241	תומר דבורה 173	שקל הקודש 155
תנחומא בר חיאי 377	תורת שלמים 196, 211	תוס' 168	שקל הקודשים 234
תנחומא בר יודן 383		תוס' איברא 148	שראצר 42
תנחומא בר ירמיה 387			שרביה 359

סדר הדורות הקצר

תשובות וחידושי ראש הברזל 217	תרגום אונקלוס 100	תפארת מהרא"ל 215	תנחום בר מרי 386
תשובות ופסקי מהרי"ט החדשים 175	תרגום יונתן 99	תפארת צבי 236	תנחום בר מריון 377
תשובות לקהילת עאנה 182	תרומת הדשן, 99	תפארת שמואל 188	תנחום בר עילאי 377
תשובות רבי אליעזר 239	135, 161, 164, 165, 220	תפדאי 386	תנחום בר פפא 383
תשובות רש"י 139	7, 9	תפילה זכה 218	תנחום דכפר גון 387
תשועת ישראל 185	תרח 7, 9	תפילה למשה 222, 264	תניא 204, 216
תשלום אבודרהם 159	תרי עשר 37, 48	תקיפי ארעא דישראל 83	תפארת הגרשוני 190
	תשובה מאהבה 209, 219	תקיפי דארעא דישראל 85	תפארת היהודי 216
	תשובות הגאונים 133, 140	תקנות ותפילות 240	תפארת ישראל, 178, 224, 225
	תשובות הרמב"ן 152	תקנת השבין 236	
	תשובות הרשב"א 156	תקפו כהן 186	תפארת למשה 247